

דף ב.א.

מתני'. **כל כנויי נדרים** - נדר הוא באחד משני ענינים אם נדרי הקדש שהוא מקדיש לבדק הבית או למזבח ובענין זה אינו יכול להקדיש אלא מה שהוא שלו ואיסורו כולל כל אדם או נדרי איסור שאסר על עצמו דברים המותרים ובענין זה יכול לאסור אפילו נכסי חבירו עליו ואין איסורו שוה לכל, ומס' זו היא בענין נדרי איסור שמה ששנה כאן חרמים כחרמים היינו משום שלשון חרם כשם שהוא כולל חרמי בדק הבית כך הוא כולל נדרי איסור כדתנן לקמן נדרים (דף מז) הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם המדיר אסור ומשום האי גוונא תנא חרמים הכא דאילו חרמי בדק הבית לא שייכי בהאי מס' אלא בסדר קדשים, ונדרי איסור הם באחד משלשה דרכים, עיקר הנדר, וכנויו, וידות, עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא התפיסו זהו נדר האמור בתורה, אלא דהיכא שהתפיסו בעינן שיתפיסנו בדבר הנדור ולא בדבר האסור וכדאמרינן בריש פרק שבועות שתיים בתרא (שבועות דף כ) מאי טעמא דאמר קרא כי ידור נדר לה' עד שידור בדבר הנדור כלומר שאע"פ שנדר חל בלא התפסה אפ"ה אם התפיסו בעינן שיתפיסנו בדבר הנדור ולא בדבר האסור וכמו שכתבתי שם בס"ד, הלכך היכא שהתפיס ואמר הרי כבר זה עלי כקרבן חייל נדריה ועיקר נדר הוא זה, וכינויו הוא שבמקום קרבן יאמר קונם קונח קונס וכל שאמר כן הרי הוא אסור כאילו אמר קרבן עלי כבר זה והיינו דתנן כל כנויי נדרים כנדרים ובהני כנויין פליגי ר' יוחנן וריש לקיש בגמרא דר"י אמר לשון נכרים הם ור"ל אמר לשון שבדו להם חכמים להיות נודרים בו ולר"י דאמר לשון נכרים הם ודאי הנודר בהם כנודר בעיקר קרבן שהנדרים נאמרים הם בכל לשון, ואפי' לר"ל נמי דאמר שהם לשון שבדו להם חכמים הרי הם ג"כ כנדר גמור מדאורייתא שהרי כל הלשונות אינן אלא הסכמת אומה ואומה ולא גרעה הסכמת חכמים ז"ל מהסכמתם הלכך הווי להו מדאורייתא, וה"נ משמע בריש נזיר דפרכינן אמתני' פתח בכנויין ומפרש ידות ומשני תנא כי פתח פתח בעיקר קרבן והדר מפרש ידות דאתיין ליה מדרשא, אלמא דלכ"ע כנויין דאורייתא לחיובי עלייהו קרבן דאי לר"ל לא מחייב עלייהו קרבן ה"ל למימר התם הניחא למ"ד כנויין לשון נכרים הם אלא למ"ד לשון שבדו להם חכמים מאי איכא למימר כדאיתמר בסוגיין דהכא אלא ודאי משמע דלכ"ע כנויין

דאורייתא, ואיכא למידק לר"י דאמר לשון נכרים הם מאי שנא דפריש הנך לישני דקונם קונח קונס טפי משאר לישני לימא הנודר בכל לשון נדרו נדר, והנכון שראיתי בזה הוא מה שפי' החכם הגדול ר' יהודה בר' חסדאי ז"ל דרבותא אשמעינן דלא מבעי בלשונות נכרים שהם לשונות גמורים שהנודר בהם נדרו נדר, שאפי' בלשונות שאינן גמורים כגון אלו דקונם קונח שהרי לשון הקודש הוא אלא שנשתבש וסד"א שהנודר בהן לא יהא נדר כיון שאינן לשון גמור בפ"ע קמ"ל דכיון שהנכרים מדברים בהם אע"פ שאינו מעיקר לשונם אלא משיבוש שהוא בידם הרי הוא נדר גמור וכ"ש שאר לשונות הנכרים ויש הוכחה לפירוש זה בירושלמי וה"ט נמי דקרי להו כנויין כלומר שהם מלשון נדר אלא שהוא מכונה כמו המכנה שם לחבירו, אלו הם כנויי נדרים, וידות נדרים הוא שמתחיל במקצת דבורו של נדר אלא שאינו גומר אותו ואותו מקצת הדבור [הוי כאילו] נודר כל השלמות הדבור כאדם האוחז כלי בבית יד שלו ומטלטלו כולו ומש"ה חייל נדרא ולקמן מפרש להו לידות. **וחרמים כחרמים** - כלומר שהאומר נכסים אלו עליו חרף חרף הרי אלו כאילו אמר נכסים אלו עליו חרם והם אסורים עליו. **ושבועות כשבועות** - כלומר דכינוי שבועה הרי הוא כשבועה וחיילא ומהא שמעינן דשבועה לא בעיא שם אלא כיון שאמר שבועה או שבותה שהיא כנויה שלא אוכל ככר זה אסור לאכלו דמתני' בכה"ג עסקינן, דאי בשהזכיר את השם מאי איריא משום כנוי שבועה תיפוק לי משום הזכרת השם דאפילו בלא שבועה ובלא כנוי הוי שבועה, והראיה מדאמרינן בפ' אין מעמידין (ע"ז כח) לאלהי ישראל לא מגלינא וכדאי' התם, ולקמן נמי במכילתין נדרים (דף כב) אמרי' מארי כולא לא טעימנא, ועוד דלמ"ד כנויין לשון שבדו הם להכי תקנו כנויין בשבועה כי היכי דלא לומר שבועה לה' כדמוכח בגמ' אלמא כל שהזכיר שבועה או כנויה אפי' בלא הזכרת השם מהני, ואיכא לאקשויי מדאמרינן בפ' שבועת העדות (שבועות לה) דשבועת העדות בעיא שם וכדילפינן התם אלה אלה מסוטה, תירץ ר"ת ז"ל דה"מ במושבע מפי אחרים דהא מסוטה גמרי' לה שמושבעה מפי כהן אבל במושבע מפי עצמו לא בעי' שם, ותמהני עליו פה קדוש איך אמר דבר זה דהא אמרינן בס"פ שבועות שתים בתרא (שם דף כט) דהמוציא אמן אחר שבועה כמוציא שבועה מפיו דמי וילפי' לה מסוטה דכתיב ואמרה האשה אמן אמן כלומר והויא כמושבעת מפי עצמה וכמו שפרש"י ז"ל שם ובפ' שבועת העדות (שם דף ל) דאי לא אפי' מושבעת מפי

אחרים לא הויא, וה"ט דתנן התם דאע"ג דבשבעות בטוי דמושבע מפי אחרים פטור כל היכא שענה אמן חייב וכיון שכן דמסוטה גמרינן הוה לן למימר דאפי' מושבע מפי עצמו ליבעי שם ולפיכך לא ירדתי לסוף דעתו בזה, ועוד הקשו עליו דהתם משמע דאפי' במושבע מפי אחרים לא בעי שם דתנן התם שבועות (דף לה) משביעני עליכם אוסרכם אני וכו' הרי אלו חייבים ומסיק אביי דה"ק משביעני עליכם בשבועה אלמא בלשון שבועה בלחוד סגי ואע"פ שרש"י ז"ל פי' שם במילתיה דאביי דמיירי כשהזכיר את השם אין זה במשמעות הלשון אלא עיקרון של דברים דההיא דאמרינן דשבועת העדות בעיא שם ר' חנינא בר אידי היא דגמר אלה אלה מסוטה אבל רבנן לא בעו לא שם ולא כנוי וכדמוכחא מתני', וכי תנן התם ובכל הכנויין הרי אלו חייבין, לאו דבעיא שם או כנוי אלא לומר דמשביע בכנוי כמשביע סתם ומהני ולא כמשביע בשמים ובארץ דתנן התם דפטורין, אלא שהראב"ד ז"ל אמר דלענין מלקות אינו לוקה אלא בהזכרת השם דבכולהו לאוי דשבועה שם כתיב בהו לא תשא את שם ה' לא תשבעו בשמי אבל לענין איסורא בלא שם נמי איתא. ונזירות כנזירות - כלומר שהאומר הריני [נזיק] פזיח כאומר הריני נזיר. האומר לחבירו מודרני ממך וכו' - מפרש בגמרא דהיינו ידות ומפרשים נמי דהכי קתני מודרני ממך שאני אוכל לך או מודרני ממך שאני טועם לך וכן במופרשני מרוחקני והווי ידות משום דלא מסיק דבוריה למימר כקרבן, אי נמי דלא אמר איסורא בהדיא. שאני אוכל ושאני טועם - אית דגרסי הכי בלא יו"ד ואית דגרסי שאיני ביו"ד, ויתבאר בגמרא בס"ד נדרים (דף ד ד"ה אלא).

דף ב.ב.

גמ'. מאי שנא גבי נדרים דתני כולהון - כלומר ואילו במס' נזיר לא תנא אלא כל כנויי נזירות כנזירות. נדר ושבועה כתיבי גבי הדדי - דכתיב כי ידור נדר לה' או השבע שבועה. איידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה - כלומר שאוסר הככר עליו ואומר אכילת ככר זה עלי לאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא, כלומר שאומר שבועה שלא אוכל ככר זה, ומהא משמע דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה הילכך כל שהחליף של זה בזה אין בדבריו כלום, ואיכא למידק דהתניא בפרקין נדרים (דף יב) איזהו איסר האמור בתורה הרי עלי שלא אוכל בשר אלמא יש נדר בלשון שבועה דהא שלא אוכל קאמר, ובפ' שבועות שתים בתרא נמי משמע דיש שבועה בלשון

נדר דאמרינן התם נדרים (דף כב) באומר אכילה משתיהן עלי שבועה והא האי לישנא דנדר הוא וקאמר ליה גבי שבועה אלמא מהני, י"ל דהני לישני לאו בדוקא נקיט להו דההוא דאיזוהו איסור האמור בתורה לא אתא אלא לאשמועינן דרך איסור ע"י התפסה ומש"ה לא דק בלישניה ולעולם במוציאו בלשון נדר קאמר, וההיא נמי דאמרינן אכילה משתיהן עלי שבועה לאו דוקא דאמר בהאי לישנא אלא דאמר שבועה שלא אוכל שתיהן אלא דהתם איידי דאמר לעיל מינה באומר אכילה משתיהן עלי קונם דהוא לישנא דוקא דנדר אמר נמי אכילה משתיהן עלי שבועה ולא דוקא וכן דעת ר"ח ז"ל והרב בן מג"ש ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל, ובירושלמי אפליג בהאי דינא דאמרינן התם דר' יודן ורבי מונא סברי אין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ורבי יוסי פליג עלייהו ומשמע דקיימא לן כרבים, אבל הרמב"ן ז"ל כתב בהלכות נדרים שלו דליכא לשבושי הנך סוגיא ולמימר דלא דייקי בלישנייהו אלא ודאי נדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מיהו לאו מעיקר נדר ועיקר שבועה דהא אמרינן בסוגיין דנדר ושבועה לא שוין בלישנייהו אלא מדין ידות הוא דמהני דנדר שאמרו בלשון שבועה כיון דפיו ולבו שוין לאסור שבועה על עצמו אע"פ שלא אמרו בלשון מדוקדק יד מיהא הוי וכן בשבועה שאמר שבועה ככר זה עלי כיון שפיו ולבו שוין לאסור אכילתו מככר זה בשבועה מהני מדין יד אלא דבסוגיין דהכא בעיקר לשון נדר ובעיקר לשון שבועה איירינן. **פתח בכנויין וכו'** - ותו ידות וכו', נ"ל דהכי פירושא ודאי תנא בכנויין פתח דאפילו אי אמרת דמתניתין מיחסרא לא מיחסרא רישא שאין אדם מחסר בראש דבריו אלא באמצען וכיון דעל כרחיק בכנויים פתח אפילו תנא נמי ידות הוה ליה לפרושא ההוא דפתח בה ברישא, ותו ידות אנשינהו, שכחן שהרי לא הזכירן תחלה כדי שיפרש אותן, ומתרץ קושיא בתרייתא וקאמר איירי בהון וכו', כלומר חסורי מחסרא. **ולפרוש כנויין ברישא** - כלומר אע"ג דתרצת קושיא בתרייתא מיהו קמייתא אכתי קשיא, ומתרצינן דאורחיה דתנא לפרושי ברישא ההיא דסליק מינה כדתנן במה מדליקין וכו'. **וכל היכא דפתח בה לא מפרש בה ברישא** - דקס"ד דכי מתרצינן ההוא דסליק מיניה הוה מפרש ברישא בדוקא קאמרינן דאי ליכא קפידא במילתא ה"ל לתנא למתנינהו לכולהו בחדא גוונא ומשום הכי מקשי. **והתנן יש נוחלין ומנחילין** - היינו האב את הבנים, נוחלין ולא מנחילין היינו האיש את אמו. **מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן** - מפרש

בפרק יש מותרות כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול, מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט. **טעונות שמן ולבונה** - מפרש בפרק כל המנחות מנחת הסלת והמחבת והמרחשת, שמן ולא לבונה, מנחת נסכים. **טעונות הגשה** - שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית דכתיב (ויקרא ו) זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה', ומפרשי' בפ' היה מביא דהיינו קרן דרומית מערבית. **תנופה** - כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף. **טעונה הגשה ואינה טעונה תנופה** - היינו מנחת חוטה, טעונה תנופה ואינה טעונה הגשה, היינו לוג שמן של מצורע ואשמו והביכורים.

דף ג.א

בכור לנחלה - ליטול פי שנים. **ואין בכור לכהן** - שיהא טעון פדיון ומפרש בפ' יש בכור לנחלה דהיינו הבא אחר הנפלים וכן נמי מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה. **בכור לכהן ואינו בכור לנחלה** - כגון שהיו לו בנים ונשא אשה שלא היו לה בנים. **משום דאוושן ליה מפרש הא דפתח ברישא** - אוושן כלומר שדיניהן מרובין כדאמרינן בר"ה (דף לה) דאוושי ברכות הילכך אי מפרש להו למפרע אתי למטעי ולעולם אי לאו משום האי טעמא סדרא דווקא לפרושי ההוא דסליק מיניה ומקשינן והא במה בהמה יוצאה וכו'. **אלא לאו דוקא (קתני) זמנין מפרש וכו'** - נ"ל דלהכי משני סדריה תנא לאשמועינן דליכא קפידא במילתא וכל תנא דתני כדבעי שפיר דמי וליכא בהא מילתא משום ותבחר לשון ערומים (איוב טו). **ואי בעית אימא ידות דאתיין ליה מדרשא וכו'** - נ"ל דהכי קאמר ודאי דליכא קפידא במילתא כדקאמרת דבהא ליכא למפלג דמתנייתא מוכחי שפיר מיהו במתני' לא תימא חדא מינייהו נקט אלא בדוקא אקדים ידות משום דאתיין מדרשא. **כי פתח פתח בכינויין דאורייתא** - שכן דרך התנא להתחיל בדברים הידועים והפשוטים. **אלא למ"ד לשון שבדו חכמים להיות נודר בו** - שחדשום מלבם מלשון אשר בדא מלבו (מלכים א יב). **להיות נודר בו** - מפרש לקמן נדרים (דף י) שאם יאמר קרבן חיישינן שמא יזכיר את השם דהשם סמוך גבי קרבן כדכתיב קרבן לה' ושמה יזכיר את השם ולא יזכיר קרבן ונמצא שהוציא ש"ש לבטלה ולכך חדשו לשונות הללו. **מאי איכא למימר** - דאע"ג דמדאורייתא נמי הם כמו שכתבתי במשנתנו אפי' הכי אינן פשוטים יותר מידות כדי שיתחיל בהם

אדרבה ידות פשיטי טפי דאתו מדרשא. **אקדים נמי ותני ידות ברישא** - השתא משום דוחקין הדרי ממאי דנקט בפשיטותא בכולה סוגיין דאי חסורי מחסרא רישא דמלתא לא מחסרא ואמרינן דלמ"ד לשון שבדו חכמים הוי רישא מחסרא ואמרינן דמפרש תנא מאי דפתח ביה דהאי ואי בעית אימא ה"ק דתנא דמתניתין סדרא דוקא נקט לפרושי ידות ברישא למר מהיכא דסליק מיניה משום דאתיין ליה מדרשא וכנויין לא צריכי לפרושי ולמר מהיכא דפתח ביה משום דידות אתו מדרשא וראוי להקדימן לכנויין שאינן אלא לשון שבדו חכמים. **ה"ג** - לעשות ידות נזירות כנזירות ול"ג כנויי נזירות כנזירות דממ"נ לאו מקרא נפקי דאי לשון נכרים הם לא צריכי קרא ואי לשון חכמים הם היכי נפקי מקרא. **ומה נדרים עובר בבל יחל ובל תאחר** - אם אמר ככר זה עלי איכא בל יחל ואי נדר להביא קרבן איכא בל תאחר. **הבעל מיפר נדרי אשתו** - נדרי ענוי נפש ודברים שבינו לבניה וכדאי' בספרי. **מיפר נדרי בתו** - כדכתיב (במדבר ל) ואם הניא אביה אותה. **הבעל מיפר נדרי אשתו** - דכתיב (שם) במדבר ל ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו. **דכתיב נזיר להזיר** - דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה כדכתיב לאסור איסור לקיים כל דבר. **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'** - ואף על גב דאיכא למדרש לא דרשינן כדמוכח בפ"ב דב"מ (דף לא). **לנדור נדר מאי עביד ליה** - דהא נפקא ליה מהיקישא דנזירות ונראה לי דמש"ה מקשה הכא לנדור נדר מאי עביד ליה ולעיל בסמוך אקשי היקישא למה לי (אי) משום דכי היכי דאמרינן בריש פ"ק דקדושין - (דף ד) דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"נ מילתא דאתיא בהיקישא אפשר טרח וכתב לה קרא ובריש איזהו נשך אמרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא ומש"ה לא מקשי ברישא לנדור נדר מאי עביד ליה דאפשר לדחויי דאע"ג דאקשינהו רחמנא טרח למכתב בכל חד רבויא לידות ומש"ה אקשי ליה דעדיפא מינה דכיון דכתב רחמנא בכל חד ריבויא לידות למה לי לתנא לאסמוכי אהיקישא אבל בסמוך לבתר דפריש הש"ס דלמ"ד דברה תורה כלשון ב"א איצטריך היקישא קא בעי למ"ד לא דברה לנדור נדר מאי עביד ליה דלא מצי למיפרך אליביה היקישא ל"ל דהא לא שמעינן ליה לדידיה דמפיק להו לידות מהיקישא דברייתא אליבא דמ"ד דברה אתיא מיהו פריך ליה כיון דע"כ הקישן הכתוב לנדור נדר מאי עביד ליה דאע"ג דאפשר דטרח וכתב קרא בכל חד וחד רבויא ולא סמך אהיקישא מ"מ כל היכא דאיכא

למדרש דרשינן כדאמרין התם פ"ק דקדושין גבי מילתא דאתיא בק"ו.

דף ג.ב.

שהנזירות חלה על הנזירות - כגון דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום דלא אמרינן דלסגי ליה בשלשים יום אלא צריך למנות שתי נזירות דהיינו ששים ונפקא ליה מדכתיב נזיר להזיר כלומר כשקיבל להיות נזיר אפשר לו להזיר עוד וכדפרישית. **הניחא אי ס"ל אין נזירות חלה על נזירות** - ואע"ג דלקמן בפ"ב נדרים (דף יח) אסיקנא דלכולי עלמא היכא דאמר הרי עלי שתי נזירות מונה ששים יום ומוקמינן להא קרא דנזיר להזיר איכא למימר דהיינו למאן דס"ל לא דברה תורה כלשון בני אדם ומייתר ליה נזיר להזיר ומוקי ליה להכי אבל מאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם ס"ל דכי האי גוונא לא בעי קרא. **לימא קרא ליזור מאי להזיר** - לא שיהא שום הפרש בין ליזור ולהזיר שהרי הה"א נבלעת היא בכמה מקומות כדאשכחן לנוד ולהניד לשמיד ולהשמיד אלא דה"ל למכתב דומיא דנדרים דכתיב לנדור כך נראה בעיני. **במערבא אמרי וכו'** - כלומר דלא סבירא להו דמלהזיר דרשינן תרתי אלא למאן דאית ליה לא דברה מפיק להו לידות מלנדור נדר ונזיר להזיר מוקי ליה לנזירות חלה על נזירות והאי תנא מוקי כל היוצא מפיו יעשה לנדור שהותר מקצתו הותר כולו דדריש ליה הכי אם חל כל היוצא מפיו יעשה אבל אינו חל לחצאין. **ואית תנא דמפיק להו מן כל היוצא מפיו יעשה** - היינו מאן דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם ולדידיה תרתי שמעינן מינה ידות נדרים כנדרים ונדר שבטל מקצתו בטל כולו והכי מפרש לה להך פלוגתא בירושלמי, ואע"ג דבמערבא לא בעי למידרש מליזור תרתי מכל היוצא מפיו דרשי להו דתרוייהו משמעותיה דקרא. **אמר מר וכו' אלא בל יחל דנזירות היכי משכחת לה** - כלומר היכי משכחת לה דאיכא בל יחל לחודה דקס"ד דכי היכי דבנדרים ליכא אלא חד לאו הכי נמי בנזירות דאי לא לא שוו אהדדי ועוד נראה בעיני משום דאמרין בפרק כל שעה (פסחים דף כד) דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמי' בלאו יתירי וה"נ איכא לאוקומי היקשא לשאר מילי ולא לאפושי לאוי ומפרקי לעבור עליו בשנים כלומר דכי אמרינן הכי בפרק כל שעה ה"מ בדרשא דקראי אבל הכא על כרחיך הקישן הכתוב לכל מה שאפשר להקיש אותן וקשיא לי כי היכי דמוקמי בנזירות בל יחל האמור בנדרים נוקי נמי בנדרים בל יאכל האמור בנזירות וניחא לי דבשלמא

בל יחל שייך ממש בנזירות כדשייך בנדרים אבל בל יאכל לא אפשר לאוקמי בנדרים דבנזירות לא כתיב אלא באכילת ענבים ונדרים כוללים אכילה והנאה דבכולהו מילי הלכך לא שייך בהו. **בל תאחר דנזירות וכו'** - נראה בעיני פירושא דשמעתא דהכי מקשה היכי משכחת לה דליכא למימר משכחת לה בההיא ענינא דכולהו קרבנות באומר הרי עלי להיות נזיר דלא דמי דאילו האומר הרי עלי להביא קרבן מחוסר מעשה דהיינו ההבאה וא"א לומר שיחול מיד אבל הכא כיון שאינו מחוסר שום דבר הרי הנזירות חל מיד וה"ל נזיר וליכא בל תאחר ואי כשאומר לכשארצה ליכא נמי בל תאחר שהרי התנה לכשארצה ואינו רוצה ומתרץ רבא כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר ובכה"ג מן ההיא שעתא קם ליה בבל תאחר כדחיישינן בהאומר לאשתו כלומר כהן האומר לאשתו וכו' דאסורה לאכול בתרומה מיד משום חששא דמיתה ולא דדמיה לההיא לגמרי דאילו התם אי אכלה ולא מת בעלה לא עבדא אסורא אבל הכא לאלתר קם ליה בבל תאחר דכיון שהתנה ואמר לא אפטר מן העולם משמע דה"ק הרי עלי למנות נזירות בענין שלא יהא חשש בדבר שאשלים נזירותי קודם שאפטר מן העולם מש"ה [אף] דלישנא לא משמע דאהא נזיר מעתה מיהו קם ליה בבל תאחר לאלתר דאע"ג דא"ל מהיכא קא ילפת מנדרי' אי מה התם בל תאחר דידהו ליתא אלא אחר ג' רגלים כדאמר בפ"ק דר"ה (ד' ד) ה"נ לאחר ג' רגלים ליתא דאילו התם אמר הרי עלי שתמא אבל הכא

דף ד.א.

לא אמר הכי דא"כ הוה ליה נזיר לאלתר כדפרישנא מאי אמר לא אפטר מן העולם וכיון שכן הוה ליה כאומר הרי עלי להביא קרבן מיד דקם ליה בבל תאחר לאלתר ובדין הוא דהוה מצי רבא לאוקמה באומר קודם שיעברו ב' שנים אהא נזיר ובכי האי גוונא הוה ליה בבל תאחר דקרבנות דלא עבר עד ג' רגלים אלא מיהו כיון דלא מצי לאוקמה באומר הרי עלי בקרבנות וכדפרישית ואצטריך לחדושיה תנאיה נקט האי לאשמועינן דבכי האי גוונא קם ליה בבל תאחר לאלתר כנ"ל ובזה יצאתי ידי חובתי מכל מה שעמעמו הראשונים בהלכה זו. **כגון שנזיר והוא בבית הקברות** - שצריך לצאת מיד ולקבל עליו נזירות וכי לא נפיק, קם ליה בבל תאחר. **הניחא למ"ד לא חיילא נזירות עליה לאלתר** - פלוגתא דר' יוחנן ור"ל בפ"ג דנזיר (דף טז) דלר' יוחנן

אי אכיל ושתי יין בבית הקברות לקי דחיילא עליה נזירות מיד ולר"ל לא
חיילא עליה נזירות מיד ולכי נפיק מבית הקברות צריך לחזור ולקבל. **אלא**
למ"ד מאלתר חיילא עליה מאי איכא למימר - דכיון דחיילא עליה נזירות
ליכא בל תאחר לעולם. **חיילא עליה נזירות מאלתר** - ולא צריך קבלה כי
נפיק ולענין מלקות הוא דפליגי אי לקי על אכילת ענבים בעודו בבית
הקברות וכיון דחל עליה נזירות ולא צריך קבלה מאי בל תאחר איכא. **דקא**
מאחר ליה לנזירות דטהרה - ומש"ה קם ליה בבל תאחר. **הואיל וכך** - כלומר
כיון דאמרת דאע"ג דחל עליה נזירות כיון דלא חייל עליה בטהרה איכא בל
תאחר אף נזיר טהור שטימא עצמו במזיד עובר בבל תאחר ולקי דאע"ג דכבר
אזהריה רחמנא אטומאה בתרי לאוי כדכתיב לא יטמא וכתוב נמי על כל
נפשות מת לא יבא ואמר נמי והימים הראשונים יפלו לאו למימרא שלא יהא
עליו עונש אחר אלא מילקא נמי לקי משום בל תאחר. **תגלחת מעכבת** -
פלוגתא היא דר"א ורבנן (נזיר דף מו) דלר"א הא דכתיב ואחר ישתה הנזיר יין
היינו אחר כל המעשים כולן דהיינו תגלחת והרצאת דמים ולרבנן מיד
שהביא קרבנותיו מותר ביין. **בל תאחר קרבנותיו** - להך אוקימתא אינו עובר
בבל תאחר אלא לאחר ג' רגלים. **אלו חטאות ואשמות** - וקרבנות נזיר הרי הן
בכלל. **מהו דתימא** - אי לאו היקישא דנדרים. **דלא מתפיס לה לחטאת נזיר**
בנדר - דקילא שאינו יכול להתפיסה בנדר שאם אמר חטאת נזיר עלי והוא
אינו נזיר לא אמר כלום והואיל וקילא סלקא דעתך אמינא לא ליקום עליה
בבל תאחר. **ופרכינן הרי חטאת חלב** - כלומר כל החטאות דהכי מיקרי
כולהו חטאת חלב אית בהו הך קולא ואפילו הכי קאי עלייהו בבל תאחר
והיקישא למה לי. **אפי' מן חרצן הוי נזיר לכל** - לכל דיני נזירות. **ועוד חידוש**
לחומר הוא - והיכי מייתית מיניה קולא דלא ליקום בבל תאחר. **הואיל ואם**
גילח על אחת משלשתן - חטאת ועולה ושלמים שהנזיר מביא וכיון דלא
חמירי אי לאו היקישא ה"א דלא ליקום עלייהו בבל תאחר. **חטאת חלב אתיא**
לכפרה - ומש"ה אף על גב דאית בה קולא דאינו יכול להתפיסה בנדר כיון
דמצוה להביאה לכפר עליו דין הוא שיעבור בבל תאחר אבל חטאת נזיר אית
בה קולא דאין מתפיסה בנדר ולא מתסר בה מידי דליקום עלה בבל תאחר
ולמאי קאתיא אי להתירו ביין אין זו מצוה אלא רשות ואפילו למאן דאמר
נזיר חוטא הוא אינו חוטא גמור ועיקר קרבן לא אתי לכפרה, וקשה בעיני
אכתי תיתי קרבן נזיר במה הצד מחטאת חלב ושלמים ונראה לי דאין הכי

נמי אלא כיון דלאו מגופיה דקרא נפיק אלא במה הצד היקישא עדיפא דכל מה הצד כל דהו פרכינן. **והרי חטאת יולדת דלא אתיא לכפרה** - ואפילו לר' שמעון דאמר בפרק המפלת (נדה לא) דיולדת חוטאת היא דבשעה שכורעת ויולדת קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה עיקר קרבנה אינו בא על חטא שהרי אפילו יודעת בעצמה שלא הרהרה בדבר כלום מביאה קרבן.

דף ד.ב.

קשריא לה למיכל בקדשים - כדכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה ואכילת קדשים מצוה היא כגון אכילת פסחים דהאשה נמי מחייבא. **תיתי במה מצינו מנדרים** - הא דאקשי הכא גבי הפרה ולא אקשי לעיל גבי ידות הך פירכא משום דידות למלקות נמי מייתי להו ואין עונשין מן הדין אבל גבי הפרה שייך למפרך תיתי במה מצינו. **משום דלית ליה קיצותא** - הילכך דין הוא שיפר שלא תצטער בביתו עולמית וכי תימא כיון דנזירות אית ליה קיצותא נקיש נמי נדרים לנזירות ונימא סתם נדרים שלשים יום ליתא דלשון נדר כולל נדרי הקדש ונדרי איסור וכיון דנדרי הקדש לית להו קיצותא שהמקדיש בהמה למזבח קדשה עולמית נדרי איסור נמי דכוותייהו דשפיר דמי לאקושי נדרים להדדי. **בכולן עד שיאמר שאני אוכל** - בכולן דהיינו מודרני מופרשני מרוחקני דמתני' עד שיאמר וכו' כלומר דמתני' חדא קתני ושאני אוכל אמודרני מופרשני קאי דאי לאו הכי לא משמע איסור כלל ואפ' יד שאינו מוכיח לא הוי. **מיתיבי מוזר אני ממך וכו'** - בשלמא מתני' לא קשיא עליה דשמואל דכיון דלא תני בה אלא חד אסור איכא למימר דסיפא פירושא דרישא אבל ברייתא דקתני אסור אסור משמע ליה דמילי מילי קתני דאי לא לא לימא אסור עד סיפא, ומתרץ ה"ק בד"א ומש"ה שייך למיתני אסור באמצע דבריו, ולקמן פריך א"כ אסור דסיפא למה לי ובדין הוא דליקשי ליה הכי מיד אלא דעדיפא מיניה מקשה ליה לפום סברא דמקשה. **והתניא איפכא** - הך ברייתא לאו סיפא דברייתא דלעיל הוא דא"כ הוה ליה למימר והא קתני סיפא. **מודרני ממך וכו' הרי זה אסור** - וליכא למימר דסיפא פירושא דרישא ובד"א קתני דומיא דאיך דבשאני אוכל לך ליכא מאן דפליג דמיתסר. **תני הכי וכבר אמר** - כלומר וקמ"ל דאע"ג דכבר אמר מודרני ממך צריך לומר שאני אוכל לך דאי לא לא מיתסר. **אי הכי היינו רישא** - לאו רישא ממש קאמר אלא כיון דאייתי הך ברייתא קמייתא מקמי הך קרי לה רישא

כלומר ראשונה, והכי פירושא אי אמרת בשלמא דבמודרני בלחוד אסור משו"ה שני האי תנא ונקט מודרני בסיפא כי היכי דלא נטעי למימר דחדא קתני ובד"א קתני ואע"ג דאיך תנא לא חש דנטעי בהכי האי תנא רצה לבאר יותר, אלא אי אמרת דחדא מילתא קתני הוה ליה להאי תנא נמי למיתני כאיך תנא וטפי שייך למתני בד"א מלמתני וכבר אמר. **ועוד אסור אסור ל"ל למתני** - כלומר אסור דסיפא קשיא ליה. **אלא ה"ק שמואל** - דודאי שמואל גופיה מודה דהנך מתנייתא מילי מילי קתני דבכל חד מתסר אלא מיהו קאמר דמתני' חדא קתני דאי מילי מילי קתני היכי תני בחד אסור דלא שוו דבמודרני ממך שניהם אסורין ובשאני אוכל לך הוא אסור וחבירו מותר בשלמא מתנייתא קתני אסור אסור ומשמע שפיר כל חד וחד כדיניה אלא מתני' אי מילי מילי נמי קתני אסור אסור ה"ל למתני אלא ודאי חדא קתני והוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר דהאי דינא ליתא אלא באומר נמי שאני אוכל לך אבל מודרני ממך לחוד שניהם אסורין, ואיכא למידק לפום סברא דמקשה דמתני' מילי מילי קתני היכי קאמר שאני אוכל לך אסור דמה נפשך אי דאמר בהדיא קונם שאני אוכל לך נדר גמור הוא ולא יד ובמתני' קתני לה גבי ידות ואי דלא אמר קונם דילמא דאכילנא משמע ולא מיתסר כלל, י"ל לעולם דלא אמר קונם וכ"ת נימא דאכילנא קאמר א"כ מאי לישנא דשאני אוכל לך אוכל לך הוה ליה למימר אלא ודאי כיון דקאמר שאני ה"ק מה שאני אוכל משלך יהא אי זה דבר ומאי ניהו קונם ומשום האי טעמא נמי ליכא לאקשווי אמאי אמרינן דהוי יד לנדר ולא אמרינן דלהוי יד לשבועה משום דשאני משמע שהוא מזכיר החפץ דהיינו מה שיאכל וכי האי גוונא שייך בנדר ולא שייך בשבועה, וא"ת תינח למאן דגריס במתני' שאני בלא יו"ד אבל למאן דגרס שאני ביו"ד קשיא דאי לא הזכיר קונם נימא דיד הוא לשבועה ולא לנדר דהאי לישנא דשבועה מיסר נפשיה אחפצא ואי בשהזכיר קונם נדר הוא ולא יד והיכי תני ליה גבי ידות יש לומר לעולם בשהזכיר קונם ואפילו הכי כיון דאמר ליה בלשון שבועה דהיינו שאני דהוא מיסר נפשיה אחפצא הוה ליה יד לנדר ולא נדר גמור דנדר שאמרו בלשון שבועה הכי דיניה וכמו שכתבתי למעלה נדרים (ב ד"ה איידי).

דף ה.א.

דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין - נראה בעיני דה"ט

משום דמשמע מודר אני ונכסי ממך ומנכסיד הילכך כיון דבכלל אני הו
נכסים על כרחיך חבירו נמי אסור בו דאי לא נכסים לאו בני אתהנויי מחבירו
נינהו. **תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל המדיר לא** - ואמאי נימא
דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסר דאי לא נכסי
חבירו לאו בני אתהנויי מיניה נינהו. **את עלי חרם הנודר אסור אבל מודר לא**
- ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו וליתסר מודר דאי לא נכסי דידיה
לאו בני אתהנויי מיניה נינהו. - אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא
מודרני לך שניהם אסורין - דלך משמע לך כלומר נכסי אסורין לך ומשמע
משלך משא"כ בהימך דלא משמע הכי, ונראה בעיני דהכי פירושא דקס"ד
השתא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חד אסור ודאי חדא
קתני וכיון דחדא קתני על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא דה"ה בלך דכיון
דמסיים מילתיה ואמר שאני אוכל אפילו אי אמר לך לא משמע דשניהם
אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר, ומש"ה קאמר שמואל האי דקתני תנא
דבמודרני בין דאמר הימך בין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא
כשאמר שאני אוכל ושאיני טועם אבל אי לא אמר הכי לא שוו הימך ולך
דבלך שניהם אסורין. **והא מתניתין הימך קתני** - כלומר דהש"ס לא ניחא ליה
בהכי דהא מתניתין הימך תנן ואע"ג דודאי קושטא קאמר שמואל דלתנא
דמתני' לא שני ליה בין הימך ולך כיון דמסיים בה שאני אוכל לך מ"מ לא
הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקאי אלישנא דתנא תנא בהדיא
דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין כך נראה בעיני. **אלא מעיקרא דשמואל**
הכי אתמר וכו' - אבל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה כלומר דידים שאינן
מוכיחות הויין ידים ומשום הכי אסור אפילו בהנאה. **הכי גרסינן אי הכי**
לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה - כלומר
היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה
אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי ובדין הוא דלעיל
נמי כי קאמרינן דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשווי הכי
אלא דעדיפא מינה אקשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה, ואיכא נוסחא
אחרינא הכא ולא מחוורא. **אלא הכי אתמר טעמא דאמר וכו'** - כלומר לעולם
כדאמרינן מעיקרא דכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע
דאמר אסור דהוה להו

דף ה.ב.

ידים שאין מוכיחות ולא הויין ידים דדילמא מודרני הימך דלא משתעינא בהדך משמע וכו' ואפילו בדבורא נמי לא מתסר דלא ידעינן אי להנאה איכוין אי לדבורא איכוין ולכל חד וחד הוו להו ידים שאין מוכיחות וכיון דטעמיה דשמואל משום דקסבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ליכא למפרך עלה מברייתא דכיון דפלוגתא דתנאי הוא אי הויין ידים אי לא איכא למימר דתנא דברייתא סבירא ליה דהויין ידים ושמואל דייק ממתני' דלא הויין ידים דלעיל כי פרכינן מברייתא היינו משום דהוה סבירא לן דאפילו ידים נמי לא הוי, ואיכא מאן דאמר דבמודרני הימך אפילו לשמואל אסור לאשתעויי בהדיה ובמופרשני למעבד משא ומתן בהדיה ובמרוחקני למיקם בד' אמות דיליה והיינו אסור דברייתא ושמואל אאכילה קאי לומר דלא מתסר באכילה עד שיאמר שאני אוכל לך שאני טועם לך. **לימא קסבר שמואל וכו' אין שמואל מוקי לה למתני' כר' יהודה** - כלומר אין ודאי הכי סבירא ליה לשמואל דמוקי למתני' כר' יהודה. **גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם** - ולא צריך למכתב ודין דבלא ודין משמע דבהאי גיטא מגרש לה ואיהו הוא דקמגרש לה דידיה שאין מוכיחות הויין ידים. **רבי יהודה אומר ודין וכו'** - דאי לא כתוב ודין הויין ידים שאין מוכיחות דדילמא בדבורא מגרש לה כדלקמן, ומדאמרינן לימא קסבר שמואל משמע ודאי דסבירא ליה לשמואל גופיה הכי דלאו לפרושי מתני' בלחוד אתא וכ"ת א"כ היכי מקשינן ואמאי דחיק שמואל ומוקי לה למתני' כר' יהודה נימא דמשום דהכי ס"ל, לאו קושיא היא דאי לאו דדייק שמואל ממתני' דאתיא כר' יהודה לא שביק רבנן ועביד כר' יהודה, וה"נ מוכח בפ"ק דקדושין (דף ה) דשמואל גופיה הכי ס"ל דאמרינן התם האומר לאשה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי זו מקודשת וכן בגרושין הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת ומקשינן התם למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים כלומר מדקאמר הרי זו מקודשת אע"ג דלא אמר לי והתנן האומר אהא הרי זה נזיר והוינן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל כשהיה נזיר עובר לפניו דמשמע דהא לאו הכי הוו להו ידים שאין מוכיחות ולא הויין ידים, ומשני הב"ע דאמר לה לי אלמא שמואל גופיה ס"ל דידיה שאין מוכיחות לא הויין ידים, ואיכא לאקשוויי מדאמרינן בפ' כל הגט (גיטין כו) גבי מתני' דהכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש וכו' אמר שמואל וצריך שיניח מקום הרי את מותרת

לכל אדם ואילו ודין לא קאמר אלמא לשמואל לא צריך ודין וי"ל דדילמא שמואל סבירא ליה דאפילו למ"ד ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים גבי גיטין לא צריך ודין דבלאו ודין הוי מוכיח משום דאין אדם מגרש אשת חבירו כדאמרינן לקמן בשמעתין, תדע לך דהתם בקדושין עלה דהך דקאמר שמואל האומר לאשה הרי את מקודשת וכו' וכן בגרושין הרי את מגורשת וכו' שני ליה הכא במאי עסקינן דאמר לה לי כלומר דאמר לה הרי את מקודשת לי ואילו גבי גרושין לא שני ליה מידי והוה ליה למימר בגרושין נמי דאמר לה ממני אלא ש"מ דבגרושין משום דאין אדם מגרש אשת חבירו כי לא אמר ממני נמי הווי ידים מוכיחות, וכי אמרינן התם וכן בגרושין לאו לענין לי וממני קאמר אלא למאי דאמר התם בסוף מילתיה דהיינו איני אישך אשויהו וכדאיתא התם, א"נ י"ל דשמואל אפילו בגרושין נמי סבירא ליה דבעי דאמר ממני וכי משני התם דאמר לה לי ה"ה בגרושין דאמר ממני אלא דנקט חדא דהיינו רישא וה"ה לסיפא והאי דלא אמר התם בגיטין וצריך שיניח מקום ודין משום דלא בעי לעיולי נפשיה התם בפלוגתא דר' יהודה ורבנן ונקט אליבא דכ"ע דצריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם וה"ה דלר' יהודה ולשמואל גופיה דסבר לה כותיה צריך שיניח אף מקום ודין. **אמר רבא מתני' קשיתיה וכו' ליתני שאני אוכל ושאני טועם** - פי' ואי הוה תני הכי בלא לך הוה שמעי' דידיה שאין מוכיחות הויין ידים דאע"ג דכבר אמר מודרני ממך דהא ס"ל לשמואל דמתני' חדא קתני אפ"ה שאני אוכל בלא לך ידים שאין מוכיחות נינהו דאיכא למימר ה"ק מודרני ממך דלא משתעינא בהדך אי אכילנא היום או עד יום פלוני ומש"ה תנא במתני' לך לאשמועי' דטעמא דאמר לך הא אמר מודרני ממך שאני אוכל (לך) לא חייל נדרא כלל דהויין להו ידים שאין מוכיחות ולא הויין ידים. **וקי"ל כשמואל** - דמודרני ממך לחודיה לא מתסר הלכך הא דא"ר יוסי בר' חנינא מודרני לך שניהם אסורים מודרני ממך הוא אסור וחבירו מותר דקאמר מודרני לך מאכילה הא סתמא לא משמע דאמר אסור דהווי להו ידים שאין מוכיחות ולא הויין ידים דקיי"ל כרבא דאמר הכי בסמוך וכן דעת הרמב"ן ז"ל בהלכותיו. **איתמר ידים שאין מוכיחות וכו'** - מקיש ידות נזירות לנזירות דידות מלהזיר מפקי להו לעיל נדרים (דף ג). **מה נזירות בהפלאה וכו'** - פי' דאמרינן במס' נזיר (דף לב) דא"ר טרפון דמי שראה חבירו ואמר הריני נזיר אם זה נזיר ולא הכיר בו באותה שעה שהיה נזיר אע"פ שנודע לאחר מכאן שהוא נזיר אין נזירות חלה

עליו משום דבעידנא דקנזר בעינן הפלאה וליכא

דף ו.א

ומש"ה אמרי' מה נזירות בהפלאה דהיינו הך הפלאה דקאמרי' אף ידות נזירות בהפלאה ולא מהך הפלא' גופה קאמרי' דאי הכי קרא ל"ל וכי תיסק אדעתין דעדיפי ידות נזירות מנזירות גופיה אלא הפלאה אחריתי קאמרי' דשייכא בידות והיינו שיהו הידות מופלאים ומפורשים ומיהו לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון ואמרי דבנזירות לא בעיא הפלאה ליכא הקישא אלא הפלאה גופא דכתיבא בנזירות לידות בלחוד אתיא דבעי הפלאה וכי מקיש משום רבי טרפון נקט ליה דאע"ג דלדידיה הפלאה בידות לא כתיבא אתיא מהקישא. **ורבא אמר לך כו'** - ע"כ לא קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש אשת חבירו, הרשב"א ז"ל שבש לשון זה ואמר דלא דייק דרבא לא קאמר דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות אלא דקסברי דהנך ידים בגט מוכיחות נינהו משום דאין אדם מגרש אשת חבירו, ולי אתי שפיר דודאי הידים בעצמן אינן מוכיחות לפי שהלשון אינו מוכיח שיהא הוא מגרשה אלא שהענין מוכיח מצד עצמו שהוא מגרשה משום דאין אדם מגרש אשת חבירו ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיח מהני ואין לשבש הספרים, ומדאמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דר"י ורבנן במינאי הוא דר' יהודה בעי מינאי ורבנן לא בעו, וקשיא דבפ' המגרש (גיטין פה) משמע דפלוגתייהו אי בעי ודין או לא דרבי יהודה בעי ודין דאי לא אמרינן דבדבורא מגרש לה ורבנן לא חיישי להכי ולא קשיא היא ששתי סוגיות הללו כל אחת מגלה על חברתה דבתרתי פליגי והכא מפרשינן טעמא דפלוגתייהו במינאי והתם מפרשינן טעמא דפלוגתייהו בודין, ואיכא מ"ד דכיון דפליגי רבנן עליה דר' יהודה במינאי קי"ל כרבנן דלא בעיא מינאי דיחיד ורבים הלכה כרבים ואע"ג דקי"ל כרבא ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים הא אמרינן בסוגיין דאפילו לרבא בגט לא בעיא ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן אי בעי ודין או לא ולא איפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמיה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי ואיכא מ"ד דכיון דבודין חיישי לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידים שאין מוכיחות הוויין ידים ואנן

קי"ל כרבא וכיון שכן במינאי נמי איכא למימר דלטעמייהו אזלי ולא משום דאין אדם מגרש אשת חבירו אלא משום דידיים שאין מוכיחות הויין ידיים ואנן קי"ל כרבא דאמר לא הויין ידיים הלכך בעי ודין ובעי מינאי. **מיתבי הרי הוא עלי וכו'** - טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר לא ואע"ג דבלא עלי ודאי יד מיהא הוי ומשנינן ודלמא הרי הוא הפקר קאמר, כלומר דבלא עלי אפילו יד שאינו מוכיח לא הוי לאיסור משום דיד אינו אלא בעלי דאמר ה"ז עלי ואי מסיק דבוריה ואמר הרי עלי אסור, ומקשינן והא מפני שהוא יד לקרבן קתני כלומר מי קתני שהוא יד לנדר יד לקרבן קתני דלקרבן הרי הוא בלא עלי הוי יד שכן דרך המתנדבים לומר הרי הוא קרבן ואפ"ה דוקא בעלי ש"מ דס"ל דידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים. **אלא אימא טעמא דאמר עלי וכו' אבל אמר הרי הוא שניהם אסורין** - משום דכיון שאין מוכיחות הויין ידיים אית לן למינקט לחומרא ודלמא הרי הוא הקדש קאמר. **מיתבי הרי זו חטאת וכו'** - אע"פ שהוא מחוייב חטאת ואשם לא אמר כלום וכו' שאין חטאת באה נדבה. **תיובתא דאביי** - דהא ודאי יד שאינו מוכיח מיהא הוי דכיון דמחוייב חטאת הרי זו חטאתי קאמר. **ואלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה** - וכי היכי דהדרין ממאי דאמרינן לעיל דאביי דאמר אפ"ה כר' יהודה נהדר נמי ממאי דאמרי' דרבא אפ"ה לרבנן.

דף ו.ב.

בעי רב פפא יש יד לקדושין וכו' - אפ"ה ביד מוכיח קמיבעיא ליה מי אמרינן נהי דלא אתרבו להו ידות בהדיא גמרינן במה מצינו מנדריים או אין יד ואפ"ה מוכיח דנדריים שאני דחמירי דאפ"ה בדבורא בעלמא חיילי משא"כ בקדושין שהן צריכין איזה מעשה כסף או שטר או ביאה. **דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואת מי אמרינן ואת נמי אמר לה לחברתה** - וכי אמרה דניחא לה הויא מקודשת דחברתה קבלה בשליחותה כדקי"ל בפ' האיש מקדש (קדושין דף נב) דאשה נעשית שליח לחברתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לזו ופרוטה לזו דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי כלל בואת חזאי ואפילו תמצא לומר אין יד לקידושין [קדושין] עצמן הן. **או דלמא ואת חזאי אמר לה לחברתה** - דאע"ג דלא משמע הכי ויד מוכיח הוא דואת נמי קאמר כיון דאין יד לא מהני הנך קידושין ואמרי' ואת חזאי קאמר. **והא מדאמר ליה רב פפא**

לאביי מי סבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים - גבי קדושין בפ"ק דקידושין (דף ה) מכלל דס"ל לרב פפא דיש יד לקידושין דמדלא מתמה אלא ביד שאינו מוכיח מכלל דמוכיח פשיטא ליה דהוי יד. **מגו מאי דס"ל אמר ליה לאביי** - דנהי דרב פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל מיהא לא מצי לאקשוויי עלה דשמואל דדלמא איהו ס"ל דיש יד אלא אקשי ליה דידיה אדידיה דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין יד שאינו מוכיח לא הוי יד דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נזיר וא"ת ומאי קא מספקא ליה בקדושין מאי שנא מגיטין דלכ"ע יש יד כדמוכח סוגיין דלעיל ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח י"ל דשאני גט כיון דאיכא מעשה דהיינו נתינת הגט לידה הוי טפי מיד ועיקר מוכיח מקרי משא"כ בבעיין דלחדא הוא דיהב שתי פרוטות אבל לחברתה לא יהיב מידי. **בעי רב פפא יש יד לפאה וכו'** - כלומר אם תמצא לומר בקדושין אין יד דלא איתקש לנדריים כלל פאה דאיתקש מאי. **הדין אוגיא** - ערוגה וקרי לה אוגיא על שם חריץ שעושין סביבות הערוגה מלשון עוגיות לגפנים במ"ק (דף ב). **מכלל דאי אמר תהוי שדה כולה פאה הויא כולה פאה** - דודאי רב פפא בכה"ג קמבעיא ליה דבההיא אוגיא קמייתא איכא שיעורא דאי לא אפי' את"ל אין יד לפאה פאה מעלייתא היא דודאי כיון שהתחיל לעשות פאה כי אמר והדין לגמרה נתכוון אלא ודאי כיון דאיכא שיעור פאה בקמייתא מיבעיא ליה. **ת"ל פאת שדך** - מדלא כתוב פאה שבשדך. **או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש** - ואע"ג דקיי"ל (לקמן נדריים ז כריתות כב) אין היקש למחצה שאני פאה דלא כתיבא בהדיא ומדרשא אתיא הלכך איכא למימר דאין לה יד אפי' מוכיח. **יש יד לצדקה או אין יד לצדקה** - פל' אם תמצא לומר דיש יד לפאה כיון דחמירה דבעל כרחיה חייביה רחמנא בעיקר פאה לצדקה מאי - כך פירשו רבותי ולא נראה לי דהא בעיקר צדקה נמי בע"כ מחייב וכי תימא לא מחייב בכולה פאה נמי לא מחייב אלא בשעורא ולא שדה כולה לכך נראה דהני תרתני בעיי לאו בהדדי איתמר ולא שייכי באם ת"ל. **או דלמא מאי והדין לנפקותא בעלמא קאמר** - דאע"ג דיד מוכיח הוי וכי קאמר והדין לצדקה קאמר (או) דלמא אין יד כלל ואפי' מוכיח. **או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש** - ולא אמרינן אין היקש למחצה דצדקה נמי לא כתיבא בהדיא ומדרשא אתיא.

את"ל יש יד לצדקה - משום דכיון דאתקש אע"ג דלא כתיבא בהדיא אין היקש למחצה. **הפקר מאי מי אמרינן היינו צדקה או לא** - והאי דלא מספקא לן אי יש יד לשבועה או לא משום דבהדיא איתקוש כי ידור נדר או השבע שבועה והיינו דתנן (לקמן נדרים ט) כנדרי רשעים נדר בנוזיר בקרבן ובשבועה אלמא יש יד לשבועה. **יש יד לבית הכסא** - שיהא אסור לקרות בו ק"ש. **חדא מגו חדא קמיבעיא ליה** - כלומר את"ל יש זמון יש יד או אין יד. **ולענין הלכה בקדושין נקיטין לחומרא דיש יד דכיון דבעיין לא אפשיטא הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא ובפאה וצדקה כתב הרשב"א ז"ל נמי דאזלינן לחומרא כיון דסלקו בתיקו וכן כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו דבעיין דצדקה לא אפשיטא בהדיא וסוגיין דיש יד לצדקה וקיימא לן נמי דכל תיקו דאיסורא לחומרא - ומאי דאמר ז"ל דסוגיין דיש יד לצדקה היינו משום דקאמרינן אם תמצא לומר יש יד לצדקה וזה אפשר הוא על דרך הרמב"ם ז"ל שפוסק בכל מקום כאם תמצא לומר, אבל במאי דקאמר דקיימא לן נמי דכל תיקו דאיסורא לחומרא ונראה שהסכים גם כן לזה הרשב"א ז"ל ותמהני עליהן שהרי סוגיא מפורשת היא בסוף פרק הזרוע והלחיים (חולין דף קלד) שספק ממון עניים הרי הוא ספק ממון דאזלינן ביה לקולא לנתבע מדמקשינן התם אמתני' דגר שנתגייר והיה לו פרה נשחטת וכו' תנן ספק ממון פטור אלמא ספיקא לקולא ורמינהו חורי נמלים שבתוך הקמה וכו', ואיצטריך לשנויי הכא פרה בחזקת פטורא קיימא קמה בחזקת חיוב קיימא אלמא טעמא דבחזקת חיוב קיימא הא לאו הכי ספק פטור ואם איתא דספק ממון עניים הוה ליה ספיקא דאיסורא למה לי לשנויי הכי, ועוד דהתם נמי אקשי ליה אביי והרי עיסה דבחזקת פטורא ותנן גר שנתגייר וכו' ספק חיוב ואמר ליה ספק איסורא לחומרא ספק ממונא לקולא ואם איתא דספק עניים מקרי ספק איסורא בההוא פירוקא גופה הוה מצי לשנויי ליה הא דאקשי מחורי נמלים אמתני', ועוד דאמרינן התם בפ"ק דיומא (דף ח) תנן התם הנחתומין לא חייבו אותם להפריש אלא כדי תרומת מעשר וחלה ואקשינן בשלמא תרומה גדולה דתניא וכו' מעשר ראשון ומעשר שני המוציא מחבירו עליו הראיה כלומר דליכא ספיקא דאיסורא אלא דממונא וממונא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא מעשר שני נפרשוה ונסקוה וניכלוה בירושלים ואם איתא דספק עניים ספיקא דאיסורא הוא כי היכי דקשיא ליה מעשר שני תקשי ליה נמי מעשר עני אלא ודאי ספיקא דממון עניים לא מקרי ספיקא**

דאיסורא אלא ספיקא דממונא ולקולא ולפיכך איני מתחוור בדבריהם ז"ל בזה, וגבי הפקר אין ספק דהוה ליה ספיקא [דממון] ולקולא ואין יד, וכן נמי גבי בית הכסא דאפי' אם תמצא לומר זימון מועיל לא מהני אלא מדרבנן והוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא. **מנודה אני לך ר' עקיבא חוכך בזה להחמיר** - חוכך כאדם שהוא מסופק בדבר ומתחכך בעצמו מפני שאינו יכול לבררו, אי נמי מלשון חיך כלומר שהיה מטעים לחכו להחמיר. **מודה היה ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה** - דהא מספיקא הוא שהיה מחמיר ולא שהיה הדבר ברור לו ומיהו שמעינן דידות נמי למלקות איתרבו דאי לא מאי מודה ר"ע פשיטא. **נדינא מינך דכ"ע אסור** - כלומר אסור ולוקה, ומיהו דוקא בדאמר שאני אוכל לך כדאמר שמואל לעיל נדרים (דף ד) גבי מופרשני מרוחקני בכולן עד שיאמר שאני אוכל לך וכו' ובנדינא נמי דכותייהו שהוא לשון הרחקה. **משמיתנא מינך דכ"ע שרי** - דאפילו אמר שאני אוכל לך איסורא נמי ליכא שאין זה לשון נדר אלא לשון שמתא והיינו נמי דבעובדא דההוא גברא דאמר משמיתנא מנכסי אמרינן ופליגא דרב חסדא אע"ג דמנכסי הוי מוכיח [כאילו אמר] שאני אוכל לך. **במאי פליגי במנודה [אני לך]** - כלומר ואמר נמי שאני אוכל לך, דהאי לישנא דמנודה משמע הכי ומשמע הכי ר"ע סבר לישנא דנדויא הוא, כלומר שאף הוא לשון ריחוק והבדל כמופרשני מרוחקני כדמתרגמינן והדוה בנדתה וסאובתה ברחוקה הלכך אסור, ורבנן סברי לישנא דמשמתא הוא שלשון בני אדם לאמרו על נדוי בלבד. **אלמא קסבר** - במשמתנא פליגי דסבירא ליה דטעמא דר"ע דכיון דשוי נפשיה בהדיה כמשומת לאסור הנאה בא שכן פורשין מן המשומת והמנודה. **ולענין הלכה לא קיימא לן כר' עקיבא מדאמרינן דלית דחש לה** - ועוד דקיימא לן הלכה כר' עקיבא מחבירו ולא מחביריו הלכך נדינא ממך שאני אוכל לך אסור ולוקה, נדינא מינך בלחוד שרי, מנודה אני לך שאני אוכל לך נמי שרי ואין צריך לומר משמתנא מינך שאני אוכל לך, וכן פסק הרמב"ן ז"ל בהלכותיו ולא נתבררו בזה דברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח מהלכות נדרים. **ירושלמי ר' עקיבא היה חוכך בזה להחמיר ליסר את כל נכסיו כמה דתימר יחרם כל רכושו והוא יבדל וכו' מה עבדין ליה רבנן חומר הוא בנדוי ב"ד** - ומסתברא לי דהך ירושלמי לא שייך כלל בהדי גמרא דילן טעמא דירושלמי הוא לומר שכיון שעשה עצמו כמנודה אסור ובגמרא דילן משום הרחקה אתינן לה ולא משום נדוי דאי לא תימא הכי היכי אמרינן משמיתנא מינך לכ"ע שרי אלא

ודאי כדאמרן מיהו כתב הרב ר' ברוך בר שמואל בפירושו דמהא שמעינן בהדיא דמנודה שנדוהו ב"ד אסור ליהנות מנכסיו אבל נדוהו הדיוט מותר והיינו עובדא דהאי דאמר משמיתנא מנכסיה דשרייה רב חסדא, ואין דין זה מחוור דהא קיימא לן בפרק ואלו מגלחין (מ"ק דף טו) מנודה שונה ושונין לו נשכר ונשכרין עמו אלמא אין נכסיו אסורין אלא ודאי חרם של ב"ד הגדול שאני דאלים טפי אבל בחרם ב"ד בעלמא לא מיתסרי נכסייהו.

דף ז.ב.

נדהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו - דכיון דבפניו נדוהו אלים נדוייה ולא מיעקר אלא בפניו דומיא דמאי דאמרינן בפ' השולח (גיטין דף לג) כל מילתא דמתעבידא בי עשרה צריכה בי עשרה למשלפה, ולא נהירא אלא טעמא דמילתא משום חשדא דאי מתירין לו שלא בפניו פעמים שיתירוהו והמנודה לא ידע וכשלא ינהגו בו נידוי יבא לחשדא אבל כשנדהו שלא בפניו ליכא חשדא שאף הוא סובר שמא התירוהו שלא בפניו כשם שנדוהו שלא בפניו וזה כאותה שאמרו לקמן בפ' ר"א נדרים (דף סה) המודר הנאה מחבירו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו ומפרש בירושלמי דטעמא משום חשדא ולפי זה כל שהודיעוהו דליכא חשדא מתירין לו שלא בפניו וכל שהתירוהו נמי אע"פ שלא הודיעוהו מותר דיעבד. **השומע הזכרת השם מפי חבירו צריך לנדותו** - בריש תמורה (דף ג) מפקינן אזהרה למזכיר שם שמים לבטלה מדכתיב (דברים י) את ה' אלהיך תירא. **ואם לא נדהו הוא עצמו יהא בנדוי** - לא שיהא בנדוי מאליו אלא ראוי להתנדות קאמר שהרי המזכיר עצמו צריך נדוי והיאך יהא חמור ממנו השומע ושותק אלא כדאמרן. **שבכל מקום** - טעמא קא יהיב למאי דאמרינן ואם לא נדהו הוא עצמו יהא בנדוי שהרי עכשיו חמור דשם עניות מצויה דכתיב (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך ומדהזכרת השם למצוה מביאה ברכה ועושר הזכרה לשוא גורמת עניות אי נמי מדכתיב גבי שבועת שקר (זכריה ה) וכלתו ואת עציו ואת אבניו ובתמורה (דף ג) מדמי הזכרת שם לבטלה לשבועת שקר. **שנאמר כי מתו כל האנשים וגו'** - דלא מתו ממש כדאמרינן לקמן בפרק ר"א נדרים (דף סד) דמהוי הוה דכל מקום שנאמר נצים ונצבים אינם אלא דתן ואבירים ואינהו הוו במחלוקת של קרח אלא דמפני שהענו אמר כי מתו דאע"ג דאמרינן התם דארבעה חשובין כמת עני וסומא ומצורע ומי שאין לו בנים הכא ודאי מעניות

קאמר דאין לומר שנסתמו דהא כתיב במחלוקתו של קרח (במדבר טז) העיני האנשים ההם תנקר וליכא למימר נמי שהיו מצורעין דהא כתיב (דברים יא ו) בקרב כל ישראל וליכא למימר שנתרפאו במתן תורה דהא אמרינן שחזרו למומן במעשה העגל וליכא למימר דמשום שלא היה להם בנים אמר כי מתו דא"כ היכי א"ל מפני זה שוב מצרימה וכי מפני שלא היה להם בנים לא היו נשמעין למלכות להלשינו אל פרעה אלא ודאי מפני שירדו מנכסיהם ולא היו דבריהם נשמעים. **או מיתה או עוני** - אלמא שוו להדדי, והקשו בתוספות מאי איריא שומע הזכרת השם מפי חברו דצריך לנדותו הא אמרינן בירושלמי דכל שאינו עושה כשורה צריך לנדותו, והכי נמי מוכח בדוכתי טובא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף לט) חזיוהו לההוא גברא דהוה זרע ביני גופני אמרי ניתי מר ונשמתיה וכו' ובפרק ואלו מגלחין (מ"ק דף יז) אמרינן דאמתיה דרבי חזיתיה לההוא גברא דהוה מחי לבנו גדול ואמרה ליה ליהוי ההוא גברא בשמתא, ותירצו דאין הכינמי אלא מיהו בהזכרת השם בלחוד הוא דאמר דאם לא נדהו הוא עצמו יהא בנדוי מפני שענשה חמור וכדכתיבנא. **ושמע מינה אין בין נדוי להפרה ולא כלום** - הקשו בתוספות מדאמר בפרק ואלו מגלחין (שם דף טז) הכי קאמר שמואל טוט אסר וטוט שרי וה"מ לממונא אבל לאפקרותא עד דחיילא עליה שמתא תלתין יומין ותירצו דשאני הכא שנדוי זה אינו אלא לאיים עליו שלא יזכיר עוד שם שמים לבטלה ולא דמי לאפקרותא מש"ה הכא אין בין נדוי להפרה ולא כלום, אבל ראיתי לרב אלפסי ז"ל שדחה אותה שבפ' ואלו מגלחין מפני זו כמש"כ בהלכותיו בפ' ואלו מגלחין, וכן דעת הרמב"ם ז"ל (בפ"ק) [צ"ל בפ"ז הל' יג] מהלכות ת"ת. **ת"ח מנדה לעצמו ומפר לעצמו** - כתב הרשב"א ז"ל דדוקא היכא דלא הוי בר נדוי כי הא דמר זוטרא דממדת חסידות בעלמא משום יקרא דבר בי רב הוה משמת נפשיה אבל כשנדה עצמו על דבר שהיה חייב עליו נדוי לא כל הימנו להתיר עצמו, והקשו עליו אם כן היכי מקשי ליה הש"ס פשיטא מקמי דאמר כי הא דמר זוטרא אדרבה הל"ל אמאי, לפיכך אמרו דבכל ענין שנדה את עצמו מיפר לעצמו וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפרק ז' מהלכות ת"ת (הל' יא), וראיתי למקצת מפרשים שכתבו דלא גרסינן פשיטא אלא ה"ג ומיפר לעצמו כי הא ולמי שגורס כן דברי הרשב"א נכונין בטעמם. **וכי עייל לביתיה שרי לנפשיה** - כדי שלא יצטרכו בני ביתו להתרחק ממנו ומהא משמע דמנודה אפילו בני ביתו נוהגין בו נדוי

דף ח.א.

דאי לא מאי כי עייל לביתיה ומיהו הראב"ד ז"ל כתב דאשתו אינה חייבת לנהוג בו נדוי וטעמא דמילתא משום דאשתו כגופו ודייק לה מדאיבעיא לן בפרק ואלו מגלחין (מ"ק דף טו) מנודה מהו בתשמיש המטה דאם אשתו חייבת לנהוג בו נדוי מאי קמבעיא ליה פשיטא דאפי' קירוב בעלמא אסור אלא ודאי אשתו מותרת ואפשר לדחות ראייה זו דאפי' אם תימצי לומר דאשתו חייבת לנהוג בו נדוי משכחת לה לההיא בעיא במנודה לעיר אחרת שאינו מנודה לעירו ואפי' הכי הוא עצמו מנודה הוא ואם איתא דמנודה אסור בתשמיש המטה הוא עצמו אסור בכך אף על פי שאשתו מותרת. **והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא הא קמ"ל וכו' -** מסתברא לי דהכי פירושא דמעיקרא קס"ד דרב גידל אתא לאשמועינן ששבועה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות ומוכח לה מדכתיב נשבעתי ואקיימה ומש"ה פריך והלא מושבע ועומד הוא דהא מוכיחין בפרק שבועות שתיים בתרא (שבועות כז) דהא דכתיב להרע או להיטיב בדבר הרשות כתיב קרא ולא בדבר מצוה וכי תימא ה"מ לקרבן דלהרע או להיטיב גבי קרבן כתיבא אבל כל יחל איכא אפילו בדבר מצוה אם כן מאי נשבעתי ואקיימה הכי הוה ליה למימר דנהי דאמעייטא מצוה מקרבן לא אמעיטא מבל יחל כדחזינן התם בפרק שבועות שתיים בתרא (שם כה) דמילתא דליתא בלאו והן אי נמי בלהבא דאמעייטא מקרבן מלהרע או להיטיב ולא אמעיטא ממלקות ולהא לא צריך קרא א"כ מאי קאמר שנאמר נשבעתי ואקיימה ומתרצינן אלא הא קמ"ל דשרי ליה לזרוזי נפשיה כלומר ודאי לא איצטריך האי קרא לומר שהיא חלה לגבי כל יחל אלא ה"ק מנין שדבר הגון הוא להשבע לקיים את המצוה ואפי' כשרים שנמנעין משבועה נשבעין הן בכך שנאמר נשבעתי ואקיימה כלומר שהרי דוד היה עושה כן. **והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא -** כלומר ודאי אע"ג דקאמרת נדר גדול שבועה קאמרת דאמר בהדיא בשבועה אשנה פרק זה שהרי נדר כיון שהוא מיתסר חפצא אנפשיה ליתיה לעולם באעשה אלא ודאי שבועה קאמרת כדאשכחן בדוכתי טובא דקרי ליה לשבועה נדר כדתנן (לקמן נדרים דף ט) כנדרי רשעים עלי נדר בניזיר ובקרבן ובשבועה ואמרינן נמי בריש פרק ארבעה נדרים ההוא דאתא לקמיה דרב אסי א"ל במאי נדרת באלהא דישראל ואפ"ה (ס"א מש"ה) קשיא לך דאין שבועה חלה על שבועה

לקרבן דמדאמרת נדר גדול משמע לכל דיני שבועה דאי קמ"ל לזרוזי נפשיה שרי ומש"ה קאמר נדר גדול נדר כלומר נדר משובח הוא זה וראוי לעשות כן א"ה היינו דרב גידל קמייתא. **הא קמ"ל דכיון דאי בעי פטר נפשיה וכו' -** מסתברא לי דלאו דווקא דבהכי מיפטר שהרי חייב כל אדם ללמוד תמיד יום ולילה כפי כחו ואמרינן בפ"ק דקדושין (דף ל) ת"ר ושננתם שיהו דברי תורה מחודדין בפיק שאם ישאלך אדם דבר שלא תגמגם ותאמר לו וכו', וק"ש שחרית וערבית לא סגי להכי אלא מכאן נראה לי ראייה למה שכתבתי בפרק שבועות שתיים בתרא דכל מידי דאתא מדרשא אע"פ שהוא מן התורה כיון דליתיה מפורש בקרא בהדיא שבועה חלה עליו והכא הכי קאמרינן כיון דאי בעי פטר נפשיה ממאי דכתיב בקרא בהדיא דהיינו בשכבך ובקומך בקרית שמע שחרית וערבית מש"ה חלה שבועה עליה לגמרי אפילו לקרבן והיינו דקאמר נדר גדול כלומר לכל דיניו כדבר הרשות וכבר כתבתי זה שם בראיות גמורות בס"ד. **עליו להשכים -** מסתברא לי דהכי קאמר כיון שאמר נשכים הרי קבל עליו שיהא הוא מעורר בדבר כשם הוא מעורר מעכשיו ותרתו קמ"ל חדא דבקבלה בעלמא לדבר מצוה מהניא דמאי דאמרינן הכא לא הזכיר לא נדר ולא שבועה ואפ"ה בדבורא בעלמא סגי דומיא דמאי דאמרינן דקבלה בלחוד מהניא לצדקה כדכתיב בפיק זו צדקה וה"ה לכל דבר מצוה וקמ"ל נמי דעליו להשכים כדעבד קודשא בריך הוא. **נדהו בחלום צריך עשרה בני אדם להתיר לו -** לפי שאפשר שבשליחות המקום נתנדה ולפיכך צריך עשרה להתירו ששכינה עמהם. **והוא דמתנו הלכתא -** כלומר דמתנו לאחרים אבל תנו בלחוד לא דלא חשיבי כולי האי ואיכא דגרסי דתנו הלכתא כלומר - גמרא, אבל מתנו כלומר משנה בלחוד לא. **ויהיב שלמא לבי עשרה -** ומתוך ששייבו לו שלום יגינו עליו מן היסורין, עד דמקלעין ליה עשרה וכו'. **ידע מאן שמתיה מהו דלישרי ליה -** שהרי כל מי שמנדה בידו להתיר כדאמרינן בפרק ואלו מגלחין (מ"ק דף יז) זיל לגביה דלישרי לך. **לשמותיה שויה שליח -** מן השמים.

דף ח.ב.

כשם שא"א לבר בלא תבן - כדכתיב (בירמיהו כג) אשר אתו (דבר) חלום וכו' ומה לתבן את הבר וכו', וצ"ע במי שנדוהו בחלום או צריך לנהוג בכל דיני מנודה ומסתבר לי דאע"ג דאמרינן הכא דמי שנדוהו בחלום צריך היתר אין

ללמוד מכאן למי שנדר בחלום שיהא צריך היתר דהכא היינו טעמא משום דאיכא למימר שמן השמים נדוהו מה שאין לומר כן בנדר אלא שראיתי לרשב"א ז"ל בתשובה (סי' תרס"ח) שמעשה בא לפניו והצריכו היתר. **בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו** - הר"מ במז"ל סובר בפ"ו מהל' שבועות (הל' ד) דדוקא בבעל הוא דאיבעיא לן מפני שהבעל כאשתו אבל אדם אחר פשיטא לן שאינו נעשה שליח דצריך שיהא הנודר בפני המתירין והכי מוכח בירושלמי בפרק נערה המאורסה דגרסינן התם מהו להתיר ע"י תורגמן נשמעינה מן הדא רבי אבא בר זוטרא אתעביד מתרגמניה דרבי יוחנן בהדא איתתא דלא חכמה למשמע סוריסטון מדבעיא אי מתירין ע"י תורגמן מכלל דפשיטא לו דע"י שליח אין מתירין ואפילו למאי דמסקינן דעל ידי תורגמן שרי דוקא תורגמן משום דבעל הדבר נמי תמן קאי אבל ע"י שליח לא הלכך הכא בבעל דוקא הוא דאיבעיא לן, ומסקינן דאפילו בבעל אי מכנפין אין אי לא מכנפין לא דאף ע"ג דאשתו כגופו לא הקילו גבי בעל אלא היכא דמכנפי אבל דליכנפי לכתחלה גביה לא כיון דמחזורתא דמילתא שיהא הנודר עצמו שם זו היא שיטת הר"מ במז"ל, אבל בתוספות פירשו בהפך ואמרו אדרבה גבי איניש דעלמא פשיטא לן שיכול לעשות שליח וגבי בעל דווקא הוא דאיבעיא לן משום דחיישינן שמתוך שנדרי אשתו קשין עליו יוסיף מדעתו בחרטתה ומסקינן דאי מכנפין אין ואי לא לא והיינו טעמא משום דכי מכנפי ולית ליה טרחא במילתא לא חיישינן דלמא מוסיף הוא אחרטה דילה אבל אי לא מכנפין כיון דאיכא תרתי חדא שנדריה קשין אצלו ועוד דטרח חיישינן אבל באיניש אחרינא כיון דלא איכפת ליה אי שנו אי לא ליכא למיחש וכתב עוד רבינו שמשון ז"ל ששולח אדם חרטת נדרו בכתב לב"ד והם מתירין לו לפי שסובר הרב ז"ל שאפילו בלא ידיעת הנודר יכול החכם להתיר כיון שיודע שהנודר מתחרט דהתרת חכם הרי היא כהפרת בעל ותניא בסוף קדושין (דף פא) אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בניזיר ושמע בעלה והיפר לה והיא לא ידעה וכו' ולא מצינו חלוק בין הפרת בעל להתרת חכם אלא בלשון. **שמע מינה לא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה** - לא יאלי אינו נראה כלומר שאם לא כן רבינא עצמו היה מתיר נדר אשתו, ואם תאמר והיכי מצי עביד הכי והתנן במסכת נגעים (פ"ב משנה ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים ומוכח

בירושלמי דהלכה כר"י, י"ל דאפ"ה בהדי אחריני הוה מצי שרי אי לאו משום יקרא דרביה דהא תנן במס' בכורות כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו ואפ"ה אמרינן התם דמצטרף הוא עם שני הדיוטות כדדייקינן בסוף פרק עד כמה אילימא בחד ומי מהימן אלא בתלתא ומי חשידי אלמא בהדי אחריני שרי, ואפ"י תמצא לומר דהכא שאני משום דאשתו כגופו ואפ"י אצטרופי נמי לא מצטרף דה"ל כנודר עצמו אפ"ה אי לאו משום יקרא דרביה היה אומר רבינא לתלמידיו שיתירוהו ומדלא עבד הכי ש"מ לא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה. **ושמתא אפילו באתרא דרביה ויחיד מומחה שרי שמתא** - הני לאו מהאי עובדא נפקא לן אלא איידי דאמר דלא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה קאמר דגבי שמתא שרי והאי יחיד מומחה דשרי שמתא איכא מ"ד דוקא סמוך ולא נהירא אלא כל שהוא חכם מובהק ובקי בהלכות נדרים אע"פ שאינו סמוך שרי נדרא ושמתא דגבי התרת נדרים לא כתוב בפרשה אלהים דמשמע סמוכין אלא ראשי מטות והיינו דאמרי' בירושלמי אמרו ליה רבנן לרב הונא שרי נדרא ביחיד אמר להו רב הונא ראש לראשי המטות והא רב הונא לאו סמוך הוה ואפ"ה שרי נדרא ביחיד, והכי נמי מוכח בבכורות בפ' פסולי המוקדשין (לו) דאמרי' התם ג' מתירין את הבכור במקום שאין חכם ואמרינן חכם כגון מאן אר"נ כגון אנא והא ר"נ לא הוה סמוך אלמא כל שהוא רב מובהק שרי נדרא, וכן כ' הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' שבועות (הל' ה) ועוד אכתוב בזה בפ' ארבעה נדרים (לקמן נדרים כג ד"ה והיתר) ופ' נערה המאורסה (שם נדרים עח) בס"ד, ואיכא מ"ד דכי היכי דג' הדיוטות מתירין את הנדר במקום שאין מומחה ה"נ מתירין את הנדוי במקום שאין מומחה דנדוי נמי נדר הוא דהא אמרינן בסוף פ' ד' מיתנות (סנהדרין סח) בעובדא דר"א הותר הנדר אלמא נדוי נמי נדר מקרי וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' ת"ח (הל' ז). **הדין חירגא דיומא מסי** - אבק הנראה בחמה כשהיא נכנסת דרך חלון קרוי חירגא. **אין גיהנם לעתיד לבא** - לאו לאחר מיתה קאמר דודאי איכא גיהנם לרשעים אלא לעתיד לבא לאחר תחיית המתים קאמר שאותן רשעים שיהיו לחרפות לדראון עולם כדכתיב בדניאל (יב) לא יהיו נדונין בגיהנם אלא בהאי דינא שהקב"ה יוציא חמה מנרתיקה כדי שיהיו אלו מצטערין ושיתרפאו בה צדיקים והכי נמי מוכח בהדיא בפ"ק דע"ז דלאחר תחיית המתים קאמר.

מתנני'. **כנדרי רשעים נדר בנוזר בקרבן ובשבועה** - הך מתנני' נמי פירושא דידות היא ומפרשינן בגמ' דה"ק דאם אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו הרי הוא נזיר וכן אם אמר כנדרי רשעים עלי חייב קרבן ומסתברא נמי דדוקא כשהיתה בהמה מונחת לפניו וכן נמי אם אמר כנדרי רשעים הימנו שלא אוכל והיה ככר מונח לפניו הרי הוא בשבועה שלא יאכלנו ומיחייב בכל הני כי אמר כנדרי רשעים שהרי הרשעים דרכן לידור בכל אלו ומפני שאין ראוי לעשות כן קרי להו נדרי רשעים שהרי רשעים הם לאותו דבר כן נראה בעיני. **כנדרי כשרים** - אע"ג דאמר הריני עלי הימנו והיה נזיר או בהמה או ככר לפניו לא אמר כלום שהרי אין הכשרים נודרים שאין רשאים לעשות כן וה"ה נמי אם אמר כנדבת רשעים עלי לא אמר כלום לפי שאין רשעים (טובים) [נודבים] שאם הם נודבים אינם רשעים לאותו דבר והכי איתא בתוספתא (ריש פ"א). **כנדבותם נדר בנוזר ובקרבן** - שהרי הכשרים מתנדבים הם בקרבן ובנזירות הלכך כי אמר הריני והיה נזיר עובר לפניו הרי הוא נזיר וכי אמר עלי ובהמה מונחת לפניו הוה ליה כאומר הרי הוא קרבן נדבה אבל בשבועה לא מחייב אפילו היה ככר מונח לפניו ואמר הימנו שלא אוכל לפי שאין הכשרים נשבעין לעולם ואע"ג דאמר' לעיל נדרים (דף ח) דלזרוזי נפשיהו נשבעים לדבר מצוה ההיא שבועה לא מקרי נדבה שהרי כבר הם מחוייבים לקיים את המצוה, ואיכא למידק הרי נדבה אינה אלא באומר הרי זו ונדר בהרי עלי וחילוק זה ליתיה אלא בנדרים דקרבנות אבל בנזירות מאי נדר ומאי נדבה שייכי ביה הרי אינו אלא בענין אחד נראה בעיני דנדר פירושו דבר שאינו בא לגמרי בנדבת הלב ונדבה פירושו מה שהאדם נודר יותר בנדבת נפשו ושמעשיו יותר רצויים ומש"ה אמרינן דנדר הוא הרי עלי לפי שאינו מתנדב לגמרי כיון שלא הפרישו עכשיו ונדבה הוא באומר הרי זו לפי שמתנדב נדרו יותר רצוי וכיון שזה הוא פירושם של נדר ונדבה אף בנוזר אע"פ שאין הנדר של נזירות אלא בענין אחד מי שהכוונה שלו רצויה יותר קרוי נזירותו נדבה ומי שאינה רצויה כל כך קרוי נדר והרשעים כשנודרים בנוזר אין כונתם רצויה לגמרי אבל הכשרים מתוך שכונתם שלמה ורצויה ואין בנזירותם שום נדנוד עבירה קרוי נזירותם נדבה והיינו דאמרינן בגמרא גבי נדבה דנזירות משכחת לה כשמעון הצדיק וכמו שנפרש בס"ד. **גמ'.** **כשהיה נזיר עובר לפניו** - ואפילו הכי דוקא כי קאמר כנדרי רשעים הריני

אבל כי אמר הריני לחודיה לא אמר כלום דלא דמי לאומר אהא דאמרינן בפ"ק דקידושין דה"ל נזיר כשנזיר עובר לפניו משום דאהא לישראל מעליא ומהני אבל הריני אי לאו דאמר כנדרי רשעים עלי לא משמע דאמר מידי כך פירשו רבותי ואינו נראה בעיני דהריני לא גרע מאהא אלא מתני' משום דאתא לאשמועינן דאי אמר כנדרי כשרים הריני אפילו בנזיר עובר לפניו לא מהני נקט רישא כנדרי רשעים אבל אין ה"נ דכל שאמר הריני בלחוד והיה נזיר עובר לפניו הרי זה נזיר. **ודלמא הימנו דאכילנא קאמר** - כלומר וכיון דאיכא למימר דלמא דאכילנא קאמר הווי להו ידים שאין מוכיחות וסבירא ליה לשמואל דלא הויין ידים. **דשני ליה בין נדר לנדבה** - דאמר דכשרים מתנדבין ואינן נודרין. **טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר** - מנודר ומשלם ומנודר ואינו משלם דלעיל מהאי קרא כתיב את אשר תדור שלם ובתר הכי כתיב טוב אשר לא תדור כלומר שהוא יותר טוב מנודר ומשלם דכתיב לעיל מיניה וקא יהיב טעמא למילתיה משתדור ולא תשלם כלומר שמא תשכח ולא תשלם ולפיכך טוב אשר לא תדור כלל משמע לן השתא דלא שני בין נדר לנדבה דאי לא לאשמועינן קרא דטוב מכולן [נודב] ומשלם. ר' יהודה **אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם** - ודריש להו לקראי הכי את אשר תדור שלם וזו היא מדה משובחת אבל טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם ואי תימא פשיטא ה"ק לא תהא סבור שבשעת נדרך אתה מוסיף זכות ואח"כ אם שכחת או נאנסת לא הפסדת את שכרך שאינו כן שאין השכר בשעת הנדר אלא בשעת התשלומים כך נראית שיטה זאת בעיני.

דף ט.ב.

כי קאמר ר"מ בנדר בנדבה לא קאמר - דקרא לא איירי אלא בנדרי ולא בנדבה. **והקתני כנדבותם נדר בנזיר ובקרובן** - דאלמא שהכשרים נודרים והיכי מצית לאוקמי כר"מ. **ומתרצינן תני נדב** - ופירשו רבותי דהך קושיא בדין הוא דהוה מצי לאקשוויי לה אגופא דמתני' דהא מתני' משמע שאין הכשרים נודרין מדקתני כנדרי כשרים לא אמר כלום ובתר הכי קתני נדר אלא דמעיקרא דייק מתני' גופא דמפליג בין נדר לנדבה מני ובתר דאוקי לה כר"מ דייקין היכי קתני נדר ואינו נראה לי אלא ה"ק בשלמא אי לא מוקמינן לה כר' מאיר מצינן לפרושי דנדר של כשרים מתוך שהוא ברצון גמור וכשר הדבר לעשות כן נדבה מקרי ואע"ג דאי אמרינן הכי לא שמעינן ליה לתנא

דמפליג בין נדר לנדבה ולעיל אמרי' בפשיטות מאן תנא דשני ליה בין נדר לנדבה לעיל אמרינן הכי משום דקושטא דמילתא היא אבל הש"ס גופיה דחי לה לאידך גיסא ולומר דלאו רבי מאיר היא ולא שני לן בין נדר לנדבה ומתרצא מתני' שפיר אלא אי אמרת רבי מאיר היא היכי מיקרי נדר דקרובן נדבה והרי כיון שאין הנדר ראוי לכשרים אי אפשר שיקרא נדבה. **נדבה נמי דלמא אתי בה לידי תקלה** - דאע"ג דאמר הרי זו דלמא פשע ומאחר להביא יותר משלש רגלים. **כהלל הזקן** - אם אמר על בהמה המונחת בעזרה כנדבת כשרים נדר בקרבן שהרי כשרים מביאין בהמתן לעזרה ומקדישין אותה כדרך שהיה נוהג הלל הזקן. **מביאה חולין לעזרה** - לאו בעזרה ממש שאסור להביא חולין לעזרה אלא בפתח העזרה. **נדבה דנזירות מאי איכא למימר** - כלומר היאך כשרים מתנדבין נזירות והא אית להו למיחש דלמא אתו לידי תקלה. ה"ג - כשמעון הצדיק ולא גרסי' סבר לה והכי פירושא דכל שנדר מתוך עניין זה כל כך כוונתו רצויה דליכא למיחש לבא לידי תקלה. **אשם נזיר טמא** - שהתחיל למנות ונטמא במת שסותר מנינו ומביא קרבן ומונה כתחלה. **ופחו יצרי עלי** - מיהר מל' פחו כמים ובקש לטרדני מן העולם לילך אחרי מראה עיני. **נזיר להזיר לה'** - שנזירתו לשם שמים. **משום דאתי על חטא** - שנטמא. **כשהן תוהין נזירין** - כשהן מתחרטין על מעשיהן הרעים. **ורבין עליהם ימי נזירות** - שמתחלה לא נתכוונו אלא לשלשים יום. **מביאין חולין לעזרה** - לאו דוקא שכל זמן שלא התירן חכם נזירותן קיימת וקרבתיהן חובה עליהן אלא כעין חולין קאמר שמתוך שאין כוונתן רצויה אף קרבתיהן אינן רצויין אבל בהך גברא שבא מן הדרום ליכא למיחש להכי שכיון שהיתה כוונתו כל כך רצויה בתחלה אנן סהדי שלא נתחרט.

דף יא.

תני נודב ומקיים - ור' יהודה דריש להו לקראי כר' מאיר דטוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר מיהו בהא פליג עליה דר' מאיר דלרבי מאיר קרא דנקט נודר הוא הדין לנודב ולדידיה דוקא נודר אבל נודב טוב מזה ומזה. **רבי יהודה לטעמיה** - דאמר דכשרין מתאווין להביא קרבנות של חובה ומתוך כך הם נודרין בנזיר וכיון שלכוונה זו הם עושים מיקרי נדבה. **ד' מיני לחמה** - חמץ וג' מינים של מצה חלות ריקיקין רבוכין. **כולן בשיטה אחת הן** - מיהו לא אמרו ממש דבר אחד דלשמעון הצדיק דוקא נזיר טמא הוא שנקרא חוטא

ולאו משום דמצער עצמו אלא משום דמתחרט ואילו לר' שמעון ולר' אלעזר הקפר אפילו נזיר טהור נקרא חוטא מיהו כולן שוין דאיכא חטא בנזירות. **והדין קרא בנזיר טמא כתיב** - לר' שמעון ולרבי אלעזר הקפר פריך דאילו לשמעון הצדיק לא קשיא מידי דאיהו קאמר דוקא נזיר טמא נקרא חוטא. **משום דשנה בחטא** - שציער עצמו ונטמא ויתורא דעל הנפש קא דריש דאי מחטא טומאה בלחוד קאמר הוה ליה למיכתב - מאשר חטא ותו לא על הנפש ל"ל. **מתני'**. **הרי אלו כנויין לחרם** - ובגליל אפילו בסתם אסור דמשמע חרמי גבוה לפי שאין מכירין בחרמי כהנים וביהודה דוקא במפרש חרם של בדק הבית וכדאיתא לקמן בפ' ואלו מותרין (דף יח). **נדר במוהי הרי אלו כנויין לשבועה** - במוהי כנוי למשה בשבועת משה כדכתיב (שמות ב) ויואל משה והכי איתא בירושל' והאי דקאמר נדר במוהי ולא קאמר שבותה שקוקה במוהי אפרש בגמ' בס"ד. **גמ'**. **לשון אומות הם** - דקרו קרבן בהני לישני. **שבדו להם חכמים** - שחדשו מלבם. **דילמא אמר לה' ולא אמר קרבן** - ומש"ה תקנו קונם כי היכי דלימא קונם בלחוד דאילו אמר קרבן אמר לשם כלישנא דקרא ובחרמים נמי אע"ג דביהודה לא סגי ליה בחרם בלחוד שסתם חרמים ביהודה אינם לבדק הבית מיהו אם אמר חרם הוא אמר לשם כדכתיב אבל כי אמר חרך כיון דלאו לישנא דקרא הוא לא הוה אמר לשם אלא לבדק הבית.

דף יב.

וב"ה סברי הכי לא משתעי אומות - כלומר דאפ"י משתעי הכי ליתיה מעיקר לשון אלא דמנייהו משתבשי בהכי ולאו לישנא הוא וקיימא לן כר' יוחנן דאמר לשון אומות הם וקי"ל נמי דכנויי כינויין מותרין. **תניא רשב"ג אומר נדר במוהי לא אמר כלום במומתא דאמר מוהי הרי אלו כינויין לשבועה** - וה"פ דרשב"ג לפרושי מתני' אתא דכי קתני נדר במוהי לא דאמר במוהי בלחוד אלא דאמר במומתא דאמר מוהי כלומר בשבועה שנשבע משה כדכתיב (שמות ב) ויואל משה לשבת את האיש ומש"ה תנן נדר במוהי דאילו אמר שבועה שקוקה במוהי היה משמע דאמר במוהי בלחוד ומש"ה תנן נדר לאשמועינן דבעינן שיזכיר נדרו של משה דהיינו שבועה והיינו דקאמר רבן שמעון בן גמליאל במומתא [דאמר] מוהי ואית דגרסי במומי במומתא לא אמר כלום מומי מומתא הרי אלו כינויין לשבועה וה"פ דרבן שמעון בן

גמליאל אתא למימר דאילו אמר בבי"ת לא הוי כינוי לשבועה וכי תנן במומי לא שיאמר כן עם בי"ת אלא בלא בי"ת ולהך גירסא הא דלא תנן שבותה שקוקה מומי ותנן נדר במומי משום דשבותה שקוקה נגזרים משבועה מה שאין כן במומי ולפי שהן כינויים חלוקים [הפסיק] ביניהן בנדר. **מתני'.** לחולין שאוכל לך לכשר לדכי - כולהו בפתחות הלמ"ד קרינן להו ומש"ה אסור דמשתמע לך חולין אלא קרבן לא כשר אלא אסור לא דכי אלא אסור דאשכחן הכי גבי היתר כדאמרינן (עדות פ"ח מ"ד) העיד יוסף בן יועזר על איל קמצא שהוא דכן וקרא נמי כתיב כל צפור טהורה כלומר מותרת הלכך כי אמר לא כשר ולא דכי אלא אסור קאמר וכי תימא אלא אסור משום איסור קאמר ולא משום נדר והוה ליה כמתפיס בדבר האסור ולא

דף יא.א

מיתסר אפילו הכי כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אזלינן לחומרא דקיימא לן סתם נדרים להחמיר. **טהור טמא פגול נותר אסור** - כך היא הגרסא בנוסחאות וקשה בעיני מאי איכא בין טהור לדכי דכיון דתנא לדכי בלמ"ד מכלל דבלא למ"ד לא מיתסר וכיון שכן כי אמר טהור בלא למ"ד למה יאסר והלא דכי תרגומו של טהור הוא ומצאתי להרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות נדרי' (הל' יח) שכתב טהור בלמ"ד וטמא פגול נותר בלא למ"ד וכן נראה לי עיקר ואי גרסינן הכי במתני' לטהור בלמ"ד ניחא ואי לא גרסינן ליה נראה לי משום דתנא למ"ד בדכי לא חש למתניי' בטהור דמילתא פשיטא היא דדכי וטהור שוו להדדי דחד ענינא הוא, ותנא במתני' תלת דיני תני דכל היכא שהוא מזכיר שם שמשמעותו להיתר צריך שיזכיר בתחלתו למ"ד בפתח ומתסר דמכלל לאו אתה שומע הן והיינו חולין כשר דכי טהור וכל היכא שמזכיר שם שהוא מורה איסור ושייך בקדשים כגון טמא פגול נותר ובהני לא שייכא למ"ד פתוחה בתחלתן דאדרבה אי אמר להו בלמ"ד איכא למימר דלהיתרא קמכוין ובהני נמי אע"ג דלא אמר בהו כ"ף הדמיון מתסרי אפילו לר"י דהא בגמ' מוקמי למתני' כרבי יהודה כולה ואפ"ה הכי בהני אסור בלא כ"ף שכיון ששמו מורה אסור בלא כ"ף נמי מתסר לכולי עלמא אע"ג דמצינן למימר דכי אמר טמא אתרומה קמכוין דשייך בה נמי טומאה וטהרה דתרומה נמי הויא לה דבר האסור וכי מתפיס בה לא אתסר כדאמרינן בגמרא אפ"ה הכי כיון דאיכא למימר נמי לקדשים קמכוין הוה ליה כסתם

נדרים להחמיר והדר תני כאימרא כדירים כעצים וכו' דהני כולהו אין שמן מורה על שם אסור ומשום הכי אמר רבי יהודה דבעי דלימרינהו בכ"ף דאי לא לא משמע דאמר אסור מה שאין כן בפגול ונותר דכיון ששמן על שם אסור הרי הוא כאומר כפגול כנותר ואם תקשה עלי והתנן באידך מתניתין האומר קרבן עולה מנחה וכו' ואפילו הכי תנן בה ר' יהודה מתיר וטעמא דכולהו דלא אמרינהו בכ"ף ואמאי והא הני שמן מורה איסור ומאי שנא מפגול ונותר לאו קושיא היא שאלו אע"פ ששמן מורה איסורן מ"מ אין שמן על שם איסורן שהאומר בהמה זו עולה או חטאת אינו מתכוין בשם זה לאיסורא אלא שצריך לעשות ממנה דיני עולה או חטאת או תודה או שלמים מה שאין כן בפגול ונותר ששמן עליהם משום אסור בלבד ולפיכך כל שאמר פגול או נותר עלי ככר זה דבריו מוכיחין שלאסור הוא מתכוין וכפגול וכנותר קאמר ומש"ה מתסר בלא כ"ף אפילו לר' יהודה אי נמי טעמיה דר' יהודה דבעי כ"ף משום דבלא כ"ף סבירא ליה דחי אימרא קאמר וכן בשארא ומש"ה בטמא פגול נותר דלא שייך חי טמא לא בעיא כ"ף והכי מוכח האי פרושא בגמרא דתניא מודים חכמים לר' יהודה באומר הא קרבן וכו' כלומר אע"ג דפליגי עליה באומר קרבן גרידא דלא חי קרבן קאמר באומר הא קרבן מודו ליה כך נראה בעיני פירוש משנתינו וראיתי לראשונים ז"ל שעמעמו בה הרבה ולא העלו דבר מחוור לפי דעתו. **כאימרא** - כשה של קרבן דסתם נדרים להחמיר ועוד דמשמע דכשה הידוע קאמר. **כדירים** - כקרבנות שבדירים. **כעצים** - כשני גזירי עצים שהיה עורך על גבי מערכה כדכתיב ובער עליה הכהן עצים. **כאשים** - כשלהבות של אש שעל המזבח. **כירושלים** - כקרבנות שבירושלים. **האומר ירושלים לא אמר כלום** - משום דלא אמר כירושלים. **גמ' סברוה** - האי סברוה במסקנא נמי קאי ודכותיה בריש בבא בתרא (דף ב). **לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן** - דהוא בעי תנאי כפול וכדיליף מתנאי בני גד ובני ראובן דכתיב אם יעברו ואם לא יעברו. **דתנן ר"מ אומר** - בפרק האומר בקידושין ואע"ג דאמרינן בשבועת העדות (שבועות לו) דכי לית ליה לר"מ מכלל לאו הן בממונא באיסורא אית ליה הא אסיקנא התם דבסוטה ועדות לית ליה משום דהו אסורא דאית ביה ממונא ונדרים נמי ממונא אית בהו דהיינו חפצא דמתסר עליה. **אלא רבי יהודה** - דאמר בפרק השולח (גיטין דף מו) גבי מוציא את אשתו משום נדר דלא בעי תנאי כפול אלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן ואע"ג דר' חנינא פליג עליה דר"מ בתנאי

כפול בפרק האומר (קדושין סא) אפ"ה בעי לאוקמא למתני' כר' יהודה משום דאיירי בה ואע"ג דאצטריך לדחוקי ולמימר תרי תנאי אליבא דרבי יהודה ולא בעי לאוקמא כרבי חנינא שלא נזכר בה כלל. **מדסיפא ר' יהודה הוי רישא לאו ר' יהודה** - דמדקתני סיפא ר' יהודה אומר מכלל דעד השתא לאו ר' יהודה בלחוד קתני. **כולה ר' יהודה היא וכו'** - שר' יהודה אומר הירושלים לא אמר כלום כיון שלא הזכיר כ"ף הדמיון וה"ה לאימרא דירים ועצים אלא דנקט ירושלים משום דסמיך ליה אבל בפגול נותר וטמא מודה בהו ר' יהודה דלא בעי' כ"ף וכמו שפרשתי במשנתינו ומש"ה תנא להו תנא בלא כ"ף. **תרי תנאי אליבא דר' יהודה** - תנא דמתני' סבר דלר' יהודה דעתו על דבר הקרב בירושלים וכי אמר כירושלים מתסר ותנא ברא סבר דדעתו על עצים ואבנים ועד שידור בדבר הקרב לא מתסר.

דף יא.ב

תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר - בשאוכל לך פשיטא דשרי ובשלא אוכל לך נמי נהי דא"ל הא מה שאוכל לך לא יהא חולין הא אוקמינן לה כר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. **לחולין שאוכל לך אסור** - כך היא הגרסא ברוב הנוסחאות וקשיא טובא למה אסור והא משום מכלל לאו אתה שומע הן צריכינן למייתי בה ולר' מאיר לית ליה וכי תימא לא צריכינן בהא למכלל לאו דכיון דאמר לא חולין על כרחיך קרבן הוי ליתא דהא משום הכי אוקימנא לעיל מתני' דלא כר"מ אלמא אפי' בכי הא צריכינן למכלל לאו אתה שומע הן לפיכך יש מי שאומר דלא גרסינן ליה הכא כלל ואחרים אמרו לקיים הגרסא בשם הראב"ד ז"ל דלחולין גרסינן בלא וי"ו ומשום הכי מתסר דבחלות תודה קאמר. **לחולין לא אוכל לך מותר** - בין בוי"ו בין בלא וי"ו אתי שפיר כמו שנפרש בסמוך. **וקשיא לן והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן** - דקא ס"ד דמשום הכי ר"מ אוסר משום דמשמע ליה לקרבן לא קרבן והכי קאמר לא יהא קרבן מה שלא אוכל משלך הא מה שאוכל יהא קרבן. **וא"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא** - דכיון דלקרבן משמע לקרבן ומשמע לא קרבן בכל דוכתא ודוכתא מפרשינן לישנא בגוונא דמצי חייל נדריה והכא מפרשי' דהכי קאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך הכא נמי לימא לא חולין להוי כלומר אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך דאית לן לפרושי למ"ד דלחולין הכא דלא חולין קאמר כי היכי דליחול נדריה

וכי תימא אפילו הכי היכי מצי חייל והא צריכינן בהני לומר מכלל לאו אתה שומע הן דמש"ה אוקימנא לעיל בסמוך מתניתין דלא כר' מאיר לאו קושיא הוא דה"מ במתניתין דמסיים בה שאוכל לך אבל האי דמסיים לא אוכל לך אסור משמע ואפילו לר' מאיר הכי פירושא דשמעתא למאן דגריס לחולין בוי"ו ולמאן דגריס ליה בלא וי"ו אתי שפיר טפי דהכי פריך דכי היכי דאמרינן לקרבן יהא הכי נמי נימא לחלין יהא דהיינו חלות תודה והכי גרסינן הכא נמי נימא לחלין יהא לפיכך וכו'. **רב אשי אמר הא דאמר לחולין הא דאמר לא לחולין וכו'** - כלומר כולה ברייתא רבי מאיר והא דקתני סיפא לחולין לא אוכל לך מותר מיירי דאמר לחולין בשב"א תחת הלמ"ד הילכך ליכא למימר לא חולין קאמר מאי אמרת חולין יהא מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהא קרבן לית ליה לר' מאיר מכלל לאו אתה שומע הן, הא דאמר לחולין כלומר בפתח הלמ"ד ומאי דאמר רב אשי הא דאמר לאו דוקא דהא לאו ברייתא היא אלא ה"ק הא דבעית למתסר ומדמית לה להך דלקרבן לא אוכל לך קושטא קאמרת כל שאמר לחולין בלמ"ד פתוחה, ה"פ למאן דגריס לחולין בוי"ו ולמאן דגריס בלא וי"ו רב אשי הכי מתרץ דכי אמר לחלין בשב"א מתסר דה"ק לחלות תודה יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דאסר רבי מאיר דההיא נמי בלמ"ד שבאית דווקא היא אבל כי קאמר בלמ"ד פתוחה לא חלין קאמר שכך משמעות לשונו ואי אפשר לפרשו בענין אחר הילכך שריא דמאי מצית למימר לא יהא חלות תודה מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהא חלות תודה הא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ואי קשיא לך אי לחלין בלמ"ד פתוחה תני ברייתא ומשמע לן דלא [חלין] קאמר היכי קתני במציעתא לחלין שאוכל לך אסור אדרבה הוה ליה למיתני מותר דלא חלין קאמר נראה בעיני דמציעתא בלמ"ד ושב"א וסיפא בלמ"ד ופתח וכל חדא רבותא קמ"ל מציעתא קמ"ל דכל היכא דאמר למ"ד בשב"א אע"ג דמסיים בה לישנא דהיתירא דהיינו שאוכל לך אסור וסיפא רבותא קמ"ל דכל היכא דאמר לחלין בפתח אע"ג דמסיים בלישנא דאיסורא. **ולענין הלכה** - נקטינן כר' יהודה דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן וכסתם מתני' דהכא אע"ג דאמרינן במי שאחזו (גיטין עה) דאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם מתי ואם לא מתי בתנאי כפול לאו משום דס"ל כר"מ אלא דחש ליה לרווחא דמילתא גזירה משום ב"ד טועין דסבירא להו כר"מ ואי לא כפליה לתנאיה אתי למשרייה לעלמא וכן דעת הרב אלפס ז"ל וכן פסק הרמב"ן ז"ל

בהלכותיו. **בהיתירא קא מתפיס** - דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל. **דמחית בשר זבח שלמים קמיה** - אחר זריקת דמים ומחית דהיתרא גבי' ככר של היתר. **בעיקרו קא מתפיס** - באיסורו שהיה קודם זריקת דמים ואיכא דקשיא ליה אפ' תמצא לומר דבהיתירא קמתפיס כלומר שיהא כזה ממש דמחית קמיה אכתי ליתסר דהא אסור לטמאים מחמת נדרו תו אקשי והא איכא נמי חזה ושוק שאסור לזרים מחמת נדרו ולדידי לא קשיא דאי מחמת נדרו ראוי היה שיהא אסור לכל דהוא הא אקדשיה ואסריה אכולי עלמא אלא דלבתר זריקת דמים פקע ליה נדרא ואסורא דטמאים ודחזה ושוק לזרים לאו משום נדרא הוא דאי הכי היה אסור לכל אלא אסורא

דף יב.א

הוא דרמי רחמנא עליה והיינו טעמא נמי דמתפיס בתרומת לחמי תודה לאחר זריקת דמים ומתפיס בבכור לאחר זריקת דמים לא מתסר כדמוכח סוגיין בסמוך אע"ג דאסירי לזרים משום דכיון דשרי לכהנים אסוריה לאו מחמת נדריה הוא שאילו כן היה אסור לכל אלא אסורא הוא דרמי רחמנא עליה וכי מתפיס ביה בדבר אסור - קמתפיס והיינו טעמא נמי דמתפיס בחלת אהרן ובתרומתו מותר דאיסור' לאו משום נדריה הוא אלא משום גזרת הכתוב הוא כך נראה בעיני. **והא נותר ופגול לאחר זריקת דמים הוא** - אית דלא גרסי פגול שהרי מכיון שנתפגל אין זריקתו מתירתו אלא מנותר קפריך דאיסור נדריה פקע ליה בזריקת דם ואפילו הכי תנן דאסור אלמא בעיקרו קמתפיס. **בנותר של עולה** - דאפילו תמצא לומר דבדהשתא קמתפיס אכתי נדריה לא פקע דהא עולה אסורה אפ' לאחר זריקה. **א"כ ליתני בבשר עולה** - אי אמרת בשלמא דלאו בעולה מיירי נקט נותר לאשמועינן דבעיקרו קמתפיס אלא אי אמרת דבעולה מיירי מאי רבותיה דנותר אכתי נדריה לא פקע ואי הכי ליתני בשר עולה ולפי מה שפירשתי במשנתניו דבנותר ופגול לא בעי ר' יהודה כ"ף הדמיון בדין הוא דלישני ליה דלהכי תנא נותר ופגול ולא תנא בבשר עולה לאשמועינן דבהני אפילו בלא כ"ף הדמיון מתסר אלא דעדיפא מיניה שני ליה. **והוא שנדר באותו היום** - קס"ד שנדר באותו יום שמת אביו שלא יאכל בשר וכן נדר פעם אחת שלא יאכל בשר ביום שמת בו גדליה ועכשיו מתפיס יום אחר כאותו יום דכיון

דנדר במעיקרא ה"ל השתא מתפיס בדבר הנדור. **דקאי בחד בשבת דמית ביה אבוה** - נראה בעיני דהכי פירושא שאומר ביום אחד בשבת שהוא ביום שמת בו אביו למנין חדשים כגון אחד בשבת ראשון של ניסן יהא יום זה עלי כיום אחד בשבת ראשון של ניסן ואע"ג דאיכא טובא חד בשבת דהיתרא וקתני אסור ושמע מינה בעיקרו קמתפיס ומשמע ליה להש"ס דבהכי עסקינן דאי באומר בפירוש יום זה כיום שמת בו אביו פשיטא דמתסר אלא ודאי באומר יום זה עלי כאחד בשבת ראשון של ניסן וקמ"ל דאע"ג דאיכא למימר בהיתרא קמתפיס כיון שהוא עומד באותו יום שהוא למנין חדשים כיום שמת בו אביו ומתפיס ואמר יהא יום זה כאחד בשבת בעיקרו מתפיס ואסור. **ומשני דשמואל הכי אתמר אמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ואילך** - כלומר שכל ימי אחד בשבת שעברו עליו שהן כיום שמת בו אביו נאסרו עליו בנדר וכיון שכן לא מצית למגמר מהכא האי דינא ולומר דהך רבותא אשמועי' דהא הכא ליכא יומי דהיתרא כלל והך סוגיא קטיע היא דלא פירש הש"ס אם כן מאי אתא לאשמועינן אלא סמיך ליה אסוגיין דריש פרק שבועות שתים בתרא דאמרי' התם האי לישנא ממש דאמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ובתר הכי מקשה כיון (צ"ל כיום) שמת בו אביו פשיטא ומתרץ יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם אצטריכא ליה ומקשינן הא נמי פשיטא מהו דתימא כיון דאפי' לא נדר אסור מדרבנן כי נדר נמי לא חייל נדרא ולא מתפיס בנדר הוא קמ"ל כך נראה בעיני א"נ סברה הך סוגיא דאע"ג דלא דמי לקרבן שאסור לכל דהא לא אסור אלא לדידיה אפילו הכי מתפיס בדבר הנדור מיקרי וממסקנא דסוגיין דשבועות שמעינן לנודר מגבינה של נכרים וסתם יינן ושמונו של גיד והתפיס בהן דמתפיס בנדר הוי ואסור. **כחלת אהרן וכתרומתו מותר** - דאע"ג דבקריאת שם מתסרי כיון שאינו אסור לכל דבר האסור מקרי ולא דבר הנדור. **הא כתרומת לחמי תודה** - חלה אחת שהיה נוטל מכל עשר חלות של כל מין שבה. **אסור** - דהוה ליה מתפיס בדבר הנדור.

דף יבב

והא תרומת לחמי תודה לאחר זריקת דמים היא - דכיון דלחמי תודה לא שרו באכילה עד לאחר זריקה למה יתרמו אותן קודם לכן ומדקתני אסור ש"מ דבעיקרן קמתפיס. **אלא אימא הא כתרומת הלשכה אסור** - תרומת

הלשכה שהיו תורמין ממעות הלשכה וממלאין שלש קופות. **ליתני תרומת לחמי תודה וכ"ש תרומתו** - והוא רבותא טפי משום דמעיקרא נאסרה תרומת לחמי תודה בנדר. **תרומתו היא** - כלומר בכלל וכתרומתו דקתני היא משום דהוא כתרומה לגבי זרים. **תרומת לחמי תודה נמי לפני זריקת דמים היא** - כלומר דמשכחת לה שנתרמו קודם זריקת דמים ומש"ה לא פסיקא ליה למתני כתרומת לחמי תודה דאיכא גוונא דמתסר כשנתרמו קודם זריקת דמים. **כגון דאפרשינהו בלישייהו** - בדין הוא דלישני ליה דאפרשינהו לאחר אפייתן קודם זריקת דמים שהרי אפייתן היתה קודמת אפילו לשחיטת הזבח דהא אמרינן במנחות (דף עח) שאם נשחט הזבח קודם שיקרמו פני [כולן] לא קדש אלא כיון דמייתי ראייה מדרב טובי דמצי להפריש קודם זריקה ודרב טובי מיירי בדאפרשינהו בלישייהו נקט נמי הכא דאפרשינהו בלישייהו. **בארבע חלות** - ארבעה מיני חלות. **והא כתיב ארבעים** - דהא הוו ארבעה מינין חמץ חלה רקיקין ורבוכה. **והתנן והקריב אחד מכל קרבן** - כלומר מכל מין ומין וילפינן בג"ש דאחד מעשר קאמר והווי להו ארבעים. **דשקל חדא מן חמץ** - שעשה עשר חלות מכל מין ואחר שהפרישן אחד מכל מין לש תשעה של כל מין ועשה חלה אחת מכל תשע ותשע. **לימא כתנאי וכו'** - אי לפני זריקת דמים כלומר שאמר כן בפירוש ונראה בעיני דבדין הוא דהווי מצי לאקשוויי אי באומר הרי עלי כבכור סתמא מאי טעמא דמאן דשרי דאפילו אי אמרינן דבהיתרא קמתפיס כל שאמר סתם בעיקרו קמתפיס דהא תנן במתני' חטאת תודה שלמים אסור ולא דייקין מינה בסוגיין דבעיקרו קמתפיס אלא איידי דבעי למימר אי לאחר זריקת דמים מ"ט דמאן דאסר נקט נמי אי לפני זריקת דמים מ"ט דמאן דשרי אבל ה"ה דסתמא נמי קשיא. **לא דכולי עלמא לפני זריקת דמים** - כלומר אי נמי סתמא דחד דינא אית להו ואפילו הכי רבי יוסי מתיר מדכתיב כי ידור נדר ובכור דבר האסור הוא כיון דבעל כרחו חלה קדושה עליו. **לה' לרבות דבר האסור** - כלומר כיון דמצוה להקדישו כדמפרש הש"ס לקמן. **מבעי ליה למתפיס בחטאת ואשם** - דאע"ג דחובה

דף יג.א

עליו להביאן מקרו דבר הנדור טפי מבכור לפי שמחמת נדרו הוא בורר בהמה זו שהוא מביא מה שאין כן בבכור שהוא קדוש ממעי אמו ואין יכול

להחליפו באחר והיינו דקאמר בסמוך שהוא מתפיסן בנדר כלומר שצריך להתפיסן. **ולענין הלכה** - כ' הרמב"ן ז"ל בהלכותיו דנהי דבעיין הכא לא איפשיטא אי בעקרו קמתפיס או בהיתרא קמתפיס נקטינן דבהיתרא קא מתפיס מדמסקינן בפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני דבסיפא מתפיס ולא בקמא בין לקולא בין לחומרא דהא משום דאמרינן דבסיפא מתפיס קתני התם הותר האמצעי הימנו ולמעלה אסור הימנו ולמטה מותר ואי כולהו בקמא מתפיס אין ההיתר נמשך אלא לו לבדו כדמוכח התם אלמא בסיפא קמתפיס דהיינו בהיתרא והיינו דהתם גבי מתניתין דאיזהו איסור האמור בתורה דמייתי לה בהאי לישנא דהיינו שנדר מאותו היום ואילך דמשמע הא לאו הכי בהיתרא מתפיס. **דלא שני ליה אימרא ולא שני ליה כאימרא רבי מאיר** - כלומר דלדידיה אפי' בלא כ"ף הדמיון מתסר. **לא קשיא הא דאמר לאימרא הא דאמר לא אימרא** - כך היא הגירסא בקצת נסחאות ואיכא דגרסי הא דאמר לאימרא כלומר בשבא תחת הלמ"ד הא דאמר לאימרא כלומר בפתח תחת הלמ"ד דסבירא להו למאן דגרסי הכי דבלמ"ד פתוחה הרי היא כלא וכפי פירוש הגירסא השנית שכתבתי למעלה בברייתא דחולין החולין וברייתא הכי תני פעמים דבאומר שאוכל לך אע"ג דמשמע היתר אסור והיינו בלמ"ד שבאית וההיא דלקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר היינו בלמ"ד שבאית ופעמים דאמר לא אוכל לך אף על גב דמשמע איסורא שרי דהיינו בלמ"ד פתוחה א"נ באומר לא בהדיא כפי חילוק הגרסאות. **מתני' האומר קרבן עולה וכו' שאני אוכל לך אסור** - ואע"ג דלא אמר בהו כ"ף הדמיון ורבי יהודה מתיר דסד"א דכיון דהני שמן מורה על איסורן להוי כפגול נותר דמודה בהו רבי יהודה דלא בעיא כ"ף קמ"ל וכמו שפרשתי למעלה נדרים (דף יא ד"ה טהור). **הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך אסור** - דבכל לישני משמע דמה שיאכל יהא קרבן ודוקא כי אמר שאוכל אבל אמר קרבן לא אוכל לך שרי דהא תנן בפרק שני (לקמן נדרים טו) קרבן לא אוכל לך מותר ומוקמינן לה כר"מ וטעמא דמילתא דכי אמר קרבן בלא למ"ד משמע דנשבע בחיי קרבן שלא יאכל. **לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר** - מפרש בגמרא דה"ק לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך וה"ה דאי אמר לקרבן שאוכל לך אסור דמשמע שפיר לקרבן יהא מה שאוכל משלך והאי דלא עריב האי בהדי הני דרישא דליתני הקרבן כקרבן קרבן לקרבן שאוכל לך אסור משום דהנהו תלתא דהיינו הקרבן כקרבן קרבן דוקא כי

אמר שאוכל אסור אבל אמר לא אוכל שרי וכדכתיבנא אבל כי אמר לקרבן אפילו אמר לא אוכל אסור. **גמ'** **סתמא תנא כרבי מאיר** - ה"ה דאי תנא לה תנא אחרינא קשיא נמי ברייתא אמתני' אלא קושטא ועיקרא דמילתא קא מפרש. **מודים חכמים לר"י** - אע"ג דלא בעו כ"ף הדמיון בהא מודו דשרי.

דף יג.ב

לא קשיא הא דאמר הא קרבן הא דאמר הקרבן - כלומר דכי אמר הקרבן האי להוי קרבן קאמר. **מתני'** **האומר לחבירו קונם פי מדבר עמך וכו'** - בגמרא מפרש לה. **גמ'** **שהנדרים חלים על דבר מצוה** - בפ"ב (לקמן דף טז) מוכחין לה מקרא שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש משום דמיתסר גברא הוא שלא יעשה כן ואיהו אית ביה ממש. **מה שאין כן בנדרים** - דמתסר חפצא הוא הילכך אי לית ביה מששא לא אסר מידי. **באומר יאסר פי לדבורי** - כלומר נעשה כאומר דהא אמר קונם פי מדבר משמע דקונם קאי אדבור ומשמע נמי דקאי אפה הילכך כיון דסתם נדרים להחמיר אמרי' דאפה קאי ופיו דבר שיש בו ממש הוא ודכותה בהש"ס דאמרינן באומר ופירושן נעשה כאומר ובדין הוא דהוה מצי לשנויי ליה דאפילו אי קאי קונם אדבור אפ"ה אסור מדרבנן שהנדרים חלין מדרבנן אפילו על דבר שאין בו ממש כדאיתא לקמן בריש פ"ב אלא קושטא דמילתא מתרץ ליה דאפילו מדאורייתא נמי אסור. **הדרן עלך כל כנויי. מתני'. ואלו מותרין** - איידי דתנא בפרק קמא נדרים אסורין פתח הכא באלו מותרין. **חולין שאוכל לך** - בגמרא מפרש למאי איצטריך. **כבשר חזיר כעבודת כוכבים וכו'** - כל מיני אסורין קתני אסורין באכילה כבשר חזיר ואסורין בהנאה כעבודת כוכבים ואסורין בהנאה שאין להם בטלה כעורות לבובין שהיו תקרובת לעבודת כוכבים שהיו נוקבין העור כנגד הלב והיו מוציאין אותו כשהוא חי וחמירי מעבודת כוכבים דנהי דעבודת כוכבים אית לה בטלה תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטלה ותנא נמי שאסורין באכילה בלבד ויש בהן טומאה כנבילות ושטומאתן חמורה בכעדשה כשקצים ורמשים. **כחלת אהרן וכתרומתו** - שאע"פ שחל איסור על ידי קריאת שם לא מקרו דבר הנדור וכמו שכתבתי למעלה [שאע"פ] שהוא אסור לזה ומותר לזה לא מחמת נדרו הוא שהרי כשהפרישן לא פירש אלא ודאי מאי דאסירי לזרים מחמת אסורא הוא דרמא רחמנא עלייהו וטעמא דכולהו הני דאין מתפיסין בהן משום דבעינן שיתפיס בדבר

הנדור ולא בדבר האסור כדאיתא בגמרא. **הרי זה מותר** - ואפילו עם הארץ שנדר בהם אין צריך פתח אלא מותר מאליו ולהכי אע"ג דפתח ותנא ואלו מותרין הדר ותנא הרי זה מותר משום דקא בעי למיתנא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא דצריך פתח בעם הארץ וכדאיתא בגמרא ואי לא הדר ותנא הרי זה מותר לא ידענא ואלו מותרין דרישא כלומר שהן מותרין בלא פתח אהי מינייהו קאי אי אכולהו אי אתרתי מינייהו. **האומר לאשתו וכו'** - האי דנקיט הרי את עלי כאימא ה"ה נמי במתפיס בשאר אסורי הנאה כעבודת כוכבים וערלה וכלאי הכרם ובברייתא נמי תניא בגמרא הרי את עלי כבשר אימא כבשר אחותי כערלה ככלאי הכרם אלא האי דנקט כאימא חדא דאית ביה תרתי אשמעינן חדא דאף על גב דמתפיס בדבר האסור בעם הארץ מדרבנן צריך פתח ואשמעינן תו דצריך שיהא ממקום אחר אבל אין פותחין לו בכבוד אמו כלומר אילו היית יודע שלא יהא כבוד לאמך בכך לא היית נודר דלא תימא נהי דאין פותחין לו לאדם בכבוד אביו ואמו ה"מ בנדריס דאורייתא אבל האי דליתיה אלא מדרבנן פותחים קא משמע לן דלא, הרשב"א ז"ל, ודוקא במדיר אשתו ומתפיס בדבר האסור צריך פתח מפני שדרכו לאסור את אשתו מתוך הקפדה ואי שרית ליה בלא פתח כי מתפיס בדבר האסור אתי למישרי נמי אפילו מתפיס בדבר הנדור אבל שאר נדרים מתוך שאין מצויין כל כך לא גזרו - בהן ואין צריכין שאלה והיינו דנדריס דרישא דמתניתין מותרין לגמרי כדאיתא בגמרא. **גמ'. טעמא דאמר חולין שאוכל לך וכו'** - דודאי כי תנא חולין לאו לגופיה איצטריך דהא פשיטא דמותר אלא משום דיוקא תנא ליה לאשמועינן הא לחולין אסור. **מני מתניתין** - אי רבי מאיר וכו'.

דף יד.א

אלא רבי יהודה היא היינו רישא - מתני' דפרקא קמא דתנן לחולין שאוכל לך קרי רישא ונראה בעיני דה"פ בשלמא אי כר"מ מתוקמא לא תקשי לן היינו רישא משום דההיא דלעיל אוקימנא כרבי יהודה והכי קתני שרבי יהודה אומר האומר ירושלים וכו' והכא סתם לן תנא דאפילו לר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן בהא מודה משום דכיון דאמר לא חולין על כרחין קרבן הוי אבל קאמר הש"ס דלא אפשר לאוקמא אליביה דכיון דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אפילו בכי האי גוונא אית ליה למישרי. **אידי**

דקתני כבשר חזיר וכו' - כלומר הא דקתני חולין שאוכל לך לאו לגופיה איצטריך ולא לדיוקא אלא אגב גררא דשאר פתח ביה הכי. **הכי קתני ואלו מותרין כחולין -** כלומר כאומר חולין שאוכל לך שיהא מותר לגמרי ולא בעי שאלה. **מנא ה"מ -** דמתפיס בדבר האסור לא מתסר. **אמר קרא כי ידור נדר וכו' עד שידור בדבר הנדור -** נראה בעיני דהכי פירושו דסבירא להש"ס דלאשמועינן דמתפיס בדבר הנדור מיתסר לא צריך קרא דכיון דאמר כבר זה עלי אסור הוי נדר כי אמר נמי כקרבן אסור קאמר ולא גרע מידות אלא ודאי קרא דכי ידור נדר לאו לדבר הנדור אתא אלא למעוטי דבר האסור ופרכינן אי הכי אפילו בדבר האסור נמי דהא כתיב לאסור איסור כלומר דעל כרחך כל חד לגופיה איצטריך ולא למעוטי דכי היכי דלא תיסק אדעתין דמתפיס לא הוי נדר כתב רחמנא הני תרי קראי לאשמועינן במתפיס בדבר הנדור ומתפיס בדבר האסור הוי נדר וכל חד מינייהו חייל דאי לא לאסור איסור למאי מוקמת ליה ומפרכינן לאסור איסור מתבעי לכדתניא איזהו איסור וכו' כלומר וכיון דאפשר לאוקומה להך דרשא להכי מוקמת לה משום דסברא היא דמתפיס בדבר האסור לא חייל דבשלמא בדבר הנדור מצי לאתפוס ולומר כבר זה עלי בנדר וקרבן שנאסר ע"י נדר אבל כי מתפיס בדבר האסור לא כלום קאמר דהיכי לימא כבר זה עלי כבשר חזיר לא אפשר דבשר חזיר אסריה רחמנא והוא לא אסריה. **מתבעי לכדתניא איזהו איסור וכו' -** לאשמועינן דאע"ג דתלי נדרו בנדר שלא נאסר אלא לו לבדו דהיינו יום שמת בו אביו חייל נדרא דאי לאו האי קרא הוה אמינא כי ידור נדר עד שידור בדבר שהוא הנדור לגמרי שנאסר מכל מחמת אותו נדר קמ"ל קרא דלאסור איסור וא"ת א"כ היכי מקשינן התם בריש פרק שבועות שתים בתרא כיום שמת בו אביו פשיטא והא טובא קמ"ל וכדכתיבנא נראה בעיני דמדלא נקט תנא בנדר על כבר ומתפיס על כבר אחר בו משמע דאגב אורחיה מילתא אחריתי אתא לאשמועינן דמתפיס בימים שאפילו בלא נדר לא היה אוכל בהם בשר כיון דמ"מ משום נדר ג"כ הם נאסרים עליו כי מתפיס בהו חייל נדרא והיינו יום שמת בו אביו ויום שמת בו רבו דאפילו בלא נדר משום צעריה לא הוה אכיל בהו בשרא ושתי חמרא ומש"ה פריך יום שמת בו אביו פשיטא דהא כל איסוריה ליתיה אלא מחמת נדר ואע"ג דממילא נמי הוי ממנע מאי נפקא לן מיניה מ"מ מתפיס בנדר הוא דלא אפשר ליה לאתפוס באסורא כלל ומפרכינן יום שנהרג גדליה בן אחיקם אצטריכא ליה דמתסר

ממילא וקמ"ל דכיון דאית ביה נמי נדרא מתפיס בנדר הוא ואסור ואם תאמר דהכא משמע דההיא דאיזוהו איסור האמור בתורה נפקא לן מקרא דלאסור איסור ואילו התם בפרק שבועות שתיים בתרא מייתי לה מנא ה"מ אמר קרא איש כי ידור נדר לה' עד שידור בדבר הנדור דאלמא כולה מילתא מהאי קרא נפקא לן ולא מצטריך לן לאסור אסור כלל וי"ל דהתם משום דלא קאי בעיקרא דהא דינא לא דק ונקט קרא דכי ידור נדר משום דההוא קרא נמי משמע דנדר הוי ע"י התפסה אבל אין ה"נ דקרא לאסור איסור מבעי לן למתפיס בדבר שלא נאסר אלא לו לבדו דחייל נדריה. **הילכך לענין הלכה** - נקטינן דמתפיס בדבר האסור לא הוי נדר ולא צריך שאלה כלל ואפילו בעם הארץ אלא במדיר אשתו בלבד ומהאי טעמא דכתיבנא במתני' אבל מתפיס בדבר הנדור ואפי' בדבר שאינו נדור אלא לו בלבד חייל וה"מ מתפיס בנדר אבל מתפיס בשבועה לא מהני דקי"ל בפרק שבועות שתיים בתרא דמתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי דהיינו טעמא משום דנדר חל על החפץ שאסור את החפץ עליו בנדר ולפיכך כשהוא מתפיס חפץ בחפץ ראוי הוא שיחול אבל שבועה הוא אוסר עצמו מן החפץ אבל גוף החפץ אין עליו נדר וקדושה כלל הילכך אי אמר זה כזה לא אמר כלום וכן נמי אם אמר שלא אוכל בשר כיום שמת בו אביו והוא היה מושבע על אותו יום לא אמר כלום דהא באותו יום מתפיס ואותו יום ליכא בגופיה נדרא כלל ואיכא מ"ד דנהי דמתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי ה"מ לענין קרבן ומלקות אבל איסורא מיהא איכא וזה אינו מחוור וכמו שכתבתי שם בס"ד. **הא בת"ח** - דכיון דתני לא אמר כלום משמע שאינו צריך שאלה כלל ואפי' מדרבנן ומיירי בת"ח. **והתניא** - בניחותא כלומר דאף על גב דצריך שאלה לעם הארץ תני לא אמר כלום כיון דת"ח אין צריך שאלה. **הכי גרסינן** - ואמר רבי יוחנן ואמר רב נחמן.

דף יד.ב

הא דמסקינן הכא - דבנודר בתורה בעם הארץ צריך שאלה ואילו במתפיס בדבר האסור דייקין ממתני' דלא צריך שאלה כלל אלא בנדרי אשתו כדאיתא לעיל בסמוך והיינו טעמא משום דבנודר בתורה איכא גווני דמתסר כדאמרינן בסמוך וההיא פלוגתא לעם הארץ לא משמע ליה ואתי לאיחלופי מש"ה אמרינן דאפילו בההוא גוונא דשרי צריך שאלה לעם הארץ. **הנודר**

בתורה - כלומר שנשבע בתורה דקרי ליה תנא לנשבע נודר וכדכתיבנא לעיל ומיירי שהיתה תורה מונחת לפניו ואמר בזו התורה שלא אעשה או שאעשה דבר פלוני לא אמר כלום דדעתיה אגוילין כדאמרינן בסמוך. **הא דמחתא אורייתא על ארעא הא דנקיט לה בידיה** - רישא דהנודר בתורה לא אמר כלום דנקיט לה בידיה ואפילו הכי לא אמר כלום דמאי בתורה דקאמר בגוילין שהיא כתובה אבל במה שכתוב בה דבריו קיימין דדעתיה אהזכרות שבה והרי הוא נשבע בשם אבל סיפא בדמחתא אורייתא על ארעא עסקינן ולפיכך אילו אמר במה שכתוב בה בלבד לא אמר כלום כיון דמחתא אארעא אמרינן דדעתיה אגוילי דהכי קאמר במה שכתוב בה התורה דהיינו הגוילין אבל כי אמר בה ובמה שכתוב בה מהני דכיון דאמר בה כבר הזכיר הגוילין וכי אמר במה שכתוב בה על כרחך דעתיה אהזכרות שבה. **ואי בעית אימא דמחתא על ארעא** - כלומר כולה דמחתא על ארעא ואפילו הכי כי קאמר במה שכתוב בה דבריו קיימין וסיפא דקתני בה ובמה שכתוב בה דבריו קיימין לא צריכא לגופה אלא לגלויי ארישא דבדמנחא על ארעא היא דסיפא ודאי כיון דאמר בה ובמה שכתוב בה אפילו מנחא אארעא מהני ומינה דמה שכתוב בה בלחוד נמי אפילו מנחתא אארעא מהני דלא סבירא לן להך אוקמתא לאוקומא ברייתא בתרי גוונן. **הכי גרסינן ואי בעית אימא סיפא הא קמ"ל דכיון דנקיט לה בידיה אע"ג דלא אמר אלא בה כמאן דאמר במה שכתוב בה דמי** - וה"פ דרישא דקתני הנודר בתורה לא אמר כלום במה שכתוב בה דבריו קיימין בדמנחא על ארעא ומש"ה כי אמר בה לא מהני עד דקאמר במה שכתוב בה אבל סיפא בדנקיט לה בידיה עסקינן ומש"ה קתני דכיון דנקיט לה בידיה אע"ג דלא אמר אלא בה כמאן דאמר במה שכתוב בה דמי ואיכא נסחא אחרינא דלא מחוורא ומש"ה לא חיישינן לפרושה אבל הראב"ד ז"ל פירש דכי קתני נודר נודר ממש קאמר שאומר ככר זה עלי בתורה ולא אמר כלום לפי שאין זה מתפיס אלא בגוילין אבל אמר במה שכתוב בה כלומר ככר זה עלי במה שכתוב בה הרי זה אסור כמתפיס בדבר הנדור משום דדעתיה אהזכרות והזכרות שבה נדורים הן שע"י הכתיבה והכנה לשם קדושה הם קדושות והביא ראיה מן הירושלמי דגרסינן התם בתורה לא אמר כלום במה שכתוב בה דבריו קיימים בתורה בקדושת התורה במה שכתוב בה בקרבנות הכתובין בה ונהי דירושלמי אמר קרבנות ובגמרא דילן אמרינן הזכרות מ"מ שיטת הירושלמי מוכחת דבמתפיס בנדר עסיקינן

א"נ דכי אמרינן דעתיה אהזכרות שבה על כל מה שנתפס בה קאמר דהיינו קרבנות וכלי שרת והרמב"ם ז"ל הביא דין זה בנשבע ובנודר שסובר הרב ז"ל דשמעתין בנשבע עסקינן מדאמרינן דעתיה אהזכרות שבה ובירושלמי עסקינן במתפיס בנדר ושניהם אמת. **מתני'.** **קונס שאני ישן** - בכולהו גרסינן שאני בלא יו"ד ובשבועות גרסינן שאני ביו"ד דמשום דנדרים מתפיס חפצא אנפשיה תני להו בלשון שאני כלומר מה שאני ומשום דבשבועות אסר נפשיה תני להו בלשון שאני ביו"ד והאי דתנא בנדרים הרי זה בבל יחל דברו ובשבועות קתני אסור נפרש בגמרא בס"ד. **גמ'.** **כי לא זהיר בתנאיה** - כיון שאינו עיקר האיסור אלא תנאי ליום ראשון אבל באיסורו כיון שהוא עיקר האיסור אע"פ שאינו אסור מצד עצמו אלא בצרופו של יום ראשון אפילו הכי מזדהר. **היכי דמי** - כלומר באיזה לשון נדר. **אילימא כדקתני** - שאני ישן מי הוי נדרא, נראה בעיני דהכי פירושו דאילו מצינן למימר דהכי קתני לא תיקשי מתני' לרב יהודה דמצינן למימר דמתניתין לאו בתנאה ואיסורא עסקינן אלא בנודר שאני ישן לחוד וקמ"ל דאע"ג דליכא הכא חפצא חייל נדרא אבל לא מצינן למימר הכי דהתניא דכי האי גוונא לא חייל. **ואלא דאמר קונס עיני בשינה** - כלומר וקא משמע לן דנהי דאי אפשר בלא שינה אפילו הכי אי ישן שלא מתוך האונס הרי זה בלא יחל ומי שבקינן ליה עד דעבר איסורא בל יחל, כלומר בכי האי גוונא מי חייל נדרא כלל כיון דאי אפשר לו לקיימו בסופו ונקט לישנא דמי שבקינן ליה משום דבעי לאתויי עלה הא דרבי יוחנן שהיא בשבועה ובשבועה שייך האי לישנא כלומר דלא שבקינן מלהלקותו עד דעבר איסור בל יחל אלא לאלתר מלקין אותו משום שבועת שוא ואף על גב דבנדר לא שייך דנדר שוא לא אשכחן דאסור משום שבועה נקט האי לישנא.

דף טו.א

מלקין אותו - משום שבועת שוא. **וישן לאלתר** - אם ירצה שאין שבועה חלה לאסרו כלל והכא נמי היכי חייל נדרא. **ואלא דאמר קונס עיני בשינה למחר אם אישן היום** - משום דליכא לאוקומא באומר קונס עיני בשינה היום דאי הכי פשיטא אלא ה"ק יזהר שלא יישן ביום ראשון של תנאי כדי שלא יבא לידי לא יחל ומש"ה קתני הרי זה בבל יחל דברו ולא קתני אסור משום דלא מיתני ליה שהרי יום ראשון אינו אסור מצד עצמו אלא כדי שלא יבא ביום

שני לידי לא יחל. **והא אמרת כל באסוריה מזדהר** - הלכך לא מצית אמרת הכי. **אלא לאו בדניי אלמא איתיה דניי** - ומתניתין הא קמ"ל הרי זה בבל יחל דברו כלומר הרי זה מותר לבא לידי ספק בל יחל שאם רצה לישן ביום ראשון לא אמרינן דלא יישן כדי שלא יהא אפשר לו לבא לידי בל יחל וקשה בעיני כי פרכינן לעיל בסמוך הא אמרת כל באסוריה מזדהר מאי קושיא נימא דהכי קאמר הרי זה בבל יחל כלומר מותר לו לישן ביום ראשון ולהכניס עצמו בספק בל יחל משום דבאסוריה מזדהר דהשתא נמי בכי האי גוונא מפרשינן לה ונ"ל דהיינו טעמא דלא מצינן למימר הכי משום דאי שריותא אשמועינן דבאסוריה מזדהר ברישא ה"ל לאשמועינן איסורא דבתנאיה לא מזדהר דהא הא דאמר רב יהודה דבתנאיה לא מזדהר חששא דרבנן בעלמא הוא ולא פשיטא נמי כולי האי דהא רב נחמן פליג עלה והיכי רהיט תנא לאשמועינן שריותא דממילא שמעינן לה וכולי עלמא מודו בה ולא אשמועינן איסורא בתנאה דצריכה רבה ומש"ה מסקינן דודאי בשריותא דתנאה עסקי' דאשמועי' תנא דאפי' בתנאה מזדהר ותיובתא דרב יהודה. **כי קתני דאי ניי** - ואדרבה מתניתין הא דרב יהודה אתא לאשמועינן והכי קתני יזהר שלא יישן יום ראשון דאי ישן קרוב הוא לבא לידי בל יחל דברו דבתנאיה לא מזדהר. **רבינא אמר לעולם כדקתני** - כלומר שאני ישן ולא קאמר עיני בשינה דאע"ג דשינה אין בה ממש איכא בל יחל מדרבנן דאשכחנא תנא דתני בדרבנן לא יחל דברו ומש"ה תנא במתני' בנדריס הרי זה בלא יחל דברו ולא תנא אסור כדקתני בשבועות משום דשבועות אסור מדינא ובנדריס לא מתסר אלא מדרבנן משום לתא דבל יחל. **תנן שאת נהנית לי** - כלומר משלי אם תלכי לבית אביך וכו' הלכה אסורה אבל לא הלכה לא דמותרת להנות קודם הפסח כל זמן שלא תלך אע"ג דשאת נהנית לי איסור ואם תלכי לבית אביך תנאי וש"מ דאפילו בתנאיה מזדהר. **הלכה אסורה בהנאתו ולוקה** - כלומר לוקה היא אבל הוא אינו לוקה שהרי לא עשה שום איסור אלא שהדירה ואפשר דתנא נמי הא אשמועינן אגב ארחיה דעלה רכיבא איסורא אבל לא עליו כלל אבל הרמב"ם ז"ל כתב לוקה הוא שהדירה אם ההנה אותה אבל היא אינה לוקה דכיון דלא נדרה כלל לא שייך בה לא יחל דברו וליתא דודאי הוא אינו לוקה מדאמרינן לקמן בפרק אין בין המודר נדרים (דף לה) גבי יש מעילה בקונמות אמר ליה רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי ככרי עליך ונתנה לו במתנה מי מעל למעול נותן הא לא אסירא עליה אלמא אין

האוסר עובר כלל והמודר נמי ודאי עבר דאף על גב דכתיב לא יחל דברו לא יחל אדבור קאמר וראיה לדבר מדאמרינן בפרק יוצא דופן (נדה דף מו) לפי שמצינו שהשוה הכתוב את הקטן לגדול לזדון שבועה לאיסור ולבל יחל ומפרש התם לאיסור בל יחל - קאמר וכגון שהקדישו הוא ואכלו אחרים שהאחרים לוקין

דף טו.ב

על הקדשו משום בל יחל אלמא מודר לוקה אע"ג דלא אמר מידי הלכך הכא כי אמרינן ולוקה אאשה קאי. **כי קתני דאיתהני הרי זה בבל יחל דברו** - כלומר והיא גופה קמשמע לן שתיזהר מלהנות קודם הפסח כדי שאם תלך לאחר הפסח לא תבא לידי בל יחל. **מותרת לילך לאחר הפסח** - ולא חיישינן שמא לא תזכור שעברה על תנאה קודם הפסח ואי מתירין לה לילך אתיא לאיתהנוויי סד"א תתסר בהליכה מדרבנן כדי שתזכור שאסורה להנות קמ"ל. **אכל הרי הוא בבל ילך** - הא דס"ד דהאי אכל אוכל הוא משום דתנא כולהו איסורי קתני אכל הרי הוא בבל ילך הלך הרי הוא בבל יחל דברו ואם איתא דלכתחלה לא מצי אכיל האי איסורא נמי ה"ל למתני ומפרקינן מי קתני אוכל אכל קתני כלומר וכיון דאכל קתני דמשמע דיעבד הא אשמועינן דלכתחלה לא מצי אכיל ומקשינן תו אימא סיפא הלך הרי הוא בבל יחל דברו מהלך לא קתני כלומר אם איתא לרב יהודה ה"ל למתני מהלך אינו בבל יחל דברו ומילתא באפי נפשה הויא ולא קאי ארישא אלא הכי ה"ל למיתני מהלך ואינו בלא יחל דמסתמא הכי הוא דהא ביום א' לא שרי ליה למיכל והיכי פסק ואמר הלך הרי הוא בבל יחל כיון שאין לו לאכול ביום א' ופרקי' אמר לך ר"י ה"ה דליתני מהלך ואידי דתני רישא אכל דלא מיתני' אוכל תנא סיפא נמי הלך כלומר אין ה"נ דאי בעי למתפס מילתא באפי נפשיה הוה תני מהלך אלא משום דלעיל מיניה תנא אכל ולא מצי למיתני אוכל מש"ה לא תנא מהלך ואינו בבל יחל דאי הוה תני הכי הוה משמע דאע"ג דאכל ביום ראשון מהלך ביום שני וליכא בל יחל והוה מפרשינן לה לכולה ברייתא הכי דזמנין אכל הרי הוא בבל ילך כלומר כשאכל במזיד דהיינו שזכר שאיסור ההליכה תלוי באכילתו וזמנין דאע"ג דאכל בראשון מהלך בשני וכגון שאכל יום ראשון בשוגג כלומר שלא היה זכור בשעה שאכל שאיסור ההליכה תלוי באכילתו ובכי האי גוונא מהלך ביום שני כדמוכח שמעתא דבכורות בפ'

שבועות שתיים בתרא (דף כח) ומשום דתנא לאו בהאי דינא עסיק תנא סיפא הלך זה נראה לי וזו היא הגרסא הנכונה ופירושה ואיכא נסחא אחרינא ומשום דלא דייקא לא חיישנא למכתבה ולפרושה וכי תימא כיון דהלך דסיפא ארישא קאי למה לי למתני ה"ז בבל יחל פשיטא וי"ל סד"א כיון דבעידנא דאכיל לא עבר כי הלך נמי לא ליחול עליה בל יחל למפרע קא משמע לן. **ולענין הלכה** - קי"ל כרב יהודה מדאמרינן לעיל ומודה רבי יהודה באומר קונם עיני בשינה למחר ומדשקלינן וטרינן אליביה ש"מ הלכתא כותיה. **והא מן התורה משעבד לה** - ואם תאמר ומאי קשיא ליה והא אמרינן בפרק אע"פ (כתובות דף נט) דקונמות קדושת הגוף ניהו ומפקיע מידי שעבוד י"ל דכי היכי דאמרינן התם דאלמוה רבנן לשעבודיה דבעל ה"נ אלמוה רבנן לשעבודה דאשה ומפרקינן באומר הנאת תשמישך עלי כלומר דאי דאסר גופיה עילוה ה"נ דלא מצי עביד דמדאורייתא משעבד לה והוי כאוסר נכסי חברו על חברו אבל הכא באומר הנאת תשמישך עלי עסקינן שהוא אוסר על עצמו תשמישה ולאסור על עצמו הרשות בידו וכדרב כהנא דאמר שהאשה יכולה לאסור הנאת תשמיש בעלה עליה וכיון דנדרא משכח רווחא חייל וממילא פקע שיעבודא וא"ת והא האי נדרא דרבנן הוא דהנאת תשמיש לית בה ממשא וליכא למימר דבאומר קונם גופך עלי מתשמיש עסקי' דהא דומיא דשאני ישן שאני מדבר קתני לה ואוקמא רבינא בבל יחל מדרבנן וכיון דמדרבנן בעלמא הוא היכי חייל נדרא דיליה דליתיה אלא מדרבנן בעלמא לאפקועי מצות עונה ומצות פריה ורביה י"ל כיון דנדרא מיהא חייל ממילא פקעי להו הנך מצות דחכמים מתנין לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה וא"ת וכי אמר הנאת תשמישך אמאי מתסר והא מצות לאו ליהנות ניתנו יש לומר דכי אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו ה"מ לומר שאין קיום המצות חשוב הנאה אבל מ"מ אי מתהני גופיה בהדי דמקיים מצוה הנאה מקרי ומשום הכי אמרינן בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה דף כח) הנודר הנאה מן המעיין טובל בו בימות הגשמים אבל לא בימות החמה. **מתני'. קרבן לא אוכל לך הא קרבן שאוכל לך לקרבן לא אוכל לך מותר** - משום דכי אמר קרבן לא אוכל לך

דף טזא.

אי אמרינן דבחי קרבן משתבע שרי דקרבן לאו בר אשתבועי הוא ואי אמרינן

דקרבן יהא מה שלא אוכל משלך קאמר נמי שרי דלא שוי איסור קרבן אלא מה שלא יאכל הא קרבן שאוכל לך נמי שרי דחי קרבן קאמר דעביד איניש דמשתבע ביה ולא מידי קאמר ונראה בעיני דהא קרבן גרסינן וכדכתיבנא ודכוותה בשבועה הא שבועה דתנא דמותר בקרבן קתני דבשבועה אסור וליכא למימר דהקרבן גרסי' דהתנא בפרקין דלעיל דהקרבן אסור לרבי מאיר והיכי תנן הכא דשרי דהא מתני' (נמי) כר"מ אוקימנא לה בגמרא אלא ודאי כדאמרן לקרבן לא אוכל לך נמי שרי דכיון דבלמ"ד פתוחה קאמר לא קרבן משמע וליכא למימר דמכלל לאו משמע הא מה שיאכל יהא קרבן דהא מתני' כר"מ אוקימנא לה ור"מ הא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. **מתני'**, **שבועה לא אוכל לך הא שבועה שאוכל לך לשבועה לא אוכל לך אסור** - משום דשבועה לא אוכל לך משמע בשבועה לא אוכל לך והא שבועה שאוכל לך הכי משמע דליכא לפרושי לישנא דחי שבועה קאמר כדאמרינן חי קרבן דלא משתעי אינשי הכי ולשבועה לא אוכל נמי אפילו בלמ"ד פתוחה אסור דאע"ג דלמ"ד פתוחה לא משמע ומתני' רבי מאיר היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אפילו הכי בשבועה אסור ונראה בעיני דהיינו טעמא משום דהא מסקינן בסוף פרק שבועת העדות (שבועות לו) דכי לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ה"מ בממונא אי נמי באיסורא דאית בי' ממונא אבל באיסורא גרידא אית ליה ונדריס איסורא דאית ביה ממונא ניהו משום דלא משכחת בהו בלא חפצא דהא אינן חלין על דבר שאין בו ממש אבל שבועות אינן אלא איסורא גרידא שהוא חל בגופו וכיון דאיסורא גרידא ניהו אפילו רבי מאיר מודה דאמרינן בהו מכלל לאו אתה שומע הן. **גמ'** (לעיל) **מני מתני' רבי מאיר היא** - דלא שני ליה קרבן ולא שני ליה כקרבן דלא בעי כ"ף הדמיון דאי רבי יהודה מאי איריא קרבן לא אוכל לך דשרי אפילו קרבן שאוכל לך נמי שרי. **הא דאמר לקרבן הא דאמר לקרבן** - כלומר בלמ"ד שבאית משמע לקרבן יהא אבל לקרבן בלמ"ד פתוחה משמע לא קרבן.

דף טזב.

מכלל דשאוכל דאכילנא משמע - דהא נקט לאו והן. **היו מסרבים בו לאכול ואמר אכילנא אכילנא ותו אמר שבועה שאוכל דאכילנא משמע וכו'** - לפום האי לישנא משמע דכי היכי דצריך הוכחה לומר דשאוכל דלא אכילנא משמע ה"נ צריך הוכחה דשאוכל אכילנא משמע ובריש פרק שבועות שתיים בתרא

באוקמתיה דאביי גופיה לא משמע הכי אלא דסתמא בלא שום הוכחה שאוכל דאכילנא משמע וכבר כתבתי שם שזו מן הסוגיות המתחלפות וכתבתי שם גם כן דסוגיא דהתם עדיפא טפי. **מיעקם לישניה הוא** - כלומר שהאריך באלף ונראה כאומר שאי אוכל ותיסק אדעתין הכי לפי שאין דרך בני אדם לומר שאי אוכל אלא שלא אוכל. **ואמר שבועה שלא אוכל דאכילנא משמע** - לאו למימרא שיהא מושבע שיאכל אלא לומר שאינו מושבע שלא יאכל דהכי אמר ליה וכי נשבעתי שלא אוכל עמך והלא כבר אמרתי לך דאכילנא. **ולענין הלכה** - כבר כתבתי בפ' שבועות שתיים בתרא שהרמב"ם ז"ל פסק כאביי וכסוגיא דהתם והארכתני שם בטעמו של דבר בס"ד אבל הרמב"ן ז"ל פסק כרב אשי דלעולם שאוכל דאכילנא משמע ושלא אוכל שלא אוכל משמע. **פיסקא זה חומר בנדריים מבשבועות וכו'.** גמ'. **מכלל דנדר הוא** - דמדקתני דשבועה חמורה מנדר משמע דבנדר נמי איכא איסורא אלא דלא חמיר כשבועה. **והא מותר קתני** - דתנן לא אוכל לך מותר. **על סיפא דאיך קתני לה שבועה שאיני ישן שאיני מדבר שאיני מהלך אסור** - ובהא שייך למימר חומר בשבועות מבנדריים דנדרא מיהא הוי מדרבנן וכרבינא דאוקמא לעיל בבל יחל מדרבנן אלא דשבועה חמורה מנדר דאסור מדאורייתא ונקיט לה הש"ס להאי פרוקא אליבא דרבינא משום דקושטא דמילתא כוותיה היא דבל יחל דמתני' דרבנן קאמר והאי דלא דייקינן נמי גבי חומר בנדריים מבשבועות מכלל דשבועה מיהא איתא משום דאין הכי נמי דאיתא ולקי בה משום שבועת שוא אלא שאינה חלה לבטל את המצוה. **אבל מיחל הוא לחפצי שמים** - אם יש בשבועתו בטול חפצי שמים מיחל שבועתו. **לה' לא יחל דברו** - אפילו יש בנדרו בטול מצות השם לא יחל. **שבועה נמי הא כתיב או השבע וכו'** - דלה' קאי נמי אהשבע שבועה. **הא דאמר הנאת סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא אהנה מסוכה** - כלומר סברא הוא דלה' לא קאי אשבועה אלא אכי ידור נדר משום דנדר בדין הוא שיחול על דבר מצוה לפי שהוא אוסר על עצמו הנאת סוכה שלשון נדר כך הוא ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל לשון שבועה היינו שלא אשב בסוכה ולא כל הימנו להפקיע עצמו ממצות סוכה שהוא מצווה בה. **אמר רבא וכי מצות ליהנות נתנו** - רבא לאו אטעמיה דאביי מקשה דודאי שפיר קאמר אלא אלישניה דאי אמר הנאת סוכה עלי יושב בה ישיבה של מצוה דמצות לאו ליהנות נתנו. **אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עלי הא דאמר שלא אשב בסוכה** - וא"ת

וכי אמר ישיבת סוכה עלי מאי הוי הא דבר שאין בו ממש הוא י"ל דהכא במאי עסקינן כגון דאמר קונם סוכה לשיבתה עלי ורבא לא חש לתרוצי אלא לשון הנאה דאמר אביי אבל אין ה"נ דבאומר סוכה לשיבתה עסקינן אבל בתוספות אמרו שאפילו אמר קונם ישיבת סוכה עלי מהני דלא מקרי דבר שאין בו ממש אלא בשאינו מזכיר שם החפץ שאוסר עליו כגון שאני ישן שאני מדבר אבל כשמזכיר החפץ הנאסר דבר שיש בו ממש הוא ולפי זה מאי דאמרינן בפרק אע"פ (כתובות דף נח) ובפרק בתרא דמכילתין נדרים (דף פה) גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דמוקמינן באומר יקדשו ידי לעושיהן לאו דוקא באומר אלא נעשה כאומר קאמר כיון שהזכיר את הידים וא"ת ואפילו כי אמר ישיבת סוכה עלי למה אסור בישיבה של מצוה והא כיון דמצות לאו ליהנות נתנו הרי אינו נהנה מן הסוכה כלל תירצו בתוספות דמ"מ כיון שאסר ישיבתה עליו אע"פ שאין לו בו הנאה חל ולפי זה אמר קונם זריקת צרור לים עליו אסור אע"פ שאין לו בזריקתו הנאה אסור לזורקו מיהו דוקא במפרש ישיבת סוכה או זריקת צרור אבל באומר קונם סוכה עלי קונם צרור זה עלי יושב ישיבה של מצוה וזורק אותו צרור שנאסר בו לים אם רצה דמסתמא לא אסר על עצמו אלא הנאה בלבד דהא מקדיש בהמתו אסרה עליו ועל כל העולם ואפ"ה אינה אסורה בנגיעה הכא נמי איסור סתם אכילה והנאה משמע אבל כל שפירש לאסור על עצמו אפילו נגיעה חייל.

דף יז.א

חד קרא למפטריה מקרבן - היינו קרא דלהרע או להיטיב דכתיב גבי קרבן שבועת בטוי. וחד קרא למפטריה מלאו דשבועה - היינו קרא דלא יחל דברו. מתני'. יש נדר בתוך נדר וכו' אמר הריני נזיר אם אוכל וכו' - מפרש בגמ' דאם אוכל לאו דוקא דה"ה נמי אם אמר הריני נזיר הריני נזיר דחייב על כל אחת ואחת אלא איידי דתנא גבי שבועה שלא אוכל תנא נמי גבי נזיר אם אוכל וחייב על כל אחת ואחת דאמרינן לומר דחייב לנהוג נזירות על כל קבלה וקבלה וכי אמר הריני נזיר הריני נזיר דחייב שתי נזירות ומונה שלשים יום ומביא קרבן וחוזר ומונה שלשים יום ומביא קרבן ונפקא לן בגמרא מנזיר להזיר וקרי ליה להאי גוונא נדר בתוך נדר לפי שהנזירות שניה היא חלה בתוך זמן הראשונה אלא שאי אפשר לו שימנה אותה עד שימנה את הראשונה דאם איתא דלא חיילא בשעת נדרו היאך תחול לאחר מכן והרי אינו נודר

באותו זמן וכיון דלא חיילא השתא לא חיילא נמי בתר זימנא אלא ודאי מהשתא הוא דחיילא ומש"ה קתני יש נדר בתוך נדר. **שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל אינו חייב אלא אחת** - כלומר בשבועות לא משכחת תרי חיובי לא ללקות שתיים באכילה אחת דמכיון שאמר שבועה שלא אוכל ככר זה הוה ליה מושבע ועומד ותו לא חיילא עליה שבועה שניה ולא למנות שתיים גם כן דלא משכחת לה מה שאין כן בנזירות דנהי דאינו לוקה - שתיים על אכילה אחת מ"מ משכחת בה תרי חיובי בשכפל נדרו ב' פעמים דהיינו למנות שתיים מה שאין כן בשבועות. **גמ'. כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר וכי אכיל טובא ומתרין ביה מחייב על כל אכילה ואכילה** - איידי דקתני שבועה שלא אוכל תנא נמי הריני נזיר אם אוכל ולעולם גבי נזיר לא צריך למימר אם אוכל, זו הגרסא כתובה במקצת נוסחאות והכי פירושא כיון דאמר הריני נזיר וכו' חדא דאית בה תרתי קשיא ליה חדא למה ליה למתלייה לנזירות באכילה דהא מכיון דאמר הריני נזיר הריני נזיר הוה ליה נזיר וחייב למנות שתיים וקשיא ליה תו דאיתלי לנזירות באכילה בהריני נזיר אם אוכל חדא זימנא סגי דהא קי"ל בפ' שבועות שתיים בתרא (שבועות כז) דמי שנשבע שלא אוכל ככר זה על כל זית וזית שבו נשבע הלכך מי שתלה נזירותו באם אוכל על כל זית וזית שבו תלה נזירותו וכי אכיל טובא כלומר זיתים הרבה ומתרין ביה בין כל זית וזית לומר שאם יאכלנו יתחייב עליו נזירות אחת חייב על כל אכילה ואכילה ונראה בעיני דלהכי בעינן דליתרו ביה בין כל זית וזית משום דלא עדיפי אכילות הללו להתחייב עליהם נזירות כשתלאו בהן מלהתחייב עליהן קרבן ומלקות כשנשבע שלא יאכל ככר זה וכשם שלהתחייב קרבן ומלקות בעינן חלוק בין כל זית וזית אי למלקות בהתראה אי לקרבן בשתי העלמות ה"נ כשתלה נזירות בהם בעינן שיהו התראות מחלקות דודאי נהי דאמרין דמי שנשבע שלא יאכל ככר זה על כל זית וזית נשבע אפי' הכי אם לא התרו בו אלא התראה אחת אינו לוקה אלא אחת דבכל איסורין שבתורה על כל זית וזית שבהן הוא חייב ואפ"ה אינו לוקה שתיים אלא בהתראות חלוקות ולקרבן נמי אינו חייב אלא אחת אלא בשתי העלמות ה"נ כי תלה נזירות באכילת ככר צריך שיהו התראות מחלקות בין כל זית וזית שבו דאי לא לא מקריא אלא אכילה אחת ולא מחייב עלה אלא חד נזירות כנ"ל וראיתי למפרשים אחרים בזה מה שלא נראה בעיני, ומתרצה איידי דקתני שבועה שלא אוכל וכו' דאין ה"נ דבהריני נזיר הריני נזיר סגי ליה ואי נמי תלה נזירותו באם אוכל בחד

הריני נזיר אם אוכל סגי ליה אלא דאידי דאיצטריך למתלי לשבועה באכילה למכפל בה נמי שלא אוכל שלא אוכל דאי לא פשיטא שאינו חייב אלא אחת תלה ליה נמי לנזירות באכילה וכפליה. **דמגו דמתוסף יומא יתירא** - כלומר דכשאמר הריני נזיר למחר יש במשמעות דבריו שימנה מיום מחרת ואילך ל' יום נמצא שנתחייב מחמת נדר שני יום א' מוסף על נזירות ראשונה וכיון דקי"ל במסכת נזיר דהאומר הריני נזיר יום זה בלבד מונה שלשים אף זה כיון שנתחייב מחמת נדרו שני למנות יום אחד מוסף על נזירות ראשונה על כרחו מונה ל' ושמואל אמר אפי' הריני נזיר היום הריני נזיר היום נזירות חלה על נזירות דמשמע ליה דמנזיר להזיר נפקא לן דבכי האי גוונא מונה שתי נזירות. **לרב הונא אדתני אין שבועה בתוך שבועה ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר** - וא"ת ולשמואל נמי מי ניחא הא לדידיה נמי הוה ליה לפלוג ולמיתני אין נדר בתוך נדר ומשכחת לה באומר קונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה שאינו חייב אלא אחת דהא במתני' לא תנן יש נדר בתוך נדר אלא למנות שתים כדפרי' וכיון שכן לשמואל גופיה מצי לפלוגי בנדר גופיה וי"ל דכי מקשי לרב הונא ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר לא מקשי לומר אדמפליג בין נדר לשבועה לפלוג בנדר גופיה כדרך כל לפלוג וליתני בדידיה שבש"ס דאי הכי מקשינן לשמואל נמי תקשי כדפרישית אלא כי האי גוונא לא מקשינן דלא קשיא כלל דתנא אחומר בנדרים מבשבועות קאי ומש"ה בעי למתני חומרא דאיכא בנדר מבשבועות לענין נדר בתוך נדר הלכך לא שייך

דף יז.ב

לאקשווי לפלוג וליתני בדידה אלא הכי מקשינן לרב הונא היכי פסק תנא ותנא יש נדר בתוך נדר דמשמע בכל ענין הוה ליה לפרושי מילתיה כי היכי דלא ניטעי ביה ובתר הכי ליתני מאי דחמיר כהאי גוונא נדר משבועה והא מילתא קשיא לרב הונא אבל לשמואל לא קשיא כלל דהא לדידיה בנזירות בכל ענין יש נדר בתוך נדר מאי אמרת מ"מ בקונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה אין נדר בתוך נדר והא כי האי גוונא ליכא למטעי במאי דתנא תנא דנזירות קתני ולא קונמות ואדרבה מדנקיט מילתיה בנזירות ולא בקונם אשמעי' דבקונמות אין נדר בתוך נדר. **תנן יש נדר בתוך נדר וכו'** - היכי דמי אילימא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר ודכוותה גבי שבועה אמר שבועה

שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל ענבים אמאי לא חיילא שבועה על שבועה, יש לומר דהאי דמדמה לה מקשה לאומר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל ענבים וכי מפרקינן מדמינן לה לשבועה שלא אוכל תאנים וענבים בהא נחתינן וסלקינן דמקשה אזיל בתר דינא ומתרחץ בתר לישנא והכי מקשי ודאי כי אמרת בהריני נזיר היום הריני נזיר למחר דנזירות חלה על נזירות היינו משום דכי אמר הריני נזיר היום קבל עליו שלשים יום הראשונים וכי אמר הריני נזיר למחר קבל עליו שלשים ואחד ולפי שאין נזירות פחותה משלשים יום צריך למנות שלשים אחרים נמצא שאין נדרו שני משותף עם נדר ראשון כלל אלא כל חד וחד קאי באפי נפשיה וכיון שכן דכוותה גבי שבועה נמי לא משכחת לה אלא באומר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל ענבים וכי האי גוונא אפי' בשבועות נמי חלה שבועה על שבועה אלא ודאי מדתנן בשבועות דאין שבועה בתוך שבועה ועל כרחך בששתי שבועות חלות על דבר אחד מתוקמה דכוותה בנדריים קתני יש נדר בתוך נדר וקשיא לרב הונא ומפרקינן אמר לך רב הונא מתני' דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר כלומר לא תיזיל בתר דינא אלא זיל בתר לישנא דכי אמר הריני נזיר למחר ממחר ועד שלשים יום קאמר והוה ליה כאילו אמר הריני נזיר היום ומחר שאף כאן כ"ט יום מנדר השני מעורבין בזמן הנדר ראשון ואע"פ שאותן כ"ט ימים אינן חלין כלל מחמת נדרו שני מ"מ בהאי לישנא חייל נדריה לענין שיהא יום שלשים וא' סוף שלשים יום של נזירות שניה שהרי הוא כך נדר נמצא שעל כ"ט ימים מנזירות ראשונה חלה נזירות שניה לענין שתהא יום שלשים ואחד לנזירותו אלא לפי שאין נזירות פחותה משלשים יום צריך למנות עוד לתשלום שלשים בשביל נדר שני ודכוותה גבי שבועות כי אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שלא אוכל תאנים וענבים לא חיילא שבועה בתרייתא על תאנים כלל דלית ליה לרב הונא שתחול שבועה על שבועה אפילו בכלל ועדיין אין דעתי נוחה בזה דמ"מ כי היכי דבשבועה שניה אינה חלה על תאנים מפני שכבר נשבע עליהם כך נזירות שניה אינה חלה בעשרים ותשעה יום ראשונים מפני שכבר נזר בהם לפיכך אני אומר דכי אמרינן וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים הכי קאמר שלא אוכל אותם כאחת ובכי האי גוונא נמי מתפרש האי לישנא בס"פ שבועות שתים בתרא ואמר רבה דמגו דחיילא שבועה על ענבים חיילא נמי אתאנים ונפקא מינה שאם אכל תאנים וענבים

בהעלם שבועה ראשונה והתרו בו משום שניה לוקה ואמרינן דרב הונא לא סבירא ליה דרבה דבכי האי גוונא סבירא ליה לרב הונא דלא חיילא שבועה שניה כלל דכיון דאתאניס לא חיילא אין לה מקום כלל שהוא על שניהם יחד נשבע ולא על ענבים בלבד ובנדריים נמי אילו היה דינן כשבועות היה לנו לומר דכיון דאכ"ט יום לא חיילא נזירות שניה ביום שלשים נמי לא חיילא שהרי כשאמר הריני נזיר למחר לשלשים יום כאחד נתכוון ולא ליום שלשים בפני עצמו והווי להו כ"ט יום כתאניס ויום שלשים כענבים. **אלא פשיטא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום ותיובתיה דרב הונא** - כלומר חיילי שתי נזירות כי האי גוונא דאי לא מה עלתה לו שניה בראשונה הרי לא חלה שניה כלל ואם תאמר ומאי קושיא נהי דאילו לא נשאל על הראשונה לא חיילא שניה וכדרב הונא כי מתשיל עלה משכחת רווחא וחיילא וכדאמר רבא לקמן דאף על גב דאין שבועה חל על

דף יח.א

שבועה אם נשאל על הראשונה שניה חלה עליו ולקמן נמי מסייעין ליה לרבא מהא מתניתא י"ל משום דאכתי לא קים לן בהא דרבא וסבירא לן דאי לא חייל השתא לא חיילא נמי בתר זמנא מש"ה לא מפרש להו כדרבא. **אי נמי בשקבל עליו שתי נזירות בבת אחת** - כלומר דכה"ג חיילי תרוייהו שהרי אין אחת מהן קודמת לחברתה דנימא שלא תחול שניה אחריה. **מתיב רב המנונא כו'** - אילימא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר הא קרא בעיא, דודאי כיון דמתוסף יומא יתירא בשביל נזירות שניה וכל מה שמנה עד אותו יום בשביל נזירות ראשונה היה פשיטא שצריך למנות ל' יום שאין נזירות פחותה מל' יום. **הכא במאי עסקינן שקבל עליו ב' נזירות בבת אחת** - כלומר וקרא להכי אתא וא"ת ולהא קרא למה לי פשיטא דה"ל כאומר הריני נזיר ששים יום י"ל אי לאו קרא ה"א שימנה ס' יום כאחד ויביא קרבן ואתא קרא ואשמועינן דשתי נזירות חלוקין הוו ועל כל ל' מגלח ומביא קרבן זהו פי' שמועה זו על נכון, וראיתי לקצת מפרשים שנדחקו להעמידה לומר דכי תנן יש נדר בתוך נדר לחייבו ב' על אכילה אחת קאמר שאף בענין זה חמור נדר משבועה שהאומר קונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה חייב ב' ומי שנשבע ב' פעמים שלא יאכל ככר אחד ואכלו אינו חייב אלא אחת ורב הונא ה"ק דדוקא באומר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר הוא דחייב שתים על אכילה אחת

משום דס"ל שנדר חל על נדר לחייבו שתים בכולל מה שאין כן בשבועה דאפילו בכולל לא חיילא אבל בלא כולל אפילו בנדריים אין נדר חל על נדר והשמועה עולה לפירוש זה בקושי ודוחק דא"כ למה ליה לתנא דמתניתין למתנייה האי דינא בנזירות לתנייה בנדריים ועוד דהיכי הוה ס"ד לאוקמי הא דמי שנזר שתי נזירות וכו' באומר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר דא"כ מאי מנה את הראשונה והלא כשמנה את הראשונה מנה גם את השניה דשניהם מנין אחד להם אלא שהוא חייב כשעובר על נזירותו שתים ועוד מאי עלתה לו שניה בראשונה והרי אין השניה חלה אלא לענין שאם אכל ענבים בתוך ימי נזירותו חייב שתים ולמה הוא צריך שתעלה לו ועוד דאמרינן בהך תיובתא אחריתי אילימא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר הא קרא בעיא בתמיה ומאי קושיא אין הכי נמי דקרא בעיא לחייבו שתים בכולל דהא בשבועות כה"ג אינו חייב אלא אחת אלא ודאי פירושא קמא עיקר. **הלכך נקטינן** - דכי היכי דאין שבועה חלה על שבועה לחייבו ב' כך אין נדר חל על נדר ואם אמר קונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה אינו חייב אלא אחת דכי תנא יש נדר בתוך נדר דוקא למנות שתי נזירות הוא דאמרינן כדכתיבנא מיהו להא מילתא עדיפי נדריים מבשבועות שהנדריים חלין על השבועות ואין השבועות חלות על הנדריים כיצד נשבע שיאכל ככר זה ואח"כ אסרו עליו בקונם אסור לאכלו כדאמרינן לעיל קונם סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל אסור ובודאי דכי היכי דנדר חל על דבר מצוה חייל נמי אשבועה שמצוה ושבועות שתיהן איסור גברא הן וחייל עלייהו איסור חפצא דנדריים לבטלן בשב ואל תעשה ואפשר ג"כ שכשם שהנדר חל על השבועה לבטלה כך הוא חל לקיימה שהנשבע שלא יאכל ככר זה וחזר ואסרו עליו בקונם ואכלו חייב שתים וכן בדין אם לבטל הן חלין לקיים לא כל שכן ומהווא טעמא גופיה דכתיבנא דכיון דשבועות ליתנהו אלא איסור גברא כי אמר קונם מיתוסף ביה איסור חפצא אבל אין השבועות חלות על הנדריים לא לבטל ולא לקיים שאם אסר על עצמו ככר וחזר ונשבע עליו שיאכלנו פשיטא שאינו רשאי לאכלו וכן נמי נשבע עליו שלא יאכלנו אינו עובר אלא משום בל יחל וליכא למימר דכי היכי דאיסור חפצא דנדריים חייל אאיסור גברא דשבועות ה"נ איסור גברא דשבועות ליחול אאיסור חפצא דנדריים משום דבנדריים כי היכי דאית בהו איסור חפצא איסור גברא נמי אית בהו שהרי מכיון שנאסר עליו קאי עליה בלא יחל דברו והאי לאו איסור גברא הוא ככל לא תעשה שבתורה הלכך אין

מקום לשבועה שתחול על הנדרים והכי איתא בירושלמי פ"ק דמכילתין בכר אחד מכיון שהזכיר עליו שבועה כנבלה הוא מכאן ואילך כמיחל שבועות על האיסורין ואין שבועות חלות על האיסורין אמר ר' יודן והוא שהזכיר נדר ואח"כ הזכיר שבועה אבל אם הזכיר שבועה ואח"כ נדר הנדרים חלים על האיסורין. **לימא מסייע ליה מי שנדר ב' נזירות וכו' - מאן דמסייע ליה לרבא מהא על כרחין כרב הונא סבירא ליה דאמר דבאומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום אין נזירות חלה על הנזירות דאי כשמואל ס"ל דאמר דאפי' בכי האי גוונא נזירות חלה על הנזירות מאי קא מסייע ליה לרבא דלמא שאני הכא דבשעה שנדר חלה על שתיהן ומש"ה כשנשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה אבל בשבועות שבשעה שנשבע לא חלה שבועה שניה לעולם אימא לך דכיון דלא חיילא השתא לא חיילא נמי כי מתשיל אראשונה אלא ודאי משום דס"ל כרב הונא מסייע ליה וה"ק ודאי הא מתניתא באומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום מתוקמא ואפ"ה נהי דבשעה שנדר לא חייל נדר שני כי מיתשיל אנדר ראשון חייל וכדרבא דאי באומר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר עסקינן ומש"ה קתני עלתה לו שניה בראשונה לפי שבשעה שנזר חלו שתיהן א"כ היכי קתני דעלתה לו שניה בראשונה הא איכא יומא יתירא ודחי דהכא כגון שקבל עליו שתי נזירות בבת אחת עסקינן ומש"ה כי נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה לפי שבשעה שנדר הוי שתי נזירות ראויות לחול אבל בשבועות לעולם אימא לך דכיון דשניה לא חיילא כי אפקיה מפומיה כי מתשיל אראשונה נמי לא חיילא.**

דף יח.ב

ולענין הלכה - קי"ל כרבא דנהי דאדחיא סייעתיה שמעתיה לא אדחיא ומתני' דהכא ודשבועות כותיה דייקי דהתם בפרק שבועות שתיים בתרא (שבועות כז) נמי מסייעי לרבא ממתני' דשבועה שלא אוכל ככר זה וכו' וכדאיתא התם. **מתני'.** **סתם נדרים להחמיר ופירושם להקל -** כלומר מי שנדר ויש לפרש לשונו להחמיר ולהקל כל שלא פירש א' מהן למה נתכוין הולכין בסתמא להחמיר. **ופירושן להקל -** אם פירש אח"כ ואמר לכך נתכונתי סומכין על דבריו אע"פ שהוא מיקל וכולה מתני' עד נדר בחרם מפרש כיצד סתמן להחמיר ומנדר בחרם ואילך מפרש כיצד פירושן להקל. **כיצד הרי עלי כבשר**

מליח ויין נסך - כלומר כיצד קרוי סתם נדרים האומר כבשר מליח ויין נסך דמשמע של שמים וקרי ליה בשר מליח משום דכתיב על כל קרבנד תקריב מלח ומשמע נמי של - עבודת כוכבים כה"ג הוי סתם נדרים דהא אם פירש של שמים אסור ואם פירש של עבודת כוכבים מותר ואם סתם דמשמע הכי ומשמע הכי אסור הרי שסתם נדרים להחמיר. **אם כמעשר בהמה נדר אסור** - דדבר הנדור הוא כשהיה קורא לעשירי עשירי ואסור לכל עד שיקרבו מתיריו. **סתם תרומה ביהודה אסורה** - לפי שביהודה מתוך שהיו קרובין לבהמ"ק תרומת הלשכה נמי תרומה סתם קרו לה והוה ליה סתם נדרים להחמיר. **שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה** - שמתוך שהיו רחוקין מירושלים ולא היו רגילין בתרומת הלשכה לא קרו לה תרומה סתמא אלא תרומת הלשכה קרו לה הלכך כי נדרי בתרומה סתם ליכא לספוקי כלל בתרומת הלשכה ומש"ה שרי. **סתם חרמים ביהודה מותרין** - שהכהנים מכירין ביניהם ורגילים בחרמי כהנים וקרי להו נמי חרמי סתם כחרמי גבוה ומש"ה מותרין דהך סיפא ר' אלעזר ברבי צדוק היא כדאיתא בגמרא וס"ל דסתם נדרים להקל ופליג ארישא ובגליל אסורין והיינו דהדר קתני שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים דמשמע טעמא דאין מכירין הא מכירין אלו ואלו מותרין. **שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים** - שמתוך שלא היו כל כך כהנים ביניהם לחרמי כהנים לא קרו להו חרם סתם הלכך כי נדרי בחרם ליכא לספוקי במידי דודאי חרם גבוה קאמרי. **נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים** - השתא מפרש ואזיל כיצד פירושן להקל והאי דנקט להו בהני גווני דמפרש ואזיל ולא נקיט להו בהני גווני דרישא דליתני נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרם של כהנים רבותא אשמעינן שאע"פ שהוא מפרש נדרו בדבר זר שאינו כל כך במשמעות לשונו כחרמו של ים והני אחריני דתני אפי' הכי מהימן. **בחרמו של ים** - רשת שצדין בה דגים מן הים קרויה חרם. **הרי עצמי קרבן** - כלומר היה מדבר עם חבירו ואמר לו הרי עצמי קרבן אע"פ שנראה שאוסר עליו גופו כי אמר דלא נדר אלא בעצם שהניח להיות נודר בו כלומר שיש לו עצם אחד בתוך ביתו שהצניעו לכך להיות נודר בו מהימן. **ועל כולן אין נשאלין עליהן ואם נשאלו וכו'** - מפרש בגמרא דה"ק אין נשאלין עליהן בתלמיד חכם דכי נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים מהימן ולא צריך שאלה ואם נשאלו כלומר אי הוי אינש דלא מהימן וכגון שהוא עם הארץ ולפיכך צריך שאלה עונשין אותן אם נהגו

היתר בדבר קודם שבאו לישאל עונשין אותן שאין מתירין להן עד שינהגו איסור כימים שנהגו בהן היתר כדאיתא בגמ'. **ומחמירין עליהן** - שאין פותחין להן בחרטה ואין מתירין אותו עד שימצאו פתח לנדרן. **פותחין לו פתח ממקום אחר** - בתרתי פליגי חדא דאין עונשין אותן אם עברו על נדרן ועוד שפותחין להם בחרטה וקרי ליה מקום אחר משום דלא הויא מגופו של נדר הפתח. **ומלמדין אותן שינהגו איסור** - אפי' בנדרים הללו ודוקא בהני דסיפא דמשמעוּתא דידהו הויא להחמיר טפי מלהקל אמרינן דצריך שאלה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל בהנך דרישא דנדר בבשר מליח אי פריש ואמר דבשל עבודת כוכבים נדר וכן כשנדר בחרם אי פריש ואמר דבשל כהנים נדר אפי' בעם הארץ אינו צריך שאלה. **גמ'. ספק נזירות להקל** - משנה היא במסכת טהרות (פ"ד משנה י"ב) ונזירות על ידי נדר הוא וקשיין אהדדי. **המקדיש חייתו ובהמתו** - חייתו או בהמתו. **לא הקדיש את הכוי** - דהוי ספק חיה ספק בהמה ואי הקדיש את בהמתו אמרינן דלמא כוי חיה ואי הקדיש חייתו אמרינן דלמא בהמה הוא. **גופיה נמי** - סבירא ליה דמעייל לספיקא הלכך מתניתין דסתם נדרים להחמיר רבנן.

דף יט.א

כל שכן גופיה לא מעייל לספיקא - הלכך מתניתין דסתם נזירות להקל רבי אליעזר. **אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה** - כגון שילדה זכר ונקבה ואין ידוע אי זה הוציא ראשו ראשון. **ותני עלה אסורין בגיזה ובעבודה** - סיפא דמתניתין גופה דספק נזירות להקל הוא והכי פריך בשלמא אי לא מוקמינן לה כר"א לא קשיא רישא אסיפא דרישא דספק נזירות להקל משום דגופו לא מעייל איניש לספיקא וסיפא דספק בכורות כיון דממונא הוא אמרינן דמעייל אינש ממונא לספיקא אלא לדידך דלא שני לך בין גופו לממונא קשיא. **אמאי קמדמית קדושה הבאה מאליה לקדושה הבאה בידי אדם** - משום דבקדושה הבאה בידי אדם הוא דאיכא למימר דהאי גברא לא גמר לעיולי נפשיה וממוניה לספיקא אבל בקדושה הבאה בידי שמים ליכא למימר הכי דאטו בידיה הוא. **ספק משקין** - כגון שהושיט טמא ידו לבין המשקין ואין ידוע אם נגע בהן. **ליטמא טמא** - כלומר לטומאת עצמן אזלינן לחומרא אבל לא לטמא אחרים איכא נוסחי דגרסי הכא דברי ר"מ וכן היה ר"א אומר כדבריו ותוספתא היא במסכת טהרות ואיכא מאן דלא גריס ליה

דלמה ליה לאותובי ממתניתא והא סיפא דמתניתין דספק נזירות להקל היא דקתני ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור ואפשר דגרסינן ליה ועדיפא ליה לאקשוויי ממתניתא משום דמפרשא בהדיא דר"א ס"ל דספק משקין ליטמא טמא. **אין טומאה למשקין כל עיקר** - מדאורייתא. **על איל קמצא** - חגב ששמו איל. **דכן** - טהור וכשר לאכילה. **ועל משקה בי מטבחיא דכן** - דכיון דטומאת משקין מדרבנן במשקה בי מטבחיא לא גזרו שלא להרבות טומאה בעזרה וכיון דטומאת משקין מדרבנן היכי מחמרינן בספקייהו. **הא ניחא לשמואל דאמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן** - ניחא דמשום דטומאת עצמן מדאורייתא אזלינן בספקייהו לחומרא. **אלא למאן דאמר דכן ממש** - דאפילו טומאת עצמן מדרבנן. **מאי איכא למימר** - הוה לן למיזל בספקייהו לקולא וכי תימא אם כן אפילו לא מוקמינן הא דספק נזירות להקל כר"א היכי ניחא הא אכתי קשיא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר דהא אמר בהדיא דטומאת משקין מדרבנן כדקתני אין טומאה למשקין כל עיקר ואפילו הכי אזיל בספקייהו לחומרא כדקתני וכן היה רבי אליעזר אומר כדבריו עלה דההיא דספק משקין ליטמא טמא יש לומר דהכי פריך בשלמא אי הך דספק נזירות להקל לא מיתוקמא כרבי אליעזר לא קשיא דאיכא למימר דרבי אליעזר מחמיר בספק אפילו בדרבנן אבל כיון דאמרת דספק נזירות להקל רבי אליעזר היא נהי דהוי קדושה הבאה בידי אדם היכי עדיפא טומאה דרבנן אע"פ שהיא באה מאליה מנזירות דאורייתא אע"פ שהיא באה בידי אדם וכי תימא הא חזינן בהדיא דבקדושה הבאה בידי אדם אע"פ שהיא מדאורייתא מיקל ר"א בספיקיה דקתני לא הקדיש את הכוי וכיון שכן אפילו כי לא מוקמינן הא דספק נזירות להקל כר"א קשיא דר"א אדרבי אליעזר איכא למימר דהוה מצינן לדחויי דהיינו טעמא דרבי אליעזר דאמר לא הקדיש את הכוי משום דכוי שמו עליו ולא קרו ליה אינשי חיה ולא בהמה זה נ"ל. **והלך ומצאו שנגנב או שאבד רבי יהודה מתיר** - משום דלא מסיק אדעתיה דלהוי נזיר עד שיתברר לו שיהא באותו כרי מאה כור. **טעמא דאין מכירין הא מכירין אסורין** - האי דמקשה מדיוקא דסיפא ולא פריך מגופא דרישא דקתני סתם תרומה ביהודה אסורה אלמא ספיקא לחומרא משום דאיכא לדחויי דרישא היינו טעמא משום דאנשי יהודה מתוך שהיו יותר רגילין בתרומת הלשכה לתרומת הגורן לא קרו לה תרומה סתם הלכך כי נדרי בתרומה ודאי בתרומת הלשכה נדרי אבל

דיוקא דסיפא קשיא דמדיהיב טעמא בהתירא דגליל לפי שאין מכירין משמע
הא מכירין זו וזו אסורין דספיקא לחומרא. **ואילו על ספקו לא מצי מגלח** -
לפי שצריך לגלח על הבאת קרבנותיו ולא מצי לאיתויינהו דלמא לא הוי נזיר
ומייתי חולין בעזרה וכי תימא נהי דחטאת לא מצי לאתויי בתנאי שאין
חטאת באה נדבה ליתי עולה ושלמים וליתני אם נזיר אני הרי אלו לחובתי
ואם לאו יהא נדבה דהא קיימא לן דאם גלח על אחד משלשתן יצא י"ל הני
מילי בדיעבד אבל לכתחלה אינו מגלח אלא א"כ הקריב חטאת ועולה
ושלמים הלכך לית ליה תקנתא לנזירות

דף יט.ב

הבאה על הספק. **אמר הריני נזיר עולם מאי** - דהא ברייתא דאם יש בכרי
הזה מאה כור סתמא תניא ויש במשמע אפילו נזיר עולם ואפ"ה שרי רבי
יהודה אע"פ שאין ספקו חמור דהא ודאי נמי לא מצי מגלח. **הריני נזיר**
שמשון מאי - דאפי' ודאי לא מצי מגלח בתער. **א"ל לא תניא** - דסתמא לא
משמע נזיר שמשון. **והתניא נזיר שמשון** - דאיכא ברייתא דתנא בהדיא דר'
יהודה מתיר באומר הריני נזיר שמשון אם יש בכרי הזה מאה כור והלך
ומצאו שנגנב. **אי תניא תניא** - ולא ידענא לפרוקא דלא תקשי אההיא דאין
אנשי גליל מכירין תרומת הלשכה דמשמע הא מכירין אסורין א"נ אי תניא
תניא ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה. **אין אחד מהם נזיר** - במס' נזיר (דף לב)
תנן לה בשנים שהיו מהלכין בדרך וראו אחד בא כנגדן אמר אחד מהן הריני
נזיר שזה איש פלוני אמר חברו הריני נזיר שאינו ר"ט אומר אין אחד מהם
נזיר ויהיב רבי יהודה משמיה טעמא למילתיה לפי שלא נתנה נזירות אלא
להפלאה כלומר שאין נזירות חל עד שיפרש אותה בלא שום תנאי כדכתיב כי
יפליא דמשמע שיפרש ולא שיקבל אותה על הספק הלכך ברייתא דהאומר
הריני נזיר שמשון אם יש בכרי הזה מאה כור דלא הוי נזיר כותיה. **אלא**
להודיעך כחו דר"ש דאע"ג דנגנב וכו' - וכי תימא ליתני דכי איתא בעיניה
להודיעך כחו דרבי יהודה דכחה דהיתרא עדיף ליתא דכיון דטעמא משום
דלא נתנה נזירות אלא להפלאה ליכא כחה דהיתרא טפי כי איתא בעיניה
משנגנב או שאבד אבל השתא דנקיט לה בנגנב אשמעינן רבותא דר"ש דלא
חייש לנזירות דהפלאה ועוד דמעיל נפשיה לספיקא. **הא מכירין אסורין**
אלמא ספיקא לחומרא וכו' - הא דפריך מדיוקא דרישא אדיוקא דסיפא ולא

פריך מרישא לסיפא דרישא קתני סתם תרומה ביהודה אסורה אלמא ספיקא לחומרא וסיפא קתני סתם חרמים ביהודה מותרין אלמא ספיקא לקולא משום דה"ל לדחויי דלמא לעולם ספיקא לקולא ורישא היינו טעמא משום דביהודה מפני שהיו רגילין הרבה בתרומת הלשכה לא היו קורין לתרומת הגורן תרומה סתם אי נמי לאידך גיסא דלעולם ספיקא לחומרא וסיפא דקתני סתם חרמים ביהודה מותרין היינו טעמא דמתוך שהיו כהנים הרבה מצויין ביניהן ורוב חרמיהן היו לכהנים לא הוו קרי לחרם גבוה חרם סתם אבל דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא קשיא. **אמר אביי סיפא רבי אלעזר ברבי צדוק היא** - דמתני' תרי תנאי היא רישא רבי יהודה דס"ל ספיקא לחומרא ולדידיה אין ה"נ דסתם חרמים

דף כ.א

ביהודה נמי אסורין וסיפא ר"א בר' צדוק דאמר סתם חרמים בגליל אסורין לפי שאין מכירין את חרמי כהנים הא מכירין מותרין דספיקא לקולא ומש"ה סתם חרמים ביהודה שהיו מכירין אלו ואלו מותרין וסתם תרומה נמי ביהודה לר"א ברבי צדוק מותרת והאי דנקט רבי יהודה תרומה ונקט רבי אלעזר חרמים לאו דוקא דה"ה בתרומה גופה אי נמי בחרמים גופייהו הוה מצי לאפלוגי אלא מר דשמיע ליה מרביה קאמר ומר דשמיע ליה מרביה קאמר ולפי זה כי מהדרינן לעיל אמאן דס"ל לא מעייל איניש נפשיה לספיקא הוה מצי למימר רבי אלעזר בר' צדוק היא אלא רבי יהודה עדיף ליה דקאמר הכי בנזירות גופיה. **ולענין הלכה** - קיימא לן דסתם נדרים להחמיר כסתם מתניתין. **אבל בנזירות מרובה** - כלומר שהה יותר משלשים יום. **הואיל ואמור רבנן אין נזקקין לו בי דינא דמזדקיק ליה לא עביד שפיר** - כלומר דלא תימא הא דקאמר אין נזקקין לו לומר שאין מחזירין אחריו שישאל על נדרו אע"פ שמחזירין אחרי מי שלא עבר על נדרו שהרי המקיימו נקרא חוטא וכדאמרינן בפרקין דלקמן נדרים (דף כב) המקיימו כאילו הקריב עליו קרבן ומיהו אם בא לישאל מעצמו נזקקין להתירו דליתא אלא בי דינא דמזדקיק לא עביד שפיר. **ולענין הלכה** - קיימא לן כרבנן דמתניתין דאמרי דנדרים הללו אין עונשין אותן ופתחינן בהו נמי בחרטה וכדפרישנא במתניתין והני מילי בנדרים הללו אבל בנדרים דאורייתא נהי דפתחינן בהו נמי בחרטה כדקי"ל באידך פרקין דהלכתא פותחין בחרטה מיהו מי שעבר

עליהן ובא לישראל אין נזקקין לו שינהוג איסור וצורבא מרבנן דמזדקיק ליה מקמי הכי משמתינן ליה וה"ה נמי למאן דלא פתח ליה בהני נדרים פתח ממקום אחר אלא מלמד אותן שהן מותרין דמשמתינן ליה דלא עביד שפיר הרמב"ן ז"ל וכתבו בתוס' חכמי הצרפתי' ז"ל מעשה באחד שנדר מכל פירות שבעולם חוץ מדגן ועבר על נדרו ובא לישראל לפני הרב ונזקק לו לאלתר והתירו ולא הזקיקו לנהוג איסור כימים שנהג בהן היתר וטענת הרב היתה דאע"ג דנדרא דאורייתא הוה ואפילו לרבנן צריך שינהוג איסור אפ"ה כיון שאם אתה מעכבו באיסורו אתה מכשילו שהרי נדר בדבר שא"א לו לעמוד עליו ועוד שאם לא יהנה מפירות שבעולם יסור כחו מעליו ולא יוכל להתעסק במלאכת שמים לכך נזקק לו מיד אך החמיר עליו כיון שעבר על נדרו שלא להתירו בחרטה - אלא בפתח. **אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות** - דחמירי טפי דכתיב בו (שמות כ) לא ינקה. **להאכילך תרומה טמאה** - להזהיר אפילו כהן שלא יהא רגיל אצל כהן ע"ה. **ובאשתו נדה** - אפילו אשתו נדה שיש לו בה שעת היתר. **מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא** - דעל פניכם משמע בושת פנים וכתוב בתריה לבלתי תחטאו. **לא עמדו אבותיו על הר סיני** - שהרי נתן טעם למעמד הר סיני לבעבור תהיה יראתו על פניכם וכתוב (דברים כט) את אשר ישנו פה היום ואת אשר איננו פה ומי שאין לו בושת פנים אינו מזרעם. **שהופכין את שולחנם** - ולפי ששינה בירך לוקה בירך. **חרשין** - שאין שומעין ואין מדברים. **שמספרים בשעת תשמיש** - ונמצא חוטאין בדיבור ובשמיעה.

דף כב.

לא בתחלת הלילה - ואף בסוף הלילה נשים הולכות בשוק ויתן דעתו עליהם. **וכשהוא מספר** - כשהוא משמש מטתו. **מגלה טפח ומכסה טפח** - בפרק מי שמתו (ברכות דף כג) אמרינן שהתירו (לה לאשה) (מסורת הש"ס: [לו לאיש]) לגלות טפחיים לקטנים והוא היה מגלה טפח מאותן טפחיים ומכסה טפח כלומר וטפח שני נשאר מכוסה. **כמי שכפאו שד** - שהיה ממחר כאדם הנטרד מחמת שד שכופהו אלמא מספר היה בשעת תשמיש. **הא במילי דתשמיש** - שרי כדי לרצותה. **דמציניי כמלאכי השרת** - שהן מצויינים ונבדלין משאר בני אדם כמלאכי השרת כדאמרינן בהגדה מלמד שהיו ישראל מצויינין שם כלומר שהיו עם בפני עצמן ולא נתערבו במצרים. **התורה**

התירתך - דכתיב כי יקח איש אשה שהיא לקוחה לו לעשות בה כל חפצו וכתב הרמב"ם ז"ל בפרק כ"א מהא"ב (הלכ' ט) ובלבד שלא יוציא שז"ל. מ"ש **מן בנייתא** - דג שצולוהו או שולקו כרצונו. **אל ישתה אדם בכוס זה** - שבשעה שנוקק עם אשתו לא יתן עיניו באשה אחרת אפי' היא אשתו. **המורדים והפושעים בי** - אלו בני תשע מדות שלפי שיש צד עבירה ביצירתן הוו מורדין ופושעין. **בני אימה** - לשון יראה שמטיל אימה על אשתו להזקק לה שלא כרצונה ומתוך כך אין בניו הגונים לפי שנוהג שלא כשורה כדדרשינן בפרק המוצא תפילין ואף ברגלים חוטא. **בני אנוסה** - גריעי טפי מבני אימה דבני אימה לא הוי אנוסה ממש ואנוסה מיירי בשאנסה לגמרי ומתוך ששני אלו קרובין להיות זה כזה חשיב להו כחד דהא רבי לוי אמר תשע מדות ובפרטן אתה מוצא עשר. **בני שנואה** - ששונאה ומתוך כך נותן דעתו על אשה אחרת. **בני נדוי** - שבא עליה כשהוא מנודה. **בני תמורה** - שבא על אחת מנשיו וכסבור שהיא צרתה. **בני מריבה** - אע"פ שאינו שונאה אלא שהיתה מריבה ביניהם לפי שעה. **בני שכרות** - שמתוך שכרותו אינו נותן דעתו על אשתו. **בני גרושת הלב** - שגמר בלבו לגרשה. **בני ערבוביא** - שבאו עליה כמה בני אדם. **בני חצופה** - שמעיזה פניה להיות תובעתו בפה. **כל אדם שאשתו תובעתו** - כלאה שיצאה לפני יעקב ואמרה לו אלי תבא ויצא ממנה יששכר דכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים. **דמרציא ארצויי** - שמפתה אותו בדברי רצוי ופיוס כלאה שלא אמרה ליעקב אלא לסור באהלה אבל לא שתהא תובעתו בפה. **הדרן עלך ואלו מותרין. מתני' ארבעה נדרים התירו חכמים** - ומפרש בגמרא שמותרין מאליהן בלא היתר חכם. **נדרי זרוזין** - שלא נדר אלא לזרז חבירו שלא יעמוד בדעתו כדמפרש ואזיל. **נדרי הבאי** - נדר שאינו כלום שמיר ושית מתרגמינן הבאי ובור (ישעיהו כז). **קונם שאיני פוחת לך** - קונם דמיו עלי אם אני מוכרו בפחות מסלע שהוא ארבע דינרין. **קונם שאיני מוסיף לך על השקל** - קונם המקח עלי אם אני מוסיף לקנות ביתר משקל שהוא שני דינרין.

דף כא.א

שניהם רוצין בשלשה דינרין - שהמוכר היה דעתו לשלשה ולא נתכוון בנדרו אלא לזרז הלוקח שלא יעמוד על דעתו שאמר ב' דינרין ושיסכים לשלשה וכן הלוקח נתכוון לשלשה ולא נתכוון אלא לזרז המוכר שיסכים לכך ולא יעמוד

על דעתו שאמר ארבעה דינרין ומש"ה לא חייל נדרא וטעמא דמלתא לפי שדרך של מוכר ולוקח בכך ומש"ה לא מיקרו דברים שבלב. **גרסינן בירושלמי אמר ר' זעירא הדא דתימא בשאין מעמידין אבל במעמידין צריכין היתר חכם** - פירוש בשאין מעמידין דבריהם שאומר שלא נדרו בדוקא אלא לזרז אבל מעמידין דבריהן לומר שבדוקא נדרו צריכין היתר חכם וקשה בעיני מאי קמ"ל זעירא מתניתין היא דקתני שניהם רוצין כו' ונ"ל דקמ"ל דרוצין מעיקרא קאמר ולא רצו כדשקלינן וטרינן בגמרא, תו גרסי' התם היה מעמיד אצל זה ואצל זה אין מעמיד כיון שבטל אצל זה בטל אצל זה וה"פ היה מוכר חפץ לשנים ואמר קונם שאיני פוחת לכם מן הסלע והיה בדעתו ליזור לאחד מהם בדוקא ולחבירו כדי לזרז כיון שבטל אצל זה בטל אצל זה, ונראה דבשאין מעמידין ודעתן היה לשלשה דינרין מוכר יכול ליתנו בפחות משלשה ולוקח יכול ליתן בו יותר משלשה שכיון שמשמעות הנדר אינו אלא לזרז אע"פ שהסכימו בלבם לג' דינרים דברים שבלב הוו ומיהו אין המוכר רשאי ליתנו בשקל ולא הלוקח רשאי ליתן בו סלע שהרי עיקר משמעות נדרים אינו אלא לכך ואיכא מאן דאמר דאפילו בכי האי גוונא לא חייל נדרייהו. **תניא בתוספתא דמכלתין** - אף נדרים שאמרו מותרין מנין שלא יהא אדם נודר בהם כדי לבטלן ת"ל לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין הביאה הר"ם במז"ל בפ"ד מהלכות נדרים (הלכ' ד). **גמ'. לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה** - וה"ה לנדרים דאיתקש לנזירות דלא חייל אלא א"כ יקבל בלא תנאי הלכך מוכר ולוקח שתלו נדרם בתנאי אע"פ שעברו על תנאם לא חיילי נדרייהו. **רבא אמר אפילו תימא רבנן מי קתני שניהם רצו** - כלומר דמתניתין דנדרי זירוזין לאו משום הפלאה היא אלא משום ששמו חכמים דעתם שלא נדרו בדוקא אלא לזרז דמי קתני רצו שיהא משמעותו שרצו לבסוף שניהם רוצין קתני דמשמע מתחלה ועד סוף וקשיא לי למאי דס"ד מעיקרא דטעמא דמתני' משום הפלאה הוא למה ליה למתני שניהם רוצים בשלשה דינרין ורצו לבסוף קאמר כלומר שנתקיים המכר בשלשה דינרין אפילו נתנו מוכר בשקל או שנתן בו לוקח סלע נדרן בטל כיון שבשעת נדרן לא היה מתברר הדבר אם יחול אם לאו ונראה בעיני דתנא רבותא קתני דלא מבעיא בשנים שהיו מהלכין בדרך ואמר אחד מהם הריני נזיר שזה איש פלוני ואמר חבירו הריני נזיר שאינו דאין אחד מהם נזיר כרבי יהודה משום רבי טרפון דהתם דין הוא שלא תחול נזירותם לפי שאי אפשר לחול נזירות על

שניהם וכיון שבטל אצל זה בטל אצל זה שמשעה ראשונה יצתה נזירות לבטלה וכי האי גוונא פשיטא ליה לתנא דמתני' דלא הוי הפלאה אלא אפילו במוכר ולוקח שאפשר שיהא הנדר חל על שניהם ולבסוף ג"כ כך היה שרצו בשלשה דינרין ונמצא שכל אחד עבר על תנאו וסד"א דכי האי גוונא הפלאה מקריא קמ"ל. **אמר ליה טפי מסלע** - כלומר שאמר לו קונם שאיני פוחת לך מן הסלע ופרוטה ולוקח אמר קונם שאיני מוסיף לך על שקל פחות פרוטה נדרא הוי או זרוזין הוי, דאיכא למימר כיון דנחות כולי האי לדיוקא בדוקא נדרו ולא לזרז, ל"א אמר ליה טפי מסלע שאמר שלא יפחות לו מחמש דינרין ואמר ליה אידך בציר מן שקל שלא יתן בו יותר מן דינר מי אמרינן כיון דמרחקי כולי האי בדוקא נדר. **שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה ושתייה** - אלמא אע"ג דנחית לדיוקא ושנתרחק הרבה ממה שהיה רוצה חבירו שיאכל שהרי אסר על עצמו אפילו דריסת הרגל ושתיית צונן אפ"ה אמרינן דלאו בדוקא נדר הכא נמי אף על גב

דף כא.ב.

דאמר חד טפי מן סלע ואידך בציר מן שקל זרוזין הוא ולא דוקא. **מי דמי גבי צונן צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה** - הלכך מסתפי האי דאי מודה ליה בטפת צונן שלא יאכילנו הרבה ומש"ה אמר טפת צונן ולא דוקא אבל הכא דליכא למימר הכי דלמא דוקא קאמר ולא לזרז ולא איפשיט בעיין ונקטינן לחומרא. **תנא תני התירו** - דמשמע שהן מותרין בלא שאלה. **אין חכם מתיר אלא כעין ארבעה נדרים הללו** - כלומר שאין לו להתיר בחרטה אלא בפתח שהנדר כשהוא ניתר בפתח מוכיח מתוכו שהוא נדר טעות והוי כעין ארבעה נדרים אבל בחרטה לא והיינו טעמא דעדיף פתח מחרטה לפי שכל נדר שהוא ניתר בפתח הרי הנודר אומר שאפילו בתחלה כשנדר אילו היה נותן אל לבו אותו פתח לא היה נודר ונמצא נדרו בטעות אבל נדר שהוא ניתר בחרטה אינו מוצא עם עצמו שום ענין שאילו היה נותנו אל לבו מתחלה שלא היה נודר אלא שהוא אומר עכשיו מתוך הכעס או מפני מהירות נדרתי ועכשיו אני מתחרט על שנדרתי מעולם. **אמר ליה לבך עלך** - כלומר היה לבך מיושב עליך בשעה שנדרת וגם עכשיו אינך תוהא בנדרך עד היום אלא שמיום זה ואילך אתה רוצה לעקרו ואי הוי כי האי גוונא לא חרטה מיקריא דחרטה מעיקרא בעינן או לא היה לבך מיושב עליך שמתוך הכעס נדרת

ועכשיו אתה תוהא על הראשונות א"נ לבך שהיה לך בשעה שנדרת הוא עליך עדיין שרוצה אתה בנדרך עד עכשיו אלא שמיום זה ואילך אתה מתחרט בו. **אמר ליה לא** - כלומר שלא מתוך ישוב הדעת נדרתי בתחלה ולפיכך אני מתחרט כשנדרתי מעולם ומש"ה שרייה, ומיהו דוקא בחרטה דמעיקרא כי האי גוונא אבל בחרטה דהשתא לא ואפילו למאן דאמר פותחין בחרטה דאי לא תימא הכי מאי לישנא דפותחין דמשמע דב"ד פותחין לו ורב הונא ל"ל למשאל מידי מההוא דאתא לקמיה דודאי כיון שהיה שואל היתר מתחרט היה על נדרו מיהא מכאן ואילך ול"ל למשאל מיניה לבך עלך אלא ודאי משום דלא סגי בחרטה דהשתא אלא בחרטה דמעיקרא הוה שאיל מיניה וכדפרישית. **אילו היו עשרה בני אדם שיפייסוך קסבר אין פותחין בחרטה** - ואיכא דגריס קסבר פותחין בחרטה והכל עולה לטעם אחד לפי שענין זה דאילו היו י' בני אדם גרע מפתח ועדיף מחרטה גרע מפתח משום דלא היו עכשיו י' בני אדם שיפייסוהו דנימא פתח מעליא הוי שאילו היה יודע כן לא היה נודר ועדיף מחרטה משום דבחרטה גרידא אינו מוצא שום ענין בעצמו שמחמתו לא היה נודר באותה שעה וזה היה בעצמו שאילו היו מפייסין אותו באותה שעה לא היה נודר ונמצא מתברר יותר שמתוך המהירות נדר ומש"ה מאן דגריס אין פותחין בחרטה ה"ק דבחרטה גרידתא אין פותחין אלא בחרטה שהיא מתבררת יפה כזו ומאן דגריס פותחין בחרטה הכי קאמר דלא בעי פתח אלא חרטה ברורה. **כדו תהית** - כלומר אתה מתחרט חרטה דמעיקרא מלשון תוהא על הראשונות. **אמר ליה ולא** - בתמיה. **ושרייה** - קסבר פותחין בחרטה וכ"ת והא רב אסי הוא דאמר לעיל אין פותחין איכא למימר רבי אסי לחוד ורב אסי לחוד. **בעית נדור** - רוצה אתה עד עכשיו בנדרך אלא שמכאן ואילך אתה מתחרט ואם כן אין לך היתר. **אמר ליה ואי לא מרגזין לי וכו'** - כלומר אם לא הרגיזוני מתחלה כלום הייתי נודר לא בודאי אלא על ידי כעס נדרתי ולפיכך אני מתחרט עכשיו על שנדרתי מעולם. **אמר ליה תהא כדבעית** - כלומר שיהא הנדר מותר כרצונך. **מגירתך** - שכנות. **מילין דעזיבא** - שראויה בכך להיות נעזבת שלא תהנה מאמה מפני אותן דברים. **גרסינן בירושלמי** - רבי מונא נדר סליק לגבי רבי סימאי אמר ליה אילו הואי ידעת דברייתא מרחקין מינך דאת נדרן נודר הוית א"ל לא ושרייה.

דפתחין פנקסך וממששין בעובדך - שמתוך שהוא נודר נראה שהוא מחזיק עצמו כחסיד שלא יכשל בנדרו ומתוך כך מן השמים פותחים פנקס זכיותיו וממששין במעשיו. **אמר רבי אבא מאי קרא** - כלומר דהכי הוא כדאמר ליה רבי ינאי. **ואחר נדרים לבקר אחר שנדר אדם מבקרין מעשיו. ולא פתחין בהדין אחרנייתא דאמר רבה בר בר חנה** - אין פותחין בזאת האחרת שאמר רבה בר בר חנה לפי שמתוך שאומר לו שחטא כל כך שראוי לדקרו בחרב יש לחוש שאומר שמתחרט אע"פ שאין מתחרט. **הנודר כאילו בנה במה** - בשעת איסור הבמות ונראה בעיני דלהכי מדמינן לה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים אזהריה דלא לוסיף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ ה"נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע כענין שאמרו בירושלמי בפרק פותחים לא דיך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים - אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא משום דנודר מתפיס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ. **והמקיימו** - כלומר שאינו נשאל עליו כאילו הקריב על אותה במה קרבן וחייב משום שחוטי חוץ. **ברישא פתחין** - ברישא דברייתא דרבי נתן דהנודר כאילו בנה במה פתחין שלפי שאין העבירה גדולה כל כך אם אינו מתחרט בלבו לא יתבייש מלומר האמת. **בסיפא** - של אותה ברייתא דהיינו המקיימו כאילו הקריב עליה קרבן. **רבא אמר לא פתחין** - דאיכא למיחש שמא מתוך חומר העבירה אע"פ שאינו מתחרט מתוך שהוא מתבייש ישקר לומר שהוא מתחרט. **ויליף חדלה חדלה** - דהכא ה"ק וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא הא אם לא תחדל יהיה בך חטא. **כנזרי רשעים נדר בניזיר בקרבן ובשבועה** - אלמא נודר רשע מקרי. **כל אדם הכועס כל מיני גיהנם שולטים בו** - לפי שהכעס מביאו לכפור בעיקר כדאמרינן בפרק רבי אליעזר דאורג (שבת קה) דמשבר כליו בחמתו יהיה בעיניך כעובד עבודת כוכבים. **ופרע ליה בית השחיטה** - שימות מהר. **נפשך הצלת** - שאלמלא כן היה הורגך. **קא תמה רבי יוחנן ונתן לך שם לב רגז בבבל כתיב** - והיאך גבר כעסו של אותו בן מחוזא כל כך להרוג את חבירו. **ההוא שעתא לא עברינן ירדנא** - ועבר הירדן לא נתקדש להבאת העומר ולמקצת קדושות. **בגובה אפו** - בתגבורת כעסו. **אין אלהים כל מזמותיו** - ששכינה אינה חשובה כנגדו.

שנאמר כי כעס בחיק כסילים ינוח - אלמא דכועס הוי כסיל. וכסיל יפרוש אולת - אלמא מוסיף טפשות. לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע - שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שבידם ואלמלא (לא) חטאו לא הוצרכו לתוכחה. מפני שערכה של ארץ ישראל היא - שבספר יהושע מפורשות עיירות שבארץ ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו צריכין ספר יהושע. שנאמר כי ברוב חכמה רב כעס - ברוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעיסו ישראל להקדוש ברוך הוא.

דף כ.ב.

אמר ר' אסי אין נזקקין לאלהי ישראל - הייתי סבור לומר דאע"ג דאסיקנא לקמן נדרים (דף כח) דב"ש וב"ה פליגי אם יש שאלה בשבועה או לא וקיימא לן כב"ה דאמרי יש שאלה ר' אסי ה"ק נהי דיש שאלה מיהו לכתחלה אין נזקקין אלא בקונם אשתי נהנית משום שלום ביתו ואינו נוח לי דב"ש ודאי מדרבנן בעלמא קאמרי דהא לא יחל דברו דמיניה דרשינן אבל אחרים מוחלין לו (לאו) אהשבע שבועה נמי קאי וב"ה אמרי דאפי' מדרבנן וא"כ קם ליה ר' אסי כבית שמאי אלא ר' אסי לית ליה ההיא אוקימתא דלקמן דביש שאלה פליגי א"נ ס"ל דלב"ש אין שאלה מדרבנן דאפילו התירוהו אינו מותר ולב"ה יש שאלה ואם התירוהו מותר מיהו לכתחלה אין נזקקין זה נ"ל. חוץ מקונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה - כך היא הגרסא ברוב הנסחאות ואיכא מאן דאמר דטעותא היא דאי נודע שלא הכתו ושלא גנבה היכי קאמר חוץ מקונם אשתי והא נדרי שגגות הוא ואסיקנא לעיל דאינו צריך שאלה לחכם ואמרינן לקמן כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות אבל הרשב"א ז"ל כתב דאפשר דגרסי ליה וכי תנן במתני' דכי האי גוונא אינו צריך שאלה ה"מ באומר שאם לא מפני כן לא היה מדירה אבל במעמיד דבריו ואמר אעפ"כ בדעתו היה שלא תהנה ממנו צריך שאלה והכא במעמיד מיירי ולפי פירושו נ"ל דכי קאמר חוץ מקונם אשתי משום דאיכא תרתי קאמר שלום ביתו ועוד דהוו כעין נדרי שגגות אבל הוא ז"ל אומר אפי' נמצא שגנבה נשאל ומתירים לו משום שלום ביתו וכי נקט נמצא שלא גנבה לישנא דמתני' (לקמן נדרים כה) נקט ולא דוקא ואינו נוח לי. אי נדרת במוהי לא מזדקינא לך - דמוהי

כנוי לשבועה כדאיתא בפרקין קמא וס"ל לר' אסי דלכתחלה אין נזקקין לשבועה. **באלהי ישראל מזדקינא לך** - בתמיה ואיכא דגרסי אי נדרת במוהי מזדקינא לך כלומר דס"ל דלשבועה גרידא נזקקין אבל כיון שהזכיר השם חמיר טפי ואין נזקקין. **רב יוסף [אמאי] אמר מרי כולא** - דהוה ס"ד דרב יוסף אשבע עליה דרב כהנא דלא ליכול. **ה"ק [לא] מרי כולא קאמרת** - בתמיה. **לא טעימת** - דאין נזקקין. **אמר רבא אמר רב נחמן הלכתא פותחין בחרטה ונזקקין לאלהי ישראל** - פירוש פותחין בחרטה בין בנדר בין בשבועה ונזקקין נמי לכתחלה לאלהי ישראל ולא שנא נקט חפצא בידיה או לא נקוט חפצא ואפילו כי נקוט חפצא נזקקין דלא חמיר נקט חפצא אלא לענין שבועת הדיינין לאיומי עליה אבל עיקר שבועה בשם או בכנוי הוא ואע"ג דאמר גאון מאן דאשתבע בספר תורה או בעשרת הדברות אין לו הפרה עולמית ליתא למילתא כלל הדין הוא דינא דגמרא דאפילו לשבועות נזקקים ופותחים בחרטה ואין צריך לומר לנדרים אבל רבינו האי גאון ז"ל החמיר בנדרים שלא לפתוח בחרטה ואמר דאנן השתא אי עבדינן קרוב לדרב אסי עבדינן דאמר אין חכם מתיר אלא כעין ארבעה נדרים כלומר בפתח אבל בחרטה לא והחמיר עוד בשבועות ואמר דלא מזדקקין בהו כלל אלא כד מתרמיא מילתא דאית בה תקנתא או מצוה כגון עשיית שלום בין איש לאשתו וכגון שלמא דצבורא דכנישתא וכדומין לאלו מזדקקין במילי דמוכחן וברירן קרוב לדרב אסי אבל פתח כי ההוא דאתא לקמיה דרב וכדר"ש ב"ר וכו' ישמעאל בר' יוסי וכדביתיהו דאביי וכי ההוא דאתא לקמיה דר"א וכיוצא בה לא עבדינן אבל הרב הנשיא אל ברגלוני ז"ל כתב בשם מר יהודאי גאון ז"ל שהחמיר עוד בנדרים והשוה אותן לשבועות שלא להתיר אותם אפ"י בפתח אלא לדבר מצוה שמתירין אותם בפתח ולא בחרטה וכתב עוד דדוקא בהתרת חכם החמירו אבל בהפרת בעל לא החמירו דבעל מיפר ביום שמעו בין בנדר בין בשבועה עד כאן דברי הרב הנשיא ז"ל. **נדרת אדעתא דהכי** - האי דלא פתח ליה בחרטה אע"פ דרב נחמן גופיה פסיק הלכתא דפותחים בחרטה לפי שרב נחמן היה מכיר בדרב ספרא דלא אתא לקמיה אלא כדי שימצא לו פתח שהיה מחמיר על עצמו שלא להיות ניתר בחרטה וי"מ שאותו נדר היה כעין דבר מצוה כגון שנדר להתענות זמן ידוע והתענה מקצת אותו זמן

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שכר תעניותיו שהתענה אם היה תוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט. **זיל לקילעך** - לכניסת ביתך וכדאמרינן אקילעא דבי ריש גלותא. **פתח פיתחא לנפשיה** - לא שיתיר רב סחורה לעצמו דהא קי"ל לא יחל דברו הוא אינו מיחל אלא שמצא פתח שהיה יכול להיות נותר בו. **כל שהיא תפארת לעושיה** - שהיא מצד עצמה משובחת עד שהיא תפארת לאדם העושה אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו בה והא רתח רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך ישרה שאכעיס אותו וכי האי גוונא לא מיקרי נולד דשכיח דלירתח גברא רבה כרב נחמן על מי שנדר נדר חזק כל כך אדעתא דכל הני מילי. **על דעתא דמצטערי רבנן** - והאי לאו נולד הוא דשכיח. **ומי שרי הכי** - כלומר מי שרי לפתוח פתח שהנדר מוכיח הפך מאותו פתח שהרי כל עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור על דעתו תאסר בהנאתו. **אין והתניא מעשה באחד** - אלמא אפילו כי האי גוונא פתחינן וא"ת ומאי מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה בין זו לנדרי זרוזין דמתני' אדרבה היה לו לומר שהנדר מותר מאליו כהנך דמתניתין י"ל דלא דמי דנדרי זרוזין דמתני' אין פיו ולבו שוין של מוכר ולא של לוקח שוין שלעולם לא היה דעתו של מוכר שלא יפחות מן הסלע ולא דעתו של לוקח שלא יוסיף על שקל ומש"ה שרו אבל זה דעתו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי האי גוונא לאו נדרי זרוזין מיקרו אלא דאיכא פתח שאילו היה יודע שתעבור על דעתו לא היה מדירה ובמתניתין נמי הא כתיבנא לעיל נדרים (כא ד"ה גרסינן) שאם היו מוכר ולוקח מעמידין דבריהם חייל נדרייהו וכדמוכח בירושל' אלא דאפשר שאף במעמידין פותחין פתח לומר אילו הייתי יודע שהלוקח לא יתן בו סלע כלום היית נודר אם אמר לאו מתירין אותו וכדפתחינן הכא וא"ת ומאי שנא מהרוצה שיאכל חבירו אצלו ומדירו דא"ר אליעזר בן יעקב דנדרי זרוזין הו והא התם פיו ולבו שוין שרוצה שיאכל עמו חברו ואפי' הכי אמרינן דנדרי זרוזין הו ושרו ממילא י"ל דלא דמי דאילו התם הענין מוכיח מתוכו שאינו אלא זרוז שאין באכילת חברו אצלו קפיידא כל כך שבשביל זה ידירנו מנכסיו בדוקא אבל בהאי עובדא דדביתהו דאביי דאיכא קפיידא טפי לאביי כי מנסבא לה דביתהו לקריבה ודאי איכא למימר דבדוקא הדירה ולא לזרוז בעלמא ומש"ה פשיטא לן דצריך פתח ואין הנדר בטל מאליו אדרבה

מתמהינן היכי שרינן ליה בהאי פתחא. **והיתר נדרים** - ביחיד מומחה או בשלשה הדיוטות במקום שאין מומחה וכדאמרינן בהדיא בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לו) אמר רבי חייה בר אבין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם ואמרינן התם שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם לאפוקי מדרבי יהודה דאמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכם במקום שאין חכם חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא פירוש האי אחד מהן חכם דבעי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכם כגון מאן ליהוי אמר רב נחמן כגון אנא כלומר דבעי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אנא דגמירנא וסבירנא ואמרינן תו התם ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמסברי להו וסברי כלומר חד מינייהו בעינן שיהא גמיר וסביר אבל תרי אע"ג דלא גמירי כיון דכי מסברי להו סברי ומשמע ודאי דחכם דשרי יחידי לר' יהודה דוקא בסמוך דאי בגמיר וסביר בלחוד כרב נחמן סגי א"כ היכי בעי בתלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להצטרף עם השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם במקום שאין חכם דאי בגמיר וסביר סגי בכל מקום שהוא הרי יש בו חכם אלא ודאי ה"ק אחד מהן חכם דהיינו גמיר וסביר במקום שאין חכם דהיינו סמוך דכי איתיה לסמוך לחודיה שרי נדרא וכיון דלר' יהודה בעי סמוך ביחידי לרבנן נמי דמדרבי יהודה נשמע לרבנן דבהאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בסוף פ' נערה המאורסה (לקמן נדרים עח) דאמרינן מועדי ה' צריכין מומחה פרשת נדרים אין צריך מומחה אלא אפי' ב"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המטות כתיב אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן ביחיד מומחה ומשמע דיחיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' מה התם בעיא סמוך ה"נ בעיא סמוך זהו דעת הרמב"ן ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ' ו' מהל' שבועות (הל' ה) דחכם מובהק מתיר את הנדרים דלא בעיא סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דאמרי' התם במקום שאין חכם לאו סיומא דמלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דאמרי שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דאלמא חכם לחודיה מתיר ומהדרינן כעין אמר מר במקום שאין חכם חכם כגון מאן כלומר כגון מאן מתיר ביחידי ואמר רב נחמן כגון אנא כלומר דגמיר וסביר אלמא כל היכא דגמיר וסביר איהו לחודיה שרי נדרא ואע"פ שאינו סמוך וכבר כתבתי זה

בפ"ק (דף ח ד"ה ושמתא) ועוד אכתוב בזה בפרק נערה בס"ד ושלשה הדיוטות דשרו נדרא כד מסברי להו וסברי סגי כדקיי"ל כרבנן דלא בעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו בעינן דכי מסברי להו לסברו דג' לרבנן כשנים לרבי יהודה ומסתברא דהא דאמרינן שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דמשמע הא במקום שיש חכם אין מתירין משום כבודו של חכם הוא דאיתמר ולכתחלה הוא דלא אבל בדיעבד אשתרי ליה נדרא. **פסקא אף הרוצה להדיר את חברו** - שאוסר כל נכסיו על חברו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור מפרש בגמרא. **גמ' כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה ולא אתי לגביה למיכל בהדיה** - לפי שכבר יודע המזומן שאין נדר חל עליו שכבר בטלו המזמן ובדין הוא דהוה מצי לשנויי דאמר מדיר בחשאי כדי שלא ישמע המודר אלא דאכתי לא אתיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתני אף הרוצה משמע דהא נמי משום נדרי זרוזין מותר ולא משום תנאי שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דאי בכי האי גוונא עסקינן היכי תני ובלבד שיהא זכור פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה.

דף כגב.

הכי קתני הרוצה שיאכל חברו אצלו כו' - נדרי זרוזין הן ואפ"ל אינו אוכל עמו לא חייל נדרא שלא נתכוון אלא לזרוזי והיינו דקתני אף. **והרוצה שלא יתקיימו נדריו וכו'** - כלומר השתא תני דינא אחרינא דהרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בראש השנה ויאמר וכו'. **אי זכור בשעת הנדר עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה** - שאם לא כן למה הוא נודר עכשיו ולא דמי למאי דאמרי' לעיל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה דאלמא אין תנאו בטל שכשהוא נודר על דעת ראשונה הוא עושה דהתם היינו טעמא לפי שאמר התנאי בשעת הנדר וכיון שהוא אומר בפי' שעל - דעת תנאו הוא נודר א"ל לומר דעקריה לתנאיה אבל כאן שהתנאי והנדר אינן באין כאחת (לא) שייך למימר עקריה ועוד דבשלמא לעיל איכא למימר שאע"פ שהוא יודע שאין בנדרו ממש הוא נודר לזרוז את חברו אבל כאן שהם נדרי עצמו אי לאו דעקריה לתנאיה למה הוא נדר וזה ברור ושלא כדברי הרשב"א ז"ל שכתב דהא דאמרי' עקריה לתנאיה וקיימיה לנדרי' דוקא בעם הארץ ומש"ה חששא בעלמא הוא דחיישינן ליה שמא בטלו לתנאו והזקיקו לומר כן משום דקשיא ליה ההוא דאמרי' לעיל בסמוך לא שמע ליה וכו' ואין צורך לכך וכמו שכתבנו, ומתרצינן אמר אביי

תני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר ומש"ה בטל שכבר התנה שאם ישכח וידור יבטל תנאי זה את נדרו. **רבא אמר כגון שהתנה בראש השנה ולא ידע ממה התנה** - רבא לא אתי לאפלוגי עליה דאביי דמודה הוא דכל שאינו זוכר תנאו כלל בשעת נדרו הנדר בטל אלא דלא ניחא ליה לשבושי לישנא דמתניתין ומש"ה קאמר דלעולם שיהיה זכור קתני והכי קתני הרוצה לבטל נדרו יעמוד בר"ה ויאמר וכו', ובכי האי גוונא איכא תרי דיני דאי אינו זכור תנאו כלל בשעת נדרו הרי הנדר בטל אבל אם הוא זוכר קצת תנאו אבל לא לגמרי כגון שהתנה בר"ה ולא ידע ממה התנה כלומר שהתנה על דבר מיוחד ואינו זוכר אם על פת או על יין וכיוצא בהן אבל זוכר הוא שהתנה בכי האי גוונא אי אמר על דעת ראשונה אני עושה כלומר שאם מתחלה התניתי על נדר זה שיבטל גם עכשיו אני רוצה שיהא בטל ונזכר אחר כך שעל דבר זה שנדר עכשיו התנה בתחלה לבטל נדריה לא אית ביה ממשא, לא אמר על דעת ראשונה אני עושה בטליה לתנאיה וקיימיה לנדריה דכיון שהיה זכור בשעת הנדר שהתנה ולא ידע ממה התנה אם דעתו היה שיתקיים תנאו לא היה לו לידור סתם כי היכי דלא לעקריה ומתניתין דקתני ובלבד שיהא זכור הכי קתני ובלבד שיהא התנאי זכור בפיו בשעת הנדר. **ולענין הלכה** - קיי"ל כרבא הלכך נקטינן דכל שהתנה מתחלה כל נדר וכו' ובשעת נדרו שכח תנאו נדרו בטל אבל התנה על דבר מיוחד ובשעת נדרו זוכר שהתנה אבל אינו יודע על מה התנה כל שלא אמר על דעת ראשונה אני עושה אע"פ שנזכר אח"כ שעל אותו דבר שנדר עכשיו התנה מתחלה לבטלו עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה שכיון שהיה זכור קצת היה לו להתנות ולומר שעל דעת ראשונה הוא עושה וכן פסק הר"ם במז"ל בפ' שני מהל' נדרים (הל' ה) ונראה שמה שאומרים קצת קהלות ביה"כ כל נדרי ואסרי וכו' לדבר זה הם מתכוונים לבטל נדרים שידרו לאחר מכן אלא שלשונם משובש שנראה מלשונם שהם מתירין נדרים שעברו וזה אין לו ענין אלא נדרים הבאים לאחר מכן אלא שרבינו יעקב ז"ל היה מתקן הלשון כדי שיהא משמעותו להבא לומר כל נדרי ואסרי די אסרנא ודי חרמנא כולו קמוץ כדי שיהא נראה להבא ואין ראוי לומר כן כדי שלא יקלו ראשם בנדריים דהא תנא מסתם לה סתומי וכתב הרמב"ם ז"ל בפ' הנזכר שיש מן הגאונים שאומרים שאין תנאי קודם מבטל מה שאסר עצמו לאחר מכן אלא בנדריים אבל לא בשבועות ויש מהם מי שאומר שהשבועות והנדריים שוין הם לדין זה ומיהו אמרו בתוספות דווקא

בשבועות ונדרים שנשבע ונדר לעצמו אבל מי שהשביעו חברו או שהדירו אין ביטול זה מועיל לו כלום שעל דעת חברו הוא נשבע ונודר וכמו שמבטל תנאו לגמרי דמי דהא אסקינן דלא משתבע אדעתא דנפשיה אלא על דעת משביעו וכדאמרינן בשמעתא דנדרי הבאי. **איבעיא להו פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בן יעקב או לא פליגי** - דאיכא לספוקי בהכי משום דדלמא עד כאן לא קאמרי רבנן דנדרי זרוזין הוו אלא במוכר ולוקח שאין פיהם ולבם שוים דאף מתחלה היו רוצים בשלשה דינרין אבל למדיר חברו שיאכל אצלו איכא למימר שבדוקא הוא מדירו.

דף כד.א

קונם שאני נהנה לך - קונם מה שאני נהנה משלך. **כלום אמרת אלא מפני כבודי** - שאתכבד על ידך בפני הבריות שיראו שאני חשוב בעיניך שאתה רוצה ליתן לי מתנה זהו כבודי שאתכבד יותר כשיראו שאתה רוצה ליתן ואני איני רוצה לקבל. **ואמרינן בירושלמי** - דרבי מאיר דפליג באידך ברייתא דמייתנין בסמוך פליג נמי בהא ומפרש התם במאי פליגי דגרסינן א"ר זעירא בסתם חלוקים מה אן קיימין אם כשזה אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודי כלומר שכשזה אומר כלום אמרת אלא מפני כבודי מדיר חולק עליו ואומר לו לא כי אלא לכבודי נתכוונתי כדי שאתכבד שתקבל מתנה ממני דברי הכל אסור אם כשזה אומר מפני כבודך וזה אומר מפני כבודי דכ"ע לא פליגי דשרי כינן קיימים בסתם ר"מ אומר סתם כמי שזה אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודי ורבנן אמרין סתמן כמי שזה אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודך. **לא ר"א בן יעקב היא** - אף ר"א בן יעקב היא. **משום דא"ל לאו כלבא אנא וכו'** - והכא הוא דשייך למימר הכי מפני שהמזמן אוסר על עצמו נכסי המזומן ומש"ה איכא למימר דדוקא קאמר שאינו רוצה ליהנות ממנו אלא א"כ יקבל הוא ממנו ג"כ הנאה זו דכור א' של חטים וכו' דלאו כלבא הוא אבל במתני' היכי שייך למימר הכי והא המזמן אינו אוסר עליו נכסי המזומן דאדרבה נכסיו הוא אוסר למזומן אם לא יקבל ממנו גם עכשיו הנאה זו ואחרים אומרים דמשום דהכא בעי למיתן ליה מתנה מרובה משמע דעבד ליה אידך נייח נפשיה דאי לא לא הוה יהיב ליה הך מתנה הלכך שייך למימר לאו כלבא אנא אבל במתני' לא מוכח הכי דעביד איניש להאכיל את חברו אצלו אף על גב דחבריה לא יהיב ליה מעיקרא מידי. **הריני כאילו**

התקבלתי - מפרש בפרק מי שאחזו (גיטין דף עד) דהיינו טעמא משום דלהרווחה דידיה איכוון והא לא אצטריך ודוקא כשהבנים סמוכים על שולחנו דבכי האי גוונא שייך למימר דלהרווחה דידיה איכוון שלא יצטרך להוציא משלו לצרכן והא לא אצטריך ובכי האי הוא יכול לומר כן אבל אין הבנים סמוכים על שולחן אביהם הוי איפכא דלהרווחה דידהו קמכוין וכל שאמרו הם הרינו כאילו התקבלנו התירו הנדר ואילו אמר האב כן אין בדבריו כלום וכתב הרשב"א ז"ל דדוקא בקיום מעשה שייך למימר הרינו כאילו התקבלתי דכיון שאפי' היה מקבל ממנו היה יכול להחזיר לו אף מעכשיו יכול לומר הרינו כאילו התקבלתי והחזרתך דאפוכי מטראתא למה לי אבל בבטול מעשה כגון שאמר נכסי אסורין עליך אם תלך למקום פלוני לא שייך למימר הכי לומר לו הרי הוא כאילו לא הלכת שא"א ואיכא מאן דפליג שאפילו בענין זה יכול לומר כן שאותו תנאי עצמו לא אמרו מתחלה אלא להשלים רצונו שהיה רוצה שלא ילך ועכשיו כיון שאינו חושש אם ילך אם לא ילך כבר נשלם רצונו. **מי סברת דאדריה מזמנא לזמינא זמינא אדריה למזמנא** - כלומר לאו כדס"ד שהמזמן הדיר למזומן דאי הכי אפי' בלא אונס שרי דנדרי זרוזין הוי אלא זמינא אדריה למזמנא כלומר לבקשת המזומן נדר המזמן דא"ל לא מזמנת לי לא תזמינני לסעודתך א"ל אין כלומר כן אזמינך נדר זה עליך כלומר אסור נכסיך או נכסי על עצמך אם לא תעשה כן ונדר המזמן וחלה הוא וכו' הלכך טעמא דחלה הוא הא לאו הכי נדרא הוי דליכא למימר לזרוזיה איכוון שהרי לא היה צריך לזרז אותו דאדרבה הוא בקש ממני שיזמיננו. **יתר ע"כ אר"א בן יעקב** - האי דאמר יתר ע"כ משום דהכא אע"ג דשייך למימר לאו כלבא אנא שהרי הוא אוסר הנאת המזומן על עצמו אם לא ירצה לקבל ממנו הנאה זו ומש"ה איכא למימר דבדוקא נדר אפילו הכי א"ר אליעזר בן יעקב דנדרי זרוזין הן ולפי פי' זה חזינן השתא דמאי דדחינן לעיל דאפילו ראב"י מודה כל היכא דאיכא למימר לאו כלבא אנא דחויא בעלמא היא ולא קושטא דמלתא ולאידך פירושא דכתבינן לעיל דטעמא דלאו כלבא אנא משום דמפלגינן בין מתנה מרובה למתנה מועטת האי יתר ע"כ דאמרינן הכא לאו משום דלא חיישינן לטעמא דלאו כלבא אנא דהא כיון דמתנה מועטת היא לא שייך למימר הכי אלא האי יתר על כן דקאמר משום דסד"א כיון דמייחד ואמר פת חמה וכוס של חמין דווקא נדר ולא לזרוזי בעלמא קמ"ל דאף אלו נדרי זרוזין ולפי פי' זה אכתי קיימינן במאי

דאמרינן מעיקרא דכל היכא דאיכא למימר לאו כלבא אנא דהיינו במתנה מרובה אפי' ר"א בן יעקב מודה ודחינן לא בבתרייתא כלומר בבתרייתא הוא דפליגי רבנן אבל בקמייתא לא ואיכא נסחי דגרסי ושמע מינה פליגי רבנן עליה שמע מינה.

דף כדב.

ת"ש דאמר רב הונא הלכה כר"א בן יעקב - כלומר דהוה ידיע להו דרב הונא אפילו בקמייתא קבע הלכתא כר"א בן יעקב דאי לא מאי מוכחא מדרב הונא דפליגי רבנן דלמא אבתרייתא הוא דפסיק הלכתא כוותיה כך פירשו רבותי ונראה בעיני שאין צורך לכך אלא מעיקרא כי איבעיא אי פליגי רבנן עליה אי לאו למיקם אקושטא דמילתא הוא דבעינן דאי פליגי עליה אפשר דלא קי"ל כוותיה דיחיד ורבים הלכה כרבים וכדמסקי' בבעיין אם תמצא לומר פליגי הלכתא כוותיה או לית הלכתא כוותיה אבל השתא דמקבע רב הונא הילכתא כוותיה במאי דאפליגו רבנן עליה אפילו אם תמצי לומר דאברייתא קאי אבל במתני' מודו ליה רבנן לא נפקא לן מינה מידי עוד נראה לי דכיון דאמר רב הונא סתמא הלכה כר' אליעזר משמע דאמתני' קאי שהמשנה היתה שגורה בפי הכל ולא הברייתא. **ולענין הלכה** - כיון דאפסיקא הלכתא כרבי אליעזר בן יעקב לפי אותו פירוש ראשון שפירשנו למעלה דהאי יותר מכן בא לומר דאע"ג דאיכא למימר לאו כלבא אנא אמר ר' אליעזר בן יעקב נדרי זרוזין הוי נקיטין הכי והדרינן ממאי דאמרי' לעיל בסוגיין דמודה ר"א דכל היכא דאיכא למימר לאו כלבא אנא דנדר גמור הוי דלמסקנא ליתא וכדכתבינן ומיהו אע"ג דהדרינן מטעמא דלאו כלבא אנא טעמא דלאו מלכא אנא אכתי איתיה ומודי ביה רבי אליעזר אבל לאידך פירושא דכתיבנא לעיל דטעמא דלאו כלבא אנא משום דיהיב ליה מתנה מרובה הוא במסקנא נמי כי היכי דנקטינן טעמא דלאו מלכא אנא ה"נ נקטינן טעמא דלאו כלבא אנא דבתרווייהו כל היכא דאיתנהו מודה רבי אליעזר דנדר הוי ולא זרוזין ולזה נראה שהסכים הרמב"ן ז"ל בהלכותיו לפנינו בפ' קונם וכדבריו נראה לי דאי לא תימא הכי מתני' דפ' קונם דאם אי אתה בא ונוטל דלא כרבי אליעזר בן יעקב דבתרייתא דיתר על כן אתיא ואי הכי היכי פסקינן כר' אליעזר בן יעקב אפי' במאי דאמר בבתרייתא הוה ליה סתם במתני' ומחלוקת בברייתא והלכה כסתם אלא ודאי כדאמרן. **מתני' נדרי הבאי** - אמר קונם אם לא

ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד, נראה לי דתנא תרי גווני נקט חד דשייך ביה גוזמא דהיינו כעולי מצרים דעביד איניש דכי חזי אינשי טובא גזים ואמר כעולי מצרים וחד לא שייך ביה גוזמא דהיינו נחש כקורת בית הבד דכיון דמפרשינן בגמרא דלא נחש גדול קאמר אלא טרוף לא שייך למימר דרך גוזמא טרוף כקורת בית הבד שאין שום נחש טרוף כלל ואשמועינן תנא דכי תלה איסור פירות בחד מהני נדרו בטל וכל חד וחד טעמיה לחוד דכי אמר קונם עלי פירות אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים בדין הוא דלא לתסרו עליה דקושטא קאמר כיון שראה עם רב דעביד איניש דגזים בכי ה"ג וכי אמר אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד נמי הפירות מותרין מטעמא אחרינא דאע"ג דודאי שיקרא קאמר דאפי' בדרך גוזמא לא שייך למימר הכי אפי' הכי הפירות מותרין משום דאמדינן ליה לדעתיה שלא לאסור את הפירות נתכוון שא"כ לא היה לו לתלות איסורו בתנאי אלא היה לו לאסרם עליו במוחלט שהרי אף כשהתנה בכיוצא בזה אין לתנאו ענין שהדבר ברור שלא ראה נחש כזה שאין בין אוסר סתם למתנה בכיוצא בזה כלום אלא ודאי אמרי' שלא לאסור פירות בא אלא לומר דברי הבאי זה כלומר שראה נחש כקורת בית הבד ומש"ה ניחא האי דתנן בשבועות שתיים בתרא (שבועות דף כט) גבי שבועת שוא אם לא ראיתי גמל הפורח באויר אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד ולא תנא התם כעולי מצרים משום דכה"ג לא לקי משום שבועת שוא דעל הגוזמא קושטא קאמר והכא נמי לא חש תנא למתני גמל הפורח באויר דתרי גווני דבעי למיתני דהיינו מידי דשייך ביה גוזמא ודלא שייך ביה גוזמא הא תננהו. **גמ'.** **כך שבועות הבאי מותרות** - כלומר שהפירות מותרין משום ההוא טעמא דפרישנא במתני' מיהו במידי דלא שייך ביה גוזמא כגון גמל הפורח באויר ונחש כקורת בית הבד כי תלי איסור פירות עליהו לקי משום שבועת שוא דאיהו לא לאסור פירות נתכוין מההוא טעמא דכתיבנא אלא ודאי יצתה שבועה לשוא לומר שראה דבר זה והיינו מתני' דשבועות דתנן התם דכי האי גוונא לוקה משום שבועת שוא מה שאין כן בנדריים דבנדרי שוא ליכא מלקות. **ומקשי' היכי דמי שבועות הבאי אי נימא דאמר אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים מידעם קאמר הרי יצתה שבועה לשקר** - כלומר שאין ללשון זה שום משמעות ולשקר לאו דוקא אלא כלומר ללא דבר כדכתיב קרא אך לשקר שמרתי (שמואל א כה). **דאמר שבועה שראיתי** - ונראה בעיני דסבירא ליה לאביי

לפום אוקימתיה דכי קתני כך שבועות הבאי מותרות לאו אכולהו גווני דמתני' קאי דבמידי דלא שייכא ביה גוזמא ליכא למימר שתהא שבועתו מותרת דשבועת שוא היא וליכא למימר מ"מ הפירות מותרות דהא אביי לא במתנה באיסור פירות מוקים לה אלא לאביי הכי קתני כשם שנדרי הבאי מותרין כך שבועות הבאי של גוזמא מותרות דלא תימא כיון דשבועה חמורה לא גזים בה איניש ובדוקא קא משתבע ולקי משום שבועת שוא דליתא אלא עביד איניש דגזים בשבועות כי היכי דגזים בנדריים. **ומקשי ליה רבא א"כ למה ליה למימר** - כלומר דאי אמיד דשייך ביה גוזמא בלחוד קאי פשיטא דשבועות נמי מותרות דכיון דגזים ואמר קושטא קאמר ועוד דומיא דנדר קתני כלומר דכשם שנדרים מותרין בהנהו תרי גווני דמתני' כך שבועות מותרות בהנהו תרי גווני גופייהו ואי שבועה שראיתי קאמר אי אפשר שתהא מותרת דנחש כקורת בית הבד ודכוותיה

דף כה.א

דכיון דמידי דלא שייך בה גוזמא הוא ודאי שבועת שוא היא. **אלא אמר רבא לעולם דאמר שבועה אם לא ראיתי לאו אמר רב עמרם וכו'** - כלומר דכי היכי דהתם (לקמן נדרים כח) תנינן שאף בשבועה לא מחמרינן לאסור פירות עליו כדאמרינן לקמן הכא נמי דאמר יאסרו פירות עולם עלי בשבועה אם לא ראיתי וכו' כלומר ואכולהו גווני דמתניתין קאי ורבותא - משום נחש כקורת בית הבד היא דס"ד אמינא נהי דבנדריים אמרינן דהפירות מותרין התם הוא משום שאף כשלא נתכוון לאסור פירות לא לקי משום שוא דנדר שוא לא אשכחן ומש"ה בדין הוא שנאמר שלא נתכוין לאסור פירות אבל בשבועה דאי לא נתכוין לאסור פירות לקי משום שבועת שוא סד"א ודאי לאסור פירות עליו נתכוין כי היכי דלא לילקי קמ"ל דאפי' בשבועה סמכינן אהאי טעמא דכתיב במתניתין דאי לאסור פירות נתכוון לא היה תולה איסורן בתנאי כזה. **אדעתא דידן אשתבע** - דאע"ג דלא אמרינן ליה אשתבע על דעתינו אינו נשבע על מה שיש בלבו אלא על דעתינו. **כשהן משביעין אותו** - למודה מקצת. **אסקונדרי** - חתיכות עץ קטנות שמשחקין בהם. **ואסיק להו שמא זוזי** - כנה את שמם מעות. **א"ל פרעתין** - כלומר פרעתין מקצת דאי כופר בכל למה ליה למנקט ספרא דאורייתא הא לא מחייב אלא שבועת היסת דליתא בנקיטת חפץ אלא ודאי מודה מקצת הוה והש"ס הכא לא חש

לפרושי משום דלאו בהנהו דיני עסיק וכבר כתבתי בפרק שבועת הדיינין בסייעתא דשמיא. ה"ג **ואשתבע דיהבית לך זוזך** - ולא גרסינן דפרעית לך דהא איהו לאו בתורת פרעון שקליה. **לא אתכם לבדכם** - לא כשאתם במחשבת לבבכם שאם בא לומר שאפי' עם דורות הבאים היה כורת ברית הא כתיב בתר הכי את אשר ישנו פה כו' ואת אשר איננו פה וכו'. **דאי אסיקו שמא לעבודת כוכבים אלוה** - כלומר ואע"פ שאינו במשמע הלשון הא דעתם על עבודת כוכבים. **חמורה עבודת כוכבים** - דכתיב בקרבן עבודת כוכבים וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות. **אלא מילתא דלא טריחא נקט** - ובפ' שבועות שתיים בתרא (שבועות כט) מסקינן א"כ לימא להו על דעתי על דעת המקום ל"ל כי היכי דלא תיהוי הפרה לשבועתייהו ופירשתי שם בס"ד. **תליסר אורוותא דתיבנא** - שיעור תליסר אורוות תבן. **בטרוף** - עשוי בקעים בקעים. **גבו טרוף** - שאין עשוי בקעים בגבו אלא בצוארו בלבד. **למקח וממכר** - שהמוכר קורת בית הבד לחברו סתם צריך שיהא טרוף ובירושלמי נראה דפירש טרוף מרובע דאמרינן התם אין מרובע בבריות ופריך אם כן למה ליה למתני כקורת בית הבד ומשני לית אורחא דתנא מתפיס אלא מילתא רבה דתנינא גמל הפורח באויר וליתני עכבר.

דף כה.ב.

מתני'. **נדרי שגגות וכו'** - תרי גווי קתני חדא דבשעת נדרו היה שוגג כגון קונם אם אכלתי אם שתיתי וכו' וקתני נמי שהיה שוגג בשעה שהנדר ראוי לחול ואע"פ שבשעה שיצא מפיו לא היה שוגג וכדקתני שאני אוכל ושאני שותה כלומר דאמר קונם ככר זה עלי אם אני אוכל ואם אני שותה היום ושכח ואכל ושתה דכיון דנדרא באכילה קמייתא חייל וההיא שעתא הוה ליה שוגג כלומר שלא נזכר שיהא תלוי באותה אכילה שום נדר לא חייל נדרא כלל. **וב"ה אומרים אלו ואלו מותרין** - משום דנדר שהותר מקצתו הותר כולו כדאיתא בגמ' ומותרין אפי' בלא שאלה קאמר כדאמרן בריש פרקין דכולהו ארבעה נדרים אין צריכין שאלה לחכם וטעמא דמילתא משום דכיון דאילו היה יודע שאביו או אחיו היו עמהן היה מוציאן מן הכלל ה"ז מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אביו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוין ובטל מעצמו ומש"ה בקונם אשתי נהנית לי בעינן שיאמר בפירוש שגנבה את כיסי דאי לא אע"פ שהיה דעתו בשביל כך מ"מ כיון שלהדיר את

אשתו נתכוין ליכא טעות בעיקר הנדר אבל כאן שלא נתכוין להדיר את זה מעולם הרי הנדר בטל מאליו. **גמ'. כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות** - וה"ה דשבועות זרוזין שרי והכי איתא בירושלמי תני כשם שנדרי זרוזין מותרין כך שבועות זרוזין מותרין. **היכי דמי שבועות שגגות כגון רב כהנא ורב אסי** - לאו למימרא דלא משכחינן שבועות שגגות אלא בכה"ג דמשכחינן להו דומיא דמתני' אלא לרבנותא נקט ליה וכאילו אמר עד היכן שבועות שגגות וכדאמרי' בעלמא (קדושין כח) עד היכן גלגול שבועה והוי רבותא דאע"ג דרב כהנא ורב אסי כל חד וחד אמר ליה לחבריה דטעי ולא הבין מאמר רב סד"א דכיון דלא חש ליה ואשתבע לאו שגגה היא ואי תלה בה איסור פירות יהו אסורין קמ"ל. **תנן התם פותחים בשבתות וי"ט וכו' - מתני' היא לקמן בפ' פותחין נדרים (סו) והא מתני' לא דמיא ממש למתני' דפרקין דאילו במתני' דהכא הנדר בטל מאליו ואילו במתניתין דפותחין נדרא חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבתות וי"ט והיינו טעמא משום דבמתניתין איכא טעות בעיקר הנדר שלא נתכוון לאביו מעולם ואילו במתני' בפרק פותחין ליכא למימר הכי שמי שאסר על עצמו בשר ויין שנה אחת יודע הוא שיעברו עליו שבתות וימים טובים הלכך כיון דליכא טעות בעיקר הנדר נדרא חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבת ויום טוב בפתח שאילו היה יודע שאסור להתענות בהן לא היה נודר או בחרטה והא דמייתין לה הכא לפרושי פלוגתייהו דב"ש וב"ה ולומר דבנדר שהותר מקצתו הותר כולו תליא כי היכי דתליא בהו פלוגתייהו דרבנן ור' עקיבא. **אמר רבה הכל מודים באומר וכו' הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולי עלמא כולהון אסורין ואביו מותר** - משום דלא מיקרי כי האי גוונא נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שכיון שבשעת הנדר אמר כולכם אסורין ועכשיו ג"כ מעמיד דבריו הראשונים לגבי האחרים באותו הלשון ממש שאמר בתחילה אעפ"י שמוציא אביו מן הכלל אפילו הכי אין זה נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא נכנס מעולם במשמעות הנדר ולגבי האחרים הרי הוא אומר כולכם [ס"י שאמר] בתחלה. **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני****

דף כו.א

אסורין ואבא מותר - ב"ש כרבנן דלית להו נדר שהותר מקצתו הותר כולו

וב"ה כר"ע דכיון דהכא איכא תרתי חדא דאיכא טעות גמור לגבי האב ולגבי אחריני ג"כ יש טעות בלשון שהוא אומר שאילו היה יודע שאביו ביניהם אפילו האחרים לא היה אוסר אותן באותו לשון שאסרן לפי שהיה מקפיד שיהא מובן מדבריו אפילו רגע כמימריה שיהא אבא בכלל האיסור ולפיכך הוא אומר שלא היה אומר כולכם אלא פלוני ופלוני וכיון דאיכא תרתי דהיינו טעות גמור לגבי אביו וטעות בלשון לגבי האחרים ס"ל לב"ה דכי האי גוונא מיקרי נדר שהותר מקצתו הותר כולו. **ורבא אמר הכל מודים באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלו' אסורין ואבא מותר כולן מותרים** - כלומר דאיכא תרתי וכדפרישנא דס"ל לרבא דב"ש נמי מודו דכל היכא דשייך למימר הותר מקצתו הותר נמי כולו. **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מן אבא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפוס לשון ראשון** - דס"ל לרבא פלוגתייהו במעמיד לשונו הראשון וטעמייהו דב"ש משום דסברי לה כר"מ דאמר (תמורה כה) גבי ה"ז תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים תפוס לשון ראשון והרי היא תמורת עולה ואין בה שלמים כלל ור' יוסי ס"ל דהרי זו תמורת שלמים שבגמר דבריו אדם נתפס וב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפוס לשון ראשון הלכך כיון דבתחלת דבריו דהיינו כולכם אסורים הרי הן כמו שאמרן בתחילה אף על פי שבגמר דבריו שאומר חוץ מן אבא משוי טעות בדבריו הראשונים לא קפדינן בהכי דעיקר דבורו של אדם הוא תחלת דבריו דכי היכי דהתם כשדברו הראשון סותר דברו האחרון אין חוששין למה דאמר בסוף כלל דהיינו תמורת שלמים הכא נמי שאף שדברו האחרון דהיינו חוץ מן אבא קיים לפי שאינו סותר דברו הראשון אלא מבאר מ"מ כיון דסבירא לן דבסותרין זה את זה תופסין לשון ראשון בשאין סותרין ג"כ עושים עיקר מתחלת דבורו וכיון שתחלת דבורו מסכים עם מה שאמר בתחילת הנדר מתקיים לגבי האחרים וליכא הכא הותר מקצתו כלל דאביו לעולם לא היה בכלל הנדר וב"ה סברי לה כר' יוסי דאמר דכשסותרין דבריו זה את זה הולכין אחר גמר דבריו והכא נמי כשאין סותרין שיש לעשות עיקר מגמר דבריו דהיינו מה שאמר חוץ מן אבא ונמצא שיש בנדר טעות וכיון שבטל מקצתו בטל כולו. **איתיביה רב פפא לרבא וכו'** - בשלמא לרבה מוקי לה לרישא דאמר לזה ולזה וסיפא דאמר לכולכם, כלומר רישא קרי תרי בבי קמאי וסיפא קרינן בבא בתרייתא והכי פירושו בשלמא לרבה מוקי להו לתרי

בבי קמאי במשנה דבריו הראשונים ומשום דבבא קמייתא נקט שאמר בתחלה שאני נהנה לכולכם קאמר דמוקי לה שאמר לזה ולזה כלומר דהשתא שיודע שאביו ביניהם אומר שאילו היה יודע כן מתחלה היה אומר לזה ולזה ומשום הכי לר' עקיבא הותר אחד מהן הותרו כולן כיון דאיכא תרתי טעות לגבי האב וטעות בלשון לגבי האחרים ומציעתא נמי דשאיני נהנה לזה ולזה במשנה הוא אלא שהשנוי הוא הפך מן הראשון דברישא אמר בתחלה לכולכם ועכשיו הוא משנה לומר שאילו היה יודע היה אומר לזה ולזה ובמציעתא מיירי דאמר בתחלה לזה ולזה ועכשיו משנה לומר שאילו היה יודע שאבא ביניכם היה אומר כולכם חוץ מן אבא וקמשמע לן דכי האי גוונא נמי קפידא הוי ושנוי מיקרי דאיכא אינשי דקפדי כשיודעין שאביו ביניהם לומר לזה ולזה כדי שלא יהא אביהם נכלל בכלל הנדר אפילו רגע ואיכא אינשי דקפדי איפכא לומר כולכם כשאביו ביניהם ולא לומר לזה ולזה לפי שמי שאומר לזה ולזה מאחר הרבה לבאר שלא יפרוט את אביו שמי ששומע שהוא מתחיל ואומר לזה ולזה אפשר שיהא סבור שלבסוף יזכיר את אביו ג"כ ולפיכך הוא בוחר לכבוד אביו שידיר האחרים בלשון כולכם כדי שיבאר לאלתר שאין אביו נכלל הלכך בבא קמא דברייתא קמשמע לן דבמשנה מכלל לפרט הוי שנוי וכשהותר מקצתו הותר כולו מציעתא קמשמע לן דבמשנה מפרט לכלל דהיינו שאמר בתחלה לזה ולזה ועכשיו אמר לכולכם דכי האי גוונא נמי שנוי הוי והותר הראשון כלומר אחד מהן הותרו כולן וסיפא דקתני הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין דאמר לכולכם בין בתחלה בין בסוף אי נמי דאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה דכיון שהוא מעמיד דבריו הכל אחד ומשום הכי קתני דהותר האחרון כלומר האחד מהן האחרון מותר וכולן אסורין והשתא קס"ד דראשון ואחרון לאו דוקא אלא אחד מהן קאמר. **אלא לדידך בשלמא רישא דאמר לכולכם** - דפליגי רבנן כלומר במעמיד ומשום הכי דוקא לרבי עקיבא הותר אחד מהן הותרו כולן אבל לרבנן כיון

דף כו.ב

שהוא מעמיד דבריו הוא בלבד מותר וכולן אסורים. **אלא סיפא** - כלומר מציעתא אי דאמר לזה ולזה כלומר שבתחילה אמר לכולכם ועכשיו אומר לזה ולזה וכי קתני בברייתא לזה ולזה אדבריו אחרונים קאי ר' עקיבא היא

בתמיהה הא במשנה אפי' רבנן מודו וליכא למימר דכי היכי דלרבה תרי בבי קמאי במשנה לרבא נמי תרי בבי קמאי במעמיד אלא דרישא כשאומר בתחלה ולבסוף כולכם ומציעתא כשאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה דליכא למימר הכי דבשלמא לרבה תרווייהו צריכי לאשמועינן דבין מכלל לפרט או מפרט לכלל שנוי הוי אלא לרבא דלית ליה אוקמתא אלא במעמיד תרתי במעמיד למה לי אלא ודאי רישא במעמיד ומציעתא במשנה וכיון שכן קשיא מציעתא דהיכי קאמר דר"ע היא ולא רבנן דקתני כיצד אמר ר"ע הא במשנה אפילו רבנן מודו והוא הדין דהוה ליה לאקשוויי מסיפא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין והיכי משכחת לה לר"ע הא אמרת דאפי' מעמיד שרי אלא דכיון דמציעת' קשיא ליה לא נטר ליה עד סיפא ונראה בעיני דהיינו טעמא דכי אמרי' בשלמא לרבה קרינא למציעתא רישא וכי אמרינן אלא לדידך קרינא למציעתא סיפא משום דלרבה מציעתא ורישא בחד גוונא דהיינו במשנה ומשום הכי קרינן להו לתרווייהו רישא דלדידיה ליכא אלא תרי בבי בברייתא דהיינו תרי גווני קמאי במשנה וסיפא במעמיד אבל לרבא דלא אפשר לאוקמיה מציעתא דומיא דרישא במעמיד דאם כן תקשי לן תרתי במעמיד למה לי קרינא למציעתא סיפא. **אמר (לך) (מסורת הש"ס: [ליה]) רבא ולרבה מי ניחא סיפא במאי מוקים לה דאמר לכולכם** - כלומר במעמיד וכדפרישית אי הכי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון כלומר היכי שייך למיתני ראשון ואחרון ואמאי קרי ליה במציעתא ראשון ובסיפא אחרון הוה ליה למימר בתרווייהו הותר אחד מהם. **אלא רישא דאמר לכולכם** - כלומר בין לדידי בין לרבה רישא דאמר לכולכם. **וסיפא** - כלומר מציעתא - ובתרייתא בשתלאן זה בזה וכו' אלא דלדידי רישא במעמיד ולרבה במשנה. **איתיביה רב אדא לרבא וכו'** - כלומר וקשיא לרבא דאמר במעמיד פליגי ומוקי ב"ש כרבי מאיר ומדאינהו כר"מ משמע דר"מ נמי ס"ל כותייהו דאביו מותר וכולן אסורין וכאן התיר ר"מ כל הבצלים וכל שכן דקשיא לרבה דאמר דבמעמיד ד"ה כולהון אסורין ואביו מותר דא"כ ר"מ שהתיר כל הבצלים דאמר כמאן אלא דמשום דהך מתני' תני ר"מ בהדיא ורבא הוא דאדכריה לר' מאיר אקשי ליה לרבא ובדין הוא דה"מ לשנויי דנהי דב"ש סברי לה כרבי מאיר [אבל רבי מאיר] לא ס"ל כותייהו אלא כב"ה ואפילו במעמיד שרי דנהי דאמר רבי מאיר תפוס לשון ראשון ה"מ כשסותר זה את זה כעולה ושלמים אבל בשאינו סותר באומר חוץ מן אבא ס"ל דבגמר דבריו אדם נתפס אלא דלפום טעמיה

דמקשה דמוקי רבי מאיר כב"ש מתרץ לה דלאו במעמיד היא אלא במשנה לרבה רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא דהא רבה לא ס"ל דב"ש כר"מ הלכך מצינן לאוקמי לרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ולרבה דאמר דבמהפך דבריו דברי הכל מותר קאי רבי מאיר כדברי הכל. **יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור** - נראה לי דבמקצתו מותר בלא שאלה קאמר כיון שיש טעות בעיקר הנדר שזה לא נתכוון לבנות שוח לעולם. **ר' עקיבא היא ופליגי רבנן עליה** - בתמיה. **אי לרבה רישא לזה ולזה ור' עקיבא** - כלומר במשנה וסיפא דאמר כולכם וד"ה כלומר במעמיד. **לרבה** - רישא לזה ולזה ודברי הכל כלומר במשנה וסיפא כולכם ורבנן, כלומר במעמיד. **ולענין הלכה** - קי"ל כר' עקיבא אליבא דב"ה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו ובפלוגתא דרבה ורבה כיון דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רביה דרבה ואיכא למימר דהילכתא כרבה משום דבתראה הוא נקטינן כרבה לחומרא דבמעמיד כולהו אסורין ואביו מותר ובמשנה בין מפרט לכלל ובין מכלל לפרט כולן מותרין וכן פסק הרמב"ן ז"ל מיהו איכא מ"ד דכי אמר דבמעמיד כולן אסורים דוקא דומיא דמתני' שלא היה יודע שאביו ביניהם הלכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא היה לעולם בכלל הנדר אבל בשכולן בכלל ונשאל על אחד מהן וכמתניתין דפותחין כיון שהותר אחד מהן על ידי שאלה הותרו כולן ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל

דף כז.א

בהלכותיו שהוא סובר דאפי' כה"ג לא אמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא במשנה אבל במעמיד לא וכדבריו נ"ל להכריע דאם איתא דמתני' דפותחין כיון דימים טובים מותרין ע"י שאלה אפי' מעמיד הרי הוא כמשנה א"כ כי אמר רבא דהכל מודים דבמשנה כולן מותרים אפלוגתא דב"ש וב"ה בלחוד קאי ולא אפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן דהא אמרינן במתניתין דפותחין אפילו מעמיד כמשנה הוא ופליגי רבנן ואי הכי מאי קמקשי ליה רבינא לרבה ממתניתין דכלכלה דרבי עקיבא היא ופליגי רבנן לימא ליה אין ה"נ דהא לדידיה ודאי רבנן דפותחין לית להו אפילו במשנה נדר שהותר מקצתו הותר כולו דאי אית להו במשנה לגבי מתני' דפותחין הוה להו למשרי אפי' במעמיד דהא אמר דמעמיד דפותחין במשנה כמתניתין דתאנים אלא ודאי רבא אפלוגתא דב"ש וב"ה בלחודא קאי ולא אפלוגתא דפותחין דרבי

עקיבא אפילו אמשנה פליג ואי הכי מאי קא מקשה לרבא ר' עקיבא היא
ופליגי רבנן לימא ליה אין ה"נ אלא ודאי מתני' דפותחין כמתני' דתאני' למר
כדאית ליה ולמר כדאית ליה ומש"ה כי קאמר רבא דבמשנה הכל מודים
דכולן מותרין אפלוגתא דרבנן ורבי עקיבא נמי קאי ומשום הכי פריך ליה
רבינא שפיר כנ"ל. **וכתב עוד הרמב"ן ז"ל** - דאפי' במשנה דוקא בנדר שהותר
ע"י פתח שדומה קצת לנדרי טעות וכיון שיש טעות בנדר בטל כולו אבל
התירוהו בחרטה אין כל הנדר נותר אלא מה שהוא מתחרט בו בלבד אבל
בתוספות כתבו דאפילו נותר בחרטה כיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו מכיון
שהותר מקצתו הותר כולו ודאמר הותר מקצתו הותר כולו דווקא בשכללם
כולם כגון דאמר כולכם או לזה ולזה בוי"ו אבל אם אמר לזה הותר אחד
מהן הוא מותר וכולן אסורים דכמ"ד קונם לכל אחד ואחד דמי וכדמוכח
בפרק האיש מקדש (קדושין מו) גבי בזו ובזו ובפר' שבועות הפקדון (שבועות
לח) גבי שבועה לא לך לא לך ודוקא בהתרת חכם הוא דאמר נדר שהותר
מקצתו הותר כולו לפי שחכם עוקר הנדר מעיקרו אבל בהיתר חרם או נידוי
אם החר' או נידה י' בני אדם והותר אחד מהן הוא מותר וכולן אסורים, וכן
הדין בהפרת בעל דקי"ל בעל מיגז גיז. **מתני' נדרי אונסין הדירו חבירו
שיאכל אצלו וכו' או שחלה בנו** - כלומר דאע"ג דלאו אונס גמור הוא. **הרי
אלו נדרי אונסין** - לפי שלא עלה על דעתו לאסור נכסיו על חבירו אם לא
יאכל עמו אלא כשיוכל לבא בלא אונס כלל ולא יבא אבל כל שנאנס קצת
כגון שחלה בנו וצריך לשמרו מותר דלאו אדעתא דהכי אדריה. **גמ' אם לא
אתינא מכאן עד תלתין יומין ליבטלן זכותאי** - האי גברא בקש מב"ד שיתנו
לו זמן וכדתנן בסנהדרין (דף לא) שכל ראיות שיש לך להביא הבא מכאן ועד
ל' יום וב"ד חששו שמא לא אמר כן אלא להשמט מהן ועשו עמו שיתפיס
שטר זכיותיו שיש לו על חבירו בידם ואמר להם אם לא באתי מכאן ועד יום
פלוני זכיותי הללו יבטלו. **וכי תימא קטלא שאני** - כלומר דבמקום קטלא
איכא טענת אונס אבל במידי אחריני לא והתנן נדרי אונסין וכו' הרי אלו נדרי
אונסין לפי שלא עלה [על לב] מדיר להדירו אם יארע לו כך הכא נמי גבי
מתפיס זכותיה נימא דלא עלה על דעתו דליבטלן זכותיה כל היכא דלא מצי
למיתוי ורב הונא דלא שני ליה מידי משמע דלא חש לפרכיה משום דהתם לא
ה"ל למדיר לאתנויי דמאי איכפת ליה אבל הכא כיון דה"ל לאתנויי ולא אתני
איהו דאפסיד אנפשיה. **דלמא שאני הכא דאי הוי ידע דמאית מן אלתר גמר**

ויהיב גיטא - שהרי לא נתן לה גט אלא משום דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם וכ"ש דאי ידע דמאית גמר ומגרשה כי היכי דלא תיפול קמי יבם. **ודלמא אונס דמגלי' שאני** - כלומר דכיון דשכיח טובא ה"ל לאתנויי וה"ה דה"מ לשנויי דהכא היינו טעמא משום דאין אונס בגיטין משום צנועות ומשום פרוצות כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף ב) אלא דלפום טעמיה דמקשה דס"ל דיש טענת אונס בגיטין משני לה. **ולרב הונא מכדי אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא** - דהאי גברא לא אתפיס זכותיה אלא משום דסמיך אדעתיה דליתי וכל כה"ג אפילו בלא אונס לא קני אע"ג דרב הונא אמר בב"מ (דף סו) דאסמכתא קניא קים ליה להש"ס דהדר ביה רב הונא כדהדר ביה רב נחמן התם דמניומי אהדריה. **שאני הכא דמתפסן זכותיה** - שכיון שיצאו מרשותו והתפיסן ביד ב"ד ליכא אסמכתא. **והשליש שטרו** - שנתנו ביד שלישי רבי יוסי אומר יתן דס"ל אסמכתא קניא רבי יהודה אומר לא יתן דסבירא לי אסמכתא לא קניא. **שאני הכא דאמר ליבטלן זכותי** - כלומר שהוא מוחל כל כח וזכות שיש לו באותן שטרות

דף כז.ב

דכיון דמחילה היא לית בה אסמכתא דמיד זוכה בה חבירו וכן במוסר ליד חבירו ואמר לו אם לא אעשה כך זכה במה שבידך קנה דליכא אסמכתא אלא באומר אתן או אשלם וכיוצא בהן וכן דעת הרמב"ם ז"ל ואין כן דעת רש"י ז"ל בפרק הזהב (ב"מ דף מח) גבי הא דתניא התם הנותן עירבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי אמחול לך ערבוני והלה אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי ר' יוסי [רבי יוסי לטעמיה] דקסבר אסמכתא קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו ופירש רש"י ז"ל שם לא זה יכפול ולא זה ימחול משום דאסמכתא היא אלמא אפילו במחילה שייכא אסמכתא והא נמי דמי שפרע מקצת חובו דאיתיה לעיל בסמוך מוכח הכי דודאי ההוא תנאי מתורת מחילה הוא דאי לא נהי דס"ל לרבי יוסי דאסמכתא קניא היאך יגבה זה כל השטר והלא כבר נמחל מקצת שעבודו ושוב אינו חוזר וגובה אלא ודאי מתחלה כך התנה אם לא נתתי לך השאר מכאן ועד שלשים יום לא יהא המעות אלו פרעון אלא מתנה ואפ"ה רבי יהודה אומר לא יתן אלמא אסמכתא אפילו גבי מתנה ומחילה לא קניא אלא ה"פ שאני הכא דאמר ליבטלן זכותאי כלומר שהוא מודה שאם לא בא לאותו

זמן שראיותיו בטלות כלומר שהם שקר. **והלכתא אסמכתא קניא** - והוא דלא אניס והוא דקנו מיניה בב"ד חשוב, והוא דלא אניס כלומר אפי' דומיא דחלה בנו שאינו אונס גמור דאי אנוס גמור קאמר פשיטא אלא כי האי אונסא קאמר דהא מדמינן לה לעיל למתניתין דנדרים דכי היכי דאמר במתניתין דאדעתא דחלה בנו לא הדירו הכא נמי כי אתפיס זכותיה לא עלה על דעתו שיניח בנו חולה ויצא לריב. **והוא דקנו מיניה בב"ד חשוב** - כלומר אלים לאפקועי ממונא כגון בי דינא דרב אמי ורב אסי ושלא כדברי הרמב"ם ז"ל שהצריך סמוך ואם כדבריו היה לו לומר בב"ד מומחה והקשו הראשונים ז"ל בב"ד חשוב למה לי דהא אמר בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סו) דכל היכא דאמר מעכשיו ליכא משום אסמכתא וקנין סודר ע"כ כמעכשיו הוא דאי מעכשיו לא קני בתר הכי נמי לא קני דהא הדר סודר למריה וה"ל כאומר לחברו משוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום דלא קנה כל היכא דלא קיימא בחצרו אלא היכא דא"ל מעכשיו (כתובות פב) וכיון דכל קנין על כרחין כמעכשיו הוא ומעכשיו סגי לבטולי אסמכתא בב"ד חשוב למי לי תירץ ר"ת ז"ל דכי אמר דמעכשיו מבטל אסמכתא ה"מ כי ההיא דפרק איזהו נשך דמשכן לו בית משכן לו שדה שמסר לו שדהו אבל הכא שלא מסר ליד מי שהתנה עמו כלום צריך קנין וב"ד חשוב ולפיכך אמר הרב ז"ל שכן הדין בכולהו אסמכתות בעלמא דכל שאינו מוסר ליד חבירו אין מעכשיו מועיל בהן אלא קנין בב"ד חשוב ואין כן דעת הגאון ז"ל שכתב דהאי פיסקא ליתיה אלא במתפיס זכותיה בלחוד וכתב הרב אלפסי ז"ל בפרק גט פשוט וכדבריו נראה שאין עסק לב"ד חשוב בתנאין שבין אדם לחבירו אלא הכא דוקא קאמר משום דהאי גברא לא מדעתיה בלבד אמר דאי לא אתי לבטלן זכותי אלא בב"ד הזקיקוהו לכך ומש"ה דוקא כי קנו מיניה בב"ד חשוב מהני אע"ג דלא אמר מעכשיו דב"ד חשוב אלים לאפקועי ממונא וכי תימא אפקועי ממונא דב"ד חשוב למה לי תיפוק לי דקנו מיניה וכל קנין מעכשיו הוא דאי השתא לא קני בתר הכי לא קני דהא הדר סודרא למריה וכדברי ר"ת ז"ל אין ודאי קושטא קאמר שמי שהקנה שדה לחבירו סתם וקנו מידו לאלתר קנה אבל כי אתני אם לא באתי לא משמע דליקני מעכשיו אלא לבתר ההוא יומא ונמצא שאינו קונה כלל אלא מש"ה סגי הכא בקנין סתמא משום דב"ד אלימי לאפקועי ממונא והוי כמעכשיו. **ונמצא עכשיו פסקן של דברים** - דכל היכא דאיכא מעכשיו לית ביה משום אסמכתא ובמתפיס זכותא אי קנו מיניה בב"ד מהני

ומעכשיו לחודיה נמי מהני ביה ולא נ"ל כן דאי משום אפקעותא דב"ד נגעו בה קנין למה ליה אלא הכא הכי קאמר והוא דקנו מיניה כלומר דלא תימא כיון דאמר לבטלן זכותיה כלומר שהוא מודה שאם לא בא לאותו זמן ראיותיו בטלות לא צריך קנין משום דהודאה בב"ד היא ולא בעיא קנין דליתא דאילו הודה כן בלא שום תנאי ה"נ אבל כיון שתלה באם אין כאן הודאה גמורה הלכך אפי' אמר מעכשיו לא מהני דאפי' תימא כיון דאיכא מעכשיו ליכא אסמכתא אפי' הכי במה יקנה הלה שיבטלו זכויותיו הלכך בעי קנין כי היכי דליקני חבריה ואין ה"נ דאי אמר מעכשיו וקנו מיניה לא בעינן בב"ד חשוב דבקנין קני חבריה ובמעכשיו ליכא למיחש לאסמכתא אלא דכיון דבב"ד עסקינן אשמועינן דינא אחרינא דכל היכא דהוי בב"ד חשוב לא צריך מעכשיו דאנן סהדי דלא מחייך בבי דינא וכמאן דאמר בפ' מעכשיו דמי דכיון דב"ד חשוב הוא מאי דאמר לבטלן כהודאה גמורה משוינן ליה ונמצא לפירוש זה שאין אנו צריכים כאן להפקעת ממון ולא נשתנה דין זה משאר דיני אסמכתא והוא דבר נכון ועולה כהוגן כן נראה לי. **מתני' נודרים להרגין** - לליסטים ישראל שהורגים בני אדם. **לחרמין** - מחרימין ושוללין. **ולמוכסין** - להפטר מן המכס.

דף כח.א

חוץ מבשבועה - דחמירא דכתיב בה לא ינקה. **לא יפתח לו בנדר** - אם אינו אומר נדור לי. **במה שהוא מדירו** - שאפילו פתח לא ידור אלא במה שהוא מדירו. **אשתו מותרת ובניו אסורין** - כיון שלא הדירו בהם אלא מאליו נדר. **גמ' והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא** - והיכי שרינן למידר הכי כדי להפטר כיון דמן הדין חייב ליתן לו את המכס. **במוכס שאין לו קצבה** - וכיון שכן לאו דינא הוא אלא חמסנותא וחמסנותא דמוכס לאו דינא הוא. **במוכס העומד מאליו** - שלא במצות המלך וכתבו בתוספות דדוקא במלכי עובדי כוכבים אמר דדינא דמלכותא דינא מפני שהארץ שלו ויכול לומר להם אם לא תעשו מצותי אגרש אתכם מן הארץ אבל במלכי ישראל לא לפי שא"י כל ישראל שותפין בה וכי אמרינן דינא דמלכותא דינא ה"מ לענין שאם קנה אחד מכס זה חייבים ליתן לו את המכס וכן נמי אם לא קנה אותו אלא שהוא ממונה לגבות את המכס שאינו רשאי ישראל חבירו ליטבע שהן תרומה דליכא אונסא כיון דדינא דמלכותא דינא. **היכי נדר** - לישנא דמתני' קשיא

ליה דקאמר נודרים שהן תרומה והיכי שייך נדרא בהאי לישנא כלומר אי דאמר יאסרו פירות עולם עלי לעולם אין דברים שבלב מבטלין מה שהוציא בפי' אפילו גבי אונסא כי האי אלא דהכא סתמא קאמר יאסרו פירות עולם עלי ונהי דסתמא לעולם משמע ה"מ היכא דליכא אונסא מפרש ליה לדבוריה לעולם ממהיום אבל היכא דאיכא אונסא הך אונסא מפרש ליה לדבוריה דהיום קאמר כיון שלא אמר בפירוש בהיפך ומיהו נהי דהכא מסקינן דבלאו אונסא לעולם משמע כיון דסתמא קאמר ואפילו אומר בלבו - היום לא מהני אפילו הכי מי שגמר בלבו לדור מפת חטים והוציא פת סתם לא אמרינן כיון דסתמא קאמר וליכא אונסא שיהא אסור בכל פת דהכא היינו טעמא מפני שמתכוין לומר לשון שיהא משמעותו לעולם ומש"ה כל היכא דליכא אונסא לעולם משמע אבל התם כיון דלהוציא פת חטים נתכוין אלא דבתר דאמר פת איתקיל מילוליה הרי אין פיו ולבו שוין ואינו אסור אלא בפת חטים וכבר כתבתי זה בפ' שבועות שתיים בתרא בס"ד. **תנא מתני' בנדר להודיעך כחן דב"ש** - דאפילו בנדר לא יפתח. **תנא ברייתא בשבועה להודיעך כחן דב"ה** - דאפילו בשבועה יפתח. **רב אשי אמר ה"ק ב"ש אומרים אין שאלה בשבועה** - ולא מתוקמא הך ברייתא בנשבע להרגין כלל אלא ה"ק מי שנשבע על דבר לא יפתח לו חכם להתיר לו שבועתו שאין שאלה בשבועה ובית הלל אומרים יש שאלה. **מתני' הרי הנטיעות האלו קרבן וכו' יש להם פדיון** - כלומר דקדושה חלה עליהם עד שצריכות פדיון ובגמרא מפרש למה לי למימרא ומפרשינן נמי אמאי תנא האי לישנא דיש להם פדיון ולא תנא בהדיא קדושות.

דף כח.ב

אין להם פדיון - בגמרא מפרש איכא מ"ד דכי קתני קרבן כשהקדישן לדמי קרבן מיירי והיינו דאמר יש להם פדיון ואיכא דמפרש דקונם הוא וה"ק הרי הנטיעות הללו אסורות כקרבן וכי תימא א"כ היכי שייך בקונם פדיון י"ל דמתני' ר"מ הוא דקסבר דכל היכא שהוא קונם כללי שנאסר על הכל כהקדש יש לו פדיון וכדתני לקמן בפ' אין בין המודר נדרים (דף לה) קונם כבר זו ואכלה בין הוא בין חבירו מעל לפיכך יש לה פדיון כבר זו עלי הקדש אכלה הוא מעל חבירו לא מעל לפיכך אין לה פדיון. **גמ' וליתני קדושות** - כך הוא עיקר הגירסא וה"פ ודאי עיקר חדושיה דתנא לומר שאע"פ שתלה

קדושתן בתנאי זה של קציצה קדושה חלה עליהן ואיצטריך לאשמועינן הכי כדמפרש לקמן אם כן ליתני קדושות וקשה לן תינח למאי דמפרשינן במתני' דקרבן דקתני כשהקדיש נטיעות לדמי קרבן עסקינן וכיון שכן כל חדושיה דתנא ליתיה אלא לאשמועינן דקדושה חלה עליהן דודאי מילתא פשיטא היא דכיון דקדושות יש להם פדיון ומש"ה פריך שפיר ליתני קדושות אבל לאידך פירושא דמפרש דבקונם ממש עסקינן מאי קפריך ליתני קדושות דלמא אגב אורחיה [תני יש להן פדיון] דסתם לן כר' מאיר דאמר קונם כללי יש לו פדיון דהא פליגי רבנן עליה לקמן בפרק אין בין המוּדָר, וניחא לי דודאי תנא לא למסתמא הכא לדר"מ אתא דא"כ למה ליה למתני האי דינא בקציצה לישמעין הכי גבי קונמות דכיון דתנא איצטריך לאשמועינן דבכי האי גוונא חיילא קדושה עלייהו ברישא הוה ליה לאשמועינן הכי ולמתני קדושות ובתר הכי אי סבירא ליה כר"מ לסתום כוותיה הכא או בעלמא אבל מקמי דלישמעינן דקדושה חלה עליהן לא שייך לאשמועינן די ש להם פדיון דמשמע דפשיטא ליה דחיילא קדושתיהו עד שלא הוצרך להשמיענו אלא שיש להם פדיון ואדרבה צריכה רבה כדמפרש לקמן ומש"ה פריך וליתני קדושות ואיכא דגרסי ליתני קדושות ואינם קדושות ולא דייקי, ומתרץ איידי דבעי למיתנא סיפא אין להם פדיון תנא נמי רישא יש להם פדיון כלומר דבסיפא לא מצי מתני ליה אין קדושות דהא ודאי קדושות עד שיקצצו וכן נמי לא מצי תני קדושות דאם כן ה"א דדינא דסיפא כדינא דרישא וליתא כדמפרש לקמן. **היכי נדר אמר רב וכו'** - פי' לישנא קשיא ליה דקתני אם אינם נקצצות וכיון שתלה איסורן בתנאי זה היאך יחול עליה איסור והא סופן לקציצה הן עומדות וההוא דקשיא ליה אבל טלית אם אינה נשרפת לא קשיא ליה דטלית לאו לשריפה קיימא ואפשר שלא תשרף לעולם ומש"ה מהשתא חיילא איסורא עליה ואיכא נסחי דגרסי בהדיא והא לקציצה קיימא. **אם כן למה ליה למימר** - כלומר דפשיטא דהוי הקדש וכי תימא לאידך פירוש דמפרש דמתני' ר"מ היא דס"ל דקונם כללי יש לו פדיון מאי קפריך למה ליה למימר אדרבה צריכה רבה לאפוקי מדרבנן לאו קושיא היא שכבר פירשתי דתנא לאו להכי איכוון אלא לאשמועינן דקדושה חלה עלייהו וכמו שכתבתי למעלה ומפרקינן לא צריכא כגון דאיכא זיקא נפישא ואי לאו דתני במתני' דקדושה נחתא בהו ה"א דכיון דמסיק אדעתיה דלא מתצלן ולא גמר בדעתו שיהו קרבן שאילו היה יודע שלא יקצצו לא היה מקדישן וכיון שכן

הוה סליק אדעתין דלא קדישי קמ"ל. **וטלית לשריפה קיימא** - בתמיה, כלומר והיכי תלי תנאי במידי דלא שייך בה אלא ודאי בדשייך בה עסקינן כגון דאיכא דליקה. **ולעולם** - פירוש בתמיה כלומר היאך אפשר שלא יהא להם פדיון לעולם. **אמר בר פדא פדאן חוזרת וקדושות וכו'** - כלומר כי קתני, אין להם פדיון היינו כ"ז שלא נקצצו ולא למימרא שלא יהא להם פדיון כלל כלומר שלא יהא פדיונם נתפס בקדושתן דאם כן מאי חוזרות וקדושות אלא הכי קאמר אין להם פדיון להוציאן מקדושתן לגמרי אלא כיון דאמר עד שיקצצו הרי הוא כאומר בפירוש הרי הנטיעות האלו קרבן מעתה וקרבן לכשיפדו כל זמן שלא יקצצו ונמצא פדיונם קדוש כל שעה לפי שיוצאות הן לחולין אלא שלא לתר חוזרות וקדושות. **נקצצו פודן פעם אחת ודיו** - דסבירא ליה לבר פדא שאע"פ שלא הקדישן אלא עד שיקצצו אפי' הכי כי נקצצו לא פקעה קדושתן בכדי. **ועולא אמר כיון שנקצצו שוב אין פודן** - דסבירא ליה שאין קדושתן נמשכת אלא עד אותו זמן שהקדישן אבל מאותו זמן ואילך פקעה קדושה בכדי. **וכתב הרשב"א ז"ל** - דעולא לא פליג אדבר פדא אלא בלאחר שיקצצו דלבר פדא לא פקעה קדושה בכדי ולעולא פקעה אבל עד שיקצצו לכ"ע פדאן חוזרות וקדושות והיינו דקתני אין להם פדיון וכיון שכן כתב ז"ל דמהא שמעינן לדיני ממונות שהאומר לחבירו לך חזק וקני שדה או שתהא נתונה לך מעכשיו עד שאלך לירושלים וחזר וקנאה ממנו קודם שעלה לירושלים חוזר וזוכה בה מקבל שכך א"ל לעולם יהא שלך עד שאעלה לירושלים ומעכשיו ולאותו זמן שיקנה אותו ממנו נותנו לו מיהו דוקא בדאמר ליה מעכשיו אבל לא אמר לו מעכשיו לא קני דכיון דקנינו בחזקה הוא וחזקה זו שהוא מחזיק עכשיו כבר כלתה לאחר שקנאה ממנו הוה ליה כמשוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום דאי לא קיימא ברשותיה לאחר ל' יום לא קני הכא נמי כיון דאותו קנין שני לא חייל מהשתא אלא לאחר שיחזור ויקנה אותה ממנו וההיא שעתא כבר כלתה חזקה זו ואי אפשר לו שיקנה מיהו כי אמרינן דכל היכא דלא א"ל מעכשיו לא קנה דוקא בקנה בחזקה אבל בקנה בכסף אע"ג דלא א"ל מעכשיו קנה לפי ששעבוד המעות עדיין הוא קיים והוה ליה כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום דמקודשת אע"פ שנתאכלו המעות משום דהני זוזי לאו למלוה דמו ולא לפקדון דמו וכדאתא בפרק האומר בקידושין (דף נט) הלכך מי שהקנה שדהו בכסף עד שילך לירושלים בין דאמר ליה מעכשיו בין דלא אמר

ליה מעכשיו אי נמי בחזקה ואמר ליה מעכשיו אם חזר וקנאו ממנו קודם שעלה לירושלים חוזר וזוכה בו מקבל מיהו הני מילי היכא שקנאו הוא אבל קנאו אחר מן הלוקח אף על פי שחזר והקנהו למוכר לא קנה לוקח דהא אתא אחר ואפסקיה וכדאמר ר' יוחנן לקמן נדרים (דף ל) לא שנו אלא שפדאן הוא אבל פדאום אחרים אין חוזרות וקדושות ומשמע ודאי דאפילו חזר מקדיש זה וקנאן מן הפודה אינן חוזרות וקדושות דהא אתא אחר ואפסקיה אלו דבריו ז"ל והחכם הגדול ר' משה קרטבי ז"ל חלק עליו ואמר דבר פדא ועולא בתרתי פליגי והא בהא תליא דמשום דסבירא ליה לבר פדא דקדושה לא פקעה לה בכדי קאמר דפדאן חוזרות וקדושות דאי לאו הכי למה ליה להאי גברא למימר עד שיקצו אם לומר שלאחר מכאן תהא קדושתן נפקעת ממילא אי אפשר דקדושה לא פקעה לה בכדי וכיון שכן למה לא הקדישן לחלוטין ואמר עד עולם על כרחך לומר שאפילו יפדם קודם שיקצו תחזור קדושתן עליהן הלכך כי קתני אין להם פדיון לא בא לומר שלא יהיו צריכות פדיון כשיקצו דאי אפשר דקדושה לא פקעה בכדי אלא לומר שאין

דף כט.א

פדיון מוציאן לחולין עד שיקצו ועולא פליג עליה ואמר דלאחר שנקצו אין צריכין פדיון דקדושה פקעה בכדי וכיון שכן לעולא זה שאמר עד שיקצו לא בא לומר שאפילו יפדם יחזרו לקדושתן עד שיקצו אלא לומר שיהו קדושות עד אותו זמן ומאותו זמן ואילך תפקע קדושתן והא דלא פליג עולא בהדיא אמאי דאמר בר פדא פדאן חוזרות וקדושות משום דלא איצטריך דבר פדא גופיה לא אמר הכי אלא משום דס"ל דאפילו לאחר שיקצו צריכין פדיון וכדפרישית וכיון דפליג עליה עולא אהאי דינא ואמר דכיון שנקצו שוב אין פודין ממילא אכולה מילתא פליג ולעול' כי תנן במתני' אין להם פדיון היא גופא אתא לאשמועינן שהמקדיש דבר עד זמן ידוע מאותו זמן ואילך נפקעה קדושתו ואין צריך פדיון ומצא רגלים לפירושו בירושלמי דתלו פלוגתא דבר פדא ועולא בחזקיה ור' יוחנן דגרסי' התם חזקיה אמר פדאן חזרו לקדושתן רבי יוחנן אמר פדאן פדויין מתני' פליגא עליה דר' יוחנן אין להם פדיון פתר לה לכשיקצו אין להם פדיון כלומר אין צריכין פדיון אלמא בתרתי פליגי והיינו דלקמן בסמוך אמר לבר פדא דאמר פדאן חוזרות וקדושות אלמא בר פדא בלחוד הוא דאמר הכי ולא מודה ליה

עולא הלכך אפי' תמצא לומר דהלכתא כבר פדא מדשקיל וטרי רבי יוחנן אליביה ואמר לא שנו אלא שפדאן הוא וכו' ואפ"ה דוקא בהקדש הוא דאמר הכי משום דקדושה לא פקעה בכדי אבל דיני ממונות כיון דודאי זכייה דממונא פקעה בכדי וכדאמרינן נכסי לך ואחריך לפלוני אין לשני אלא מה ששייר ראשון ומה ששייר ראשון מיהא אית ליה דפקע זכותיה דראשון בכדי ה"נ כי אמר שדי נתונה לך עד שאעלה לירושלים מכי עלה לירושלים פקע זכותיה הלכך למאי נימא דכי אמר עד שאעלה שנתכוון לומר שאפילו יקנה אותה ממנו תחזור להיות קנויה למקבל הא ודאי לית לן למימר הכי כיון דאית לן לפרושי לישניה כפשטיה לומר שנתכוון לקנותה לו עד שיעלה לירושלים בלבד ולא לאחר מכן אלו דבריו ז"ל ואף הרשב"א ז"ל היה חוכך בדינו לומר דאין דין זה אלא במקדיש בלבד משום דהקדש חל בקדושת פה ובאמירה בלחוד וה"ה לאומר יהא קרקע זה לעניים עד שאעלה לירושלים דאמירה כמסירה אבל במקנה לחבירו בעלמא לא דבמאי קני הא אפילו א"ל מעכשיו אי אפשר לו לקנות אלא בכסף בשטר ובחזקה וכסף או שטר או חזקה שנעשה על מכר זה או מתנה זו ראשונה כשחזר זה וקנה כבר כלתה קנייתן של אלו ולבסוף במה יקנה. **וכי קדושה שבהן להיכן הלכה** - דלא סבירא ליה דתפקע בכדי וא"ת תינח למאי דמפרשינן במתני' דבהקדש ממש עסקינן איכא למפרך הכי אבל לאידך פירושא דפרישנא דבקונמות עסקינן היכי סליק אדעתיה דקונמות לא פקעה בכדי והתנן בפרק הנודר מן הירק שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח אלמא דלאחר הפסח פקע איסורא ממילא כך הקשה הרב ר' יונה ז"ל ותירץ דה"מ בקונם פרטי כי התם שאינו חל אלא על אשתו ומש"ה קליש איסוריה ופקע בכדי אבל קונם כללי כי האי דמתני' דנטיעות הללו אסר להו אכולי עלמא כי היכי דאלים דתפיס פדיונם כהקדש כדאמר ר' מאיר לקמן בריש פרק אין בין המודר ה"נ סבירא לן דחמירי ולא פקע בכדי. **אמר ליה אביי וקדושת הגוף לא פקעה** - אפשר דאביי דמקשה הכי פליג נמי וסבירא ליה דהאומר לאשה היום את אשתי ולמחר אי את אשתי דלמחר נפקא בלא גט ואפשר דנהי דסבירא ליה לאביי דאפילו קדושת הגוף פקעה בכדי בהאומר לאשה מודה דלמחר לא נפקא בלא גט והיינו טעמא משום דכל קנין שאינו עולמית קנין פירות בלחוד מיקרי כדמוכח בסוף פ' השולח (גיטין מו) גבי מוכר שדה לחבירו בזמן שהיובל נוהג

הלכך גבי הקדש כיון דודאי חייל עליה הקדש דמים שאינו עולמית בדין הוא נמי דתיחול קדושת הגוף לזמן ידוע בלבד שאפ"ל לא תהא אותה קדושה אלא קדושת דמים הרי מצינו קדושת דמים גבי הקדש אבל באשה כיון דאי לא הויא אשתו לעולם לא קני ביה קנין הגוף וקנין דמים באשה לא אשכחן אי אפשר שתהיה אשתו לזמן ידוע בלבד שכל כיוצא בזה אינו קנין גוף ויש לזה הוכחה בירושלמי בפ' האומר דקידושין דגרס התם ר' אבהו בשם רבי יוחנן הרי זו עולה שלשים יום כל שלשים יום הרי זו עולה לאחר שלשים יום יצתה לחולין מאליה הרי את מקודשת לשלשים יום הרי זו מקודשת מה בין הקדש מה בין אשה מצינו הקדש יוצא בלא פדיון ולא מצינו אשה שיוצאה בלא גט היכן מצינו הקדש יוצא בלא פדיון תפתר דברי הכל בשדה מקנה אלמא דאפילו למאן דאמר דקדושת הגוף פקעה בכדי באשה מודה וה"נ מסתברא מאחר דמקשי' לעיל בסמוך כל כך בפשיטות אילו האומר לאשה וכו' דאלמא דבהא ליכא מאן דפליג, הרשב"א. **הכא נמי דאמר לדמי** - וכגון דהוי בעל מום דאילו תם אפילו אמר לדמי קדוש קדושת הגוף דקי"ל המתפיס תמימין לבדק הבית מידי מזבח לא יצאו ואיכא מ"ד דהאי פרוקא סליק לרבא דסבירא ליה דקדושת דמים פקעה בכדי אבל לבר פדא אכתי לא ניחא דהא לדידיה אפילו קדושת דמים נמי לא פקעה בכדי ואיכא מאן דאמר דאפילו לבר פדא ניחא דכיון דמקדיש לדמי עסקינן מוקי לה בר פדא כשפדאו ומש"ה חיילא עליה לאחר ל' יום קדושת שלמים וכי תימא א"ה פשיטא נראה לי דסד"א שכיון שבשעה שאמר לאחר ל' שלמים לא היה ראוי לחול דקדושת עולה לא פקעה בכדי וכיון שכן נימא דאפ"ל לאחר שפדאה לקדושת עולה לא תחול קדושת שלמים קמ"ל דקדושת שלמים מתלא תליא וקיימא וכי משכחת רווחא חיילא. **אי אמרת בשלמא חדא בקדושת הגוף וחדא בקדושת דמים היינו דקתני תרתי וכו'** - כלומר דתנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר דוקא קדושת דמים פקעה בכדי קדושת הגוף לא פקעה להכי תני תרתי לאשמועינן דאפ"ל קדושת הגוף פקעה בכדי אלא לדידך דסבירא לך דקדושת הגוף לא פקעה בכדי ומוקמת לה בקדושת דמים תרתי ל"ל ואתותב רבא דודאי שמעינן מהא דאפילו קדושת הגוף פקעה בכדי הלכך לרבא לא הויא ליה לאהדורי לרב המנונא מאי קמדמית קדושת הגוף לקדושת דמים דאלמא ס"ל דקדושת הגוף דהקדש לא פקעה כקדושת הגוף דאשה אלא הכי הוה ליה למימר דלא דמי אשה להקדש משום דאין אישות לחצאין וכמו שכתבתי

למעלה אבל הקדש איתיה לזמן ידוע ואפילו קדושת הגוף פקעה ביה בכדי הלכך פירכיה דרב המנונא ליתא דהך ברייתא מסייע ליה לעולא דכיון דברייתא מוכחא דאפילו קדושת הגוף פקעה בכדי כ"ש קדושת דמים ומש"ה אמר לימא תיהוי תיובתיה דבר פדא דאמר לא פקעה קדושה בכדי כלומר דכיון דע"כ ברייתא אפי' בקדושת הגוף היא תקשי לבר פדא דלא מצי לאוקמא כגון שפדאו דקדושת הגוף אין לה פדיון אבל אי הוה מצינן למימר דתרוייהו בקדושת דמים לא תקשי ליה דאיכא למימר ולאוקמינהו בפדיון.

דף כט.ב

אמר רב פפא הכי קאמר אם לא אמר מעכשיו שלמים לאחר שלשים יום עולה הוי וכו' - פי' סיפא אתינן לתרוצי אבל רישא כדקיימא קיימא ולעולם דאמר לדמי ולא תקשי לבר פדא דמוקי לה בפדיון אבל סיפא מתרצינן דה"ק לאחר ל' יום עולה ומעכשיו שלמים לאחר ל' יום תהא - עולה כדבריו אם לא אמר מעכשיו שלמים וקמשמע לן תרתי חדא דכי אמר לאחר ל' יום עולה בלחוד חייל ולא תימא כיון דלא קדוש השתא לא קדוש נמי לאחר שעתא דליתא אלא לבתר זמנא נמי חייל מדעם דהוה על האומר לאשה וכו' וקמ"ל נמי דדוקא כשלא אמר מעכשיו שלמים הוא דהוי לאחר ל' יום עולה אבל היכא דאמר מעכשיו שלמים לא הויא לאחר ל' יום עולה ומילי טובא קמ"ל בהא חדא דקדושת הגוף לא פקעה בכדי ולא תימא ה"מ קדושה חמורה דעולה דליתא אלא אפי' קדושה קלה דשלמים לא פקעה בכדי ומש"ה נקט קדושה קמייתא בשלמים ולא נקטא בעולה דומיא דרישא ולא תימא ה"מ היכא דאמר שור זה שלמים כל ל' יום דבכגון זה קדושת שלמים המתפשטת והולכת שאין לה מונע אלא אפילו כשהתפיס בו לאחר מכן קדושת עולה סד"א חיילא דכי האי גוונא לא מקרי פקעה בכדי דאדרבה קדושה בתרא מעליא טפי והוי מן קדושה קלה לחמורה ועוד שקדושת שלמים מיד שחלה על בהמה זו מצאה קדושת עולה שהיא מונעתה מהתפשט לאחר שלשים יום וסד"א דכל כי האי גוונא לא תהא בהמה זו נתפסת בקדושת שלמים אלא עד שלשים יום קמ"ל דאפילו כי האי גוונא קדושת שלמים לא פקעה בכדי ולא תימא ה"מ כשהקדים קדושת שלמים לקדושת עולה כגון שאמר כל שלשים יום שלמים ואחר שלשים יום עולה דבכי האי גוונא דין הוא שתהא קדושת שלמים מתפשטת והולכת אלא אפילו היכא שהקדים ואמר לאחר שלשים

יום עולה סד"א קדושת שלמים לא משכחא רווחא אלא שלשים יום ולא תחול יותר קמ"ל דכיון שבתוך כדי דבור אמר מעכשיו שלמים חיילא ליה קדושת שלמים ושוב אין מקום לקדושת עולה לחול כלל ולאו דמשבשינן לה לברייתא אלא ה"ק מי שאמר לאחר שלשים יום עולה ומעכשיו שלמים ראוי הוא שתהא לאחר ל' יום עולה אלא אחר שאמר ומעכשיו שלמים זהו שמונע לקדושת עולה שלא תחול משום דקדושת שלמים לא פקעה בכדי שלא תאמר שזה שאנו אומרים שקדושת שלמים מתפשטת והולכת היינו משום שזה שאמר לאחר שלשים יום עולה אין בדבריו כלום דכיון דקדושת עולה לא חיילא השתא בתר שלשים יום נמי לא חיילא ולא ליהוי טעמא משום דלא פקעה קדושת שלמים בכדי דליתא דאילו לא אמר מעכשיו שלמים לאחר שלשים יום עולה הויה הלכך ודאי טעמא דמאי דאמר השתא דלא הוי עולה היינו משום דקדושת שלמים לא פקעה בכדי כנ"ל ומנמוקי הרבה מן הראשונים למדתיו וכ"ת מאי קמ"ל סיפא דלאחר שלשים מהני הא תנא ליה רישא כל שלשים עולה ולאחר שלשים יום שלמים י"ל אי מהתם ה"א דדוקא כי לא הדר ביה קמ"ל סיפא דאפי' הדר ביה נמי לא מצי למהדר וכדמסקי'.
מדעם דהוה על האומר לאשה וכו' - כלומר דכי היכי דהתם אע"ג דלא חיילא קדושה השתא חיילא בתר זמנא ה"נ אע"ג דלא חיילא קדושה השתא חיילא בתר זמנא. **פשיטא** - כלומר פשיטא דמהני כי התם ולמה ליה לתנא לאשמועינן וא"ת מאי קמקשה פשיטא אדרבה צריכא רבה דמי דמי התם אע"פ שנתעכלו המעות מ"מ הא איכא גבה שיעבודא דכסף וכדאמר' התם פרק האומר (קדושין נט) הני זוזי לאו למלוה דמיין ולא לפקדון דמיין ומשום הכי מקודשת דהא המקדש בשטר ונתקרע השטר קודם ל' אינה מקודשת משום דכי חיילי קדושי ליכא שטרא והכא נמי דבדיבורא בעלמא אקדשה כי חייל הקדש ליתיה לדיבוריה וי"ל דאמסקנא סמיך דאמר דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט הלכך פשיטא ליה דלא גרעה אמירה לגבוה מכסף קדושי דאשה מש"ה מקשי פשיטא. **הניחא למאן דאמר אינה חוזרת** - פלוגתא (דרב נחמן ורב ששת) [צ"ל דר' יוחנן וריש לקיש] בפ' האומר דקידושין (ד' נט).
הכא שאני דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט - הלכך אפילו למ"ד התם חוזרת הכא לא מצי הדר ביה וא"ת ותיהוי נמי כמסירה אכתי אמאי לא מצי הדר ביה כיון דלא חייל הקדש עד שלשים יום דנהי דאמר' בכתובות (דף פב) ובמציעא משוך פרה זו ולא תקנה לך עד לאחר שלשים דאי קיימא באגם לא

קנה ובעומדת בחצרו קנה היינו דוקא בשלא חזר בו בינתים אבל חזר בו ודאי אפי' עומדת בחצרו מצי למיהדר ביה כיון דלא קני' עד לאחר ל' יום ולגבוה נמי נהי דהוי כמסירה כיון דהשתא לא חייל אמאי לא מצי למיהדר ביה וי"ל דכי אמרי' כמסירתו להדיוט בקנין ממש של הדיוט קאמר וכמ"ד מעכשיו ולאחר

דף ל.א

שלשים יום דמי כלומר דלא מצי הדר ביה והיינו דמחדשין השתא דמעיקרא נמי הוה סבירא לן דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט דמשום הכי מקשינן פשיטא וכמו שכתבתי למעלה אלא דמעיקרא לא הוה סבירא לן דעדיפא טפי אמירה לגבוה ממסירה להדיוט אבל במסקנא מחדשין דאמירה לגבוה אפילו בלא מעכשיו מהניא כמסירה גמורה להדיוט דהיינו במעכשיו ומהא שמעי' דהאומר סלע זו לצדקה לאחר שלשים יום דלא מצי הדר ביה דאמירה לגבוה כמסירה גמורה להדיוט דמי אבל הרשב"א ז"ל כתב דאפשר דכי אמר הכי נמי מילי אליבא דבר פדא דס"ל דקדושת דמים לא פקעה בכדי אבל לרבא ואביי דס"ל דקדושת דמים פקעה בכדי מוקמי ברייתא כפשטיה ונהי דתקשי לרבא תרווייהו בקדושת דמים למה לי אפשר דדחיק נפשיה למימר זו וא"צ לומר זו קתני כדאשכחן דכוותה בהש"ס טובא הלכך לדידהו אפשר דנהי דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט ה"מ כמסירה גרידא בלא מעכשיו אבל כמסירה דמעכשיו לא דאי אפשר שתקנה יותר אמירה ממסירה הלכך לדידהו האומר הרי זו עולה לאחר ל' יום יכול לחזור בו ופלוגתא היא בירושל', הרשב"א ז"ל. **תפשוט דבעי רב אושעיא וכו' ה"נ דהו קידושי** - דכי היכי דאמר במתני' שיכול להקדיש נטיעות הללו לאחר שיפדו וחיילא קדושה עלייהו אע"ג דלא אקדישינהו אחר פדיון ה"נ חיילי קדושי כי אמר לאחר שאגרשיך אע"פ שאחר שגירשה לא חזר וקדשה. **לא שנו אלא שפדאם הוא** - דכיון דפדאם הוא ולעולם לא יצאו נטיעות הללו מרשות הקדש או מרשותו דין הוא שיהו חוזרות וקדושות אבל פדאום אחרים אפי' הכניסום אחר כן לרשותו אין חוזרות וקדושות לפי שמיד שפדאום אחרים נסתלק רשות בעלים הראשונים מהן וכיון דההיא שעתא א"א להקדש שיחול עליהן בתר שעתא נמי כשהכניסום אחרים לרשותו לא חייל. **ואשה נמי כפדאווה אחרים דמיא** - לפי שמיד שנתגרשה יוצאת מרשות הבעל לרשותה ואין קידושין

חלין עליה וק"ל אדרבה אשה לפדאן הוא דמיא שכשם שנטיעות הללו לפי שאינן יוצאות מרשות הקדש או מרשותו מצי לאקדושינהו לאחר שיפדו כך אשה זו כיון שאינה יוצאה מרשות הבעל או מרשות עצמה בדין הוא שתהא יכולה להתקדש מעתה אפילו לאחר שתתגרש וניחא לי דאי מציא אשה לקדש עצמה לאיש ה"נ דהויא היא דומיא דמקדיש נטיעות ממש אלא כיון שהתורה אמרה כי יקח איש אשה ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש לא כל הימנה שתכניס עצמה לרשות הבעל ומש"ה אמרי' בפ"ק דקידושין (דף ה) דאי אמרה היא הריני מאורסת לך אין בדבריה ממש אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו הלכך אין אנו דנין בקדושין מצד האשה אלא מצד הבעל ולגבי בעל כפדאוה אחרים דמיא דבקיודושין הראשונים היא ברשותו ולאחר גרושין יוצאה מרשותו ומש"ה לא מצינן למיפשט גבי קדושין דחיילו מפדאן הוא דלא דמיין וכדכתיבנא ומפדאום אחרים נמי לא מצינן למפשט דלא חיילי משום דלא דמי נמי לגמרי דהא הכא האשה ג"כ מכנסת עצמה לרשותו במקצת ואיכא לדמויי לפדאן הוא והיינו דליכא למפשטא מהא כלל כנ"ל והרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין לא איפשיטא הכא אפ"ה איכא למיפשטא מדאמר בכתובות בפרק אע"פ (דף נט) ובפרק בתרא דמכילתין נדרים (דף פו) נמי אית דאמרי הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תקדוש דקדשה וטעמא משום דכיון דבידו להקדישה עכשיו אע"פ שיבא זמן שלא יהא רשות בידו בכך יכול עתה הוא להקדישה לכשיהיה הרשות בידו ה"נ גבי אשה הואיל והוא יכול לקדשה עכשיו יכול הוא לקדשה ג"כ לאחר זמן וכ"ת א"כ אמאי לא פשטינן לה מהתם י"ל דהאי רבי אילא הוא דקאמר לה מסברא דנפשיה ורבי ירמיה לא ידע לה ומש"ה מבעיא ליה דלא מצי למיפשטא ממתניתין וממתניתא וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל שכתב דמקודשת משמע דפשיט ליה מההיא הלכך כי אמר הכא דפדאום אחרים אין חוזרות ומתקדשות אם התנה בשעת ההקדש שיחול עליו אם תבא ליד אחר ויקנה ממנו מהני אבל כל היכא דלא אתני אפילו באה לידו אח"כ אינה קדושה כיון דאפסקה אחר אלו דבריו ז"ל ואינם נוחים אצלי דשאני התם בדברי אילא שבידו להקדישה עכשיו וכיון שבידו להקדישה עכשיו יכול הוא ג"כ להקדישה לאחר זמן לפי שאותו הקדש עצמו שהוא מקדיש לאחר זמן אף

מעכשיו הוא יכול להקדישה משא"כ בנטיעות ובקדושי אשה שאותה קדושה שניה אי אפשר לה שתחול עכשיו שכיון שהוא מתפיס בהן קדושה ראשונה אי אפשר לאותה קדושה שניה לחול עכשיו וכיון שכן איכא למימר דלאחר שעה נמי דהיינו לאחר פדייה וגירושין לא חיילא כנ"ל. **מתני' מותר ביושבי היבשה** - באותן שאין רגילין להיות יורדי הים באניות. **מיושבי יבשה אסור ביורדי הים** - אפי' הם עכשיו בים שסופן לעלות ליבשה כדמפרש טעמא בגמרא. **ולא כאלו ההולכים מעכו ליפו** - מפרש בגמרא היכא קאי. **אסור אף בסומין** - דכי קאמר מרואי חמה לא שיהו הם רואים החמה קאמר דא"כ הל"ל מן הרואין בלחוד שהרי כל הרואין הם רואין ג"כ החמה אלא ודאי מדמדכר חמה שהחמה רואה אותם קאמר ולאפוקי דגים ועוברין נתכוון כדאיתא בגמרא. **אסור בקרחין ובבעלי שיבות** - אסור בקרחין אע"פ שאין להן שער ובבעלי שיבות ואע"פ ששערן לבן. **שאין נקראים שחורי הראש אלא אנשים** - בגמרא מפרש טעמא. **מן הילודים** - שנולדים כבר. **מותר בנולדין** - בעתידין להוולד. **מתיר אף בילודים** - ופרכינן בגמרא וכ"ש בנולדין א"כ אמאן קאסר. **אסור בישראל ואסור בכותים** - שישראל וכותים מצווין על השבת ומקיימין אותו הלכך שפיר מיקרו שובתי שבתות. **מאוכלי השום** - מתקנות עזרא הוא לאכול שום בלילי שבת לפי שהשום מרבה את הזרע ועונת ת"ח מע"ש לע"ש. **ואסור בכותים** - דאינהו נמי אוכלי שום בערבי שבתות. **מעולי ירושלים אסור בישראל** - דמצווין לעלות ועולין. **ומותר בכותים** - דנהי דמצווין אינם עולים. **גמ' חד תני לה ארישא** - להא דתנן לא כאלו ההולכים מעכו ליפו דס"ל דארישא קאי ולקולא. **דהלין יושבי יבשה נינהו** - משום ההוא פורתא דהיינו מעכו ליפו שהן קרובין זה לזה לא מיקרו יורדי הים. **וחד תני לה אסיפא** - ולחומרא דאפי' מי שדרכו לפרש בכלל יושבי יבשה וכן נמי אפילו ההולכים מעכו ליפו בכלל יורדי הים מדלא פירש מידי ארישא וקיי"ל כמאן דמתני לה אסיפא לחומרא וכתב הרשב"א ז"ל דמסתברא דאינו אסור בכל מי שירד פעם אחת מעכו ליפו אלא במי שרגיל לירד שם תדיר אי נמי במי שהיה יורד בשעת נדרו מעכו ליפו ובירושלמי איבעיא להו הנודר מיורדי הים לאחר שלשים יום וקודם שלשים יום נעשו יושבי יבשה אי בתר שעת אמירת הנודר אזלינן והשתא יורדי הים נינהו או בתר חלות הנדר אזלינן דהוה להו יושבי יבשה ויהא מותר בהם ותלי ליה בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע דפליגי בפ' בתרא דמכילתין נדרים (דף פט)

באשה שאמרה הריני נזירה לאחר שאנשא דר' ישמעאל סבר דבתר חלות הנדר אזלינן ובעל מיפר ור"ע סבר דבתר שעת אמירה אזלינן ואין הבעל מיפר בקודמין וקיימא לן כר"ע הלכך אסור באותן שהן עכשיו יורדי הים אע"פ שבשעת חלות נעשו יושבי יבשה דבתר השתא

דף לב.

אזלינן ומהאי ירושלמי איכא למפשט נמי היכא דהוה איפכא להיתרא אבל נראה לי שאין הדין כן ויתבאר בפ' בתרא דמכילתין בס"ד ובירושלמי נמי איבעיא להו באלו שיורדים לים כדי לטייל אם הם בכלל יורדי הים או לא ולא אפשיטא ולחומרא. **מדלא קתני מבעלי שער** - אלמא אפילו קרחין בכלל וכיון דשחורי הראש לגבי קרחין לאו דוקא לבעלי שיבות נמי לאו דוקא ומשום הכי אמר דכי קאמר שחורי הראש לאותם שאדם מתאר אותם בשחורי הראש נתכוון דהיינו אנשים דמשום דזימנין מכסו רישיהון וזימנין מיגלו אי אפשר לתאר אותם לא במכוסה הראש ולא במגולי הראש ונקראים שחורי הראש לפי שרובן של אנשים ראשן שחור אבל נשים כיון דלעולם מיכסו במכוסה הראש אדם מתאר אותם וקטנים כיון דלעולם מיגלו במגולי הראש אדם מתאר אותם. **ולא מיבעיא בנולדים אלא מן מאי אסור** - אי שרי בנולדים ובילודים. **מן הנולדים אסור אף בילודים** - דס"ל לרבנן דנהי דאמר מן הילודים אין הנולדים דהיינו אותם שעתידין להוולד בכלל ה"מ בילודים שהוא לשון מיוחד אבל הנולדים כולל שניהם דהיינו אותן שנולדו ושעתידין להוולד ור"מ פליג נמי ואמר דכי היכי דנודר מן הילודים אין הנולדים בכלל ה"נ נודר מן הנולדים שאין הילודים בכלל והיינו אף דקתני. **אלא מעתה ועתה שני בניך וכו'** - והא מנשה ואפרים כבר נולדו. **ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם** - ובהכי פליגי רבי מאיר ורבנן דרבנן סברי דכי היכי שנולדים בלשון תורה כולל נולדים כבר ועתידין להוולד ה"נ בלשון בני אדם והיינו דהדרי רבנן למימר בסיפא דמתני' לא נתכוון זה אלא ממי שדרכו להוולד ולא דעת שלישי הוא אלא דפרושי קמפרשי טעמייהו דאמרי דהנודר מן הנולדים אסור בכל וקיהבי טעמא למילתייהו שלא נתכוון אלא ממי שדרכו להוולד בין להבא בין לשעבר לפי שאין במשמעות לשון זה כוונה אחת מיוחדת לשעבר דוקא או להבא דוקא ורבי מאיר סבר דבלשון בני אדם לא מקרו נולדים אלא עתידים להוולד ובילודים נמי דתרוייהו מודו דמותר באותן

שעתידין להוולד טעמייהו משום לשון בני אדם דאילו בלשון תורה כי היכי דמשמע נולדים כבר כדכתיב כל העם הילודים במדבר הכי נמי משמע - עתידים להוולד כדכתיב כל הבן הילוד. **לאפוקי דגים ועופות** - שהם מטילין ביצים ולא מיתצרו במעי אמן.

דף לא.א

אפי' עובדי כוכבים נמי - כלומר ה"ל למתני אסור במקיימי השבת כדי שיהו בכלל כל העובדי כוכבים השובתים. **אמר אביי מצווה ועושה קתני** - כלומר שאין בכלל דבריו אלא מצווין ועושין. **בתרתי קמייתא** - דהיינו שביתת שבת ואכילת שום ישראל וכותים מצווין ועושין. **מתני' קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל** - ואע"ג דישראל נמי בני נח נינהו כיון דאיתקדש אברהם אבינו איקרו על שמיה ולא על שם נח. **שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים** - דאפי' בני ישמעאל ועשו לא מיקרו זרע אברהם כדמפ' בגמרא. **שאיני נהנה לישראל לוקח ביתר** - כדי שלא יהנה מהם במה שהוא לוקח. **ומוכר בפחות** - כדי שלא יהנה מהם במה שהוא מוכר דמתניתין מוקמינן לה בגמרא בזבינא מציעתא דאיכא הנאת לוקח ומוכר כל שהוא נמכר שוה בשוה וכי אמרי' דבפחות וביתר שרי דוקא כשאסר על עצמו שלא יהנה מישראל דבכי ה"ג לא מתהני מינייהו אבל אי אסר על עצמו נכסיהם אפי' לקח שוה מנה במאתים אסור להנות ממקחו שנדרו כבר חל על נכסיהם. **שישראל נהנים לי** - כלומר שאסר הנאתו על ישראל. **לוקח בפחות ומוכר ביתר ואין שומעין לו** - כלומר אין לו תקנה ליקח ולמכור לישראל אלא א"כ יקח בפחות וימכור להם ביותר כדי שלא יהנו ממנו אבל אין שומעין לו בני אדם להפסיד ממונם ואית דגרסי אי שומעין לו בחיריק כלומר אם שומעים לו אבל בלאו הכי לית ליה תקנתא ואפי' בנכסים שקנה לאחר נדרו דאע"ג דקיי"ל דאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו הני מילי כשאוסר בפירוש דבר שלא בא לעולם כפירות דקל או פירות שעתיד לקנות א"נ באומר נכסי עליך שאינו אסור אלא באותן נכסים שהיה לו באותה שעה א"נ בחלופיהן משום דכגדולין דמו והיא גופה איבעיא לן לקמן בפרק השותפים נדרים (דף מז) אבל באוסר הנאתו על חבירו כיון דאיסורא בהנאה דידיה תליא ואיהו הא איתיה בעולם נמצא שאם ימכור למודרים נכסים שקנה לאחר מכאן שוה בשוה הרי הוא מהנה אותן הלכך

אסור. **שאיני נהנה להם והם לי יהנה לעובדי כוכבים** - כתב הר"א ז"ל דהא קמ"ל דלא תימא כיון דהכי נדר אי אפשר לו לעמוד בנדרו והוה ליה כי ההיא דאמר לעיל בפרק ואלו מותרין (דף טו) שבועה שלא אישן שלשה ימים מכין אותו וישן לאלתר והכי נמי נימא דיהנה לאלתר דדבר שאי אפשר לעמוד בו הוא קמ"ל דלא כיון דאיכא תקנתא בעובדי כוכבים אע"פ שהיא תקנה רחוקה לו. **גמ': אמר שמואל הלוקח כלי מן התגר ונאנס בידו חייב הנאת לוקח היא** - אוקמינן התם בפ' הספינה (ב"ב פח) בדקיצי דמיה הלכך סמכא דעתיה דלוקח שאם רצה ללקחן הרשות בידו וכיון שכן חייב באונסין דבמקח כל הנאה ללוקח היא ולא למוכר והוה ליה כשמואל דמשום דכל הנאה שלו חייב באונסין ונהי דהכא לא חש לפרושי דהא דשמואל דוקא בדקיצי

דף לא.ב.

דמיה סמך ליה אסוגיין דבפרק הספינה כי היכי דהתם נמי לא חש לאוקמה דוקא בזבינא חריפא כדמוקי לה בסמוך משום דההיא סוגיא דהתם אסוגיא דהכא נמי סמכא. **ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה נמי** - דהא אמרת דבמקח ליכא הנאת מוכר. **מתני' בזבינא דרמי על אפיה** - הלכך שוה בשוה הנאת מוכר היא שאינו מוצא לוקחין ולא הנאת לוקח דכיון דלא קפיץ עליה זבינא מצוי הוא תמיד ללוקח ואינו נהנה במקחו ודשמואל בזבינא חריפא ומש"ה הנאת לוקח היא שהכל קופצין עליו ואין למוכר שום הנאה במכירתו דהא כל אימת דבעי מזבין ליה. **א"כ אימא רישא לוקח ביתר** - וכיון דזבינא דרמי על אפיה הוא למה ליה ליקח ביתר אפילו לוקח שוה בשוה לא מיתהני ביה איהו כלל אלא מוכר כיון דזבינא דרמי על אפיה הוא ועוד אימא סיפא היכא דאסר הנאתו על ישראל דקתני מוכר ביתר ואי זבינא דרמי על אפיה הוא אפילו שוה בשוה דליכא הנאה ללוקח כלל אלא למוכר. **סיפא בזבינא חריפא** - כלומר רישא אשמועינן דינא דזבינא דרמי על אפיה וסיפא אשמועינן דינא דזבינא חריפא ומיהו אכתי לא מפרקא קושיין אמאי רישא לוקח ביתר אלא לפרוקי קושיא דסיפא אתינן. **אי הכי לוקח בפחות אפי' שוה בשוה נמי** - דהאמר שמואל דבזבינא חריפא לוקח מתהני ולא מוכר דמשום הכי חייב באונסין לפי שכל הנאה שלו. **מתניתין בזבינא מציעא ודשמואל בזבינא חריפא** - כלומר דבזבינא מציעא איכא הנאת מוכר ולוקח

ומש"ה כשאסר הנאת ישראל עליו לוקח ביתר ומוכר בפחות כי היכי דלא לתהני וכשאסר הנאתו על ישראל לוקח בפחות ומוכר ביתר כי היכי דלא ליתנהו דבזבינא מציעא כי מזבן ליה שוה בשוה תרוייהו מתהנו ונראה בעיני דגמרא ודאי כי מוקי מתני' בזבינא דרמי על אפיה א"נ בזבינא חריפא מידע ידע דמתני' לית לה אוקימתא בהכי אלא לגלויי דיני קא בעי ולאשמועינן דזבינא דרמי על אפיה הנאת מוכר ולא לוקח וזבינא חריפא הנאת לוקח ולא מוכר וזבינא מציעא הנאת שניהם והני מילי כשנמכר שוה בשוה אבל כי נמכר ביותר אפילו זבינא חריפא הנאת מוכר ולא לוקח וכי נמכר בפחות אפילו זבינא דרמי על אפיה הנאת לוקח ולא מוכר הדין הוא כללא דשמעתא. **ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן** - כלומר לפי מה שנהניתי במה שיחזיקו לי טובה כשהן רואים שאני מחזר לשגר להם כלים. **נאנס בהליכה חייב** - לפי שכל הנאה שלו והיינו סייעתיה דשמואל. **ובחזרה פטור מפני שהוא בנושא שכר** - ונושא שכר פטור על האונסין ומיהו בגנבה ואבדה חייב בנושא שכר דהא אסיקנא בפרק האומנין שכל שואל לאחר שכלו ימי שאילתו נעשה שומר שכר דהואיל ונהנה מהנה ומוכח לה התם מהך ברייתא דכיון דבהליכה הוה שואל בחזרה מיהא נהי דלא הוי שואל שומר שכר הוי. **ההוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני בשוקא** - דרכן של אותן סרסורין היה ליקח בהמה בדמים קצובים והיו מתנים עם הבעלים שאם לא ימצאו לוקחין שיחזירוה להם והכי מוכח בהדיא בפרק האומנין בהאי עובדא גופיה דמייתי לה התם בלישנא אחרינא. **חזרה דספסירא כהליכה היא** - כלומר כהליכה דמשגר לבית חמיו דמי דהכא נמי בחזרה אי משכח לזבוני מזבין לה. **מתני'** **שאני נהנה לערלים וכו'** **שאין הערלה קרויה אלא לשם העובדי כוכבים** - דכולהו אפילו מולים מיקרו ערלים כדכתיב כי כל הגוים ערלים אע"ג דאית בהו מולים. **ואומר והיה הפלשתי הערל** - כלומר דאי מקרא קמא איכא לדחויי דכי קאמר כל הגוים ערלים ערלי לב קאמר והיינו דקאמר סיפיה דקרא דכל בית ישראל ערלי לב כמותם מש"ה אמר ואומר והיה הפלשתי הערל הזה דקא קרי ליה דוד ערל אע"ג דלא ידע אי נולד כשהוא מהול וכ"ת נולד כשהוא מהול לא שכיחא ואומר פן תעלוזנה בנות הערלים ואי אפשר לעם גדול שלא יהיו בהם כמה אנשים שנולדו כשהם מולים ואפילו הכי אמר בנות הערלים. **ששלש עשרה בריתות נכרתו עליה** - שלש עשרה בריתות נכתבו בפרשת מילה. **גדולה מילה שהיא דוחה**

שבת החמורה - דכתיב וביום השמיני ימול ביום ואפילו בשבת. **מלא שעה** - אלא מיד שנתרשל בקש המלאך להורגו. **שהיא דוחה את הנגעים** - דכתיב ימול בשר ערלתו ואפילו יש שם בהרת יקוץ. **לא נקרא שלם עד שמל** - דכשצוהו על המילה א"ל הקב"ה התהלך לפני והיה תמים. **שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה** - שנאמר הנה דם הברית ואע"ג דהאי דם לאו דם מילה הוא אלא קרבן מ"מ כיון דבתורה כולה כתיב ברית ובמילה נמי כתיב ברית מצותה שקולה כנגד כל המצות. **גמ' אמול ואצא סכנה היא** - אם ילך בדרך תוך ג' ימים דכל ג' ימים כאיב ליה. **דכתיב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ולא למימרא דביום השלישי כאיב ליה טפי מיומא קמא אלא לכך המתינו שמעון ולוי עד יום השלישי כדי שיהו חלושין ביותר שנכאבו ג' ימים והכי מוכח בפ' ר"א דמילה (שבת קלד).**

דף לבא

שנתעסק במלון תחלה - שנאמר בדרך במלון דמשמע דמיד שבא מן הדרך נתעסק במלון והיה לו למול מתחלה וכ"ת היאך ימול כיון שהיה לו עדיין לצאת בדרך י"ל דאותו מלון סמוך למצרים היה ובאורחא פורתא ליכא סכנתא. **הוי אומר זה התינוק** - שנעשה חתן ע"י ברית. **ולא שיירו ממנו אלא רגליו** - מקום המילה כדכתיב (שמ"ב שמואל ב יט) ולא עשה רגליו. **שנאמר הרף מאף ועזוב חמה** - כלומר הקב"ה אמר לו שיעזבם אלמא רוצה היה להרגם. **שנאמר חמה אין לי** - אלמא נהרג. **גונדא דחימה** - חיל של חימה. **כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית** - כלומר ברית מילה ששקולה ככל הדברים דהיינו כל המצות. **צא מאצטגונינות שלך** - ממשפט חכמת מזלות שלך והיינו דכתיב (בראשית טו) ויוצא אותו החוצה. **שעה עומדת לו** - שעולה לגדולה. **כל המנחש לו נחש** - שהנחשים והקסמים רודפין אחריו שנזוק בכל דבר וכדאמרינן בפרק ערבי פסחים (פסחים קו) מאן דקפיד קפדין ליה שנאמר כי לא נחש וגו'. **כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל** - שמלאכי השרת ישאלו לישראל מה פעל אל לפי שמתוך שאינן מנחשין מכניסין אותן למחיצה שאין מלאכי השרת יכולין ליכנס בה ונראה בעיני דהכי נמי מדה כנגד מדה שמתוך שאינן הולך לקראת נחשים לידע העתידות אלא בוטח בהקב"ה משום הכי הקב"ה מגלה לו רזי עולם שאינם גלויים למלאכי השרת. **שעשה אנגרייא בתלמידי חכמים** - שהוליכן למלחמה כדכתיב וירק את

חניכיו דהיינו בני אדם שחנך לתורה. **שהפריז על מדותיו** - שהרבה להרהר על מדותיו של הקב"ה, הפריז ויתר והפקיר. **שנאמר תן לי הנפש** - ואברהם אבינו נתנם לו ואילו עכבן לעצמו היה מכניסן תחת כנפי שכניה. **שהוריקן בתורה** - זרזן בתורה לשון אחר הריקן מן התורה מלשון והבור רק שעשה בהן אנגריי'. **הוריקן בזהב** - כדכתיב בירקרק חרוץ דהיינו זהב כלומר שנתן להם זהב הרבה כדי שילכו. **שנאמר עקב אשר שמע** - כמנין עקב שמע ואברהם חיה קע"ה נמצא שכן שלש הכיר את בוראו.

דף לבב.

השטן בחושבנא תלת מאה ושיתין וארבע הוו - וימות החמה שס"ה א"כ איכא חד יומא דלית ליה רשותא למשטן דהיינו יוה"כ. **שתי עינים ושתי אזנים** - שבתחלה המליכו הקב"ה על אבריו שהם ברשותו לזוהר מעבירה אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבסוף כשנמול המליכו הקב"ה אפי' על אלו שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מצוה. **ראש הגוייה** - שנמול. **מעשרה שליטים** - שולטים באדם שרוב מעשי האדם נעשין על ידיהם. **ומלכי צדק** - הוא שם בן נח. **לפיכך הוציאה מאברהם** - ואע"פ שאברהם מזרעו של שם לא זכה בכהונה מחמת שם אלא מחמת עצמו והיינו דאמרינן הוא כהן ואין זרעו כהן כלומר שלא זכה זרעו בכהונה מחמתו מש"ה נטלה מכל שאר זרעו של שם ונתנה לאברהם. **נאם ה' לאדני** - דוד הוא דקאמר דנאם ה' היה לאדני דהיינו אברהם שב לימיני שהבטיחו במלחמת ארבעה מלכים שישב לימין השם כלומר שיהא בעזרו לשית אויביו הדום רגליו וכתוב - בההוא מזמור אתה כהן לעולם. **הדרן עלך ארבעה נדרים**. **מתני'**. **דריסת הרגל** - שהמודר הנאה אסור לעבור דרך חצרו ומודר ממנו מאכל שרי. **וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש** - דשרו במודר מאכל כל שאין משכירין כיוצא בהם כדמפרש ואזיל ובמודר הנאה אסור. **לא ישאילנו נפה וכברה רחים ותנור** - איצטריך למיתני הני כי היכי דלא תיסק אדעתין דכי אמר דכלים שעושין בהם אוכל נפש אסירי נמי במודר מאכל ה"מ קדרה שמבשלין בה א"נ שפוד שצולין בו בשר אבל הני גורם דגורם נינהו ולישרו במודר מאכל קמ"ל. **אבל משאילו חלוק וטלית נזמים וטבעות** - בגמ' שקלי וטרי אי אשמועינן רבותא בהני או לא אלא דתנינהו אגב רישא. **גמ'**. **מאן תנא** - דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל.

אפי' - ויתור, מה שדרכן של מוכרים לוותר ללוקחין שמוסיפין להם כשלוקחין פירות אחד או שנים אפילו אותו ויתור אסור במודר הנאה ואע"ג דהוי זבינא דרמי על אפיה הלכך דריסת הרגל אסור אע"ג דלא קפדי בה

דף לג.א

אינשי אסור במודר הנאה אבל רבנן דפליגי עליה סברי דכל היכא דלא אסר עליו אלא הנאתו כה"ג לא מקרי הנאה דכיון דמידי דלא קפדי בה אינשי הוא אין זה קרוי נהנה מחבירו ואם תאמר דהכא משמע דבדריסת הרגל לא קפדי אינשי ומש"ה שרו רבנן ואילו בפ' חזקת הבתים (ב"ב דף נוז) אמרינן גבי אלו דברים שאין להם חזקה ואמרינן הכא בחצר של שותפות עסקינן דאהעמדה כדי לא קפדי אלמא דוקא שותפין הוא דלא קפדי הא אינשי דעלמא קפדי וכיון שכן ליתסר אפילו לרבנן, תירץ הרמב"ן ז"ל דהעמדה דאמר התם היינו להתעכב ולישב בחצר דומיא דהעמדת בהמה דתנן התם במתני' ובכי האי גוונא הוא דאמר דדוקא שותפין לא קפדי הא אינשי דעלמא קפדי אבל הכא בדריסת הרגל בעלמא עסקינן דהיינו לעבור דרך חצרו ולא להתעכב שם ובכה"ג אפי' אינשי דעלמא דלא שותפין לא קפדי ומש"ה שרו רבנן. **ולענין הלכה** - פסק הרמב"ן ז"ל כר' אליעזר דאמר ויתור אסור כיון דסתם לן תנא הכא כוותיה ועוד דסוגיין דפ' השותפין שנדרו (לקמן נדרים מח) כוותיה אזלא אבל ר"ח ז"ל כתב בפרק חזקת הבתים [גבי] אלו דברים שאין להם חזקה דלית הלכתא כרבי אליעזר וכן דעת ר"ת ז"ל. **והא מן מאכל נדר** - וכיון שכן למה יאסר. **דאמר הנאת מאכלך עלי** - דכיון שהוסיף ואמר הנאת המאכל הרי אסר על עצמו כל מה שגורם אותו וקרי ליה מאכלך משום דבגרמת הנאה שלו הוא מתוקן והוה סלקא דעתך הכי דאי לא מאי מיקרי הנאת מאכל. **ואימא שלא ילעוס חיטים ויתן על גבי מכתו** - דהנאת מאכל לא משמע אלא שלא יהנה מגוף המאכל עצמו ולאסור אפי' הנאת המאכל אמר הנאת מאכלך ואכתי לישתרי. **אמר רבא באומר הנאה המביאה לידי מאכל עלי** - איכא מאן דאמר דבכה"ג אסור בין בלעיסת חטים על גבי מכתו בין בנפה בין בכברה ואין נוח לי דבכלל הנאה המביאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטים לעוסינן ע"ג מכתו אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל אינו אסור אלא באכילה בלבד ומותר בכל דבר אחר אמר הנאת מאכלך עלי אסור באכילה ואסור ללעוס חטים על גבי מכתו אבל לשאול ממנו נפה

וכברה שרי אמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי אסור באכילה ואסור לשאול נפה וכברה מיהו ללעוס חיטין וליתן על גבי מכתו שרי כך נראה בעיני. **שק להביא עליו פירות וכו' הנאה המביאה לידי מאכל הוא** - דלא תימא לא מקריא הנאה המביאה לידי מאכל אלא לתקן המאכל בנפה וכברה אבל להביא אליו המאכל בלבד בשק וחמור שרי קמ"ל רב פפא. **צנא** - סל. **סוס לרכוב עליו וטבעת ליראות בה מיפסק ומיזיל בארעיה מאי** - דמי אמרינן נהי דהקרבת המאכל אליו מקרי הנאה המביאה לידי מאכל אפי' הכי להקריב עצמו למאכל כמפסק ומיזיל בארעיה כדי שיהיה שם מהרה לאו הנאה המביאה לידי מאכל היא דשאני התם שעשה במאכל עצמו וכן נמי סוס לרכוב עליו ליראות בה כדי שיראה כאדם חשוב כשירכוב על סוס ותהא טבעת על ידו ובשביל זה יתנו לו מנה יפה כי האי גוונא גרמא בעלמא הוא. **אילימא שלא ליראות בהן צריכא למימר** - דשרי במודר מאכל כיון דאין משכירין בהן כיוצא בהן פשיטא אלא לאו אפילו ליראות בהן וקתני משאילו אלמא גרמא דמאכל שרי וכל הני דבעי רב פפא גרמא בעלמא ניהו. **אידי דקתני רישא לא ישאילנו** - לאשמועינן דנפה וכברה כלים שעושין בהם אוכל נפש הן וכמו שפירשתי במשנתנו תנא סיפא משאילו. **ולענין הלכה בעיא דרב פפא לא איפשיטא** - הלכך נקטינן בה לחומרא. **מתני'**. **מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור** - אפי' במודר מאכל דהאי מודר מאכל דמתני' הא מוקמת ליה בגמרא באומר הנאה המביאה לידי מאכל עלי והני כיון דרגילין להשכירין וזה משאילו בלא שכר הנאה המביאה לידי מאכל היא שהרי בדמי השכירות שמחל לו יקח מאכל. **גמ'**. **מכלל דרישא** - דהיינו לא ישאילנו נפה וכברה אף על פי שאין משכירין דמאי דשרי בחלוק וטלית נזמים וטבעות אסרינן בנפה וכברה. **מתני'**. **שוקל לו את שקלו** - המדיר למודר וכן פורע לו חובו ובגמרא מפרש טעמא. **ומחזיר לו אבידתו** - דלא מידי יהיב ליה אלא מידעם דנפשיה קמהדר ליה. **מקום שנוטלים עליה שכר** - דהיינו אם היה מחזיר בטל מן הסלע דבכי האי גוונא מחייב בעל אבידה ליתן לו שכר כדאיתא באלו מציאות (ב"מ דף ל.). **תפול הנאה להקדש** - אם אין מחזיר רוצה לקבל השכר יתנו מודר להקדש שאילו היה מוחל לו מדיר נמצא מהנהו. **גמ'**. **אלמא אברוחי ארי בעלמא הוא ושרי** - אשוקל לו שקלו ופורע לו חובו קאי דלהכי שרי משום דלאו מידי יהיב ליה אלא שמסלק המלוה מעליו ומש"ה נמי שוקל לו שקלו דהא לא מהני דבלאו הכי יש לו חלק בקרבנות צבור כדתנן (כתובות

קח ב"מ נח) תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות מאי אמרת הא קא מהני ליה דפרע חובו אברוחי ארי הוא ושרי. **אמר ר' אושעיא הא מני חנן היא - דס"ל שהמפרנס אשת חבירו שפורע לו חוב מזונותיו הניח מעותיו על קרן הצבי משום דלא חשיב מהני אלא מבריא ארי בעלמא.**

דף לגב.

אפי' תימא דברי הכל - דאפי' לרבנן דאמרי שחייב ליה להחזיר ליה דמי החוב שפרע בשבילו גבי מודר הנאה דהיינו מתני' דיהיב על מנת שלא לפרוע עסקינן, כלומר דכשהלוהו התנה עמו שלא יהא כח בחבירו לכופו אלא כשירצה הלוה יפרענו מדעתו הלכך כי פרע ליה מדיר לאותו חוב דאע"ג דאפשר דמודר משום כסופא פרע ליה אפ"ה כיון דאי בעי לא פרע ליה לאו מידי יהיב ליה למודר וכ"ת תינח פורע לו חובו אלא שוקל לו את שקלו היכי שרי אליבא דרבנן איכא למימר דמתניתין לדידהו משכחת לה כגון ששלח את שקלו ונגנב או אבד משנתרמה תרומה דכי ה"ג פטור מלשלם כדתניא בהזהב (ב"מ נו) בני העיר ששקלו את שקליהם ונגנבו או אבדו אם משנתרמה תרומה נשבעין לגזברים הלכך כי שוקל מדיר את שקלו מידי דלא מחייב בה מודר קיהיב וקמ"ל שאע"פ שהיה דרכן לפרוע אותו שרי כיון שאין הגזברים יכולין לכופו. **גזירה שלא לפרוע אטו לפרוע - כלומר דאי אמרי' דמדיר פורע לו חובו של מודר כשלוה ע"מ שלא לפרוע איכא למיגזר דלמא פרע ליה אע"פ שלוה אותו המודר ע"מ שיכפנו המלוה לפרוע הלכך אי מתני' רבנן ליכא גוונא דשרי אלא ודאי חנן היא ומותר בכל ענין, ובפרק שני דייני גזירות (כתובות קח) מסקינן בגוונא אחרינא דאמר התם נהי דהנאה לית ליה כסופא מי לית ליה והאי עמד א' ופירנס את אשתו דאמר דלחנן הניח מעותיו על קרן הצבי כתב הרשב"א ז"ל דדוקא במפרש שמחמת מזונות שחייב לה בעלה הוא נותן לה דבכה"ג אמר חנן דפטור אבל פרנס סתם חוזר וגובה לפי שכל המפרנס סתם אינו מפרנס בתורת מתנה אלא בתורת הלואה ונמצא שהיא חייבת לו ומי שפרנס אותה גובה ממנה והיא גובה מבעלה וכמו שפרש"י ז"ל בפרק שני דייני גזירות גבי לוותה ואכלה מאי דאמר דאכלה והיא נפרעת מבעלה ובעל חוב גובה ממנה והביא ראיה דהמפרנס סתם לא אמרי' במתנה קיהיב אלא לשם הלוואה מיורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות (כתובות פ ב"מ קא) דחייב בעל השדה לשלם ולא כל הימנו שיאמר במתנה**

נתת לי ועוד ראייה מדגרס בירושלמי בפרק איזהו נשך חד בר נש אישאל לחבריה דינרין אשריתיה גו ביתיה אמר ליה הב לי דינרי אמר ליה הב לי אגר ביתי אתא עובדא קמיה דר' אבא זבינא ומריקו ליה מאי דהוה חמי למשרייה והכא ודאי בשהעמידו סתם בתוך ביתו מיירי ולא בשהעמידו בפירוש בשכר דא"כ לא הוה אמר ליה אידך הב לי כל דינרי דהוה פרע ליה מה שהתנה עמו לתת לו בשכירותו וכן נמי ליכא למימר דמשום רבית קאמר דא"כ הוה ליה למימר נכה לי אגר ביתי אלמא המשרה חבירו בתוך ביתו סתם לא למתנה איכוון אלא לשכירות וכיון שכן המפרנס אשת חבירו סתם חוזר וגובה ממנו אלו דבריו ז"ל, ואינם מחוורים לדעתי דנהי דהני מוכחי דהמהנה את חבירו סתם לאו לשם מתנה קא מכוון אפילו הכי המפרנס את אשת חבירו סתם לחנן הניח מעותיו על קרן הצבי משום דנהי דלאו בתורת מתנה קעביד מיהו סתמא זו אדעתא דבעל נחית ולא אדעתא דידה שכבר הוא יודע שאין לאשה זו נכסים שיהא נפרע מהן אלא מבעלה ולא מסיק אדעתיה לומר שתתחייב היא בהן כדי שתוכל לגבות מבעלה ולהגבותו דלאו כולהו אינשי דינא גמירי אלא סתמא אדעתא דבעל נחית ומש"ה נהי דלאו בתורת מתנה קעביד כדמוכחי הנך ראיות דאייתי הרשב"א ז"ל אפילו הכי לחנן הניח מעותיו על קרן הצבי דמסתמא אדעתא דבעל קעביד. **ולענין הלכה קיי"ל כחנן הלכך פורע חובו של חבירו הניח מעותיו על קרן הצבי ואפילו בבעל חוב דוחק נמי דליכא למימר דטעמא דחנן משום דמצי אמר ליה מפייס הוינא ליה והוה מחיל לי דהא מתני' דשוקל לו את שקלו אתיא לן שפיר כחנן אף על גב דלא מצי אמר שימחלו לו הגזברים - ומסתברא לי דבמלוה שיש עליה משכון נמי אבד מעותיו דהא אמרינן הכי בירושלמי אליבא דבני כהנים גדולים דאמר התם דאפילו לבני כהנים גדולים דאמרי במפרנס את אשתו דישבע כמה הוציא ויטול התם היינו טעמא משום דלא עלה על דעתו שתמות אשתו ברעב אבל בפורע חובו מודו לחנן דפטור דמצי אמר מפייס הוינא ליה והוה מחיל לי ואמרינן התם הגע עצמך שהיה בידו משכון מפייס הוינא ליה ומהדר לי משכוני ונהי דבגמרא דילן לא סבירא לן הכי אליבא דבני כהנים גדולים דא"כ לא הוה מצטריך לאוקמא למתניתין בשלוה על מנת שלא לפרוע אפילו הכי נקטינן מהא דירושלמי דחנן אפילו מלוה שיש עליה משכון אמר דכיון דבירושלמי אמר בפשיטות דמודו ליה רבנן דחנן בהכי אלמא שמיע להו דחנן אמר הכי ונהי דלפום גמרא דילן בני כהנים**

גדולים לא מודו אפילו הכי גמרינן מירושלמי דחנן אמר אפילו במלוה שיש עליה משכון ובהא לא אשכחן איפכא בגמרא דילן כן נראה לי. **מידעם דנפשיה קא מהדר ליה** - ולא מהני ליה מידי אלא שמבריח נזק אבידתו מעליו. **דקא מהני ליה פרוטה דרב יוסף** - דכי מהדר ליה אבידתו מיפטר מלמיתב ליה פרוטה לעני שהעוסק במצוה פטור מן המצוה ותלי לה בדרב יוסף משום דפליגי רבה ורב יוסף פ' הכונס צאן לדיר (ב"ק נו) בשומר אבידה אי הוי כשומר שכר וסבירא ליה לרב יוסף דכיון דמיפטר מלמיתב פרוטה לעני שומר שכר הוי. **פרוטה דרב יוסף לא שכיח** - שיבא עני לישאל ממנו באותה שעה דנימא לא מהדר משום דמתהני מידי דכי האי גוונא כיון דלא שכיח לא הוי בכלל איסור הנאה ומיהו כיון דאפשר דאתי ומתהני מינה שומר שכר הוא עליה וחייב בגניבה ואבידה.

דף לד.א

תנן מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש בשלמא למאן דאמר בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה אבל דבעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר היינו דקתני מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש אלא למאן דאמר אפילו נכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר נמי מהדר אמאי תפול הנאה להקדש - כך היא עיקר הגירסא וה"פ בשלמא למ"ד דמתני' בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה דוקא היא דאילו נכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר משום פרוטה דרב יוסף מש"ה קתני סיפא דמקום שנוטלין עליה שכר אם זה המחזיר גברא יקרנא ואינו רוצה לקבל שכרו לא ישהנו בעל אבידה לאותו שכר אצלו דהא מתהני מיניה אלא תפול הנאה להקדש אלא למ"ד דאפילו נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר מהדר אם כן רישא דקתני ומחזיר לו אבידתו אפי' בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר נמי היא וסיפא דקתני תפול הנאה להקדש אכולא מילתא קאי ובשלמא בנכסי מחזיר אסורין אתי שפיר אי מחזיר גברא יקרנא הוא כדפרישית אבל בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר למה לי דתפול הנאה להקדש יעכבנו בעל האבידה לעצמו שהרי לא נאסרו נכסי מחזיר וליכא - למימר דהכא כשבעל אבידה גברא יקרנא ורוצה ליתן שכר ומקבל לא מצי שקיל דהא נכסי בעל אבידה אסורין עליו ומשום הכי תפול הנאה להקדש דבכהאי גוונא לא שייך יקרנא לקבל אבידתו בחנם כך פירשו רבותי ולי נראה

דהכי קאמר אמאי תפול הנאה להקדש יתן שכרו בעל אבידה למחזיר דנהי דנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר אפילו הכי מותר ליקח ממנו שכרו דהא הש"ס זבינא דרמי על אפיה אמר לעיל דהנאת מוכר הוא ולא לוקח ונפקא מינה דאי לוקח מודר ממוכר מותר ליקח ממנו זבינא דרמי על אפיה מאי טעמא דהא מכל מקום מודר מיתהני מההוא מידי דמוכר אלא ודאי היינו טעמא דכיון דזבינא דרמי על אפי' הא משכח מינה לוקח טובא וכל כה"ג אע"ג דאתי לידיה ממדיר לא מקריא הנאה הכא נמי במקום שנותנין עליה שכר דהיינו בבטל מן הסלע אע"ג דיהיב ליה כי ההוא אגרא בעל אבידה למחזיר לא מיתהני מחזיר מיניה דבעל אבידה כלל שאותו שכר כבר היה מצוי בידו וכיון שכן אמאי תפול הנאה להקדש הא מצי בעל אבידה למתביה למחזיר כנ"ל ונכון הוא. **ומשני אחדא קתני** - כלומר רישא דמחזיר אבידתו בין בנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה בין בנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר אבל סיפא במקום שנותנין עליה שכר תפול הנאה להקדש אחדא בלחוד קאי דהיינו אנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה. **איכא דמתני לה בהדין לישנא וכו' לא שנו אלא בנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר** - ומתני' לצדדין קתני שוקל לו את שקלו ופורע לו את חובו מדיר למודר ומחזיר לו אבידתו מדיר למודר ותורם לו את תרומותיו מדיר למודר ומשום דבעי תנא למיתני כולהו גווני דשרי בין מדיר למודר תנא הכי כך נראה בעיני אבל בנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר ליה משום דקא מהני ליה ועדיף טפי מפורע לו חובו דהא קא ממטי ליה בידיה ואי לא דקא מהדר ליה אפשר דפסדא מיניה לגמרי. **בשלמא למ"ד אף בשנכסי מחזיר אסורין מהדר** - כלומר דמודר מחזיר למדיר ומדיר למודר היינו דמתרץ מקום דאיכא לתרוצי דאחדא קתני כלומר היכא דמהדר מדיר למודר אלא למ"ד בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר וא"כ מתני' דמחזיר לו אבידתו בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר בלחוד היא וא"כ היכי מתרץ מקום דבכה"ג ליכא למימר תפול הנאה להקדש וכמו שכתבתי למעלה. **ולענין הלכה קיי"ל דבין בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה בין בשנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר מהדר** - דהא מ"ד דבנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר אתותב ואע"ג דמ"ד בלישנא קמא דנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר לא אתותב דאדרבה אתיא לדידיה מתניתין טפי שפיר אפ"ה כיון דהאי לישנא בתרא הוא והך סברא דבין בנכסי מחזיר

אסורין בין בנכסי בעל אבידה אסורין מהדר איתמרא בתרתי לישני כוותיה נקטינן וכן פסק הרמב"ם ז"ל.

דף לד.ב.

אמר רבא היתה לפניו ככר של הפקר ואמר ככר זו הקדש נטלה לאכלה מעל לפי כולה - האי דנקיט לה בככר של הפקר ולא נקט לה בככר שלו שהיתה עומדת בחצרו והקדישה משום דבכי האי גוונא נטלה לאכלה לא מעל דכיון דמקמי הקדש שלו היתה ולאחר הקדש ג"כ ברשותו עומדת ה"ל כגזבר של הקדש דאמרי' בסוף פ"ק דחגיגה (דף יא) שאם נטל דבר של הקדש לזכות בו לא מעל משום דמעיקרא נמי ברשותיה קאי והשתא נמי ברשותיה ואין מעילה בהקדש אלא במוציא מרשות הקדש לרשות אחר ומה לי בחצרו מה לי בידו הכא והכא לא נפיק מרשותיה להכי נקיט ליה בככר של הפקר שהיתה עומדת תוך ד' אמותיו שקונות לו בכל מקום ומש"ה כי אמר ככר זו הקדש חייל ומקדיש זה לא זכה בו מעולם דאע"ג דאמר בפ"ק דב"מ (דף י) דד' אמות של אדם קונות לו אפי' כי לא אמר אקנה הכא שאני משום דכיון דאמר ככר זו הקדש גלי אדעתיה דלהקדש ניחא ליה דליקני לדידיה לא ניחא וגילווי דעתא כי האי מהני כדמוכח סוגי' דהתם ומצי למעבד הכי דה"ל כמגביה מציאה לחבירו דקנה חבירו ולא הוא הכא נמי הקדש קני ואיהו מעולם לא קנה זה נ"ל ומש"ה נטלה לאכלה מעל לפי כולה שכיון שלא זכה בו מעולם אינו כגזבר עליה ולפיכך כשנטלה הוציאה מרשות הקדש ומשום הכי מעל. **להורישה לבניו מעל לפי טובת הנאה שבה** - דכיון דלא הגביהה אלא להורישה לבניו ולא שיקנו אותה עכשיו לא נפקא לחולין אבל מ"מ מעל לפי טובת הנאה לפי שמעכשיו יחזיקו לו בניו טובה כיון שהוא מחזר להורישים ובניו מועלין לכשיוציאו והא דאייתי הכא הך מימריה דרבא משום דדמיא ליה להך בעיא דבעא מיניה רב חייא בר אבין דכי היכי דהכא הקדיש הככר ואח"כ נטלה לאכלה בדרב חייא בר אבין נמי אסר הככר ואח"כ נתנה לו. **בעא מיניה רב חייא בר אבין מרבא ככרי עליך ונתנה לו במתנה מהו ככרי א"ל כי איתיה ברשותיה אסור** - דככרי בעוד שהככר שלו משמע אבל לאחר שנתנה כיון דלא הוי שלו מותר בה או דלמא עליך א"ל ועילויה שויה הקדש דה"ק ליה זו שהיא עכשיו ככרי אסורה עליך לעולם ובודאי פשיטא ליה לרב חייא דהיכא שנתן מדיר ככר זה לאדם אחר מותר המודר בו וכדתנן

לקמן בפרק השותפין נדרים (דף מו) ביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרן לאחר מותר אלמא כל היכא דאפסקיה אחר שרי אלא היינו טעמא דמבעיא הכא משום דלא אפסקיה אחר דממדיר למודר קאתי וכ"ת תפשוט מההיא דפ' השותפין לאיסורא מדקתני מכרן לאחר מותר משמע הא מכרן למודר אסור ליתא דאיכא למימר דמשום דבעי למתנא סיפא ביתך זה שאני נכנס שדך זה שאני לוקח מת או שמכרן לאחר אסור דהתם נקט אחר לרבנותא מש"ה איכא למימר דנקט רישא נמי לאחר ולא דוקא דה"ה לו והקשה רשב"ם ז"ל מאי קמבעיא לרב חייא בר אבין מתני' היא דתנן בפירקין (לקמן נדרים דף מג) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנווני הרגיל אצלו ואומר לו פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו הרי זה נותן לו ובא ונוטל מזה היה מהלך במדבר נותן לאחר וכו' אם אין עמהם אחר מניח על הסלע וכו' והתם ודאי לא באומר נכסים אלו עליך דבכה"ג אפילו אפסקיה אחר נמי אסור אלא ודאי באומר נכסי עליך ואפ"ה טעמא דאיכא אחר הא מידו של מדיר למודר אסור וי"ל דהתם במדירו מהנאתו וכיון שכן אם נותן מתנה בשעת מתנה הרי הוא נהנה ממנו אבל הכא דאמר ככרי איכא למימר דשרי משום דבשעה שנהנה מן הככר אינו של מדיר. **אמר ליה פשיטא דאף על גב דיהבה נהליה במתנה אסור דאי לא עליך לאפוקי מאי לאפוקי דאי גנבה מיגנב - בתמיה כלומר ודאי דאף על גב דיהבה ניהליה במתנה אסור עליו ככרו דאי לא לאיזה ענין אסרה עליו ומאי נפקא ליה מן איסורו הרי בעוד שהככר שלו וברשותו אין צריך לאסרו עליו שהרי אסור ועומד הוא לו וליכא למימר דמש"ה אסרו עליו משום דאי מגנבא מיניה תתסר עליה דליכא דמסיק אדעתיה הכי אלא ודאי להכי אסרה כדי שלא יפציר בו שיתנה לו וכיון שכן על כרחיך אפילו לאחר מתנה אסרה עליה. **אמר ליה לאפוקי דאי אזמניה עלה - כלומר לעולם אימא לך דאי יהיב ליה במתנה שריא ליה וכי קאמר ליה עליך לאפוקי דאי אזמניה עלה תתסר ליה דההיא שעתא נמי ככרו היא.****

דף לה.א

איתיביה וכו' השאילני פרתך הקנויה - פרה המונחת בפניהם. קונם פרה שאני קנוי עליך - קונם עליך פרתי זו אם אני קניתי אלא פרה זו או שאוסר עליו כל נכסיו אם יש לו פרה אלא זו. בחייו אסור - אם נמצא שיש לו פרה

אחרת או קורדום אחר. **מת או שנתנה לו במתנה הרי זה מותר** - משום דכי מת או שנתנה לו במתנה לא פרתו ולא קרדומו ולא נכסיו הן וקס"ד שהמדיר נתן למודר ואפ"ה שרי וקשיא לרבא דאסר. **שנתנה לו על ידי אחר** - שנתנו מדיר לאיניש דעלמא ואח"כ נתנו זה למודר. **דיקא נמי דקתני שניתנו לו** - כלומר שכך היתה קבלה בידם לקרות נתנו בחירק אף על פי שאין בכתיבה שום הפרש. **ולענין הלכה קיימא לן אע"ג דיהביה ניהליה במתנה אסור** - דהכי פשט ליה רבא ואסיקנא דיקא נמי דקתני כו' וכתב הרשב"א ז"ל דכי היכי דיהבה במתנה אסור ה"ה אם לקחו מודר ממנו דחד טעמא הוא. **יש מעילה בקונמות** - האוסר דבר עליו בקונם ונהנה ממנו מי מחייב מעילה או לא מי אמרינן דעשאו כקרבן וחייב עליו אשם מעילה כנהנה מן הקדשים. **תפול הנאה להקדש למימרא כהקדש** - דאי לא דמי קונמות להקדש הוה ליה למימר יוליך הנאה לים המלח כדקתני בכל דוכתא אלא משום דבקונמות יש בהן מעילה כהקדש כיון דבהקדש עסיק תנא תפול הנאה להקדש. **קונם כבר זו הקדש** - שאסרה בקונם לכל כהקדש שהוא אסור לכל אדם. **אכלה בין הוא בין חברו מעל** - דיש מעילה בקונמות. **לפיכך יש לה פדיון** - דכיון דמתסר אכולי עלמא כהקדש תפיס פדיונו. **כבר זו עלי הקדש אכלה הוא מעל** - דנהי דלא מיתסרה אלא עליה כי מתהני איהו מינה מעל. **חבירו לא מעל לפיכך אין לה פדיון** - דכיון דחבירו לא מעל לא אלים כהקדש למתפס פדיונה. **וחכ"א בין כך ובין כך לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות** - בין בקונם כללי שאסר לכל בין בקונם פרטי. **ולענין הלכה קי"ל כר"מ דיש מעילה בקונמות** - דהא רב נחמן פשיט ליה לרבא ממתניתין שיש מעילה ובפ' שבועות שתיים בתרא (דף כב) נמי מפכינן דר"מ לרבנן הלכך קי"ל דיש מעילה וקי"ל נמי דקונם כללי יש לו פדיון ומסתפקא לי מאן דמעל בקונמות אי מישתרי ההוא קונם לבתר דמעיל כהקדש שיוצא לחולין ע"י מעילה. **ככרי עליך ונתנה לו במתנה מי מעל** - כלומר מי מעל בנתניה זו דכיון דיש מעילה כי היכי דאמר בהקדש דנטל אבן או קורה של הקדש מעל אע"פ שלא הוציאה הכא נמי מכיון שזכה בה שייכא מעילה שיצאה מרשות אוסר ונכנסה לרשות מקבל. **למעול נותן הא לא אסרה עליה** - ומכאן תשובה להרמב"ם ז"ל שכתב (בפרק) המדיר את חבירו והאכילו לוקה משום לא יחל דברו כמו שכתבתי למעלה בפ' ואלו מותרים. **למעול מקבל יכול דאמר התירא בעינא איסורא לא בעינא** - שאילו היה יודע שהוא של איסור לא היה

רוצה לזכות בה ונמצא זכיה בטעות ואינה זכיה ואע"ג דבמוציא מרשות הקדש אפשר דאפ"י בטעות מעל שאני הכא שהוא לא הוציאה אלא חבירו הוציאה וזה לא עשה אלא שקבלה. **אמר ליה מקבל מעל לכשיוציא** - כלומר מהשתא אין אחד מהם מועל מהנך טעמי דאמרת אלא מיהו לכשיוציא מעל נהי דגבי זכיה אמרינן דזכיה בטעות היא לכשיוציא לא אמרינן הכי מידי דהוה אכל מוציא מעות הקדש לחולין. **ירושלמי נדר מן הככר מהו לחמס בו את ידיו** - ולא איפשיטא.

דף להב.

מתני'. **ותורם את תרומתו ואת מעשרותיו לדעתו** - מפרש בגמ' לדעתו דמאן. **ומקריב עליו** - אי האי מדיר כהן הוא. **קיני זבין וקיני זבות וקיני יולדות** - לפי שכל אלו מביאין שתי תורים קראם כן. **ומלמדו מדרש דמצות לאו ליהנות ניתנו. ולא ילמדנו מקרא** - בגמ' מפרש טעמא. **גמ'. איבעיא להו הני כהני שלוחי דידן הם** - אע"ג דבפ"ק דקדושין (דף כג) אסיק רב הונא דשלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ואינהו עבדי אפילו הכי בעי הכא למיפשטא ממתני' או מברייתא. **הא קמהני ליה** - וכיון דעביד שליחותיה מהני ליה הוא דבשלמא אי שלוחי דשמיא נינהו אע"ג דשרי להו בהאי קרבן למיכל בקדשים אין זה אלא גרמת הנאה בעלמא ושרי. **וליטעמיך** - דבעית למיפשט ממתני' ליתני מקריב עליו קרבנות. **אלא מחוסר כפרה שאני** - כלומר ואדרבה תפשוט לאידך גיסא דכיון דתנא מחוסרי כפרה בלחוד דאין צריכין דעת משמע דוקא הני משום דכיון דאין צריכין דעת ודאי כהן לאו שליחותן קעביד אבל בשאר קרבנות הצריכין דעת שלוחי דידן נינהו דאי לא ליתני מקריב עליו קרבנות והוה רבותא טפי ומיהו לא מיפשטא בעיין לגמרי דאיכא למימר דתנא מחוסרי כפרה לאשמועי' רבותא דאע"פ שמתירו לאכול בקדשים שרי וכל שכן בשאר קרבנות ומדרבי יוחנן נמי דאמר הכל צריכין דעת לא מיפשטא בעיין לומר דשלוחי דידן נינהו דאיכא למימר דרחמנא שוינהו לכהני שלוחין כל היכא דאיכא דעת בעלים. **חוץ ממחוסרי כפרה** - זב וזבה ומצורע ומצורעת ויולדת ובכולהו כתיב תורת וקרי להו מחוסרי כפרה משום שאסורין ליכנס למקדש ולאכול בקדשים עד שיביאו כפרתן והני כיון דאין קרבנן בא לכפרה אין צריכין דעת אבל כל שצריכין כפרה על חטא צריכין דעת. **שנאמר זאת תורת**

הזב בין גדול בין קטן - וכי היכי דאדם מביא קרבן על בנו קטן שאין לו דעת הכי נמי שלא מדעתו על חבירו. **אלא מעתה לרבי יוחנן** - דס"ל דתורת אתי לרבווי קטן זאת תורת היולדת מאי איכא לרבווי אילימא בין גדולה בין קטנה והא תני רב ביבי וכו'. **משמשות במוך** - חייבות לשמש במוך משום סכנה שמא תתעבר ותמות אלמא לא משכחת לה יולדת שהיא קטנה וכי תימא מאי קושיא הא אסיקנא בפ"ק דיבמות (דף יב) דשמא תמות קאמר ואפשר נמי דלא מייתא איכא למימר מאן דסבר הכי התם ס"ל דבנים הרי הן כסימנים אי נמי עדיפי מסימנים הלכך גדולה היא ולא משכחת קטנה שתלד. **ההיא זאת תורת היולדת בין פקחת בין שוטה שכן אדם מביא קרבן על אשתו כר' יהודה** - כלומר אי לא אשכחן דאדם מביא קרבן על אשתו לא הוה מרבינן שוטה דלמאן קא מזהר רחמנא בשלמא בקטן לאבוה קא מזהר אלא שוטה למאן אבל השתא דאמר רבי יהודה דאדם מביא קרבן על אשתו איכא לאוקמי קרא דזאת תורת ליולדת שוטה שאין אנו צריכין דעתה אלא דעת הבעל כיון שהוא מביא קרבנותיה. **ה"ג דתניא אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכל קרבנות שהיא חייבת א"ר יהודה לפיכך אם פטרה אינו חייב באחריותן שכך כותבת לו אחריות דאית לי עליך מן קדמת דנא** - וה"פ אדם מביא קרבן עשיר על אשתו שאע"פ שכל אשה שיש לה בעל לא הויא עשירה שהרי כל מה שקנתה אשה קנה בעלה אפ"ה כיון שבעלה עשיר מביא בשבילה קרבן עשיר בקרבנות שהיא בעולה ויורד לפי שהבעל חייב בקרבנות אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת למעוטי נדריה ונדבותיה ר' יהודה אומר לפיכך אם פטרה כלומר שגרשה אינו חייב באחריותן שכך כותבת לו בשובר שהיא עושה לו בשעת גירושין מכתובתה כותבת לו שהיא מוחלת כל אחריות שיש לה עליו מקודם לכן ויש בכלל לשון זה אפילו קרבנות דר' יהודה דריש לשון הדיוט ומהכא ילפינן לה בפ' המקבל (ב"מ קד) והא דאמר הכא שכן מביא אדם קרבן על אשתו כר' יהודה לאו דוקא כר' יהודה דהא תני רישא סתמא אדם מביא קרבן עשיר על אשתו אלא משום דלא ידעינן מאן ניהו ת"ק ור' יהודה איירי בה תלינן לה לדידיה.

דף לו.א

מתיב רב שימי בר אבא אם היה כהן זורק עליו דם חטאתו ואשמו - איכא מאן דאמר דמדאותיב רב שימי בר אבא מברייתא ולא - אותיב ממתני' ש"מ

דלא גרס במתניתין חטאות ואשמות ואי מהא לא איריא דהאי דלא אותיב ליה ממתני' משום דכיון דתנא להו בהדי קיני זבין ממילא מוכח דחטאות ואשמות דמצורע קאמר אבל מתניתא דתני סתמא זורק דם חטאתו ואשמו משמע ליה דבכל חטאות קאמר ואפי' הכי שני ליה דדם חטאתו ואשמו של מצורע קאמר. **תנן הכהנים שפגלו במקדש וכו' א"ב שלוחי דשמיא נינהו היינו שפגולן פגול** - דרחמנא שוינהו שלוחי לכל מילי. **אלא א"א שלוחי דידן נינהו אמאי פגולן פגול** - שוגג הוא [דקשה] ליה בשלמא במזיד נהי דשלוחי דידן נינהו פיגולן פיגול דכיון שמפגל במזיד אינו עושה שליחותו אלא אדעתא דנפשיה קעביד וקי"ל בפ"ב דחולין (דף מ) דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה אבל בשוגג אי שלוחי דידן נינהו אמאי פיגולן פיגול דהא כיון דשוגג הוא לאו אדעתא דנפשיה קעביד שמתכוין הוא לעשות שליחותו ולימא שליח שויתיק לתקוני ולא לעוותי ודחי' שאני גבי פגול דאמר קרא וכו' הלכך בעיין הכא לא איפשיטא ומיהו נהי דהכא לא איפשיטא לה מההיא דפ"ק דקידושין מוכח דשלוחי שמיא נינהו וכמו שכתבתי למעלה. **גופא, א"ר יוחנן הכל צריכין דעת וכו'** - הקשו בתוס' התנן ומייתי לה בפרק האיש מקדש (קדושין נה) בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר זכרים לעולות כלומר ויקרבו אלמא אין צריכין דעת ותירצו דהתם שאני דכיון שנאבד דעת בעלים הוא שכל כהן שירצה להקריב יקריב. **אלא מעתה יביא אדם חטאת חלב על חבירו אלמה אמר רבי אלעזר וכו' לא עשה ולא כלום** - משום דאין דנין אפשר משאי אפשר. **אשתו שוטה היכי דמי** - כלומר לעולם בכי הא דנין אלא למאי דאמר לר' יהודה דאדם מביא על אשתו שוטה לא חטאת חלב קאמר אלא קרבן יולדת דחטאת חלב אי אפשר דהיכי דמי וכו' וכיון שהיא פטורה אי אפשר שיביא בעלה עליה. **אלא מעתה יביא אדם פסח על חבירו** - לדידך דדנית אפשר משאי אפשר. **לא עשה כלום** - שצריך שימנה עמהם מדעתו. **א"ר זירא שה לבית אבות לאו דאורייתא** - לעולם בכי האי דנין ומיהו מפסח לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויו ה"מ בראויין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי לית לן בה. **הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים** - אמר לבניו הריני עולה לירושלים ולאחר שאהיה שם אשחוט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון. **על בשרא קאי** - כשעלה זה

כבר נשחט ואם כן היאך נמנה עליו והכתיב מהיות משה ודרשינן מחיותא דשה (פסחים פט). **ומזכי להון** - בתמיה היאך האב מזכה לאחד מבניו אחר שחיטה א"נ האי ומזכה להם אההוא בן שעולה ראשון קאי היאך מזכה לאחיו דבשלמא איהו זכי דאיכא למימר כיון שעלה ראשון הוברר שכשנשחט הפסח עליו נשחט אבל היאך מזכה לאחיו והכי מוכח סוגיין דפרק כל הגט (גיטין דף כה). **כדי לזרזן** - שיהיו רגילין להזדרז במצות. **ונמצאו בנות זריזות** - ולא קתני בנות זכו אלמא לא נתכוין אלא לזרז בלבד.

דף לו.ב

איבעיא להו התורם משלו על של חבירו צריך דעתו או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו לא צריך דעת - דזכין לאדם שלא בפניו ומסתמא הוי ליה כשלוחיה. **אילימא לדעתיה דליה** - דהאי תורם מאן שוייה שליח דהא דרשי' מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם. **אלא לדעתו דבעל הכרי הא מהני ליה דעביד שליחותיה** - וכל שעושה שליחותו הרי מהנהו. **אלא אדעתא דנפשיה** - דתורם ולא חשבינן ליה מהנה כיון דמדעתיה עביד ולא יהיב ליה מידי למודר ואתיא מתני' כחנן דלרבנן אי אפשר דלא גרע מפורע חובו דאסור לרבנן הרשב"א ז"ל ולי נראה אפי' לרבנן שרי דכיון דאסיק לקמן דתורם משלו על של חבירו טובת הנאה של תורם איכא למימר דתורם לתת לאותו כהן שהוא רוצה מתכוין ואדעתא דנפשיה קא עביד ובעל הכרי בגרמא דמדיר בעלמא מתהני. **אלא לאו אין צריך דעת** - ומאי דכתוב במקצת נסחי ואי אמרת צריך דעת הא קמהני ליה לישנא יתירא הוא דכבר אמרינן אילימא לדעתו של בעל הכרי הא קמהני ליה. **כדאמר רבא באומר כל הרוצה וכו'** - **בבעיא דר' ירמיה בסמוך אמר הכי. הכא נמי באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום** - וכי האי גוונא מהני לגבי תרומה דבגלוי דעת בלחוד דניחא ליה סגי ולגבי מודר הנאה לא חשיב מהנה כיון דלא משוי ליה אידך שליח בהדיא ומיהו דוקא באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום אבל אי אמר כל השומע קולי יתרום שליחות מעליא הוי ואסור במודר הנאה דהא אמרינן בפ' המדיר (כתובות דף ע) כל השומע קולי יזון שליחותיה קעביד ומפקינן לה מדתנן בפ' התקבל (גיטין דף סו) דגבי גט מהני אם אמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הלכך דוקא באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום דלאו שליחות גמור הוא ומיהו כי אמרינן דלתרומה מיהא מהני דוקא דאמריה בהאי לישנא דהא

לישנא מציעתא הוה ומש"ה נהי דלגבי מודר לא הוי שליחות לתרומה מיהת מהני אבל אי אמר כל התורם אינו מפסיד אפשר דאפילו לגבי תרומה לא מהני דלאו לישנא מעליא הוא כשיבא ויתרום והכי נמי מוכח דהא האומר כל הזן אינו מפסיד והלך אחד וזן אינו חייב לשלם דלא שוייה שליח כלל. **התורם משלו על של חבירו טובת הנאה של מי** - כלומר מי זכאי בנתינת תרומה זו תורם או בעל הכרי שתהא טובת הנאה שלו טובת הנאה שיתן לו ישראל דבר מועט שיתן אותה תרומה לבן בתו כהן דאילו כהן אסור ליה למיתב מידי לישראל כדי שיתן לו תרומתו דאפילו כהן המסייע בבית הגרנות (בכורות כו) קרינן ביה שחתם ברית הלוי. **אי לאו פירי דהדין** - של תורם. **תבואת זרעך ונתת** - תלה הנתינה בבעל הזרע דהיינו בעל הכרי. **ואי אמרת טובת הנאה לבעל הכרי הא קא מהני ליה** - שמזכהו תורם לבעל הכרי ליתן אותה תרומה למי שירצה ושקיל מיניה טובת הנאה ונמצא מהנהו ממש. **המקדיש מוסיף חומש** - המקדיש בהמה לקרבנו של חבירו והוממה ורוצה לפדותה מקדיש קרוי בעלים לענין שצריך להוסיף חומש שהבעלים בלבד מוסיפין חומש כשפודין את קדשיהם. **המתכפר עושה תמורה** - כלומר אבל לענין תמורה הזוכה בה לצורך קרבנו קרוי בעלים ומתפיס תמורה בה אבל מקדיש לא ובתמורה יליף לה מקראי [ע"ש בתמורה יוד י' וצ"ע]. **טובת הנאה שלו** - של תורם ולפי זה קרא דכתיב עשר תעשר את כל תבואת זרעך ונתת אעשר תעשר קאי וה"ק עשר תעשר ונתת דמעשר זכאי בנתינה והכי מפרש לה במס' תמורה. **מקרא מאי טעמא לא ילמדנו משום דקא מהני ליה** - כשאינו נוטל ממנו שכר. **מדרש נמי קא מהני ליה** - מהאי טעמא גופיה.

דף לזא

אמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש על המדרש לא שרי ליה למשקל - נראה בעיני דה"פ מדינא מותר ליטול שכר על המקרא ולא על המדרש כדמפרש ואזיל מיהו יש מקומות שמחמירין על עצמם שלא ליטול שכר אפי' על המקרא כדי שלא יבא ליטול מן המדרש ובאותן מקומות אפילו מקרא יכול ללמדו שהרי מכיון שהחמירו על עצמן למצוה אינן רשאים ליטול שכר והוה ליה מקרא כמדרש לכל המקומות אלא דמתני' מתוקמא במקום שנוטלין שכר על המקרא כלומר שלא החמירו על עצמן ואפילו באותו מקום על המקרא דוקא הוא דשרי למשקל ומש"ה לא

ילמדנו דכיון שנוטלין עליה שכר אם מלמדו בחנם נמצא מהנהו אבל על המדרש לא שרי למשקל דמדינא אסור כדמפרש ואזיל הלכך כי מלמדו מדרש בחנם לא מהני ליה ולא מידי דאגרא לא מחייב ביה ולימוד גופיה נמי לאו הנאה הוא דמצות לאו ליהנות נתנו. **ולענין הלכה קיימא לן הכי דעל המדרש לא שרי למשקל מיהו ה"מ שכר לימוד אבל אגר בטלה שרי - והכי איתא בירושלמי דגרסינן התם יכול אף על מקרא ותרגום כן ת"ל חוקים ומשפטים חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואי אתם מלמדים בחנם מקרא ותרגום וכן חמי מתניא נסבין אגריהון אמר ר' יודן בר' ישמעאל שכר בטלן הם נוטלין. מאי שנא מדרש דלא דכתיב ואותי צוה ה' בעת ההיא - האי קרא מייתי לאשמעינן דמשה נצטווה ללמוד תורה לישראל. וכתוב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' - כלומר שצוני ללמוד בחנם דאי לא כאשר צוני אמאי קאי דליכא למימר בשכר דהיכי לימא כאשר צוני וכי צוהו בכך לא סגיא דלא לישקול אגרא וליכא למימר נמי דכאשר צוני הכי קאמר כאשר צוני ולא מעצמי אני אומר דודאי ישראל לא היו מפקפקין בכך דהא כתיב בך יאמינו לעולם אלא ודאי ה"ק כאשר צוני ללמד בחנם. מקרא נמי בחנם - מהאי קרא גופיה. רב אמר שכר שימור - דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכין שימור ומש"ה נהי דאגר לימוד אסור שכר שימור שרי. ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים - שמלמדין להם טעמים דלאו מדאורייתא נינהו הלכך לא הוו בכלל חוקים ומשפטים ואיכא בין רב לרבי יוחנן ללמד מקרא לגדול דלא בעי שימור דלרב אסור דס"ל דפיסוק טעמים דאורייתא ולרבי יוחנן שרי משום שכר פיסוק טעמים הלכך לענין הלכה כיון דקיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות נדרים. תנן לא ילמדנו מקרא וכו' אלא למאן דאמר שכר שימור [גדול בר שימור] הוא - והא איהו נטר נפשיה. בקטן - דהוי האי מודר קטן דאף על גב דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אפילו הכי לא ספינן ליה בידיים וכשמלמדו הרי הוא מהנהו. ואם היה גדול מלמד לו ולבניו מקרא - לו דלא בעי שימור לבניו נמי אע"ג דבעו שימור לא מתסר טפי מזן את בניו ואת בנותיו. מיתבי תינוקות לא קורין בתחילה בשבת - מה שלא קראו מימיהם אלא שונין בראשון אם קראו פעם ראשונה לפני השבת שונין אותו בשבת אע"פ שהיא חזרה ראשונה. בשלמא למ"ד שכר פיסוק טעמים היינו דאין קורין בתחילה בשבת**

- לפי שעיקר השכר אינו אלא על קריאה ראשונה שטרחה מרובה ומש"ה אין קורין בתחילה בשבת דשכר שבת אסור אבל שונין בראשון משום דאחזרה לא שקלי אגרא. **אלא למאן דאמר שכר שימור אמאי אין קורין וכו'** - כלומר מאי איכא בין פעם ראשונה לשניה הרי השכר אינו אלא על השימור וכי היכי דאיכא שימור בתחילה הכי נמי איכא שימור כששונין. **הבלעה היא** - שמבליע שכר יום השבת בכלל שכר שאר הימים. **לשמור את התינוק** - שהיו מגדלין תינוקות בחצרות הבנויות על גבי הסלע מפני קבר התהום כדי שימלאו מים מן המעיין לקדש אפר הפרה. **לשמור הפרה** - פרה אדומה. **את הזרעים** - לצורך עומר היו משמרין אותם קודם הבאת העומר הכי מפרש לה רש"י ז"ל בפרק הזהב (ב"מ דף נח). **לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן** -

דף לזב.

אם נאבדו בשבת דכיון דלא שקיל אגרא בשבתא הוה ליה שומר חנם. **אם היה שכיר שבת** - שבוע אחת. **שכיר שבוע** - שמטה אחת. **נותן לו שכר שבת** - כיון שלא הזכירו בפירוש אלא שהבליעו בכלל שאר הימים. **לפיכך** - כיון דהוי שומר שכר אם אבדו בשבת חייב באחריותן. **דיפנו אבוהון דינוקא למצותא דשבתא** - שאבות התינוקות פונין למצות שבת ומשתעשעין עם התינוקות ואם יקראו התינוקות לכתחילה יחושו לבטולם. **ויקיר עליהון עלמא** - על התינוקות שמתוך שאכלו יותר ממה שדרכן לאכול בחול אבריהם כבדין עליהן ואין יכולין ללמוד בתחילה שצריך עיון מרובה. **גדול מי בעי שימור** - בתמיה כך היא הגירסא במקצת נסחאות ואתי שפיר דה"ק סתמא דמתני' דקתני ולא ילמדנו מקרא בגדול היא מדקתני סיפא אבל מלמד את בניו דמאי דמשנין לעיל חסורי מחסרא שינויא דחיקא היא אלא ודאי בגדול מתוקמא וגדול מי בעי שימור, ואיכא נסחי דגרסי בנות מי בעי שימור והכי פריך ודאי כל היכא דתנא תנא המודר הנאה מחבירו בין איש בין אשה משמע והיכי פסיק ותנא לא ילמדנו מקרא נהי דמוקמת לה בקטן תינח בניס קטנים דבעו שימור אבל בנות אפי' קטנות לא בעו שימור שאין דרכן לצאת לחוץ. **קסבר פיסוק טעמים דאורייתא הוא** - ואסור ליטול על לימודם שכר דכיון דמדאורי' נינהו הוו להו כחוקים ומשפטים. - מפורש זה תרגום - דמפרש ליה לקרא. **ושום שכל אלו הפסוקים** - נקודות המפסיקות בין פסוק לפסוק וקרי להו שום שכל שעל ידיהן אדם מבין המקרא כפי תנועת

הטעמים כדאמר פרק קמא דחגיגה (דף ו) נפקא מינה לפסוקי טעמי. **המסורות** - מה שנמסר במסרה. **אמר רבי יצחק מקרא סופרים** - הקריאה שמסרו לנו הראשונים שנקראו סופרים. **ועטור סופרים** - תיבות יתירות שנכתבו ליפות הלשון ונקראות עטור לפי שהן מעטרין את הלשון. **קריין ולא כתיבן** - תיבות הנקראות ולא נכתבו. **כתיבן ולא קריין** - שנכתבות ואינן נקראות. **הלכה למשה מסיני** - כך קבל משה בסיני ומסר לישראל. **מקרא סופרים ארץ ארץ** - שכשיש בו אתנחתא נקרא ארץ בקמץ. **שמים מצרים** - שאע"פ שאין בהם אל"ף נקראים כאילו היתה בהם. **עטור סופרים אחר תעבורו אחר תלכו אחר תאסף קדמו שרים אחר נוגנים** - כל הני אחר מיותרין הן ואינן אלא לתפארת הלשון דהוה ליה למכתב סעדו לבכם ותעבורו תסגר שבעת ימים ותאסף קדמו שרים נוגנים אלא שנכתבו לתפארת הלשון. **צדקתך כהררי אל** - הוה ליה למכתב צדקתך הררי אל כדכתיב משפטיך תהום רבה לומר שההרים הרמים כלומר המלאכים צריכין לצדקת השם אלא שכתב כהררי אל לתפארת הלשון ובדברי מורי ראיתי דעטור סופרים היינו שכותבין טעם מפסיק באחר כי היכי דלישתמע אח"כ תלך ואח"כ תעבורו ואחר כן תאסף קדמו שרים ואח"כ נוגנים צדקתך כהררי נפסק בטעם כהררי ממלת אל לומר שמלת אל הפוכה כאילו היתה בתחלת הפסוק ופירוש אל צדקתך נגלית כהרים שהם גלויים ואלמלא ההפסק היה במשמע אחר שתלכו אחר שתעבורו אחר שתאסף קדמו שרים אחר הנוגנים שהנוגנים קדמו להם צדקתך כהרים של אל וקרי ליה עטור סופרים משום דמעטרי לה למילתא בטעם הקריאה. **קריין ולא כתיבן פרת דבלכתו** - בשמואל הוא להשיב ידו בנהר פרת פרת קרי ולא כתיב. **איש דכאשר ישאל** - בשמואל נמי הוא גבי אחיתופל כאשר ישאל איש בדבר האלהים איש קרי ולא כתיב. **באים דונבנתה** - בירמיה הוא הנה ימים באים נאם ה' [ונבנתה] העיר וגו' באים קרי ולא כתיב. **לה דפליטה** - בסוף ירמיה בנבואת בבל יהי לה לפליטה לה קרי ולא כתיב. **את דהגד הוגד** - ברות ויען בועז ויאמר לה הגד הוגד (את) [לי כל] אשר עשית את חמותך האי את קרי ולא כתיב מיהו בספרים שלנו קרי וכתוב ואף במסרה לא מדכר ליה בהנך דקריין ולא כתיבן. **אלי דהגורן** - ברות נמי הוא ותאמר אליה את כל אשר תאמרי אלי אעשה והפסוק שאחוריו ותרד הגורן ותעש ככל אשר צותה חמותה וקרי ליה אלי דהגורן אע"ג דבההוא קרא ליכא הגורן כיון דסמוך ליה בפסוק דלאחריו.

אלי דהשעורים - ברות נמי הוא ותאמר שש השעורים האלה נתן לי כי אמר אלי אלי קרי ולא כתיב. **כתיבן ולא קריין נא דיסלח** - במלכים בהשתחויותי בית רימון יסלח נא ה' לעבדך כתיב נא ולא מקרי.

דף לח.א

זאת דהמצוה - בסדר ואתחנן כך מצאתי כתוב ולא נמצא בספרים שלנו. **ידרוך דהדורך** - בסוף ירמיה ידרוך הדורך את קשתו ידרוך שני כתיב ולא קרי. **חמש דפאת נגב** - בסוף יחזקאל (והנה) [ואלה] מדותיה וגו' חמש חמש מאות וארבעת אלפים חמש שני כתיב ולא קרי. **אם דכי גואל** - ברות ועתה כי אמנם כי אם גואל אנכי האי אם כתיב ולא קרי ובמסרה חשיב כל הני וטפי עלייהו אחריני מיהו לא חשיב את דהמצוה אלא את דהנפש דכתיב בירמיהו גבי צדקיה חי ה' אשר עשה לנו את הנפש הזאת. **מתיב רב חסדא ואותי צוה ה' בעת ההיא** - אלמא דהשם צוהו ללמד את ישראל ומפרקינן ואני לכם וקרא ה"ק ואותי צוה ה' בעת ההיא ואני נתתי את לבי ללמד חוקים ומשפטים. **למען תהיה לי השירה הזאת לעד** - ואי שירה לבדה קאמר מאי סהדותא איכא. **פלפולא בעלמא** - נתן לו למשה והוא נהג בו טובת עין לישראל. **וכתיב עשר אמות ארך הקרש** - אלמא משה גבוה עשר אמות היה וכיון שהיה גדול כל כך מסתמא גבור היה. **אריך וקטין** - ארוך בקומה וקטין בכח. **חוץ מאחת** - ידיעת הש"י על אמיתתו כדכתיב ותחסרהו מעט מאלהים. **לאפוקי מאן דשקל בלא אגרא** - וכי משתבח היה שלא נטל בלא שכר. **אלא אפילו באגרא** - שלא היה נהנה משל אחרים. **אפילו ברצון** - דזימנין מתרצו משום כסופא ולא ניחא להו. **מתני' וזן את אשתו ואת בניו** - אפי' כרבנן אתיא דבתורת מצוה עסקינן ולא בתורת פרעון של בעל שחייב במזונותיהם ואע"ג דהמודר מתהני שאינו צריך לתת להם מזונות ההיא הנאה דממילא היא. **ולא יזון את בהמתו בין טמאה בין טהורה** - דמהנהו הוא ממש מפני שמעלה בדמים. ר' אליעזר אומר זן את הטמאה - כדמפרש ואזיל שכיון שאין בה למודר הנאת אכילה אינו נהנה במזונותיו של מדיר. **וגופה שלו** - לאכילה הלכך

דף לח.ב

אי מפטם לה מהני ליה. **והטמאה נפשה וגופה לשמים** - שאין לו בה היתר

אכילה ונמצא שאינו נהנה בפטומה. **שאם ירצה הרי זה מוכרה לעובדי כוכבים** - שאוכלין אותה וכשהיא מפותמת לוקחין אותה ביותר או מאכילה לכלבים ונמצא נהנה בפטומה ורבו בשרה ונ"ל דר"א לא שרי בטמאה אלא לזונה מזונות יתרים כדי לפטמה משום דס"ל דכיון דאינה עומדת לאכילה אלא למלאכה אינן נהנין בעלים בפטומה דאדרבה מפנקא טפי ולא עבדא שפיר אבל במזונות הצריכין לכדי חייה לא שרי ר' אליעזר דבכי האי גוונא ודאי מהנהו ומשום דת"ק פסיק ותני ולא יזון את בהמתו בין טמאה בין טהורה דמשמע דבכולהו גווני דמתסר בטהורה מתסר נמי בטמאה מהדר ליה רבי אליעזר לא כי אלא איכא גוונא דזון את הטמאה אע"פ שאינו זן את הטהורה ונהי דתנא מסתם לישניה סמיך ליה אמאי דאמרו לו ודקמהדר להו ר"א דמשקלא וטריא דידהו מוכח דר"א לא שרי בטמאה אלא במזונות יתרים כדי לפטמה ולא בכדי חייה וראיתי להרשב"א שכתב בהפך ולא נתחוורו דבריו. **גמ'. הרי מוסר לו שפחה לשמשו** - דקס"ד דבבתו נערה עסקינן. **אלא בשנכסי חתן אסורין על אבי כלה** - וקמ"ל שאע"פ שנכסיו אסורין עליו מותר להשיא לו בתו אע"פ שיתחייב לזונה אחר כן ונמצא מהנהו. **גדולה מזו אמרו זן את אשתו ואת בניו וכו' ואת אמרת מותר להשיא לו בתו** - כלומר אם הוא יכול לזון את בתו בעודה ברשותו שהוא חייב במזונותיה כ"ש שיוכל לזון אותה אחר שנשאה שנתחייב במזונות אשתו ומאי קמ"ל רב הונא. **ובבתו בוגרת** - דלא איהו קמסר לה אלא היא עצמה, ומדעתה טעמא קא יהיב למילתיה כלומר מש"ה שרי דהא מדעתה היא דכיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה אי נמי כי קאמר מדעתה למעוטי דעתו דחתן שאם עשאו שליח לדבר עמה על עסקי נשואין אסור דהא קא מהני ליה. **המדיר את בנו לת"ת** - האב הדירו שלא יהנה אביו ממנו כדי שלא יתבטל מת"ת. **מותר הבן למלאות לאביו חבית של מים ולהדליק לו את הנר** - דמסתמא ממילי זוטרי כי הני דליכא בהו בטול למוד תורה לא אדריה והכי מוכח האי פירושא בתוספתא דבכורות (פ"ו) דתניא מעשה באחד שהרצה בנו לת"ת והדירו מלעשות מלאכה והתיר לו יוסי ברבי למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר. **ירושלמי** - במס' ביכורים תני המדיר את בנו לת"ת מותר למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן אף ליקח לו חפצים מן השוק מה פליגין כאן באיש כאן באשה אם היה אדם מסויים עשו אותו כאשה כלומר דאשה ואדם מסויים אין דרכן ליקח חפצים מן השוק

ואנן סהדי דאדעתא דהכי לא אדריה אבל איש שאינו מסויים כיון שדרכו לילך בשוק אפי' בהני אדריה. **מותר להשקות לו כוס של שלום** - כלומר מותר לשמשו בכוס של בית אבל אי נמי של בית המרחץ מפני דרכי שלום שהיה דרכן בכך ומיהו דוקא האי כוס של מודר דלשמשו בכגון זה בלבד התירו דומיא דאידך דהמדיר את בנו לת"ת שהתירו לבן למלאות לאביו מים משל אב. **את עבדיו ואת שפחותיו הכנענים** - נ"ל דבמזונות יתרים קאמר ואדר"א קאי וה"ק ההוא שריותא דשרי ר"א בבהמה טמאה דהיינו מזונות יתרים כמו שפירשתי במשנתנו ליתיה דאפי' בהמה טמאה לפטומא עבידא ולמוכרה לעובדי כוכבים אבל בעבדיו ושפחותיו הכנענים מיהא איתיה דאינהו למנקרותא עבידן כלומר לנקר הבית ולתשמיש בלבד ואיכא דגרסי למנחרותא כלומר שאין עומדין לאכילה אלא לנחירה בעלמא שכשהן מתין מניחין אותן ואין אדם אוכלן. **מתני' נכנס לבקרו עומד אבל לא יושב** - מפרש בגמרא. **גמ'.**

דף לט.א.

אי בשנכסי מבקר אסורין על החולה אפילו יושב נמי - דעומד מאי טעמא שרית ליה משום דמבקר מצוה דנפשיה עביד ונהי דחולה מתהני ממילא שרי וכיון שכן אפילו יושב נמי אית לך למישרי מהאי טעמא. **ואי בשנכסי חולה אסורין על המבקר אפילו עומד לא** - שהרי נהנה בדריסת הרגל ומשום מצוה לית ליה לאתהנויי מאיסורא. **דאפי' במקום שנוטלין שכר על הישיבה וכו' -** נ"ל דה"פ דאיכא דוכתי שהחמירו על עצמן שלא ליטול שכר אפי' מישיבה אע"פ שהוא מותר משום דמצות ביקור די לה בעמידה ואפ"ה כדי שלא יבאו ליטול שכר על העמידה החמירו על עצמן שלא ליטול שכר אף על הישיבה ובאותן מקומות בין עומד בין יושב שרי דישיבה נמי לדידהו מצוה אלא אפי' במקום שאין מחמירין על עצמן אפ"ה על העמידה לא שרי להו למשקל ומש"ה פסיק תנא ותני נכנס לבקרו עומד בכולהו דוכתי דמצוה קעביד ואידך ממילא מתהני אבל לא יושב בכולהו דוכתי דמקום שאין מחמירין על עצמן בישיבה ליכא מצוה ונמצא חולה חייב בשכרו וכשאינו נוטל ממנו כלום נמצא מהנהו. **ואי בעית אימא כדאמר ר' שמעון בן אליקים** - לקמן בפרקין נדרים (דף מב) וה"ק דינא דמתניתין בכולהו דוכתי איתיה ואפילו במקום שאין נוטלין שכר לא על העמידה ולא על הישיבה ונהי דבהווא דוכתא מדינא בין

עומד בין יושב שרי אפי' הכי גזרינן שמא ישא בשיבה יותר מכדי הצורך ובכי האי גוונא בכולהו דוכתי לית להו למעבד הכי בלא אגרא אבל בעמידה לא גזרינן שמא ישא דכיון שאתה מצריכו לעמוד אית ליה היכרא משא"כ בההיא דר"ש בן אליקים כמו שנפרש עלה דההיא בס"ד. **עולא אמר לעולם בשנכסי חולה אסורין על המבקר** - וכ"ת א"כ אפי' עומד ליתסר משום דלא אדריה מן חיותיה כלומר דמסתמא חולה כי אדריה למבקר לא אדריה במילתא דצריכא ליה כי הכא שהחולה נהנה ממנו בביקורו ואיכא נסחי דגרסי וכגון דלא אדריה מן חיותיה ולהך נסחא נמי לאו דבעי דאמר הכי בפירוש אלא סתמא דמילתיה הכי איתא והכי מוכחא הך מיתבי דמייתי בסמוך. **מיתבי חלה הוא נכנס לבקרו כו'** - היינו דשאני בין הוא לבנו דחלה הוא נכנס לבקרו משום דמסתמא מן חיותיה לא אדריה וחלה בנו שואלו בשוק אבל אינו מותר ליכנס לביתו דאפשר דאפילו מן חיותיה דבריה אדריה והא מוכחא דכי אמרינן מן חיותיה לא אדריה מסתמא הוא דאמר הכי אף על גב דלא פריש דאי בעינן דפריש אכתי קשיא לעולא מ"ש הוא ומ"ש בנו אי פריש בתרוייהו שרי ואי לא פריש בתרוייהו אסור אלא ודאי בסתמא עסקינן וסתם הוי כמפרש לגבי דידיה אבל לא לגבי דבריה. **אלא לשמואל דאמר בשנכסי מבקר אסורין על החולה מ"ש הוא ומ"ש בנו** - כלומר דאדרבה בבנו שרי טפי שאינו מודר ממנו ואי מודר נמי מבנו מ"ש הוא ומ"ש בנו בתרוייהו אית לן למימר נכנס לבקרו עומד. **אמר לך** - שמואל אין ודאי דברייתא מתוקמא בשנכסי חולה אסורין על המבקר דמודינא בטעמא דידך דמסתמא מחיותיה לא אדריה ואמינא נמי טפי מינך דאפילו משיבה לא אדריה ומשום הכי לא מצינא לאוקמי מתניתין כדמוקמית לה דהיינו בנכסי חולה אסורין על המבקר דא"ה אפי' יושב נמי שרי דישיבה נמי דמבקר חיותיה דחולה הוא ולא אדריה. **ולענין הלכה קיימא לן כשמואל דכיון דרבא מפרש מילתיה ואמר דמתני' דיקא ליה הכי הלכתא כוותיה הלכך בשנכסי חולה אסורין**

דף לט.ב.

על המבקר נכנס לבקרו אפי' יושב דישיבה נמי חיותיה דחולה הוא ולא אדריה דבהכי ניתא ליה אבל חלה בנו לא יכנס לביתו כלל אלא שואלו בשוק ומיהו דוקא היכא דאדריה חולה למבקר דאומדן דעתא הוא דמן חיותיה לא אדריה אבל היכא שהמבקר אסור על עצמו נכסיו של חולה לא

יכנס לביתו כלל דבכי האי גוונא ליכא אומדנא הדין הוא דינא דנכסי חולה אסורין על המבקר והיכא דנכסי מבקר אסורין על החולה נכנס לבקרו עומד משום דמחויב לעשות בחנם ומצוה דיליה קעביד ואידך ממילא קא מתהני אבל לא יושב ואפילו במקומות שמחמירין על עצמן שלא ליטול שכר אפי' על הישיבה משום גזירה שמא - ישהא בישיבה - וכי אמרינן בנכסי מבקר אסורין על החולה דנכנס לבקרו עומד משום דמצוה דנפשיה קעביד ואידך ממילא מתהני הני מילי בכי האי גוונא דהנאה ממילא היא אבל היכא דיהיב ליה מידי כיון שהוא מהנהו ממש מיד ליד ולא גרמא היא אסור והיינו דתנן לקמן בפרקין נדרים (דף מג) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנווני הרגיל אצלו ויאמר לו וכו' וכן היו מהלכים בדרך ואין לו מה יאכל נותן על גבי הסלע דוקא בכה"ג שרי אבל מידו לידו לא ואף על גב דמצוה קעביד וטעמא דמילתא כדאמרינן דדוקא הנאה דממילא שריא במקום מצוה אבל הנאה דבידים לא. **ובני אדם מבקרין אותן** - והיינו דכתיב ופקודת כל אדם יפקד עליהם. **שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם** - כלומר שעלו במחשבה להבראות קודם שנברא העולם שא"א לעולם בלא הם וכדאמרי' שמחשבתן של ישראל קדמה לכל ועל כרחיק לא נברא העולם בלא גיהנם לצורך הרשעים. **אי לא מקרב פומא להכא ליקרב** - וקריבה בעלמא ליתא בכלל אין כל חדש. **והא ברקיע קביעי** - כדכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וזבול למעלה מן הרקיע הוא כדאיתא בפ' אין דורשין (חגיגה יב). **אם אתה עושה דין לבן עמרם** - ממחלקותו של קרח ומשמע להו דהאי קרא במחלקותו של קרח מדריש משום דביציאת מצרים ובקריעת ים סוף משתעי בספר חבקוק וכתוב ביה מחצת ראש מבית רשע ומשמע להו דהיינו קרח וכתוב בתריה שמש ירח עמד זבולה. **כעישורייתא דרבי** - שכל אחת נוטלת עישורה מנכסים שנותרו אחר שנטלה אותה שלפניה עישור שלה וכן נמי כל אחד מן המבקרין נוטל אחד מששים מן החולי שנשאר לחולה אחר שבקרו אותו שלפניו. **ובבן גילו** - שנולד המבקר במזלו של חולה. **וחוזרות כולם וחולקות בשוה** - שכיון שבבת אחת באו ליטול אינו בדין שיהא חלקן של ראשונות יותר מן האחרונות.

דף מ.א.

באיש - חלה. **אין מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות** - נראה בעיני

דה"ק פעמים שצריך לבקש רחמים על החולה שימות כגון שמצטער החולה בחליו הרבה ואי אפשר לו שיחיה כדאמרינן בפרק הנושא (כתובות קד) דכיון דחזאי אמתיה דרבי דעל כמה זימנין לבית הכסא ואנח תפילין וקא מצטער אמרה יהי רצון שיכופו העליונים את התחתונים כלומר דלימות רבי ומש"ה קאמר דהמבקר חולה מועילו בתפלתו אפי' לחיות מפני שהיא תפלה יותר מועלת ומי שאינו מבקרו אין צריך לומר שאינו מועילו לחיות אלא אפי' היכא דאיכא ליה הנאה במיתה אפי' אותה זוטרתי אינו מהנהו. **לא ליסעוד איניש** - לא יבקר ופקודת כל האדם מתרגמינן וסיעדא. **קצירא בתלת שעי קמייתא רווחא דעתיה** - וכסבור המבקר שנתרפא ואין צריך לבקש רחמים עליו. **בתרייתא תקיף חולשיה** - וכסבור שהוא באפס תקוה ומתיאש מן הרחמים. **לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי ספסל** - איכא מאן דאמר דדוקא כשהחולה שוכב על גבי קרקע שנמצא מבקר גבוה ממקום שכינה. **אמר ר' אבין אמר רב מטרבא במערבא סהדא רבה פרת** - כשירד מטר בא"י מעיד עליו פרת בבבל שכל שהוא גדול בידוע שאע"פ שלא ירדו גשמים כאן ירדו גשמים בא"י ונפקא מינה שאסור לטבול בו לפי שאין מי גשמים הנוטפין מטהרין בזוחלין אלא באשבורן כלומר דקו וקיימי כדתניא בספרי אי מה מעיין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעין ובור מעיין מטהר בזוחלין ומקוה באשבורן הילכך כל היכא דאיכא למיחש שמא רבו נוטפין על הזוחלין אסור והיינו כשהנהר גדול הרבה אבל אם היה הולך לאטו או שלא נתרבה אלא מעט דליכא לספוקי ברביית נוטפין שרי כדתניא בתוספתא העיד ר' אלעזר בר צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפין שהם כשרים. **ופליגא דשמואל דאמר שמואל נהרא מכיפיה מתברין** - מכיפיה מסלעו כלומר ממקורו הוא מתגדל שאע"פ שאנו רואים שכשהגשמים יורדין נהרות מתרבים עיקר רבויין ממקורן הוא כדאמר' בפרק סדר תעניות (דף כה) אין לך כל טפח וטפח יורד מלמעלה שאין תהום עולה לקראתו טפחיים ונמצא שלעולם זוחלין רבין על הנוטפין דהא לטפח של גשמים איכא טפחיים דמעיין הלכך לשמואל מותר לטבול בנהרות לעולם אפי' כשראה לעין שנתרבו הרבה מחמת המטר. **ופליגא זידיה אדידיה דאמר שמואל אין המים מטהרין בזוחלין** - דאיכא למיחש לרבו הנוטפין.

אלא פרת ביומי תשרי בלבד - לפי שאינו עת גשמים ולא זמן הפשרת שלגים ולא למיסר כל הנהרות חוץ מפרת אתא ולא למיסר נמי פרת בכל השנה אלא ביומי תשרי אתא דכיון דכולא חששא משום שמא ירבו נוטפים על הזוחלין היא כל שאנו בקיאים בפרת ביומי תשרי כמה היא עלייתו וכן בשאר נהרות ויודעין אנו בהם שלעולם אינו מתמעט משיעור כך ואפי' בעת יובש גדול כל שאין אנו רואים בו כי אם אותו שיעור למה נחוש לו הא ליכא למיחש לשמא ירבו נוטפין על הזוחלין אלא שמואל תרתי קמשמע לן חדא דנהרות שהן מכזבין מימיהן אין טובלים בהן לעולם דכיון שפעמים שמכזבים לעולם חוששין בהם לגשמים או להפשרת שלגים וכדתנן במס' פרה (פ"ח מ"ט) המים המכזבין פסולין אלו הם המים המכזבין המכזבין פעם אחת בשבוע והמכזבין בפולמוסיאות ובשני בצורת כשרין והכי פירושו דכל שמכזבין בלא טענה אע"פ שאין מכזבים אלא לעתים רחוקות פעם אחת בשבוע פסולין דחיישינן שמא מי גשמים הן ואין מטהרין בזוחלין אלא באשבורן אבל המכזבין מחמת טענה כגון בפולמוסיאות ובשני בצורת כשרין ומש"ה קאמר שמואל שאין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת וכיוצא בו שאינו מכזב לעולם ולמעוטי מים המכזבין הוא דקאמר פרת ופרת וכיוצא בו קאמר וקאמר נמי דבפרת וכיוצא בו שאינו מכזב אינו מותר לטבול בו מן הסתם בכל השנה כולה מי שאינו בקי בו אלא ביומי תשרי בלבד לפי שביומי תשרי אינו עת גשמים ולא זמן הפשרת שלגים ולפיכך אפי' מי שאינו בקי בו אין לו לחוש שמא רבו עליו נוטפין אבל אין ה"נ דמי שבקי בפרת וכיוצא בו כל השנה כל שהוא רואה שלא נתרבה על מה שהוא זוחל בתשרי בכדי שיהא ראוי לחוש לרבוי נוטפין טובל בו בכל השנה וכן נמי אם רואה בתשרי שנתרבה כל כך עד שאפשר לו לחוש שמא רבו בו נוטפין אפי' בתשרי אינו טובל בו אלא שמואל סתמא קאמר דמי שאינו מכיר אפי' בנהרות שאין מכזבין יש לו לחוש כל השנה ברבייתן וביומי תשרי אין לו לחוש כן נ"ל וראיתי מי שכתב בהפך ולא נראו לי דבריו. **אבוה דשמואל עביד להו לבנתיה מקוואות ביומי ניסן** - שמפני שהיה חושש להפשרת שלגים לא היה מניחן לטבול בזוחלין. **ומפצי ביומי תשרי** - בנהר היה נותנן תחת כפות רגליהן משום טיט דלא ליהוי חציצה א"נ לצניעותא בעלמא והיה מניחן לטבול בנהר משום דביומי תשרי ליכא למיחש לזוחלין ומאי דקאמר ביומי ניסן מניסן ועד תשרי קאמר וכ"ש בימות הגשמים כך פירשו, ואין הלשון נוח לי דהוה ליה למימר עביד להו

מקוואות לבנתיה כולה שתא ומפצי ביומי תשרי לפיכך נ"ל דבנתיה דאבוה דשמואל בסתוא לא היו טובלות בנהר משום צנה אלא במקוואות שבבנתיהן וביומי ניסן דרויח עלמא היו מתחילות לטבול בנהרות והיה מתקן להם אביהם שם בתחילת ניסן מקוואות שהיו טובלות בהן עד תשרי וביומי תשרי לא היה מצריכן למקוואות משום דליכא למיחש לנוטפין ולפיכך היה מתקן להן מפצי וכשעוברין ימי תשרי כבר היו חוזרות לטבול בבתיהם משום צנה. **ולענין הלכה** - פסק ר"ת כשמואל דאמר נהרא מכיפיה מבריק דאע"ג דרב פליג עליה ורב ושמואל הלכה כרב באיסורי (בכורות מט) ועוד דאבוה דשמואל נמי ס"ל כרב ואידך דשמואל נמי פליגא אדידיה אפ"ה קיימא לן כשמואל דתניא בבכורות בפ' מעשר בהמה (דף נה) יובל שמו ולמה נקרא שמו פרת שמימיו פרין ורבין דברי ר' מאיר וחכ"א פרת שמו שמימיו פרין ורבין מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל נהרא מכיפיה מבריק כלומר דנהי דשמואל אמר הכי בכל הנהרות דמכיפייהו מברכי והכא לא אמרינן הכי אלא בפרת אפ"ה מסייע ליה משום דכיון דפרת מבריק מכיפיה כולהו נהרות נמי מכיפיה דפרת הם מתברכים שהרי כל הנהרות מפרת הם נמשכים כדאמרי' התם בבכורות (דף נה) הנודר ממי פרת אסור בכל מימות שבעולם דאפי' עינותא דמדליין סולמי דפרת נינהו הילכך ההיא מתני' מסייעא ליה לשמואל בין מדר' מאיר בין מדרבנן דרבנן נמי אמרי פרת שמו שמימיו פרין ורבין וכיון דר' מאיר ורבנן מסייעי ליה כותיה נקטינן ונמצא לפי דעת זה שלעולם טובלים בנהרות ואפי' כשמתברכין הרבה מחמת גשמים לפי שאין טפח יורד מלמעלה שאין תהום עולה לקראתו טפחיים זהו דעת ר"ת ז"ל ומ"מ נ"ל שאף הוא ז"ל לא אמרה אלא בנהרות שאין מכזבין אבל מכזבין ליכא למימר בהו דמברכי מכיפייהו אבל ר"ח והרב אלפסי ז"ל פסקו כרב וכאבוה דשמואל דאין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד וקא יהיב הרמב"ן ז"ל טעמא למילתייהו דאע"ג דאמר שמואל נהרא מכיפיה מבריק לא דחינן מימרא דאיסורא דהו נהיגין בה הלכה למעשה כאבוה דשמואל דעבד לבנתיה מקוואות משום מימרא דאגדתא ושמואל נמי לאו לענין מעשה אמרה דכיון דאיהו נמי אמר אין המים מטהרין בזוחלין משמע דה"ק נהי דמדינא שרי להלכה למעשה איכא למיחש וכדאמר בעלמא השתא דאמר שמואל אסור ותנא דבי שמואל מותר שמואל הלכה למעשה אתא לאשמועי' ואע"ג דאמר ופליגא דשמואל אדשמואל היינו לומר דתרוייהו מימרי

דשמואל לא קושטא אינון אלא חדא מינייהו דאי איתא לחדא ליתא לאידך אבל איהו לא פליג דידיה אדידיה אלא מיחש הוא דחייש הלכה למעשה וה"נ משמע בפ' תינוקת (נדה סז) דמייתינן מילתא דאבוה דשמואל ולא מסיימינן עלה פלוגתא דבריה אלמא שמואל נמי למעשה חייש וכ"ת אמאי חייש כיון דר' מאיר ורבנן אמרי בברייתא דבכורות (דף נה) דפרת מימיו פרין ורבין ורב ואבוה דשמואל נמי אמאי סברי דלאו מכיפיה מבריק איכא למימר דאינהו ידעי דאיכא תנאי בעלמא דלא סבירא להו הכי ועוד דאיכא נסחי דלא גרסי במילתא דרבנן שמימיו פרין ורבין אלא וחכ"א פרת שמו ותו לא ולפי זה סייעתא דמייתי התם לשמואל מדרבי מאיר הויה לא מדרבנן ואפ"ה שפיר דייק מדרבי מאיר כיון דרבנן לא פליגי עליה בהדיא לומר שאינו פרה ורבה ורב ואבוה דשמואל סברי דרבנן פליגי עליה ושמואל נמי מיחש הוא דחייש.

נמצא עכשיו - לפי דרך זה שהנהרות המכזבין אין טובלין בהן כלל שלעולם חוששין להן למי גשמים והפשרת שלגים ונהרות גדולים שאין מכזבין כל שהוא בקי בהן ויודע עיקר המשכתן בימי תשרי טובל בהן כל השנה כל שהוא רואה שאין לחוש שנתרבו נוטפין על עיקר המשכתן אבל כל שהוא רואה מתוך רבייתן שיש לחוש לכך אפי' ביומי תשרי אין טובל בהן ומי שאינו בקי הן בכל השנה כולה צריך לחוש להן חוץ מיומי תשרי בלבד שבתשרי מן הסתם אין נוטפין רבין עליהן. **מיהו** - איכא מאן דאמר דכי חיישינן לרבו נוטפין על הזוחלין דוקא לטבול במקום שלא היתה שם זחילתו של נהר קודם לכן אבל במקום שהיתה זחילתו מתחילה אע"פ שעכשיו רבו נוטפין על הזוחלין מותר לטבול בו ומוכח לה מדתנן בפ"ק דמקוואות (משנה ז) מעיין שמימיו מועטין שרבו עליו מים שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בכל שהוא ומדקתני שוה למקוה לטהר באשבורן אלמא מקום יש בו שאינו מטהר בזוחלין שאין עליו דין מעיין אלא הרי הוא כמקוה שצריך אשבורן והדר קתני ולמעין להטביל בו בכל שהוא ובודאי מדקתני דשוה למעיין להטביל בו בכל שהוא ה"ה דמטהר בזוחלין כיון דתורת מעיין עליו וקשיא רישא אסיפא אלא ודאי ה"ק מעיין זה שרבו עליו מים שאובין מקומות יש בו שתורת מקוה עליהן וצריך אשבורן והיינו אותן מקומות שהוא זוחל בהן עכשיו מחמת רבוי הנוטפין ולא היה זוחל בו בתחילה ומקומות יש בו שלא נשתנה דינו מכמו שהיה אלא הרי הוא כמעין להטביל בו בכל שהוא והיינו אותו מקום שאפי' מתחילה היה זוחל בו והאי דלא קתני ולמעין

להטביל בו בזוחלין אי נמי דליתני ברישא שוה למקוה שצריך שיעור נ"ל דתנא הכי לאשמועי' תרי דיני במקוה ובמעין ובכל חד מכלל חבריה משמע דמדקתני רישא שוה למקוה לטהר באשבורן מכלל שאותו מקום ששוה בו למעין דקתני סיפא אינו צריך אשבורן ומדקתני סיפא ולמעין להטביל בו בכל שהוא דאותו מקום ששוה למקוה דקתני רישא צריך שיעורא. ומכל מקום - למדנו מזו שיש מקום במעין שאע"פ שנתרבה מחמת נוטפין תורת מעין עליו והיינו המקום שהיה מהלך בו מתחילתו והכי איתא בתוספתא (דמקוואות פ"ה) דקתני התם מעין שמימיו מועטין ורבו עליו והרחיבו

דף מא.א

מטהר באשבורן ואין מטהר בזוחלין אלא עד המקום שהיה יכול להלך מתחילתו והיינו נמי דתנן בפרק ראשון דמקוואות מעין שהוא מושך כנדל רבה עליו מים והמשיכו הרי הוא כמות שהיה היה עומד ורבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא וה"פ מעין שהיה מושך מעט מעט כנדל זה שהוא שרץ קטן מרובה הרגלים והמשיכו עכשיו בשטף אבל אינו נמשך אלא באותו מקום שהיה מהלך בו מתחילתו הרי הוא כמות שהיה וסיפא קתני דאם היה עומד כלומר שלא היה נמשך כלל ורבה עליו והמשיכו שני דינין יש בו דבמקום שלא היה מהלך מתחלתו שוה למקוה שצריך אשבורן - וה"ה שאין מטבילין בו בכל שהוא ובמקום שהיה עומד מתחלתו שוה למעין להטביל בו בכל שהוא ומינה שהוא מטהר בזוחלין נמצא לפי דעת זה שאפי' בזמן גשמים שהנהרות רבים אדם טובל בנהרות שאינן מכזבין באותן מקומות שהן נמשכין והולכין אפי' ביומי תשרי אבל באותן מקומות שנמשכים ומתרחבים יותר מהגשמים כל היכא דאיכא למיחש שרבו הנוטפין על הזוחלין אין טובלין בהם אבל היכא שרבו זוחלין על הנוטפין אפי' באותן מקומות שלא היה הולך שם מתחלתו טובלין בו והיינו ההיא דר"א בר צדוק שהעיד על הזוחלין שרבו על הנוטפין שכשרי' ומטהרין בזוחלין ובודאי אפי' במקום שנתרבה קאמר דאי באותו מקום בלבד שהיה מהלך מתחלתו מאי אסהדתי' פשיטא דהיכי תיסק אדעתין ששנים או שלשה טיפי מים יפסלו פרת מלטבול בו אלא ודאי כדאמרן וזהו דעת הראב"ד ז"ל. אבל דעת הרמב"ם ז"ל - דכי קתני בכל הני דאע"פ שרבו עליו נוטפין דינו כמעין דוקא כשרבו המים בגומת המעין עצמו ששם הוא

חשיבות מימיו ומבטלים כל המים הבאים עליהם אבל רבה במקום משך הנהר למטה כל שרבו נוטפין על הזוחלין נפסל כולו ולפי זה אתיא מימרא דשמואל כפשטה דאין המים מטהרין בזוחלין אפילו באמצע הנהר במקום שהיה מהלך בו בתחלה אלא פרת ביומי תשרי בלבד וכפי מה שפירש' למעלה ולפי זה הא דמפליג בתוספתא בין נתרחב ללא נתרחב נ"ל דאריבה בגומת המעיין קאי דאפי' הכי כל שרבו נוטפין אינו מטהר אלא במקום שהיה מהלך מתחלתו אבל במקום שנתרחב אינו מטהר אלא באשבורן ואע"ג דאיכא למימר איפכא דאריבה בהמשך הנהר קאי אבל ריבה בגומת המעיין אפי' בנתרחב כשר מינקט לחומרא עדיף ועוד דמשמע דתוספתא אגומא דמתני' קיימא מיהו סהדותא דרבי אלעזר בר צדוק אפי' לפי שיטה זו ודאי משמע דאפי' במקום שנתרחב הנהר קאי דכל שרבו זוחלין כשר דליכא למימר דאריבה במקום משך הנהר קאי ואשמעינן רבותא שאע"פ שלא ריבה במקום גומת המעיין אלא במקום שנמשכו מימיו כשר דאכתי פשיטא וכי ג' טיפי מים יפסלו פרת. **תנן במס' מקואות (פ"ה מ"ה) הנוטפין שעשאן זוחלין** - כלומר שהמשיכן סומך אפי' מקל ואפי' קנה ואפי' זב ואפי' זבה כלומר גודר בפניהם באלו והווי להו כאשבורן ומטהרין ר' יוסי אומר אין מזחילין בדבר המקבל טומאה כלומר אין עושין בו גדר וקי"ל כר' יוסי ותנן נמי (שם) מקואות מ"ד) שהימים מטהרין בזוחלין ותנן נמי (פרה מ"ח מ"ט) ומקואות פ"א מ"ח) המים המוכין פסולין למי חטאת וכשרין לטבילה ומטהרין בזוחלין ואלו הם המים המוכים המלוחין והפושרין. **ושטיח** - עור לאכול עליו. **ובלא רבב** - שמן. **דלא קני דעה מה קנה** - מה יועיל לו כל מה שיקנה. **חוזר לימי עלומיו** - אחר שחלה ונתרפא מתחזק טבעו להיות יותר בריא ממה שהיה קודם חליו. **שנאמר רוטפש** - נוטריקון רטוב ופש. **לומר דמשכח למודו** - ימי עלומיו קדריש מענין העלמה. **אייקר ליה לימודיה** - הכביד עליו למודו ששכחו. **תלת עשרי אפי** - בי"ג פנים. **קצרא** - כובס. **למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך** - כיון שלמשפטיך עמדו שהגיע קצם למות הכל עבדיך לקיים את דבר המשפט. **שכיב ההוא גברא גבוה** - אדם שהיה גבוה כלומר ארוך. **רכיב גירדונא זוטרא** - רוכב פרדה קטנה. **תיתורא** - גשר. **איסתויט** - אחזתה רוח שטות לאותה פרדה והשליכתו בנהר, **איסתויט** מלשון סטיא רוח של שגעון וכדאמר בעלמא סיוטא הוא דנקטיה. **אקרוקתא** - צפרדע. **שחלצתו** - שלבשתו חמה כאדם המזדיין שע"י כלי זיין שעליו נקרא חלוץ. **לאפוקי הא**

דתניא - דסבירא ליה לשמואל כי הך ברייתא דאין מבקרין להנך דקא מני ודשמואל נמי לאפוקי הני. **משום כיסופא** - דזימנין שצריך לנקביו ומכסיף. **דפרוונקא** - שלח שעל ידו מתים. **כחיזרא לדיקלא** - הוצין שסביב הדקל ששומרים אותו מבהמות וחיות. **תרייקא** - מרקחת מועיל וקורין לו תרייקא. **חושלא דשערי** - שעורים קלופים. **דריש נפיא** - בתחלת הרקדת הנפה. **בורדס** - תיבה אחת כשתי תיבות בור דם והוא חולי שמקלח דם מלמטה. **אין מבקרין אותו** - משום דזימנין דצריך לנקביו ומצערי ליה. **ואין מזכירין שמו** - לומר פלוני חולה חולי בורדס דלאו לשון נקיה הוא.

דף מא.ב

רפואת נפש בחנם - ונפש דקתני פירושו רצון כדאשכחן אם יש את נפשכם (בראשית כג) כלומר שמרפאהו ברצון לבו ולא בשכר ומתוקמא מתני' בשנכסי חולה אסורין על הרופא. **אלא רפואת נפש גופו** - ומתוקמא בשנכסי רופא אסורים על החולה ומשום הכי לא ירפא בהמתו וכשיש שם רופא אחר דאי לא שרי לרפאותה דהא תנן מחזיר לו אבידתו ואין לך השבה גדולה מזו אלא ודאי כשיש רופא אחר עסקינן ואפילו הכי מרפאהו רפואת נפש דהיינו גופו לפי שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות והכי איתא בירושלמי. **אבל אומר לו סם פלוני יפה לה סם פלוני רע לה** - דכיון דאיהו לא יהיב ההוא סם עליה שרי דהנאה ממילא אתיא ומינה דברפואת גופו אפילו לשום הסם בידיו שרי ומיהו דוקא שיהא משל מודר אבל משל מדיר לא דאפילו היכא דאין לו למודר ממה שיתרפא דמצוה קא עביד אפי' הכי כיון דיהיב ליה מדיליה מיד ליד אסור כי ההיא דמודר הנאה מחבירו דבעי שיניח על גבי הסלע אבל לא שיתן מידו לידו ממש וכמו שכתבתי למעלה (נדרים דף לט) ומיהו היכא דחולה אסר על עצמו נכסיו של רופא אפשר דאפילו הסם של רופא שרי דמן חיותיה לא אדריה. **מתני'** **ורוחץ עמו באמבטי גדולה** - שכיון שהיא גדולה אין המים עולין על זה בשביל חבירו אבל לא באמבטי קטנה שמתוך שהיא קטנה כשרוחץ עמו מעלה המים עליו ומהנהו. **רבי יהודה אומר בימות החמה** - מילתא דתנא קמא מפרש ואזיל דכי קאמר וישן עמו במטה דוקא בימות החמה שאינו נהנה בחימומו אבל לא בימות הגשמים מפני שהוא מחממו ומהנהו כדכתיב (קהלת ד) אם ישכבו שנים וחס להם. **ומיסב עמו על המטה** - אפי' בימות הגשמים דכי האי גוונא ליכא חימום. **ואוכל עמו**

על השולחן - ולא גזרינן דילמא אכיל ממנתיה דחבריה. **אבל לא מן התמחוי** - אם נותנים לשניהם קערה ביחד שאם האחד אוכל מעט והשני הרבה נמצא מהנהו משל חברו. **אבל אוכל עמו מן התמחוי החוזר** - שחוזר לבעל הבית שהתמחוי גדול כל כך שאין יכולין לאכול כל מה שבתוכו ומותרה חוזר לבעל הבית ובכי האי גוונא לא מתהני חד מחבריה. **לא יאכל עמו מן האבוס של פועלים** - קערה גדולה שנותנין לפני הפועלים שמתוך שהם עמלים אוכלין הרבה ואובסין אותן כבהמות ומש"ה נקרא אבוס ואם אחד מהם אוכל מעט נמצא מהנה את חברו ולפי שאין הפועל מן החוזרין מן האבוס שלהם לבעל הבית לא תנא שריותא באבוס החוזר. **באומן** - שורת הכרם ומש"ה לא יעשה עמו שכשהוא חופר לפניו את הקרקע מהנהו דקא מרפי לה לארעא ואפילו רחוק ממנו אסר ר"מ דגזר רחוק משום קרוב כדאיתא בגמרא. **וחכ"א עושה הוא רחוק ממנו** - דלא גזרי רחוק אטו קרוב. **גמ' תניא לא ירחץ עמו באמבטי ולא ישן עמו במטה בין גדולה בין קטנה** - אתרוייהו קאי דגזר רבי מאיר באמבטי גדולה אף על גב דלא אהני ליה אטו קטנה דמהני ליה וגזר נמי במטה בין גדולה בין קטנה ואפילו בימות החמה אטו קטנה בימות הגשמים דמהני ליה ור' יהודה פליג בתרוייהו דגדולה אפילו בימות הגשמים שרי דלא גזרינן אטו קטנה וקטנה נמי נהי דבימות הגשמים אסור בימות החמה שרי דלא גזרינן ימות החמה אטו ימות הגשמים ומהא משמע דרבי יהודה דאמר במתניתין בימות החמה אבל לא בימות הגשמים פירושי קא מפרש מאי דקתני ברישא וישן עמו במטה וכולה מתני' כר' יהודה אתיא דאי לא תימא הכי הא דקתני סתמא וישן עמו במטה מני לא ר"מ ולא ר' יהודה אלא ודאי כדאמרינן. **אבל לא מן התמחוי** - שאוכלין בקערה אחת וחוששין שמא ימשוך ידו מלאכול לכבוד חברו ונמצא מהנהו. **החוזר לבעל הבית** - שיש בו כל כך שמותרו חוזר לבעל הבית. **בקרוב כ"ע לא פליגי דאסור** - דמהני ליה לחבריה דמרפי ארעא קמיה כשחופר סמוך לו ואין הלה צריך לחפור בכח גדול. **כי פליגי ברחוק** - דכיון שהוא רחוק ממנו לא מרפי ליה לארעא.

דף מב.א

מתני'. **לא ירד לתוך שדהו** - של מדיר דמודר אסור אפילו בדריסת הרגל כדתנן לעיל נדרים (דף לב). **ואינו אוכל מן הנוטות** - מן הפירות הנוטות על

הדרך סמוך לשדה. **ובשביעית לא ירד לתוך שדהו** - ואי בשביעית נדר לא ירד וכו' ובגמרא מפרש לה. **גמ' ואף על גב שהגיע שביעית** - דקסברי רב ושמואל דאע"ג דכולהו פירי דהפקרא אינון אפילו הכי כיון שבשעה שהדירו היו שלו חייל איסורא אפי' בשביעית שיצאו מרשותו ומתני' תרי דיני קתני רישא אשמעינן דכיון שהדירו לפני שביעית חייל נדריה אפילו כי מטא שביעית וסיפא אשמעינן דאם בשביעית נדר נהי דלא חייל נדריה לגבי פירי דהפקרא נינהו לגבי ארעא מיהא חייל וכדמפרש בגמרא טעמא לקמן. **ור' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו וכו' אבל אוכל מן הנוטות** - ולא מתסר בהו משום נדרא דמקמי שביעית. **לימא בהא קמיפלגי דרב ושמואל סברי אדם אוסר וכו' ור' יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר וכו'** - נראה לי דהכי פירוש' דשמעתא דקא סלקא דעתין השתא דרב ושמואל ורבי יוחנן ור"ל כולהו אפירושא דמתניתין קיימי רב ושמואל מפרשי לה כדפרישית ור' יוחנן ור"ל מפרשי לה דחדא קתני וכולה כשהדירו לפני שביעית וקאמר דנדר זה שני דינין יש לו דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי שאינו יורד ואינו אוכל אבל כשהגיע שביעית הותר מקצתו דנהי דאינו יורד בתוך שדהו משום דארעא אכתי ברשותי' קיימא כדפרישי' טעמא לקמן אפ"ה פירי שרו דהא בשביעית נפקי מרשותיה ואע"פ שהדירו בשעה שהיה ברשותו דהיינו לפני שביעית סברי ר' יוחנן ור"ל דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ונהי דרישא לא אשמעינן מידי דפשיטא דלפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל סבירא להו דנקט רישא משום סיפא לאשמעינן דאע"פ שהדירו לפני שביעית שהיו פירות ברשותו אין איסורו חל לאחר שיצאו מרשותו דהיינו בשביעית ומש"ה הוה סליק אדעתיה דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו אפילו היכא דאמר נכסים אלו א"נ אפילו היכא דאמר בהדיא שהוא אוסר אותם אפילו לאחר שיצאו מרשותו והוה סבירא לן הכי אע"ג דר' יוחנן ור"ל לא איירו אלא בנכסי משום דבשלמא אי אמרינן דרבי יוחנן ור"ל אמרי הכי בנכסים אלו איכא למימר דתנא רישא משום סיפא וכדפרישית ואע"ג דאמרי ר' יוחנן ור"ל נכסי לאו דוקא דאמר נכסי בלחוד אלא אנכסים אלו דאמרי רב ושמואל קיימי דבנכסים אלו דינו כנכסי וכמו שנפרש לפנינו דאם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי קא אמרי א"כ מה אשמעינן תנא דמתניתין רישא ודאי לא צריכא לאשמעינן דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי וכי תימא משום סיפא נקט לה לאשמעינן דכיון דמעיקרא אמר נכסי כשהגיע שביעית הותר מקצתו

של נדר זה דהיינו לענין אכילה הא נמי לא צריכא לאשמעי' דפשיטא דבלשון נכסי לא משמע אלא בעוד שהיו ברשותו דגדולה מזו שנינו בפירקא דלקמן נדרים (דף מו) ומייתנין לה בסמוך בשמעתין האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וכיון דאפילו גבי נודר דליכא לספוקי דמצי אוסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיצאו מרשותו אמרינן דכי אמר ביתך לא משמע אלא בעוד שהוא שלו כ"ש לגבי מדיר דאיכא לספוקי אי מצי אסיר לבתר שיצאו מרשותו דפשיטא מילתא דבלשון נכסי אינו אוסר אלא בעודן ברשותו דודאי כי אמר נודר ביתך או נכסיך וכי אמר מדיר ביתי או נכסי לשונות שוין הן הלכך אם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי אמרי דאין אדם אוסר תנא דמתני' לא אשמועי' מידי לא ברישא ולא בסיפא וכ"ת כולה לאשמועינן דינא דשביעית אינו יורד לתוך שדהו נקט לה דלא תימא דארעא נמי רחמנא אפקריה וקמ"ל דליתא משום טעמא דאמר לקמן לא מצית אמרת הכין דלמאי שנויה בנדרים אי האי דינא בעי למתני לעולא דאמר לקמן בעומדין אילנות על הגבולין ה"ל למתנייה גבי דיני ממונות א"נ בשביעית ואפי' לר"ש בן אליקים דאמר גזרה שמא ישהה בעמידה לא ניחא דכולה תני לה משום האי דינא דליתני שביעית גרידא אלא ודאי ר' יוחנן ור"ל אפילו בנכסים אלו ס"ל דאין אדם אוסר ואתיא להו השתא מתניתין שפיר דתנא רישא משום סיפא לאשמועינן דאפילו הדירו בלשון נכסים אלו אין נדרו חל לאחר שיצאו מרשותו דלא תימא דכי היכי דאמר גבי נודר דכי אמר לבית זה שאני נכנס מת או מכרו לאחר אסור דמתסר עליה אפילו לאחר שיצא מרשותו הכי נמי כי הדירו חבירו וא"ל נכסים אלו דליחול איסורא אפי' לאחר שיצאו נכסים מרשות מדיר דליתא דה"מ בנודר עצמו דמצי אסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיצאו מרשותו הוו להו נכסי חבירו אבל מדיר לא דלאחר שיצאו מרשותו הוו להו נכסי חבירו ואין אדם אוסר נכסי חבירו על חבירו ואתיא מתניתין שפיר ומקשינן דאי איתא דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אוסר הוה להו לאיפלוגי בהדיא אפילו היכא דאמר נכסים אלו ועוד תנן דהיכא דאמר בהדיא אדם אוסר. **אם מת לא יירשנו** - דלאו מדידיה מתהני אלא מירושתיה דזכי ליה רחמנא. **אם מת לא יירשנו** - לאו דוקא לא יירשנו דנכסי ודאי -

דידיה הוּוּ וכמו שנפרש בפירקין דלקמן בס"ד אלא משום דתנא רישא יירשנו לומר שדינו כשאר היורשים אפי' ליהנות מן הנכסים תנא סיפא נמי לא יירשנו לומר שאינו מותר ליהנו' מירושתו ומ"מ שמעי' מהא דיכול אדם לאסור פירותיו על חברו לאחר שיצאו מרשותו ולא הוי כאוסר נכסי חברו על חברו. ומהדרינן שאני הכא דקא"ל בחיינו ובמותו והשתא נחתינן דרגא ממאי דסבירא לן מעיקרא דהוה סבירא לן עד השתא דלא מהני שום לישנא למיסר לאחר שיצאו מרשותו משום דהוּוּ כנכסי חברו על חברו והשתא מודינן דכי מפרש לישניה מצי אסר מיהו אי מהך קושיא בלחוד הוה מצינן למימר דנהי דכי מפרש לישניה מצי אסר אפ"ה בלשון נכסים אלו לא משמע אלא עודן ברשותו דאע"ג דכי קאמר מדיר נכסים אלו וכי קאמר נודר ביתך זה לשונות שוין הן ותנן לקמן גבי נודר דכי קאמר ביתך זה משמע אפי' לאחר שיצאו מרשותו וה"נ הל"ל כי קאמר מדיר נכסים אלו כיון דמדיר נמי אי מפרש לישניה מצי אסר אפילו לאחר שיצאו מרשותו אפ"ה לא דמי משום דכי אמר נודר בית זה משמע דגופיה של בית אסר אנפשיה אי משום דלא מקבל עליה ההוא ביתא אי משום דריע מזליה או מטעמא אחרינא הלכך שפיר משמע לישניה דלא תלי אסוריה בדאיתיה ממריה קמיה אבל כי אסר ליה מדיר נהי דא"ל נכסים אלו כל היכא דלא פריש בהדיא אפילו לאחר שיצאו מרשותו לא משמע אלא כי איתנהו ברשותיה דמאי איכפת ליה אי מיתהני אידך במה שאין לו חלק ונחלה כלל הלכך כל היכא דלא פריש בהדיא אלא אמר נכסים אלו לא משמע אלא בעודן ברשותו ואתיא לן מתני' שפיר דהך דינא אשמעי' והוי רבותא טפי ותנא רישא משום סיפא אלא דאכתי לא ניחא לן דמ"מ קשה קושיא קמייתא דאם איתא דס"ל הכי לרבי יוחנן ור"ל הוּוּ להו לאפלוגי אנכסי' אלו בהדיא - ומהדרינן אלא בנכסים אלו לא פליגי דודאי אדם אוסר כי פליגי בנכסי דרב ושמואל סברי אפילו נכסי אדם אוסר וכי אמרי אלו לאו דוקא דפשיטא להו דכל היכא דאמר נכסי אפילו כי אמר אלו אין דינו אלא אנכסי ואפ"ה אדם אוסר אי משום דנכסי נמי לעולם משמע ואלו שהן עכשיו נכסי קאמר אי משום דכיון דחיילא עליהו איסורא תו לא פקע ור' יוחנן ור"ל סברי דדוקא נכסים אלו אדם אוסר אבל נכסי אין אדם אוסר והשתא אתיא מתני' שפיר לר' יוחנן ור"ל כדאיתא לרב ושמואל דר' יוחנן ור"ל בנכסים אלו מוקמי לה ורישא רבותא קמ"ל דאע"פ שהגיע שביעית אינו יורד ואינו אוכל דאדם אוסר דבר

שברשותו לכשיצא מרשותו וסיפא רבותא קמ"ל דאם בשביעית נדר אין יורד לתוך שדהו וכי קאמרי ר' יוחנן ור"ל נכסי עליך וכו' לאו דמוקמי לה למתני' בנכסי אלא לרב ושמואל קמהדרי וה"ק להו אי בנכסי איירי תנא לא הוה תני הכי אלא הכי הוי דינא דלפני שביעית אין יורד ואוכל וכשהגיע שביעית אוכל ואי הכי לא אשמעינן מידי אלא ודאי מתניתין באומר נכסים אלו ומש"ה נדרא חייל אפילו לאחר שהגיע שביעית ומקשינן דא"א דלימרו רב ושמואל דאפי' כי אמר נכסי ליתסרו נכסים אפילו לאחר שיצאו מרשותו דהא אפילו גבי נודר תנן דכי קאמר לביתך לא משמע אלא כל עוד שיהא שלו אבל לא לאחר שמכרו וכ"ש גבי מדיר דלא משמע כי אמר נכסי אלא בעוד שיהו ברשותו ומהדרינן אלא כי אמרי ר' יוחנן ור"ל בנכסי ורב ושמואל בנכסי אלו ולא פליגי כלומר דרב ושמואל מוקמי לה למתני' באומר נכסי אלו דכיון דאמר אלו אע"ג דאמר נכסי הרי כאילו אמר נכסים אלו ואסירי אפי' לאחר שהגיע שביעית ורישא רבותא קמ"ל ור' יוחנן ור"ל נמי הכי מוקמי למתני' וה"ק לא תיסק אדעתין דמתני' דקתני דאפילו הגיע שביעית אינו יורד ואינו אוכל מתוקמא אפילו בנכסי וטעמא משום דכיון דנחית בהו איסורא תו לא פקע דליתא אלא כל היכא דלא אמר אלא נכסי לא מתסרי אלא כי איתנהו ברשותיה אבל הגיע שביעית אוכל מן הנוטות דפקע להו איסורייהו הלכך ודאי מתני' לא מיתוקמא אלא בנכסי אלו ואע"ג דהאי דינא מצית למיגמרי' ממתני' דהאומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס וכו' א"ר יוחנן אמתני' לפרושה ולברורה דלא ניטעי בה משום דסתם מודר הנאה מחבירו בנכסי משמע כדתנן לקמן המודר הנאה מחבירו וכו' נותן לאחר לשם מתנה והלה מותר בה ואי באומר נכסים אלו אין הלה מותר בה כנ"ל פירושא דהאי שמעתא ולא ידענא אמאי נקט הש"ס במסקנא ר' יוחנן ור"ל מקמי רב ושמואל דה"ל למינקט רב ושמואל ברישא כדקמסדר להו למימרינהו מעיקרא מקמי ר' יוחנן ור"ל ונראה בעיני משום דכל שקלא וטריא דסוגיין נקטינן דר' יוחנן ור"ל קיימי אמילתייהו דרב ושמואל לאפלוגי עליה מש"ה כי הדרי למימר דלא פליגי מקדמינן לדר' יוחנן ור"ל מקמי רב ושמואל לומר דלאו אמילתייהו קיימי כלל ואית דגרסי הכא ורב ושמואל בנכסים אלו מיהו אפילו להך גירסא ה"ה בנכסי אלו דאדם אוסר שהולכין אחר לשון אחרון דאמר אלו והכי איתא בירושלמי ביתך זה משום מה אתה תופסו משום ביתך או משום זה ומסקנא משום זה. **ארעא נמי רחמנא אפקריה** - כלומר

ללקיטת הפירות ולמה לא ירד לתוכה ללקוט פירותיה. **אמר עולא בעומדין אילנות על הגבולין** - אין הכי נמי דלקוט אילנות שבאמצע השדה מותר לירד לתוכה אבל ללקוט אילנות שעומדין על הגבולין לא דרחמנא לא אפקרה לארעא אלא ללקוט פירותיה הלכך כיון שאילנות הללו יכול ללקט אותם לא ירד. **ר"ש בן אליקים אומר גזרה שמא ישהא בעמידה** - ומש"ה אפי' ללקט אילנות שבאמצע השדה לא ירד לתוכה דנהי דמדינא שרי דארעא רחמנא אפקרה משום גזרה אסור ואע"ג דהכא גזרינן שמא ישהא בעמידה ולעיל נדרים (דף לט) גבי חולה לא גזר שמואל אלא שמא ישהא בישיבה אבל בעמידה לא גזר דא"כ ליתסר לבקרו אפי' עומד התם היינו טעמא משום דכיון דדרך מבקר לישב ואתה מצריכו לעמוד אית ליה היכרא ולא ישהא בעמידה אבל הכא מאי היכרא אית ליה הא אין דרך ללקוט את הפירות אלא בעמידה ושייך למיגזר שמא ישהא. **מתני' לא ישאילנו** - מודר למדיר ובגמרא מפרש טעמא. **ולא ישאל ממנו** - מודר ממדיר דהא מתהני מיניה, שאלה שייכא במידי דהדר בעיניה כבהמה וכלים הלואה שייכא במידי דלא הדר בעיניה כהלואת מעות.

דף מג.א

גמ'. **בשלמא לא ילוה ממנו ולא יקח ממנו ולא ישאל ממנו כלומר מודר ממדיר דקא מתהני מיניה ומשום הכי אסור אלא לא ישאילנו ולא ילונו ולא ימכור לו מאי קא מיתהני מיניה** - נ"ל דמשמע ליה דמתני' בזבינא חריפא ומש"ה משמע ליה הכי ולא מוקי ליה בזבינא דרמי על אפיה וליפרוך איפכא א"נ בזבינא מציעתא ולא תקשי ליה מידי במכר משום דסבירא דכי היכי דבהני דקתני מקמי הא דהיינו לא ישאילנו ולא ילונו לא מהני מידי הכי נמי בלא ימכור לו לא מתהני מידי והיינו בזבינא חריפא ומש"ה פריך הכי. **א"ר יוסי בר' חנינא כגון שנדרו הנאה זה מזה** - וכי תימא אם כן מאי קמ"ל נראה דסתם לן כר"א דאמר ויתור אסור במודר הנאה ואע"ג דכבר סתם לן כוותיה בריש פירקין נדרים (דף לב) קמ"ל דכל הני נמי לא גריעי מויתור ואסירי לר"א. **אביי אמר גזירה לשאול משום להשאל וכן כולהון גזירה** - דמש"ה אסרינן נמי למכור לו אטו ליקח ממנו ואע"ג דתנן לעיל בפרק ד' נדרים נדרים (דף לא) שאיני נהנה לישראל לוקח ביתר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביתר ואמרינן עלה בסוגיין דלעיל דכל היכא דהוי זבינא

חריפא שרי מודר למכור למדיר ולא גזרינן כבר כתב הרמב"ם ז"ל דהתם כיון דמכלהו ישראל נדר לא גזרינן עלה דאי גזרינן עלה ומצריכינא ליה ליהנות לעובדי כוכבים טריחא ליה מילתא אבל כאן שאינו אסור אלא להנאת חבירו בלבד מצי למיקם עלה דמילתא וגזרינן וא"ת והא אפי' במודר הנאה מחבירו בלבד תנן לקמן בפרק השותפין נדרים (דף מז) הריני עליך חרם המודר אסור ומשמע אבל מדיר לא ואמאי הוה ליה למיתני שניהם אסורין ומשום גזירה י"ל דלאו קושיא היא דכי גזרי' הכא ה"מ בהני בלחוד דתנינן במתני' דלא משמע להו לאינשי דליתסרו במודר הנאה ואי עביד להו מודר למדיר אתי נמי למישקל להו ממדיר אבל בהנאה גמורה כאכילת פירות וכיוצא בה ליכא למיגזר הלכך לא מצי תני שניהם אסורין. **מתני' קונם שדה שאני חורש בה לעולם** - שואל אמר כך לחבירו מתוך שכעס עליו שלא רצה להשאילה לו. **אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מותרין** - שכיון הוא חורש אין במשמעות לשונו אלא חרישתו בלבד. **ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין** - שלא נתכוין לחרישתו כיון שאין דרכו לחרוש אלא שלא יהנה בחרישתו אכוין ומש"ה הוא וכל אדם אסורים לחרוש בשבילו כדי שלא יהנה בחרישתה. **הולך אצל חנוני הרגיל אצלו** - רבותא קמ"ל דאע"ג דרגיל אצלו ומקיפו תדיר לא אמרי' שליחותיה קעביד וכ"ש שאם לא אמר לאדם מיוחד אלא דאמר כל הזן אינו מפסיד שרי כדאיתא בפרק המדיר. **ובא ונוטל מזה** - אם רצה קאמר ולומר דאף על גב דלבסוף נוטל מזה ודעתיהו בהכי לאו שליחותיה קעביד דלא הוי שליח אלא באומר כל השומע קולי יזון כדאיתא בהמדיר (כתובות דף ע) אבל ליכא למימר דכי קתני ובא ונוטל מזה מדינא קאמר דכי מחייב לשלומי אלמא שליחותיה קעביד ומהני ליה ואסור. **היה ביתו לבנות** - לא זו אף זו קתני ברישא אשמעינן דלצורך מזונות שרי וסיפא קמ"ל דאפילו לצורך בנין ביתו התירו. **נותן לאחר משום מתנה** - דלבתר הכי לא מתהני מיניה אלא ממקבל מתנה. **והוא נוטל ואוכל** - דלאו מדידיה מתהני אלא מהפקרא. **ור' יוסי אוסר** - בגמ' מפרש טעמא. **גמ' מה מתנה עד דאתי מרשות נותן לרשות מקבל** - שאם אמר הריני נותן מתנה זו לפלוני יכול לחזור בו עד שיגיע לידו של מקבל. **אף הפקר עד דאתי לרשו' זוכה** - שאינו [יוצא] מרשות בעלי' עד שיזכה בו אחר ואי בעי למיהד' מצי הדר הלכך כי זכי בה מודר ממדיר קא מתהני. **שנדרו קודם להפקרו** - שאסרו ואח"כ הפקירו. **מה לי הפקרו קודם לנדרו** - דהא כל זמן שלא זכה בו דמפקיר הוי ודינא הוא

דליחול נדריה עליה ואמאי קתני ה"ז מותר.

דף מג.ב

כל הנודר אין דעתו על מה שהפקיר - אין הכי נמי דמצי הדר ביה דדיליה הוי ואי הוה אסר ליה לאותו דבר שהפקיר בפירוש חייל נדרו אלא הכא היינו טעמא משום דכל האוסר נכסיו סתם אין דעתו על מה שהפקיר. הכי גרסינן מתיב רבא מקצתן לראשון וכולן לשני שני זכה להשתעבד בראשון וברייתא היא בתוספתא דבבא בתרא והכי פירושו מי שיש לו שני עבדים ונתן מקצת נכסיו לראשון ואח"כ נתן לשני לא קנה ראשון דדלמא בגופיה שייר וכיון שעצמו לא קנה נכסים נמי לא קנה דעבדא דקני נכסי הוא אבל שני זכה בעצמו ובנכסים וזכה נמי להשתעבד בראשון דלגביה ליכא שיורא ואי אמרת דאין דעתו על מה שהפקיר ה"נ אין דעתו על מה שנתן כבר. אלא אמר רבא - טעמא דר' יוסי משום מתנת בית חורון אמר ומדינא ודאי אפילו לר' יוסי שרי דמכי אפקריה נפקא ליה מרשותיה אלא דכיון דאנן סהדי דלא אפקריה אלא כדי שיזכה מודר אי שרינן ליה אתי למישרי אפי' היכא דאמר בפירוש וכמעשה דבית חורון דתנן בפרקין דלקמן ואינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו ומש"ה דוקא בנדרו קודם להפקרו אסור דאיכא למגזר אבל הפקרו קודם לנדרו שרי. תניא המפקיר את שדהו כל ג' ימים יכול לחזור בו - ראיתי שמועה זו שלא נתבררה יפה בדברי הראשונים ז"ל לפי עניות דעתי וכך נראה לי בפירושה כל שלשה ימים יכול לחזור בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו מדקא מפליג בסיפא דאם אמר תהא שדה זו מופקרת ליום אחד וכו' בין זכה ללא זכה דקתני שעד שלא זכה יכול לחזור בו ומשזכה אין יכול לחזור בו וברישא לא מפליג בהכי אלא תולה חזרה בקודם ג' ולאחר ג' ש"מ הכי קתני כל ג' ימים יכול לחזור בו מהפקירו ואפילו זכה אחר קודם חזרתו לא קנה ומפרש טעמא לקמן דמפקרין והדרין בהון דמשום דהפקר פטור מן המעשר היו הרמאין מפקירין שדותיהן כדי להפטר והיה דעתן בשעת הפקירן שיחזרו בהן ויזכו בהן ונמצא שלא היה הפקירן אלא להערמה בלבד ולפיכך הוצרכו לומר שאם יזכו בהם לא יהו כזוכים מן ההפקר והוצרכו גם כן לומר שאפילו יזכה בו אחר לא יקנה ויהא מפקיר יכול לחזור בו תוך ג' ואע"ג דלגבי אחר ליכא למיחש לרמאין אפ"ה אי לא הא לא קיימא הא שאם יראו הרמאין שכשיזכה בו אחר קנה לא ישמעו לדברי חכמים שהם

לא יקנו דלימרו כי היכי דאחר זכי מהפקרא אנן נמי מהפקרא זכינן ועוד שכיון שנהגו הרמאין ברמאותן זה כל ג' ימים אינו מתברר שיהא הפקר דאיכא למיחש דלא מדעתייהו מפקרי אלא להערמה בלבד ולא הוי הפקר ולפיכך ראוי לומר דאפי' זכה בו אחר יכול מפקיר לחזור בו שעדיין לא נגמר הפקירו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו ואפי' לא זכה בו אדם לא כל הימנו לחזור בו משום דלאחר שלשה תו ליכא למיחש לרמאין שכל שנעשה ההפקר ברמאות אין הבעלים מאחרין לזכות בו יותר מג'.

דף מד.א

ואי אמר - תהא שדה זו מופקרת ליום אחד לשבת אחת וכו' עד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו. **רישא רבנן וסיפא רבי יוסי** - קס"ד השתא דטעמא דרבי יוסי דאסר במתני' כדרבי יוחנן דאמר לעיל דהפקר כמתנה דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות מפקיר ומש"ה קאמר רישא רבנן וסיפא רבי יוסי ובהכי אתיא ליה כולה ברייתא שפיר דרישא קתני כל שלשה ימים יכול לחזור מפני הרמאין וכדפרישית מכאן ואילך אין יכול לחזור בו מדינא דס"ל לרבנן דהפקר מעידנא דאפקריה מפקיר נפק ליה מרשותיה וסיפא קתני דאם אמר תהא שדה זו מופקרת ליום אחד בכה"ג ליכא למיחש לרמאין דאי דעתיה בעידנא דאפקריה דליהדר וליזכי ביה לאלתר למה ליה להפקירו לזמן ידוע לאפקריה לגמרי דכיון דדעתיה למיהדר ולמזכי ביה לא נפקא ליה מידי אלא ודאי לאותו זמן שהפקירו גמר והפקיר בלא הערמה כלל ולפיכך משזכה בין הוא בין אחר אין יכול לחזור בו והא אתיא שפיר אפילו לרבנן מיהו מאי דקתני עד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו רבי יוסי היא - דס"ל דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות המפקיר דלרבנן כיון דאמרי דנפיק מרשותו היאך יכול לחזור בו ואין הכי נמי דכי קתני לרבי יוסי עד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו לאו דוקא בהפקר שהוא לזמן כגוונא דסיפא דאפילו בהפקר עולמית דהיינו רישא דיכול לחזור בו עד שלא זכה בה ומיהו משום דבדינא דמשזכה בה אינו יכול לחזור בו לא שוו הפקר שהוא לזמן עם הפקר עולמית וכדכתיבנא ואצטריך למיתני ליום אחד לשבת אחת תנא נמי כההוא גוונא עד שלא זכה בה וכי תימא משזכה בה הוא דקתני דאינו יכול לחזור בו כלומר והוי הפקר אפילו לרבי יוסי ופטור מן המעשר היכי אתיא ליה שפיר דהא כיון דס"ל לרבי יוסי

דהפקר עד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות מפקיר נמצא דכי הדר זכי ביה מדידיה קא ולא מהפקרא דלעולם לא נפקא מרשותי' אפשר לומר דנהי דקסבר רבי יוסי דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות מפקיר אפילו הכי כי היכי דאי זכי בה אחר זכי מהפקרא ולא ממתנה כיון שהיה אפשר לאחר ג"כ לזכות בו הכי נמי כי הדר איהו גופיה וזכי ביה בפירוש מתורת הפקר ולא בסתם כי היכי דלא ניתלי בחזרה אף הוא עצמו זוכה מן ההפקר מיקרי כיון שעדיין לא חזר בו והיה אחר יכול לזכות בו דמה לי הוא מה לי אחר הלכך אי רישא רבנן וסיפא רבי יוסי מתוקמא ליה שפיר מיהו מילתא דתמיהא הוא היכי נקט לה תנא אליבא דתרי תנאי ומשום הכי מתרץ עולא ואמר דסיפא נמי רבנן היא וטעמא דעד שלא זכה בה בין הוא בין אחר דיכול לחזור בו משום דשאני שבוע ושבית דלא שכיחן כלומר דלא שכיח דמפקרי אינשי בכי האי גונא וכיון ששנה זה אמדינן לדעתיה דכיון שלא רצה להפקירו הפקר עולם ואכתי אגיד גביה אפילו באותו זמן שהפקירו לא ניחא ליה דליפוק מרשותיה עד דזכי ביה אידך הילכך סבירא להו לרבנן בהפקר שהוא לזמן מאי דסבירא ליה לרבי יוסי בהפקר עולמית ואתיא סיפא שפיר לרבנן כדמתוקמא לרבי יוסי שהרי בהפקר שהוא לזמן לא נחלקו. **ור"ל אמר מדסיפא רבי יוסי רישא נמי רבי יוסי** - ודקא קשיא לך אי הכי לאחר שלשה אמאי אין יכול לחזור בו היינו טעמא דלא לישתכח תורת הפקר כלומר אין הכי נמי דמדינא לרבי יוסי אפילו לאחר שלשה יכול לחזור בו אלא היינו טעמא

דף מד.ב.

דאי אמרינן הכי אתו למימר דכי לא חזר בו נמי זוכה בו אחר לא מהפקרא קא זכי דכיון דמקמי דליזכי ביה היה יכול מפקיר לחזור בו אלמא ברשותיה הוה קאי ונמצא שאין זה זוכה מן ההפקר אלא מקבל מתנה וקא סברי דמחייב במעשר ואתו לעשורי ממקום אחר עליו והוה ליה מן החיוב על הפטור וממנו על מקום אחר והוה ליה מן הפטור על החיוב להכי תקון שלאחר שלשה ימים לא יהא יכול לחזור בו כי היכי דמדרבנן להוי הפקר. **אי הכי אפי' מיום ראשון להוי הפקר** - כלומר הוה לן לתקוני דאפי' מיום ראשון להוי הפקר מהאי טעמא גופיה ומ"ש תוך ג' מאחר ג' ומפרקינן אמר רבא מפני הרמאין דמפקרין והדרין בהו כלומר שאפילו מתחלתן אינן מפקירין

אלא כדי שיחזרו בהן ונמצא שאין הפקרן הפקר אלא הערמה בלבד ולפיכך כל ג' העמידו דבריהם על דין תורה אבל לאחר ג' ליכא למיחש להכי כדפרישית לעיל ואין ה"נ דהאי טעמא מפני הרמאין כי מוקמינן נמי בריש שמעתין רישא רבנן צריכין ליה כדפרישית לעיל אלא דכיון דהשתא דייקא טפי ברישא כי היכי דאפשר דתיקום כרבי יוסי מפרש לה נמי להאי טעמא ואין ה"נ דכי היכי דצריכין ליה לרבי יוסי כדי להעמידו על דין תורה צריכין ליה נמי לרבנן לאפוקי מדין תורה ולתקוני. **ופרכי' אבל דאורייתא לא הוי הפקר ודלמא אתי לעשורי מן החיוב על הפטור** - אמכאן ואילך אין יכול לחזור בו פריך דקאמר דנהי דמדינא לרבי יוסי יכול לחזור בו ולא הוי הפקר תקון רבנן דליהוי הפקר ובודאי שחייבוהו במעשר כיון דמדאורייתא לא הוי הפקר דנהי שהיו יכולים לפטרו משום דהפקר ב"ד היה הפקר אפילו הכי לא באו חכמים להקל ולפטור מן המעשר מה שהוא חייב בו מן התורה וכיון שכן איכא למיחש דלמא אתי לעשורי מן החיוב על הפטור דאמר זוכה זה ודאי כיון שזכוני חכמים במה שזכיתי הפקר גמור היה וחזרה דאיך מדינא לא כלום הוא וזה שחייבוני במעשר אינו אלא מדבריהם מפני גזירת הרמאים ששמעו חזרתו וחשבו שהיתה חזרה ואינה כלום שאילו כן היאך זכוני בהפקרו ואתי לעשורי מדבר זה שהוא סבור שיהא פטור על דבר אחר שהוא פטור מן הדין כגון חטין שגדלו בעציץ שאינו נקוב וסבור הוא דליהו תרוייהו מדרבנן וליתא דמאי דזכי ביה זוכה מדאורייתא מחייב דכיון דחזרתו דמפקיר מהניא מדינא נמצא שאין זה זוכה מן ההפקר וכי מעשר מפירות הללו על אותן של עציץ שאינו נקוב הוה ליה מעשר מן החיוב על הפטור ובדין הוא דהוה מצי למיפרך דילמא אתי לעשורי מן הפטור על החיוב כלומר מפירות של עציץ שאינו נקוב על זה וחדא מנייהו נקט ובמאי דמפרקינן נמי מיפרקי כולהו פירכי דאמרי' כי מעשרת עשר מיניה וביה כלומר לא תעשר ממנו על מקום אחר ולא ממקום אחר עליו אלא עשר מיניה. **מיתבי המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה** - משום דאע"ג דהפקר פטור מכולהו וכדאמרי' בעלמא (שבת דף סח) נשמר למעוטי הפקר אפי' הכי משום דבכולהו הני כתיב תעזוב יתירא מחייב בהו כל היכא שהחזיק בו הוא עצמו והכי איתא בפ' הגוזל (ב"ק צד). **ופטור מן המעשר** - דכיון דלא כתיב במעשר תעזוב יתירא לא שנא הוא ולא שנא אחר פטור. **בשלמא לעולא דרבנן קתני לה ודאורייתא קתני לה** -

כלומר דאע"ג דתקון רבנן דתנוך שלשה יכול לחזור בו וכיון שכן כי זכה בה הוא מחייב במעשר מדרבנן אפילו הכי כי אתיא הך אליבייהו שפיר דפטור דקאמר מדאורייתא קתני אבל מדרבנן אין הכי נמי דמחייב. **אלא לריש לקיש** - דמוקים לה לאידך כר' יוסי הך היכי אפשר דתיתי אליביה דהא לרבי יוסי כיון דאמר דמפקיר יכול לחזור בו מדינא עד דאתי לרשות זוכה כשהשכים זה ובצרו אמאי פטור דכיון דלא פריש שהוא זוכה בו מן ההפקר נימא דמהדר קא הדר ביה ונמצא שמשלו בצר ולא מן ההפקר דנהי דסבירא ליה לרבי יוסי דאיהו נמי מצי זכי בתורת הפקר מהפקירא דנפשיה הני מילי כשפירש אבל כשבצר סתם כיון שבידו לחזור בו שלו הוא בוצר. **אמר לך כי אמרי אנא לרבי יוסי הא רבנן היא** - כלומר דנהי דאידך ברייתא מוקים לה כולה כרבי יוסי על כרחיך הא רבנן היא ולא רבי יוסי.

דף מה.א

ואיבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי הא דאפקריה באפי תלתא - כלומר הך מתניתא נמי דהמפקיר את כרמו כר' יוסי אתיא דעד כאן לא קאמר ר' יוסי דמפקיר יכול לחזור בו אלא דאפקריה באפי תרי, כלומר שאין שם שלשה דומיא דמתניתין דקתני דאין עמהם אחר ובהא בלחוד הוא דאסר ר' יוסי דסבירא ליה דכל כי ה"ג הפקר כמתנה דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות מפקיר וטעמיה משום דאין עמהם אחר א"נ דליכא בהדיה אלא תרי אדעתא דחד דמהנך בלחוד אפקריה דכל בי תרי ליכא קלא משום הכי דמי למתנה דכי היכי דבמתנה לא מפיק ליה מרשותיה אלא אדעתא דאידך ה"נ הכא לא מפקיר אלא אדעתא דאידך או אדעתא דחד מתרוייהו הילכך כי היכי דבמתנה לא נפיק מרשותיה עד דאתי לרשות מקבל ה"נ בהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי ומתני' דהמפקיר את שדהו בכי האי הפקר מתוקמא ומשום הכי קתני דעד שלא זכה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו אבל הך מתניתא דהמפקיר את כרמו מתוקמא דאפקריה באפי תלתא וכל היכא דאיכא תלתא אוושא מילתא ואדעתא דכולי עלמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך אע"ג דבמתנה עד דאתי לרשות מקבל לא נפיק מרשות זוכה בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאלתר נפיק מרשותיה. **דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוי הפקר** - משום דאדעתא דכולי עלמא אפקריה. **בפני שנים לא הוי הפקר** - דכיון דליכא קלא אדעתא דידהו בלחוד אפקריה

ודמי למתנה כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש במה שכתבתי קצת דברים שלמדתי מדברי הראשונים זכרונם לברכה. **והך סוגיא** - כולה למאי דסלקא דעתיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אתיא ור' יוחנן דאמר הכי לעיל הא איתותב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לברייתא דהמפקיר את שדהו אוקמתא דעולא דכולה רבנן היא ור' יוסי נמי היא דר' יוסי לא פליג עלייהו דרבנן בדינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסיפא דקתני דעד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבוע ושנה לא שכיון לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי לרשות זוכה וכולה כדפרישית לעיל. **ולענין הלכה** - בפלוגתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד הוי הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות נדרים (הלכה טז). **הדרן עלך אין בין המודר.**

דף מהב.

מתני'. **השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר** - דקסבר האי תנא ויתור אסור במודר הנאה. **רבי אליעזר בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו** - אוקימנא בגמרא בחצר שאין בה דין חלוקה אבל בחצר שיש בה דין חלוקה דברי הכל אסור ובפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נא) אוקימנא פלוגתייהו ביש ברירה או אין ברירה דר"א סבר יש ברירה והאי לדנפשיה קא עייל והאי לדנפשיה קא עייל ורבנן סברי אין ברירה ותמהני נהי דקא סברי רבנן אין ברירה אמאי אסורין ליכנס לחצר דהא כיון דחצר שאין בה דין חלוקה היא ואין שותף יכול לכופ את חבירו לחלוק ולא לעכב עליו שלא ליכנס לחצר היאך הוא יכול לאסרה עליו הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואפילו נדרו ג"כ הן עצמן למה הן אסורים הרי כשכל אחד נכנס לחצר משלו הוא נהנה ולא משל חבירו כיון שאין הלה יכול לעכב עליו ונ"ל דהיינו טעמייהו דרבנן משום דכיון דאי אפשר לומר דכל חד קני לכוליה חצר קנין הגוף לעולם דאי [דמר לאו דמר] וא"א לומר ג"כ דבשעה שמשתמש בו איגלי מילתא למפרע דבשעת קניה קנה לה לה היא שעתא קנין הגוף דאין ברירה אלא כל חד מהנך שותפין יש לו לעולם בחצר זה קנין הגוף דהיינו חלקו וקנין שעבוד בחלקו של חבירו שאין הלה יכול לעכב עליו מן הדין אע"ג דלא קני

ליה גופא הלכך קסברי רבנן דאותו קנין שעבוד שיש לו על חלקו של חברו קונמות מפקיעין אותו ומש"ה אסור דקונמות מפקיעין מידי שעבוד כדאיתא בסוף מכילתין ורבי אליעזר בן יעקב פליג עלייהו משום דסבירא ליה דיש ברירה ומש"ה אמרינן דכל שעה ושעה שנכנס לחצר בדנפשיה קא עייל וגוף החצר קנויה לו לגמרי לאותו תשמיש שאינו משתמש בה מקנין שעבוד אלא מקנין הגוף שכל שאני יכול לומר שיש לכל אחד קנין הגוף אין ראוי לומר שיהא קנין שעבוד שאין נקרא קנין שעבוד מה שהוא עומד כן לעולם בעל כרחו של כל אחד מהם ורבנן נמי לא דייני ליה כקנין שעבוד אלא מפני שאי אפשר להם לדנו כקנין הגוף דאין ברירה ובסמוך תראה עוד דעתי בברירה זו ומכאן נראה לי ראיה ברורה דמשכיר יכול לאסור ביתו על השוכר אע"פ שנחלקו בזה הראשונים וכמו שנכתוב לפנינו בסייעתא דשמיא אע"ג דמשכיר מדינא לא מצי לעכובי לאידך אפי' הכי מצי אסור ליה בקונם משום דקונמות מפקיעין מידי שעבוד ומשכיר נמי בקונם מפקיע מידי שעבוד השוכר אפי' היכא שהקדים השוכר דמי שכירותו למשכיר אע"פ שיש שאין סוברין כן כמו שנכתוב לפנינו בסייעתא דשמיא דהא הכא אין שותף צריך ליתן דמים לחבירו ואפילו הכי מצי אסור ליה לאידך לרבנן מטעמא דכתיבנא דהא בהדירו זה את זה בעיא ולא איפשיטא היא בגמרא כן נראה לי ולפנינו נאריך בדין זה בסייעתא דשמיא. **ואיכא דמקשו כיון דפלוגתייהו דרבי אליעזר ורבנן ביש ברירה ואין ברירה היא** - דהכי אוקמא רבינא בפרק שור שנגח את הפרה (שם בבא קמא דף נא) היכי פסקינן בגמרא כר' אליעזר בן יעקב דסבירא ליה דיש ברירה והא בפרק משילין (ביצה דף לח) אסיקנא דכי לית ליה לרבי אושעיא ברירה בדאורייתא אבל בדרבנן אית ליה ואפסיקא הלכתא כר' אושעיא אלמא בדאורייתא אין ברירה וקשיא הלכתא אהלכתא תירץ ר"ת ז"ל דהכא הלכה כר' אליעזר ולא מטעמיה קאמרינן דאיהו סבר דיש ברירה וויתור אסור במודר הנאה ואנן סבירא לן דאין ברירה אבל ויתור סבירא לן דמותר במודר הנאה הלכך לאו בחצר שאין בה דין חלוקה בלבד איירי אלא אפי' יש בה דין חלוקה נמי שרי ולפי פי' זה אם נדרו הנאה בפירוש אפי' מדריסת הרגל אסורין ליכנס לחצר ורבינו יצחק ז"ל לא נראה לו דבריו דלא מסתברא לדחות כמה סתמות שנסתמו במכילתין כמאן דאמר ויתור אסור במודר הנאה וכולה פירקין דלעיל כוותיה אזיל לפיכך תירץ הוא ז"ל דודאי קי"ל כמאן דאמר אפי' בדאורייתא יש ברירה מהא דשמעתין והא דאפסיקא

הלכתא כר' אושעיא בפרק משילין ממאי דאמר דבדרבנן יש ברירה בלחוד הוא דאפסיקא הלכתא משום דאיהי היא עיקר פלוגתייהו התם וראיה לדבר מדתנן בתמורה בפ' כל הפסולין גבי מחיר כלב וכן שני שותפין אחד נטל עשרה טלאים ואחד נטל תשעה טלאים וכלב א' שעם הכלב כולן מותרין שכנגד הכלב כולן אסורין ואקשינן עלה בגמרא ונשקול חד כנגד כלב ולשתרו אינך אלמא אפי' בדאורי' יש ברירה ולא מחוור דודאי בדאורייתא אין ברירה דהא קי"ל כשמואל דאמר (ב"ק ט) האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין [זה לזה ביובל] וכדפסק רב נחמן כוותיה בפרק השולח (גיטין מח) וטעמא דשמואל משום דקסבר אין ברירה וכדאיתא בהדיא בגיטין בריש פרק כל הגט (דף כה) וההיא דתמורה לא קשיא דלאו אליבא דהלכתא פריך אלא אליבא דמאן דאמר בדאורייתא יש ברירה ובדרך אי אמרת בשלמא קא נסיב לה ודכוותיה בהש"ס טובא וכי תימא א"כ הדרא קושיא לדוכתה כתב הרב רבינו משה ז"ל בהלכותיו דלא דמיא הך ברירה דהכא לדעלמא דהכא לאו מידי דלא מתברר האידנא ומתברר למחר הוא דנימא אתברירא מילתא למפרע אלא בדהשתא הוא דחצר שאין בה דין חלוקה הוא וכל חד משתמש בכולה וכיון דשותפין נינהו כי האי גוונא הוי תשמישתייהו מהשתא אמרינן כמאן דעייל בדנפשיה הוא ולא משתמש בדחבריה שאם תאסור עליו נמצא זה מוציא אותו מחצירו ואין אדם אוסר נכסי חברו על בעליהן ובכי האי גוונא אתמר התם בגמרא תדע דהא מיבעיא בעיא לה הכא בהדירו דלמא אפילו רבנן מודו ליה לרבי אליעזר בן יעקב משום דכאונסים דמו ולא כל כמיניה דאסר נכסי חברו עליו זה לשונו ז"ל ואינו נוח לי דאם איתא מאי לישנא דאין ברירה ויש ברירה דאמרינן התם בפרק הפרה הרי אין טעמו של רבי אליעזר בן יעקב משום יש ברירה כלל אלא מפני שאתה אומר שמשעה ראשונה כל החצר קנוי לכל אחד מהם לפיכך נראין לי דברים כפשטן דברירה דהכא כברירה דעלמא אלא משום דהך ברירה עדיפא פסקינן הכא כר"א בן יעקב מיהו הכא נמי אנו צריכין לברירה דאיגלי מילתא למפרע כברירה דעלמא משום דליכא למימר אהאי חצר כולה דמר וכולה דמר דאי דמר לאו דמר ואי דמר לאו דמר אלא הכי קאמרינן ששותפין הללו בשעה שלקחו החצר על דעת כן לקחיה שבשעה שישתמש בה אחד מהם תהא כולה שלו לתשמיש ולפי שמשעה ראשונה אין אנו יודעין באי זה יום ובאיזו שעה ישתמש בו כל אחד מהם אנו צריכין לברירה לומר שעכשיו שאחד מהם

משתמש בה הוברר הדבר למפרע שמשעה ראשונה קנה אותה כולה לשעה זו ובודאי יכול אדם להקנותה חדש אחד לראובן וחדש אחד לשמעון ובזמן כל אחד ואחד קנוי הוא לו לגמרי דהיינו נכסי לך ואחריך לפלוני אלא משום דהכא אין זמן כל אחד ואחד ידוע לא מהני אלא למאן דאית ליה ברירה דאמרינן דאיגלי מילתא דמשעה ראשונה קנו לזמנים הללו וכי תימא וכיון דברירה דהכא כברירה דעלמא דאיגלי השתא מאי דלא הוה ידיע לן בשעת קניה היכי פסקינן כרבי אליעזר בן יעקב כיון דבעלמא סבירא לן דבדאורייתא אין ברירה היינו טעמא משום דברירה דהכא עדיפא מברירה דעלמא דהיינו טעמא דאמרינן בעלמא דאין ברירה לפי שאין ראוי שיחול דבר על הספק ולפיכך האומר לסופר כתוב גט לאשתי ולאיזה מהן שארצה אגרש פסול לגרש בו לפי שיש ספק משעה - ראשונה בעיקר הגט לשם מי חל וכן נמי אם בא חכם למזרח ערובי למזרח למערב ערובי לא מהני משום דבשעת קניית העירוב לא היה מתברר כלל איזה מהן יקנה ולפיכך כיון דבכל חד מהנדך עירובי איכא למימר שמא לא יקנה כלל אע"פ שלאחר מכן יתברר הדבר אין ברירה וכן נמי גבי האחין שחלקו כיון דמשעה ראשונה איכא לספוקי שמא לא יזכה בחלק זה כלל נמצא שהוא ספק גמור משעה ראשונה וכל כיוצא בזה אין ברירה אבל הכא עקרו של דבר מתברר משעה ראשונה ומיעוטו לאחר מכן לפי שאף משעה ראשונה אין אנו מסופקין שלא יזכה כל אחד מהם בכל גוף חצר זה ואין אנו מסופקים גם כן שמא אפילו ירצה לזכות פלוני לא יזכה בה שהרי משעה ראשונה אנו יודעין שעתיד כל אחד לזכות בכל גוף חצר זה ושיזכה בו כל שעה שירצה הלכך כיון שעקרו של דבר מתברר מתחלתו ומה שהוא מתברר לאחר מכן שלא נתבררה מתחלה אינו אלא מיעוטא דהיינו הזמן שרצה לזכות בגופה של חצר וזכה בה כל כהאי גוונא יש ברירה שאין

דף מו.א

שאינ המיעוט המסופק מתחילתו ומתברר לאחר מכאן מעכב את הרוב שהיה ברור מתחלתו ומש"ה נהי דבעלמא סבירא לן דבדאורייתא אין ברירה פסקינן הכא כר' אליעזר בן יעקב דבכי הא יש ברירה ורבנן פליגי עליה דכיון דמכ"מ אתה צריך לומר שהוברר הדבר עכשיו שבשעה פלונית היתה קנויה לו לגמרי שלא היה מתברר זה מתחלה אפילו בכי האי גוונא אין ברירה

ונמצא שאין לכל א' בחלקו של חבירו אלא קנין שעבוד שקונמות מפקיעין אותו כך נראה לי. **ושניהם אסורין להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולין** - דאע"ג דאמרי' בפרק חזקת הבתים דשותפין אהעמדה כדי לא קפדי מ"מ אי קפדי יכולין לעכב זה על זה ואע"פ שדרכן לותר ויתור אסור במודר הנאה. **היה אחד מהן מודר הנאה מחבירו וכו'** - הך בבא לא אצטריכא לא לרבנן ולא לר"א בן יעקב דבין למר ובין למר מה לי נדרו שניהם מה לי נדר אחד מהם אלא משום סיפא נקטה דקתני וכופין הנודר למכור את חלקו דדוקא כשנדר אחד מהם משום דכיון דאיהו אסור וחבריה מותר חיישינן שמא יתקנא בחברו וישתמש בה אף הוא ולפיכך כדי שלא יכשל כופין אותו למכור אבל כשנדרו הנאה זה מזה דשניהם אסורין לא חיישינן דכל חד וחד מזדהר באסוריה וכן באוסר נכסיו על עצמו מהך טעמא גופא אין כופין אותו למכור דדוקא בשותפין שנדר אחד מהם הוא שכופין ואפילו לרבי אליעזר בן יעקב נמי דשרי ליכנס לחצר כופין אותו למכור דלדידיה נמי איכא למיחש שמתוך שרואה את חברו מעמיד ריחים ותנור והוא אינו רשאי יתקנא בו ויבא לעשות כן וכ"ת בשלמא לרבנן דאסרי ליה אפילו בדריסת הרגל איכא טעמא דשמא יתקנא לפי שהוא אסור בדריסת הרגל וחבירו מותר ואין בידו למחות אבל לרבי אליעזר בן יעקב מאי איכפת ליה בדריסת הרגל איהו נמי שרי ואי מקנא בחבריה בהעמדת ריחים ליעכב עליה דהא כי האי גוונא שותפין יכולין לעכב איכא למימר דכיון דהשותפין כי האי גוונא לא קפדי זילא ביה מילתא לעכובי דהא הך סיפא בנדרו זה מזה אוקימנא לה בגמרא וכיון שחבירו לא גרם לו איסור אלא הוא עצמו גרם שנדר למה יעכב חבירו מדבר שאין השותפין מקפידין בו הילכך לעכובי כסיפא ליה מילתא ומתוך שחבירו מעמיד ריחים יתקנא בו לומר אעשה כן גם אני. **היה אחד מן השוק מודר מאחד מהם הנאה הרי זה לא יכנס לחצר** - הך בבא לא תנא לה משום תנא קמא דלדידיה פשיטא אם על חבירו יכול לעכב על אחד מן השוק צריכא למימר אלא לאשמועינן רבותא דר' אליעזר בן יעקב תנא ליה דאפילו על אחד מן השוק אין שותף יכול לעכב ולפנינו תראה דעתי דאפילו לרבותא דרבנן תנא ליה מיהו כתב הרשב"א ז"ל דדוקא כשהוא נכנס לצורך השותף בין שהוא צריך לשותף או שהשותף צריך לו לפי שהחצר קנוי לכל אחד מהם ולכל מי שצריך להם אבל ליכנס בתוכו אחד מן השוק לעצמו שלא לצורך השותף אסור שאם הקנו זה את זה את החצר לדריסת רגליהם ולכל מי

שצריך להם לא הקנו אותנו לכל העולם אבל הרא"ה ז"ל כתב דבכל ענין שרי ולא נראו לי דבריו. **גמ'. מי אמרינן בנדרו הוא דפליגי רבנן אבל בהדירו מוזו ליה רבנן לר' אליעזר בן יעקב דכאנוסיס דמו -** כלומר דילמא כולהו סבירא להו דיש ברירה ומדינא אפילו בנדרו שרי אלא דרבנן סברי קנסינן להו ור' אליעזר בן יעקב סבר דלא קנסינן אבל בהדירו דלא שייך קנסא שרי מדינא דיש ברירה ואתיא הא דלא כרבינא דאוקי פלוגתייהו בפרק שור שנגח את הפרה ביש ברירה ואין ברירה או דילמא בהדירו נמי פליגי רבנן וכסבריה דרבינא התם. **ת"ש היה אחד מהן מוזר הנאה מחבירו ופליגי רבנן -** וסתם מוזר מחבירו קתני אלמא אפילו בהדירו פליגי. **תני נזור מחבירו -** כלומר דנודר נמי מוזר קרי ליה דמוזר משמע בין מפי עצמו בין מפי אחרים. **אי אמרת בשלמא דנדר הוא היינו דכופין -** לפי שהוא גרם לעצמו אלא אי אמרת דלא נדר הוא אמאי כופין הא מינס אניס ואם תאמר ולימא ליה לעולם בהדירו חבירו עסקינן וכי קתני כופין את הנודר את המדיר קאמר יש לומר דלא סבירא לן שיהא בדין לכוף אדם למכור את שלו מפני שאסור נכסיו על חבירו אבל לנודר עצמו ראוי לכוף דמה הנאה יש לו לאסור על עצמו נכסיו [של חבירו] ואיכא למיחש שמא יכשל ויש לתמוה על הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל שכתב דלמדיר הוא שכופין שאע"פ שזה הוא דרך הירושלמי אין זה דרך הגמרא שלנו וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל ומיהו אם היה רגיל להדיר כופין אותו למכור והכי תניא בתוספתא (פ"ב) היה א' מהם רגיל להדיר הנאה על חלקו כופין את הרגיל למכור חלקו ומפרש בירושלמי דבתרי זימנין מיקרי רגיל דאמרינן התם עברת לך קמייתא ועברו עלך תניינא ועברו עלך מכאן ואילך או מכור חלקך או שרי נדרך ולא איפשטא בעיין אי פליגי רבנן אפי' בהדירו וא"ת וליפשוט ליה מדתנן לקמן נדרים (דף מז) הריני עליך חרם ואת עלי שניהם מותרים בדבר של עולי בבל ואסורים בדבר של אותה העיר ואיזה דבר של אותה העיר הרחבה והמרחץ ובית הכנסת אלמא אפילו בהדירו פליגי תירץ הרב ר' יונה ז"ל דהתם היינו טעמא משום דאע"ג דמוזר אניס כיון דנודר לא אניס ואסור שניהם אסורים דאי שרית מוזר לא ציית נודר ומשום הכי לא פלוג רבנן.

דף מ.ב.

מחלוקת בשיש בה כדי חלוקה - דרבנן אסרי משום דסברי אין ברירה ולא

אמרי' הוברר הדבר כשמשמש דגוף החצר קנוי לו לתשמישו משום דכיון שיש בה דין חלוקה בשעת קנייתן לא הוברר שיהא רשאי זה להשתמש בחלק זה דשמא לא יבא לחלקו ור"א סבר דאפי' בכי הא אמרינן ברירה לפי שבתחלה כשקנו אותה על דעת כן קנאוה שכל עוד שלא יחלקו אותה יהא כל גוף החצר קנוי לתשמיש כל אחד מהם. **אבל אין בה דין חלוקה דברי הכל מותר** - משום דכיון דאין בה דין חלוקה והדבר ידוע שלעולם תעמוד בשותפות ושיש רשות לכל אחד מהם להשתמש בה כל שעה שירצה כ"ע מודו דיש ברירה לפי שרוב קניה זו הובררה מתחילתה ולא דמיא לשאר ברירות דעלמא וכמו שפירשתי אני במשנתינו. **אמר ליה רב יוסף והא בית הכנסת דכמי שאין בו כדי חלוקה דמי ותנן שניהם אסורים בדבר של אותה העיר** - ומפרש ואזיל בהא מתניתין דפרקין (לקמן נדרים מח) דדבר של אותה העיר כגון בית הכנסת ובשלמא אי אמרת דבחצר שאין בה דין חלוקה פליגי הא מני רבנן היא אלא אי אמרת דבחצר שאין בה דין חלוקה דברי הכל מותר מתניתין אמאן תרמייה. **אלא אמר רב יוסף אמר זעירי מחלוקת שאין בה כדי חלוקה** - דרבנן סברי דאפי' בכי הא אין ברירה ור' אליעזר סבר דכיון שאי אפשר לאחד מן השותפין לעכב את חבירו מלהשתמש בו לעולם ולא לכופו לחלוק מתחלה ע"מ כן קנאוה שתהא גופה קנויה לגמרי לכל אחד לתשמישו בשעת תשמישו וכשמשמש בה אמרי' הוברר הדבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לשעה זו וס"ל לר' אליעזר דנהי דבעלמא אין ברירה בכי הא יש ברירה לפי שעיקר הקניה נתבררה משעה ראשונה. **אבל יש בה דין חלוקה דברי הכל אסור** - משום דכיון שחצר זו לחלוקה היא עומדת אי אפשר לומר שמתחלה קנאוה כולה כל אחד לתשמישו דשמא הא' יכוף את חבירו הלכך אפי' לר' אליעזר בן יעקב אסורין וכתב הרשב"א ז"ל דלא מיבעיא קודם חלוקה דאסורים אלא אפילו לאחר חלוקה נמי אסורין דליכא למימר כיון שחלקו הוברר הדבר למפרע שהוא חלקו המגיעו משעה ראשונה והוא לא נאסר אלא בחלק חברו דא"ה הויא ליה הך ברירה כשאר ברירות דעלמא וקי"ל בדאורייתא אין ברירה וכ"ת מ"מ הא קי"ל כשמואל דאמר (ב"ק ט) האחין שחלקו לקוחות הן והרי זה כאילו לקחה ממנו ליתא דאפילו לקחה ממנו אסורה כדאמרי' לעיל נדרים (דף לד) גבי ככרי עליך דאע"ג דיהבי' ניהליה במתנה כל היכא דלא אפסקיה אחר אסור ומכירה הרי היא כמתנה וכדתנן קונם ביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או מכרו לאחר מותר הא

מכרו לו אפי' באומר קונם ביתך שאני נכנס אסור זהו דעת הרשב"א ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ז מהל' נדרים (ה"ד) היו שניהן שותפין בחצר אם יש בה דין חלוקה הרי אלו אסורים ליכנס בה עד שיחלוקו ויכנס כל א' וא' לחלקו אלמא ס"ל ז"ל דלאחר חלוקה שרי ונ"ל בטעמו ז"ל דאע"ג דקיי"ל דבדאורייתא אין ברירה אפ"ה אן סהדי שע"מ כן נשתתפו שלא יוכל אחד מהן לאסרה על חברו בענין שתהא נאסרת עליו לאחר חלוקה דא"ה אסר עליה נכסי דידה ואינו בדין. **מתני'. המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד מושכרים בעיר - ויש לו למדיר מרחץ ובית הבד אלא שהשכירן לאחר. אם יש לו בהן תפיסת יד - למדיר אסור מודר ליהנות מהם דכיון דיש לו למדיר בהם תפיסת יד הוו להו כדידיה ובגמרא מפרש היכי דמי תפיסת יד. ואם אין לו בהם תפיסת יד מותר - דלאו מדידיה מהני אלא [מהשוכר] וכתב הרשב"א ז"ל דכי אמרי' דבשאיין לו בהן תפיסת יד מותר דוקא כשהיו מושכרין כבר אבל השכירן לאחר מכן לא דאע"ג דתנן בסמוך לביתך שאני נכנס מת או מכרו לאחר מותר דוקא במכירה הוא דשרי אבל בשכירות לא דאם איתא דאפי' בשכירות שרי ליתני השכירן וכ"ש מכרן אלא ודאי כל שקדם נדרו לשכירותו אין האיסור מסתלק ע"י שכירות אבל מתני' בהשכירן כבר ולפיכך כל שאין לו בהן תפיסת יד אין האיסור חל עליהם. **גמ'. וכמה תפיסת יד אמר רב נחמן למחצה לשליש ולרביע - דכיון דבעל המרחץ משתכר כפי מה שהמרחץ מרויח הוה ליה כדידיה. אבל בביצים מותר - דרכן היה שבעל המרחץ משתכר בביצים שהבאים לרחוץ שם היו לוקחים אותם ממנו ומש"ה קאמר שאם אין בעל המרחץ משתכר בריוח המרחץ כלל אלא שייר לעצמו אותו ריוח של ביצים [מותר] לפי שאינו מגוף המרחץ. **אביי אמר אפי' בביצים אסור - דאפי' כה"ג מקרי תפיסת יד. היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא - שאינו נוטל חלק הידוע בריוח המרחץ אלא שנותן לו שכר דבר קצוב לשנה וכל כה"ג אסתלק ליה בעל המרחץ ממרחצו לגמרי ואיכא למידק אשמעתין ואפי' כה"ג היכי שרי דהא מ"מ גוף המרחץ של משכיר הוא ויכול לאסור אותו על השוכר עצמו כדאמרינן בערכין בפ' האומר משקלי עלי (דף כא) המשכיר בית לחבירו והקדישו הדר בו מעלה שכר להקדש ומוקמינן לה כשהקדישו משכיר דשוכר מעלה שכר להקדש ואקשינן התם הדר בו מעלה שכר להקדש היכי דייר בו במעילה קאי אלמא יכול לאסרה על השוכר כיון שהגוף הקרקע שלו וכ"ש שיכול לאסרה על אחרים וכי אין לו בהם תפיסת יד******

אמאי שרי תרצו בתוספות דאין ה"נ שאם אסר אותו המרחץ בפי חייל אסוריה כיון שהגוף שלו כי ההיא דפרק משקלי עלי שהקדיש הבית עצמו אבל הכא במודר הנאה מנכסיו סתם איירי ואין דעתו על מה שהשכיר ואי קשיא לך דהא לעיל בפרק אין בין המוטרף נדרים (דף מג) הוה סלקא דעתך דאין דעתו על מה שהפקיר ואדחיה ליה איכא למימר דלא דמי דודאי כשאדם אוסר נכסיו סתם דעתו על כל מה שהוא ברשותו ולפיכך כיון שאין ההפקר עדיין הפקר ולא המתנה מתנה אף הם בכלל האיסור אבל מה שיצא מרשותו לשעתו בשכירות כיון דהשתא מיהת לאו ברשותיה קאי אין דעתו לאסרו ור"ת ז"ל תירץ דההיא דפרק משקלי עלי דוקא גבי הקדש ומשום דהקדש מפקיע מידי שעבוד אבל הכא גבי קונמות אע"ג דמפקיעין מידי שעבוד כדאיתא בפ' אע"פ (כתובות נט) ובפרק בתרא דמכילתין נדרים (דף פו) ה"מ בקונם כללי כעין הקדש אבל בקונם פרטי כיון דלא דמי להקדש אלמוה רבנן לשעבודה דאיך דלא ליפקע ליה כי היכי דאמר התם דאלמוה רבנן לשעבודה דבעל וכך הורה ר"ת ז"ל ואחרים תירצו דההיא דפרק משקלי עלי בשלא הקדים שכרו למשכיר וכיון דלא סגיא שלא יתחייב השוכר לתת שכר להקדש נמצא שיש להקדש יד וזכות בכל הבית כמו שהיה למשכיר ולפיכך חל הקדש על הבית וכי דייר ביה במעילה קאי אבל מתני' כשהקדים שוכר למשכיר שכרו וכיון דאסתלק ליה משכיר לגמרי לא מצי אסר ובירושלמי נמי מפליג כה"ג בין הקדים לו שכרו ללא הקדים ובודאי דההיא דפרק משקלי עלי לא קשיא דהתם במשכיר בית סתם עסקינן וראיה לדבר דקתני התם נפל חייב להעמיד לו בית ואי בבית זה נפל אזדא אלא ודאי בבית סתם עסקינן ומש"ה פרכינן היכי מצי דייר ביה במעילה קאי דכיון דלא השכיר לו בית ידוע אלא בית סתם ודאי מצי מקדיש ליה משכיר ויהיב ליה לשוכר ביתא אחרינא אבל בבית זה ודאי לא מצי משכיר מקדיש ליה דהא אע"ג דהקדש מפקיע מידי שעבוד ה"מ הקדש מזבח אבל הקדש בדק הבית לא כדעת רש"י ז"ל ושלא כדברי ר"ת ז"ל שהוא סובר שאפי' הקדש בדק הבית מפקיע מידי שעבוד וראיה לדבר מדאמר בפרק אע"פ ובסוף מכילתין הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שמשכנתי לך לעשר שנים לכשאפדנה ממך תקדוש דקדשה אלמא דוקא לכשיפדנה אבל קודם לכן לא קדשה הילכך ההיא דפרק משקלי עלי לא קשיא כלל אמתניתין ומיהו אכתי מתניתין לא ניחא דהא קונמות כקדושת הגוף דמיין כדאיתא בפרק אע"פ

(שם כתובות נט) ובסוף מכילתין ואמאי לא מפקיעין מידי שעבוד הילכך לא מפרקא מתני' אלא בחד מהנדך פירוקא דכתיבנא ואני כבר כתבתי במשנתינו דאפילו קונם פרטי ואפי' הקדים שכר שוכר מצי משכיר לאסרו עליו ואדחיאן להו תרי פירוקי בתראי ואחרים תירצו עוד דהאי מושכרים דהכא לאו מושכרים כעין שכירות

דף מז.א

אחר דעלמא דהא אמרינן בגמרא היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא ומקבל בטסקא לאו היינו שכירות אלא הקרקע הרי הוא של מחזיק לעולם ומורישו לבניו אלא שנותן דבר ידוע בכל שנה לבעלים הראשונים וכל כי האי גוונא קנין הגוף מיקרי ולא שעבוד בלבד שיפקיענו קונם והאי דנקט מושכרין במתניתין משום דטסקא זו כעין שכירות הוא שאם אינו פורע המוטל עליו שנה שנה הדרא ארעא למרא וכדאמרינן בעלמא (ב"מ ד' ע"ג) ארעא לטסקא משתעבדא ומלכא אמר דיהיב טסקא ליכול ארעא ואפילו הכי כיון דכל אימת דבעי למפרע לא מצי מסלק ליה אידך קנין הגוף יש לו בקרקע ומש"ה לא מצי אסר אבל בשכירות דעלמא מצי אסר כל זה פלפלו הראשונים ז"ל, ותמהני עליהם לפי שאני אומר להלכה דאפי' בשכירות דעלמא כל שאין לו למדיר תפיסת יד שרי מודר לאתהנויי ממרחץ ובית הבד שיש לו למדיר מושכרין - בעיר דאע"ג דמן דינא ודאי דמשכיר יכול לאסור על השוכר ואפי' הקדים השוכר למשכיר שכרו וכדפרישנא לעיל במתניתין דריש פרקא הני מילי כשאוסר אותם לשוכר או כשאוסר אותם על כל אדם שהשוכר בכלל משום דכיון דקונמות מפקעי מידי שעבוד אסתלק ליה שעבודא דשוכר לגמרי אבל לאסור אותו על אחר לא כל הימנו דכיון דאשתייר ליה שעבודא דשוכר כשהמודר נהנה לא ממדיר הוא נהנה אלא מן השוכר כנ"ל ודבר ברור הוא, ולפיכך אני אומר דכי תנן לעיל היה א' מן השוק מודר מא' מהם הנאה לא יכנס לחצר ר"א בן יעקב אומר וכו' לאו משום רבותא דרבי אליעזר בן יעקב בלחוד תנא ליה אלא לרבותא דרבנן נמי נקטיה דסד"א נהי דקסברי רבנן דשותף מצי אסר אחבריה ה"מ משום דמפקע מיניה קנין שעבוד וכדכתיבנא לעיל אבל לאחד מן השוק לא מצי אסר הך חצר שאין בה דין חלוקה דמצי א"ל כיון דשעבוד חבירך עדיין נשאר אצלו לתוך שלו אני נכנס ולא לתוך שלך קמ"ל דכיון דהך מדיר מצי קני ליה בהא חצר קנין גוף ופירות

לא כל הימנו. **מתני'.** האומר לחבירו קונס לביתך שאני נכנס - כלומר למה שאני נכנס בו. **שדך שאני לוקח** - כלומר אם אקחנו. **מת או מכרן לאחר מותר** - דביתך אמר והשתא לאו ביתיה הוא וה"ה דאי נתנן לאחר נמי שרי אלא להכי נקט מכרן לאשמועינן דדוקא מכרן לאחר אבל אמר ביתך שאני נכנס ומכרו לו אסור. **קונס לבית זה שאני נכנס ושדה זה שאני לוקח מת או מכרו לאחר אסור** - דכיון דבית זה קאמר שויה עילויה חתיכה דאסורא הלכך אפילו מכרו לאחר אסור והוי יודע דכי היכי דבית זה חמור מביתך לענין מכרן לאחר הכי נמי ביתך חמור מבית זה לענין נפילה דאי אמר ביתך שאני נכנס ונפל ובנאו אסור ליכנס בו דכל שהוא ביתך משמע ואי אמר בית זה ונפל אף ע"פ שחזר ובנאו מותר בו דכיון דנפל אזדא ואי אמר ביתך זה משום זה אתה תופסו בין לחומרא דמכירה בין לקולא דנפילה והכי איתא בירושלמי ביתך זה משום מה אתה תופסו משום ביתך זה נפל ובני הא לית הוא ושמעינן מן הדא האומר ליורשיו תנו בית חתנות לבני או בית ארמלות לבתי ונפל היורשים חייבים לבנותו בית זה ונפל אין חייבין לבנותו ומסתברא דכי אמרינן בביתך שאני נכנס דאי נפל ובני ליה אסור לאו דוקא נפל ובני ליה במקומו דה"ה אם בנהו במקום אחר אסור דכל שהוא ביתך קאמר והאי דנקט נפל ובני לרבנותא נקטיה דבאומר בית זה אע"פ שחזר במקומו וכמדתו הראשונה מותר. **גמ'.** בעי אבימי קונס לבית זה שאתה נכנס מת או מכרו **לאחר מהו** - כלומר דנהי דאמרי' במתניתין דבאומר בית זה מכרו לאחר אסור ה"מ באוסר על עצמו דמצי אסר אנפשיה בית זה בין שיהא שלו או שימכרנו לאחר אבל אחבריה נהי דבית זה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין מיהו לא כל הימנו לאסרו לכשיצא מרשותו דה"ל נכסי חבירו על חבירו וה"ה דמבעיא ליה במפרש בית זה שאתה נכנס אפילו לאחר שיצא מרשותו דאפשר דלא מהני דאיהו לא מסתפק בלישנא דודאי פשיטא ליה דזה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין אבל עיקר בעיא היא אפילו כי בעי למיעבד הכי אי מצי עביד כיון דנכסיה השתא ברשותיה נינהו או לאו כיון דלאחר מכן נפקי מרשותיה והוי להו כנכסי חבירו על חבירו ומש"ה מייתי לה רב' ת"ש מדתנן בחייו ובמותו מת לא יירשנו דאלמא כי פריש מצי למיסר אפילו לאחר שיצאו מרשותו כיון דהשתא ברשותו נינהו וכיון דכי פריש חייל איסורא פשיטא ליה דזה כמפרש דמי דמתני' נמי הכי מוכחא ואע"ג דלעיל נדרים (דף מב) דחינן שאני התם דאמר בחייו ובמותו כלומר דאע"ג דזה לגבי נודר עצמו

לעולם משמע לגבי מדיר לא משמע הכי וכמו שפירשתי אני למעלה הכא לא ניחא לן בההיא דחיא ואמסקנא דלעיל סמכינן. והוי יודע - דכי תנן הכא אם מת לא יירשנו לאו למימרא דכיון שנכסים אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן דהא קתני בסיפא דההיא מתניתין בפרק הגוזל קמא בבא קמא (דף קט) ויתן לבניו או לאחיו ואם אין לו לווה ובעלי חובין באין ונפרעין ואם לא זכה בגוף הנכסים היאך נותנן לבניו או לאחיו והיאך בעלי חובין באין ונפרעין אלא ודאי נכסים דידהו ניהו אלא שאינו רשאי ליהנות מהן ואידי דתנא רישא יירשנו לומר שמותר ליהנות מהן כשאר היורשין תנא סיפא נמי לא יירשנו ולא דוקא וכ"ת היכי קתני נותנן לבניו או לאחיו בשלמא לווה ובעלי חובין באין ונפרעין שפיר דבעלי חוב לאו מדעתיה קא מיפרעו דליהוי פורע חובו באיסורי הנאה דבכה"ג ודאי אסור דנהי דאמרינן לעיל דמבריה ארי מנכסי חברו הוא היינו כשאחר פורע שלא מדעתו אבל מדעתו ודאי אסור דהוי מוציאן מרשות לרשות ונמצא מועל אלא בעל כרחו ב"ד מגבין להן ואע"ג דאיהו ממילא מתהני לא איכפת לן אבל נותן לבניו או לאחיו היכי שרי והא מתהני מטובת הנאה דידהו ואסור כדאמרינן לעיל נדרים (דף לו) גבי תורם משלו על חבירו וי"ל דלאו למימרא שיתנם להם ממש אלא שמראה להם מקום ואומר להם נכסי אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתמצו וכה"ג לאו מתנה הוא אלא גוונא דהפקר וכן כתב הר"ם במז"ל בפ"ה מהל' נדרים (הל' ח) שצריך להודיעם אלו נכסי אבי שאסר עלי אבא עשאה הרמב"ם ז"ל כההיא דתנן לעיל מיניה הגוזל את אביו ומת וכו' לווה ובעלי חובין באין ונפרעין ואמרינן עלה בגמרא וצריך שיאמר זה גזל אבא. **תנן התם** - לקמן בפ' הנודר מן הירק (נדרים דף נז). **קונם פירות האלו עלי קונם הם על פי קונם הם לפי אסור בחלופיהן ובגדוליהם** - כלומר כל שאמר א' מלשונות הללו חלופיהן וגדוליהן בכלל. **בעי רמי בר אבא קונם פירות האלו על פלוני מהו בחלופיהן** - לאו בקונמות בלחוד קא מבעיא ליה אלא בכולהו איסורי הנאה דעלמא נמי מספקא ליה והיינו דמייתי לקמן ת"ש מהמקדש בערלה ולא להחליפן לכתחלה מיבעיא ליה דודאי כל שהוא אסור בהנאה אסור למוכרו ולהחליפו דאי לא תימא הכי מצינו דמים לחמץ בפסח ולשור הנסקל שיכול למוכרו לעובדי כוכבים ואמאי תנן שהגוזל פטור מן התשלומין אלא ודאי פשיטא ליה דלכתחילה אסור אלא בשעבר והחליפן מספקא ליה ולאחר נמי לא מיבעיא ליה דפשיטא ליה דמותרין שאין לך

תופס את דמיו אלא עבודת כוכבים ושביעית והיינו דתנן ומייתי לה בריש חולין (דף ד) חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהן מחליפין אלא מספקא ליה אי מיתסרי למחליף מדרבנן בעלמא או לא והכי הוי עיקר ספיקיה מי אמרינן דכי תנן במתניתין אסור בחלופיהן ובגידוליהן היינו משום שכוונת הנודר בכך ואי משום כוונתו הוא דוקא נודר אוסר עצמו בכך דנהי דחילופיהן כדבר שלא בא לעולם דמו לגבי דידיה מצי אסר אבל לגבי חברו לא מצי אסר או דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחילופיהן לאו בתר דעתיה אזלינן אלא דהכא הכי הוא דכל אסורי הנאה חילופין אסורין מדרבנן למחליף עצמו הלכך לא שנא הוא ולא שנא חברו ותמהני אדבעי רמי במודר ליבעי לה בנודר עצמו ובמתניתין גופה אי טעמא דמתניתין משום כוונת הנודר אפילו החליפן אחר חילופיהן אסורין לו ואי משום דינא דאסורי הנאה דוקא בשהחליפן הוא אבל החליפן אחר מותר בחלופיהן וי"ל דפשיטא ליה לרמי דנודר אפילו החליפן אחר אסור בחלופיהן דכיון שפרט ואמר אלו שוינהו עליו כהקדש וכמו שנפרש בפ' הנודר מן הירק עלה דהא מתניתין בס"ד מיהו הא מיבעיא ליה מי אמרינן דאפילו בשהחליפן הוא צריך אלו דלא מיתסר בהו אלא משום שבכלל דבריו הוא או דילמא להחליפן הוא לא צריך אלו דחלופיהן כגדוליהן דמי הילכך אפילו במודר אסור וכי תנן אלו להחליפן אחר איצטריך מיהו אין ה"נ דהוה מצי למבעי בנודר עצמו היכא דלא אמר אלו והחליפן הוא עצמו מהו בחלופיהן דהיינו דיניה דמודר אלא דלישנא דמתניתין באלו עדיפא ליה כנ"ל ופשטינא לה מדתנן האומר לאשתו קונם שאני מהנה לך ומיירי בשהדירה בעודה ארוסה וכיון דאכתי לא משתעבד לה חייל נדרא ומסתברא אפילו לאחר שנשאה דמשועבד לה והכי מוכח בכתובות בפרק המדיר (דף ע).

דף מז.ב

לווה - כלומר האשה ובעלי חוב באין ונפרעין, דנהי דמתסרי עלה נכסי בעלה מיהו אכתי שיעבודה אנכסיה קאי הילכך בעלי חוב באין ונפרעין דאפילו לחנן דאמר דהמפרנס אשתו של חברו הניח מעותיו על קרן הצבי ה"מ במעלה לה מזונותיה אבל כשהיא לווה חייבת היא במה שלוותה ובעלי חוב נפרעין מן הבעל דמוציאין מזה ונותנין לזה מדר' נתן ובזה יצאתי ידי חובתי מכל מה שהאריך הרשב"א בזה. **מאי טעמא בעלי חובין באין ונפרעין לאו**

משום דחלופיהן לאו כגדוליהן דמו - דקס"ד דכיון דבשעה שהיא לווה משעבדת נכסי הבעל הרי היא כמחלפת נכסי הבעל בנכסי אחרים כיון דלבסוף בע"ח באין ונפרעין נהי דקא אמרינן מ"ט בע"ח באין ונפרעין לאו היא גופה קשיא לן דלדידהו ליכא איסורא כלל אלא הכי קאמר כיון דלבסוף בעלי חוב באין ונפרעין היכי שרית לה ללוות כך פירשו רבותי ולי נראה דה"ק אם איתא דחלופיהן כגדוליהן דמו היאך בעלי חובין באין ונפרעין דנהי דמדינא מוציאין מזה ונותנים לזה מדרבי נתן הכא אנן סהדי דאדעתא דידה נחית ולא אדעתא דבעל כי היכי דלא לעביד היא איסורא על ידיהו ונראה לי דלהכי פשיט לה מהך ברייתא ולא פשיט מסיפא דמתני' דהאומר לבנו קונם שאתה נהנה לי וכו' דתנן בסיפא לווה ובעלי חוב באין ונפרעין משום דאיהו לא הוי כמחליף דהא מצי קני נכסי אבל אשה שאין לה קנין בלא בעלה סליק אדעתין דהויא כמחלפת נכסי הבעל ממש ומשני ודילמא לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד כלומר כשהוא בא להחליף איסור בהיתר לכתחלה בידיים אסור והחליפין אסורין אבל זו בשעה שלוותה אע"פ שהבעל מתחייב אין כאן חליפי איסור ממש הילכך יכולה היא ללוות ולאכול ואע"פ שאח"כ נפרעין מן הבעל דיעבד הוא שנעשו חליפין למה שאכלה. **ת"ש המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת - דקס"ד דכיון שאסור ליהנות מן החליפין אפילו עבר ונהנה שהחליפין באחר דליהוי חליפי חליפין אסורין ומשום הכי קשיא ליה בשעבר וקידש בדמיהן למה היא מקודשת גמורה ואינה צריכה לקדש פעם אחרת דאי אסירי חליפין מדרבנן הוה לן לאצרוכה קדושי אחרני ואמרינן הכא נמי לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד כלומר לכתחלה הוא שאסור ליהנות מן החליפין אבל אם עבר ונהנה נהנה דחליפין מותרין. ולענין הלכה לגבי נודר עצמו דאמר אלו אפילו החליפין אחר נודר אסור בהן והיינו מתני' אבל כשהדירו אחר וכן נמי בנודר עצמו דלא אמר אלו מסתברא דלקולא נקיטי' דכיון דבכי האי גוונא גבי אסורי הנאה דעלמא ליכא למימר דחלופיהן כגדוליהן דמי אלא מדרבנן בעלמא וכדפרישית לעיל הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא ואפילו עבר והחליפין חליפין מותרין אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב בפ' חמישי מהלכות נדרים (הלכה ט"ז) הרי גדוליהן וחלופיהן ספק לפיכך חברו אסור בגידולי פירות אלו וחלופיהן והרמב"ן ז"ל מסתם לה סתומי לקמן בפרק הנודר מן הירק. מתני'. הריני עליך חרם - שתהא הנאתו עליו כחרם של בדק הבית**

ובגליל מיירי דסתם חרמים לבדק הבית (לעיל נדרים דף יח). **הרי את עלי** - שיהא הנאת חברו עליו כחרם. **מותרין בדבר של עולי בבל** - שהפקירום עולי בבל לכל ישראל.

דף מח.א

ואסורין בדבר של אותה העיר - שהם דרים בה מפני שאין לאנשי עיר אחרת חלק בהן שהם יכולין למכרן ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר והוו להו כשותפין שאוסרין זה על זה. **והתיבה** - שנותנין עליה ספר תורה לקרות והספרים שקורין בהן. **והכותב חלקו לנשיא** - מפרש בגמרא דה"ק מה תקנתן יכתבו חלקן לנשיא דבהכי שרי כדתנן נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בה. **שהכותב לנשיא אין צריך לזכות** - שמיד שכתב לו שטר מתנה קנה אע"פ שלא זכה אדם בשבילו משום דיפה כח הנשיא. **ולא דברו בנשיא אלא בהווה** - שאין אדם סומך להקנות לאדם אחר דמסתפי שמא יאסרנו עליו ולפיכך נהגו לכתוב לנשיא שאין דרכו לאסור הנאתו על הבריות וקשה לי לרבנן דאמרי דאחד זה ואחד זה צריכין לזכות אם כן מאי קמ"ל מתני' הא תנן לה תרי זמני נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בה בשלמא לרבי יהודה קא משמע לן דאינו צריך לזכות אלא לרבנן מאי קמ"ל ונראה בעיני דקמ"ל דאע"ג דאין הלה מסתלק ממה שנתן שעדיין משתמש בביהכ"נ כבתחילה שרי דלא תימא הערמה בעלמא היא ואסור ומתני' דקתני ואסורין בדבר של אותה העיר רבנן היא ולא רבי אליעזר בן יעקב כדאמר לעיל דבית הכנסת כחצר שאין בה דין חלוקה דמי הילכך כיון דאפסיקא הילכתא לעיל כר' אליעזר בן יעקב ליתא למתני', ויש לתמוה על הרמב"ם ז"ל שפסק בפ"ז מהלכות נדרים (הל' ד ה ו) כרבי אליעזר בן יעקב ופסק נמי למתני' וכבר השיגו הרמב"ן ז"ל בהלכותיו היכי מזכי שטרא לבי תרי. **המודר הנאה מחברו וכו'** - הך מתני' תנן לה בפירקין דלעיל נדרים (דף מג) ולא נשנית כאן אלא בשביל דבר שנתחדש בה שאם הוכיח סופו על תחלתו הערמה הוי ואסור. **והיה משיא את בנו** - מדיר היה משיא את בנו. **כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה** - כלומר דנהי דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"ג דאם הקדישה אינה מקודשת וכדאמרינן בפרק יש נוחלין (ב"ב קלז) דעל מנת שתחזירהו לי הקדישו אינו קדוש דמידי דחזי ליה קאמר ליה שאני התם דמ"מ לשעתה מתנה היא אבל מתנה זו של בית חורון אפ"י

לשעתה אינה שלא נתכוון להקנותה לו כלל אלא שתקרא על שמו כדי שיהא אביו מותר בה והיינו לישנא דמתני' דקתני כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' ולא קתני כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' משום דתנא הכי קאמר כל מתנה שאינה כלום כזו שהיא בהערמה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה והכי איתא בירושלמי רבי ירמיה בעי וכי אין אדם נותן מתנה על מנת שלא יקדישנה כיני מתניתא כל מתנה שהיא בהערמה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה. **גמ' ומה תקנתן** - שלא יהו אסורין. **מעשה לסתור** - לא לסתור ממש קאמר דהכא שאני דאמר ליה והינן לפניך אלא הכי פריך כיון דמעיקרא תנא שרי היכי מייתי עובדא דאסור דאורחיה דתנא למיתני מעשה לסיועיה למאי דתנא ברישא. **ואם הוכיח סופו על תחלתו** - שהוכיח סוף דבריו על תחלתן שאינן אלא הערמה וכגון מתנת בית חורון דאסיק למילתיה ואמר והינן לפניך אבל כל שלא אמר בפירוש אע"פ שהענין מוכיח בעצמו דלא יהיב ליה אלא כי היכי דליתנהי מודר אפ"ה הויה מתנה. **לא שנו אלא דאמר ליה והינן לפניך** - דהוי תנאי גמור אבל א"ל ויבא אבא מדעתך הוא דאמר ליה דלאו תנאה הוא ומתנה גמורה היא אלא דאי בעי עביד הכי וכדאמרין בפיו"ט (ביצה כ) בההוא דאמר הבו ד' מאה זוזי לפלניא ולנסיב - ברתאי דאמר רבא ד' מאה זוזי שקיל ברתיה אי בעי נסיב אי בעי לא נסיב. **ל"א אמרי לה אמר רבא לא תנימא טעמא דא"ל והינן לפניך הוא דאסור אלא אפילו יבא אבא ויאכל אסור מ"ט סעודתו מוכחת עליו** - דנהי דבעלמא ויבא לאו תנאי הוא הכא שאני משום דאנן סהדי שאין אדם מכין סעודה לנשואי בנו ונותנה לאחר הלכך סעודתו מוכחת עליו דמאי דאמר ויבא אבא לתנאי גמור קאמר מיהו כתב הרשב"א ז"ל דדוקא כשאמר כן בשעת מתנה אבל לאחר מכן לא כיון דבשעת מתנה לא אמר מידי אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב (בפ"ז מהל' נדרים הל' טו) דאפי' לאחר שעה אסור ואינה מתנה.

דף מחב.

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכתנא - שהיה גונב אגודות של פשתן. **אמרו ליה ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי** - מה תהא עליו למה לא יקנה אותם ואם תאמר דהא אע"ג דאסרינהו עליה הוה קני להו בר בריה דהא כתבינן לעיל דמאן דאסר נכסיה אבריה אע"ג דאינו רשאי ליהנות מהן

אפי' הכי גוף הנכסים דידיה הוי דמכל מקום תנן נותן לבניו או לאחיו וכיון שכן בר בריה הוה ירית להו אי הוי צורבא מרבנן או ע"ה ומחיים נמי אי בעי למתנינהו לבריה מצי עביד כדתנן נותן לבניו או לאחיו וכדפירשנו לעיל (ד' מז) י"ל דהך עובדא הכי הוי דלההוא גברא הוה ליה תרין בני חד דמעלי ואידך דהוי שמיט כיפי דכתנא והכירו בו דהוה בעי למתביניהו לנכסיה לההוא דמעלי ומשום הכי אמרו ליה אי הוי בר ברך צורבא מרבנן למה לא יזכה בנכסים ואהדר להו שפיר קאמריתו ליקני הדין פלגא ואי הוה בריה צורבא מרבנן ליקניה בריה לההוא פלגא ואי לא ליהווי כולו להך ברא דמעלי. **אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא ולא קני** - דאע"ג דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה התם שאני דמכל מקום הרי הוא זוכה בה לשעתו ומשתמש ממנה אבל הכא דלא אקני ליה לבריה כי היכי דליזכי בהו כלל אלא כי היכי דליקנינהו לבריה כי הוי צורבא מרבנן לא קנה והך ברא דמעלי קני כולו נכסי דהא כל היכא דהאי לא קני לאידך אקנינהו. **ורב נחמן אמר קני על מנת להקנות קנה** - אע"פ שלא נתן לזה כלל אלא כדי שיקנה לפלוני. **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא** - דכי יהיב קונה סודריה למקנה אינו מזכהו בו לשום דבר אלא שיהא לו בו קנין בכדי שיקנה לו קרקע שלו ואפי' הכי חשבינן ליה קנין שעל ידו קנה לוקח את השדה אלמא קנין כי האי קנה. **אמר ליה רב אשי מאן לימא לן דסודרא אי תפיס ליה לא מתפיס** - כלומר מנא לך דאי בעי מקנה לעכוביה לגמרי לא מצי עביד. **ועוד סודרא קני על מנת להקנות מן השתא הוא** - כלומר לכשתמצא לומר דסודרא קני על מנת להקנות הוא מיהו איכא ביה חדא למעליותא דהוי קני על מנת להקנות מן השתא מקמי דמהדר סודרא מקנה לקונה דסתם קנין מעכשיו הוא אבל הכא הלן נכסי לאימת קני לכי הוי בריה צורבא מרבנן דמסתמא כיון שלא הקנהו אלא להקנותם לבנו ודאי לא היה דעתו שיקנם עד אותה שעה דמאי לעביד בהו בנתיים. **וההוא שעתא הדר סודרא למריה** - כלומר כלתה לה אותה הקנאה בין שהקנהו בקנין בין שהקנהו בחזקה ורב נחמן דאמר קני על מנת להקנות קנה נהי דמודה במקנה לאחר שלשים יום דלא קנה דאיהו גופיה אמר בפרק האשה שנפלו לה נכסים (כתובות פב) דהאומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה עד לאחר שלשים יום דלא קנה בעומדת באגם הוה ס"ד דרב נחמן דהכא כיון דלא אמר בהדיא דלא ליקני עד דהוי צורבא מרבנן ואמר סתמא כמאן דאמר מעכשיו ולכי הוי דמי ורב אשי דחי ליה דכיון שלא

רצה להקנות אלא כי היכי דלקנייה לבר בריה מסתמא לא נתכוין שיקנה עד אותה שעה וההיא שעתא כלתה לה קנייתו ומיהו כי אמרי' הכי דוקא בקנין ומשיכה וחזקה שאינן מתקיימין אבל בקנין שטר שהשטר קיים ועומד לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן קני דהא המקדש את האשה בשטר ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום מקודשת אם לא נאבד השטר ולא נתקתו וכן לענין הגט וכדאיתא התם הרשב"א ז"ל ולי נראה דהכא אפי' בשטר לא מהני דהאי גברא מצוה מחמת מיתה הוא ואי בשעתיה לא קני לאחר מיתה נמי לא קני דאין שטר לאחר מיתה והיכי דקא פליג רב אשי סתמא. **אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני ע"מ להקנות הוא ולא קני** - דאי קני ליהוי מודר מותר בו דהא אפסקיה אחר. **זמנין א"ל משום דסעודתו מוכיח עליו** - שאין אדם עשוי ליתן לאחר סעודה שהכין לנשואי בנו הילכך לא הוי אלא הערמה ואסור כך פ' רבותי וקשה לי נהי דמוכחת עליו הא בהדיא אמר דלא יהיב מידי לבריה אלא לאקנויי לבר בריה ואפ"ה אקשינן דאם איתא דקני במתנת בית חורון הוה למשרי אע"ג דאמר ליה והינן לפניך דמ"מ כיון דקני הא אפסקיה אחר וכיון שכן מאי שני ליה סעודתו מוכחת עליו וכי מוכחת יותר ממאי דאמר בהדיא והינן לפניך ונ"ל דה"ק סעודתו מוכחת עליו דבעי מדיר דליתנהי אבוה מסעודה דעביד איהו לבריה דהכי הוא אורחא דמילתא דלאיתנהויי אבוה מסעודה דאיניש אחרינא מאי נפקא ליה מינה הלכך סעודתו מוכחת עליו דאבוה מדידיה מתנהי אבל הכא אדרבה ניחא ליה להאי גברא דליתנהי בר מאבוה שכך סדר נחלות ולא שתקפוץ נחלה ממנו לבן בנו. **וזמנין א"ל ר' אליעזר היא דאמר אפי' ויתור אסור במודר הנאה** - לאו דשייך הכא דין ויתור אלא דלדמיון בעלמא נקטיה דכי היכי דמחמיר ר' אליעזר בנדריים טפי מבדיני ממונות דאילו בדיני ממונות דריסת הרגל שריא ולית בה משום גזל ואילו מודר הנאה מחבירו אסור ליכנס בחצרו ה"נ נהי דקני ע"מ להקנות לענין דינא קני משום חומרא דנדריים אמרינן דלא קני. **מאי לאו לאתויי הא מילתא דכיפי** - דאפי' לענין דינא קני ע"מ להקנות לא קנה. **לא לאתויי לישנא בתרא דשמעתיה דרבא** - דאמר דאפי' יבא אבא ויאכל אסור משום דסעודתו מוכחת עליו.

דף מט.א

ולענין הלכה - בסודר קיימא לן כרב נחמן דסודרא קני על מנת להקנות הוא

ולא מצי מקנה לעכובי דאע"ג דרב אשי אמר ליה מאן לימא לן דסודרא אי תפיס ליה לא מתפיס דחויא בעלמא הוא דקאמר ליה ולא סבר לה דאיהו גופיה אמר בפ"ק דקידושין (ד' ה) גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לי במנה זה על מנת שתחזירהו לי דבכולהו קני לבר מאשה גזרה שמא יאמרו אשה נקנית בחליפין ואי סלקא דעתך דאי תפיס מתפיס מאי גזרה דאי הכי נקנית היא בחליפין ואין לך [קנין] גדול מזה אלא ודאי רב אשי גופיה סביר' ליה דסודרא אי תפיס ליה מקנה לא מתפיס והכא דחויא בעלמא הוא דדחי ליה לרב נחמן מיהו נהי דלענין סודרא קיימא לן כרב נחמן לענין קני על מנת להקנות משמע דלא קי"ל כותיה דבהא רב אשי פליג עליה לגמרי משום טעמא דסודרא קני ע"מ להקנות מן השתא הוא אבל הכא הדר סודרא למרה אבל הרמב"ם ז"ל פסק בשתיהן כרב נחמן משמע דס"ל ז"ל דכיון דפרכא קמיינתא דרב אשי דרך דחויא היא כדכתיבנא כל מאי דקאמר ליה נמי לדחויי מכוין ולא לאיפלוגי עליה והרמב"ם ז"ל בהלכותיו מסתם לה סתומי. **הדרן עלך השותפין שנדרו. מתני'. הנודר מן המבושל מותר בצלי ובשלוק -** שאינם בכלל לשון מבושל, שלוק בשיל ולא בשיל דנהי דשלוק נמי משמע מבושל יותר מדאי כדאמרינן בפ' כל הבשר (חולין דף קי) הכבד אוסרת ואינה נאסרת שלוקה אוסרת ונאסרת שלוק דהכא בשיל ולא בשיל הוא דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם ותבשיל שנתבשל יותר מדאי בכלל מבושל הוא. **אמר קונם תבשיל שאיני טועם אסור במעשה קדרה רך ומותר בעבה -** מעשה קדרה כגון חלקא טרגיס וטיסני וקאמר דאם הוא רך אסור אבל עבה מותר דהאי תנא כל מידי דמתאכלא ביה ריפתא תבשיל קרי ליה כדאי' בגמ' ומעשה קדרה עבה באפי נפשיה אכלי ליה בלא פת ואמרי' בגמ' דאסור בצלי ובשלוק דהא מתאכלא ביה ריפתא וכי קתני שאני טועם לאו דוקא דאמר הכי אלא לרבנותא נקטה לומר דאפילו אמר שאני טועם מותר בעבה ומפורש בירושלמי דכי היכי דבקונם תבשיל מותר בעבה הכי נמי נודר מן המבושל מותר בעבה. **ומותר בביצה טרמיטא -** מפרש בגמרא דשלקי לה במיא חמימי אלפא זימני ואלפא זימני במיא קרירי עד דמתזוטרא כדבלע לה ולא מתאכלא בה ריפתא ומשמע דדוקא בה הוא דשרי אבל כל שלא נתבשלה כל כך אסורה דהא מתאכלא ריפתא בהדה והכי איתא בירושלמי בשם רב חסדא אסור בביצה מגולגלת שכך דרך החולה לאכול בה פתו דאלמא כל שלא נצטמקה כל כך שהפת נאכלת עמה בכלל תבשיל הוא. **גמ'. תניא ר'**

יאשיה אוסר - דנודר מן המבושל אסור בצלי. **ואע"פ שאין ראיה לדבר** - שהצלי יהא בכלל מבושל זכר לדבר דכתיב ויבשלו (את) הפסח ופסח אינו נאכל אלא צלי וכתוב ויבשלו ומיהו לאו ראיה גמורה היא כדאמר במסקנא דבנדריים הלך אחר לשון בני אדם. **ירושלמי** - אמר רבי יוחנן הלכו בנדריים אחר לשון בני אדם אמר ר' יאשיה הלכו בנדריים אחר לשון תורה מה נפיק ביניהון אמר קונם יין שאיני טועם בחג על דעתיה דרבי יוחנן אסור ביום טוב האחרון של חג על דעתיה דר' יאשיה מותר אף ר' יאשיה מודה שהוא אסור לא אמרה ר' יאשיה אלא לחומרין ע"כ ולפום גמרא דילן דאפי' ר' יאשיה מודה דאין הולכין בנדריים אלא אחר לשון בני אדם שמעינן מינה דבין להקל בין להחמיר האומר בחג יו"ט האחרון של חג בכלל. **והא מתבשיל נדר** - ואמאי מותר בעבה דהא תבשיל הוא. **האי תנא כל מידי דמתאכלא ביה ריפתא תבשיל קרי ליה** - אבל מעשה קדרה עבה דלא מתאכלא ריפתא בהדיה לא מיקרי תבשיל ואית דמפרשי דאסור במעשה קדרה רך קא קשיא ליה דלאו תבשיל הוא ושני דכיון דמתאכלא ביה ריפתא תבשיל קרי ליה. **והתניא** - בניחותא. **ואסור בהיטריות רכות** - דלועין קטנים. **שהחולין אוכלין בהן פתן** - מדקא יהיב טעמא לאיסורא מפני שהחולין אוכלין בהן פתן ש"מ דכל מידי דמתאכיל ביה ריפתא תבשיל מיקרי. **איני** - דדלועין יפין לחולה. **ברכיכי** - מעלו. **אשוני** - קשין. **בקרא גופיה** - קשה. **גווייה דקרא** - מה שבתוכו מעלי. **לוליבא דקרא** - מה שבתוכו. **בסילקא** - יבשלונו עם תרדין. **לוליבא דכיתנא בכותחא** - מה שבתוכו טוב לאכלו עם כותח. **ודבר זה אסור לאמרו בפני עם הארץ** - כדי שלא יעקרו הפשתן לכך. **מאן חולין רבנן** - אין הכי נמי דקרי בין רכיכי בין אשוני קשין לחולי וכי קתני שחולין אוכלין בהן פתן לאו חולין ממש אלא מאן חולין רבנן דאפילו בבריאותן הן תשושי כח מפני שהתורה מתשת כחם.

דף מט.ב

כמאן מצלינן אקצירי ואמריעי - בכל ימות השנה. **כמאן כר' יוסי** - דאמר בפ"ק דר"ה (ד' טז) אדם נדון בכל יום דאילו לרבנן דאית להו דנדון בר"ה כיון שנגמר דינן אין תפלה מועלת להן. **קצירי קצירי ממש** - חולין ומיקרו קצירי לפי שנפשם קצרה מחמת חליים. **מתני' דלא כבבלאי** - מתני' דשרי עבה משום דלא מתאכלא בי' ריפתא. **דלא כבבלאי** - דאילו לבבלאי כיון דאכלי

בהדי ריפתא תבשיל מיקרי ואסור. **נקרני** - שאוכלי' בנקיות לשון אחר נקדני שמדקדקים באכילתן וכדאמר' בפ' שלשה שאכלו (ברכות דף נ) הנקדנים תופסין אותו בכך. **דייסא** - מאכל של חטים מבושלים. **זחיטי בלחמא זחיטי** - דרב חסדא מבני בבל היה שהיו אוכלים פת בדייסא. **בחסיסי** - קמח של קליות. **עד פרסה** - לך פרסה כדי לאכול דייסא. **לפתילה של אבר** - שאינו מתעכל. **בהוצא** - בקליפת עץ. **מאכילני רוקך** - שאין דרך לקנח ההוצא לאחר שנתנה לתוך פיו כשמחזירה בקערה. **מאכילני צואתך** - צואה שתחת הצפרנים. **בלוספיין** - מין תאנים שקשין להתעכל. **כ"ש שנסמוך עליהן למחר** - שמתוך שאין מתעכלין מתעכבין במעים וכל זמן שעומדין שם זנין את הגוף. **מורה ורוי** - בעל הוראה ומשתכר שמתוך שראתה פניו צהובין היתה סבור' שנשתכר. **כמגדלי חזירי** - שמתוך שמרויחין הרבה פניהם צהובין. **גולפא** - קנקן והיה מביאו לבית המדרש כדי שישב עליו. **שמכבדת את בעליה** - שלא היה יושב ע"ג קרקע. **דהוטבי** - גלימא חשוב'. **שעטני מעיל** - שהיה חשוב בעיניו כמעיל.

דף נא

דלי ציפתא - מחצלת. **חזי מאי איכא** - מעשה נסים הוה נקיט. **מן מזייה** - היה מלקט התבן משערותיה. **רמינא לך ירושלים דדהבא** - תכשיט של זהב שירושלים מצוייר בה והכי עבד לה כדאיתא בפרק במה אשה (שבת דף נט). **אתא אליהו אדמי להון כאנשא** - כדי לנחם אותם ולהראות להם שיש עניים יותר מהם. **דלא דמי לך** - שאינו דומה לך ממשפחה חשובה כמותך. **ואת להיכא** - שלא היו לה בגדים ראויים. **יודע צדיק נפש בהמתו** - יודע הוא זה שנצטערתי בשבילו. **שלי ושלכם שלה הוא** - תורתני ותורתכם בשבילה היא שנתנה לי עצה למיזל לבי רב. **אילא דספינתא** - בכל ספינה היו עושין דמות איל מעץ לנחש ולסימן שתהא הספינה קלה בהליכתה כאיל והיו ממלאין אותו דינרי זהב. **ומן גוזא** - תיבה העשויה להצניע בתוכה ממון הספינה כדאמרינן (ר"ה ו) בי גזא דרחמנא לשון אוצר. **ומן מטרוניתא** - פעם אחת הוצרכו ר"ע ותלמידיו מעות והלכו אצל מטרוניתא אמרה לו לר"ע - הריני מלווה אותך ותהיה אתה לווה והקב"ה וים ערבים בדבר קבע לה זמן לפרעון וכשהגיע זמנה הלכה אותה מטרוניתא על שפת הים אמרה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שר"ע חולה ולא היה בידו לפרוע חובו ראה שאתה ערב בדבר מיד

נשתטית בתו של קיסר ונטלה ארגז מלא אבנים טובות ודינרי זהב וזרקה לתוך הים והים הביאתו במקום שהיתה אותה מטרוניתא יושבת על שפת הים מיד נטלה אותו ארגז והלכה לה לימים נתרפא ר"ע ובא לו אצל ההיא מטרוניתא ומעותיו בידו לפרעון חובו אמרה לו חזרתי אצל הערב והוא פרע כל החוב והא לך מה שנתן לי יותר ומאותו ממון שהחזירה לו נתעשר ר"ע.

דף נב.

ומן אשתו של טורנוסרופוס - שהיה ר"ע מקפחו בקראי בפני קיסר ומקנתרו בדברים פעם אחת בא לביתו סר וזעף אמרה לו אשתו מפני מה פניך זועפים אמר לה מפני ר"ע שמקנטר אותי בכל יום בדברים אמרה לו אלהיהם של אלו שונא זמה הוא תן לי רשות ואכשיל אותו בדבר עבירה נתן לה רשות ונתקשטה והלכה לה אצל ר"ע כשראה ר"ע אותה רק שחק ובכה אמרה לו מה אינון הנך תלת מילין אמר לה שנים אפרש שלישי לא אפרש רקקתי על שבאת מטיפה סרוחה בכיתי על האי שופרא דבלי בארעא והוא שחק שצפה ברוח הקדש שעתידה להתגייר ולהנשא לו ולא רצה להודיעה אמרה לו כלום יש תשובה אמר לה הן הלכה ונתגיירה ונשאת לו לר"ע והכניסה לו ממון הרבה האי דקטיעא בר שלום מפורש בע"ז (דף י). **ודאמרן הכא דשמע אבוא ואתשיל על נזרה מפרש בכתובות בפ' אע"פ (דף סג) דפתח ליה אילו הוית ידע דההוא חתנך צורבא מרבנן מי אדרתיה אמר לו אפי' פרק אחד אפילו הלכה אחת** - איכא לאקשוויי היכי פתח ליה בהא פתחא והא נולד הוא ותנן לקמן בפ' פותחין נדרים (דף סד) דאין פותחין בנולד כיצד אמר קונם שאני נהנה לאיש פלוני ונעשה סופר ואמר אילו הייתי יודע שיעשה סופר לא הייתי נודר יש לומר דשאני הכא דר"ע על דעת שיעשה סופר נשאה כדאיתא התם בפ' אע"פ בהדיא וכיון שכן לאו נולד הוא דשכיח טובא שילמוד פרק אחד והלכה אחת. **רב גמדא וכו' קופא** - קוף. **אשתמיט** - ברח ונכנס בתוך חור אחד. **אייתינן ליה כולהון** - ממדת חסידות ולא מן הדין. **וסרי** - נתקלקל היין. **אי הוו סנו** - טפי הוו גמירין שלא יהו נאים. **כי היכי דבלע יתה** - כשיעור שאדם יכול לבלעה כאחת בלא לעיסה. **סריך עלה** - הכאב היה נאחז ונסרך בביצה. **וכד נפקא ואתיא** - כשהיתה יוצאה מן הגוף. **ידע אסיא מאי סמא מתבעי ליה** - לפי מראה שבה היה מכיר הרופא באיזה סם יתרפא החולי. **בקולחא** - לא ידעתי מה הוא ולפי שלא היה בקי שמואל בביצה

טורמיטא היה בודק עצמו בקולחא. **עד דמסתרין אינשי ביתיה עליה שעריהון** - שכל כך היה אותו קולחא בודק אותו עד שהיה שמואל מתעלף ואינשי ביתיה מתוך צערן היו סותרות קליעת שער שלהן. **היה עושה בכלופסין** - מין תאנים. **לא יאכל בבנות שבע** - מין אחר של תאנים ומש"ה לא יאכל שאין לו לפועל לאכול אלא מאותו מין ממש שעושה בו. **לפדי** - שם תבשיל של תאנים. **אבותינו אמרו נשינו טובה** - כדכתיב (איכה ג) נשיתי טובה היה תמה על שהוא כל כך במיני תענוג. **נפקו על בית גננא דין** - להוצאת הנישואין.

דף נא.א

דיקולא רבה - סל גדול. **חפייה בכופרא** - טח אותו בזפת כדי שלא יצאו החטים מתוך נקבי הסל. **וסחפיה על רישיה** - הפכה על ראשה. **ליכיל לי מר** - ימדוד. **חטים דרשינא** - שהלוייתך ולבדיחותא קאמר. **ברקודא דאבוך** - שירקד אביך לפני כשאשתה. **ובקירקני דאמך** - שתהא אמך מקרקרת ומזמרת. **מאי תועבה** - דכתיב גבי משכב זכור. **נטלא** - כלי קטן. **תועה אתה בה** - שמניח משכבי אשה והולך אצל זכר. **מאי תבל** - דכתיב גבי אשה הנרבעת לבהמה. **תבלין יש בה** - בתמיה. **מאי שניא הדא ביאה מכולהו ביאות** - כלומר היאך מנחת בן מינה לילך אצל הבהמה. **זו מה היא** - לשון ספק שאין ידוע ממי היא מתעברת. **תספורתא יחידתא** - תספורת נאה. **בצד עקרו של זה** - מצמצם היה שלא יעלה אחד מן השערות על חבירו. **קרקוזאי** - על שם מקומן. **דלעת ארמית היא דלעת המצרית** - כלומר זו היא דלעת המצרית. **והיא כלאים עם הרמוצה** - אלמא לאו טמונה ברמץ קאמר אלא מין דלעת היא שנקראת רמוצה. **מתני!** **הנודר ממעשה קדרה** - אינו אסור אלא במעשה רתחתא מפרש בירושלמי איזהו מעשה רתחתא כגון חילקא טרגין וטסני סלת ואורי זריד וערסן והיינו דקאמר אינו אסור אלא ממעשה רתחתא ונקראת רתחתא על שם שצריך להרתיח ולבשל הרבה. **גמ!** **שכבר ירד לקדרה קודם שירד לאילפס** - כך היה דרכן במעשה אילפס שהיו מרתיחין אותו בקדרה רתיחה קלה. **מן היורד לאילפס מותר ביורד לקדרה** - קמ"ל דלא תימא כל שהרתיחו אותו רתיחה קלה כמו שירד לאילפס יורד לאילפס מיקרי מפני שהוא מוכן לכך אע"פ שעדיין לא ירד קמ"ל דלא כך נראה בעיני. **מן הנעשה בקדרה מותר בנעשה באילפס** - משום דנעשה גמר

עשיה משמע ומשום הכי מותר בנעשה באילפס אף על פי שכבר ירד לקדרה משום דמ"מ גמר עשייתו לא היה בקדרה. **מן הנעשה באילפס מותר בנעשה בקדרה** - כלומר אף על פי שאחר מכן הורידו באילפס שרי כיון דגמר עשייתו בקדרה היה כך נראה בעיני. **הנודר מן היורד לתנור אינו אסור אלא בפת** - דסתם יורד לתנור משמע פת ואם אמר כל מעשה תנור עלי אסור בכל הנעשה בתנור.

דף נא.ב

מתני'. **מן הכבוש אין אסור אלא מן הכבוש של ירק** - משום דכיון דאמר הכבוש משמע הידוע וסתמא דירק הוא. **כבוש שאני טועם אסור בכל הכבושין** - דכיון שהזכירו בלא ה"א הידיעה כל כבוש במשמע ודקתני שאני טועם לאו משום דאי לא אמר שאני טועם לא מיתסר בכל הכבושים דודאי כיון דאמר כבוש מיתסר בכולהו אלא לרבותא נקטיה דאפי' אמר שאני טועם אי אמר כבוש אין ואי לא לא וכולה מתני' בכי האי גונא מפרשא ברישא מן הצלי דמשמע הידוע ובסיפא צלוי דמשמע כל צלוי ברישא המליח דמשמע הידוע ובסיפא מלוח דמשמע כל המלוחים ואית דמפרשי דלא הוי הפרשה דמתני' בין הכבוש לכבוש אלא סיפא דקתני בכל הכבושין משום דקאמר שאני טועם הוא ובכי האי גוונא נמי באינד כולהו. **ירושלמי הוון בעי מימר מלוח לעולם הא לשעה לא** - אמר ר' יודן מן מה דתנינן הרי עלי כבשר מליח וכיין נסך הדא אמרן מלוח לשעה מלוח הוא. **גמ'. דכבוש מאי דשלוך מאי וכו'** - לפי פירוש הראשון שפירשתי במשנתינו שעיקר החילוק הוא אם הזכירו בשם הידיעה אם לאו הכא הכי מיבעיא ליה כי אמר דכבוש דשלוך בדל"ת אי משמע הידוע או לא ולפי פירוש אחרון שפירשנו דאיסורא דמתני' משום שאני טועם הוא הכא מספקא ליה אי אמר כבוש בלא שאני טועם היכי משמע וסלקא בעיין בתיקו ולחומרא. **מתני'. דג דגים שאני טועם אסור בהם בין גדולים בין קטנים** - משום דאמר תרי לישני דג דגים דדג משמע גדול משום דנמכר בפני עצמו ודגים משמע קטנים לפי שאין נמכרים אלא ביחד. **ומותר בטריית טרופה ובציר ובמורייס** - טרית טרופה דג גדול טרוף דק דק ומשום הכי שרי משום דדג דגים שלמים משמע ולא טרופים וכל שכן שמותר בציר של דגים שהוא שומן היוצא מהן וקרבי דגים מעורבים בו וכל שכן שמותר במורייס שהוא שמנו של דג בלבד וזו וא"צ לומר זו קתני. **הנודר**

מן הצחנה אסור בטריית טרופה - צחנה דגים קטנים הרבה מלוחים ויש מהם טרופין אלא שרובן שלמים וקתני דכיון שיש מהן טרופין אסור בטריית טרופה ומיהו בציר ומורייס מותר לפי שאין בהן חתיכות של דג אלא שמנו וקרביו. **הנודר מן טריית טרופה מותר בציר ובמורייס** - נ"ל דלא שייך למיתני הכא לא אסור בצחנה ולא מותר בה משום דבמקצתה מותר ובמקצתה אסור דכיון דבצחנה איכא שלמים וטרופים בשלמים שרי בטרופים אסור ומשום הכי לא תני הכא צחנה כלל ומותר בציר ובמורייס איצטריכא ליה למיתני דס"ד אמינא כיון דנדר מטריית שהיא טרופה דק דק יאסר אף בציר ומורייס קמ"ל. **גמ'. דג שאני טועם אסור בגדולים** - משום דדג גדול משמע שנמכר בפני עצמו ובירושלמי מפרש דכל דג שהוא פחות מליטרא קטן מיקרי ומיהו בכגון זה הכל לפי המקומות. **דג דגה שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים** - דלא תימא מהדר הוא דקא הדר ביה דמעיקרא דבעי מיסר נפשיה בגדולים אמר דג ובסוף הדר ביה ואמר דגה קמ"ל דלא אמר הכי אלא מכולהו אסור נפשיה. **דילמא פלטיה דג גדול ובלעיה דג קטן** - ואע"ג דההוא נמי דבלעיה בסוף גדול מליטרא היה נקרא קטן בערך הראשון. **אלא והדגה אשר ביאור מתה קטנים מתו גדולים לא מתו** - בתמיה והא כיון שהיאור נהפך לדם ודאי מתו [להו] בין גדולים בין קטנים. **אמר הרי עלי ציחין מאי** - מי מיתסר בציר ובמורייס או לא דמשום הכי מיקרו דגים קטנים כבושין צחנה מפני שהציר היוצא מהן ריחו נודף מלשון ותעל צחנתו ומיבעיא ליה אי אמר ציחין דמשמע רבויא אי משתמע ביה נמי ציר ומורייס או לא. **מתני'. הנודר מן החלב מותר בקום** - קום היינו מים היוצאין מן החלב וקורין לו סיר. **ר' יוסי אוסר** - בגמרא מפרש טעמא. **מן הקום מותר בחלב** - לפום לישנא דמתני' משמע דר' יוסי נמי מודה בהא ומיהו בברייתא בגמרא פליג. **הנודר מן הגבינה אסור בה בין מלוחה בין טפילה** - דלא תימא מפני שרוב הגבינות מלוחות הן סתמא מלוחה משמע קא משמע לן.

דף נב.א

מותר ברוטב ובקיפה - קיפה היינו דק דק של בשר שיורד לשולי קדרה. **אמר רבי יהודה מעשה ואסר עלינו כו'** - לסייע לר' יוסי מייתי הך עובדא. **אמרו לו** - בעלי מחלקותו של רבי יוסי. **כן הדבר** - כמו שאתה מעיד אבל אין זו ראייה שלא אסר רבי טרפון אלא בזמן שאמר בשר זה עלי דכיון דאמר זה שויה

אנפשיה חתיכה דאיסורא ואסור ביוצא ממנו. **שהנוזר מן הדבר** - כלומר דבר זה. **ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם** - אם יש במין [האוסר] כדי ליתן טעם בשל היתר וכגון דליכא ששים בשל היתר ה"ז אסור. **וקשיא להו לרבוותא ז"ל היכי אמרינן הכא דאם יש בו בנותן טעם אסור** - דמשמע הא אין בו בנותן טעם מותר והא נדרים דבר שיש לו מתירין הוא כדאמרינן לקמן בפרק הנוזר מן הירק נדרים (דף נט) - משום דמצוה לאיתשולי עלייהו מדרבי נתן וקיימא לן דכל שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ויש לומר דכי אמרינן אפילו באלף לא בטיל הני מילי מין במינו אבל הכא כי קתני ונתערב באחר שאינו מינו דומיא דביצים שנתבשלו עמו וכל שאינו מינו אפילו בדבר שיש לו מתירין בנותן טעם והיינו דתנן במסכת חלה (פ"ג מ"י) הנותן שאור מעיסת חטים לתוך עיסת האורז אם יש בה טעם דגן חייבת ואם לאו פטורה א"כ למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא במינו ושלא במינו בנותן טעם וטבל דבר שיש לו מתירים הוא ואפ"ה קתני דשלא במינו בנותן טעם וה"נ איתא בהדיא בירושלמי [דפירקין] דגרסי' תמן זה הכלל היה ר' שמעון אומר משום ר' יהושע כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור אלא מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם וכל שאין לו מתירין כגון תרומה וכו' מין במינו ושלא במינו בנותן טעם הלן נדרי מה את עביד לון כדבר שיש לו מתירין או כדבר שאין לו מתירין [מסתברא מעבדינן כדבר שיש לו מתירין] דתנינן תמן שהזקן עוקר הנדר מעיקרו וכו' והא מתניתא עבדא לון כדבר [שיש] לו מתירין דתנינן שהנוזר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם אסור תפתר במין בשאינו מינו [בדבר שיש לו מתירין] והרי זה מפורש כמו שכתבנו ולפיכך הקשו על הרב אלפס ז"ל שכתב בהלכותיו בפ' גיד הנשה בענין פת שאפאה עם הצלי בתנור דמאי דאמרינן דאסור לאכלה בכותח אף על גב דקי"ל דריחא לאו מילתא היא היינו טעמא משום דהוי דבר שיש לו מתירין דהא מצי למיכלה בהדי בישרא ומשום הכי אפילו באלף לא בטיל אלו דבריו ז"ל אלמא דסבירא ליה ז"ל דאפילו שלא במינו לא בטיל ואי אפשר כמו שכתבנו בראיות ברורות ואמרו שאפשר שסמך הרב ז"ל על אותה שאמרו בפ' משילין (ביצה לט) גבי האשה ששאלה מים ומלח לעיסתה הרי היא כרגלי שתיהן ופרכינן ואמאי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה ופרקה רב אשי משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל והא מים ומלח לגבי עיסה מין בשאינו מינו הוא ואפי'

הכי יהיב טעמא משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין אלמא אפי' שלא במינו לא בטיל ואי מהא לא אריא דשאני מים ומלח כיון דעיסה לא מתעבדא אלא בהו כמין במינו דמי תדע דאמרינן בריש שמעתא דהתם כי מקשינן וליבטל מים ומלח לגבי עיסה אמר להו ר' אבא הרי שנתערב קב חטים שלו בעשרת קבין של חבירו יאכל הלה וחדדי ואחיכו עליה ואמר רבי אושעיא דשפיר עבוד דאחיכו עליה מאי שנא חטים בשעורים דלא קאמר להו דהוה ליה מין בשאינו מינו ובטל חטים בחטים נמי לר' יהודה הוא דלא בטיל לרבנן בטל מדקאמר ר' אושעיא הכי ולא קאמר הא מים ומלח לגבי עיסה חטים ושעורים הוא שמע מינה לחטים בחטים איכא לדמויי לפי שאי אפשר לעיסה בלא מים ומלח אלו דברי הראשונים ז"ל ולי נראין דברי הרב אלפסי ז"ל דכי תנן הכא דדבר שיש לו מתירין בשאינו מינו בטיל הני מילי כל שאסור עכשיו ועתידי להיות נותר אחר זמן כנדרים משום דקא מיבעיא לי כיון דלרבנן בכולהו איסורי מין במינו בטיל כמו בשאינו מינו מה ראו חכמים לחלק בדבר שיש לו מתירין בין מינו לשאינו מינו ומאיזה טעם וכך נראה לי בטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דאיפלגו במין במינו אי בטיל או לא ואמרינן בפ' הקומץ רבה (מנחות כב) דשניהם מקרא א' דרשו דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר שאע"פ שדמו של פר מרובה קרי ליה דם השעיר אלמא לא בטיל וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין במינו לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכולהו איסורי דמין במינו לא בטיל ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיון בעצם אלא אחר חילוקן באיסור והיתר אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מבטל דם השעיר משום דכיון דשניהן עולין כלומר שכשרים לזריקה אין מבטלין זה את זה דכי היכי דר' יהודה אזיל אחר דמיון העצם אזלו רבנן אחר דמיון ההיתר ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו ומשום הכי אמרינן דבדבר שיש לו מתירין נטו רבנן משום חומרא לדרבי יהודה דכיון שאין דבר זה חלוק מן ההיתר לגמרי באיסור והיתר שהרי אף הוא סופו להיות נותר כמוהו אמרינן שאינו בטל במינו דאי הכי הוה דמו טובא חדא שהן שוין במין ועוד שאינן חלוקים לגמרי באיסור והיתר ומשום הכי לא בטיל אלא בשאינו מינו כדי שאותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו

ישלים אותו שווי שניתוסף כאן משום דבר שיש לו מתירין לפי שהחילוק שבין המינין סיבת הביטול והשווי נותן שלא יהו בטלין הלכך כל שהוא אסור עכשיו ואינו חסר מן איסורו אלא שעתיד להיות נותר לאחר זמן אותו חסרון של איסור כיון שהוא מועט ראוי הוא שישלימנו אותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו אבל כשיש לו עכשיו היתר כי ההיא דפ' משילין שאף מים ומלח מותרין עכשיו במקום שרגלי שתיהן שוין בה הרי נתקרב הרבה היתר של עיסה למים ומלח שאף עכשיו שניהן מותרין וכיון שהיתרן קרוב אי אפשר לחילוק שיש בין מינו לשאינו מינו שישלימנו דהא הש"ס לרבנן חילוק דהיתר ואיסור עדיף להו מחילוק דמינו ושאינו מינו דבה הוא דפליגי עליה דר' יהודה הלכך דבר שהוא נותר עכשיו כמים ומלח ראוי יותר שלא יתבטל לגבי עיסה אע"ג דהוי מין בשאינו מינו ממה שראוי שלא יתבטל דבר שהוא אסור עכשיו ועתיד להיות נותר אחר זמן לגבי מין במינו ומש"ה נהי דמסקינן דדבר שיש לו מתירין בשאינו מינו בטל מפני שהוא אסור עכשיו אסיק רב אשי התם דמים ומלח שהן ניתרין עכשיו אינן בטלין לגבי עיסה אע"פ שהוא מין בשאינו מינו [והא] דאמרינן התם בריש שמעתא (ביצה לח) [מ"ש] מחטים בחטים וחטים בשעורים הוייה בעלמא נינהו דלא סלקן דהא אחיכו עליה כדאיתא התם ולמסקנא לא סמיך עלייהו רב אשי כלל אלא אסקה דכיון דהוי דבר שיש לו מתירין שאף עכשיו יש לו שעת היתר אפי' בשאינו מינו לא בטיל ופת שאפאה עם הצלי בתנור להא דמיא שאף עכשיו יש לה היתר לאכלה שלא בכותח הלכך בדין הוא דאפי' בשאינו מינו לא בטיל ועוד דאפי' לא בעית למידק כולי האי זיל בתר טעמא הרי אתה רואה שכל שהוא מוסיף היתר החמירו בבטולו שמפני שעתיד להיות נותר אמרו שלא יתבטל במינו וכיון שכן כל שהוא מוסיף עוד היתר שאף עכשיו יש לו שעת הכושר ראוי להחמיר בבטולו שלא יתבטל אפי' בשאינו מינו ומש"ה לא קשיא מסקנא דהכא דמסקינן דבר [שיש] לו מתירין בטל בשאינו מינו אמסקנא דפרק משילין דאסיק רב אשי דאפי' בשאינו מינו לא בטיל ולא צריכינן לתרוצי לדחוקי כלל וההיא דפת שאפאה עם הצלי בתנור לההיא דפרק משילין דמיא ולא עוד אלא דעדיפא מינה משום דאיכא למימר דכי מצינן לאחמורי אדבר שיש לו מתירין במינו לא מחמרינן עליה בשאינו מינו אבל בההיא דפת שאפאה עם הצלי בתנור דליכא לאחמורי עליה במינו דלא שייך כלל אי לא מחמרינן עליה בשאינו מינו נמצא שלא החמיר בו כלל ועלו דברי הרב אלפסי

ז"ל נכונים בטעמים כן נראה לי עוד ראיתי שהקשו עליו מדאמרינן בסוף פרק הערל (יבמות פא) גבי חתיכה של חטאת שנתערבה במאה חתיכות של חולין לא תעלה וקא יהיב רב אשי טעמא התם משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל ואסיקנא התם דהא דרב אשי בדותא היא ולמאן אי לכהן מישרא שרי אי לישראל לעולם אסור אלא דהא דרב אשי בדותא היא אלמא לא מיקרי דבר שיש לו מתירין אלא מאי דאסיר האידנא ולבתר זימנא שרי אבל האי פיתא בהדי בשרא לעולם שרי ואי בכותחא לעולם אסור ולא מיקרי דבר שיש לו מתירין כמסקנא דהתם ומיתחזי לי דהא דפרכינן עליה מיהא ודאי בדותא היא דהתם הכי קאמרינן דכיון לישראל לעולם אסור למה נחמיר אצל ישראל מפני היתרו של כהן אינו בדין אבל פת שאפאה עם הצלי בתנור כיון שיש לו ולכל אדם היתר בה עכשיו ראוי להחמיר בבטולה ודבר פשוט הוא.

דף נבב.

גמ'. **ורמינהו מן העדשים אסור באשישים ור' יוסי מתיר** - אשישין אמרי בירושלמי דאינון טלפחי דמגבלן ומטגנן בדבש ומדרכי יוסי קפריך דאילו לרבנן לא קשיא דאע"ג דגבי חלב שרו בקום היינו משום דקום לאו חלב הוא אבל אשישים אע"ג דמטגנן בדבש עדשים נינהו אבל דרבי יוסי אדרבי יוסי קשיא דאי הכא שרי משום דכיון דאית בהו דובשא אשישין מיקריין כ"ש דלא ה"ל למיסר בקום שהוא ד"א לגמרי ומפרקינן דטעמא דרבי יוסי משום דבאתריה הוו קרו לקומא קומא דחלבא וכל ששם אביו עליו אסור אבל אשישים כיון שנשתנו ואין שם עדשים עליהן שרו ורבנן נמי משום הכי שרו בקום משום דבאתריהו לחלבא קרו ליה חלבא ולקומא קומא וא"ת לר' יוסי תינח דנודר מן החלב אסור בקום לפי שעדיין שם חלב עליו דקומא דחלבא קרו ליה אלא נודר מן הקום אמאי אסור בחלב הא לא קרו ליה חלבא דקומא יש לומר דכיון דקרו לקומא קומא דחלבא הוו להו חלב וקום דבר אחד. **מתני' הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין** - שאין במשמעות של נודר מן היין אלא כשהוא בעינו. **קונם יין שאני טועם ונפל לתבשיל אם יש בו טעם יין הרי זה אסור** - דכיון דאמר שאני טועם אסור אפי' ע"י תערובות דכיון שיש בו טעם יין הרי הוא טועמו בו. **אמר קונם זיתים וענבים אלו שאני טועם אסור בהן וביוצא מהן** - בגמ' מפרש איסורא אי הוה

משום אלו או משום שאני טועם. **גמ' בעי רמי בר חמא אלו דוקא או שאני טועם דוקא** - ודאי פשיטא ליה לרמי בר חמא דבחד מינייהו סגי אלא דמספקא ליה אי אלו דוקא ולא שאני טועם דלא מהניא מידי או שאני טועם דוקא ואלו לא מהני כלל ואהדר ליה אי ס"ד אלו דוקא שאני טועם למה לי ובדין הוא דהוה מצי למימר ליה נמי אי שאני טועם דוקא אלו למה לי אלא דקמייתא נקט וה"ה לאידך, ומתרגינן הא קמ"ל דאע"ג דאמר שאני טועם אי אמר אלו מיתסר ואי לא לא ומינה נמי דאי שאני טועם דוקא הא קמ"ל דאע"ג דאמר אלו אי אמר שאני טועם מיתסר ואי לא לא. **ואיכא למידק היכי מספקא ליה לרמי בר חמא דליהוי שאני טועם עדיף טפי מאלו** - דהא אנן תנן איפכא קונם פירות אלו עלי אסור בחילופיהן ובגידוליהן שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן אלמא טפי עדיף אלו משאני טועם יש לומר כי עדיף ה"מ לגבי חילופיהן וגדוליהן דאיתנהו בכלל אלו כיון דיחדניהו שוינהו כהקדש וכמו שנפרש לפנינו בסיעתא דשמיא ומש"ה בדין הוא דליתסרו חלופיהן וגידוליהן כי היכי דאסירי בהקדש אבל כי אמר שאני אוכל שאני טועם לא משמע דליתסרו חלופיהן וגידוליהן דאדרבה הא אפקינהו שהרי כשאוכל חילופיהן וגידוליהן אינו טועם מהם כלל. **אמר רבא ת"ש קונם פירות האלו עלי וכו' הא ביוצא מהן מותר** - דס"ד דאי יוצא מהן אסור טפי הוי רבותא דלישמעינן דיוצא מהן אסור אע"פ שנשתנית צורת הפירות שאסר עליו מחילופיהן וגדוליהן שעדיין היא קיימת ומפיק ליה דאדרבה הא עדיפא ליה לאשמועינן דחילופיהן אע"פ שלא יצאו מגוף האיסור כגידוליהן דמו וכל שכן יוצא מהן שיצא מגוף האיסור ממש ובדין הוא דהוה מצי למיפשט בעיין ממתניתא דתניא לעיל בסמוך ואם אמר בשר זה עלי אסור בו וברוטבו ובקיפו אלא דמתניתין בעי למיפשטה. **ת"ש שאני אוכל וכו' הא ביוצא מהן אסור** - דאי יוצא מהן מותר ודאי לגבי שאני אוכל שאני טועם הויה רבותא טפי שריותא דיוצא מהן משריותא דחילופיהן וגידוליהן כדכתיבנא לעיל, ומהדר ליה דאין ה"נ אלא איידי דלא נסיב רישא יוצא מהן משום דאיסורא דחילופיהן הויה רבותא טפי לא נסיב סיפא יוצא מהן. **תא שמע אמר רבי יהודה וכו'** - אלא באלו לא קמבעיא לן דדוקא הוא דמתניתין היא כי קמבעיא לן שאני אוכל שאני טועם דוקא הוא ומתני' או או קתני או לאו דוקא הוא והא קמ"ל דאע"ג דאמר שאני טועם אי אמר אלו אין ואי לא לא ואתינן למיפשטה מדקתני ומותר בטריית טרופה ובציר אלמא

שאיני טועם לאו דוקא. **אמר רבא וכבר יצא מהן** - לעולם שאיני טועם נמי דווקא ואי יצא לאחר מכן אין ה"נ דאסיר וכי תנן דשריין בשכבר יצא מהן קודם נדרו. **ולענין הלכה באלו פשיטא לן דדוקא הוא ואסור ביוצא מהן בשאיני טועם מספקא לן ולא איפשיטא בעיין וכיון דלא איפשיטא משמע דנקטינן לחומרא** - ואיכא מ"ד דהיינו טעמא דאסור ביוצא מהן משום דכיון דנחית

דף נגא

כולי האי לדיוקא משמע דדעתיה אכל מאי דנפיק מינייהו וכי תימא תינח בשאני טועם כיון דלא צריך וקאמר אפוישי איסורא הוא אבל שאני אוכל מאי איכא למימר דהא כיון דלא סגי ליה אם אמר קונם פירות האלו דאי הכי משמע בין באכילה בין בהנאה ואיהו לא בעי למסרינהו אלא באכילה הלכך כי אמר שאני אוכל ליכא שום הוכחה למיסר אפילו ביוצא מהן איכא למימר דכיון דהוה מצי למימר קונם פירות האלו באכילה עלי וקאמר שאני אוכל אף יוצא מהן משמע ואמרו לפי זה דבשבועה דלא מצי למימר באכילה עלי דלשון נדר הוא ועל כרחיה אית ליה למימר שאני אוכל לא מיתסר ביוצא מהן ואחרים אומרים זה הוא דעת הרמב"ם ז"ל דלא שנא נדר ולא שנא שבועה דלאו משום יתורא דלישנא הוא אלא שהלשון בעצמו מוכיח כן דלשון שאני אוכל ושאיני טועם משמע שאוסר כל אכילה וטעימה הבאה מהם. **מתני'. הנודר מן התמרים וכו' מסתוניות מותר בחומץ סתוניות** - סתוניות ענבים שאינם מתבשלים ועומדים בימי החורף. **כל ששם תולדתו קרויה עליו** - כגון דבש תמרים וחומץ סתוניות. **וחכמים מתירים** - בגמרא פריך היינו ת"ק ואיכא למידק תנא קמא מני לא ר' יוסי ולא רבנן דהא אמרינן לעיל בפלוגתא דקום וחלב דכל היכא דקרו ליה קומא דחלבא אסור אפילו לרבנן ודבש תמרים וחומץ סתוניות ליתסר מהאי טעמא [י"ל] דלא דמי דאילו גבי קום דחלב הקום לא נשתנה מצורה לצורה דמעיקרא נמי כשהיה מעורב בחלב באותה צורה עצמה היה אבל הכא הרי נשתנה הגוף, הרשב"א ז"ל, ועוד - דבקום כי קרי ליה קומא דחלבא מפני שעדיין תורת חלב עליו קרו ליה ולא להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קום אלא זה אבל הכא כי אמרו דבש תמרים וחומץ סתוניות לא שיהא עדיין תורת תמרים וסתוניות עליהן אלא להפריש בין דבש תמרים לדבש אחר ובין חומץ סתוניות לחומץ אחר.

גמ'. חכמים היינו ת"ק איכא בינייהו הא דתניא כלל אר"ש [ב"א] כל שדרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול כגון תמרים ודבש תמרים נדר בו אסור ביוצא ממנו [ביוצא ממנו] אסור בו וכל שאין דרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול נדר בו אסור ביוצא ממנו - כך גרסינן בהלכות הרמב"ן ז"ל וה"פ דבהא פליגי ת"ק פליג אדרשב"א בתרווייהו דסבירא ליה לתנא קמא דבין דרכו לאכול בין אין דרכו לאכול אסור בו ולא ביוצא ממנו ורשב"א סבירא ליה דבשדרכו [לאכול] ודרך היוצא ממנו לאכול אסור בשניהם ובשאיין דרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול אסור ביוצא ממנו ולא בו ובהא מפיק ליה לת"ק לגמרי ור' יהודה בן בתירא סבר לה כר"ש בדרכו [לאכול] ודרך היוצא ממנו לאכול דאסור בשניהם ופליג עליה בשאיין דרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול דרבי יהודה בן בתירא לא שני ליה ומיתסר נמי בתרווייהו ולרשב"א שני ליה ולא מיתסר אלא ביוצא ממנו ורבנן בתראי דמתני' היינו ר' שמעון בן אלעזר ושריותא דידהו קאי אין דרכו לאכול דשרי הוא גופיה ומשמע לי דמשום הכי משמע ממלתייהו דאהאי גוונא מדקתני סתמא וחכמים מתירים דמשמע דאתרווייהו פליגי ובמאי [דשוו] ת"ק ור' יהודה לאיסורא שרו אינהו ומש"ה פשיטא דאסתוניות קאי דאיכא טעמא להיתרא דמשום שאין דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליוצא מהן דאתמרים דשוו נמי תרווייהו לאיסורא ליכא למימר דשרו רבנן בתראי מן התמרים דלישרי בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתרא. ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דבין בתמרים בין בסתוניות אינו אסור אלא בהן אבל לא בדבש וחומץ שלהן. מתני'. הנודר מן היין מותר ביין תפוחים - דכיון שיש לו שם לויי לא מיקרי יין סתם. מותר בקפלוטות - דלא הוי בכלל כרישין. מותר בירקות השדה - דסתם ירק לא משמע אלא ירק גינה. אספרגוס - מין כרוב הוא. אסור מן המקפה - תבשיל עב של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפה דגריסין. ר' יוסי מתיר - דבאתריה קרו למקפה מקפה ולגריסין גריסין. אסור בשום - משום דמקפה כולל כל דבר קפוי ועבה ושום נמי קרוי מקפה על שם שממחין אותו במעט מים ונאכל בכך. מותר לכוס חיים - שהכוסס אינו כוסס אחת אחת בפני עצמה אבל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי והכי איתא בירושלמי דגרסינן התם חטה ואת מר כן בתמיה אמר רבי יוסי ארחא דבר נשא מחמי פיתא נקטה ומימר בריך דברא הדא חיטתא. גמ'. מותר בשמן שומשמין - דבא"י אינן מסתפקין כלל אלא בשמן זית. ספק איסורא

לחומרא - וכיון דאיכא מיעוטא דמסתפקי מההוא מינא איכא לספוקי דלמא אפי' לאלו נתכוין. **אסור בירקות הגינה** - דסתם ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפ"ה הנודר מן היין אסור בחמרא מבשלא וכן כתב הרמב"ן ז"ל ולא דמי לירקות השדה דהני מינא אחרינא נינהו אבל חמרא וחמרא מבשלא חד מינא נינהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו. **בשביעית אסור בירקות השדה** - אם נדר בשביעית א"א לומר שנתכוון לירק גינה דהא אין זורעין ולא נוטעין בשביעית אלא ודאי לירק השדה שעולה מאליו נתכוון.

דף נג.ב

אבל במקום שמביאין ירק מח"ל לארץ אסור - כלומר אסור בשניהם דהוי ליה מקום שמסתפקין זה מזה. **משום גוש** - חוששין להביאו משום חששא דגוש הנדבק בו וגושא דארץ העמים טמא כדאיתא בפ"ק דשבת (דף טו). **חטה שאני טועם אסור לאפות** - דפת חטה מיקרי דחד גופא נמי הוא אבל חטים משמע לכוס מפני שאדם כוסס חטים חלוקין ביחד. **הדרן עלך הנודר מן המבושל**.

דף נד.א

מתני'. **הנודר מן הירק מותר בדילועין כו'** - דלא הוי ירק אלא פרי ואית דמפרשי דסתם ירק נאכל כמות שהוא חי ודלועין אינן כן. **והוא אומר לא מצאתי אלא דילועין** - אלמא לא מיקרו ירק דאי מיקרו ירק יקחם. **אמר להם כן הדבר** - מזה אני מביא ראיה לאסור דלועין. **אסור בפול המצרי לח** - דכל שהוא לח ירק הוי. **גמ' והא מן ירק נדר** - לרבי עקיבא פריך היכי אסור בדילועין דהא מן ירק נדר ודילועין לאו ירק נינהו אלא פרי דבשלמא פול המצרי א"ל דכיון שעושים ממנו דגן כשהוא יבש ומקמי הכי לא עד ההיא שעתא ירק הוי ולא פרי אלא דלועין קשיא ואף ע"ג דר"ע יהיב טעמא דמימליך עליה שליח לא סגי ליה ההוא טעמא כיון דמן ירק נדר ודלועין לאו ירק נינהו. **אמר עולא באומר ירקי קדרה עלי** - וכיון דמייתר לישניה למיכלל דלועין אתי כיון דמימליך שליחא עלייהו. **ודילמא ירק הנאכל בקדרה קאמר** - דכיון דדלועין ליתנהו בכלל ירק לית לך לרבויינהו מייתורא דלישניה אלא מאי דליכא לספוקי דמשתמע מיניה כגון שומים ובצלים הבאים להטעים את הקדרה אבל דלועין לא משתמע מיניה דירקי קדרה להטעים את הקדרה

משמע. **באומר ירק המבושל בקדרה עלי** - וכל כה"ג סבירא ליה לרבי עקיבא דכיון דדלועין ממליך שליחא עלייהו אסור בהן ורבנן סברי דכיון דצריך לאימלוכי עלייהו לאו מיניה הוא וקיי"ל כר' עקיבא כמו שנפרש לפנינו בס"ד הילכך נודר מן הירק אינו אסור בפרי האדמה אמר ירק קדרה עלי אסור בפירות האדמה הבאים להכשיר המאכל כשומים ובצלים ומותר בדלועין אמר ירק המתבשל בקדרה עלי אסור בכל פירות האדמה דמימליך שליחא עלייהו כי אמר ליה משלח ירק, ואית דמפרשי והא מן ירק נדר דסתם ירק נאכל כמות שהוא חי ואמר עולא באומר ירקי קדרה עלי דכיון דאמר הכי אפילו ירק המתבשל בכלל ודילמא ירק הנאכל בקדרה קאמר דכיון דסתם ירק נאכל כמות שהוא חי ואמר ירקי קדרה לרבוויי אתא ירק הנאכל חי ובקדרה כגון שומים וחזרת אבל דילועין שאין נאכלין חיים כלל לא ופרקינן המתבשל בקדרה עלי דכיון דאמר המתבשל משמע הנך דבעו בשול טובא ואין דרכן לאכלן חיים כדלועין, ונמצא עכשיו לפי דרך זה דנודר מן הירק אסור בירק הנאכל כמות שהוא חי בלבד ומותר בכל מה שמתבשל אע"פ שלפעמים נאכל חי אמר ירקי קדרה עלי אסור אף באותן שנאכלין חיים ומבושלין אבל לא באותן שאין נאכלין אלא מבושלין אמר ירק המתבשל בקדרה אסור אף באותן שאין נאכלין בלא בשול. **אמר אביי מודה ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה** - דכיון דדלועין לא משתמע בהדיא אלא מרבווייא דלישניה אע"ג דממליך שליחא עליה לא מתסרי בודאי אלא מספיקא הילכך לא לקי. **תנן התם** - מתני' היא במסכת מעילה (ד' כ). **השליח שעשה שליחותו בעל הבית מעל** - דאע"ג דקיי"ל אין שליח לדבר עבירה שאני מעילה דילפינן חטא חטא מתרומה כדאיתא בפ"ב דקדושין (דף מב). **לא עשה שליחותו שליח מעל** - דאדעתא דנפשיה קעביד. **מאן תנא אמר רב חסדא מתניתין** - כולה דלא כר' עקיבא כלומר מאן תנא האי דמפרש ואזיל דאמר לו תן בשר לאורחים ונתן להם כבד מיקרי לא עשה שליחותו דלא כרבי עקיבא דהא דתנן תן בשר לאורחים וכו' סיפא דההיא דהשליח שעשה שליחותו היא ומסיפא קאמר דאתיא דלא כר"ע דאילו רישא ודאי דברי הכל היא אבל סיפא דהוויא פירושא דרישא דלא כרבי עקיבא דאי רבי עקיבא הא אמר דכל מילתא דמימליך שליח מיניה הוא והא עביד דמימליך מבשר לכבד הלכך עשה שליחותו מיקרי ולמעול בעל הבית דנהי דאמרינן לעיל דמודה רבי עקיבא לענין מלקות שאינו לוקה הא פרישית דדוקא במידי דלא משתמע

אלא מריבויא כדלועין אבל כבד מכלל בשר בלא ריבויא הילכך כי אמר ליה בעל הבית תן להם בשר ונתן להם כבד למעול בעל הבית ולא למעול שליח.

דף נד.ב

מי לא מודה רבי עקיבא דצריך אימלוכי - הלכך לענין מעילת שליח ודאי כיון דצריך אימלוכי ולא ממליך אדעתא דנפשיה קעביד ובעל הבית נמי סמיק דכל כמה דלא מימליך לא יתן להם כבד הלכך לא עשה שליחותו אבל לענין נדרים כיון דבכלל לישניה הוא דהא מימליך עליהם שליחא נודר אמאי סמיק אלא ודאי בכולהו אסור נפשיה. **איתמר שמעתא קמיה דרבא** - מאי דמתרץ אביי מתניתין דמעילה אליבא דר"ע ואמר להון שפיר אמר נחמני היינו אביי וקרי ליה הכי לפי שנתגדל בבית רבה בר נחמני. **מאן תנא דפליג עליה דרבי עקיבא וכו' ומותר בראש וברגלים וכו'** - דכיון דצריך שליח לאימלוכי עליהו ליתנהו בכלל בשר סתמא. **כגון שהקז דם** - קודם נדרו וכיון שכן לא נתכוון לאסור בשר דגים דהא בלאו הכי לא אכיל מינייהו דהא קשו להקזה. **אי הכי אפילו עופות נמי לא אכיל** - ולישתרי בהו נמי ואמאי קתני אסור בעופות. **דסכר** - הקזה של כתפים. **דאפשר על ידי שליקה** - כשהן שלוקים הרבה לא מזקי ליה. **נו"ן סמ"ך עי"ן** - סימן היה עושה מאותיות של אלפא ביתא. **בסוף אוכלא** - סוף החולי. **ולענין הלכה** - קיי"ל כרבי עקיבא דכל מידי דממליך עליה שליחא מיניה הוא דהא סתם לן תנא בפרק כל הבשר (חולין דף קד) כרבי עקיבא אע"ג דלא ידעינן אי מחלוקת ואח"כ סתם או סתם ואח"כ מחלוקת אפ"ה נקטינן כוותיה חדא דמחמיר ועוד דהא מפרש בגמ' דמאן דפליג עליה דר"ע יחידאה הוא דהיינו רשב"ג וקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו הלכך הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ובעופות ובדגים כל שלא הקז דם ולא כאיבין ליה עיניה מיהו דוקא באתרא דמימליך שליחא עליהו אבל באתרא דלא מימליך עליה מותר דכל מידי דלא מימליך עליה לאו מיניה הוא וזה שלא כדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק תשיעי מהל' נדרים דדגים לא מתסרי אלא באתרא דמימליך שליחא עליהו ועופות מיתסרי בכל דוכתא והוא מן התימה דבגמרא משוינן להו הילכך תרוייהו לא מיתסרי אלא באתרא דמימליך שליחא עליהו וכשלא הקז דם ולא כיבין ליה עיניה אבל הקז דם וכיבין ליה עיניה אע"פ שאסור בעופות מותר בדגים מיהו כי אמרינן דמותר בדגים כשהקז דם וכיבין ליה עיניה לא

שוו אהדדי דכשהקזי דם לא שרי בדגים אלא דוקא באוסר בשר על עצמו ליום ההקזה בלבד דכי האי גוונא אין דגים בכלל משום דבלאו הכי לא אכיל מינייהו ההוא יומא אבל אי אסר עליה בשר שמנה ימים או יותר דגים בכלל דאע"ג דלא איצטריך למסרינהו לההוא יומא משום אינך יומי אסרינהו ובדכיבין ליה עיניה אינו כן דאפילו באוסר לשלשים יום או יותר אין דגים בכלל שאין לומר שמפני הימים האחרים נדר שהרי אינו יודע מתי יתרפא שיצטרך לאסור דגים עליו הרשב"א ז"ל ולי לא שרי בדגים אלא אי נדר יומי דמוכחי לפום מאי דכיבין ליה עיניה דבלאו נדרא לא אכיל מינייהו. **ומסתברא** - דבשר מליח אפי' ביומא דהקזה אסור דנהי דאין מקיזין על בשר מליח כיון דבשר ממש הוא ולא צריך שליחא לאמלוכי עליה כדגים מיתסר דיומא דהקזה לאו הוכחה מעליא הוא הלכך לא מהני אלא למידי דצריך שליחא מיהא לאמלוכי עליה כדגים אבל לגבי בשר מליח לא הוי הוכחה דאי לא תימא הכי אדקתני מותר בבשר דגים ליתני נמי ובבשר מליח דהוי רבותא טפי אלא ודאי כדאמרינן ולענין חגבים בכל דוכתא שרו דלא ממליך עלייהו שליח כלל מדאמרינן דגים נמי עביד שליחא דממליך עלייהו ולא אמר דגים וחגבים וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק הנזכר שבכל מקום מותר בחגבים.

דף נה.א

מתני'. **הנודר מן הדגן אסור בפול המצרי יבש** - דכיון דמידגן שעושין ממנו דגן סבירא ליה לר' מאיר דדגן מיקרי. **גמ'**. **וכפרוץ הדבר** - מקרא הוא בד"ה דבימי חזקיה לא היו זריזין להפריש תרומות ומעשרות עמד חזקיה ותקן שיביאו אותם בית ה' וכתוב וכפרוץ הדבר שנתחזקה וגברה תקנתו של חזקיה. **הרבו בני ישראל וגו' ואי אמרת דגן כל דמידגן משמע מאי וכל תבואת השדה** - דהא כל דמידגן הוה בכלל דגן ואם כן כל תבואת השדה בכלל. **לאיתויי פירות האילן וירק** - שאין עושין דגן מהן. **הכל מודים בנודר מן התבואה וכו'** - דאע"ג דתני לה במתניתין בלשון יחיד דברי הכל היא. **מהו דתימא תבואה כל מילי משמע** - מדמתרגמינן עללתא ועללתא משמע כל מילי כדאמרינן לקמן. **בר מר שמואל פקיד וכו' עללתא היכי מיקריא** - שלא היה לו לרבא ליטול אלא מעללתא שייחד לו [בר] מר שמואל. **אינו אסור אלא בחמשת המינין** - והוה סבירא ליה לרב יוסף דכיון דעללתא תרגום תבואה הוא חמשת המינין בלחוד משמע. **עללתא כל מילי משמע** - דעללתא

לשון ביאה והכנסה ושבת. **הדין מזגא דמי למזגא דבריה דרב יוסף בר חמא**
- - דמזיג על חד תלתא מיא דרבא הוא דאמר כל חמרא דלא דרי על חד
תלתא מיא לאו חמרא הוא. **מאי דכתיב וממדבר מתנה** - נתכוון רב יוסף
להזהיר רבא שיהא שפל רוח ביותר.

דף נהב.

כל גיא ינשא - אע"ג דלא כתיב גבי האי קרא ומנחליאל במות דהא איהו
בתורה והאי בנביאים אפי' הכי כיון דכתיב דהקב"ה משפילו כגיא מייתי
ראיה שהמשפיל עצמו סופו לעלות כדכתיב כל גיא ינשא. **ולענין הלכה** -
בעיין דרבא לא איפשיטא הילכך לא גבי משכר בתים ושכר ספינות דיד בעל
השטר על התחתונה אבל לגבי נדרים נקטינן לחומרא וכולן בכלל. **תניא**
הנודר מן הדגן אסור אף בפול המצרי יבש - כיון דמדגן ור' מאיר קתני לה.
חילקא - חטה נחלקת לב'. **טרגיס** - אחד לג'. **טיסני** - אחד לד' הכי אמר בפ'
מי שהפך (מו"ק דף יג). **ואם אמר גדולי שנה עלי אסור בכולן** - מיהו דוקא
בשלא אסרן עליו אלא זמן שהוא יכול לעמוד בו אבל לעולם לא הוי נדרא
כלל שאי אפשר לו לקיימו. **זמית** - שלמור"א בלע"ז. **ומותר בכמהין ופטריות**
- דלאו פירות הארץ נינהו מיהו בכלל גידולי קרקע איתנהו כדמפרש ואזיל.
ועל כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה בדברו - אלמא לאו גידולי קרקע
נינהו דהא תני ברישא דברייתא על דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל
נהיה בדברו. **מירבא רבו מארעא** - ולפיכך כי אמר גידולי קרקע עלי אסור
בכמהין ופטריות מיהו עיקר יניקתם מאורא ינקי ומש"ה מברך עלייהו
שהכל. **תוספתא (פ"ד)** - הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ביין
וגרסינן עלה בירושלמי כמאן דאמר הלכו בנדריים אחר לשון בני אדם כלומר
שדרכן לקרות תירוש לדברים המתוקים ולא ליין ברם כמאן דאמר לא הלכו
בנדריים אחר לשון בני אדם התורה קראה אותו תירוש תירושך זה יין הילכך
אנן דמשתעינן בלשון לעז אם נדר מן התירוש בלשון הקדש אסור ביין ומותר
בכל מיני מתיקה דאנן לא קרינן תירוש אלא ליין כלשון תורה ותנן בפ' בכל
מערבין (עירובין דף ל) הנודר מן המזון מותר במים ומלח והוינן בה מים הוא
דלא איקרו מזון הא כל מידי איקרי מזון לימא תיהוי תיובתיה דרב ושמואל
דרב ושמואל אמרי תרוייהו אין מברכין בורא מיני מזונות אלא על ה' המינים
בלבד אמר רב יוסף באומר כל הזן עלי דכה"ג אסור בכל דבר חוץ ממים

ומלח אבל הנודר מן המזון אינו אסור אלא מה' מינין. **מתני' מותר בשק וביריעה ובחמילה** - דלא מיקרי כסות. **מותר להתכסות בגיזי צמר** - שאינו במשמע [אלא] לבישה. **הכל לפי הנודר** - לפי מה שהיה ענין הנודר בשעת הנדר ועל איזה ענין נדר. **גמ' פונדא** - אזור חלול. **סקרטיא קטבליא** - כולם מיני מלבושים של עור וכדמפרש מאי סקרטיא כיתונא דצלא חלוק של עור שלובשים העבדנים על בגדיהם. **יוצאין בשק עבה** - בשבת ולא אמרינן משוי הוא ולא שק ממש אלא כעין שק דהא תני בסיפא הרועים יוצאין בשקים. **תניא כיצד א"ר יהודה וכו' והצר** - שהמלבוש היה צר ונצטער בו ומסתברא לי דברייתא פליגא אמתני' בסברא דרבי יהודה דתנא דמתניתין סבירא ליה דרבי יהודה מודה לת"ק דכל היכא דליכא הוכחה לבישה משמע ולא טעינה ורבי יהודה דברייתא משמע דסבירא ליה דלמשרי טעינה נמי בעי הוכחה אבל כל היכא דליכא הוכחה אסור אפילו בטעינה ומסתברא דכמתניתין קיימא לן הילכך סתמא לבישה משמע ולא טעינה אבל היה טעון ומתוך כך נדר אסור בטעינה ומותר בלבישה זהו מה שנ"ל ודברי הרמב"ם ז"ל אינם כן בפ"ח מהלכות נדרים (הלכה ח).

דף נו.א

מתני'. **מן הבית מותר בעלייה** - דלרבי מאיר עלייה ליתא בכלל בית ורבנן פליגי עליה דסבירא להו דעלייה בכלל בית מיהו מודו דהנודר מן העלייה מותר בבית. **דרגש** - מפרש בגמ'. **מותר ליכנס לתחומה** - תוך אלפים אמה הסמוכים לעיר. **לעיבורה** - תוך שבעים אמה ושיריים סמוך לעיר. **מן האגף ולפנים** - מסתימת הדלת ולפנים אבל מה שעומד לחוץ כשהדלת נועלת מותר בו. **גמ' בבית דכתיב בנגעי בתים דהיינו בבית ארץ אחוזתכם לרבות את היציע** - כך היא הגירסא בנסחאות ואמרו בתוספות דלא גרסי' ליה דהא בת"כ תניא איפכא בקירות הבית ולא בקירות היציע ולפיכך כתב הרב ר' משה בר שניאור ז"ל דלא גרסינן הכא יציע אלא צבוע כלומר בית צבוע במיני צבעונים ואצטריך לרבווי דסד"א נילף מנגעי בגדים שהצבועים אינן מטמאין בבגדים דכתיב צמר ופשתים מה פשתים שלא נשתנו אף צמר שלא נשתנה קמ"ל רבויא. **בבית ארץ כתיב** - כלומר בית המחובר לארץ. **מראהו עלייה** - אם רצה מוכר אומר לו ללוקח עלייה מכרתי לך אע"ג דגריעא דיד לוקח על התחתונה. **לימא ר"מ היא ולא רבנן** - דלרבנן אע"ג דלא אמר בית בביתי אלא

בית אני מוכר לך מראהו עלייה דהא לדידהו עלייה בכלל בית. **מאי עלייה מעולה שבבתים** - וה"ק מראהו עלייה ע"כ של מוכר דכיון דאמר ליה בית בביתי צריך לברור לו המעולה ודוקא דאמר בית בביתי הא אמר בית סתם לא אלא מראהו גרוע והך מסקנא דהכא מחלפא אמסקנא דפ"ב דמנחות (דף קח) דאמר התם שור בשורי הקדש הגדול הקדיש תור בתורי קאמר ואקשינן עליה מהא דאמר רב הונא בר חייא משמי' דעולא בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה מאי לאו עלייה ממש ופרקי' לא מאי עלייה מעולה שבנכסיו מיתבי בית בביתי אני מוכר לך נפל מראהו נפול עבד בעבדי אני מוכר לך מת מראהו מת ואם איתא ליחזי הי נפל והי מת אמר ליה לוקח קאמרת שאני לוקח דיד בעל השטר על התחתונה השתא דאתית להכי עלייה נמי דגריעא יד בעל השטר על התחתונה ולפום הך מסקנא דאמרי' דעלייה ממש קאמר דגריעא משמע דליכא לאוקמה לדרב הונא כרבנן דאם כן למה לי בביתי דקאמר אפי' בית נמי עלייה בכלל בית הוא ואי הכי אפשר דקיימא לן כר' מאיר מיהו כתב הרמב"ן דאפי' למסקנא דהתם הא דרב הונא כרבנן אתיא דאיכא למימר דהאי דנקט בית בביתי ולא נקט בית סתם לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בית סתם דמראהו עלייה דגריעא אלא אפי' כי אמר בית בביתי דבכי האי גוונא למעליותא משמע כדאמרי' התם הגדול הקדיש אפי' הכי גבי לוקח מראהו עלייה דגריעא הילכך כיון דלפום מסקנא דהתם איכא למימר דמימריה דרב הונא כרבנן אתיא נקיטינן כוותיהו דעלייה בכלל בית וכן פסק הרמב"ם ז"ל [פ"ט מהלכות נדרים הלכה ט"ו]. **ערסא דגדא** - נוהגין היו להציע מטה למזל הבית גדא מזל ודומה לו בסוף פרק במה אשה יוצאה (שבת דף סז) גד גדי וסנוק לא. **כשהיו מברין אותו** - לכהן גדול [צ"ל למלך] שאירע לו אבל ומתני' היא בפרק כהן גדול. **כולה שתא לא יתיב עלה** - עד עכשיו לא ישב על אותו מטה, שהרי מונחת היא לשר הבית והשתא דאבל הוא יתיב עלה מהיכא תיפוק לן. **נוטל קרביטיו** -

דף נו.ב

מתיר קרביטיו דהיינו לולאותיו בימי אבלו. **קרביטין מי אית ליה** - הרי כשאר מטות הוא עשוי. **בשוקא דצלעי** - מעבדי עורות. **ערסא דצללא** - מטה של עור ותולין רצועות בשפת העור סביב וכשרוצים לנטותו עונבין הרצועות בארוכות המטה וכשמתירין אותן נופל מאליו והן הן קרביטיו וכדי שלא

יתקלקל העור בלחלוח הקרקע שלא היו ראשי כרעיו גבוהין מסרוגו למעלה אמר תנא קמא דאינו כופהו וקאמר ר"ג דמתיר קרביטיו והוא נופל. **מטה מסרגין אותה על גבה** - החבלים מרכיבים על ארוכות המטה. **דרגש מסרגים אותו מגופו** - שיש נקבים בארוכותיו ותוחבים בהן ראשי רצועות התלויות בעור ועונבין ואין מרכיבין הרצועות ע"ג ארוכות המטה. **והעריסה** - עריסת תינוקות. **משישופם בעור הדג** - כדי להחליק הארוכות ליפותן. **למה לי שיפת עור דג** - והרי מכוסות הן תמיד בראשי החבלים המסורגין על גבי המטה. **אעולי ואפוקי בבזעים** - בנקבים של ארוכות מכניס ומוציא ראש החבל. **באבקתא** - לולאות תלוין בנקבי ארוכותיו ובהן מכניסין ראשי רצועות התלויות בשפת העור. **שנקליטיה יוצאין** - נקליטין ב' עצים ארוכין שמעמידין אותם במטה אחד במראשותיה ואחד במרגלותיה ומופצלין הן בראשיהן ומניחין קנה מזה ומזה ועליו פורשין הכילה ויש שמחברין אותן נקליטין למטה והיינו [יוצאים] שמחוברין ויוצאין מן המטה עצמה ואין יכול לכפותה מפני נקליטיה ומשום הכי זוקפה ודיו. **מנלן דעיבורא דמתא כמתא דמי וכו'** - אלא ש"מ בעיבורה תוך ע' אמה ושירים של יריחו היה יושב. **הא כתיב בתחומה ומדותם מחוץ לעיר** - אלמא תחום העיר חוץ לעיר מיקרי ואינו מן העיר. **ילך לביתו ויסגיר** - על ידי חבל ארוך. **ת"ל אל פתח הבית** - דמשמע שצריך לעמוד על הפתח בשעת הסגר. **אי אל פתח הבית** - כלומר אי כתביה לחודיה ולא כתב מן הבית ה"א שיעמוד על האסקופה תחת המשקוף ויסגיר להכי איצטרי' מן הבית ללמד שצריך לצאת חוץ לאסקופה שתחת המשקוף ומדאצרכיה הכי אלמא כל שתחת המשקוף אע"פ שהוא מן האגף ולחוץ הוי בכלל בית. **שאני גבי בית** - דכתיב קרא מן הבית עד שיצא מן הבית כולו דכיון דכתב רחמנא מן הבית יתירא לרבויי יציאה אחרת אתא והיינו שיצא מכל מה שתחת המשקוף דהא אי לא כתיב מן הבית אלא ויצא הכהן אל פתח הבית הוה אמינא דעומד תחת המשקוף ומסגיר אע"ג דכתיב ויצא דמן האגף ולחוץ כלחוץ, ומכאן לאותן שנשבעין לעמוד בבית אחד דמן האגף ולפנים מותרים מן האגף ולחוץ אסורין.

דף נז.א

מתני'. **קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן** - משום דכיון שפרט הדברים הנאסרים עליו שוינהו עליה

כהקדש ומש"ה מתסר בחילופיהן ובגידוליהן כי היכי דחלופי הקדש וגדוליו אסירי דלא דמי לנודר סתם מן התאנים ומן הענבים שכיון שלא פרט ואסר עליו כל המין לא עשאם עליו הקדש שלא נתכוון אלא מאכילת אותו מין ומש"ה לא מתסר בחילופיהן ובגידוליהן אלא בפורט כי הכא דאמר פירות האלו והוא הדין נמי דאם אמר פירות מקום פלוני או פירותיו של פלוני דכיון שיחד הרי הוא כפורט ואסור בחילופיהן ובגידוליהן וכמו שנפרש במשנה שלפנינו בס"ד וכי תימא היכי אמרינן דמאי דמתסר בחילופיהן ובגידוליהן משום פורט הוא והא בעי רמי בר חמא לעיל בפ' השותפין נדרים (דף מז) קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן וספיקיה דרמי בר חמא הוא אי טעמא דמתניתין משום כוונת הנדר הואי הלכך דוקא נודר אסור אבל מודר לא או דלמא דלאו משום כוונת הנודר הוא אלא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו והוא הדין בכל איסורי הנאה שחילופיהם אסורים למחליף עצמו וכמו שכתבתי למעלה ובודאי אי טעמא דחילופיהן כגידוליהן דמו לאו דוקא באומר אלו דבכל איסורי הנאה נמי אסירי חילופיהן וכיון (להאי או דלמא) דאלו לאו דוקא כי נימא נמי דמשום כוונת הנודר הוא משמע דאלו לאו דוקא דהוא הדין באוסר בכלל דהא רמי בר חמא לא אסתפק באלו אי דוקא אי לאו דוקא יש לי לומר דלעולם אלו דוקא ואפילו נימא דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו משום דההוא טעמא לא סגי אלא לאסרן על המחליף עצמו אבל לאסרן לאחר לא ומתני' פסיק ותני אסור בחילופיהן ובגידוליהן אפילו החליפן אחר והאי איסורא על כרחיק משום אלו הוא דהא חלופי איסורי הנאה - כשהחליפן אחר לא אסירי ורמי בר חמא לעיל הכי קאמר פשיטא לי דכשהחליפן אחר משום אלו מתסר הלכך דוקא נודר אסור אבל מודר לא מיהו הא מיבעיא לי החליפן הוא אי מתסרי חליפין דוקא משום אלו דנימא דדוקא גבי נודר אבל מודר לא כי היכי דאמר כשהחליפן אחר או דלמא נהי דבשהחליפן אחר אסירי דוקא משום אלו כשהחליפן הוא לא צריך אלו דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו לא שנא נודר ול"ש מודר ודקתני תנא אלו משום החליפן אחר נקט ליה דבלאו אלו לא מתסר בחילופיהן כך נראה לי וכבר כתבתי מזה למעלה. **שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן** - דנהי דשאני אוכל שאני טועם מפיש איסורא אפי' הכי לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן דהא כי אכיל חליפין וגידולין לא טעים הנהו פירות דאסר עליה. **בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה**

אפי' גידולי גידולין אסורין - אכולה מתני' קאי וה"ק מאי דאמר' ברישא אסור בגידוליהן דמשמע דוקא בגידוליהן מתסר אבל בגידולי גדולין שרי הני מילי בדבר שזרעו כלה דבכי האי גוונא נהי דבגידולין ראשונים מיתסר דאע"ג דליכא מידי ממאי דאסר בגידולין דהא זרעו כלה אפי' הכי לא גרעי גידולין מחליפין דחליפין נמי אע"ג דלית בהו מידי ממאי דאסר עליה אפי' הכי אסירי מיהו בגידולי גידולין שרי דכיון דגידולין בדבר שזרעו כלה כחליפין דמו כי היכי דחליפי חליפין מותרין כדמוכח לעיל בהשותפין גבי מכרן וקדש בדמיהן מקודשת ה"נ גידולי גידולין שרי ומש"ה קתני ובגידוליהן דמשמע אבל גידולי גידולין לא משום דמיירי בדבר שזרעו כלה וכן נמי סיפא דשאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דוקא בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה בין ברישא בין בסיפא אפילו גידולי גידולין אסורים משום דכיון דאין זרעו כלה הרי בגידולי גידולין הללו מעורב בהן מן האיסור הראשון ונדרים הוה להו דבר שיש לו מתירין כדאמר' בגמרא וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל. **האומר לאשתו קונם מעשה ידיך עלי וכו'** **אסור בחילופיהן ובגידוליהן** - אשמועינן רבותא דמיחד פירותיו של פלוני כי הכא דיחד מעשה ידי אשתו כאומר אלו דמי ומתסר בחילופיהן ובגידוליהן ולא תקשי לך מעשה ידיה דבר שאין בו ממש הוא דאיכא לאוקמה באומר קונם ידיך למעשיהם אי נמי מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא מיהו כתב הרב רבי יונה ז"ל דלא מתסר אלא בכנגד מעשה ידיה שאם אשתו טחנה ואפתה ומכרה לחם להיות מעות שכנגד טחינה ואפיה שלה ודכנגד חטים שלו. **שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן** - בהך סיפא נמי אשמועינן רבותא טפי ממתניתין קמייתא דאע"ג דאמר אלו כיון דאסיק דבוריה בשאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דהא מעשה ידי אשתו כאלו דמי וכדכתיבנא ואפילו הכי קתני עלה שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דשאני אוכל שאני טועם לא מסתייה דלא מפיש איסורא לגבי חליפין וגידולין כי לא אמר אלו דאדרבה שרי בהו כי אמר אלו משום דבחליפין וגידולין ליכא טעמא דאיסורא הלכך כי אסיק דבוריה שאני אוכל שאני טועם למשרינהו אתא והיינו רבותא דהאי שאני אוכל דהך מתני' טפי משאני אוכל דמתני' קמייתא דשאני אוכל דרישא לא קאי אאלו וראי' לדבר בפרק הנודר מן המבושל (לעיל נדרים דף נב) בעי למפשט בעיין דשאני אוכל דוקא מדקתני מותר בחילופיהן ובגידוליהן

דמשמע הא ביוצא מהן אסור ואם איתא דשאני אוכל דרישא קאי אאלו היכי פשטינן מינה שאני הכא דאמר אלו אלא ודאי כדאמרן. **שאת עושה איני אוכל עד הפסח וכו' מותר לאכול ולהתכסות לאחר הפסח** - דלא מספקינן דלמא עד הפסח קאי על שאת עושה ואיני אוכל לעולם קאמר דאי הכי הוה ליה למימר שאת עושה עד הפסח איני אוכל כדקתני סיפא ומדלא קאמר הכי משמע דעד הפסח אאכילה קאי (נמי). **שאת נהנית לי עד הפסח וכו' -** הך מתני' פרישנא לה לעיל בפרק ואלו מותרין נדרים (דף טו) לרב יהודה כדאית ליה ולרב נחמן כדאית ליה.

דף נז.ב

גמ'. **איש כפר ימא** - שהיה דר בכפר שהיה עומד על שפת הים. **העלה בידו** - העלה שאלה זו בפיו כדמתרגמינן ובידו רצפה ובפומיה ממלל (ישעיהו ו). **ורבו גדוליו על עיקרו** - לאו רבייה בלחוד קאמר אלא רבייה שכיוצא בה במידי דאתי מעלמא היה בה כדי לבטל את האסור מיהו בגדולין מספקא ליה אי גדולי היתר מעלין את האיסור או לא ונ"ל דעיקר ספיקיה אי אמרינן דגידולין כיון שנמשכין ויוצאין מן העיקר שאינו כלה אי הוה להו כעיקר ואסירי אי הוה להו כהיתר ומעלין את האסור ובדין הוא דהוה ליה למיבעי גידולין עצמן שרו או אסירי מיהו הא בהא תליא דאי גידולי היתר מעלין את האיסור פשיטא דשרו ואי אין מעלין פשיטא דאסירי דאי שרו היו מעלין כך נראה בעיני ובסמוך תראה מה שהזקיקני לפרש כך. **בצל של תרומה שנטעו ורבו גידוליו על עיקרו מותר** - כלומר דלא הוי תרומה דאתו גידולין ומבטלין עיקר מיהו טבל הוי דהא בטלו גדוליו את העיקר ודקאמרינן מותר לומר דפקע שם תרומה מיניה ושרי באכילת עראי. **שביק מר תרין** - רבי יוחנן ורבי יונתן דסבירא להו דלא אתו גידולין ומבטלין עיקר. **ילדה שסבכה בזקנה** - ילדה שלא עברו עליה ג' שנים וקצצה והרכיבה בנטיעה זקנה שעברו עליה ג' שנים ובה פירות שאילו לא היו בה פירות אמרינן בפרק משוח מלחמה (סוטה מג) דילדה שסבכה בזקנה בטלה. **אע"פ שהוסיף מאתים אסור** - אע"פ שהוסיפו אותן פירות בגידולין מאתי' על מה שהיו קודם שסבכה אסור אע"ג דגידולין של היתר מזקנה קאתו וקיימא לן ילדה שסבכה בזקנה בטלה אפילו הכי כיון שפירות הללו כבר היו בה קודם שסבכה אין גידולין שבהם מבטלין עיקר. **אף על פי שנעקר הכרם** - וגדל אח"כ בהיתר אסור אלמא

גידולין כיון שמן העיקר הם יוצאין הרי הם כמוהו וגבי שביעית נמי לא שנא. **שתקנה** - שהפריש תרומתה ומעשרותיה. **וזרעה** - לפי שיש באותה ליטרא כמה בצלים והוא נוטעה אילך ואילך ושייך בה לשון זריעה. **מתעשרת לפי כולה** - לפי הגידולין והעיקר אלמא אתו גידולין המחויבין ומבטלין את העיקר הפטור ואף על גב דלעיל בסמוך אמר רבי אבהו משמיה דרבי יוחנן דילדה שסבכה בזקנה ובה פירות אע"פ שהוסיפה מאתים אסור דאלמא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן. **דלמא לחומרא שאני** - לעולם אימא לך דמדינא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר דאדרבה הרי הם כמוהו אלא דהכא משום חומרא בעלמא אמרינן דמבטלין ובמה שפרשתי לא קשיא לן הא דמקשו הכא הא חומרא דאתי לידי קולא הוא דאי מעשר מינה ובה דלמא מעשר מן העיקר על הגידולין והוי מן הפטור על החיוב ואי מעשר עליה ממקום אחר הוה ליה מרבה מעשרותיו דלא קשיא כלל דהואיל דאין גידולין מעלין את העיקר הוו להו גידולין כעיקר כיון דמיניה רבו והך ליטרא עיקרה וגידולה פטירי מדינא וכי מעשר מינה ובה ליכא למיחש כלל.

דף נח.א

כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל - שנתערב בחולין ויש לו מתירין שיכול להפריש ממקום אחר ומעשר שני והקדש יש להם היתר בפדייה. **וחדש** - שהעומר מתירו. **לא נתנו בהם חכמים שיעור** - שאוסרים בכל שהוא במינן מיהו שלא במינן בנותן טעם כיון דהשתא אסירי כמו שכתבתי למעלה ובפרק בתרא דמס' ע"ז יהיב טעמא אחרינא לטבל דלא בטיל משום דכהתירו כך איסורו. **וכל דבר שאין לו מתירין כגון תרומה ותרומת מעשר וחלה** - דאע"ג דמצי לאתשולי עליהו כיון דליכא מצוה למיעבד הכי לא מיקרו דבר שיש לו מתירים כדאמרינן לקמן. **נתנו בהם חכמים שיעור** - שאפי' נתערבו במינן בטלין תרומה ותרומת מעשר וחלה במאה ערלה וכלאי הכרם במאתים ובשאינן מינן כולן בששים. **השביעית אוסרת בכל שהוא במינה** - בין בתערובת פירות היתר בשל שביעית בין בגידולין כגון בצל ששית שנטעו בשביעית. **אמר להם אף הם לא אמרו אלא לביעור** - אף הם לא אמרו שהשביעית אוסרת בכל שהוא במינה אלא לענין שצריך לאכול התערובת קודם הביעור דכיון שאפשר לאכלו ה"ל כדבר שיש לו מתירין.

אבל לאכילה - כלומר אם נתערבו לאחר הביעור שאם יהו אוסרים תערובתן לא שרו באכילה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם אלמא גדולין אינן נמשכין אחר העיקר להיות כמוהו דא"ה היאך תאסור שביעית בגידוליה אלא ודאי אין גידולין כעיקר הלכך מעלין והרי אתה רואה דסבירא לן דאי אין מעלין על כרחיך גידולין כעיקר דאי לא היכי פשיט דמדגדולין אסורין מעלין אלא ודאי כדפרשינן לעיל ודחי ליה דלמא הא נמי לחומרא אבל מדינא לעולם אימא לך שהגידולין הרי הן כעיקר הלכך אין מעלין אותו להתירו, ונראה בעיני דאף על גב דלעיל דחינן דלמא לחומרא בעינן למפשטה מהא דסליק אדעתין דליכא למידחי כי האי גוונא משום דבשלמא לעיל ליכא אלא חדא חומרא דמחמרינן דגידולין כמאן דאתו מעלמא דמי אבל הכא אי אמרינן לחומרא שאני מחמרינן תרי חומרי חדא דלביעור כיון דכיש לו מתירין דמי אוסרת בכל שהוא והא חומרא בעלמא הוא ועוד דגידולין שאינן דינן לאסור אפילו בכמה יאסרו בכל שהוא ואפילו הכי דחייה ודלמא הא נמי לחומרא שאני דתרי חומרי מחמרינן בה ואיכא נוסחי דגרסי אף אני לא אמרתי אלא לביעור והיינו הך דהכי קאמר להו רבי שמעון לא תותביתו לי מהך מתניתין דשביעית דהרי היא כאילו אומרת בפירוש אף אני לא אמרתי אלא לביעור. **אלא מן הדא פשטה דתניא בצלים שירדו עליהם גשמים** - בשביעית וצמחו אם היו עלין שלהן שחורין אסורין, לאו שחורין ממש אלא נוטים לשחרות שזה מוכיח שגדולן יפה ומקרקע שביעית נתגדלו ולפיכך אסורין. **הוריקו מותרין** - שכיון שהם ירוקים לאו מחמת יניקת הקרקע נתגדלו אלא מחמת הבצל עצמו. **אם יכולין ליתלש בעלין שלהם אסורין** - דבכי האי גוונא מוכחא מילתא שיניקתם יפה. **וכנגדן למוצאי שביעית מותרין** - משום דבעלין הללו ודאי רבו גידולין על עיקר הבצל המעורב בהן כך נראה בעיני אלמא אין גידולין נמשכין אחר העיקר דאדרבה מעלין אותו. **ודלמא במדוכנין** - שדך ושחק הבצלים וכיון דמדוכנין נינהו גריעי ולא ממשכי גידולין בתרייהו.

דף נח.ב

המנכש - מלקט עלין יתרים. **בחסיות** - מפרש לקמן דחסיות דבר שאין זרעו כלה כגון הלוף והשום והבצלים. **אוכל מהם עראי** - ולא חיישינן שמא קודם שזרעם הוטבלו למעשר דכיון דמעשר דידהו מדרבנן בעלמא הוא לא חיישינן

להכי ועוד דכיון דקים לן בהאי כותי שלא עישר כדקתני ומעשרן ודאי מסתמא לא באו לידי גורן מחסיות אלא בשביל מעשר כך נראה בעיני. **ומעשרן ודאי** - דקים לן ביה שלא עישר. **למוצאי שביעית מותר** - לאכול אותן עלין שגדלו בשמינית דודאי גידוליהן רבין על עיקר איסור המעורב בהן ואחרים פרשו בדקים לן דהכי הוא ואין צורך. **ודלמא בתערובת** - כלומר שנתערבו מאיליהן אחר כך בחסיות אחרות. **המנכש קתני** - ובעוד שהוא מנכש משמע שתולש ואוכל אף על פי שאין כאן תערובת. **ודלמא במדוכנין** - שטוחן חסיות הללו קודם שנטען. **חשוד קתני** - ולא טרח בהכי הלכך אפשריטא לה בעיין דאתו גדולין של שמינית ומבטלין עיקר של שביעית. **לימא תיהוי תיובתיה דרבי יוחנן ורבי יונתן** - דרבי יוחנן דאמר לעיל ילדה שסבכה בזקנה וכו' אסור ולרבי יונתן דאמר לעיל בצל שנטעו בכרם אע"פ שנעקר הכרם אסור אלמא סבירא להו דאין גדולין מעלין את העיקר. **שניא שביעית הואיל ואיסורה על ידי קרקע** - כדכתיב ושבתה הארץ בטילתה על ידי קרקע מה שאין כן ערלה דחסרון זמן גרם לה איסורא וכלאים נמי תערובת הוא דקא גרים. **חייבת במעשר** - היינו מעשר מן המעשר שהיתה חייבת בו קודם שזרעה ולא בטלה דפטירי בשביעית משום דהפקרא ניהו. **ובשביעית** - שצריך לבער את הכל קודם זמן הביעור. **ואותה ליטרא מעשר עליה ממוקם אחר** - מעשר מן המעשר אבל מיניה וביה לא דכיון דליטרין דתוספת פטירי הוה ליה מן הפטור על החיוב.

דף נט.א

מעשר דיגון הוא דקא גרים ליה - שעל ידי דיגון מתחייב במעשר ולא ע"י קרקע. **מתיב רמי בר חמא קונם פירות האלו עלי וכו'** - לר' ינאי פריך דאמר לעיל בצל של תרומה שרבו גידוליו על עיקרו מותר דאלמא סבירא ליה דכולהו גידולין אע"פ שאין איסורן ע"י קרקע מעלין את העיקר ומשום הכי פריך ליה מקונמות דאין מעלין והא דלא פריך לי' מברייתא דליטרא מעשר טבל דתניא לעיל בסמוך משום דממתני' אלימא ליה לאקשווי ועוד דמעשר פשיטא ליה דדבר שיש לו מתירין הוא. **והרי תרומה דאי בעי מתשיל עלה** - על ידי פתח או חרטה כשאר נדרים והא דלא פריך ליה אי הכי בבצל של תרומה נמי אמאי א"ר ינאי דגידולין מעלין אותו אי בעי מתשיל עליה והוי דבר שיש לו מתירין משום דמצי למדחייה דבישראל שנפלה לו מבית אבי

אמו כהן עסקינן ומשום הכי פריך לי' מהך מתניתין דליכא למדחייה בהכי כך נראה בעיני. **סאה תרומה טמאה** - נקט תרומה טמאה לאשמועינן רבותא דדיוקא דהא למאה אע"ג דטמאה היא תעלה. **תירקב** - דכיון דטמאה היא לא חזיא לכהן לאכילה ובהיסק נמי לא שריא דחיישינן לתקלה כדאיתא פרק קמא דפסחים (דף כ). **בתרומה ביז כהן** - דכיון דזכה בה כהן שוב אינו יכול לישאל עליה. **והא** - קתני סיפא תמכר לכהן חוץ מדמי אותה סאה - ואי דנפלו לו מבית אבי אמו כהן אמאי אינו מוכר אפילו אותה סאה. **אלא קונמות מצוה לאתשולי עלייהו** - וכיון שכן כאילו אתשיל עלייהו דמי. **כל הנודר כאילו בנה במה** - פירשתיו בפ' ד' נדרים (לעיל נדרים דף כב). **תרומה מאי מצוה לאתשולי עלה איכא** - הלכך כיון שאין ההיתר בא מעצמו וליכא מצוה למעבד הכי לא מיקרי דבר שיש לו מתירין והקדש דקא מני לעיל בדבר שיש לו מתירין בהקדש בדק הבית עסקינן דעל כרחין לפדייה קאי. **גופא ליטרא בצלים שתקנה וזרעה** - כלומר שהפריש כל מעשרותיה מתעשרת לפי כולה ולא לפי גידולין בלבד דאתו גידולים ומבטלי עיקר לגמרי. **וכי היתר שבהן להיכן הלך** - נראה בעיני דהכי מקשה אפילו תימא דגידולין של היתר מבטלים עיקר של איסור התם היינו טעמא משום דכיון שרבו גידוליו על עיקרו נמצא שכשאוכל אינו טועם טעם האיסור כלל הלכך אף על פי שאיסור שבו מעורב בתוכו ולא אזל ליה לעלמא שרי אבל גבי מעשר כיון דלפי חשבון הטבל חייביה רחמנא לעשורי הכא אמאי מתעשרת לפי כולה וכי היתר שבהן להיכן הלך.

דף נט.ב

אם היו עלין שלהם שחורים וכו' - ומדקתני סתמא אסורין משמע שאסורין לפי כולן כפירות שביעית עצמן ואם איתא דאמרי' וכי היתר שבהן להיכן הלך לא הוי ליה למפסק ולמתני אסורין דהא אין תופסין דמיהן כשביעית עצמה שהרי אם החליף כנגד היתר שבהן אינו תופס דמיו אלא ודאי גידולין מבטלי ליה לעיקר לגמרי כאילו לא היה לפי שאף העיקר עצמו משתנה דרך גדילתו. **ועד כאן לא שמעת לרבן שמעון בן גמליאל אלא היכא דלא טרח** - כלומר אע"ג דלא מצינא למייתי סייעתא מהך מכל מקום לא קשיא לי דנהי דהכא אמרינן דגידולין לא מבטלי עיקר לגמרי הני מילי היכא דלא טרח לבטולי אבל היכא דקא טרח כי הכא דליטרא בצלים שזרעה בקרקע אתו

גידולין ומבטלין עיקר לגמרי ולא תקשי לי אמאי דכתיבנא לעיל בריש שמעתין דסבירא לן דאי אין גידולין כעיקר פשיטא דמבטלין אותנו והכא אמרינן דגדל בחיוב חייב אלמא אין גידולין כעיקר ואפילו הכי קתני גדל בפטור פטור אלמא אף על פי שאין גידולים כעיקר אין מבטלין אותנו דהכא היינו טעמא משום דהיתרא לא בטיל שהאיסור דרכו להתבטל ולא ההיתר ועוד דלא טרח לבטולי עיקר אלא גידולין מאליהן באו ובדין הוא דלעיל נמי כי בעי למפשט בעיין דבצל שעקרו בשביעית מבצל שנטעו בכרם ונעקר הכרם דמצי לדחויי שאני בצל שנטעו בכרם דלא טרח אלא דכיון דהך דיחויא לא סגי לגבי ילדה שסבכה בזקנה גבי בצל שנטעו בכרם נמי לא דחי ליה כן נ"ל. **הרי ליטרא מעשר דקטרח** - דהא טרח לבטולי עיקר בזריעה ואפילו הכי קתני אותה ליטרא מעשר עליה ממקום אחר לפי חשבון אלמא אע"ג דקא טרח היתר שבה לא בטיל דאי בטיל אמאי קתני מעשר עליה תבטל ההיא ליטרא לגבי גידולי שביעית. **שאני גבי מעשר דאמר קרא עשר תעשר את כל תבואת זרעך דהיתרא זרעי אינשי דאיסורא לא זרעי אינשי** - כלו' רחמנא אמר דאף זרעך שזרעת שהוא מתוקן כבר תחזור ותעשר דבטיל ליה עיקר לגבי גידולין ומדכתיב זרעך משמע דוקא דהיתרא דהכי ארחייהו דאנשי ובהיתרא קאמר דגידולין מבטלין עיקר אבל איסורא לאו זרעך מיקרי דלא זרעי ליה אינשי הלכך מזרעך משמע דבאיסורא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר וקשה בעיני דהא כל הך שקלא וטריא בדבר שאין זרעו כלה היא ומדאורייתא ליכא מידי שאין זרעו כלה דליחייב במעשר וכיון שכן היכי דייק מזרעך דגידולין שאין זרעו כלה אין מעלין את העיקר דבדאורייתא לענין מעשר לא משכחת לה ונראה בעיני דקרא אסמכתא בעלמא הוא וטעמא הוא דקיהיב למילתיה דבדין הוא דלבטיל היתר דזרעי אינשי לגבי גידולין דאיסורא משום דהוה ליה תערובת היתר באיסור ודברים שאינם שוין מבטלין הן זה את זה אבל איסורא באיסורא כליטרא מעשר טבל בגידולים דהווי איסורא אי בשביעית משום איסור שביעית אי בשאר שני שבוע משום טבל אינו בדין שתהא לה בטלה אע"פ שאין האיסורין שוין מ"מ איסור באיסור הוא ודברים שהן שוין זה לזה לגמרי אין אחד מהם מבטל את חבירו וכמו שכתבתי בפ' הנודר מן המבושל (לעיל נדרים דף נב ד"ה וקשיא) כן נ"ל ועדיין אין דעתי נוחה וצריך אני לעשות לי רב בזה. **גופא אמר רבי חנינא תירתאה אמר רבי ינאי בצל של תרומה וכו' והא אנן תנן גידולי**

תרומה תרומה - אלמא גידולין נמשכין אחר העיקר והרי הן כמותו והיאך מעלין. **בגידולי גידולין קאמרינן** - כי א"ר ינאי בצל של תרומה לא שהיה הוא עצמו אלא מגידולי בצל של תרומה ומשום הכי גידוליו דהוו גידולי גידולין שרו ומעלין. **הא נמי תנינא גידולי גידולין חולין** - כלומר דלא הוו תרומה מיהו טבל הוו. **טבל גידוליו מותרין בדבר שזרעו כלה** - טבל שהוקבע למעשר כגון שנתמרח בכרי אסור לאכול ממנו עראי אם זרעו גידוליו מותרין לאכול ממנו עראי כל זמן שלא הוקבעו למעשר. **אבל דבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין** - לאכול מהן עראי אפילו קודם אותו מירוח מפני אותו טבל שנתמרח כבר המעורב בהן וכל שכן גידולי גידולין של תרומה בדבר שאין זרעו כלה שאסורין. **ה"ג התם דלא רבו גידולין על עיקרו הכא דרבו גידולין על עיקרו** - כלומר כי אמרינן גבי טבל דגידולי גידולין אסורין מיירי בשלא רבו גידולי גידולין על העיקר דהיינו גידולין אבל הכא גבי בצל של תרומה מיירי כגון שרבו גידולי גידולין על הגידולין והקשה הרשב"א ז"ל מעיקרא כי אקשי ליה תנינא גדולי גידולין חולין הוה ליה לאקשווי אדרבה היכי שרי דהא בצל אין זרעו כלה ותנן דבדבר שאין זרעו כלה גידולי גדולין אסורין ותירץ דהכי קאמר אי אמרת דבצל נקט רבי ינאי לאו דוקא ולדמיון בעלמא נקטיה וכי קאמר מותר בדבר שזרעו כלה תנינא ומשום הכי כי אמר ליה דבדוקא נקטיה לאשמועינן אפילו דבר שאין זרעו כלה פריך ליה דלאו קושטא הוא דהא בדבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין ושני ליה דברבו גידולי גידולין על הגידולין קאמר דמותר. **הדרן עלך הנוזר מן הירק.**

דף ס.א

מתני'. **קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך** - דכיון דאמר היום לא משמע אלא עד שיגמור אותו יום דהיינו עד שתחשך. **שבת זו** - אם נדר באחד מימי השבוע אסור בכל ימי השבוע ויום שבת עצמו בכלל איסור של שבוע שעבר דכי אמרי אינשי שבת זו דעתייהו על ימי החול הבאים ועל יום השבת. **חדש זה** - אם נדר באחד מימי החדש אסור בכל החדש וראש חדש להבא שאין ראש חדש שאחר ימי החדש מכלל האיסור אלא להבא הוא נמנה ומותר. **שנה זו אסור בכל השנה** - דהיינו עד ראש חדש תשרי אבל ראש חדש תשרי לעתיד לבא ואינו מכלל האיסור. **שבוע זה** - שני שמיטה זו אסור עד שישלמו ששה שנים של שמיטה ואסור גם כן בשנה השביעית שדינה

כלשעבר זהו פירוש משנתינו, ואחרים פירשו שבת זו אסור בכל השבת כגון שעומד ביום השבת ונדר ואמר שבת זו וקתני דאסור בכל השבת הבאה ויום שבת זה שעומד בה עכשיו אע"פ שהוא מכלל שבוע שעברה והיינו דקתני והשבת לשעבר, חדש זה אסור בכל החדש וראש חדש להבא כגון דקאי בראש חדש וקתני דאסור בכל החדש הבא וביום ראש החדש עצמו שנדר והא פרכינן בגמרא פשיטא, שנה זו כגון שנדר בראש השנה אסור בשנה הבאה וביום ראש השנה עצמו שדינו כלהבא, שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית לשעבר כלומר דקאי בשנה השביעית ואמר שבוע זה וקתני דאסור כל שני שמיטה הבאים ובשנה השביעית עצמה שעומד בה אע"פ שנימנית מכלל שבוע שעברה ולפי האי פירושא נראה לי דמאי דקתני גבי שבת ושביעית לשעבר וגבי חדש ושנה להבא ולא קתני כולהו בלהבא לאשמועינן דינא דנודר באמצע זמנים הללו דבאמצע שבת ואמצע שביעית אסור בשבת ושביעית הבאים מה שאין כן בנודר באמצע החודש ואמצע שנה שמותר בראש חדש וראש השנה הבאים מיהו האי פירושא ליתיה דכיון דשבת זו או שבוע זה קאמר למה יאסר בשבת ושבוע הבאים הוה לן למימר שלא יאסר אלא ביום שבת ושנה שביעית שעומד בהן וכדאמרין בפ"ק דראש השנה דהמודר הנאה מחבירו לשנה אפילו לא עמד אלא בכ"ט באלול כיון שהגיע אחד בתשרי עלתה לו שנה אלא פירושא קמא עיקר. **ואם אמר יום אחד שבת אחת וכו' אסור מיום ליום** - כלומר היקף אחד וביום אחד אסור מעת לעת. **גמ' לכשתחשך צריך שאלה לחכם** - אע"ג דמדינא כי אמר היום מותר לכשתחשך כדאמרין במתניתין אפילו הכי מדרבנן צריך שאלה. **אמר רב יוסף גזירה היום משום**

דף ס.ב.

יום אחד - דאי שרית ליה לכשתחשך בלא שאלה אתי למיטעי נמי ביום אחד שיהא מותר לכשתחשך דלא משמע ליה דאיכא מידי בין יום אחד להיום. **היום ביום אחד מיחלף** - דאי שרית ליה כי אמר היום לכשתחשך בלא שאלה אתי למשרי נמי אפילו באומר יום אחד אבל יום אחד בהיום לא מיחלף דהא כי אמר יום אחד עמד באיסורו מעת לעת הילכך לא מיחלף ליה למשרי כי אמר היום קודם שתחשך. **ומה שנהגו עכשיו** - בתענית יחיד דלא הוי אלא מצפרא ועד פניא ואפי' הכי לכשתחשך שריא ליה בלא שאלה ולא גזרינן

משום יום אחד היינו משום שהדבר ידוע שדינו של תענית כך הוא ואין איסורו כשאר נדרים שכבר קבעו לו חכמים זמן הילכך אפילו שרית ליה לכשתחשך לא אתי לאחלופי בנודר יום אחד שדיני תענית ונדרים חלוקין הן ולא אתי לאחלופי זה נ"ל, וראיתי לרשב"א ז"ל כאן מה שלא נראה לעיני שהוא ז"ל כתב דהיינו טעמא דגזרינן בהיום משום שמקצת אותו יום הותר לו מתחלתו כאומר יום אחד וכיון דדמיין להדדי אתי לאחלופי אבל תענית דמתסר מתחלת היום לא דמי ליום אחד דמימר אמר להכי שרינא הכא לכשתחשך לפי שנאסרתי בתחלת היום אבל ביום אחד שלא חל איסורו מתחלתו אינו בדין שאהא מותר לכשתחשך והאי פירושא לא סגי לי דהא באומר היום שהצריכוהו לכשתחשך שאלה מי לא עסקינן דקאי בשעת הנדר קודם שעלה עמוד השחר שנאסר מתחלתו כתענית יחיד אלא ודאי כדאמרן, ומהאי טעמא נמי המקבל עליו להתענות יום אחד בשבת אין מחייבין אותו שיתענה כ"ד שעות דודאי לתענית שאמרו חכמים נתכוון דהיינו מקודם שיעלה עמוד השחר עד שתחשך. **כמאן אזלא שמעתייה דרב ירמיה בר אבא כרבי נתן** - כלומר דמאי דמצרכינן ליה שאלה לחכם באומר היום לאו משום גזירה בלחוד דסבירא לן דלא שכיח כולי האי לאחלופי דמשום גזירה בלחוד נחמיר ביה ומיהו כיון דכי נדר לאו שפיר עבד כדר' נתן נהי דאי לא הוה שייך למגזר כלל לא מחמרינן עליה לאצרוכי שאלה דאי הכי בכלהו נדרים נמי כי מטי זמנייהו נימא הכי מיהו כל היכא דשייך למגזר כלל מחמרינן עליה וקנסינן ליה הילכך אם היה נדר מצוה כגון ללמוד ולקיים מצוה אינו צריך שאלה ומאי דמדמה רבי נתן נודר לבונה במה פירשתיו בפרק ארבעה נדרים (לעיל נדרים כב) בסייעתא דשמיא. **שבת זו אסור בכל השבת והשבת לשעבר פשיטא** - דשבת דינו כלשעבר מהו דתימא יומי דשבתא קאמר, משום דכיון שימי החול קרו יומי שבת נימא שלהם לבדם נתכוין ולא לאסור על עצמו יין בשבת קמשמע לן, ואית דגרסי מהו דתימא יומי דמקמי שבתא קאמר קמשמע לן והיינו הך מיהו הך נסחא ליכא לפרושה כלל לפירוש שני שפירשנו במשנתנו בעומד ביום השבת עסקינן. **כי איצטריך בחדש חסר** - שהחדש שבא אחר חדש של נדרו הוי חסר ואם כן חדש שנדר בו הוה ליה מלא ועושין בחדש חסר שבא שני ימים ראש חדש ויום ראשון הוי למלאות חדש שעבר. **מהו דתימא ראש חדש לשעבר** - שהרי יום ראשון של ראש חדש למלאות חדש שעבר עושין אותו וסד"א ליתסר ביה קמ"ל הא קרו ליה אינשי

ריש ירחא ומש"ה אע"פ שהוא מכלל חדש ראשון כיון דריש ירחא קרו ליה מותר בו דבנדריים הלך אחר לשון בני אדם. **ומהא שמעינן** - דבשטרות נמי כשהוא כותב ביום החדש הראשון כותב ביום החדש פלוני ואין כותבו על שם חדש שעבר ואם עשה כן השטר מוקדם ופסול שהשטר נעשה בחדש השני ויאמרו שקודם לכן נעשה שאין יום ראשון של חדש שני נקרא על שם החדש שעבר בלשון בני אדם וביום החדש השני כותב ביום שני לחדש פלוני ומחרתו יום שלישי ואם יכתוב יום שני יפסל משום מוקדם דכיון דלענין נדרים אמרי' דיום ראשון דחדש חסר ריש ירחא קרו ליה הכי נמי דיינינן בשטרות דהא לקמן בסוף פרקין מדמינן שטרות לנדריים וכן בדין דשטרות וחיובין בלשון בני אדם הן בכל מקום מיהו כתב הרשב"א ז"ל בשם התוספות דבגיטין צריך לכתוב ביום שלשים לחדש תשרי שהוא ראש חדש מרחשון כדי להחמיר. **איבעיא להו כו' דיניה כהיום** - דלשתרי לכשתחשך או כיום אחד דליתסר מעת לעת. **אסור בה ובעיבורה** - נראה לי דרבותא דמתסר בעיבורה לנודר מתחלת השנה איצטריך דסלקא דעתך אמינא דלא ליתסר אלא בשנים עשר חדש כרוב שנים קא משמע לן דמתסר בשלש עשרה דאי בנודר בר"ח

דף סא.א

שבט פשיטא דהשנה עד ראש השנה משמע. **ושמע מינה שנה כהשנה** - דאי דיניה כשנה אחת לא מתסר בעבורה אלא בשנים עשר חדש כרוב שנים. **מהו דתימא הלך אחר רוב שנים** - דלית בהן עבור ונימא דאע"ג דאמר השנה לא ליתסר אלא כרוב שנים קמ"ל. **ולענין הלכה** - כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא דיום כיום אחד דמי ואסור מעת לעת. - איבעיא להו אמר קונם יין שאני טועם יובל מאי - לאו דקאמר כהדין לישנא דהא כיון דלא אפשיטא בעיין דלעיל כי אמר יובל כיובל אחד דיניה ולא שייך למבעיא אי שנת חמשים כלפני חמשים או כלאחר חמשים אלא הכא באומר יובל זה עסקינן ולא דק בלישניה משום דעיקר בעיין ליתא אלא אי שנת חמשים כלפני חמשים שאינה כלל לחשבון יובל הבא שאין עושין שמיטה עד חמשים ושבע הילכך נודר דקאי באמצע יובל ואמר יובל זה מיתסר בה או כלאחר חמשים שאותה שנה עולה לחשבון שמיטה שלאחר חמשים ונודר מותר בה שאין שנת חמשים מכלל יובל שעבר. **ולא שנת חמשים ואחת** - שאין שנת חמשים נמנית לענין שמיטה עד שתהא נמנית בשנת חמשים של יובל שעבר

ולשנה אחת של שמיטה שאחר אותו יובל. **הרי הוא אומר שש שנים תזרע וכו'** - דמשמע דלעולם קודם איסור שביעית מותר לזרע שש שנים ולדברך בשמיטה שלאחר היובל אינו מותר אלא חמש שנים שהרי היובל אסור בזריעה וכשיגיעו שש שנים תהא שנה ששית שנת השמיטה. **לדבריכם** - דסבירא לכו דקרא בכולהו שנים משמע הרי הוא אומר ועשת התבואה לשלש השנים ועל כרחין ליכא לאוקמיה בשמיטה של שנת מ"ט שהרי זרע של מ"ח צריך שיספיק מ"ח ומ"ט ונ"א עד הקציר של נ"א אלא איכא לאוקמיה בשאר שני שבוע שאינו סמוך ליובל מלפניו ובכי האי גונא סגי בשלש שנים שהזרע של ששית יספיק לששית ולשביעית ולשמינית עד הקציר. **דילי נמי** - האי קרא דשש שנים תזרע דקא מקשיתו לי מיניה איכא לאוקמה בשאר שני שבוע שאינו סמוך ליובל מאחריו. **מתני'**. **עד הפסח אסור עד שיגיע** - דלשון בני אדם משמע עד ולא עד בכלל. **עד שיהא אסור עד שיצא** - דמשמע עד שיהא כולו. **עד פני הפסח ר' מאיר אומר אסור עד שיגיע** - דסבירא ליה לרבי מאיר דנהי דאיכא למימר דעד פני עד רגע אחד שלפני סוף יום האחרון של פסח קאמר לא אמרינן דלא מחית איניש נפשיה לספיקא דיום שני ושלישי ושאר ימי הפסח וכי קאמר עד פני הפסח לפני יום ראשון קאמר. **רבי יוסי אומר עד שיצא** - דסבירא ליה דמחית איניש נפשיה לספיקא. **עד הקציר עד הבציר עד המסיק אינו אסור אלא עד שיגיע** - כלומר אפילו אמר עד שיהא וכדקתני טעמא. **זה הכלל כל שזמנו קבוע** - כלומר שיש להמשכתו זמן קבוע כגון פסח שקבעה בו תורה שבעה ימים כי אמר עד שיהא אסור עד שיצא דכיון דידע זמן המשך איסורו אוסר עצמו בו וכל שאין זמנו קבוע כגון קציר ובציר שאין להם זמן קבוע שיהו נמשכין אותו זמן ולא יותר אפי' אמר עד שיהא אינו אסור אלא עד שיגיע שאין אדם אוסר עצמו בזמן שאין לו קצבה. **גמ'**. **למימרא (מאי) דר' מאיר סבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא וכו'** - כדפרשינן במתניתין. **שתי כתי בנות** - משתי נשים גדולה וקטנה לכל כת וכת. **כולן אסורות** - דאיכא לספוקי דילמא גדולה שבכת שניה קאמר אלמא מחית איניש נפשיה לספיקא. **כולן מותרות** - דלא מחית איניש נפשיה לספיקא וכי קאמר גדולה אמרינן דודאי גדולה שבגדולות קאמר. **מוחלפת השיטה** - כאן החליפו שטתן. **והתניא** - בניחותא. **ולענין הלכה** - כיון דמפכינן להו וקיימא לן דר"מ ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי נקטינן באומר עד פני הפסח שאינו אסור אלא עד שיגיע ואע"ג דבפ' האומר

דקדושין רמינן נמי הני מתני' אהדדי ומסקי' התם (דף סה) לעולם לא תיפוך
דבמתני' לאו במעייל איניש נפשיה לספיקא פליגי אלא בלישנא בעלמא פליגי
דר"מ סבר עד פני הפסח

דף סא.ב

עד קמי פסחא משמע ורבי יוסי סבר עד דמתפני פסחא משמע ולפום ההיא
סוגיא מתניתין כדקיימא קיימא ורבי יוסי סבר עד שיצא אפילו הכי כיון דהך
סוגיא איתמרא בסוגיא דנדרים משמע דאיכא למסמך עילויה טפי מההיא
סוגיא דהתם דלאו בדוכתא איתמר ועוד דהא תניא כי הך סוגיא והוא דעת
הרב רבינו משה בר מיימון זכרונו לברכה אבל הרב רבינו משה בר נחמן
זכרונו לברכה פסק כסוגיא דהתם דלא תיפוך דרבי יוסי אמר בעד פני אסור
עד שיצא ונקטינן כותיה. **ירושלמי** - קבע זמן למשתה בנו ואמר קונם יין
שאני טועם עד שיהא משתה בני כמי שזמנו קבוע או מאחר שיכול לדחותו
כמי שאין זמנו קבוע ולא אפשריטא ולחומר. **מתני'** **עד הקיץ עד שיהא**
הקיץ עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות - קיץ זמן לקיטת פירות תאנים
וקרי ליה קיץ לפי שקוצצין אותן ביד וקתני דכיון דאמר עד הקיץ או עד
שיהא עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות ולא יותר לפי שאין זמן קבוע. **עד**
שיקפלו המקצועות - הסכינים שהם מיוחדים לחתוך התאנים כשעושים מהן
עיגולין נקראין מקצועות והכי אשכחן דקרי קרא לסכיני מקצועות דכתיב
(ישעיהו מד) יעשהו במקצועות ואף העיגולין עצמן נקראים כן על שמן. **גמ'**
כלכלה של תאנים - שלפי שהן נקצצות ביד לקיטתן קרויה קיץ ולא כלכלה
של ענבים משום דלא מקצצן בידא אלא על ידי סכין וההיא חתיכה מקריא.
ענבים כי מירדדן מקצצן בידא - כשיבשו עוקצי הענבים אף הם נקצצין ביד
מקרו.

דף סב.א

מותרות משום גזל - שמתיאשים הן ממה שנשאר בשדה אחר שקפלו
והכניסו רוב המקצועות. **ופטורות מן המעשר** - דכתיב (דברים יד) ובא הלוי
כי אין לו חלק ונחלה עמך יצא הפקר שיש לו חלק ונחלה עמך. **משום סניות**
מילתא הוא דקאמר הדין גברא - מפני רוע לב לומר כבר התרתם אותם
לעצמכם. **שמע ההוא גברא** - הכיר שר' טרפון היה. **שנשתמשתי בכתרה של**

תורה - שהניחו כשהודיעו שהוא ר' טרפון ולא הניחו אלא לכבוד תורתו. **אי הכי ר' טרפון אמאי ציער נפשיה** - אי אמרת בשלמא דלא הוה קפיד ההוא גברא אלא ההיא שעתא מש"ה הוה מצטער היאך לא הודיעו דבזמן שהוקפלו רוב המקצועות הפקרא נינהו ואי נמי לא ציית ליה דלישלם ליה ההוא פורתא אלא אי אמרת דכולה שתא הוה גנבי ליה עינבי מאי הוה ליה למעבד לר' טרפון וכי הוה ליה לשלומי דמי טובא דלא מחייב בהו ומסקינן דאין הכי נמי כיון דעשיר גדול היה מיהו דוקא בכי האי גוונא הוא דאסור משום דההוא גברא עדיין היה חושדו ולכבוד תורתו הוא שהניחו אבל ודאי לפטור עצמו בכבוד תורה במה שאינו חייב בו שרי כדאמרינן לקמן שרי ליה לצורבא מדרבנן למימר לא יהיבנא כרגא ושרי ליה נמי למימר שרו לי תיגראי ברישא שכיוצא בדברים הללו זכתה תורה לתלמידי חכמים כשם שזכתה לכהנים וללויים תרומות ומעשרות. **קשרם על אצבעותיך** - כלומר לא תכוין להנאתך אלא כדי שיהיו שגורין בפיך והוסיף על זה ואמר ענדס על גרגרותיך ואחר כך הביא ראיה שסוף הכבוד לבא שנאמר דרכיה דרכי נועם ואומר ותומכיה מאושר. **לפעלם** - לשם הקב"ה שפעלם וצוה עליהם. **שנאמר ועבדך ירא את ה'** - דאפשר דאליהו לא הוה ידע ליה. **שרו לי תיגראי ברישא** - התירו תגר שלי כלומר פסקו לי דיני תחלה. **ובני דוד כהנים היו** - שהיו חכמים והי' דינם ככהנים.

דף ס.ב.

לפתוח ראשון - בקריאת התורה שקורא ראשון. **ולברך ראשון** - ברכת המזון שהוא קודם לכל אדם. **וליטול מנה יפה ראשון** - אם בא לחלוק דבר עם ישראל עושה ישראל ממנו שני חלקים שוים וכהן בורר אי זו מהן שירצה. **והלך זו ארנונא** - סעודת המלך כשהולך ממקום למקום ארנונא בלשון יון סעודה, לשון אחר שותפות שיש לו למלך בבהמות דארנונא לשון שותפות מדכתיב (במדבר כא) כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמורי. **עבדא דנורא אנא** - עבד לאיש שהוא כהן לעובדי האש שעבדיו פטורין מכרגא ולא הוי כמודה בעבודת כוכבים דמוכחא מילתא דלא אמר הכי אלא לאפטורי מכרגא וכי קאמר צורבא מרבנן רבותא קאמר דאפילו צורבא מרבנן שרי ליה למימר הכי דהן סבורים לעבודת כוכבים והוא לבו לשמים כדכתיב ה' אלהיך אש אוכלה הוא. **אבא** - יער. **זבניה לבי נורא** - מכרו לעובדי האש שמציתין

את האור בבית עבודת כוכבים שלהן. **רוב עצים להסקה ניתנו** - ואינו כמוכרו לעבוד עבודת כוכבים דהא איכא למיתלי בהתירא וכל היכא דאיכא למיתלי תלינו. **מתני'**. **עד הקציר עד שיתחילו העם לקצור קציר חטים** - דהא הוא דחשיב להו לאינשי וקרו ליה קציר סתם. **הכל לפי מקום נדרו** - כלומר מסתמא בכל מקום מיקרי קציר קציר חטים אבל אם במקום נדרו הורגלו לקרות לקציר שעורים קציר סתם הכל לפי מקום נדרו וכן נמי אם היה בהר בהר אף בזה הולכין אחר מקום נדרו שאם היה בהר הולכין אחר זמן קציר של הר שאע"פ שאחר כן ירד לבקעה והגיע קציר של בקעה כיון שעדיין לא הגיע קציר של הר אסור עד שיגיע קציר של הר וכדאיתא בגמרא. **עד הגשמים עד שיהו הגשמים עד שתרד רביעה שניה** - ג' זמנים הן של גשמים וכל זמן קרי רביעה על שם שהגשמים רובצים על הארץ וקתני דמתסר עד שתרד רביעה שניה משום דסתמא שניה משמע שאינה מקדמת כל כך כרביעה ראשונה ולא מאחרת כל כך כשלישית מיהו לא בעי עד שתעבור אפילו כי אמר עד שיהו הגשמים משום שאין זמן קבוע. **עד שיגיע זמנה של רביעה** - אע"פ שלא ירדה עדיין דסבירא ליה דכיון דאין לירידתה זמן קבוע שהרי לפעמים מאחרת לירד אמרינן דבזמן ירידתה חל נדרו ולא בירידתה ממש כך נראה בעיני. **עד שיצא ניסן כולו** - דעד ניסן רגילין גשמים לירד. **גמ'**. **מחלוקת דאמר עד הגשמים** - כלומר כי פליגי ת"ק ורשב"ג אי בעי עד שתרד ואי בעי כשהגיע דווקא דאמר עד הגשמים אבל אמר עד הגשם אפילו ת"ק מודה דעד זמן גשמים קאמר ולא מתסר אלא עד שיגיע זמן רביעה שניה. **ומקשו הכא** - אמאי לא משמע ליה נמי לת"ק עד הגשם ירידה ממש כי היכי דמשמע ליה עד הגשמים ונראה בעיני דהיינו טעמא דמדינא עד שיגיע משמע דכי היכי דאמרינן דכל שאין זמנו קבוע כלומר שאין להמשכתו זמן קבוע לא מחית נפשיה לספיקא למיתסר ביה ומשום הכי אינו אסור אלא עד שיגיע הכא נמי כל שאין להתחלתו זמן קבוע שלפעמים מאחר הרבה בגשמים לא מחית נפשיה לספיקא ועד שיגיע זמן קאמר וראייה לדבר מדאבעיא לן בירושלמי קבע זמן למשתה בנו ואמר קונם יין עד שיהא משתה בני אי הוי כמי שזמנו קבוע או מאחר שיכול לדחותו ולעשותו לאחר זמן כמי שאין זמנו קבוע ובודאי דהכי איבעיא לן מי אמרינן דכיון דקבע לו זמן לא מסיק אדעתיה שידחה אותו הלכך אסר נפשיה עד שיהא ממש וכל שדחה אותו לאחר מכן אסור עד שיהא או דילמא דכיון שיודע היה שיכול לדחותו

לא מחית נפשיה לספיקא הילכך אע"ג דאמר עד שיהא עד שיגיע זמן שקבע לו קאמר ולא עד שיהא ממש ומכאן אתה למד דכל שאין להתחלתו זמן קבוע עד שיגיע זמנו קאמר הילכך גשמים שאין לירידתן זמן ידוע מדינא כי אמר עד הגשם עד שיגיע זמן קאמר ובהא אפילו רבנן מודו מיהו בעד הגשמים הוא דפליגי דכיון דסגי ליה למימר עד הגשם ואמר עד

דף סג.א

הגשמים סבירא להו לרבנן דלטפויי קאתי ורשב"ג סבירא לי' דאפי' בכי הא מוקמינן ליה אדיניה דלא דייקי אינשי בין גשם לגשמים וכי תימא אי בשאין להתחלתו זמן קבוע עד שיגיע זמנו קאמר וכדכתובנא כי אמר עד הקציר אמאי מיתסר עד שיתחילו העם לקצור הוה לן למימר עד שיגיע זמן הקציר אע"פ שאין קוצרין עדיין דהא כי היכי דאין להמשכתו זמן קבוע ה"נ אין קבע להתחלתו והוה ליה כעד הגשם לאו קושיא היא דבגשם משום דידיעין זמנה של רביעה וכדתניא בסמוך אזלינן בתריה אבל קציר לא ידעין זמניה שהכל הוא לפי הארצות שיש מבכרות ויש מאחרות הילכך כיון דלא ידעין זמנה על כרחין אית לן למיזל אחר קציר ממש כנ"ל. **מיתבי וכו' בכירה ראשונה בשלשה** - בו - במרחשון. **אפילה** - אחרונה. **אין היחידים מתענין** - תלמידי חכמים המתענין ומתפללין על הגשמים כדתנן בפ"ק דתענית (ד' י) התחילו היחידים מתענין. **לשאול** - ותן טו"מ בברכת השנים. **להתענות** - אם לא ירדו. **לנודר** - שאם נדר עד הגשמים אסור עד רביעה שניה דסתם גשמים רביעה שניה משמע שאין מקדמת ולא מאחרת. **כמאן אזלא הא דתניא רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה להם רביעה ראשונה ושניה כמאן כר' יוסי** - דאמר בי"ז ובכ"ג דאילו לר"מ ליכא ז' ימים בין ראשונה לשניה ואילו לר' יהודה איכא טפי ורשב"ג לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא קפידנא בנודר בירידת גשמים כלל אלא בזמנן אלא לדידכו נהי דקפדיתו בירידה ממש אודו לי מיהת דאע"פ שהתחלת ירידתן היתה מתחלת רביעה ראשונה ולא פסקו אפי' הכי אודו לי דכיון שנמשכו עד רביעה שניה תורת רביעה שניה עליהן ושלים ליה זמן נדריה וקס"ד דבנודר עד הגשם עסקי' דהכי הוה אורחייהו דאינשי ואם איתא לדר' זירא דאמר דבעד הגשם כולהו מודו דעד שיגיע זמן קאמר היכי אמר להו רשב"ג אודו לי מיהת ומאי אריא ירדו אפי' לא ירדו כלל כיון דכי נדר עד הגשם אמר והגיע זמנה של רביעה

שניה לכולי עלמא שלים נדריה ומתרצינן ההוא דאמר עד הגשמים כלומר אי אמר עד הגשם אין הכי נמי דלכולי עלמא בעד שיגיע זמן סגי אבל הכא במאי עסקינן דאמר עד הגשמים זהו הפירוש הנכון בשמועה זו אבל אחרים פירשו דמעיקרא ר' זירא ה"ק מחלוקת כלומר כי אפליגו במתני' ומיהו לכ"ע עד רביעה שניה מתסר למר עד שתדך ולמר עד שתגיע דוקא כי אמר עד הגשמים אבל אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר דהיינו רביעה ראשונה למר עד שתדך ולמר עד שתגיע דוקא וכי אמר מחלוקת כאילו אמר לא שנו ומקשינן עליה מדרשב"ג דאמר אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה אלמא אפי' אמר עד הגשם דקס"ד דבהכי עסקינן מיתסר עד רביעה שניה ומפרקינן ההוא דאמר עד הגשמים. **מתני' קונם יין שאני טועם לשנה ונתעברה השנה אסור בה ובעבורה** - כבר כתבתי למעלה דעיקר רבותיה דתנא דאפי' נודר מתחילת השנה כיון דאמר השנה לא אמרינן שנה אחת קאמר אלא אסור בה ובעבורה דהיינו י"ג חדש מיהו דוקא באמר השנה אי נמי שנה זו אבל באומר שנה אחת סתם אין חדש העבור בכלל אע"פ שאותה שנה שנדר בה מעוברת שהרי אם לא נהג באסורו שנה זו משלים לשנה הבאה הפשוטה ואע"פ שאסור לו לעשות כן בתחילה דאיכא בל תאחר כיון שאם איחר משלם בשנה אחרת הרי לא הוקבע נדרו בשנה זו שהיא מעוברת הילכך אפי' קיים אותה שנה זו אין חדש העיבור בכלל והוסיף עוד הרשב"א ז"ל דאפי' באומר שנה אחת מיום זה אין חדש העיבור בכלל והביא ראיה מדתנן בערכין פרק המוכר שדהו (דף לא) המוכר בית בערי חומה אינו מונה אלא משעה שמכרה לו שנאמר עד מלאת לו שנה תמימה כשהוא אומר תמימה להביא חדש העבור והאי מוכר בית בבתי ערי חומה כאומר שנה אחת מיום זה הוא דמשעת מכירה הוא מונה ואפי' הכי טעמא דרבי רחמנא הא לאו הכי מונה שנים עשר חדש ולא חדש העיבור וכתב עוד ז"ל דלפי זה הא דתנן בפרק השואל (ב"מ דף קב) המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר באומר שנה זו או השנה הוא דלעולם יש לו לשוכר חדש העבור מיהו לא משכחת לה שיהו לו י"ג חדש אלא בעומד בראש השנה אבל בעומד באמצעה לא דאי אמר השנה או שנה זו אין לו אלא עד ראש השנה ואי אמר שנה אחת מיום זה אינו מונה אלא י"ב חודש מיום ליום אלו דבריו ז"ל ואינן נראין לי דודאי עיקר חדושיה דתנא לומר דבשנה מעוברת יש לו לשוכר שלשה עשר חדש ואם אמרת דלא משכחת לה אלא בעומד בראש השנה כל כי האי גוונא הוה ליה

לתנא לפרושי ולא למסתם ולמפסק דיניה דנתעברה לשוכר ולא משכחת לה אלא באורחא דחיקתא לפיכך נראה לי דנודר ושוכר כל שקדם נדר ושכירות לחדש העבור ואמרו שנה אחת מיום זה מונין שלשה עשר חדש ואתא מתניתין דפרק השואל כפשטה וכי תימא אם כן תקשי ליה ההיא דערכין לאו ראייה היא כלל שאילו היה תנאי בין מוכר ללוקח בשנה מעוברת לומר אם לא תגאל מיום זה לשנה אחרת יהא חלוט אין הכי נמי דלהביא חדש העבור לא הוה צריך רבויא אבל הכא אין מוכר ולוקח מתנין כלל אלא תורה היא שפסקה להכי זמן בכל השנים שאם לא יגאל עד שנה יהא נחלט לכך אם לאו רבויא הוה אמינא דתורה זמן א' פסקה לכל הלוקחין דהיינו י"ב חדש דהוי שנה ברוב שנים והרי אתה רואה בריש פרקין דדחי דאפי' בעומד בשנה מעוברת ואמר השנה דאי לאו דאשמועינן תנא הוה אמינא הלך אחר רוב שנים דלא אית בהון עיבור וכל שכן התורה שלא דברה על שנה ידוע דאי לאו רבויא הוה אמינא דשנה ברוב שנים קאמר להכי אצטריך רבויא כן נראה לי ואני חוכך עוד לומר דאפי' בנדר שנה אחת סתם אסור בעבורה דמסתמא שנה זו משמע ואי פשע נמי קרוב אני לומר דאין לו תשלומין דמהשתא חייל נדריה ויתבאר ממה שכתבתי בריש מכילתין גבי בל תאחר דנזירות היכי משכחת לה כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר וכו'.

דף סג.ב

עד ראש חדש אדר עד ראש חדש אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר
ראשון - כך היא עיקר הגירסא וטעמא משום דאדר סתמא ראשון משמע ואיכא דגרסי עד סוף אדר עד סוף אדר שני דמשמע ליה דשני אדרים כחדש אחד הן הילכך כי אמר עד ראש מתסר עד ראש חדש אדר ראשון וכי אמר עד סוף מיתסר עד סוף אדר שני. **גמ' אלמא סתמא דאדר ראשון הוא** - לגירסא קמא דכתיבנא במתניתין אתי שפיר דהא תנן דבין באומר עד ראש בין באומר עד סוף ראשון משמע ולאידך נוסחא נמי נראה לי דהכי קאמר כיון דכחדש אחד חשיב להו תנא אלמא כל מניייהו דאדרים לאדר ראשון הוה ומני ר' יהודה היא דאמר אדר ראשון כותב סתם ואין הכי נמי אליביה דכשעומד בעשרה באדר שני אם רצה מונה לאדר ראשון אלא שכשהוא רוצה למנות לאדר שני כותב שני אבל כר"מ לא מתוקמא מתניתין דכיון דקאמר דסתם אדר שני משמע ולא ראשון אלמא [חדש] באפי נפשיה חשיב ליה.

והתניא - בניחותא. מכלל דברי שא לא במעוברת עסקינן - בתמיה והא תנא
עד ר"ח אדר ראשון דמשמע דאיכא שני אלא ודאי כולה במעוברת עסקינן
מיהו רישא מיירי דלא ידע בעבורה הלכך כי אמר עד ר"ח אדר עד ר"ח אדר
ראשון משמע דהא לא ידע דאיכא אדר שני וסיפא דקתני ואם היתה השנה
מעוברת ה"ק שאם היה יודע בשעת נדרו שהיתה שנה מעוברת כי אמר עד
אדר אדר שני משמע ולאידך נסחא דגרסינן במתני' עד סוף אדר עד סוף אדר
שני קשה בעיני כיון דמוקמי' למתני' בדלא ידע דמעוברת שתא אמאי מתסר
עד סוף אדר שני. **ולענין הלכה - כיון דקי"ל (עירובין מו) דר' מאיר ורבי**
יהודה הלכה כר' יהודה נקטינן דסתמא דאדר ראשון משמע הילכך מי
שעומד באדר שני וכותב אדר סתם השטר מוקדם ופסול דסתם אדר ראשון
משמע הילכך צריך הוא שיכתוב בחדש אדר שני ובאדר ראשון כותב סתם
בין בגיטין בין בשטרות. מתני'. שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם
לשתות יין - דהיינו עד ליל הפסח דאזלינן בתר אומדנא שלא נתכוון ליאסר
בלילי הפסח ביין אע"פ שלפי לשון נדרו משמע דאסור דהא אמר עד שיהא.
עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר - דהיינו ערב יום הכפורים כדתנן בפרק
אותו ואת בנו (חולין פג) ר' יוסי הגלילי אומר אף ערב יוה"כ בגליל והא
עדיפא מקמייתא שהרי אינו מגיע איסורו עד הצום וכי קתני עד לילי הצום
לאו דוקא שהרי אוכל הוא מבערב אלא עד סעודה של לילי הצום קאמר.
שדרך בני אדם לאכול שום בערב - מתקנת עזרא, ולענין הלכה כתב הרמב"ן
ז"ל דלית הלכתא לא כאבא ולא כברא דרבנן פליגי עלייהו דעד כאן לא סתם
לן תנא לא נתכוון זה אלא במילתא דמוכח כדקתני סיפא בהיו מסרבין אי
נמי כי הא דתנן לעיל נדרים (נה) טען והזיע דמודו בה רבנן משום דאומדנא
דמוכח הוא וכדפרישית בדוכתה ומכי אודו ליה רבנן לר' יהודה בהני אתא
איהו השתא ואוסיף אפילו בנודר עד שיהא פסח שאע"פ שמשמע עד שיצא
תולין בדבר להקל ואומרים שלא קבע לו זמן זה אלא כדי לקיים מצוה שעל
היין בליל זה ואתא בריה ואוסיף נמי דאפי' בשום דליתיה אלא תקנת עזרא
אומדין אותו בכך ואפשר נמי דאבא פליג על ברא מיהו רבנן ודאי לית להו
לא כמר ולא כמר ולא משתמיט תנא וסתים כחמירתא אלא כקילתא והבו
דלא להוסיף עלה ותנן נמי לעיל עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור
עד שיצא ומדלא הדר ותני קונם שאני אוכל ושאני הולך עד הפסח וקתני
סתם ש"מ סיפא בתר רישא גרירא דקתני קונם יין אלמא קונם יין שאני

טועם עד שיהא הפסח לרבנן עד שיצא הוא הילכך הלכתא כוותייהו עכ"ל ז"ל אבל הרא"ה ז"ל כתב דהני נמי כיון דקתני להו גבי הלכתא פסיקתא דהיינו כולהו דיני דאומדנא דמייתי בתר הכי נמי הלכתא נינהו ואע"ג דתנן לעיל עד שיהא הפסח אסור עד שיצא אפשר דלא אקונם יין קאי ואי נמי אמרת דעלה קאי אגב גררא דהני אחריני תנא עד הפסח דהתם לא אתא לאשמועינן כוונת הלשון היאך הוא. **האומר לחבירו וכו' זהו כבודי** - וכיון דאומד מוכיח הוא שרי. **ר"מ אומר אסור עד שיתן** - וה"ה נמי דפליג אקמייתא דאסור עד שיטול והכי איתא בירושלמי כבר פרשתי משנה זו בפרק ארבעה נדרים (לעיל נדרים דף כד) בארוכה בס"ד. **לשאת את בת אחותו** - משום דמצוה הוא כדאמרין פרק הבא על יבמתו (יבמות סב) הנושא את בת אחותו עליו הכתוב אומר אז תקרא וי' יענה. **שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה ושתייה** - ולא שיהא אסור בכניסת הבית וטעימת טיפת צונן. **תוספתא (סוף פ"ד)** - היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו במשתה ואמר קונם ביתך שאני נכנס תוך המשתה אסור אחר המשתה מותר. **הדרן עלך קונם יין**.

דף סדא.

מתני'. **רבי אליעזר אומר פותחין לו לאדם בכבוד אביו ואמו** - שאומרים לו אילו היית יודע שמבזין אביך ואמך על שאתה קל בנדרים וכדאמרין (סנהדרין נב) דקרו לרשיעא בר צדיקא רשיעא בר רשיעא כלום היית נודר, לשון אחר שיאמרו שאתה למדת מהם שאף הם מזלזלין בנדרים. **וחכמים אוסרים** - בגמרא מפרש טעמייהו. **אמר ר' צדוק עד שפותחין בכבוד אביו ואמו פותחין לו בכבוד המקום** - כלומר רבי אליעזר כי היכי דשרי לפתוח בכבוד אביו ואמו שרי נמי לפתוח בכבוד המקום שאומרין לו אילו היית יודע כשנדרת שהיית מיקל בכבוד המקום דהא אמרינן בספרי שהוא כנודר במלך עצמו כלום היית נודר. **אמרו לו אם כן אין נדרים** - כלומר אפי' ר' אליעזר מודה לרבנן דבכבוד המקום אין פותחין דאם איתא דפותחין אין נדרים ובגמרא מפרש מאי דבר שבינו לבין אביו ואמו כגון שאסרם בהנאתו ומיהו נהי דמסקינן הכא דאין פותחין בכבוד המקום דוקא בכבוד המקום הוא דאין פותחין משום דאם איתא דפותחין אין נדרים נתרים יפה כדאיתא בגמ' שאין שום אדם שיעיז פניו לומר שאפי' היה יודע שהוא מיקל בכבוד המקום היה נודר ואפי' לא היה נמנע לכך מתחלה ישקר לומר כן אבל בכבוד מצוה

אחת פותחין וכדתנן לקמן (נדריים דף סה) פותחין לו מן הכתוב בתורה אילו היית יודע שאתה עובר על לא תשנא את אחיך בלבבך כלום היית נודר משום דמצוה אחת כי הני דמני תנא לא חמירא להו לאינשי כולי האי ואי אפילו אדעתא דהכי היה נודר לא ישקר לומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר והיינו נמי דתנן פותחין בשבתות. **ירושלמי** - הכל מודים בכבוד רבו שאינו מעמיד דתנינן ומורא רבך כמורא שמים הלכך אין פותחין בו. **גמ' מאי אין נדרים אמר אביי אם כן אין נדרים ניתרין יפה** - שאפילו אם מתחילה לא היה נמנע מפני כבוד המקום לא יעזי פניו בכך לפני חכם וישקר ויאמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר נמצא שאין נדרים מותרין יפה ומשום הכי מודה רבי אליעזר לרבנן שאין פותחין לו בכבוד המקום ומיהו בכבוד אביו ואמו פליג דרבנן אסרי דסבירא להו לא שנא בכבוד המקום ולא שנא בכבוד אביו ואמו אין אדם מעזי הלכך אין פותחין ורבי אליעזר סבר בכבוד המקום הוא דאין אדם מעזי אבל בכבוד אביו ואמו מעזי הלכך פותחין.

דף סדב.

ורבא אמר אם כן אין נדרים נשאלים לחכם - אם כן דפותחין לו בכבוד המקום לא יהו נדרים נשאלים לחכם שכל אחד ואחד פותח פתח זה לעצמו שהרי פתח זה ראוי לכל הנדרים וקשיא לן אי מהאי טעמא מודה רבי אליעזר בכבוד המקום אמאי פליג בכבוד אביו ואמו דהא איכא למיחש נמי להאי טעמא ואפשר דס"ל לרבי אליעזר דאיכא נדרים דקילי כולי האי שאין לאביו ולאמו זלזול בהן והני ליכא למפתח בהו בכבוד אביו ואמו הלכך כיון דכל נדרים לא סגי להו בהאי פתחא בנדרים דסגי להו נמי פותחין כדמסקינן בשמעתין ורבנן סבירא להו דאם איתא דפותחין לכולהו נדרי סגי ואם כן אין נדרים נשאלין לחכם הלכך בכולהו אין פותחין. **עוד אפשר לי לומר דה"ק** - אמר אביי א"כ אין נדרים מותרין יפה ומש"ה מודה ר' אליעזר לרבנן בכבוד המקום ופליג בכבוד אביו ואמו בההוא טעמא גופיה וכדכתיבנא לעיל דרבי אליעזר לא - חייש לטעמא דאין נדרים מותרין יפה ורבנן חיישי ורבא פליג עליה ואמר אין בכבוד המקום קושטא קאמרת דאיכא למיחש לאין נדרים נתרין יפה ומשום הכי כולי עלמא מודו דאין פותחין בו אבל בכבוד אביו ואמו אפילו רבנן לא חיישי ביה לאין נדרים נתרין יפה דהא תנן דלכבוד מצוה אחת פותחין וכדכתיבנא במתני' וכבוד אביו ואמו נמי לא שנא אלא

טעמייהו דרבנן דאסרי בכבוד אביו ואמו משום דאם איתא דפותחין כיון דבהאי פתחא סגי לכולהו נדרי אין נדרים נשאלין לחכם ור' אליעזר לא חייש להאי טעמא כלל. **תנן ומוזים חכמים לר"א וכו'** - כיון דאיחצף ליה הא איחצף, כיון שמתחלה העיז פניו לאסרן בהנאתו איחצף וכשפותחין לו בכבודן לא משקר ומש"ה פותחין דליכא למיחש. **הכא אמאי פותחין** - והא איכא למיחש דכיון דידע דפותחין לו בכבוד אביו ואמו אף הוא יפתח לעצמו ולא ילך אצל חכם. **כיון דכל נדרי לא סגינא להו בלא חכם** - שהרי בשאר נדרים אין פותחין בהם בכבוד אביו ואמו ומתוך שאינו יודע למצוא בהן פתח צריך הוא שילך אצל חכם ה"נ פותחין שמתוך שהורגל לילך אצל חכם אף בנדריהם הללו ילך אצלו. **מתני'. ועוד אמר ר' אליעזר פותחין בנולד** - אע"ג דאפסקוה רבנן למלתיה דר"א ליכא למידק מאי ועוד אע"ג דדייק הש"ס הכי בפרק עושין פסין (עירובין דף כג) דשאני הכא דהוי להתירא וכחא דהתירא אלים טובא ומשום הכי אף על גב דאפסקוה רבנן למילתיה קתני ועוד. **וחכמים אוסרים** - משום דפתח דשכיח הוא דמשוי ליה לנדר נדר טעות אבל נולד לא. **ונעשה סופר** - וצריך לו תמיד או שהיה משיא את בנו ורגילין לאכול בסעודת הנשואין. **רבי אליעזר מתיר וחכמים אוסרין** - משום דנקט בבי טובא הדר ותנא דבכולהו ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין. **גמ'. מאי טעמא דרבי אליעזר** - דאילו רבנן מסתבר טעמייהו כדכתיבנא במתני'. **כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך** - אף על גב דיתרו השביע למשה כדכתיב ויואל משה לשבת את האיש ויתן לו את צפורה אפילו הכי משה רבינו לא היה נשבע אלא מתוך שהיה ירא מדתן ואבירם ולפיכך פתח לו הקב"ה כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך. **ורבנן מאי טעמייהו** - מאי עבדי בהאי קרא. **קסברי הנהו מי מתו** - בתמיה. **כל מקום שנא' נצים ונצבים אינן אלא דתן ואבירם** - נצים שני אנשים עברים נצים (שמות ב) נצבים כדכתיב (שם שמות ה) ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם ולא ידעינן מאן נינהו אלמא אותן אנשים שהיו נצים שהלשינו למשה דתן ואבירם היו והם עצמם היו בעדת קרח ושמע מינה דלא מתו. **אלא אמר ריש לקיש שירדו מנכסיהם** - והכי מפרשי ליה רבנן להאי קרא דכי מתו. **ארבעה חשובים כמת** - כבר פרשתי בפ"ק נדרים (דף ז ד"ה שנא') מנלן דירדו מנכסיהם טפי מחד מהנך ארבעה. **ירושלמי** - ועוני לאו נולד הוא אמר רבי זעירא העניות מצויה ותהות לאו נולד הוא אמר רבי אילא התהות מצויה.

תניא המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו - איכא מ"ד דדוקא כשהנדר לצורך חבירו כנדר שנדר משה ליתרו לישב עמו להנאתו וכשבועת צדקיהו לנבוכד נצר דמייתי בסמוך שהיתה לתועלתו כדי שלא יבזוהו אבל נדר שנדר שלא לצורך חבירו מתירין לו שלא בפניו ומסתברא דהא מילתא תליא במאי דפליגי בירושלמי בטעמא דאין מתירין לו אלא בפניו דאיכא מ"ד התם דטעמא דמילתא מפני הבושה כלומר שיתבייש מחבירו שהנדר היה להנאתו ועכשיו רוצה שיתירו לו והאי טעמא לא שייך אלא כשהנדר היה להנאתו הא לאו הכי משמע דמתירין אותו אפילו שלא בפניו מיהו איכא דיהיב טעמא התם מפני החשד כלומר שחבירו שהוא מודר ממנו לא ידע בהתירו וכשהוא נהנה ממנו יחשדנו שהוא עובר על נדרו ולהאי טעמא אפי' נדר שהוא שלא להנאת חבירו אין מתירין לו אלא בפניו דאיכא חשדא ותו איכא בין הני תרי לישני דלמ"ד מפני החשד כל שהודיעוהו מתירין לו אפילו שלא בפניו דתו ליכא חשדא ולמ"ד מפני הבושה אפי' הודיעוהו דוקא בפניו דכל שלא בפניו ליכא בושה. **והיכא דהוי בפניו ובעל כרחו של חבירו** - פשיטא דמתירין בנדר שאינו להנאתו של חבירו אבל בנדר שהוא להנאתו ודאי אין מתירין לו אלא מדעתו וכן כתב ר"ת ז"ל מיהו היכא שהתירוהו שלא מדעתו אי שרי נדרו או לא צריכא עיונא דבפרק השולח משמע דדיעבד הותר הנדר דאמרי' התם (גיטין לה) גבי התקין ר"ג שתהא נודרת ליתומים וכו' ל"ש אלא שלא נשאת ופרכינן וליחוש דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ואי דייעבד נמי לא מהני כי אזלא גבי חכם מאי הוי דהא נדר אלמנה להנאת יתומים הוא אלא ש"מ דאפי' להנאת חבירו כל שהתירוהו בדיעבד מותר וה"נ מדשרו ליה סנהדרין לצדקיהו ואי אפילו בדיעבד אינו מותר היכי הוי שרי ליה לצדקיהו לגלויי מילתא משמע דייעבד שרי וכ"ת אכתי קשיא דנהי דדיעבד שרי לכתחלה מיהו אסור והיכי שרו ליה סנהדרין לצדקיהו איכא למימר דלדבר מצוה מתירין וצדקיהו הוה מצטער ביותר כשלא היה יכול לגלות ומתבטל ע"י כך ממלאכת שמים וגם מצות המלך שמצוה עליהם להתירו מצוה היא עליהם לקיים וכך תרצו בתוספות ומ"מ משמע דדיעבד מותר דאי לא מאי אהני ליה לצדקיהו מאי דשרו ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין, ואחרים אמרו שאין אלו ראיות דלעולם אפילו דייעבד אינו מותר שהרי הכתוב צווח

בצדקיהו ומענישו בדבר כדכתיב וגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים וכן כתב הראב"ד ז"ל וצא וראה מה עלתה בו ובסנהדרין וההיא דגיטין נמי לאו ראייה היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה ליתומים מה תועלת יש לתינוקות באיסור פירותיה ועוד דהכי קאמרינן דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ותחשוב להיות מותרת ויתבאר הדבר במסכת גיטין בס"ד. **מתני'.** יש **דברים שהן כנוול ואינן כנוול** - לפי שהוא כתולה נדרו בדבר דכיון דאמר שאביה רע משמע כל זמן שאביה רע ולפיכך כשמת או עשה תשובה שרי. **גמ'.** נעשה כתולה נדרו בדבר - כדפרישית ומש"ה שרי אפי' בלא שאלת חכם והכי איתא בירושלמי דאמרינן התם מפני שהוא כתולה נדרו בדבר באומר קונם שאני נהנה לאיש פלוני כל זמן שהוא לובש שחורים לבש לבנים מותר רבי זעירא בשם רבי יוחנן אף הוא אינו צריך שאלה לחכם. ר' יוחנן אמר **כבר מת וכבר עשה תשובה קאמרינן** - כלומר שמת קודם נדרו והוה ליה נדר טעות וצ"ע לרבי יוחנן היכי קתני יש דברים שהן כנוול דכיון דכבר מת לא דמי לנוול כלל.

דף סה.ב

תנא תולה נדרו בדבר - והיינו רישא דשאביה רע ותנא נדר בטעות דהיינו סיפא נדר כעורה והרי היא נאה והא דלא אמרינן בסיפא גבי כעורה ונעשת נאה היינו טעמא משום דאדם רע עשוי לעשות תשובה ועשוי למות הלכך אומדים דעתו דכי אמר שאביה רע כל זמן שאביה רע קאמר משא"כ באשה כעורה שאין עשויה להיות נאה הלכך לא היה בדעתו שתהא מותרת לו לכשתהא נאה הרשב"א ז"ל אי נמי אי אמר הכי שאני נושא אשה פלונית שהיא כעורה כדקתני שאביה רע ה"נ דמשמע כל זמן שהיא כעורה אבל הכא כיון דלפלוגית כעורה קאמר לא משמע כתולה נדרו בדבר החכם הותיק ר' שמואל בן החכם הגדול רבי יהודה בר חסדאי ז"ל. **מתני'.** ועוד אמר ר"מ **פותרין מן הכתוב בתורה** - דאע"ג דאסקינן בפ' ארבעה נדרים (לעיל כב) דלא פותרין ביש בוטה כמדקרות חרב וכדשמואל דאמר כל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע וכדרבי נתן דאמר כל הנודר כאילו בנה במה דהתם שאני דהוו איומים גדולים ואי אפי' על דעת הנהו נדר יתבייש לומר כן נמצא שאין נדריו נתרין יפה אבל הני דמני תנא הכא לא חמירי לאינשי כולי האי. **גמ'.** ולימא כל דמיעני לאו עלי נפול - היכי קתני דפותרין לו שמא יעני ואי

אתה יכול לפרנסו וקתני ליה בהדיא מן הכתוב בתורה דאלמא מחייב בהכי לימא ליה כל דמיעני לאו עלי נפל שאני מחויב לפרנסו לבדי מאי דמטי לי לפרנסיה בהדי כולי עלמא מפרנסנא ליה ורשאי הוא בכך אע"פ שאסר עליו נכסיו שהרי לא יתן בידו אלא ליד גבאי וכיון שאם רצה גבאי ליתן לאחר הרשות בידו שרי דהוה ליה כי ההיא דתנן (לעיל נדרים מח) נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בו. **כל הנופל אין נופל לידי גבאי תחלה** - אלא שואל מקרוביו ומתפרנס וההיא שעתא קעבר אקרא דכתיב וחי אחיך עמך. **מתני'**. **פותחין לאדם בכתובת אשתו** - שאומרין לו אילו היית יודע שיהא עליך לפרוע כתובתה כלום נדרת אי אמר לאו מתירין אותו. **גמ'**. **שמעת מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה** - פלוגתא היא דר"מ ורבנן (כתובות פא). **והא קתני שער ראשך ושער הראש מטלטלי הוּו** - ואמר לו ר"ע דמחייב לזבוני לפרוע כתובתה. **הכי קאמר ליה אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל** - היא טורפת כל הקרקעות אפי' לא ישאר לך דבר אלא שתצטרך למכור שער ראשך לאכול. **שמעת מינה אין מסדרים לב"ח** - פלוגתא היא בפרק המקבל (ב"מ קיד) איכא מ"ד דמניחין לו מטה ומפץ וכלי אומנותו ומזון י"ב חדש דגמר מיכה מיכה מערכין ואיכא מ"ד אין מסדרין ומדתנן הכא אפי' אתה מוכר שער ראשך ש"מ דאין מסדרין. **לומר שאין מקרעים שטר כתובה** - כלומר אין ה"נ דמסדרים מיהו ה"ק ליה אפי' אתה עושה לפנים משורת הדין ואינך רוצה בסדור לא תחשוב להפטר דלעולם אין קורעין כתובתה כדי שאם ימצא לך לאחר מכן תחזור ותגבה דנהי דתנן בערכין נתן סלע והעשיר אין לו עליו כלום וסדור מערכין גמרי' ליה ה"מ לענין סדור אבל לענין השג יד לא. **ומדאמרי' הכא שמעת מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה** - שמעי' מהא דלדידן דקי"ל דמטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפי' מיניה דידיה לא משתעבדי וטעמא משום דאין זמן כתובה ידוע ושמא לא תגבה לעולם וכשהיא גובה אינה גובה אלא ע"י מיתה וגרושין הלכך לא סמכה דעתה אלא על הקרקע ומש"ה לרבנן הורע כחה של כתובה מחוב דעלמא אע"ג דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי כי היכי דגבו מיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה והכי מוכחא שמעתא דחבילה דבפרק האומר דקדושין (דף סה) ולר"מ עדיפא טפי כתובה מבעל חוב דעלמא דנהי דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי לכתובה משתעבדי.

מתני'. **פותרין בימים טובים** - שאומרים לו אילו היית יודע שאסור להצטער בשבת היית נודר אי אמר לאו מתירין אותו. **שכל נדר שהותר מכללו הותר כולו** - ילפינן לה בירושלמי מדכתיב ככל היוצא מפיו יעשה דמשמע דוקא בשכולו קיים. **כיצד אמר קונם שאיני נהנה לכלכם הותר אחד מהן הותרו כולן** - למר במשנה ולמר במעמיד כדאי' בפ' ד' נדרי' (לעיל נדרים כו). **שאיני נהנה לזה ולזה** - אוקי לה התם כגון שתלאן זה בזה ומש"ה הותר הראשון הותרו כולן שכולן היו תלויין בראשון. **הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין** - שהראשונים אינם תלויין בו. **שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד** - דכל חד וחד הוי נדר באפי נפשיה. **גמ'. מאן תנא** - דמדקתני לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד אלמא דלעולם לא הוי פרטא אלא כי מדכר קרבן אכל חד וחד הא לאו הכי לא שנא אמר לזה ולזה בוי"ו או לזה לזה בלא וי"ו כללא הוי ומאן תנא אמר רבא ר"ש היא דאמר בפרק שבועת הפקדון (שבועות לו) גבי היו ה' תובעים אותו ואמר לא לך לא לך דלעולם אינו חייב על כל אחד ואחד עד שיאמר שבועה על כל אחד ואחד הא לאו הכי בין בוי"ו בין בלא וי"ו כללא הוי. **ולענין הלכה** - קיימא לן כרבי שמעון דסתם לן תנא הכא כוותיה ובפרק האיש מקדש (קדושין מו) נמי סתם לן כוותיה במתני' בהתקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואף על גב דבפרק הפקדון גבי שבועה לא לך איכא סתמא דלא כותיה ומה לי חד סתמא ומה לי תרי סתמי אפ"ה כיון דשקלי וטרו אמוראי אליבא - דר"ש בסוגיא דקדושין נקטינן כוותיה וכן פסקו ר"ח והרמב"ן ז"ל. **מתני'. קונם יין שאני טועם שהיין רע למעיים הותר במיושן** - בלא פתח כלל וכן נמי הותר בכופרי בלא פתח כיון דלא נתכוון מעולם למיושן ולכופרי וכבר כתבתי זה בפרק ד' נדרים (לעיל נדרים כו) בס"ד. **גמ'. ותיפוק לי דאין רע** - ל"ל למימר שהמיושן יפה למעיים אפי' לא יהא יפה כיון דלא הוי רע הותר במיושן שהרי הוא תלה נדרו שהיין רע למעיים. **ועוד יפה קתני** - חדא דאין רע ובהכי שרי ואין צריך לומר כשהוא יפה. **מתני'. פותרין לאדם בכבוד עצמו** - המדיר את אשתו עד שיגרשנה פותרין לו בכבוד עצמו ובכבוד בניו ולא חיישי' שישקר מתוך הבושה. **לא מפני שהיא כעורה ונעשת נאה** - דבכי האי גוונא לא שרי לפי שאינו כתולה נדרו בדבר כדפרישית לעיל ואפילו בפתחא נמי לא שרי דנולד הוא אלא שהנדר טעות ואינו צריך היתר חכם. **גמ'. מעשה לסתור** -

היאך מביא מעשה לסתור דבריו דמעיקרא קתני דכעורה ונעשת נאה אסור
ובתר הכי קתני מעשה שהתירו ר' ישמעאל. **חסורי מיחסרא והכי קתני** - אפי'
כעורה ונעשית נאה דס"ל דפותחין בנולד ועבד נמי עובדא ואפ"ה לא קיי"ל
כוותיה אלא כרבנן דלא שרו אלא בנמצאת נאה.

דף ס.ו.ב

שן תותבת - שנפלה שינה והושיבה שן אחרת במקומה. **ימותו כל בני אלמנה**
- קלל הבעל שימות ותהא אשתו אלמנה ועוד קלל בניו שיקראו בני אלמנה
לאחר מיתתו שימותו גם הם. **והא האי לזילותא הוא דאכוון** - וכיון שכן לרוק
בגופו של רבן שמעון בן גמליאל נתכוון. **על מנת שתראי מום יפה שביך** -
אסרה בהנאתו אם תוכל להראות שום דבר נאה בה לר' ישמעאל ברבי יוסי
מום כמו מאום כדכתיב (איוב לא) ובכפי דבק מאום והוא כמו מאומה
ושרייה שלא מצא שום דבר נאה ואית דגרסי עד שתראי מום יפה כלומר
שתהא אסורה עד שתראה היא דבר נאה בגופה לר' ישמעאל וכשראה ר'
ישמעאל ששמה נאה לה התירה. **סגלגל** - עגול. **טרוטות** - עגולות. **בלום** -
סתום כמו אוצר בלום (בבא בתרא דף נח). **כפולות** - גדולות. **שקוט** - קצר
כדתנן בבכורות (דף מג) צוארו שקוט. **צבה** - נפות. **בוציני** - תרגום של
אבטיחים. **שרגי** - נרות דמתרגמינן בוציני. **תברינהו אנבא** - מתוך שהיה
כעוס על מעשיה אמר לה דלתברינהו אדשא והיא חשבה שתשברם בראש
בבא בן בוטא. **שני בניס כנבא** - כנגד תרין שרגי ואייתי הכא האי עובדא
לאשמועינן חסידותיה דבבא בן בוטא כי היכי דאייתי הכא עובדא דרבן
שמעון בן גמליאל ודרבי ישמעאל. **הדרן עלך רבי אליעזר. מתני'. נערה**
המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה - אפילו נדרים שנדרה בעודה פנויה
דארוס מיפר בקודמין בשותפותיה דאב כדאיתא בגמ' ונערה דנקט לאפוקי
בוגרת שאין לאביה רשות בה ואינו מיפר נדריה וארוס נמי בלא שותפותיה
דאב לא מצי מיפר אבל ה"ה נמי דבת י"א שנה שנדריה נבדקים דאב וארוס
מפירין נדריה.

דף ס.ז.א

הפר האב ולא הפר הבעל - בגמרא פריך היינו רישא. **ואין צריך לומר קיים**
אחד מהן - שאין האחד יכול להפר ובגמרא פריך למה ליה למיתנא. **גמ'.**

היינו רישא אביה ובעלה מפירין נדריה - דמשמע דוקא כששניהם מפירין. מהו דתימא אביה או בעלה - ולא סגי ליה דליתני עד שיפרו שניהם דאי תנא הכי הוה אמינא דלא סגי בהפרת בעל עד דליפר אב אבל בהפרת אב לחודיה סגי א"נ איפכא וכדשקלינן וטרינן בהא לקמן בשמעתין להכי תנא הפר האב ולא הפר הבעל הפר הבעל ולא הפר האב אינו מופר. **קיים אחד מהן צריכא למיתני** - בתמיה דאע"ג דאורחיה דתנא למתני זו ואין צ"ל זו היינו דוקא במילי דלא דמו להדדי דאע"ג דאתיא בתרייתא מק"ו מקמייתא תני לה אבל הכא חדא מלתא היא דהפר אחד וקיים אחד היינו ממש הפר זה בלא זה ועדיפא מינה. **וחזר המקיים ונשאל על הקמתו** - כדאמרינן לקמן דנשאלין על ההיקס מהו דתימא מאי דאוקי הא עקריה ובהפרה דמקיים לחודיה סגי דאיך דבר הפר קמ"ל דעד דמפירין שניהם בבת אחת כלומר שלא יפסיק בין אחד לחבירו דבר שהוא מעכב הפרה כגון הקמה דהאי דכיון דההיא שעתא לאו בר הפרה הוא אפי' הך הפרה קמייתא דאיך בטלה לה וצריך שיהו מפירין עכשיו שניהם בבת אחת ומיהו בכהאי סגי שלא תאמר אין הפרה אחר הפרה וכיון דהפרה קמא איבטילא תו לא מצי מיפר דליתא וכן דעת הרמב"ן ז"ל אבל מדברי הר"ם במז"ל נראה דכל שחלה הקמה בין הפרה דחד להפרה דאיך שוב אינן יכולין להפר ומיהו בבת אחת לאו דוקא דאפי' מיפר זה שחרית וחבירו ערבית סגי כל שלא הפסיק בינתיים דבר שהוא מעכב הפרה וכ"ת כיון דהאי דינא אתא תנא לאשמועי' מאי אין צריך לומר דקתני דמרישא משמע הכי אדרבה צריכא דיש לי לומר דתנא הכי קתני כיון דהפרה דחד בלא חבריה לאו כלום הוא א"צ לומר דבשקיים אחר הפרה קמייתא לאו מידי הוא וסמך תנא דלשתמע ממלתיה דתו לא חזיא לצרופי דאי חזיא למה ליה למיתני א"צ לומר היינו כפרכא דגמרא והקשה הרשב"א ז"ל אמאי אמרינן דהפרה קמייתא בטלה לה דהא לבתר דאתשיל על הקמתו כיון דחכם עוקר את הנדר מעיקרו הרי הוא כאילו לא הקים כלל וכדתנן בפרק האיש מקדש (דף נ) המקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת הלכה לפני חכם והתירה הרי זו מקודשת דחשבינן לה כאילו לא היה עליה נדרים כלל בשעת קדושין ה"נ לבתר דאתשיל נחזייה להאי גברא כאילו לא הקים מעולם ולדידי לאו קושיא היא כלל דקידושין מתוך שהוא מעשה גמור אע"ג דכל זמן שלא התירה לא חיילי כי התירה אמרינן דאיגלי מילתא דמעיקרא חיילי אבל הפרה דחד מהני

קלשה לה טפי דבאפי נפשה לאו מידי היא אלא בצרופא דאידיך ואפי' בצרופא דאידיך לא מהני כל זמן שאינן ראויים להצטרף ביחד וכדתניא דהפר א' מהן ומת בטלה לה הפרתו הלכך כיון דהפרה דחד אפי' כי לא הקים חברה קלישא טובא כל היכא דהקים כיון דההיא שעתא לא חזיא לאצטרופי בטלה לה לגמרי וכיון דלא חזיא ההיא שעתא לא חזיא נמי בתר זימנא. **ונערה המאורסה דאביה ובעלה מפירין נדריה מנלן אמר רבה אמר קרא ואם היו תהיה לאיש וכו' מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה** - נראה לי דה"ק דכיון דלנשואה כתיב קרא אחרינא דהיינו אם בית אישה נדרה כדמפרש לקמן על כרחין האי בארוסה מתוקמא דתרי קראי בנשואה למה לי וכיון דבארוסה מתוקם על כרחין אית לן למימר דוי"ו מוסיף על ענין ראשון דלעיל מיניה כתיב וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה ובתריה כתיב ואם ביום שמוע אישה יניא אותה לומר שאביה ובעלה מפירין נדריה ואתי שפיר בארוסה דכיון דבארוסה לא יצתה מרשות אב דין הוא דלא ליפר ארוס לחודיה ועל כרחין נמי הכי אית לן למימר דאי לא אמרי' וי"ו מוסיף על ענין ראשון וארוס לחודיה מיפר קרא דנשואה ל"ל השתא בארוסין מיפר לחודיה בנשואין מיבעיא וכי בשביל שנשאה הורע כחו והדר מקשי לפרושי מילתיה ומקשי אימא הדין קרא בנשואה כתיב לומר דבעל לחודיה מיפר דוי"ו מוסיף על ענין ראשון לא אמרינן ליה אלא כי מוכחי קראי הכי ואי מיתוקם בארוסה מוכחי כדכתיבנא אבל בנשואה לא מוכחי כלל אדרבה דינא הוא דבעל לחודיה מיפר

דף סזב.

דכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה הלכך נימא דבנשואה בעלה לחודיה ליפר ובארוסה אב לחודיה ליפר דהא בארוסין לא נפקא מרשות אב, ומהדר ליה דליכא לאוקמה בנשואה דבנשואה כתיב קרא אחרינא אם בית אישה נדרה ותרי קראי למה לי וכדסליק אדעתיה מעיקרא אלא דהש"ס מפרש מילתיה קימעא קימעא. **ואימא תרווייהו בנשואה** - אבל בארוסה לא צריך בעל כלל וכ"ת תרי קראי למה לי לומר שאין הבעל מיפר בקודמין ולהכי הדר וכתב ואם בית אישה נדרה לאשמועין שאין הבעל מיפר נדרים שקדמו לה קודם שנשאה. **הא ממילא שמעת מינה** - דבאם בית אישה לחודיה סגי דמשמע מיניה דבעל מיפר ושאינו מיפר בקודמין. **ואיבעית אימא הויה**

קדושין משמע - הלכך על כרחיך לא מצית אמרת דבארוסה אב לחודיה מיפר דהויה קדושין משמע אלמא בנערה המאורסה צריך בעל ולא סגי באב לחודיה וכ"ת נהי דהויה קדושין משמע נשואין נמי משמע דהא ביבמות (דף ס) אמרינן דכהן מיטמא לאחותו ארוסה ומוקמי קרא דולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש בשנשאת אלמא הויה נמי נשואין משמע וכיון שכן נימא דבין בקדושין בין בנשואין אביה ובעלה מפירין נדריה ליתא דפשיטא לן דכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה ועוד דהא כתיב ואם בית אישה נדרה דאלמא בעל מיפר לחודיה. **אימא אב לחודיה ליפר** - נ"ל דאב לחודיה ליפר הוא דקשיא ליה דכיון דלא יצתה מרשות האב כדכתיבנא לעיל בדין הוא דמצי מיפר אבל ארוס לא וסמיכותא דואם היו תהיה היינו לומר דארוס בעי אב וארוס דכתב רחמנא לומר שאם הקים הוקם כדאמר' בסמוך עליה דאב ואע"ג דכתיב עליה דאם היו תהיה לאיש וכו' ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר את נדרה וכו' לאו למימרא דהפרתו תועיל כלל אלא שאם לא הפר ביום שמעו נמצא שהקים דלהכי בלחוד הוא דאוקמה ברשותא דארוס ולאו למידי אחרינא דכיון דלא יצתה מרשות אב אין לך לזכות בארוס אלא בפחות שבשיעורין. **ומהדר ליה א"כ ואסרה אסר בבית אביה למה לי** - כלומר אמאי טרח קרא לאשמועי' דבעודה פנויה מיפר אב לאשמועי' הכי בתר קרא דואם היו תהיה ואנא אמינא במקום ארוס אב מיפר לחודיה שלא במקום ארוס מיבעיא. **אימא אב בעי ארוס אבל ארוס לחודיה ליפר** - מכי חזא דמאי דסליק אדעתיה מעיקרא דנערה המאורסה לא יצתה כלל מרשות אב ליתיה דעל כרחין כשנתארסה אב לחודיה לא מצי מיפר מפיק ליה לפרכיה דכיון שכן אדרבה משמעותא דקראי דארוס עיקר ואב טפל לו דכיון דטרח רחמנא לאשמועינן דאב מיפר קודם שנתארסה מכלל דלאחר שנתארסה נפקא לה מרשותיה וכיון דכתב קרא בהדיא דארוס מיפר משמע דלחודיה מיפר ושותפותיה דאב דליתיה אלא משום וי"ו מוסיף על ענין ראשון מסתייך אי מוקמת ליה לומר שאם הקים הוקם דודאי פשטיה דקרא משמע דארוס לחודיה ליפר אלא דלא מצינן למימר דלא שייך אב בנדרי ארוסה אלא ארוס דאי הכי הפרת אב דכתב רחמנא למה לי וכיון שכן כל היכא דמוקמת ליה לאב במידי סגי לן ונוקמיה הכי לאם הקים הוקם ומהדרי' א"כ אם בית אישה נדרה למה לי ק"ו ולא מצי אמר דלהכי כתביה לומר שאם הקים אב לאחר שנשאת לא הוקם דלהא ל"צ קרא דפשיטא לן

שכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה ולא מצית נמי למימר דלהכי כתביה דאי לא הוה אמינא דבארוס אפי' הקים אב לא הוקם דלא מצי למימר דכיון דלא יצתה עדיין מרשות אב ומדינא הוה לן למימר דאב לחודיה מצי מיפר אי לאו פירכא דא"כ ואסרה בבית אביה למה לי לית לן לגרועי הניאה דאב אלא אמאי דמוכחא לן האי פירכא אבל לענין אם הקים הוקם דלא מוכחא לן לא. **אימא אם בית אישה נדרה לומר שאין הבעל מיפר בקודמין** - ולמיעוטא הוא דאיצטריך. **ומיניה** - כלומר ממאי דאמרת דבעל אינו מיפר בקודמין שמעינן שאין ארוס מיפר אלא בשותפותיה דאב דהאב וארוס מיפר בקודמין כדמשמע מונדריה עליה נדריה שהיו עליה כבר והיכי אפשר דארוס מיפר ולא בעל לאו משום שותפותיה דאב דמפר בכולה דגבי אב ליכא קודמין כנ"ל פירושא דשמעתא.

דף סח.א

דבי רבי ישמעאל תנא בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה - דמשמע ליה דבנערה המאורסה איירי מדכתיב בההוא קרא בנעוריה בית אביה ומדסמך אב לבתו בהדי איש משמע דאב ובעל מפירין נדריה. **ולתנא דבי ר' ישמעאל אם היו תהיה מאי עביד ליה מוקים ליה כאידך זרבה** - דאמר לקמן נדרים (דף ע) מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשון' ורבנן סבירא להו דתרתני שמעת מינה עיקר קרא לנערה המאורסה דאביה ובעלה מפירין נדריה ותרין הויות לאקושי שניה לראשונה וכ"ת כיון דתנא דבי רבי ישמעאל כוליה קרא דאם היו תהיה לאקושי הויות מוקי ליה ארוס מיפר בקודמין מנא ליה י"ל דמשמע ליה דלא בעי קרא דנהי דמיעט קודמין גבי בעל היינו משום דליתיה לאב ואין לך בו אלא מעוטו בלבד דוקא בשנשאה דלא שייך אב אין בעל מיפר בקודמין - אבל ארוס דמיפר בשותפותיה דאב אפילו בקודמין מצי מיפר דלגבי אב ליכא קודמין, החכם הותיק ה"ר שמואל ז"ל. **ורבה הא דתנא דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה** - כלומר קרא דדריש מיניה תנא דבי רבי ישמעאל דתנא דיניה מאי עביד ליה. **לומר שהבעל מיפר דברים שבינו לבניה** - דנדרי עינוי נפש בהדיא כתיבי כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש ובין איש לאשתו איצטריכא לדברים שבינו לבניה ולקמן באידך פירקין נדרים (דף פא) מפרש מאי ניהו וקשיא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל דברים שבינו לבניה מנא

ליה ואפשר דתרתני יליף מינה, וכי היכי דבעל אינו מיפר בנדרי אשתו אלא נדרים שיש בהם עינוי ודברים שבינו לבינה הכי נמי אב אינו מיפר בנדרי בתו אלא אלו בלבד והכי איתא בספרי אין לי אלא בעל שאין מיפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרי שיש בהן עינוי נפש האב מנין הרי אתה דן וכו' לא זכיתי לדון תלמוד לומר אלה החוקים וגו' בין איש לאשתו בין אב לבתו על כרחין אתה מקיש את האב לבעל מה הבעל אין מיפר אלא דברים שבינו לבינה ונדרי שיש בהם עינוי נפש וכו' וגרסינן נמי בירושלמי כל נדר וכל שבועת איסור לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפירונו אין לי אלא נדרים שיש בהן עינוי נפש דברים שבינו לבינה מנין בין איש לאשתו עד כדון בבעל באב מנין מה הבעל אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבינה אף האב אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבינה וזה שלא כדברי הר"ם במז"ל שכתב שהאב מיפר כל נדרי בתו. **איבעיא להו בעל מיגז גיזו או מקלש קליש** - כלומר ארוס שאינו מיפר אלא בשותפותיה דאב כשמיפר חלקו מיגז גיזו כלומר שחותך חצי הנדר לגמרי ומבטלו וחציו האחר נשאר חזק כבתחלה ולא אקליש ליה כלל או מקלש קליש דלא נימא תחתך חצי הנדר דלבטל ההוא פלגא ואידך פלגא כדקאי קאי אלא בהפרת הארוס מקלש הוא דקליש ליה כוליה נדר ודקא מיבעיא ליה בארוס ה"ה באב וחד מינייהו נקט. **היכי קמבעיא לן** - כלומר למאי נפקא מינה. **דנדרה מתרין זיתים** - ידועין ואכלתנן לתרווייהו. **אי אמרת מיגז גיזו לקיא** - דנהי דבהפרת ארוס פקע איסור דחד זיתא אידך כדקאי קאי ולקיא עליה מיהו כיון דלא ידעינן הי מינייהו קאי באיסוריה לא לקיא עד דאכלה תרווייהו. **ואי אמרת מקלש קליש** - ליכא מלקות דהא קליש ליה כוליה נדרא וליכא אלא איסורא בעלמא, ומקשו הכא למה לי תרין זיתין דנקט דהא בפ' שבועות שתיים בתרא (שבועות דף כב) א"ר פפא דבכל שהוא בקונמות לוקה י"ל משום דאיכא התם מאן דס"ל דאפי' בקונמות לא לקי עד דאיכא כזית נקט לה הכא הכי לרווחא דמילתא א"נ משום שבועה נקט לה דבכלל נדר שבועה כדאמרינן לעיל נדר גדול נדר לאלהי ישראל ובשבועה בפחות מכשיעור ליכא מלקות א"נ דלוקה דקאמר הכא לוקה בקרבן קאמר לענין מעילה דלכ"ע ליכא קרבן בפחות מכשיעור ואשכחן דכוותיה כדאמרי' (ב"מ מג) ילקה ביתר ובחסר, הרשב"א ז"ל. **תא שמע אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל קודם שמת או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת בו ביום** - הא דקתני

ומת בו ביום אשמע ושתק קאי דדוקא בו ביום דאכתי לא קיימיה בעל יכול האב להפר אבל מת ביום שלאחריו לא דהא קיימיה בעל דכיון שלא הפר גלי אדעתיה דמינח ניחא ליה הלכך אין האב הבא מכחו יכול להפר אבל שמע והפר אפילו מת ביום שלאחריו יכול להפר דאע"ג דמכי מיית ליה בעל בטלה הפרתו והאב צריך להפר חלק הבעל עם חלקו אפילו הכי כיון שכבר הפר אי אפשר דלהוי גבי בעל כהקמה אע"פ שנתבטלה הפרתו דהא מ"מ גלי אדעתיה דלא ניחא ליה בההוא נדרא ומאי הוה ליה למעבד וה"נ מוכחא סיפא דקתני

דף סח.ב

אבל אם שמע וקיים או ששמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר ואם איתא דשמע והפר נמי כי מת ביום של אחריו אינו יכול להפר לאשמועינן הכי בשמע והפר דכי מת ביום של אחריו אין יכול להפר והויא רבותא טפי משמע ושתק אלא ודאי מדלא קתני הכי שמעת מינה דשמע והפר אפילו מת ביום שלאחריו נתרוקנה רשות לאב ומצי מיפר. **שמע אביה והפר לה** - ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב זו היא ששנינו מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל. **חזינא להו לקמאי ז"ל דאמרי דמאי דקתני לא הספיק הבעל לאו דוקא ובכדי נסביה ובאינך בבי אחריני נמי הכי אמרי' ולא סליק להו פירושא לפום עניות דעתין ומשום הכי חזינא לפרושינהו להני בבי - והכי מתחזי לי דהאי דנקט ולא הספיק הבעל לרבותא נקטיה דאע"ג דלא נראו נדרים הללו לארוס ולא זכה בהן וכדאמרינן לקמן אימא ה"מ בנדרים שלא נראו לארוס דאלמא כל שלא נראו לו הורע כחו בהן וסד"א דכיון דאב הפר ובעל לא זכה כלל כי מיית ליה אקליש ליה האי נדרא טובא ולא משתייר ביה אלא פורתא וסד"א דלההוא פורתא תסגי ליה בהפרת בעל קמ"ל דאע"ג דהאי נדרא אקלש ליה טובא לההוא פורתא נמי דמשתיייר ביה לא מצי בעל מיפר וכי היכי דאשמעינן ברישא דאף על גב דלא אקליש נדר כלל דהיינו שמע הבעל ושתק דאפילו הכי אב מצי מיפר הכא נמי אשמעינן דאף על גב דאקליש ליה טובא בעל לא מצי מיפר. **שמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל זו היא ששנינו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב** - הכא נמי בהך בבא אשמעינן רבותא בהפר הבעל ולא הספיק [האב לשמוע] דאפילו הכי מת הבעל נתרוקנה רשות לאב ולא הספיק הוא דחדית**

הכא דאי לא היינו קמייתא וכי תימא אדרבה דהא אשמעינן רישא רבותא דבזמן ששמע הבעל ושתק אע"ג דלא אקליש ליה נדרא כלל נתרקנה רשות לאב וק"ו השתא היכא דנדרה אכתי כדקאי קאי אב מצי מיפר היכא דאקלש ליה כי הכא דבעל הפר ולא נראו לאב עדיין דעדיפא ליה הפרת בעל מיבעיא דמצי אב מיפר דהא אמרת בבבא דשמע אביה דרבותא אשמעינן דאע"ג דהפר אב ולא הספיק הבעל לשמוע דאקליש ליה נדרא טובא לא מצי בעל מיפר ואי התם הויא רבותא ההוא גוונא דלא מצי בעל מיפר היכי להוי הכא רבותא ההוא גוונא גופיה דאב מצי מיפר איברא ודאי דהכי הוא ולא תקשי לך דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי איכא למימר דכיון דהפרה דקמא מעליא הוא דהא לא נראו לשני אקליש ליה נדרא טובא ולא משתייר ביה אלא פורתא ולההוא פורתא סלקא דעתך אמינא דתסגי ליה בהפרה דאידיך להכי אשמעינן רישא דאפילו בההוא פורתא לא נתרקנה רשות לבעל ואיכא למימר נמי דכיון דהפרה דקמא מעליא היא כיון שהפר ולא נראו לשני ואקליש ליה נדרא טובא ולא משתייר ביה אלא פורתא דנימא דההוא פורתא כיון דקליש ליה טובא אינו כדאי להורישו לאב וכדקאמרי בית הלל לקמן בבבא בתרייתא דהך ברייתא דאין יכול להפר משום דכיון דקליש ליה נדרא טובא לא מצי אב למזכי ביה וה"נ נימא הכי קמ"ל דאפ"ה נתרקנה רשות לאב משום דנהי דבעידנא דהפר לה בעלה הויא הפרתו הפרה מעליא לאקלושי נדרא טובא דהא אכתי לא הספיק האב לשמוע אפ"ה כשמת בטלה לה לגמרי ומש"ה חזי אב למזכי ביה משא"כ בבבא בתרייתא דכיון דאכתי איתיה לאב לא בטלה הפרתו וכיון דנדרא מקלש קליש לב"ה לא מצי זכי בחלקו של בעל וכי תימא א"כ מצינא אמינא איפכא דהיינו טעמא בשמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב דלא נתרקנה רשות לבעל דהיינו טעמא משום דאקליש נדרא טובא ולא מצי בעל למזכי ביה אבל היכא דלא הפר אב דאלים ליה נדרא זכי ביה בעל לא מצית אמרת הכי דאי היכא שלא הפר מצי זכי בעל כי הפר נמי בדין הוא דלזכי ביה דהא חזינא באידך בבא דאע"ג דהפר בעל ולא הספיק האב לשמוע מצי מיפר אב אלמא לא גרע דיניה דמאן דמצי מיפר משום האי אקלושי נדרא וכ"ת ה"מ אב דעדיף אבל בעל דגרע מצינא אמינא דמשום האי אקלושי הוא דלא מצי מיפר ואי לא קליש כלל מצי מיפר לא מצית אמרת הכי דאי האי אקלושי דקאמרת מלתא היא אפילו אב נמי לא מצי (אב) מיפר דהא חזינן בסיפא

דב"ה אמרי דמשום דקליש נדרא לב"ה אב לא מצי מיפר הלכך אי בשהפר א' מהם ומת ולא הספיק השני לשמוע קליש נדרא כי שמע בעל והפר ולא הספיק האב לשמוע היכי מצי אב מיפר אלא מאי אית לן למימר דכיון דמיית ליה ההוא קמא דהפר בטלה לה הפרה דיליה ומשום ההיא קלישותא לא גרע זכותיה דאידיך וממילא שמעי' דכי תנא שמע אביה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת האב דלא נתרוקנה רשות לבעל דכי נקט הפר ולא הספיק לרבותא נקטיה והה"נ דבשלא הפר אב לא נתרוקנה רשות לבעל וכן נמי בבבא דשמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל לא מצית אמרת דמש"ה נתרוקנה רשות לאב משום דאקליש ליה נדרא ולא אשתייר ביה אלא פורתא דהא אשמועינן רישא דשמע הבעל ושתק ומת דלא אקליש ליה נדרא כלל דאפילו הכי כי מיית ליה בעל נתרוקנה רשות לאב. **שמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת אין הבעל יכול להפר שאין הבעל מפר אלא בשותפות** - בהך בבא אשמועי' רבותא טפי ממאי דאשמועינן בבבא דשמע אביה והפר לה דמסיק בה נמי מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל דבשלמא התם איכא למימר דנהי דבעידנא דהפר לה אב הויא הפרתו הפרה מעליא ואקליש ליה נדרא טובא ולא אשתייר ביה אלא פורתא כיון דלא הספיק הבעל לשמוע אפ"ה מכי מיית ליה אב קם ליה נדרא כדמעיקרא דהא מכי מיית אב בטלה לה הפרתו ולית בה מששא ומשום הכי כיון דאליס ליה נדרא בדין הוא דבעל דלא נפיש חיליה לא מצי מיפר אבל הכא דאיקליש ליה האי נדרא דהא הפר בעל ולא הספיק האב לשמוע ואכתי נדרא בקלישותיה קאי דלא בטלה לה הפרת בעל דהא איתיה וס"ד אמינא כיון דקליש ליה ולא אשתייר ביה לאחר מיתת האב אלא פורתא ליהוא פורתא תסגי ליה הפרת בעל קמ"ל דאפ"ה אין הבעל יכול להפר שאע"פ שלא זכה אב מעולם בנדריס הללו דהא לא נראו לו וקלישי להו נמי טובא דהא הפר להו בעל ואכתי איתיה אפילו הכי אין הבעל יכול להפר דמילתא פסיקתא היא שאין הבעל מיפר אלא בשותפות והיינו דנקט האי לישנא ולא נקט לא נתרוקנה רשות לבעל כדקתני לעיל משום דבההוא דזכה בהן אב ואיבטילא לה הפרה דיליה שייך למיתני לא נתרוקנה דמשמע דזכה בהו אב ולא נתרוקנה רשותו אבל הכא אב לא זכה כלל והפרה דבעל איכא למימר דלא איבטל כיון דלא מת ואפ"ה מילתא פסיקתא היא שאין הבעל מפר אלא בשותפות ואיכא בהך ברייתא עד השתא ארבע בבי תרי בנתרוקנה

רשות לאב ותרי בלא נתרוקנה רשות לבעל ובכל חדא אשמועי' רבותא כדפרישית וכסדרייהו קתני להו נתרוקנה ולא נתרוקנה נתרוקנה ולא נתרוקנה כן נראה לי פירושא דהנך בבי.

דף ס.ט.א.

שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת חוזר האב ומפר חלקו של בעל - האי דקתני חוזר לא שיחזור להפר מה שהפר כבר דהיינו חלקו של אב אלא להכי תני חוזר משום שכבר הפר חלקו ועכשיו חוזר ומיפר חלקו של בעל ובהכי סגי ואין צריך שיחזור ויפר חלק עצמו משום דכיון דאיהו לא מת אע"ג דמית ליה בעל לא בטלה הפרה דאב. **אמר רבי נתן הן הן דברי ב"ש** - דקסברי דיכול האב להפר בכי האי גוונא ובהפרת חלקו של בעל בלחוד סגי משום דהפרה דאב כיון דלא מת לא אבטילא לה. **אבל בה"א אין יכול להפר כלל** - ואפי' חוזר ומפר חלקו וחלק הבעל וקא יהבינן טעמא משום דלב"ש מיגז גיזי כשהפר האב תחלה הפר חלקו בלבד וחלק הבעל לא נגרע כלל אלא עדיין הוא קיים לגמרי וחשוב הוא להורישו לאב ולב"ה מקלש קליש כשהפר האב חלקו נגרע חלקו של בעל ואינו חשוב להורישו לאב דכיון דאב אכתי איתיה הפרה דידיה לא בטלה לה ואכתי נדרא בקלישותה קאי וכיון דקליש ליה חלקו של בעל לא מצי מפר אב מיהו הני מילי בשלא נתארסה לאחר אבל נתארסה לאחר בו ביום אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה כדתניא לקמן נדרים (דף עא) וכמו שנפרש עלה דההיא בס"ד הדין הוא פירושא דהאי שמעתא דסמכא דעתין עילויה וחזינא לרבנן טובא מילי דלא נהירי ולא ברירי לן ולא חיישינא למכתבינהו. **בעי רבה יש שאלה בהקם** - אם קיים הנדר ונשאל בו ביום על ההקם מי מצי מפר בו ביום או לא אבל למחר פשיטא דלא מצי מפר דלא גרע משתיקה, ואת"ל יש שאלה בהקם יש שאלה בהפר או אין שאלה נראה בעיני דאף על גב דבהפר לא שייך שאלה דבשלמא הקם כעין נדרא הוא אבל הפרה לא אפילו הכי מבעיא לן אי יש שאלה בהפר משום דהפרה והקמה איתקוש להדדי וכדאמרי' לקמן נדרים (עו) שאני הכא דאמר קרא אישה יקימנו ואישה יפרנו את שבא לכלל הקם בא לכלל הפר לא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפר ומשום הכי בעי את"ל דיש שאלה בהקם בהפר מהו מי אמרינן נהי דלא שייכא ביה שאלה אפילו הכי אמרינן דיש שאלה דאיתקושי איתקוש או דלמא למילתא דהפרה דלא

חזיא ליה לא איתקוש ומסקינן מדרבי יוחנן דלענין שאלה לא איתקוש. בעי רבה קיים ליכי ונשאל על הקמה ראשונה מהו - מי אמרינן כיון דבעידנא דאפיק הקמה שניה מפומיה לא חיילא תו לא חיילא או דלמא נהי דבההיא שעתא לא חיילא היינו משום דבההיא שעתא איתא להקמה קמייתא דלא שבקה ליה לבתרייתא למיחל אבל כי איתשיל אקמייתא משכחא בתרייתא רווחא וחיילא. ת"ש דאמר רבא אם נשאל על הראשונה שניה חלה עליו - לעיל בפרק ואלו מותרין נדרים (דף יח) אמר רבא אמתניתין דשבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל והכא נמי כי מתשיל אהקמה קמייתא שניה חלה עליו. בעי רבה קיים ליכי ומופר ליכי ולא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה מהו - חזינא בהך בעיא ובמאי דפשטינן בה לקמאי ז"ל מילי דלא נהירי ומשום הכי מפרשנא בה מאי דאיתחזי לי, לרבה פשיטא ליה דהקמה לא חיילא דממ"נ אי הפרה חיילא הקמה לא חיילא דנהי דלקמן נדרים (דף ע) מספקא לן קיים ליכי שעה ומופר ליכי שעה אי חיילי תרוייהו או לא שאני התם שנתן קצבה להקמה והפרה

דף סט.ב.

אבל הכא שלא נתן קצבה פשיטא דאי הפרה חיילא הקמה לא חיילא וכדכתיבנא ואי אמרת דהפרה לא חיילא מינה דהקמה נמי לא חיילא דהא אתני ואמר דלא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה, הלכך פשיטא ליה לרבה דהקמה לא חיילא אבל בהפרה הוא דמספקא ליה מי אמרינן כיון דאקדים ואמר קיים ליכי ובתר הכי אמר מופר ליכי משמע דאתני דתיחול הפרה בתר הקמה ולא תיחול הפרה אא"כ קדמה לה הקמה אלא דממ"נ אתני לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה ולא אתני נמי איפכא לא תחול הפרה אלא אם כן חלה הקמה משום דכיון דאקדים קיים ליכי למופר ליכי סמיך אלישניה דהקמה חיילא דברישא אדכר לה וליכא דליעכב עלה ואדרבה משום דחייש דחיילא הקמה כולי האי עד דלא שבקה רווחא להפרה אתני ואמר דלא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה והרי הוא כאילו התנה על שתיהן שיחולו הקמה בתחלה ואח"כ הפרה או דלמא נהי דאמר ומופר ליכי בתר קיים ליכי לאו דתחול הפרה בתר הקמה איכוין אלא משום דא"א לקרות שני שמות כאחד ומיהו האי גברא בהפרה קפיד דתחול דהא אמר דלא בעי דתחול הקמה אא"כ חלה הפרה ודעתו היה שיחולו כאחת

מיהו משום דקפיד טפי דתיחול הפרה מהקמה אתני שאם חלות ההקמה מעכב חלות ההפרה דמגלי דעתיה דלא תיחול הקמה אבל אע"ג דחלות הפרה מעכב חלות הקמה לא אתני דלא תיחול הפרה הלכך הפרה חיילא הקמה לא חיילא, ופשטינן לה מפלוגתא דר"מ ורבי יוסי דאפליגו דומיא דהך גוונא בתמורה בפרק כיצד מערימין (דף כה) דתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר וכו' ואמרינן עלה בגמרא התם דהכל מודים באומר תחול זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון ראשון דאפילו רבי יוסי מודה משום דאי - אפשר דלבתר דחיילא תמורת עולה תחול תמורת שלמים לא תחול זו אלא אם כן חלתה זו תרוייהו קדשן משום דהתם אפשר לתמורת עולה ותמורת שלמים לחול כאחת דתרעה בהמה זו עד שתסתאב ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים לא נחלקו אלא באומר תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואחר כך תחול זו ור"י סבר דאפשר דמאי דקאמר תמורת עולה תמורת שלמים טעי דסבר אי לא אמינא תמורה אכל חד וחד לא חיילא תמורה אתרוייהו הלכך בודקין אותו אם אמר לעולה ושלמים נתכוונתי תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו חצי דמיו לעולה וחצי דמיו לשלמים אלמא פלוגתייהו דרבי מאיר ורבי יוסי תליא במוציא שני שמות מפיו אי אמרינן שיחול השני אחר הראשון או שיחולו שניהם בבת אחת הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת ומש"ה אמרינן דלרבי יוסי ודאי אפשר בעיין דכי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר אלא בבת אחת הלכך הפרה חיילא וכי תימא אפ"ה היכי חיילא דהא אסיקנא לקמן דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו לאו מילתא היא דהא הכא לא מעכבא הקמה אהפרה דהא אתני ואמר לא תיחול הקמה הלכך לרבי יוסי פשיטא דהפרה חיילא ואפי' לר"מ נמי פשטינן הכי דאע"ג דאמר התם דכי אמר תמורת שלמים בתר תמורת עולה קאמר ולא חיילא הכא שאני דכיון דאמר לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה גלי אדעתיה דאהפרה הוא דקפיד אהקמה לא הלכך כי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר דהיכי תחול בתרה כיון שאי אפשר להקמה שתחול וכ"ת אמאי לא אמרינן ואפי' ר' מאיר לא קאמר אלא התם מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו וכסוגיא דהתם

אבל הכא דליכא לישנא יתירא בבת אחת קאמר לאו מילתא היא דבשלמא התם כיון דאפשר לתמורת עולה ושלמים לחול כאחת כל היכא דליכא לישנא יתירא אמרי' דלבת אחת נתכוון אבל הכא שאי אפשר להקמה והפרה לחול כאחת אפילו בלאו לישנא יתירא אמרינן דלזה אחר זה אי לאו משום דאתני ואמר ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה כנ"ל פירושא דשמעתא ופירושא תריצא ומעליא הוא. **בעי רבה קיים ומופר ליכי בבת אחת מהו** - כלומר דקיים לחודיה לאו כלום הוא וליכי הוא שכוללן שתיהן כאחת ואיכא נסחי דגרסי קיים ליכי ומופר ליכי בבת אחת מהו ולהנך נסחי בעי דלימא הכי בהדיא בבת אחת דמגלי בדעתיה שהוא רוצה שיחולו בבת אחת ונראה בעיני דבהכי מספקא ודאי אי אפשר לשניהם לחול כאחת מיהו נהי דאי חד מינייהו קדים אידך לא חייל כלל הכא דבבת אחת לגבי כל חד מינייהו אמרינן דקדים דחייל ואיכא למימר נמי דמאחר ולא קדים וכיון שאי אפשר לשניהם לחול כאחת מספקין דלמא הקמה חיילא ותו לא מצי מפר, ופשטינן לה מדרבה דאמר בפרק האיש מקדש גבי המקדש שתי אחיות כאחת דכיון דלא מצי לקדשינהו בזה אחר זה אפי' בבת אחת ליכא לחדא מינייהו ספק קדושין כלל הכא נמי ליכא לספוקי בהקמה ובהפרה כלל ומצי בתר הכי להפר ולקיומי כדבעי ולא נתחוורו לי דברי הר"מ במז"ל בזה בפרק אחרון מהלכות נדרים. **בעי רבה קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי למחר** - דהכי קאמר קיים ליכי היום בלבד או דלמא הא לא אמר לה מופר ליכי למחר.

דף ע.א.

ואם תמצא לומר הא לא אמר לה - מהאי לישנא משמע דאילו אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר פשיטא ליה דמהני ובתר הכי משמע דלא מהני דהדר בעי מופר ליכי למחר מהו וכו' או דלמא כיון דלא אמר קיים ליכי היום כי אמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר אלמא פשיטא ליה לרבה דאילו אמר לה קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר לא מהני וקשיין אהדדי אלא דרבה בכולהו גווני מספקא ליה וכי קאמר את"ל הא לא קאמר לה לישנא [קטיע] נקט ואין הכי נמי דבעי למימר את"ל הא לא אמר לה ולא עוד אלא דאפי' אמר לא מהני. **אם תמצא לומר כיון דקיימיה היום למחר כמאן דאיתיה דמי** - משום דכיון דאמר מופר ליכי למחר מכלל דאוקמי' היום וכיון

דאוקמיה היום למחר כמאן דאיתיה דמי דמחר אינו זמן הפרה. **קיים ליכי שעה מהו** - דלא דמי שעה ואחר שעה ליום ומחר משום דהכא כוליה יומא בר הפרה הוא. **ואמר ואני אין יכול להפר** - דכיון דאמר ואני שהתפיס בנזירותה גלי אדעתיה דניחא ליה וה"ל כאילו אוקמיה לנזירותה ומש"ה אינו יכול להפר ואמאי נימא ואני דאמר הוא על נפשיה דהוי נזיר כלומר דעתיה שיהא הוא נזיר ומשום הכי אתפיס בנזירותה אבל נזירות דילה נהי דעל כרחיק שעה אחת קיימיה דאי לא היכי מתפיס ביה לאחר שעה אי בעי ליפר אם איתא דכי אמר קיים ליכי שעה ומופר ליכי לאחר שעה מהני דודאי אי מהני לא שנא כי אמר הכי בבת אחת א"נ דאמר קיים ליכי שעה ולאחר מיכן אמר מופר ליכי אלא ודאי מש"ה אמרי' דאינו יכול להפר משום דכיון דקיימו קיימו, ודחינן מהא לא תפשוט דאה"נ דלאחר שעה מצי מיפר אלא דקסבר דכיון דאמר ואני סתמא כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי ולא אפשיטא ולחומרא הלכך לא הויא הפרה. **מתני' מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל** - שאין הבעל יכול להפר. **שהבעל מיפר בבגר** - בגמ' מפרש. **גמ' מאי טעמא דאמר קרא בנעוריה בית אביה** - מאי טעמא לא נתרוקנה רשות לבעל כמו לאב והיינו דאמר הכא מאי טעמא ולקמן בסמוך גבי מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בעי מנלן. **בנעוריה בית אביה** - משמע אע"ג דליתיה לאב אכתי איתיה בית אביה. **ואם היו תהיה לאיש** - לעיל מיניה כתיב הפרה דאב וסמך ליה ואם היו תהיה לאיש שתי הויות במשמע.

דף עב.

מקיש הויה ראשונה לשניה - כלומר שדין שניה כדין ראשונה מה קודמי ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי שניה נמי לאחר מיתת הבעל אב מיפר לחודיה. **אימא ה"מ בנדרים שלא נראו לארוס** - דומיא דקודמי הויה ראשונה שלא נראו לארוס כלל אבל בנדרים שנראו לארוס כלומר ששמע אותם קודם שמת לעולם אימא לך דלא מצי מיפר, ומהדרינן ליה בנדרים שלא נראו לארוס מבנעוריה בית אביה נפקא כיון דלא זכה בהן ארוס כלל והיקשא לנדרים שנראו לארוס איצטריך דאב לחודיה מיפר מיהו דוקא בשלא נתארסה אבל נתארסה הא תניא לקמן נדרים (דף עא) בהדיא דאביה ובעלה האחרון מפירין נדרים משום דלא דמי לקודמי הויה ראשונה. **היכי דמי** - שהבעל מיפר בבגר. **מכדי מיתה מוציאה מרשות אב** - דכיון שמת פקע

זכותיה ולא מצי להורישו לבניו ונפקא לן מדכתיב והתנחלתם אותם לבניכם ולא זכות בנותיכם לבניכם בפ' נערה שנתפתתה (כתובו' מג). **ובגרות מוציאה מרשות אב** - דכתיב בנעוריה בית אביה ולא בוגרת. **אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל** - כיון דחל עליה [רשות האב] מקמי בגרות דהא כשקדשה נערה הות. **אלא שקדשה כשהיא בוגרת** - ובעית למימר דכיון שאין עליה רשות אב כל שהגיע זמן שנתנו לו חכמים לארוס וארוסה לפרנס את עצמן כיון דמכאן ואילך בעל חייב במזונותיה כדאי' בפ' אע"פ (שם כתובות נו) יפר. **הא תנינא חדא זמנא** - בהאי פירקא ותרתיה למה לי ומקמי דאסיק ליה לקושיא דייק בהך מתני' בתרייתא ומפרש לה למה לי שנים עשר חדש בשלשים סגי לה דרב הונא הכי ס"ל בפרק אע"פ (שם) כתובות נו שלא פסקו חכמים לבוגרת אלא שלשים יום ומכאן ואילך הבעל חייב במזונותיה ונהי דרב הונא איתותב התם מיהו התם נמי מסקינן דכל שעברו עליה י"ב חדש משבגרה אם נתקדשה לאחר מיכן אין לה אלא ל" יום ולא משכחת לה שיהו לה י"ב חדש אלא בנתקדשה ביום שהתחילה ליבגר ומש"ה מקשה היכי פסיק ותני בוגרת ששהתה שנים עשר חדש דבוגרת אין לה זמן קצוב שאי אפשר לפחות ממנו אלא שלשים יום אבל לא משכחת לה כל שקדשה כשהיא בוגרת שתהא צריכה י"ב חדש אלא כשנתקדשה ביום ראשון לבגרותה ומשום האי אנפא דחיקא לא הוה ליה למתני בבוגרת י"ב חדש ומפרקינן תני בוגרת וששהתה י"ב חדש כלומר בוגרת כדינה שזמנה בחסר ויתר כדכתיבנא והנערה ששהתה זמן הקצוב לה דהיינו שנים עשר חדש הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר. **מכל מקום קשיא** - תרתיה בוגרת למה לי. **איבעית אימא** - בוגרת דהכא דוקא והאי דקתני לה התם משום דבעי אפלוגי ר"א ורבנן ומש"ה הדר ותנא לה לאשמועינן דלאו דברי הכל היא וקשה בעיני לישנא דגמרא דקאמר בוגרת דהכא דוקא דאדרבה משנה בתרייתא דוקא ולגופה איצטריך לאשמועינן דלא נסמוך אסתמא קאמר דהויא ליה סתם ואח"כ מחלוקת ונ"ל דכי קאמר בוגרת דהכא דוקא לאו דוקא אלא לומר מתני' בתרייתא בטר קמייתא גרירא דלא אתחיל בה תנא לאשמועינן דינא דבוגרת אלא בהאי מתני' קמייתא שרי למתנייה ובתר הכי באידך מתני' קמ"ל דלא נסמוך אסתמא קמא דלאו דברי הכל היא. **ואיבעית אימא בוגרת דהתם דוקא** - דהתם הוא שהתחיל התנא להשמיענו דין בוגרת דמתניתין קמייתא אין תורת סתם עליה אלא איידי דנסיב רישא בזו יפה כח האב מכח הבעל נקט נמי אליבא דחד תנא דבדבר

אחר יפה כח הבעל מכח האב.

דף עא.א

מתני'. **נדרה והיא ארוסה וכו' אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה** - דארוס מפר בקודמין בשותפות והאי דנקיט נתגרשה בו ביום ונתארסה בו ביום משום דבשמע עסקינן דשמע ארוס או שמע אב ומש"ה דוקא בו ביום אבל ביום של אחריו לא דכיון דשמע חד מינייהו ולא הפר קיימיה לנדרה ובגמרא שקלינן וטרינן הי מינייהו שמע ארוס או אביה. **זה הכלל כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת** - שלא בגרה ולא נשאת דאי בגרה או נשאת יצאה מרשות אב וארוס לחודיה לא מצי מפר. **גמ'. מנא ה"מ דארוס אחרון מפר נדרים שנראו לראשון** - דמדקתני נתגרשה בו ביום ונתארסה בו ביום על כרחיק בשמע עסקינן דאי לא בו ביום למה לי ונהי דאיכא לדחויי דלמא מתני' בשמע אב ומש"ה קתני בו ביום אבל שמע ארוס לעולם אימא לך דארוס אחרון לא מצי מפר אפ"ה שמואל קיבלה מרבו דכי תנא בו ביום משום שמיעת ארוס תנא ליה ומש"ה אמר מנה"מ דהאי מנא ה"מ לאו הש"ס קאמר ליה אלא כולה מדברי שמואל היא וכאילו אמר הכי אמר שמואל מנא הני מילי דארוס אחרון מפר נדרים שנראו לראשון ודכותה בריש פרק אלו מציאות (ב"מ כא) גבי פירות מפוזרים וכמה א"ר יצחק קב בד' אמות ומוכח התם דרבי יצחק גופיה בעי לה ושמעתא נמי מוכחא דדינא גופיה שמואל הוא דקאמר ליה ולא ראייה דקרא בלחוד דאם איתא דדינא במתני' הוא ושמואל לא אמר מידי אלא דמוכח ליה מקרא היכי מייתי תניא כוותיה דשמואל מברייתא דנערה המאורסה וכו' דהא בברייתא לא מוכח ליה להאי דינא מהאי קרא דשמואל ואי האי דינא לא חזיא ליה שמואל אלא מתני' היא מאי אולמא דברייתא ממתני' אלא ודאי משום דדינא גופיה שמואל קאמר ליה דנהי דתני ליה אמתני' מיהו מתני' איכא לדחוייה דבשמע אב עסקינן ומש"ה מסייעי ליה מברייתא דליכא לדחויי. **ודלמא ה"מ בנדרים שלא נראו לארוס ראשון** - שלא שמע אותם אבל בנדרים שנראו לארוס ראשון לא מצי מפר ארוס אחרון, דכיון דנראו לראשון לא נתרוקנה רשות לארוס אחרון אלא לאב כדמוכח לעיל (נדרים דף ע) מהקישא דהויות הילכך נימא דנדרים שנראו לארוס ראשון ארוס אחרון כמאן דליתיה דמי ומפר אב א"נ נימא דכיון דאיכא ארוס ולא מצי מפר אב נמי לא מצי מפר דבמקום ארוס אב לא

מפר לחודיה. **עליה קרא יתירא הוא** - לומר כל נדרים שעליה ואפי' נראו לארוס ראשון. **תניא כותיה דשמואל** - דאפילו נדרים שנראו לארוס ראשון מצי מפר ארוס אחרון. **שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת ונתארסה בו ביום** - מש"ה קתני בו ביום דאי נתארסה ביום שלאחריו כיון דכשמת בעל נתרוקנה רשות לאב ולא הפר בו ביום קיימיה לנדריה. **אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה** - פירשו קצת הראשונים ז"ל דהך בבא קמייתא דברי הכל היא דפלוגתא דב"ש וב"ה באידך בבא בלחוד היא ותמיהני לב"ה דסבירא להו מקלש קליש כיון דשמע אביה והפר לה ואיקליש ליה האי נדרא דאכתי איתיה לאב ולא בטלה לה הפרה דיליה היכי מצו אב וארוס אחרון להפר דהא אמרי ב"ה בההיא דלעיל דשמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת דאין האב יכול להפר ובכי האי גוונא לא אמרי' מת הבעל נתרוקנה רשות לאב משום דכיון דאיקליש ליה נדרא לא חשיבא להורישו לאב וה"נ כי איכא אב וארוס אחרון מאי שנא ונראה בעיני לפי דבריהם ז"ל דהיינו טעמא משום דלעיל דאיכא שינוי רשות דמנתיק ליה האי נדרא מארוס לאב כל היכא דקליש ליה לא מצי מנתיק אבל הכא דאיכא ארוס אחרון חזינן ליה להאי ארוס אחרון ככרעיה דראשון וכיון דמארוס לארוס קאתי אע"ג דאיקליש ליה נדרא מצי אב ובעל להפר דכי ה"ג לאו אינתוקי הוא. **שמע בעלה והפר לה** - הך בבא נמי בנתארסה מיירי דבגוונא דרישא קיימא ולא מפלגא בהדי רישא אלא דברישא הפר אב והכא הפר בעל. **חוזר האב ומפר חלקו של בעל** - דאב לחודיה מצי מפר אע"פ שנתארסה לאחר וכדמפ' טעמא לקמן וכי קתני ומפר חלקו של בעל אין ה"נ דחלק עצמו ג"כ יפר האב דהא לא אצטריכא לתנא לאשמועינן דמילתא פשיטא היא שחלקו של אב בלא הפרה לא פקע וחלקו של בעל הוא דאיצטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דבעל כבר הפר חלקו אפ"ה חוזר האב ומפר אף אותו חלק עצמו של בעל משום דכי מיית ליה בעל בטלה הפרה דיליה. **אבל ב"ה אומרים אין יכול להפר אב בלא ארוס אחרון** - ואמרינן במאי קמיפלגי ב"ש סברי בנדריים נמי שנראו לארוס נתרוקנה רשות לאב ומש"ה כיון דלגבי האי נדר ארוס אחרון כמאן דליתיה דמי וכדמפרש בסמוך אב מצי מפר דלא תימא נהי דארוס אחרון כמאן דלית' דמי מיהו כי נתרוקנה רשות דארוס ראשון לאב דוקא - בנדרי' שלא נראו לארוס אבל נראו לא דליתא אלא אפי' נראו לו נמי

דף עא.ב.

נתרוקנה רשות לאב ומש"ה נהי דהכא נראו לארוס ראשון והפרה דיליה כמאן דליתא דמיא דמכי מיית ליה בטלה לה אפ"ה כיון דארוס אחרון לגבי האי נדרא כמאן דליתיה דמי מטעמא דנפרש בסמוך מצי אב מיפר. ומיגז גיז - לא הבנתי דברי הראשונים בזה אמאי מצי מפר אב לחודיה לבית שמאי דאמרי מיגז גיז טפי מב"ה דאמרי מיקלש קליש ועוד דאפי' אמרת מיגז גיז מ"מ מכי מיית ליה בעל תבריה לגזיזיה דהתניא בברייתא דלעיל (דף סח) שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב זו היא ששינו מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל ואם איתא דהפרה דאב כדקיימא קיימא אמאי לא מצי מיפר בעל לאחר מיתת אב דנהי דלא נתרוקנה לו רשות אב אפ"ה אב גיז דיליה ובעל גיז דידיה אלא מאי אית לך למימר דנהי דמיגז גיז אפ"ה כי מיית ליה אשתקלא ליה גזיזא דידיה וה"נ מאי שנא ונ"ל דהיינו טעמא משום דלב"ש דסבירא להו מיגז גיז כיון דכי הפר בעל אבטיל ליה פלגיה דנדרא לגמרי הרי מעשה שלו נגמר ואסתלק ליה ארוס לגמרי ונהי דכי מת ארוס בטלה לה הפרה דיליה מיהו מכיון דאסתלק ליה ארוס מהכא ותו לא חזי האי נדרא לארוס כלל קם ליה אב בלא ארוס והא פשטינן לעיל דכל היכא דליכא ארוס אב מיפר דמקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה אבל בההיא דלעיל דשמע אביה והפר לה אפי' אמרת דלמ"ד דמיגז גיז אסתלק ליה אב אפ"ה כי מת בטלה ליה הפרה דיליה וקם ליה ארוס לחודיה בלא אב ולא מצי מיפר היינו טעמייהו דב"ש דאמרי דאב מצי מיפר הכא בלא ארוס אחרון וב"ה סברי אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה דאין האב יכול להפר לבדו משום דלאו מיגז גיז דכשהפר בעל לא אשתקל פלגא דנדרא אלא כוליה נדרא הוא דאיקליש וקלישותא לאו מעשה גמור הוא ומש"ה לא חייל כלל עד דמצטרף ליה קלישות דאיך הלכך כל זמן שלא הפר האב לא אסתליק ליה ארוס מהאי נדרא ומש"ה זכי ביה ארוס אחרון זהו מה שנראה בעיני בזה אלא שעדיין קשה לי למה לן למימר בטעמיהו דב"ש בנדרים נמי שנראו לארוס נתרוקנה רשות לאב דכיון דלב"ש ארוס אחרון כמאן דליתיה דמי כ"ע מודו דאפי' נדרים שנראו לארוס כל היכא דליתיה לארוס נתרוקנה רשות לאב דלעיל נמי אליבא דכ"ע אמרינן ואימא ה"מ בנדרים שלא נראו לארוס אבל בנדרים שנראו לארוס לא מצי מיפר אב

ומסקי' דליתא אלמא כ"ע מודו דנתרוקנה רשות לאב אפי' בנדריס שנראו לארוס ואמאי איצטריכנין למימר הכא הכי אליבא דב"ש ואפשר דהכי קאמרינן נהי דהכא איכא תרתי חדא דנראו לארוס ראשון ועוד דאיכא נמי ארוס אחרון וס"ד כיון דזכה בהן ארוס ראשון לא נתרוקנה בהם רשות לאב כל היכא דאיכא ארוס אחרון משום דאחרון כרעיה דראשון הוה בנדריס שזכה בהן ראשון דנהי דארוס אסתלק ליה מיהו כיון דאיתיה מעכב עליה דאב דאיהו נמי לא ליפר קמ"ל דליתיה מיהו כי קאמר לישנא דנמי לאו למימרא דהיכא דלא נראו אמרי' טפי דאב מיפר דאדרבה כי לא נראו לארוס ראשון לא נתרוקנה רשות לאב אלא משום דלענין זכיה דארוס עדיף נראו מלא נראו וכיון דעדיפא זכיה דארוס איכא למימר דאב לא מיפר וכדאמרי' לעיל ואימא ה"מ בנדריס שלא נראו אבל נראו לא מצי מיפר אב קאמר נמי דהכא משום הפרה דבעל הוא דגרע דיניה דארוס ולא משום נראו דלעולם זכיה דארוס עדיפא טפי בנראו מלא נראו ואם תרצה תפרש דמשום לתא דהיכא דליכא ארוס אחרון נקט נמי כיון דבאיכא ארוס אחרון נראו רבותא הוא כדכתיבנא כנ"ל ומייתי מהך ברייתא תניא נמי הכי לשמואל משום דב"ה הא אמרי דאב וארוס אחרון מפירין נדריס שנראו לארוס ראשון ואפי' ב"ש נמי לא פליגי אלא בששמע בעלה והפר לה אבל שמע ולא הפר כולי עלמא מודו דאב וארוס אחרון מפירין נדריה זהו מה שנ"ל בשמועה זו על דרך קצת הראשונים ז"ל אבל בתוספות פירשו דכי אמרי' א"ר נתן הן הן דברי ב"ש אתרי בבי דברייתא קאי דהן הן דברי ב"ש ברישא דאביה ובעלה האחרון מפירין נדריה משום דכיון דאב מיגז גיזי אידך פלגא דנדר חשיב ליה להורישו לארוס אחרון בהדי אב ובסיפא נמי אמרי' דחוזר האב ומיפר חלקו של בעל משום דס"ל דנדריס שנראו לארוס נתרוקנה רשות לאב ולא לארוס אחרון משום דסבירא להו דארוס אחרון כראשון כי היכי דארוס ראשון אינו מיפר אלא נדריס שלא נראו לשום ארוס ה"נ ארוס אחרון דכיון שנראו לארוס ראשון כי מורית להו ארוס לאב מזכה להון ולא לארוס אחרון וכי אמרי' ב"ש סברי בנדריס שנראו לארוס נתרוקנה רשות לאב יהיב טעמא למאי דאמרי' ב"ש בסיפא דחוזר האב ומיפר חלקו של בעל כלומר דאב לחודיה סגי בלא ארוס מהאי טעמא וכי אמרי' תו ומיגז גיזי יהיב טעמא למאי דאמרי' ברישא דאביה ובעלה האחרון מפירין נדריה דמשום דמיגז גיזי הוא דאמר דמצו תרווייהו להפר דאי מקליש קליש כיון דאיקליש ליה נדר

לא חשיב למזכי ביה ארוס אחרון בהדי אב והן הן דברי ב"ש וטעמן אבל ב"ה אומרים אין יכול להפר אתרתי בני פליגי ואין יכול להפר כסברייהו דב"ש הוא דאמרי ב"ה בין ברישא בין בסיפא מיהו הא כדאיתא והא כדאיתא דברישא לב"ה אפילו אב בהדי בעל אין יכולין להפר כלל משום דכי הפר אב לאו מיגז גיזי אלא מקלש קליש וכיון דאיקליש לא חשיב למזכי ביה ארוס בהדי אב והיינו טעמייהו במאי דפליגי ארישא ובסיפא נמי פליגי אדב"ש דאין אב לבדו יכול להפר כדקאמרת דאפי' בנדרים שנראו לארוס ראשון זכי בהו ארוס אחרון וכי אמרי' וב"ה סברי אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה יהבינן טעמא למאי דפליגי אסיפא וכי אמרי' ולא מיגז גיזי יהבינן טעמא למאי דפליגי ברישא ומסיפא מייתי תניא נמי הכי מדב"ה לשמואל בלחוד זהו פירושם ז"ל ולהאי פירושא לא אתי לי שפיר לישנא דבנדרים נמי וכו' ואפשר דה"ק בנדרים שנעשו ברשות ארוס ראשון ונראו לו נמי שכל כך זכה בהן ארוס ראשון עד שנראו לו בכי האי גוונא לאב הוא מוריש אותן ולא לארוס והיינו לישנא דבנדרים נמי ועדיין צל"ע. **איבעיא להו גירושין כשתיקה דמיין או כהקמה דמיין** - משום דכיון דידע ארוס דלבתר גירושין לא מצי מיפר ולא הפר קודם גירושין כמאן דאוקמיה לנדרא דמי כי היכי דאמרי' דמכי לא הפר ביום שמועה כמאן דאוקמיה דמי. **כגון דנדרה ושמע בעלה וגרשה** - האי בעלה דקאמרי ארוס דוקא הוא דאי בנשואה אפילו תמצא לומר דגירושין כשתיקה דמיין היכי מצי מיפר אי בשחזרה ונשאת אין הבעל מיפר בקודמין ואי דאהדרה בארוסין בלחוד כיון דארוס אינו מיפר אלא בשותפות והכא ליכא אב דכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה אפי' תמצא לומר כשתיקה דמיא לא מצי מיפר אלא ודאי בארוסה עסקינן. **ואהדרה ביומיה** - להכי נקט ביומיה דאי אהדרה למחר פשיטא דלא מצי מיפר כיון שעבר יומו של שמיעה ואע"ג דבסוף יומא ליתיה ברשותיה דבעל והא דאמרינן ואהדרה לאו דוקא הוא דהוא הדין אחר אלא מילתא דשכיחא נקט.

דף עב.א

ת"ש אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב וכו' - פרשתי למעלה (דף סח). **אימא סיפא** - אדדייקת מרישא דגרושין כהקמה דמו [דייק] מסיפא דכשתיקה דמו. **אי רישא דוקא** - דלא מצי למיתני גרושין משום דכהקמה דמו נסיב סיפא משום רישא דלא בעי למיתנא בסיפא גוונא חדתא אלא

לאפוכינהו לגווי דרישא אי סיפא דוקא דלא מצי תני בסיפא גירושין משום דכשתיקה דמיין נסיב רישא משום סיפא דלא בעי למיתנא ברישא אלא גווי דמצי לאפוכי להו בסיפא. **ת"ש נדרה והיא ארוסה וכו' ש"מ גרושין כשתיקה דמיין** - דכיון דקתני בו ביום על כרחין בדאיכא שמיעה עסקינן וקס"ד דשמיעה דארוס היא ולהכי תנא בו ביום לאשמועינן דגרושין כשתיקה דמיין דאי שמיעה דאב היא מאי רבותא כי קתני בו ביום, ודחינן בשלא שמע ארוס ושמע אב ומשום שמיעה דאב הוא דקתני בו ביום ולא לאשמועינן רבותא אלא דינא הכי הוא דכיון דאיכא שמיעה דאב דוקא בו ביום אבל למחר וליומא אחרינא לא. **ת"ש נדרה בו ביום וכו' - וקס"ד דבארוסה עסקינן וקתני** אין יכול להפר אלמא גרושין כהקמה דמיין והלכך על כרחך מתניתין דקתני בו ביום בשלא שמע ארוס ראשון ושמע אב עסקינן דאי שמע ארוס כיון שגרשה אפילו נתארסה בו ביום לא מצי מיפר. **אמרי הכא בנשואה עסקינן - לעולם אימא לך דגרושין כשתיקה דמיין והכא היינו טעמא משום דבנשואה עסקינן או בתחילה או בסוף ומש"ה לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין הלכך אי ארוסה בתחלה ונשואה בסוף היא לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין ואי נשואה בתחלה וארוסה בסוף היא נמי לא מצי מיפר דכיון שנשאת פקע ליה אב וארוס אינו יכול להפר אלא בשותפות ונקט ליה לטעמא דאין הבעל מיפר בקודמין משום דהיינו טעמא מחמת שנסתלק לו אב דאי לאו הכי בעל גרע מארוס בתמיה. **ולענין הלכה כתב הרמב"ן ז"ל - כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא דגרושין כהקמה דמו והיכא דנדרה ושמע בעלה וגרשה ואהדרה ביומיה לא מצי מיפר לה אבל הרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין לא איפשיטא מהנך מתנייתא דמייתי' עלה אפשיטא לה ממימריה דשמואל דאמר לעיל (דף עא) מנא ה"מ דארוס אחרון מיפר נדרים שנראו לראשון דאלמא קבלה מרביה דכי תנן במתני' בו ביום משום שמיעת ארוס נקט ליה ולא משום שמיעת אב וכיון דשמואל אמר הכי לא שבקינן מאי דפשיטא ליה לשמואל משום מאי דאסתפקא להו בגמרא וכי תימא א"כ מ"ט לא [פשטינן] בעיין ממימריה דשמואל איכא למימר דמתני' או ממתניתא בעו למפשטה ולא ממימרא דאמוראי ודכוותה הא דבעיא לן לעיל בפ' אין בין המודר (דף לה) הני כהני שלוחי דידן נינהו או שלוחי דשמיא ולא איפשיטא התם אע"ג דהוה ליה למפשטה ממימריה דרב המנונא דאמר בפ"ק דקדושין (דף כג) דשלוחי דשמיא הוו משום דמתני' או ממתניתא הוה בעי****

למפשטה ולא מממירא דאמוראה והא נמי דכוותה.

דף עב.ב

מתני'. **דרך תלמידי חכמים וכו'** - לפי שנערה המאורסה לאחר שנשאת אי אפשר שתהא הפרה לנדריה דרכן של אב ובעל כשהן תלמידי חכמים להפר נדריה קודם שתנשא ובגמרא מפרש הך הפרה אי קודם שמיעה היא אי לאחר שמיעה. **שאם תכנס לרשותו אינו יכול להפר** - לפי שאין הבעל מיפר בקודמין. **גמ'. בעי רמי בר חמא בעל מהו שיפר בלא שמיעה** - כגון שלא שמע ולא ידע כלל אם נדרה אם לאו מהו שיפר לה על הספק. **כל נדרים שנדרת יהו מופרין** - והאי בעל דקבעי רמי בר חמא ל"ש ארוס ולא שנא בעל ולא שנא באביה בכולהו מספקא ליה. **ושמע אישה דוקא הוא או לאו דוקא** - אלא אורחא דמילתא נקט. **אמר רבא ת"ש דרך תלמידי חכמים וכו' והא לא שמע** - דמדקתני כל נדרים משמע דלא שמע דאי שמעינהו הוה ליה למימר נדר פלוני ופלוני. **לכי שמע הוא דמיפר** - כשישמע אח"כ נדרים שנדרה חוזר ומיפר אותן. **א"כ כי לא שמע למה ליה למימר** - מה לו להפר על הספק הפרה שאינה מועלת כיון שסופו לחזור ולהפר כשישמע נדריה. **אורחיה דצורבא מרבנן לאהדורי** - דרכו של ת"ח לחזר עליה ולומר לה כל נדרים שנדרת הרי הן מופרים כדי להכניסה בדברים שמתוך כך היא נותנת אל לבה ואומרת נדר פלוני נדרתי והוא מפר וכי תימא למה לן לדחוקי נפשין בהכי לימא הכי דאמר לה לכי שמענא כלומר דקודם שמיעה אומר לה מופר ליכי לכי שמענא ומהני דהכי מתרצא לקמן י"ל לא דמי דלקמן כי מתרצינן הכי ה"מ באומר לאשתו דלכי שמע נמי ברשותיה קיימא ומש"ה מהני אבל הכא דלכי שמע כבר יצאת מרשות אב שהרי נשאת כי אמר לה לכי שמענא מאי הוי הרי בשעת שמיעה אינה ברשותו. **ת"ש וכן הבעל וכו' הא נמי לכי שמע והא קמ"ל דאורחא דצורבא מרבנן להדורי** - כך היא הגירסא במקצת ספרים ולהאי גירסא הוה ליה פירוקא כי ההיא דלעיל ואיכא נסחי דגרסי הכי לכי שמענא דסבירא להו דנהי דכי היכי דאב לאחר שמיעה לא מצי מיפר הכי נמי בעל לאחר שמיעה לא מצי מיפר שאין הבעל מיפר בקודמין אפ"ל הכי נהי דגבי אב לא מצינן לתרוצי דאמר לכי שמענא גבי בעל מתרצינן הכי דאמר לה קודם שמיעה לכי שמענא תחול הך הפרה דבשלמא אב לא מצי עביד הכי משום דבנשואין נפקא ליה מרשותיה לגמרי אבל בעל אדרבה

בנשואין עיילא ליה לרשותיה ומאי טעמא אמרינן דאין הבעל מיפר בקודמין משום דאסתלק ליה אב אבל הכא כיון דאב הפר חלקו קודם שנשאת ובעל נמי צרפה להפרה דידיה בהדי הפרה דבעל קודם שנשאת נהי דכי חיילא לה הפרה דבעל אסתלק ליה אב אפילו הכי מיפר ואפשר נמי דלכי שמע משעה שהפר לה הוא דחיילא הפרה דיליה ואיכא צרופא מעליא דאב בהדי בעל זה נראה לי לפרש לפי גרסא זו. **ת"ש האומר לאשתו וכו' הרי הן קיימין לא אמר כלום** - כדמפרש טעמא לקמן במתני' הרי הן מופרין ר' אליעזר אומר מופר וחכ"א אינו מופר. **והא לא שמע** - לאו מדר"א בלחוד פשטיה אלא אפילו מדרבנן דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דר"א אלא משום דאכתי לא חיילי וכדקא מהדרי ליה אינהו דכיון דלא באו לכלל הקם אבל הכא לכ"ע מהניא אע"ג דלא שמע אלמא ושמע אישה לאו דווקא. **הכא נמי לכי שמע** - ולאיןך נסחי דגרסי לעיל הכא דאמר לכי שמענא גרסי הכא נמי דאמר לכי שמענא ולאיןך פרשו בתוספות דלאו למימרא דהוא אומר סתם מופר ליכי והנדר בטל מאליו כשישמענו אלא דאמר לה בהדיא בטל ליכי לכי שמענא. **ת"ש האומר לאפוטרופוס וכו' מכאן ועד שאבא** - משאצא לדרך עד שאשוב והיינו לישנא דמכאן ולא אמר מיום זה. **ת"ל אישה יקימנו ואישה יפרנו** - דכיון דכתב רחמנא אישה תרי זמני משמע דוקא אישה ולא השליח. **מצינו בכל התורה שלוחו של אדם כמותו** - וכדילפינן בפ' האיש מקדש (קדושין מב). **והא לא שמע ליה** - כלומר בעל אלמא לא בעיא שמיעה וכי תימא לעולם אימא לך דבעי שמיעה ושאני הכא דאיכא שמיעה דאפוטרופוס וכיון דשלוחו של אדם כמותו הוה ליה כאילו שמע בעל תרצו בתוספות בשם הרב רבי יוסף ז"ל דליתא דאם איתא דבעי שמיעה מי איכא מידי דבעל לא מצי מפר ושליח מצי משוי דהא מהאי טעמא גופיה אוקים לה להך ברייתא במסכת נזיר (דף יב) כר"א דס"ל דאדם מיפר נדרי אשתו קודם שתדור דאי לרבנן היכי לימא רבי יונתן מצינו בכל התורה כולה ששלוחו של אדם כמותו מי איכא מידי דאיהו לא מצי מיפר כיון דאכתי לא נדרה אשתו ושליח מצי משוי הלכך שפיר מוכח דלא בעיא שמיעה דכי שמע אפוטרופוס מאי הוי כיון דבעל - לא מצי מיפר דהא לא שמע שליח נמי לא מצי מפר.

דף עג.א

הכא נמי דאמר ליה לכי שמענא - דאמר ליה לאפוטרופוס כל נדרים שתדור

אשתי הפר ותחול הפרתה לכי שמענא ואפוטרופוס נמי בהאי לישנא אמר לה לאשה מופר לך לכי שמע בעליך אבל אמר לה סתמא לא דלא עדיף אפוטרופוס מבעל גופיה ובבעל גופיה בעי' דלימא בהדיא מופר לכי שמענא כדפרישית לעיל. **ופרכינן לכי שמע ליפר לה** - דכיון דסוף סוף לא חיילא הפרה עד ששמע בעל ההיא שעתא ליפר לה איהו גופיה. **סבר דלמא מטרידנא** - ולא אהא זכור להפר נדריה והתם במסכת נזיר (ד' יב) פרכינן למאי דמוקמינן התם הא מתניתא כר"א דאמר שהבעל יכול להפר נדרי אשתו אף על פי שלא חלו למה לי למנווי אפוטרופוס ליפר לה איהו כשילך ומשנינן סבר דלמא אשתלינא או רתחנא או מטרידנא ההיא שעתא וא"ת וליפר לה איהו השתא וי"ל דלא ניחא ליה להפר נדריה שתדור בעודה אצלו דדלמא נדרה מידי דניחא ליה דתתסר ביה מיהו אכתי קשיא ליפר איהו מהשתא כל נדרים שתדור משעה שילך ועד שישוב והעלוא בצריך עיון ולי אפשר דבעל חייש דלמא בעינא למיהדר בהפרה זו ואי מיפר הוא מן השתא וכר"א דלא מצי הדר ביה וכי ממני אפוטרופוס כל שעתא ושעתא בידיה הוא דאי בעי למיהדר בשליחותיה דשליח מצי הדר והך בעיא אע"ג דלא מפשטא הכא מפשטא מבעיין דבסמוך דבעל מיפר בלא שמיעה וכדאפרש עלה בס"ד.

בעי רמי בר חמא חרש מהו שיפר לאשתו - חרש המדבר ואינו שומע. **משום דבר מישמע הוא** - וכיון דראוי הוא לשמוע לא מעכב ביה שמיעה ומסקינן דבחרש מעכבא בי' שמיעה מדתניא ושמע אישה פרט לאשת חרש וכתב הרמב"ן ז"ל דדוקא חרש משום דלאו בר שמיעה הוא אבל איניש דעלמא דבר שמיעה הוא לא מעכבא ביה שמיעה דנהי דליכא למיפשט בעיין דלעיל מדתניא ושמע אישה פרט לאשת חרש דנימא מדנקט חרש משמע דהיכא דהוי בר שמיעה לא מעכבא ביה שמיעה דליתא משום דאיכא לדחויי דלמא משום אורחא דמילתא נקט חרש וה"ה דבעל בעלמא דאי לא תימא הכי לעיל אמאי לא פשטוה לההיא בעיא מהך ברייתא אלא ודאי משום דאיכא לדחויי כדדחינן מיהו אפילו הכי כיון דקאמר רמי בר חמא את"ל בעל מיפר בלא שמיעה ומסמיך ליה נמי אדרבי זירא דאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו משמע דהכי קיי"ל ועוד דפשטיהו דמתני' והנך מתנייתא דלעיל בהכי רהטי ואע"ג דשנינהו אשנויי לא סמכינן וכן דעת הרמב"ם ז"ל. **איבעיא להו בעל מהו שיפר לשתי נשיו בבת אחת** - שאם נדרו שתיהן ואמר להן מופר לכוון. **אותה דוקא** - ביום שמוע אישה יניא אותה והא דבעיא בבעל ה"ה

באב דגבי אב נמי כתיב אותה. **מפני שלבה גס בחברתה** - שפעמים שחברתה טהורה והיא טמאה וכשתראה חברתה אומרת טהורה אני תגיס דעתה ולא תרצה להודות וימחק שם שנכתב בקדושה. **לא מן השם הוא זה** - לא מפני טעם זה אמרו דאין משקין שתי סוטות כאחת אלא משום שנאמר והשקה במפיק ה"א דהוה ליה כאילו כתב והשקה אותה ודרשינן אותה לבדה, ולענין הלכה איכא מ"ד דרבינא מדרבנן מוכח לה לבעיין דלא משמע להו אותה דוקא דהא יהבי טעמא מפני שלבה גס בחברתה הלכך נקטינן דבעל מיפר לשתי נשיו כאחת והכי איתא בתוספתא דמכלתין (רפ"ו) בפ"י רבי יוסי בר' יהודה ורבי אלעזר בר' שמעון אומרים הפרת נדרים מעת לעת כיצד היו על אשתו חמשה נדרים או שהיו לו חמש נשים ונדרו כולן ואמר מופר לכן מופרין מופר לך אינו מופר אלא לה ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל משום דבפ"ק דסוטה (דף ח) אמרינן דמאן תנא קמא ר' שמעון היא דדריש טעמיה דקרא ומה טעם קאמר מה טעם אותה לבדה מפני שלבה גס בחברתה אלמא לכולי עלמא דרשינן אותה לבדה ובפ' טרף בקלפי (יומא מג) נמי אמרינן דאותה דוקא דאמרינן התם אין שוחטין שתי פרות כאחת משום שנא' אותה ולא אותה ואת חברתה וכיון דבגמרינן נקטינן דאותה דוקא לא איכפת לן במאי דתניא בתוספתא דדלמא משבשתא היא ולא מיתניא בי רבי חייא ורבי אושעיא וכן נראה לי דודאי פשטיה דאותה דוקא דסוגיין הכי מדאמרינן בפרק בתרא דמכילתין (נדרים דף פו) עלה דמתני' נדרה אשתו וסבר שנדרה בתו וכו' למימרא דיניא אותה דוקא היא וכו' וקמה לן סוגיין הכי אם לא שתאמר דנהי דאותה דוקא לענין שידע מי נדרה לענין אותה לבדה לאו דוקא ונ"ל להלכה דכי היכי דאינו מיפר לשתי נשיו בבת אחת הכי נמי אינו מקיים לשתיהן כאחת דהא בההיא סוגיא דלקמן משמע דכי היכי דאותה דכתיב בהפרה דוקא הכי נמי לה דכתיב בהקמה דוקא וכמו שאכתוב באותה סוגיא בסייעתא דשמיא.

דף עג.ב

מתני'. **הבוגרת ששהתה י"ב חדש** - הא תריצנא לה לעיל בגמ' נדרים (דף ע) בוגרת וששהתה י"ב חדש. **הואיל ובעלה חייב במזונותיה** - כדתנן בפ' אע"פ (כתובות נז) דנותנין לבתולה י"ב חדש ולאחר מכאן חייב במזונותיה כדתנן (שם כתובות נז) הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו. **יפר** - לבדו בלא

שותפותיה דאב. **וחכמים אומרים** - היינו רבי יהושע דהוא בר פלוגתיה דר"א בכל דוכתא. **עד שתכנס לרשותו** - עד שתכנס לחופה. **גמ'. ר"א ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד** - דכשהגיע זמנה לינשא ולא נשאת כיון שחייב בעלה במזונותיה חשבינן לה כנשואה לקצת דברים ואע"פ שאינה בבית בעלה. **ר"א הא דאמרן** - דאמר במתני' בעלה מיפר נדריה בלא שותפותיה דאב. **היבם אינו מאכיל בתרומה** - כדילפי' התם בפרק אע"פ כתובות (דף נח) דקנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו. **עשתה ו' חדשים בפני הבעל** - שעברו עליה ו' חדשים בחיי הבעל מאותן י"ב חדש שנתנו לה חכמים משעה שתבעה הבעל לינשא. **ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם** - כך היא עיקר הגירסא ופרש"י ז"ל שם בפרק אע"פ דלאו דוקא חסר יום אחד דאפי' כולן בפני הבעל אינה אוכלת ברשות היבם וכדילפי' התם מדכתיב קנין כספו והאי קנין כסף אחיו הוא והאי דקתני חסר יום אחד דניחא ליה למיתני באשה שלא אכלה כלל ואין כן דעת ר"ת ז"ל אלא דוקא חסר יום א' אבל אם אכלתן כולן בפני הבעל אוכלת משל יבם דנהי דיבם אינו מאכיל מיהו לא מפסדא מידי מחמתיה והכי איתא בהדיא בירושלמי הגיע זמן ולא נשאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה. **זו משנה ראשונה** - דס"ל דאשה אוכלת בתרומה קודם שתכנס לחופה. **בית דין שאחריהם אמרו אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה** - ומפרשי התם טעמייהו אי משום סימפון כלומר שמא ימצא בה מום ונמצא מקחו מקח טעות אי משום שמא תשקה כוס של תרומה לאחיה ולאחותה והא דאייתי הך סיפא ולא אייתי רישא דמתני' דקתני בהדיא נותנין לבתולה י"ב חדש ולא למנה ל' הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה משום דהך סיפא מפרשה טפי הי משנה ראשונה והי משנה אחרונה ואיכא נסחי דכתיבא בהו כולה מתני' אלמא משנה ראשונה ס"ל כר"א דמכיון שבעלה חייב במזונותיה הרי היא קצת ברשות בעלה דמש"ה אוכלת בתרומה, דקס"ד השתא דאי לאו דמשנה ראשונה ס"ל כר"א אף על גב דאיסור תרומה בארוסה ליתיה אלא מדרבנן דגזור אי משום סימפון אי משום שמא תשקה כוס של תרומה לאחיה ולאחותה אפ"ה אי לאו דבמידי דאורייתא קיימא ברשות בעלה כר"א לתרומה נמי אע"ג דמדרבנן היא לא אוקמוה ברשותיה דחכמים עשו חזוק לדבריהם כשל תורה. **אמר ליה אביי ודלמא לא היא עד כאן לא אשמעינן משנה ראשונה אלא למיכל בתרומה דרבנן** - משום דכיון דמדינא ארוסה

אוכלת בתרומה ורבנן הוא דגזור אי משום סימפון או משום שמא תשקה כל שחייב במזונותיה ליכא למיחש להכי ושרי דמשום סימפון ליכא דמקמי דיהיב לה מזונות בדיק לה ע"י קרובות כי היכי דלא לישדי זוזיה בכדי ובדיקת חוץ שמה בדיקה ומשום שמא תשקה נמי ליכא דכיון דאיהו מפרנס לה דוכתא מייחד לה אבל נדרים דמדאורייתא אין ארוס מיפר אפי' לאחר שנתחייב במזונותיה אימא לך דלא מצי מיפר בלא שותפותיה דאב. **ועד כאן** - לא שמעת ליה לר"א אלא גבי נדרים ולא משום דחשיב לה כנשואה אלא כדרב פנחס דאמר כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת הלכך ס"ל לר"א דכיון דאיהו מפרנס לה ודאי נדרה על דעתיה אבל בתרומה אפי' דרבנן לא אכלה דאיכא למימר דנהי נמי דהוא מפרנס לה איכא למיחש משום סמפון דקסברי בדיקת חוץ לא שמה בדיקה ולשמא תשקה נמי איכא למיחש דלאו דוכתא מייחד לה. **והא דאמר** - דטעמא דר"א כדרב פנחס לאו למימרא דרבנן לית להו דרב פנחס דהא מסקי' בנדה בפרק יוצא דופן (דף מו) בקטנה שהשיאוה אמה ואחיה דבעלה מיפר נדריה דאע"ג דנדריה חיילי מדאורייתא דהא קיימא לן דמופלא סמוך לאיש מדאורייתא כדאיתא התם ונשואי קטנה ליתנהו אלא מדרבנן אפ"ה אתו נשואי דרבנן ומבטלי נדרים דאורייתא מדרב פנחס אלמא רבנן נמי מודו בה אלא דבהא פליגי ר"א סבר כיון דאיהו מפרנס לה אינה [נודרת] אלא על דעתו ורבנן סברי מי לא מודית לן דאילו מפרנס לה אחר לא נדרה לה על דעתיה כי מפרנס לה ארוס נמי לא על דעתיה היא נודרת עד שתכנס לחופה ומיהו מכיון שנכנסה לחופה אפי' בחופה דרבנן כקטנה שהשיאוה אמה ואחיה מודו רבנן שעל דעתו היא נודרת ומש"ה אתו נשואין דרבנן ומבטלין נדרא דאורייתא וכדכתיבנא. **ואיכא דילפי מהכא** - דמי שנדר על דעת חבירו ה"ז יכול להתיר נדרו שלא ע"פ חכם דכי היכי דאמרינן הכא דמש"ה מצי בעל לחודיה להפר משום דנדרה על דעתיה במפרש נמי על דעת חבירו מצי מפר דלא גרע מפרש דחבירו מסתם דבעל דהיינו טעמא הכא והתם משום דכנדר על תנאי דמי וזו אצלי שגגת הוראה דהא אף ע"ג דאמר דעל דעת בעלה היא נודרת אפ"ה צריך בעל שיפר לה באותו לשון שקצבה לה תורה וגזירת הכתוב הוא ומש"ה אין כל הלשונות שוין בו וכדאמר לקמן נדרים (דף עז) ואי אמרת דבנודר על דעת חבירו נמי אידך מצי מיפר משום דכנדר על תנאי דמי הרי התרתו של בעל ואחר ראוי שתהא נאמרת בכל לשון אלא ודאי רב פנחס ה"ק נהי דהפרה דבעל גזרת

הכתוב היא מיהו מש"ה זכתה תורה לבעל בהפרת נדריה משום דעל דעת בעלה היא נודרת הלכך כל שהיא נודרת על דעתו חיילא הך גזירת הכתוב דאמר רחמנא אבל נודר על דעת חבירו דלא חדית ביה רחמנא מידי ודאי לא מצי מיפר מיהו היכא דאתני בהדיא ואמר הריני נודר אם חבירי רוצה מצי חבריה למשרי ליה ואינו צריך לשון מיוחד אלא כל

דף עד.א.

היכא דאמר אי אפשרי סגי אע"ג דבהפרה לא מהני כדאיתא לקמן נדרים (עח) זה נ"ל ועוד דנהי דאמרינן הכא על דעת בעלה לא קפדינן אלישנא אלא הכי קאמרינן דאין בלבה שיתקיים הנדר אי קפיד ביה בעלה אבל מאן לימא לן דעל דעת הכי משמע דנימא דנודר על דעת חבירו מצי אידך למישרי ליה אלא ודאי כדכתיבנא. **מתני'.** **שומרת יבם וכו' ר"א אומר יפר** - מסקינן בגמרא דיפר בשותפות אב קאמר ובשעשה בה מאמר. **רבי יהושע אומר לאחד ולא לשנים** - משום דס"ל אין ברירה וכדמפרש בגמרא בס"ד. **רבי עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים** - דגריע ליה יבם מארוס ואפ"ל בשותפות לא מצי מיפר. **ומה אשה שקנה הוא עצמו** - שאינה שומרת יבם אלא הוא קדשה לעצמו הרי הוא מיפר נדריה בשותפות דאב. **אשה שהקנו לו מן השמים** - היינו שומרת יבם שהיא קנויה לו בלא קדושין שאסורה לכל אדם עד שיחלוץ לה אינו דין שיפר נדריה בשותפותיה דאב. **עקיבא דבריך בשני יבמין** - דכל אחד יש לו רשות בה. **כשם שארוסה גמורה לאישה** - מפרש בגמ'. **גמ'.** **בשלמא ר"ע קסבר אין זיקה** - שהיבמה זקוקה ליבם לא אלימא כארוסין ומשום הכי לא מצי מיפר. **ורבי יהושע סבר יש זיקה** - דאדרבה אלימא טפי מארוסין דהויא ככנוסה ומש"ה יפר יבם לחודיה דהשתא הכי קס"ד מיהו אין ברירה דהיכא דשני יבמין אין ברירה למי היא זקוקה ולמי תהיה לאשה ומש"ה אפילו שניהם אינן יכולין להפר דכיון דבשעת הפרתן אין ברור לנו מי הוא אישה אין הפרתן כלום דרחמנא אמר אישה יקימנו ואישה יפירנו דבעינן שיהא ידוע בשעת הפרה וכן כתב רש"י ז"ל בפרק ד' אחים (יבמות כט) וסוגיא דשמעתא דהתם מסייע ליה וכ"ת היכי אמר דרבי יהושע סבר דזיקה ככנוסה דמיא דהא לא אשכחן דאמר הכי אלא רבי אושעיא אליבא דר"ש ואתותב התם בריש פרק כיצד ביבמות (דף יט) איכא למימר דלאו מגופיה דמילתא אתותב אלא למאי דמפרש לה אליבא דר"ש מיהו אנן מצינן למימר דס"ל

לרבי יהושע ההוא טעמא אי נמי כי אמרינן רבי יהושע קסבר יש זיקה לאו למימר דליהוי ככנוסה אלא דהויא כארוסה ומיפר בשותפות ואף על גב דברישי הך סוגיא סבירא לן דיפר לחודיה קאמר כדמוכח לקמן

דף ע.ד.ב.

הכי פריך בשלמא רבי יהושע איכא לקיומי מילתיה דנימא דמפר בשותפות קאמר דיש זיקה וכארוסה חשיבא אלא רבי אליעזר מאי טעמיה אי נמי סבירא ליה יש זיקה והויא כארוסה או כנשואה אפילו הכי לשני יבמין לא סגי דאין ברירה ואי אין זיקה אפילו חד נמי לא יפר. **אמר רבי אמי כגון שעשה בה מאמר** - שנתן לה קדושין דקדושי יבם הכי מקרו. **מאמר קונה קנין גמור** - דהויא לה ככנוסה ומצי פטר לה בגיטא ולא בעיא חליצה ומש"ה מפר לחודיה. **ורבי יהושע ה"מ בתד יבם** - איכא למימר דמפר אי משום זיקה אי משום מאמר. **אבל בשני יבמין לא** - דאפי' סבירא לך כב"ש דמאמר קונה קנין גמור אפילו הכי מצי אחוה למיסרה עליה בגיטא או בביאה דהכי אשכחן ביבמות לרשב"ג דסבירא ליה דמאמר קונה קנין גמור כב"ש ואפי' הכי אית ליה דאחוה אסר לה [על היבם] בגיטא או בביאה וכיון שכן היכי משוית לה כנשואה או - כארוסה הא מגרע גרעה דארוסה לא מצי איניש למיסרה על הארוס ואחוה מצי למיסרה על היבם. **ור"ע סבר אין זיקה** - דלא חשיבא ליה זיקה למיהוי אפילו כאירוסין. **ולרבי אלעזר** - דאמר בפ' ד' אחין מאמר לבית שמאי אינו קונה אלא לדחות בצרה כדתנן התם שלשה אחין ב' נשואין שתי אחיות ואחד מופנה ומת אחד מבעלי האחיות ועשה בה מופנה מאמר ומת אחיו השני ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה והיינו דקאמר ר"א לדחות בצרה כלומר לדחות את אחותה שלא תאסרנה משום אחות זקוקה דמאמר עביד לה ככנוסה לענין זה אבל אינו קונה קנין גמור דאי בעי לאפוקה לא סגי לה בגיטא. **מאי איכא למימר** - היכי מצי מיפר כיון דלא קני לה קנין גמור. **הכא במאי עסקינן כגון שעמד בדין וברח** - ופסקו לה מזונות משלו כדתניא בהחולץ עמד בדין וברח ניזונת משל יבם דר"א ס"ל דכל שחייב במזונותיה יפר כדתנן לעיל וכי תימא תינח לר"א לר' יהושע מאי איכא למימר דהא רבנן פליגי עליה דר"א במתני' דהבוגרת לעיל דסבירא להו אע"ג דמפרנס לה אינו זכאי בהפרת נדריה וסתם רבנן דפליגי עליה דר"א היינו ר' יהושע דהוא בכל דוכתי בר פלוגתיה א"כ מ"ט דר' יהושע

דאמר ביבם א' יפר איכא למימר משום דס"ל די ש זיקה וככנוסה דמיא א"נ רבנן דפליגי עליה דר"א במתני' דבוגרת לאו היינו ר' יהושע ור"א ור' יהושע כולו סבירא להו דבארוס כל שחיב במזונותיה יפר ובחד יבם (נמי) כשעמד בדין וברח ה"נ מיהו בשני יבמין ועמד חד מינייהו בדין וברח פליגי דר"א ס"ל האי יבם נמי כיון דעמד בדין וברח כארוס דמי ועל דעתו היא נודרת ור' יהושע סבר אין היבמה גמורה לזה כשם שהארוסה גמורה לארוס דארוסה לא מצי איניש למיסרה עליה דארוס הלכך כל היכא דאיהו מפרנס לה על דעתו היא נודרת אבל יבמה ליבם במקום שני יבמין כיון דאיך מצי אסר לה אינה רואה עצמה קנויה לגמרי ליבם זה שעמדה עמו בדין כדי שתהא נודרת על דעתו כן נ"ל. **תנן א"ר אליעזר וכו' - לר' אמי פרכינן דאוקמה בשעשה בה מאמר. קנה לעצמו הוא - במאמר שעשה בה. שקנה לעצמו ע"י שמים -** דמקמי הכי הוי אגידא גביה משום זיקה. **תפשוט דבעי רבה - לר' אמי דאוקמה בשעשה בה מאמר תפשוט דבעי רבה אירוסין עושה ובעיא מסירה לחופה ובלאו הכי לא קני לא ליורשה ולא ליטמא לה. או נשואין עושה -** דאם בא עליה בלא חופה קני לה ליורשה וליטמא לה תפשוט מר"א דנישואין עושה דהא אמר ר"א יפר וקס"ד דמפר לחודיה בלא שותפות ומסקינן לעולם אימא לך דאירוסין עושה ומאי יפר בשותפות קאמר, ואיכא למידק היכי הוה סליק אדעתיה מעיקרא דיפר לחודיה קאמר והא ממתני' משמע דשותפות דוקא קאמר דא"ר אליעזר ומה אם אשה שקנה הוא לעצמו הרי הוא מפר נדריה אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שיפר נדריה והאי ק"ו לא סגי אלא להפר בשותפות דאפי' תימא דס"ל לר"א דמאמר נישואין עושה היכי מוכח לה מהאי ק"ו לר"ע דליפר לחודיה לימא ליה ר"ע אנא לא סבירא לי דנישואין עושה כדקאמרת אלא ודאי להפר בשותפות דייק ליה ר"א האי ק"ו דס"ל דלא גרע יבם מארוס והיינו נמי דקמהדר ליה ר"ע אין היבמה גמורה לאישה כשם שהארוסה גמורה לאישה דה"ג במתני' במקצת נסחי אלמא ר"א לא דייק ק"ו דידיה לשוויה יבם כארוס והיכי קס"ד דלר"א מיפר יבם לחודיה איכא למימר דהוה סבירא לן דר"א לדבריו דר"ע הוא דקאמר והכי קאמר ליה נהי דלא סבירא לך דמאמר נישואין עושה אודי לי מיהת דיפר בשותפות דלא גרע יבם מארוס ואהדר ליה ר"ע אין מגרע גרע שאין היבמה גמורה לאישה שאין חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה וכדמפ' לקמן, ומקשו הכא תו למאי דמסקינן מאי יפר יפר בשותפות אמאי לא פרכינן מי קתני

יפרו יפר קתני כדפרכינן ביבמות י"ל דהתם הוא דפרכינן הכי משום דאכתי לא קים לן דאיכא לתרוצה בשעמד בדין וברח דבתר דאקשינן מי קתני יפרו יפר קתני מוקמינן לה התם בהכי אבל הכא דאתמר האי פרוקא לעיל אי הוה פריך ליה מי קתני יפרו ידע דהוה מוקי ליה בשעמד בדין וברח ומש"ה לא איכפת ליה לאקשוויי.

דף עה.א

תניא כוותיה דר' אמי - דאוקמה להא דר' אליעזר כשעשה בה מאמר. **מה אשה שאין לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו** - דהיינו ארוסה. **משבאת לרשותו** - היינו משקדשה והיינו לישנא דמשבאת דאילו נשואין בלשון כניסה מדכר להו תנא כדתנן (לעיל נדרים עג) עד שתכנס לרשותו. **נגמרה לו** - לענין הפרת נדרים דמפר בשותפותיה דאב. **אשה שיש לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו** - דהיינו יבמה שהיה לו חלק בה משום זיקה קודם שעשה בה מאמר. **משבאת לרשותו** - דהיינו כשעשה בה מאמר אינו דין שתגמר לו ויהא זכאי יבם להפר נדריה בשותפות. **כשאר דברים כן נדרים** - משאר דברים אתה למד שאין היבם מפר נדריה שהרי לשאר דברים אינה כארוסה ואפילו עשה בה מאמר וכדמפרש לקמן אף להפרת נדרים כן שאינה כארוסתו ואינו מפר נדריה אפילו בשותפות. **חבל עליך בן עזאי** - על עצמו היה דואג מפני שלא שימש את ר"ע. **מאי תניא כוותיה דר' אמי** - דאוקמה בשעשה בה מאמר היכא תניא כוותיה. **דקתני בין שעשה בה מאמר** - אלמא שמעיה ר"ע לר"א דבעשה בה מאמר מייירי. **אי נמי מרישא** - דקתני משנכנסה לרשותו נגמרה לו, האי לישנא לאו דוקא דהוה ליה לאתויי אשה שיש לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו משבאת לרשותו אינו דין שתגמר לו אלא ריש מילתא נקט. **מאי כשאר דברים כן נדרים דקתני** - מאי נינהו אותן דברים דקא יליף נדרים מינייהו. **שאין חייבין עליה סקילה** - שאין חייבין על היבמה סקילה ואפילו עשה בה מאמר אלמא לא עדיף מאמר דיבמה כקדושין דארוסה. **מתניתין נמי דיקא** - דמחיוב סקילה קא מייתי ראייה. **כשם שארוסה גמורה לאישה** - דארוסה בסקילה אם זינתה, ולענין הלכה קי"ל כר"ע דאינו מפר לא לאחד ולא לשנים דאע"ג דקי"ל יש זיקה ולעיל פרישנא טעמא דר"ע משום דסבירא ליה אין זיקה איכא למימר ה"מ מקמי דאייתי לה הך ברייתא אבל בתר דאייתי לה חזינן דאפילו סבירא ליה לר"ע דיש זיקה מצי אמר דלא יפר לפי

שאינן היבמה גמורה לאישה שאינן חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה וכיון דקלסיה בן עזאי לר"ע וזכינהו לר"א ור' יהושע בדינא דלא אהדרו ליה מידי נקטינן כוותיה וכן פסק הרמב"ן ז"ל, ומסתפקא לי כיון דיבם לא מצי מפר אב במקום יבם מן הארוסין אי מצי מפר או לא ולא ידענא אכרעותא בהא מילתא מיהו מסתברא לי דנדריש שנדרה בבית אביה או בעודה ארוסה מצי מפר לה דהא כל היכא דליכא ארוס מה הבעל נתרוקנה רשות לאב והכא כיון דלא זכי יבם בנדרי יבמה כמאן דליתיה דמי וממה שפרשתי למעלה נדריש (דף עא) בשם רבותי בעלי התוס' ז"ל בההיא דב"ש סברי בנדריש נמי שנראו לארוס נתרוקנה רשות לאב נ"ל כן דהא לפי פירושם ז"ל טעמייהו דב"ש משום דכיון דנראו לארוס ראשון לא זכי בהו ארוס אחרון ואע"ג דאיתיה לארוס אחרון כמאן דליתיה דמי כיון דכמאן דליתיה דמי קם ליה אב כאילו איתיה באפי נפשי' וליכא ארוס לדידן נמי ביבם כיון דלא זכי בנדרי ארוס ראשון אב מצי מפר, מיהו בנדריש שנדרה ברשות יבם אכתי מספקא לי, זהו מה שנראה לי בזה ולענין מעשה צריך עיון ובדיקה בדברי הראשונים ז"ל. **מתני' האומר לאשתו וכו' מכאן ועד שאבא ממקום פלוני** - מאותה שעה שאבא מכאן ועד שאבא ממקום פלוני, והיינו דקתני מכאן ולא קתני מיום זה לפי שאין דעתו אלא מיום שיצא מכאן ומש"ה לא מפר לה מהשתא דחיישינן דלמא בעודו אצלה תדור נדריש שירצה בקיומן וכדפרישית לעיל (נדריש דף עג) בההיא דהאומר לאפוטרופוס. **הרי הן קיימין לא אמר כלום** - דדוקא לענין הפרה אמר ר"א מופר משום ק"ו דידיה כדמפרש ואזיל (ולענין הקמה אדרבה היא הנותנת) אם הפר נדריש שבאו לכלל איסור שהם חזקים ביותר שכבר חלו לא יפר נדריש שלא באו לכלל איסור ולא חמירי כולי האי אבל לענין הקמה אדרבה דנהי דאשכחן דנדריש שחלו דחמירי מצי לקיומי מאן לימא לן הכי בנדריש שעדיין לא חלו דלא אלימי. **את שבא לכלל הקם** - נדריש שחלו. **לא בא לכלל הקם** - נדריש שלא חלו. **לא בא לכלל הפר** - דאע"ג דאיכא ק"ו בעל כרחך הקישן הכתוב. **גמ' לר"א מיחל חיילין ובטלין** - לר"א דאמר דמצי מפר נדריה קודם שתדור מי אמרינן דאותן נדריש שנדרה לאחר הפרה חיילי דהפרה לא מעכבא בהו ומיהו בטלי להו מיד או דלמא לא חיילי כלל כיון שהפר לה קודם שנדרה. **דאתפיס אחרינא בהדין נדרא** - כגון שנדרה היא בנזיר ובא אחר ואמר ואני כמוה אי אמרת חיילין ובטלין הויא תפיסותא, דנהי דבטילי להו מיד אפי' הכי כיון דחיילי מצי מתפיס בהו דכי

אמר ואני כמוה אהריני נזירה דקאמרה קאמר ואי לא חיילי ליכא חששא הלכך לא הויא התפסה, ומקשו הכא ואפי' תימא חיילין ובטלין היכי מצי מתפיס מאי שנא ממאי דבעיא לן בריש מכילתין נדרים (דף יא) היכא דמנח בשר שלמים לאחר זריקת דמים קמיה והתפיס ביה בשר אחר ואמר זה כזה דאיבעיא לן אי בדמעיקרא קמתפיס ואסור או בדהיתרא דהשתא קמתפיס ושרי ומסקנא דבהיתרא קמתפיס איכא למימר דלא דמי דשאני התם דאמר זה כזה ומש"ה אמר דכמו שהוא זה עכשיו קאמר אבל הכא שזו אומרת הריני נזירה והאי מתפיס בה ואמר ואני משמע ודאי דבנזירות דקאמרה קמתפיס והכי מוכחא סוגיין דנזירות שנכתוב בסמוך בס"ד ומקשו תו הכא ונהי דחיילא התפסה מאי הוי נימא דכיון דאתפיס בה כי אבטיל נדרא קמא אבטיל נמי האי דדינא דמתפיס הכי הוא כדתנן בפ' מי שאמר (נזיר כ) הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני כולן נזירין הותר אחד מהן הותרו כולן ולעיל נמי בפ' ד' נדרים נדרים (דף כו סו במשנה) אמר דבשתלאן זה בזה הותר הראשון הותרו כולן ולא קושיא היא כלל דלא איתמר הותר א' מהן הותרו כולן אלא בהיתר חכם שעוקר הנדר מעיקרו הלכך כל שהותר א' מהן אגלי מילתא שלא היה כאן נדר מעולם ובטלה לה התפסה דבתרא אבל בעל שאינו עוקר למפרע אלא מכאן ולהבא אע"פ שהותר הראשון אינך באיסורייהו קיימי שאין התפסה שלהם בטלה בכך וגמרא היא

דף עה.ב.

בהדיא בריש פ' מי שאמר הריני נזיר (נזיר כא) דגרס התם איבעיא להו בעל מיעקר עקר או מיגז גיז למאי נפקא מינה לאשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ושמע בעלה של ראשונה והפר לה אי אמרת מיעקר עקר ההיא נמי אשתריא ואי אמרת מיגז גיז ההיא אשתריא וחברתה אסורה. **ת"ש אמר להם ר' אליעזר אם הפר נדרים שבאו לכלל איסור וכו' ש"מ לא חיילין -** נראה בעיני דמש"ה משמע ליה דלא חיילין נהי דלישנא דמתני' לא דייק הכי משום דבשלמא אי אמרת לא חיילין איתיה לק"ו דאי הפרה מבטלת נדרים שחלו כבר כ"ש דמעכבא שלא יחולו אבל אי אמרת דחיילין ובטלין מאי ק"ו כיון דחיילין הרי באו לכלל איסור, ומהדר ליה אם איתא כדקאמרת הוה ליה לתנא למיתנא שאין באין דהאי לישנא משמע דהפרה מעכבת בהו שלא יבואו והא לא קתני הכי דשלא באו קתני דמשמע דעדיין לא באו אלא שסופן

לבא הלכך על כרחך תנא דמתני' סבר דחיילין ובטלין ואפילו הכי איכא ק"ו דאם הפרה מבטלת נדרים שבאו לכלל איסור ולא היתה הפרה עמהם כל שכן שיפר נדרים שנולדו במומן עמהן דהיינו הפרת הבעל. **תא שמע ומה במקום שאין מפר נדרי עצמו משידור** - כדכתיב לא יחל דברו אבל אחרים מוחלין לו מפר נדרי עצמו עד שלא ידור כדאמרינן בפ' ארבעה נדרים (לעיל נדרים כג) הרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בר"ה ויאמר כל נדרים שאני עתיד לידור יהיו בטלין. **מאי לאו דאשתו דומיא דיליה** - דבהווא גוונא גופיה דמתיר נדרי עצמו דהיינו שלא יחולו כלל דאין ר' אליעזר ק"ו לנדרי אשתו מה הוא דלא חיילין דאי הוו חיילין הוה צריך היתר חכם אף אשתו נמי דלא חיילי כלל. **הא כדאיתא והא כדאיתא** - אע"ג דר"א יליף ק"ו מנדרי עצמו לנדרי אשתו לאו דמדמי להו לגמרי דדידיה לא חיילי כלל ודאשתו חיילי ואפילו הכי שפיר יליף ק"ו, וקשה בעיני וליגמר נמי מק"ו דידיה שלא יחולו נדרי אשתו כלל כשם שאין חלין נדרי עצמו ונראה לי דלא מצי למידן הכי משום דנדרי עצמו היינו טעמא דהיכא דאתני מעיקרא לא חיילי כלל משום דכיון דשכח תנאו בשעת נדרו ה"ל נדר בטעות ולא חייל כלל משא"כ בנדרי אשתו דליכא למימר הכי אלא מיהו לענין שיהו מופרין נדרי אשתו לאחר שיחולו שפיר איכא למידן ק"ו דכיון דבנדרי עצמו אשכחן דטעותא דקמי נדרו מבטל נדריו קודם שידור ואפילו הכי ההוא גוונא גופיה לא מבטל להו לאחר שידור דהא כל נדר שהוא נדר בפתח נדר טעות הוא דמה לי אי מצינן למימר דאילו ידע מאי דאתני מעיקרא לא היה נודר ומה לי אי מצינן למימר אילו הוה ידע האי פתחא דידע השתא לא היה נודר דא ודא אחת היא אלא מאי אית לך למימר דנהי דבהאי גוונא אינו מתיר לעצמו לאחר הנדר כל שקדם ההוא גוונא גופיה לנדר הרי הוא מתיר לעצמו וכ"ש בעל דבדין הוא דנימא דבהווא גוונא דמפר לאחר שנדרה אשתו דהיינו שמפר נדריה מהפרה ואילך ולא עקר ליה מעיקרא מפר נמי עד שלא תדור שיהו חלין ובטלין כן נראה לי. **תא שמע אמרו לו לר' אליעזר מקוה יוכיח שמעלה את הטמאין מטומאתן ואין מציל על הטהורים מליטמא** - כך הגירסא במקצת הספרים ובפירוש הרב ר' ברוך ז"ל והכי אמרי ליה לרבי אליעזר היכי דנת קל וחומר שיותר הוא ראוי להתבטל מה שלא חל

איסורו עדיין ממה שכבר חל מקוה יוכיח שמטהר את הטמאים אחר שירדה להם טומאה ואינו מציל על הטהורים שאם טבל בעודו טהור לא מהניא ליה טבילה שלא יבא לידי טומאה אם יגע אחר כן בשרץ דאדרבה דרשינא בספרי מוהנוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפילו הם בתוך המים. **ש"מ לא חיילין** - דהא אמרו לו מקוה יוכיח שאינו מציל אלמא לפום ק"ו דר"א היה ראוי למקוה שיציל ולא יבא טובל לכלל טומאה כי היכי דבעל מעכב נדרי אשתו שלא יחולו ומקצת נסחי גרסי הכי ומה מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן אינו מציל על הטהורים מליטמא אדם שאין מעלה את הטמאים מטומאתן אינו דין שלא יציל על הטהורים מליטמא והכי פירושו ומה מקוה אע"פ שמעלה את הטמאים מטומאתן אין מציל על הטהורים מליטמא כדדרשינן מוהנוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפי' הם בתוך המים אדם שאין מעלה את הטמאים - מטומאתן שאם בלע אדם טהור טבעת טמאה והקיא עדיין טומאתה עליה אינו דין שלא יציל על הטהורים מליטמא שאם בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת שלא יציל את הטבעת מלקבל טומאה ואפי' הכי מציל דטהרה בלועה לא מטמאה כדאיתא בפרק בהמה המקשה (חולין עא) אלמא ליכא למידן ק"ו כי האי גוונא ממה שחל כבר למה שלא חל עדיין דהאי כדיניה והאי כדיניה ולא בקולא וחומרא תלי הכא נמי אע"ג שבעל מפר נדרים שבאו לכלל איסור לא דיינינן ק"ו שיפר אותן שלא באו לכלל איסור ואיכא תו הכא גירסא אחרינא דגרסי הכי ומה אדם שאין מעלה את הטמאים מטומאתן מציל על הטהורים מליטמא מקוה שמעלה את הטמאים מטומאתן אינו דין שיציל על הטהורים מליטמא ופשוטה היא עם מה שכתבתי דה"ק ליה אי ק"ו דידך איתיה נדון נמי קל וחומר במקוה שיציל על הטהורים מליטמא ואפי' הכי את גופך מודית דלא דיינינן ליה דודאי מקוה אינו מציל אע"פ שמעלה בעל נמי לא מעכב חלות נדרים אע"פ שמפר אותן ונראה לי להך גירסא דנהי דהוה סגי להו לרבנן למידן כי האי גוונא מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן אינו דין שיציל על הטהורים מליטמא דק"ו דדאין ר"א במתני' בכי האי גוונא בלחוד איתיה ובכי הא בלחוד שפיר מוכחי רבנן לר"א דמדהא ליתיה דידיה נמי ליתיה אפי' הכי אלומי הוא דמאלמי לפרכייהו ומרכבי ליה להאי ק"ו אתרי רכשי מחומרא וקולא דמאי דחייל ומאי דלא חייל דומיא דק"ו דדאין ר"א ומחומרא וקולא דאדם ומקוה ומוכח ליה דאע"ג דהאי ק"ו עדיף טפי מדידיה אפ"ה לא דיינינן ליה דאלמא

ליכא למידן קולא וחומרא ממאי דחייל אמאי דלא חייל דהאי כדיניה והאי כדיניה וכל שכן דליכא למידן קל וחומר דר' אליעזר דקליש טפי אי נמי האי קל וחומר אתי למיפרך ק"ו דר"א דברייתא דמה במקום שאין מפר נדרי עצמו משידור והוי האי ק"ו דומיא דההוא ממש. **אימא סיפא אם מטבילין כלי ליטהר יטבילו כלי וכו'** - רבנן נמי הוא דפרכי לר"א פירכא אחרינא דלפום קל וחומר דידיה הוה מצינן למידק דכיון שמטבילין כלי טמא ליטהר כ"ש שמטבילין אותו שלאחר שיטמא יעלה מטומאתו ואת גופך מודית דלא דיינינן כי האי גוונא אלמא ק"ו דידך ליתיה. **שמע מיניה חיילין** - מדאמרו ליה לכשיטמא ליטהר דאי לא הוה להו למימר יטבילו כלי שיציל עליו מליטמא כדאמרינן לעיל. **אמרי** - בני הישיבה דמהא ליכא למשמע מיניה. **ת"ש אמר להן ר"א ומה זרעים טמאים כיון שזרען בקרקע טהורין** - נפקא לן מדכתוב על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא. **זרועין ועומדין** - ונגעה בהם טומאה אחר מכן לא כ"ש שיהיו טהורין ואתון מודיתו לי בהאי ק"ו דחיילא נהי דאית לכו בזרעים טמאים שנטהרו מטומאתן בזריעה זרועין ועומדין מנא לכו אלא ודאי ק"ו כי ה"ג מיניה וביה דייניתו ואמאי לא מודיתו לי בקל וחומר דמתני'. **ש"מ לא חיילין** - דודאי בזרעים טמאים הכי דיינינן שלא תחול בהם טומאה דאי חיילא במאי פקעה ור"א זרעים הוא דמדמה לנדריים אלמא ס"ל לר"א בנדריים דלא חייל. **ורבנן לא דרשי ק"ו** - אמאי פליגי עליה דר"א וכי לא מודו אינהו נמי דדרשינן ק"ו ממה שחל על מה שלא חל והתניא דדיינינן ק"ו כי האי גוונא ונראה בעיני דמש"ה פריך הש"ס מהך ברייתא טפי מק"ו דזרעים דאמר להם ר"א משום דלא קים להו להש"ס דעתייהו דרבנן בזרועין ועומדין ומשום הכי פריך מהך ברייתא דליכא מאן דפליג עלה אי נמי אפשר דסבירא להו לרבנן דלזרועין ועומדין לא צריך קל וחומר דמקרא דעל כל זרע זרוע גופיה נפקי כך נראה בעיני. **מכורה כבר יוצאה** - בסימנין. **שאינה מכורה** - בעודה קטנה. **אינו דין שלא תמכר** - אחר שהביאה סימנין והכא נמי אית לן למדרש קל וחומר אם מפר נדריים שחלו אינו דין שיפר נדריים שלא חלו.

דף ע"ב.

ומהדרין - אין בעלמא דרשינן ק"ו אלא דשאני הכא דאתא קרא ואפקיה ומקשו הכא א"כ דאי לאו קרא מודו רבנן לר"א בק"ו דידיה מאי מהדרי ליה מקוה יוכיח דהא אינהו גופייהו מודו ליה אלא דקרא קדרשי ואיכא למימר

דהכי אמרי ליה לא תדחוק נפשך למדחי דרשא דילן משום קל וחומר דידך דמקוה יוכיח דאיכא למידן קל וחומר ואתא קרא ואפקיה דמקוה שאינו מציל מדרשא נפקא לן מדכתיב ונוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפילו הן בתוך המים ואדם שמציל על טהרה בלועה מקרא נמי נפיק אלמא אתי קרא לאפוקי ק"ו וכי האי גוונא בהפר' נדרים נמי לא תפלוג אדרשא דילן לקיומי ק"ו (דילן) [דילך] דכי היכי דהתם את גופך מודית דאתא קרא ואפקיה הכא נמי אתא קרא ואפקיה ונהי דעד השתא הוה סברינן למימר דרבנן פרכי ליה דליכא למידן בכי האי גוונא קולא וחומר כלל במסקנא דסוגיין מסקי' דהכי קאמרי ליה מקוה יוכיח דאתי קרא ומפיק ק"ו כי האי גוונא. **מתני' הפרת נדרים כל היום** - יום השמיעה. **להקל ולהחמיר** - לאו דוקא להקל ולהחמיר דהא לא שייכא קולא וחומר הכא אלא ה"ק פעמים שזמנו מרובה פעמים שזמנו מועט לאפוקי מעת לעת דלעולם זמנו שוה. **נדרה בלילי שבת** - ה"ה בחול והאי דנקט שבת מילתא אגב אורחיה קמ"ל דמפירין נדרים בשבת ואע"פ שאינן לצורך השבת וכדדייקין בגמרא. **נדרה בלילי שבת** - בכניסתו מפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך והיינו להקל. **נדרה עם חשכה** - שנדרה בשבת סמוך לחשכה מפר עד שלא תחשך והיינו להחמיר ובדין הוא דליתני אינו מפר אלא (לכשתחשך) (מסורת הש"ס: [עד שתחשך]) כיון דלהחמיר קתני אלא להכי תנא האי לישנא משום דשייך ביה טפי מאי דמסיים מלתיה שאם קודם חשכה לא הפר אינו יכול להפר דאשמועינן בהאי לישנא דמפירין נדרים בשבת אפילו שלא לצורך השבת לפי שזמנה עובר שאם קודם חשכה לא הפר שוב אינו יכול להפר. **גמ' אמר קרא ביום שמעו** - דמשמע יום השמיעה בלבד. **דכתיב מיום אל יום** - דמשמע מעת לעת שיעור שיש בין תחילת יום אחד לתחילת יום אחר דהיינו עשרים וארבעה שעות. **הוה אמינא ביממא אין בלילה לא** - דדילמא יום הכי משמע. **כתיב מיום אל יום** - דמשמע מסוף יום שלפני שמיעה עד סוף יום של שמיעה דהיינו נדרה בתחילת הלילה שמפר הלילה והיום עד סופו. **מן חד בשבא לחד בשבא** - דהכי משמע קרא מיום שמיעה עד יום כיוצא בו. **כתיב ביום שמעו** - דאינו מפר אלא יום שמיעה וכיון שכן על כרחיך כי כתיב מיום אל יום אינו אלא ליתן שיעור ארבעה ועשרים שעות. **חביבי** - ר' חייא שהיה דודו של רב וקי"ל הכי דהפרת נדרים כל היום ותו לא וכסתם מתני'. **חייא בר רב שדי גירא ובדיק** - אגב גררא דרב מייתי הכא הא דחייא בר רב שדי גירא ובדיק בעוד

שהיה מתעסק לירות חצים היה בודק אדם הבא לפניו להתיר נדרו שואלו אם מתחרט ומתירו דקסבר פותחין בחרטה ומשום הכי לא היה צריך עיון למצוא פתח. **יתיב וקאים** - שלא היה מדקדק בדבר אלא עומד ויושב כמו שהיה מזדמן לו.

דף עז.א

תנן התם - בפרק מי שהחשיך (שבת קנז). **מפירין נדרים** - בעל לאשתו. **ונשאלים** - נדרים לחכם. **מפירין נדרים בשבת לצורך השבת** - הא דקתני לצורך השבת אכולה מתניתין קאי דאפי' הפרה דוקא לצורך השבת או דלמא אפי' שלא לצורך השבת דלא קאי אלא בשאלה משום דכיון דצריך חכם או שלשה הדיוטות מיחזי כדינא א"נ שאין שעה עוברת לשאלה. **אפי' בתוך היום נמי לא יפר דשלא לצורך הוא** - דכיון דעם חשיכה נדרה מאי צורך שבת יש בהפרתה אלא ודאי אפי' שלא לצורך מפר לפי שהזמן עובר וכדקתני שאם חשכה ולא הפר שוב אינו יכול להפר וכדמסקינן בפלוגתא דהנך תנאי תליא. **תנאי היא** - ולא קשו מתניתין וברייתא דתני רב זוטי אהדדי דפלוגתא דתנאי היא למ"ד כל היום כולו טפי לא מפר אפי' שלא לצורך השבת דכיון שהזמן עובר הקילו להפר שלא לצורך משא"כ בשאלה דאפשר בחול למ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא כיון דאפשר בחול הלכך לענין הלכה לדין דקיי"ל דהפרת נדרים כל היום ותו לא מפירין נדרים בשבת אפי' שלא לצורך השבת. **אתבעי להון בשלא היה אפשר להן מבעוד יום** - כגון שנדרה ערב שבת עם חשכה א"נ דלא אזקיק לה חכם מבעוד יום ואסיקנא דאפי' בנדרים שהיה להן אפשר מבעוד יום נשאלין לצורך השבת. **ביחיד מומחה אין בשלשה לא משום דמתחזי כדינא** - וקיימא לן דאין דנין בשבת אבל ביחיד מומחה אפי' למאן דסבירא לי' דמאי מומחה סמוך וכמו שנכתוב לפנינו בס"ד לא מנכרא מילתא ולא מחזי כדינא. **כיון דסבירא לן אפי' מעומד** - ואילו לדינא אמר בריש פרק שבועת העדות (שבועות ל) דישיבה בעיא. **ואפי' בקרובין** - שפסולין לדין. **ואפי' בלילה** - שאינה כשרה לדין. **לא מחזי כדינא** - דאיכא הכירא טובא. **והא מתניתין היא** - ומאי קא משמע לן רב. **אלא אימא הלכה נשאלין נדרים בלילה** - ואיצטריך לאשמועינן דאע"ג דבעינן חכם או שלשה הדיוטות דדמי לדינא אפילו הכי נשאלין בלילה. **אשקיין קאמרת** - רב הונא שאל את רבי אבא מה שאתה שואלני אמר רב

הכי משום דס"ל הא שמעתא ולהשקות לי כוס קאמרת או אשתיקן קאמרת שאתה תמה היכי אמר רב הכי ונתכוונת לשתק אותי ולפי פירוש זה לא גרס ת"ש אלא הא דרב איקא מימרא באפי נפשה היא ואית דגרסי אמר רב הכי אמר ליה אישתיק א"ל אשקיין קאמרת או אשתקך קאמרת אמר ליה ת"ש דאמר רב איקא וכו' וה"פ אמר רב הכי רבי אבא שאל לרב הונא אם שמעה מרב בפירוש והשיב לו רב הונא דאיהו אמר קמיה דרב ורב שתק ושאל לו ר' אבא לרב הונא הא דשתק לך רב משום דהודה לדברך כאדם האומר לחבירו אשקייד או דלמא האי דשתק לך משום שרצה לשתקך ולא חש להשיבך ומייתי ת"ש דרב גופיה עבד עובדא להתיר נדרים בלילה.

דף עזב.

בקיטונא דבי רב - בחדר של בית המדרש. ה"ג ר"ג סבר אין פותחין בחרטה
- אלא צריך למצוא פתח מתוך הנדר ולפי שצריך לעיוני בפתחא ירד מן החמור וישב. **ורב נחמן סבר פותחין בחרטה** - הלכך אפילו מעומד ולא פירש כן רש"י ז"ל בפרק הדר (ערובין סד) וכתב הרשב"א ז"ל דלדידן דקיימא לן פותחין בחרטה כיון דמעיקרא דמילתא פותחין בחרטה ולא בעינן יושב אפילו לא נתחרט ואנו צריכין לחזר אחר פתחים להתירו לא בעיא יושב דכיון דעיקר דינא מעומד סוף דינא מעומד ולפי שלא ירדתי לטעמו איני אומר כן.
חזי מר ההוא צורבא מרבנן דקאמר - דבמערבא אמרי שהנודר חוטא הוא.
תניא האומר לאשתו - אחר שנדרה כל נדרים שתדורי אי אפשי שתדורי אין רצוני שתהא נודרת מכאן ואילך אף על גב דמשמע ממילתיה דמאי דנדרה עד השתא ניחא ליה ומקיים להו לנדריה שנדרה עד עכשיו אפילו הכי לא אמר כלום שאין זו הקמה ואילו רצה אח"כ להפר ביום שמיעה רשאי אבל אם אמר לה יפה עשית (אין כמותיך) כשנדרת נדרים הללו אי נמי דאמר לה אין כמותיך אי נמי דאמר לה אם לא נדרת אני מדירך דבריו קיימין דכל הני לישני הקמה משמע ולפי פי' זה כולה ברייתא בהקמה אלא דלישנא דרישא לא מהני בה והני לישני דסיפא מהני בה ולהאי פירושא לא גרסינן בהך ברייתא אין זה נדר לא אמר כלום דלישנא דאין זה נדר לא משמע אלא בנדרים שנדרה כבר ומאן דגריס ליה מפרש ליה לברייתא הכי האומר לאשתו בנדרים שעברו אי אפשי שתדורי כלומר אי אפשי בהן אי נמי דאמר לה אין זה נדר לא אמר כלום דבהפרה לשון מפורש בעיא וכי קתני כל נדרים

שתדורי עתיד במקום עבר הוא ושנדרת קאמר ואשכחן טובא דכוותיה אי נמי שתדורי דוקא ואלביא דר"א דאמר בעל מפר נדרים שלא חלו וסיפא קתני דנהי דבהפרה בעיא לשון מפורש בהקמה בחד מהנך לישני דתני בתר הכי סגי ונראה בעיני דטעמא דמילתא דכיון דתניא לקמן קיים בלבו קיים לא גרעי הני לישני מקיים בלבו אבל בהפרה כיון דקי"ל הפר בלבו אינו מופר אף כשהוא מוציא בשפתיו צריך שיהא לשונו ברור. **תניא לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול** - הא דאסרינן למימר הכי לאו משום גזירה דהיתר נדרים דחכם הוא דהא כיון דאמר לה טלי אכלי לצורך השבת הוא ואפילו בשאלה שרי אלא טעמא דמילתא דכיון דאפשר לשנויי משנינן. **וצריך שיבטלנו בלבו** - דאע"ג דאמר לה טלי ואכלי צריך שיאמר בלבו שיהא הנדר בטל. **ובחול מוציא בשפתיו** - אם נדרה בחול צריך להוציא ההפרה בשפתיו. **אחד זה ואחד זה** - אחד שבת ואחד חול מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו כיון שאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי דהך ברייתא נמי אאידיך קיימא ואית דגרסי ולערב בחול מוציא בשפתיו וכולה אנדרה בשבת קאי דנהי דבשבת משתריא בביטול שבלב לערב בחול צריך שיוציא בשפתיו ולא נהירא דאי הכי מאי אחד זה ואחד זה דקאמרי ב"ה אלא ודאי לא גרס לערב ומקשו הכא היכי אמרי ב"ה אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"צ להוציא בשפתיו נהי דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מי עדיף לישנא מאין כאן נדר ואי אפשי שתדורי דאמרינן לעיל לפום פירוש בתרא דכתבינן בההיא דלא מהני בהפרה וכ"ת שאני התם שלא בטלו בלבו הא תניא לקמן דהפרה בלב לא מהניא והא לאו קושיא היא דכי אמר לקמן הפר בלבו אינו מופר ה"מ היכא דלא אמר לה טלי ואכלי טלי ושתי אבל היכא דאמר לה הכי בבטול שבלב מהני דנהי דאי אפשי שתדורי ואין זה נדר לא מהני טפי עדיף בטול בלב כל היכא דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מהיכא שלא בטל בלבו ומוציא בשפתיו לשון גרוע דהיינו אי אפשי שתדורי ואין זה נדר כך העלו בתוספות ויש לרמב"ם ז"ל בזה דרך אחרת שאינה מחוורת וכבר השיגו בה הראב"ד ז"ל וכי קתני בברייתא דלעיל לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול לאו למימרא דבחול צריך למימר הכי דהא אמרי ב"ה דבין בשבת בין בחול כל שאמר לה טלי ואכלי ובטל בלבו סגי אלא כדרך שהוא רגיל לומר לה בחול קאמר. **אמר ר' יוחנן חכם שאמר בלשון בעל** - דהיינו מופר לך ובעל שאמר בלשון חכם שאמר מותר לך

לשון בעל מפורש הוא בכתוב דהיינו לשון הפרה ולשון חכם דהוי מותר ליק משמע ליה מדכתיב לא יחל דברו כלומר לא יעשה דבריו חולין ודרשינן אבל אחרים - מוחלין לו שעושינן אותו חולין ובחולין מותר שייד למימר בהו

דף עתא.

ובירושלמי משמע דחכם נמי מצי קאמר אין כאן נדר אין כאן שבועה דגרס התם בעל שאמר בלשון חכם והחכם שאמר בלשון בעל לא אמר כלום אלא זה אומר כהלכתו וזה אומר כהלכתו הבעל אומר מופר ליק והזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה ולפי זה משמע לי דלישנא דמיפר שייד מכאן ואילך ולישנא דמותר בדבר שהיה מותר מעיקרו. **נאמר כאן זה הדבר** - בפרשת נדרים. **מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל** - דהא כתיב בריש ההיא פרשה דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל שכולן שוין בה אף בפרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל דכולן כשרין להתיר את הנדר. **ומה כאן ראשי המטות** - בנדרים דראשי המטות כתיב בהו אף להלן בשחוטי חוץ ראשי המטות ומפרש לקמן למאי הלכתא. **אמר רב אחא בר יעקב להכשיר שלשה הדיוטות** - האי הדיוטות דאמרי' לא כולהו הדיוטות כשרין אלא הנהו דכי מסברי להו מיהא סברי וכדכתיבנא בפרק ארבעה נדרים (לעיל נדרים כג ד"ה והתר) והיינו דגרסינן בירושלמי שלשה שהן יודעין לפתוח מתירין כזקן ונראה בעיני דנהי דלא שוו נדרים לשחוטי חוץ דהא בשחוטי חוץ כולהו שוו ולא מוקמא גזרה שוה לא קשיא מידי דממילא משמע האי כדיניה והאי כדיניה דהדיוטות דגריעי כולי האי דאפילו כי מסברי להו לא סברי סבי דבהתא נינהו ופשיטא דלא חזו להתיר נדרים דכיון דלא סברי כלל אפי' כשהן מתירין אינן יודעין מה מתירין. **והא ראשי המטות כתיב** - ומשמע אבל הדיוטות לא. **ביחיד מומחה** - דכיון דגז"ש מרבי הדיוטות וראשי המטות ממעט להו על כרחך אית להו לקיומי תרוייהו ראשי המטות ביחיד והדיוטות בשלשה וכי תימא תלתא מנא לך כיון דמפקת ליה מחד אוקמיה אתלתא כעין ב"ד. **לומר שיש שאלה בהקדש** - שאם הקדיש בהמה ושחטה בחוץ ואח"כ נשאל עליה פטור דכיון שיש שאלה בהקדש כאילו לא הקדישה מעולם דמי דחכם עוקר הנדר מעיקרו. **לבית שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש** - בריש פרק ב"ש (נזיר דף ל) דהקדש טעות הקדש וכיון שכן ודאי לב"ש אין שאלה בהקדש דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות.

ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא - דכיון דילפינן גזירה שוה מנדריים הוו להו שחוטי חוץ כאילו כתיב בהו נמי ראשי המטות. **זה הדבר** - לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש. **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'** - וכי תימא ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה דנהי דזה הדבר דנדריים לאו מופנה הוא כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוה ליה מופנה מצד אחד ולמדין. **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי** - לב"ש דלית להו גזירה שוה. **לומר על השחיטה הוא חייב** - וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחט וכדאיתא בתורת כהנים. **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו** - דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ. **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן** - קס"ד עם פרשת המועדות. **ולא נאמרה פרשת נדרים** - עמהם עם המועדות. **והא כתיב שבת בראשית עמהן** - דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בחדא פרשתא. **והא מסיטרא כתיבא** - פרשת נדרים כתיבא בקצה פרשת המועדות דבסדר פנחס כתיבי כולהו מועדות ובתר הכי בראשי המטות פרשת נדרים, סטרא תרגום של קצה. **מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד** - כדכתיב אשר תקראו אותם קרי ביה אתם שצריכין ב"ד לקדש ראשי חדשים כדי לעשות המועדות בזמן. **שבת בראשית אינה צריכה קידוש ב"ד** - שאין ב"ד צריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והיינו דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והיינו דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שצריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדרים לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדריים סמיכי למועדות וכתוב במועדות אלה למעוטא משמע דממעט להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד דאיהי קבעה אנפשה ונדריים לומר דלא בעי בהו מומחין דאפילו בהדיוטות סגי. **והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב** - אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים. **ביחיד מומחה** - להכי כתיב ראשי המטות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד סגי וממעוטא דאלה ילפינן דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה

דף עח.ב

ומשמע מהכא דיחיד מומחה דשרי נדרים דוקא סמוך כמומחה של מועדי ה'

דהיינו משה ואהרן דאין הפרש בין זה לזה אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין ונדריים סגי ביחיד אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שבועות (הלכה ה) דכל שהוא רב מובהק מתיר יחידי ולפ"ז אמרו דהא דפרכין הכא והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב לא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים אינה צריכה מומחה דראשי המטות לאו סמוכין משמע דבכל דוכתי דבעי מומחין אלהים קרי להו והכא כיון דלא כתיב בהו אלא ראשי המטות פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר אלא למאי דאמרינן דאפילו ג' הדיוטות פריך דהא ראשי המטות דלא משמע מומחין אפ"ה לאו הדיוטות נינהו ואמר רב חסדא ביחיד מומחה כלומר דגמיר וסביר ולדידי קשיא לי אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא דאלה נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה' אבל תלתא דגמירי וסבירי בעינן וכדכתיב ראשי המטות וכי תימא אי הכי מעוטא דאלה למה לי דהא מראשי המטות נמי משמע דלא בעיא מומחין וכדכתיבנא ליתא דאי מיעוטא דאלה דכתיב במועדי ה' לא מצית מוקמת ליה למילתא אחריתי שפיר קאמר אבל כיון דמצית מוקמת ליה למעוטי שבת שאין צריך קידוש ב"ד תו לא מייתר לך מעוטא דאלה ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת בראשית ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה' שאין אחד מהן שוה למועדות לקידוש ב"ד ולמומחין ואכתי נבעי בנדריים תלתא דגמירי וסבירי וניחא לי דאי הכי סמיכותא דנדריים למועדי ה' למה לי אלא ודאי כיון דאסמכינהו רחמנא גלי לן דמעוטא דאלה אנדריים נמי קאי ולמאי אי דלא בעי מומחין מראשי המטות נפקא אלא ודאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוט דנדריים נמי אתא והכי מדריש אלה דהיינו מועדות אפי' כשהן ג' צריכין מומחין דידהו דהיינו סמוכין אבל נדרים כל שהן ג' אינן צריכין מומחין דידהו דהיינו ראשי המטות דגמירי וסבירי אלא בחד מיניהו סגי כן נ"ל ומייתנו ראיה להך סברא דלא בעיא סמוך מדאזדקיק ליה רב לרב חננאל יחידי והא רב לאו סמוך היה ואי מהא לא איריא דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא דגרסי' התם מהו למנות הזקנים לדברים יחידים נשמעינה מן הדא רב מתני להתיר נדרים ולראות כתמים מן דדמך בעו גבי בריה מומי בכורות אמר איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא א"ר יוסי בר בון כולא יהב ליה לדון יחידי ולראות כתמים ולהתיר נדרים ולראות מומין שבגלוי מן דדמך בעו גבי בריה מומין שבסתר א"ל איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ אלמא רב רשותא שקל ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיק יחידי ומיהו לא תימא דאדרבה האי ירושלמי

דאייתי איפכא מוכח דסמוך בעינן דאי לא למה ליה לרב למנקט רשותא דלא קשי' דמש"ה נקטיה כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מיניה ואי לאו רשותא לא יאי לתלמידא למשרא נדרא באתרא דרביה ומיהו עובדא אחרינא איכא בירושלמי דמשמע מינייהו דלא בעיא סמוך דגרס התם אמר קמיה דרבי יוסי רב הונא שרי נדרין ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי רב הונא ראשי המטות בתמיה א"ל ואין לית רב הונא מאן אינון ראשי המטות ורב הונא ראש לראשי המטות אלמא רב הונא אע"פ שלא היה סמוך הוה שרי נדרין ביחיד וכי תימא רשותא נקט מריש גלותא אי הכי מאי קמתמה ר' זעירא רב הונא ראשי המטות בתמיה ור' יוסי נמי למה ליה לאהדוריה רב הונא ראש לראשי המטות תיפוק ליה דנקיט רשותא אלמא משמע דנהי דלא נקטיה משום דרב מובהק הוה הוה שרי ביחיד ורבינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"נ כלשון הזה הכא נמי ביחיד מומחה בקי בגמ' כלומר רב מובהק וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתין ובפרק ד' נדרים בס"ד וקשה לי אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד ונ"ל דכיון דראשי המטות כתיב משמע דהפרת נדרים נמסרה ליותר מובהקין שבדור והוה ס"ל לר' זעירא דרב הונא בדריה לאו בר הכי הוה ולפיכך אני אומר דלמאן דס"ל דלא בעינן סמוך כל שהוא רב מובהק בדורו מתיר יחידי והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך בזמן הזה ליכא מומחה דחזי להכי והביא ראיה מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפי' ברב הונא ולא נ"ל כן אלא אי לא בעי סמוך כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפום דריה סגי. **א"ר יוחנן השותק על מנת למיקט** - כדי להקניט אשתו שתהא סבורה שדעתו לקיים נדריה והוא אינו מתכוין לכך אלא שיפר לה לאחר מיכן. **אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב** - פירשתיה למעלה נדרים (דף סח). **מאי לאו בשותק על מנת למיקט** - דכיון דפסק ותני שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אין יכול להפר כל שתיקה במשמע אפילו ע"מ למיקט אלמא הך שתיקה נמי מקיימת. **לא בשותק ע"מ לקיים** - שיהא הנדר מקויים בכך כלומר שקיימו בלבו והיינו דפרכינן אי הכי היינו שמע וקיים ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרינן לקמן נדרים (דף עט) כדנפרש עלה דההיא ודכוותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גווני בחד לישנא. **אלא בשותק סתם** - שלא גמר בלבו שיהא מקויים מעתה ולא שתק גם כן על מנת למיקט

אלא שתק סתם.

דף עט.א.

שהשתיקה מקיימת - כל ששתק כל יום שמיעה. **קיים בלבו קיים** - שאין צריך להוציא בשפתיו. **הפר בלבו אינו מופר עד שיוציא בשפתיו** - ונראה בעיני דילפינן לה משתיקה דיום שמעו שהיא מקיימת דטעמא מאי משום דכיון שעבר יום שמיעה ולא הפר גלי אדעתיה שהוא רוצה בקיומו של נדר אלמא כל שבלבו לקיימו סגי אלא דיהיב ליה רחמנא כל ההוא יומא להפרה משום דעד דערבא שמשא לא מוכח מידי שיהא רוצה לקיים דדלמא בתר הכי מפר לה כיון דבתר דעתיה בלחוד אזלינן ומינה דכל שקיים בלבו קיים לאלתר דהוה ליה כאילו עבר יום שמיעה וכי אמרינן הכא הפר בלבו אין הפר דווקא דלא אמר לה טלי אכלי אבל היכא דאמר לה הכי סגי וכדכתיבנא לעיל נדרים (דף עד). **קיים אין יכול להפר הפר אין יכול לקיים** - להא מילתא לא חמירא הקמה מהפרה ולא הפרה מהקמה ולאו משום חומר נקטינהו אלא כיון דאשמעינן דיני הקמה והפרה מני הא נמי בהדייהו. **מאי לאו בשותק על מנת למיקט** - ואפ"ה קתני שהשתיקה מקיימת כל שעבר יום שמיעה. **לא בשותק על מנת לקיים** - שיהא הנדר מקויים מעתה. **חומר בהפר מנלן** - לאו דוקא מנלן דהא לא בעי אלא מאי ניהו אותו חומר של הפרה. **נשאלין על ההקם** - שאם הקים יכול לישאל עליו באותו יום שמיעה ויכול להפר בו ביום. **ואין נשאלין על ההפר** - שאם הפר שוב אינו יכול לישאל לבטל אותה ההפרה. **כשהוא אומר** - כי החריש לה הרי בשותק ע"מ לקיים ע"מ לקיים לאח"ז שדעתו שיתקיים כשיעבור יום שמיעה אבל אין דעתו שיהא מקויים בשתיקה זו דאי הכי היכי מצי מפר בכל יום שמיעה ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דהכא להנהו שותק על מנת לקיים דלעיל. **קראי יתירי כתיבי** - תלתא קראי כתיבי החרש יחריש תרי כי החריש לה הא תלתא. **מתיב רבא נדרה עם חשכה וכו'** - אע"ג דאתותב חדא זמנא מותבינן עליה תו ונ"מ דאי משכחינן פירוקא בהיא דלעיל אכתי הויא הך תיובתיה. **שאם לא הפר וחשכה אין יכול להפר** - טעמא יהיב למאי דמפירין בשבת אפילו שלא לצורך השבת לפי שהשעה עוברת כדפרישית לעיל נדרים (דף עו). **ואמאי ליהוי כשותק ע"מ למיקט** - דאי אמר בשותק ע"מ למיקט מצי מפר לפי שאותה הקמה לא היתה על דעת שיתקיים הנדר כ"ש דאי הוה אמרי רבנן

דאינו מפר נדרים שאינן לצורך השבת דהוה מצי להפר משחשכה דהא מאי דשתיק בשבת לאו משום קיום אלא מפני שלא היה יכול להפר אלא ודאי משמע דכל שתיקה מקיימת. **מתלב רב אשי יודע אני שיש נדרים** - שנדרים שנדרה אשתי הוו נדרים. **אבל איני יודע שיש מפירין** - ביום ששמעתי לא הייתי יודע שהבעל יכול להפר נדרי אשתו כלל. **יפר** - בתוך אותו יום שלמד שהבעל יכול להפר דההוא יומא ה"ל לדידיה יום שמיעה אבל עד השתא לא דלא מיקרי יום שמיעה אלא כשיודע דיני ההפרה. **אבל איני יודע שזה נדר** - שזה מן הנדרים שהבעל מפר. **ר"מ אומר לא יפר** - אחר יום שמיעה דכיון שיודע הוא שהבעל מפר נדרי אשתו מקרי יום שמיעה. **וחכמים אומרים יפר** - דכיון שלא ידע הפרת נדר זה לא מיקרי יום שמיעה ואם איתא דשותק ע"מ למיקט מפר אמאי אומר ר"מ לא יפר דהא איהו לא שתק אלא משום שלא היה יודע שיהא יכול להפר וליהוי כשותק ע"מ למיקט וע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"מ אלא משום דסבירא להו דלא הויא שמיעה אבל אי הויא שמיעה מודו ליה דלא יפר אלא ודאי משמע דשותק ע"מ למיקט לא מצי מפר הלכך נקטינן דשותק ע"מ למיקט כסתם ולא מצי מפר אלא ביום שמיעה בלבד ושותק על מנת לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ואפילו בו ביום. **הדרן עלך נערה המאורסה. מתני'. ואלו נדרים שהוא מפר** - שהבעל מפר וכן האב מפר לבתו. **שיש בהן ענוי נפש** - מפרש בגמ' דה"ה דמפר נמי דברים שבינו לבינה אלא דנקט הני לפי שהוא (סובר) מפר אותן לגמרי בין לעצמו בין לאחרים מה שאין כן בדברים שבינו לבינה שאין מפר לאחרים אלא לעצמו. **אם ארחץ אם לא ארחץ** - בגמ' מפרש היכי קאמרה. **אם אתקשט אם לא אתקשט** - קשוט הפנים כגון כחול ופקוס דבהא הוא דסבירא להו לרבנן דמפר משום נדרי ענוי נפש אבל קשוט של מטה אפי' רבנן מודו לרבי יוסי דאין אלו נדרי ענוי נפש אלא דברים שבינו לבינה והכי נמי מוכח בגמ' דבקשוט הפנים אמרי' דקאמר דכוותיה דקתני שלא אתקשט בנפט לכלוך הוא ואמר נמי מאן שמעת ליה דכחול ופקוס דברים שבינו לבינה הוי רבי יוסי כלומר דאילו לרבנן - נדרי ענוי נפש הוו והיינו מתני' אבל קשוט שלמטה מדברים שבינו לבינה הוי והכי איתא בהדיא בפ' המדיר (כתובות עא) גבי בעניות שלא נתן קצבה.

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש - מפרש בגמ' דלר' יוסי נדרי ענוי נפש הוא דלא הויין אבל דברים שבינו לבינה הויין. **ואלו הן נדרי ענוי נפש** - מסקנא דמילתיה דרבי יוסי היא. **יביא לה ממדינה אחרת** - דכיון דמותרת לאכול מפירות מדינה אחרת אין זה ענוי נפש. **ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו** - שחנווני זה מקיפו ולא ימצא אחר שיהא מקיפו ופעמים שאין לו מעות ונמצאת היא מתענה הלכך יפר ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה שהיא דרה בה יפר דלא גרעה מדינתה מחנווני המקיפו וכי קתני יביא לה ממדינה אחרת בשלא נדרה מפירות מדינתה. **דברי רבי יוסי** - בגמרא מפרש למה לי כיון דבריש מילתיה תנא אמר ר' יוסי. **גמ'. כי מגרש לה חיילי** - ומתסרא בהו אע"פ שחזר ונשאה. **והתנן רבי יוחנן בן נורי אומר יפר** - מתניתין היא בהאי פרקא וקתני רישא קונם שאני עושה על פיך אינו צריך להפר דהא משעבדא ליה ואלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל שלא יפקיענו קונם ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שאם לא יפר יחול הנדר כשיגרשנ' ותהא אסורה לחזור לו שמא יהנה ממנה ומש"ה יפר אלמא כי מפר לה מעיקרא אפ"י בתר גירושין לא חייל נדרה ואע"ג דמעשה ידיה מדברים שבינו לבינה הוא. **בין לעצמו** - מהניא הפרה דיליה בין שהיא ראויה לעצמו של מפר. **בין לאחרים** - אפילו גרשה ונשאת לאחר. **אבל אין בהם ענוי נפש אלא דברי' שבינו לבינה לעצמו מפר לאחר' אינו מפר** - דכיון שנשאת לאחר בטלה לה הפרה דיליה וחייל נדרה והכי קתני ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דכיון דתני מפר סתמא הפרה עולמית משמע. **היכי קאמרה** - דלשון קונם לא שייך אם. **אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה** - דמדלא תני כגון שנדרה ברחיצה עצמה אלמא ברחיצה ליכא ענוי וכיון דליכא ענוי למה לה הפרה ומדאמרין האי לישנא דלמה לה הפרה ואמרי' נמי לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה משמע דכל אימת דלא רחצה לא מתסרי עלה פירות ולא חיישינן שמא תרחץ ואיכא למידק דהא אמר רב יהודה לעיל פרק ואלו מותרין נדרים (דף יד) קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אל יישן היום חיישינן שמא יישן למחר דבתנאיה לא מזדהר וה"נ אית לן למיחש דלמא רחצה ותתסר מהשתא בפירי לאו קושיא היא דאי אמרה בהדיא קונם פירות עולם עלי מהיום אם ארחץ ה"נ אבל כיון שתלתה נדרה באם אין במשמע שתחול נדרה אלא לאחר שתעבור על תנאה. **ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא**

רחצה ואתסרו פירות עולם עלה - לאו דינא דר' יוסי קא קשיא ליה דהיכי נקשי לרבי יוסי אמאי לא יפר דלמא רחצה דהא איפכא אקשינן לתנא קמא לא תרחץ ולא לתסרון פירות עולם עלה אלא לישנא קשיא ליה דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דמשמע דלא פליג אמאי דחייש ת"ק דלמא רחצה אלא דקאמר דאפי' הכי אין אלו נדרי ענוי נפש והא ודאי קשיא דכיון דקמודה דלמא רחצה אעיקר נדרה הא אית בה עינוי נפש ואם איתא דלא מודה ליה דלמא רחצה הוה לן למימר אין יכול להפר משום נדרי ענוי נפש.

דף פ.א

ואלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ - וכיון דקאמרה הכי רחיצה ראשונה שריא לה אבל מההיא רחיצה ואילך מתסרא ברחיצה לעולם. **לא תרחץ אית לה ניוול** - דס"ל השתא דברחיצה איכא ענוי נפש וכי תימא אי הכי אמאי נקט תנא דתליא נדרה באם ליתני קונם רחיצה עלי איכא למימר דרבותא אשמעינן לתנא קמא דאע"ג דרחיצה קמייתא שריא לה אפילו הכי יפר מהשתא. **ורבי יוסי סבר אפשר דלא רחצה ולניווול לא חיישינן** - דס"ל לרבי יוסי דברחיצה לעולם ליכא עינוי נפש והקשה הרב ר' יונה דמשמע ודאי דסוגיין אתיא דלא כרבי נתן דס"ל דאין הבעל מפר אלא א"כ חל הנדר אלא כרבנן דפליגי בשילהי פירקין בנטולה אני מן היהודים אם משמשתו דרבי נתן אמר לא יפר וחכ"א יפר דאי כר' נתן התם נמי נימא היכי תעביד תשמע מתסרא הנאת תשמיש עלה לא תשמש הוה להו דברים שבינו לבינה כדאמרינן הכא אלא ודאי סוגיין דהכא דלא כר' נתן וכיון שכן מאי קמקשה בריש סוגיין למה לה הפרה לא תרחוץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה דהא לרבנן מפר אע"פ שלא חל הנדר וי"ל דאין הכי נמי דתנא דמתניתין כרבנן ס"ל אלא מיהו כי אמרי רבנן דמפר אע"פ שלא חל הנדר ה"מ היכא שאי אפשר לה להנצל אפי' כי מזדהרא בתנאה מענוי נפש או מדברים שבינו לבינה כגון נטולה אני מן היהודים אם משמשתו שאינה יכולה לינצל מדברים שבינו לבינה אי נמי כגון שתלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו כגון שאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא או ע"פ אביך דטריחא לה מילתא להזהר שלא לעשות על פיהם אבל היכא שתלתה נדרה בדבר שאינו לא מענוי נפש ולא מדברים שבינו לבינה והוא דבר שאפשר לה לעמוד בו כרחיצה דקס"ד בריש סוגיין דלית בה ענוי בכי האי גוונא אפי' לרבנן לא יפר

ואי קשיא דהא תניא לקמן נדרים (פט) אשת איש שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ר"ע אומר יפר משום דס"ל דבעל מיפר אע"פ שלא חל הנדר ואמאי הא התם אכתי לית לה לא צער ענוי נפש ולית בה נמי משום דברים שבינו לבינה לאו קושיא היא דהתם לאו בדידה קאי להנצל מענוי נפש דדלמא מגרש לה בעלה אבל היכא דתליא נדרה ברחיצה לפום מאי דקס"ד בריש סוגיין דרחיצה לית בה ענוי נפש בדידה קאי. **אי הכי ליתני הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו משום ענוי נפש** - פי' הרב ר' יונה דהשתא דתנא אין אלו נדרי ענוי נפש משמע דמשום שאין הנדר ענוי נפש לא יפר אבל אי נדרה מידי דאית ביה ענוי נפש יפר וליתא דכיון דבתנאה ליכא ענוי נפש אפי' נדרה בפירות עולם לא יפר וכדאמרינן בריש סוגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה. **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום** - דלתנא קמא ניוול דחד יומא שמיה ניוול ומש"ה יפר דהיכי תעביד וכדכתיבנא לעיל. **ור' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול** - הילכך לא יפר דמצי מוקמא נפשה חד יומא ברחיצה ותו לא מתסרא בה וליכא לאקשוויי הכא כדמקשינן לעיל אי הכי ליתני ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש משום דאי הוה תני הכי הוה משמע ענוי נפש הוא דלא הוי אבל דברים שבינו לבינה הוי דהאי לישנא הכי משמע כדמוכח לקמן בהדיא וניוול דחד יומא לר' יוסי אפילו מדברים שבינו לבינה לא הוי כך פי' הרב ר' יונה ז"ל וכ"ת אכתי קשיא דכיון דר' יוסי לא פליג אלא אניוול דחד יומא אבל ניוול דלעולם מודי ביה דהוי ענוי נפש היכי א"ר יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דהא בעיקר הנדר ענוי נפש יש בו וכדמקשינן בריש שמעתין תירץ הרב ר' אליעזר דליתא דר' יוסי ארחיצה דלעולם נמי פליג והכי קאמרינן ר' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול ולא חש תנא לאשמועי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו קאמר שאין אלו נדרי ענוי נפש כלומר דרחיצה גופה לית בה ענוי נפש כלל ולפירוש של הרב ר' יונה ז"ל אתי ליה שפיר טפי דבניוול דחד יומא פליג דאפילו משום דברים שבינו לבינה וברחיצה דלעולם פליג דאין אלו נדרי ענוי נפש מיהו דברים שבינו לבינה הוויין ומכללא משמע דכיון דאפילו ברחיצה דלעולם ליכא ענוי נפש ממילא דחד יומא אפילו דברים שבינו לבינה נמי לא הוי זה נ"ל וסוגיין לקמן נמי מוכחא דלר' יוסי אפילו ברחיצה דלעולם נמי ליכא ענוי נפש דמקשינן דר' יוסי אדר' יוסי מדקאמר דכביסתם קודמת אלמא דס"ל דרבי יוסי במתניתין אכולה רחיצה פליג דליכא ענוי נפש דאי לא מאי

קושיא.

דף פ.ב.

שנית אם ארחץ - וכדפרקינן הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי מה תלתה בענין זה. **אם לא ארחץ במימי משרה** - מיס ששורין בהן פשתן שהן סרוחין ביותר דהיכי תעביד תרחץ במי משרה איכא ענוי לא תרחץ מתסרא הנאת רחיצה עלה. **זכוותיה דקתני אם לא אתקשט בנפט לכלוך הוא** - שהוא מטונף ומסריח ולישנא בעלמא קשיא ליה היכי קרא ליה קישוט דאדרבה לכלוך הוא. **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ ושבועה שלא ארחץ** - והשתא לא צריכי לאוקמה באומרת אם ארחץ היום אלא באומרת אם ארחץ סתמא דלעולם משמע דת"ק סבר דיש בה ענוי נפש ורבי יוסי סבר דלית בה ענוי נפש וליכא למיפרך השתא כדפרכינן ליתני רבי יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש דלא אפשר למיתני הכי דהא קתני ושבועה שלא ארחץ דלית ביה [תנאי] ולא שייך למימר תנאי זה ונראה בעיני דלהכי נקטינהו תנא להני תרי גווני לאשמועינן רבותא דרבנן ודרבי יוסי דרבנן דאף על פי שלא חל הנדר לגמרי מפר ומשום רבותא דרבנן נקט מילתיה בתנאי ומשום רבות' דרבי יוסי נקט שבועה שלא ארחץ בלא תנאי ואע"ג דחיילא מהשתא לא מצי מפר דברחיצה לרבי יוסי ליכא ענוי כלל. **אין ענוש כרת אלא על האוכל והשותה** - דכתיב כל הנפש אשר לא תעונה והאבדתי איזה ענוי שיש בו אבוד נפש הוי אומר זו אכילה ושתייה ועל העושה בו מלאכה דכתיב בה כרת. **כי רחיץ ליחייב כרת** - דהא לא מעני נפשיה ובדין הוא דמצי לשנויי ליה דנהי דרחיצה מיקריא ענוי אין חייבין עליה כרת דהא בעינן ענוי נפש שיש בו אבוד נפש ובענוי רחיצה ליתא אלא דרבא פרקה אפי' אליבא דהנהו תנאי דלית להו הך דרשא כדאיתא פ' יום הכפורים. **מילתא דידיעה עינויא השתא** - דהיינו אכילה דבאותו יום מינכר עינויא ורחמנא לא קפיד ביום הכיפורים אלא בענוי דמינכר בההוא יומא. **גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש מילתא דאתיא ביה לידי ענוי** - דקרא הכי משמע דכיון שנדרה מביאתה לענות נפש מיפר. **ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי** - אבל דרבנן אדרבנן לא קשיא דנהי דמניעת רחיצת הגוף הוי ענוי בבגדים ליכא צערא כולי האי ועוד דאפילו תמצא לומר דאיכא צערא בכביסה כברחיצה אפילו הכי מצו אמרי רבנן דחיי אחרים קודמין אבל דרבי יוסי

אדרבי יוסי קשיא דאי כביסה לדידיה אית בה צערא כולי האי עד [שכביסתן] קודמין לחיי אחרים כל שכן דסבירא ליה דברחיצת הגוף איכא ענוי נפש זה נ"ל. **מעייין של בני העיר** - היוצא בעיר חייהן וחיי אחרים חייהן קודמין לחיי אחרים שאם אינו מספיק לשתיית כולן שתייתן קודמת דחייהן קודמין כדדרשינן בריש פרק איזהו נשך (ב"מ סב) מדכתיב וחי אחיך עמך. **בהמתן ובהמת אחרים בהמתן קודמת** - אם אינו מספיק לבהמת כולן. **כביסתן וכביסת אחרים** - כביסת בגדיהן. **חיי אחרים וכביסתן** - בני עיר אחרת צריכין אותו לשתייתן ובני אותה העיר לכביסתן בלבד חיי אחרים קודמין בני עיר אחרת קודמין לשתייתן מפני שיש בהן חיי נפש מה שאין כן בכביסה. **רבי יוסי אומר כביסתן של אותה העיר קודמת לשתייתן של בני עיר אחרת** - דסבירא ליה לרבי יוסי דכיון דבמניעת כביסה איכא צערא טובא חיי נפש הוא. **השתא כביסה אמר ר' יוסי יש בה צער** - כי ממנע ליה ולא כיבס.

דף פ.א.א

גוף כולו לית בה צער - רחיצה דהויא בכוליה גופא לית בה צער אלא לאו ודאי רחיצה לר' יוסי הויא ניוול. **כביסה אלימא לר' יוסי** - מרחיצה. **ערבוביתא דרישא** - כשאינו מסרק ראשו תמיד ומתוך כך איכא ערבוביתא ברישא. **מתיא לידי עוירא** - מביאו לידי סמוי עינים שזוהמת הראש מכהה מאור עיניו. **דמאני מתיא לידי שעמומיתא** - כשיש בבגדיו ערבובית של זוהמא שאינו מכבסן תמיד ולובשן כשהן מזוהמין מביאו לידי שעמום ותמהון לב. **ערבוביתא דגופא** - כשגופו מזוהם שאינו רוחץ תמיד מביאו לידי שיחנא וכיבי אבעבועות המכאיבות ולא לו יש רפואות אבל שעמום קשה מהן אלמא כביסה אלימא מרחיצה. **הזהרו בערבוביתא** - כלומר הזהרו בתכבוסת וברחיצה. **הזהרו בחבורה** - ללמד תורה בחבורה שהתלמידים מחדדים זה את זה ואת הרב. **הזהרו בבני עניים** - להשתדל ללמדם תורה שמהן תצא תורה שאין להם עסק אחר ועוד שדעתם שפלה עליהם. **לצאת מבניהם ת"ח** - שעל הרוב אינם בני תורה. **ירושה היא להם** - לא ילמדו תורה מאחר שהם סומכים שירושה היא להם. **כדי שלא יתגדרו על הצבור** - שאם לא היתה תורה פוסקת מהם יגיס דעתם. **שאין מברכים בתורה תחלה** - תחילת עסקם בכל יום דהיינו לעסוק בדברי תורה והערב נא ואשר בחר. **דבר זה נשאל לחכמים וכו' ולא פרשוהו** - מדכתי' ויאמר ה' על עזבם את תורתי מכלל

דליכא דידע להדורי טעמא אלא קודשא בריך הוא בלחוד ומצאתי במגילת סתרים של ה"ר יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא ברכו בתורה תחילה אבדה הארץ דאם איתא על עזבם את תורתך כפשטא משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש - אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ עד שפרשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה והיינו לא הלכו בה כלומר בכונתה ולשמה אלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים ראויין למי שאמרם. **טעמא דאבוך לא ידענא** - דאמר כביסתן קודמת לחיי אחרים והא מסברא ליתא ולהכי בעי קרא מנלן. **אלא לאו כביסה** - וקרי ליה חייתם, ולענין הלכה קי"ל כרבנן דרחיצה וקישוט נדרי עינוי נפש הם ומפר בין לעצמו בין לאחרים דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דמילתא דשמואל משמיה דלוי דלקמן כוותיהו שייכא כדנפרש עלה בס"ד ואע"ג דאמר רב הונא כוליה פירקין ר' יוסי היא לא קי"ל כוותיה אבל הרמב"ם ז"ל פסק מדרב הונא כרבי יוסי דאין מפר אלא משום נדרים שבינו לבניה. **איבעיא להו לרבי יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבניה** - ברחיצה וקישוט דפליג עלייהו דרבנן מי אמר דדוקא משום עינוי נפש הוא דפליג עלייהו דלא מפר אבל משום דברים שבינו לבניה מודה ר' יוסי דמפר ונ"מ דלרבנן דאמרי עינוי נפש הוי מפר בין לעצמו בין לאחרים ולר' יוסי דוקא לעצמו מפר לאחרים אינו מפר דהא הוא דאיכא בין עינוי נפש ודברים שבינו לבניה כדאמר בריש פרקין. **ת"ש דא"ר יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש** - ואם איתא דלר' יוסי אפי' משום דברים שבינו לבניה אינו מפר ה"ל למימר לא יפר מדקאמר אין אלו נדרי עינוי נפש משמע אבל דברים שבינו לבניה הויין. **רב אדא בר אהבה אמר מפר** - דאיכא קפידא לבעל בהכי.

דף פא.ב.

שמת בעפר פיר - בעפר חפירתו שהוא דר בו תמיד שמתוך שהוא רגיל שם אינו נתקל בעפר של אותה גומא כך זה מתוך שהוא רגיל אינו חושש שמא תקשר לו נימא אם לא תרחץ. **תניא כוותיה דרב אדא בר אהבה וכו'** - מפר

בין בינו לבינה כגון דאמרה קונם פירות בעלה עליה ובין בינה לבין אחרים שאסרה פירות אחרים עליה. **קונם שאני עושה לפי אבא וכו'** - מפרש ואזיל דברים שאין בהם עינוי נפש ובינה לבין אחרים ומפרש לה מקמי בינו לבינה משום דבבינו לבינה איכא פלוגתא דזימנין מפר וזמנין אין צריך להפר. **שלא אתן תבן לפני בהמתך ולפני בקרך אין יכול להפר** - משום דלא משעבדא ליה ואע"ג דבפרק אע"פ אסיקנא דכופה ליתן תבן לפני בהמתו התם מיירי בשלא הכניסה לו ארבע שפחות דקיימא לן התם דיושבת בקתדרא ואינה חייבת לו בדברים הללו אפ"ה נדרה שלא אציע לך מטתך וכו' אין צריך להפר משום דקיימא לן התם אפילו הכניסה לו כמה שפחות מחוייבת בהכי לפי שהדברים הללו מביאין לידי קירוב הדעת. **ר"ג אומר יפר** - אע"ג דלא חייל נדרה אפ"ה צריך להפר מדרבנן שלא תקל בנדריים ותעבור על בל יחל והא אסמכתא בעלמא הוא. **דבר אחר לא יחל דברו מכאן לחכם שאין מתיר נדרי עצמו** - וכדדרשינן הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו וקשה בעיני מאי ד"א דהא ר"ג דאמר יפר משום לתא דבל יחל קאמר ולא מדרשא דקרא ומאי דבר אחר ונראה בעיני דר"ג דאמר יפר דברו קדריש דאפי' מידי דלא מיקרי נדר אלא דבר בעלמא אמר קרא דלא יחל דנהי דלא לקי עליה אפ"ה כיון דאפשר בהפרה בלא הפרה לא יחל והיינו דקאמר דבר אחר דההוא דברו גופיה דדריש ר"ג להכי למידי אחרינא מדריש דחכם אינו מתיר נדרי עצמו ומדברו הוא דמשמע לן הכי. **מאן שמעת ליה דאמר שלא אכחול ושלא אפקוס דברים שבינו לבינה הוי ר' יוסי** - דאילו לרבנן משום נדרי ענוי נפש הוא דמפר. **משום שנאמר לא יחל דברו מני ר"ג היא** - דדריש דברו לומר דאפי' מידי שאינו נדר גמור אלא דבור בעלמא אפ"ה לא יחל כדי שלא ינהוג קלות ראש בנדריים גמורים הכא נמי כיון שנהגו איסור בדברים המותרין הוה ליה לגבייהו כדברים האסורים, ומכאן היה אומר ה"ר יהודה הכהן ז"ל שאם נהג אדם שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בזמן מיוחד ושוב רוצה לשתות יין או לאכול בשר באותו הזמן צריך היתר, מתני' בנגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדריים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים. **וגרסי' בירושלמי (פ"י ה"י)** - נדרה אשה ושמע בעלה ולא הפר לה פשיטא שאינו מפר לה לענין הבעל מהו שיפר לה לענין הזקן מה אנו קיימין אי בנדריים שבינו לבינה נדרי עצמו הן אלא כינו קיימין בנדריים שבינה

לבין אחרים ולא ר' יהודה היא תנינן בשם ר"י ר' חייא תנא לה בשם חכמים
ופסק הרמב"ן ז"ל כר' יהודה מדתני לה ר' חייא בשם חכמים וכתבתי מזה
בפ"ק בס"ד. **ירושלמי** - קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לזקן שיש שם
הנאת בני עירי עלי נשאל לזקן שיש שם. **בעא מיניה רבא מרב נחמן תשמיש**
המטה לרבנן ענוי נפש הוא - ונפקא מינה דמפר בין לעצמו בין לאחרים או
דברים שבינו לבינה הוא ולעצמו מפר לאחרים אינו מפר. **נטולה אני מן**
היהודים - שאסרה הנאת תשמישם עליה. **אמאי תהא נטולה מן היהודים** -
דאם איתא דתשמיש ענוי נפש הוי מהניא הפרתו בין לעצמו בין לאחרים.
לרבנן תבעי לך - משום דנטולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה ולדידיה
ודאי לא הוי ענוי נפש וכדתניא בברייתא דלעיל. **כוליה פירקין ר' יוסי היא** -

דף פ.ב.א

כולהו סתמי דהאי פירקא ר' יוסי קתני להו, דכיון דקתני ר' יוסי אומר אין
אלו נדרי עינוי נפש ואיהו גופיה אמר אלו הן נדרי ענוי נפש למה לי למיתנא
תו הרי זה יפר דברי ר' יוסי אלא לאשמועינן דכוליה פרקין ר' יוסי היא ואכתי
לרבנן תבעי לך דדלמא תשמיש ענוי נפש הוא ומפר בין לעצמו בין לאחרים.
ולענין הלכה - כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא ואינו מפר אלא
משום דברים שבינו לבינה ואיכא מ"ד דנהי דלא אפשיטא הכא אפ"ה
אפשיטא לה ממימריה דשמואל דאמר בסמוך אבל הנאת פלוני עלי מפר ואי
מהא לא אריא דכי קאמר מפר דברים שיש בהן ענוי נפש קאמר ואכתי מצין
למימר דתשמיש המטה אין בו עינוי. **אמר שמואל משמיה דלוי כל נדרים**
בעל מפר לאשתו - והוא דהו נדרי ענוי נפש. **חוץ מהנאתי על פלוני** - דהא
לא הוי לה עינוי נפש. **אבל הנאת פלוני עלי מפר** - דכיון דאית בה עינוי נפש
אע"פ שלא נדרה אלא מאחר יפר. **יביא ממדינה אחרת** - אבל פירות אותה
מדינה מיתסרי עלה ואינו יכול להפר וכ"ש באומרת הנאת פלוני עלי שאינו
יכול להפר. **דקאמרה שתביא אתה** - כגון דקאמרה פירות מדינה זו עלי אם
תביאם אתה אבל כשיביאם אחר לא אסרתם עליה וכיון דיש לה תקנה
באותן פירות של אותה מדינה ע"י אחר לא דמי להנאת פלוני עלי דלית לה
תקנה ליהנות מאותו פלוני וכ"ת א"כ הוה ליה למיתני יביא לה אחר מפירות
אותה מדינה איכא למימר דמש"ה קתני יביא לה ממדינ' אחר' משום שאם
לא היתה לה תקנה ע"י בעל אע"ג דאית לה תקנתא ע"י אחר מפר דהא רישא

דאמרה קונס פירות עולם עלי דקתני הרי זה יפר באמרה שתביא אתה מתוקמא דומיא דסיפא ואפ"ה אע"ג דאית לה תקנתא ע"י אחר כיון דלית לה תקנתא ע"י בעל קתני הרי זה יפר משום דה"ל כאומרת הנאת פלוני עלי ומש"ה קתני סיפא יביא לה ממדינה אחרת לומר דטעמא דמצי מפר ברישא ליתיה בסיפא דאילו רישא משום דלית לה תקנה ע"י בעל מצי מפר אבל בסיפא כיון דאית לה תקנה ע"י בעל לא יפר. **תא שמע מסיפא וכו' ה"נ דאמרה ליה שתביא אתה** - ומש"ה כיון דאפשר לה לאתהנויי מפירות ההוא חנווני גופיה ע"י אחר ואיהו נמי מצי מייתי לה מדוכתא אחרינא אין יכול להפר. **ואי אמרת דאמרה ליה שתביא אתה אמאי יפר** - הא מצי לאתהנויי מההוא חנווני ע"י אחר אלא מדסיפא דקא מייתא היא הוי רישא נמי דקא מייתא היא כך היא עיקר הגירסא וה"פ מדסיפא דקתני הרי זה יפר מתוקמא ע"כ שאסרה עליה פירותיו אפי' היכא דקמייתא היא דאי לא אסרינהו עילוח אלא היכא דקמייתי להו בעל אמאי יפר אלא ודאי בכל ענין אסרה על עצמה רישא נמי דקתני פירות חנווני זה עלי אין יכול להפר בההוא גוונא נמי מתוקמא ואפ"ה קתני אין יכול להפר דהא ליכא מידי בין רישא לסיפא אלא דברישא מיירי שלא היתה פרנסתו ממנו בלבד וסיפא קתני אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו ואיכא נסחי דגרסי אלא מדסיפא דלא מייתי בעל הוי רישא דקא מייתא היא והכל הולך לטעם אחד דה"ק מדסיפא ע"כ מיירי דמתסרא אע"ג דלא מייתי להו להנהו פירות בעל רישא נמי מיירי בההוא גוונא גופיה דאע"ג דמייתי להו היא גופה מתסרו עלה ואיכא תו נסחי אחרינא דגרסי מדסיפא דקא מייתי בעל הוי רישא דקא מייתי איהי וה"פ מדסיפא ע"כ בשאי אפשר לה ליהנות מאותן פירות אלא ע"י בעל כגון שאין החנווני רוצה להקיפה ע"י אחר אלא לו ובכה"ג אי אפשר לה ליהנות מן הפירות אלא אם תעבור על נדרה וע"כ לדידך דמוקמת ליה בדאמרה ליה שתביא אתה בכי ה"ג עסקינן דאי לא אמאי יפר רישא נמי דקא מייתא איהי דרישא נמי ע"כ דומיא דסיפא היא בשאי אפשר לה ליהנות אלא באיסור כגון שנדרה הנאת פירותיו ואפי' תקנס היא בעצמה וכל הנסחאות עולות לטעם אחד אלא דנסחא קמייתא מיחוורא טפי. **אלא רישא אין יכול להפר ודקמייתא היא** - כלומר אין ודאי קושטא קאמרת דרישא מיתוקמא בשאסרה עליה פירותיו של אותו חנווני אפי' כשתביאם היא ומיהו לא קשיא לשמואל דמתני' כולה ר' יוסי היא ולר' יוסי אין הכי נמי דאינו יכול להפר משום נדרי עינוי נפש

ושמואל דאמר מפר סתמא ואפילו משום עינוי נפש משמע כרבנן ס"ל,

דף פ.ב.

והאי דאצטריך למימר הכא דאמר רב הונא כוליה פירקא רבי יוסי היא לאו משום הא מתניתין גופא דבהא הא מסיים בה דברי ר' יוסי אלא משום דחש הש"ס דילמא הוה פריך ליה מאידך מתניתין דקתני קונם שאני נהנית לבריות אינו יכול להפר וסתמא קתני ולא מפרש בה דברי ר' יוסי להכי הקדים ואמר ליה דכולה פרקין ר' יוסי היא וליכא למיפרך מינה כלל דשמואל דאמר כרבנן והאי דאיצטרכינן נמי לאורוכי ולמימר ומאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש אבל מפר משום דברי שבינו לבינה אע"ג דלפרוקה לשמואל לא הוה מצטריך לן אלא למימר דהא מני ר' יוסי היא ושמואל דאמר כרבנן היינו טעמא משום דאם איתא דלר' יוסי לא מצי מפר אפי' משום דברים שבינו לבינה ליכא למימר דליהוי לרבנן נדר שיש בו עינוי נפש דהא ארחץ ולא ארחץ דלרבנן הוי עינוי נפש לרבי יוסי הוי דברים שבינו לבינה משום הכי אמרי' דלר' יוסי נמי דברים שבינו לבינה הויין הלכך שפיר מצינן למימר דלרבנן מפר משום ענוי נפש. **וכיון דאסיקנא** - דשמואל דאמר כרבנן נקטינן כותייהו ואע"ג דכולה פרקין רבי יוסי היא לאו סתמי נינהו דכיון דקתני תנא דברי ר' יוסי יתירא הוה ליה כאילו תנן בהדיא בכולהו מתניתין אמר ר' יוסי וכן דעת הרמב"ן ז"ל וכבר כתבתי זה למעלה נדרים (דף פא) אבל אחרים אומרים דלמסקנא שמואל כר' יוסי מתוקמא והכי קאמר מתני' רבי יוסי היא ומאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש אבל משום דברים שבינו לבינה מפר ושמואל נמי משום דברים שבינו לבינה אומר דמפר וכרבי יוסי ולא נהירא דאם כן לא הוי לן למימר מתני' ר' יוסי היא דאמר רב הונא כוליה פירקין ר' יוסי דכיון דאמרי' דמתניתין דקתני לא יפר משום נדרי עינוי נפש קאמר ושמואל דאמר מיפר משום דברים שבינו לבינה בהכי סגי לן לפרוקה לדשמואל ומאי איכפת לן תו מתניתין מני אלא ודאי כדאמרן. **אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי ככרות** - כגון דאמרה שתי ככרות אלו עלי באחת מתענה שהיא פת נקיה ובאחת אין מתענה שהיא פת קיבר מתוך שהוא מפר למתענה מפני שיש בה עינוי נפש מפר לשאין מתענה אע"פ שאין בה עינוי נפש דכיון דשתיהן דבר אכילה מפר לשאין מתענה בגררא דמתענה ואפי' הפר סתם כל הנדר מופר. **ורב אסי אמר רבי יוחנן מפר למתענה ואין**

מפר לשאין מתענה - משום דלית ליה הך גררא הלכך אפי' הפר בפירוש למתענה ואין מתענה אינו מופר לשאין מתענה כך פירשו רבותי ולא ראיתי לאחד מהם בגררא דשמואל טעם למה ונראה בעיני דשמואל ורבי יוחנן בהכי פליגי משום דקרא כתיב ואישה יפרנו ומפקינן מהאי קרא לקמן נדרים (דף פז) דצריך הבעל שיפר כל הנדר דיפרנו כוליה משמע ואם הפר מקצתו אפי' מה שהפר אינו מופר שכך היא עיקר הגירסא בהיא שמעתא דלקמן וכמו שנכתוב עליה בסייעתא דשמיא משום הכי קאמר דכיון שנדרה משתי ככרות הרי כנדר אחד וא"א לו להפר לחצאין דיפרנו כתיב משום הכי מתוך שהוא צריך להפר ויכול להפר למתענה משום עינוי נפש מפר ג"כ לשאין מתענה דאי אמרת לא מצי מיפר נמצא שאף הפרתו למתענה אינו כלום וכיון דרחמנא יהיב ליה רשותא להפר נדרים שיש בהן עינוי נפש על כרחיך מפר אף בשאין מתענה דמתענה בשאין מתענה תליא ואי אמרת לא מצי מפר איכא עינוי נפש ורב אסיאמר ר' יוחנן מפר למתענה ואין מפר למה שאין מתענה דסבירא ליה דנהי דיפרנו אמר רחמנא דמשמע כוליה ולא פלגיה היינו לומר שצריך להפר כל הנדר שהוא יכול להפר דיפרנו דקרא אענוי נפש קאי הילכך כל שהפר כל מה שיש בו עינוי נפש בהכי סגי ויפרנו קרינן ביה ומשום הכי מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה וכי תימא א"כ דסבירא ליה לשמואל דיפרנו אכולה נדר קאי ואפי' להיא פלגא דליתיה מהנהו גווי דמצי בעל מפר וכדכתיבנא תקשי ליה מתניתין דתנן (לקמן נדרים צ) נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים ואמאי נימא כיון דיפרנו אמר רחמנא מתוך שמפר חלקו מפר נמי חלק היהודים דבלאו הכי לא אפשר איכא למימר דאפשר דסבירא ליה לשמואל דיפרנו דמשמע כוליה ולא פלגיה בעינוי נפש בלחוד הוא דכתיב ולא אשכחן ליה בדברים שבינו לבינה ובמתניתין דלקמן ובברייתא דמייתי עליה בגמרא בנדרי עינוי נפש נקיט לה ולא בדברים שבינו לבינה ומילתא דשייכא בטעמא היא דנדרי עינוי נפש משום קפידא דידה הוא דמצי מפר דעינויא גבה היא ומשום הכי אינו בדין שיפר לחצאין דהא מעני ליה טפי אבל דברים שבינו לבינה משום קפידא דבעל הוא הלכך במאי דלא קפיד לא קפיד ובמאי דקפיד שרי וזיל אדנפשיה כן נראה - בעיני. **איתיביה האשה שנדרה בנויר וכו'**

הרי זו סופגת את הארבעים - מפרשינן במסכת נזיר (כא) דמשום גררא דסיפא נקטה. **דלמא מיין דאית לה צערא הפר לה וכו'** - והאי דאמר' דלמא לאו דווקא דאפילו הפר לה בהדיא מזג וחרצן לר' יוחנן דאמר אין מפר לשאין מתענה לא מהני משום טעמא דכתיבנא. **ותספוג את הארבעים** - ואם איתא דהכי הוא ה"ל לתנא לאשמועינן הך רבותא דאפי' הפר לה בעלה סופגת ואפילו בזג וחרצן. **אמר רב יוסף אין נזירות לחצאין** - דכיון דלא משכחת נזירות שלא יחול אף על זג וחרצן כי אמר רחמנא יפרנו דמשמע כוליה על כרחין אפילו על זג וחרצן קאמר. **אמר ליה אביי הא קרבן לחצי נזירות איכא** - בתמיה דמדקאמר' אין נזירות לחצאין ולא קאמר' אין חצאין בנזירות משמע דבנזירות עצמו הוא דליכא חצאין הא יש קרבן לחצי נזירות כגון שנדרה ומנתה ט"ו יום והפר לה בעלה ונמצא מבטל ט"ו יום הבאים אבל ט"ו יום שמנתה כבר לא נעקרו דקיימא לן בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר כב) דבעל מיגז גייז ומתמה אביי היאך תביא קרבן על מקצת מנין. **אלא אמר אביי אין נזירות לחצאין ואין קרבן לחצאין** - כי היכי דאין נזירות לחצאין שאי אפשר להפר מקצתו דהיינו יין ותאסר עדיין בזג וחרצן הכי נמי אין קרבן לחצאין דכל שהפר לה הבעל בתוך מנין נזירותה ונתבטל מנין אותן ימים הבאים שוב אינה מביאה קרבן בשביל מקצת מנין נזירות שמנתה כבר שלא אמרה תורה להביא קרבן לחצאין אלא על מנין נזירות שלם. **מיתיבי האשה שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה** - כלומר שנטמאת כבר קודם הפרשתה של בהמה דכיון דקתני מביאה חטאת העוף ממילא משמע דנטמאה שאין נזיר מביא חטאת העוף אלא על עסקי טומאה והא דקתני והפרישה בהמתה היינו לאשם שכן נזיר טמא מביא בהמה לאשם ולרבותא נקטה לומר שאע"פ שהפרישה בהמתה קודם הפרה אפי' הכי אין מביאה עולת העוף משהפר לה ואי אמרת אין קרבן לחצי נזירות שמנתה כבר שכיון שלא השלימה מנין שלם אף מה שמנתה לא חשיב ולא מקרי נזירות אם כן אמאי מביאה חטאת העוף על טומאה שאירעה לה והא לא מקריא נזירות כלל. **אלא מאי יש קרבן לחצי נזירות שלש בהמות בעיא לאתויי** - אם לא נטמאת דהיינו חטאת עולה ושלמים והשתא שנטמאת יש לה להביא אשם ועולת העוף וחטאת העוף אי נמי אפי' נטמאת בעיא לאתויי שלש בהמות דכיון דבעל לאו מיעקר עקר אלא מיגז גייז מהפרה ואילך נמצא דחצי מנין נזירות שמנתה במקומו עומד ואי סלקא דעתך יש קרבן לחצי נזירות היה לה

להביא קרבנות של נזירות דטהרה אחר שתטהר כדאמרינן בנטמא אחר מלאת. **משום דחטאת העוף אתיא על הספק** - וכיון דקיל כולי האי דעל הספק נמי באה ואינה נאכלת אתיא נמי לחצי נזירות. **איתיביה** - לר' יוחנן פריך דאמר אין מפר לשאין מתענה. **האשה שנדרה בנזיר ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה אין מביאה עולת העוף** - דאין קרבן לחצי מנין של נזירות דכיון דהפר לה בטלו כל דיני נזירות מכאן ואילך.

דף פג.ב

טומאת מת דלית לה צערא לא הפר לה - ונמצא שאפילו לאחר ההפרה היא מוזהרת על הטומאה וכיון שכן לא מיקרי לגבי טומאה חצי מנין של נזירות שהרי חייבת היא להשלים כל מנין נזירותה בטהרה אלא ודאי משמע דמתוך שמפר לין שמתענה בו מפר לטומאה שאינה מתענה. **אמרי טומאת מת נמי אית לה צערא** - האי דפריק ליה הכי ולא פריק אין נזירות לחצאין כדפריק לעיל משום דטומאה אינה תלויה בנזירות דאשכחן נזירות בלא טומאה שהרי נזיר שמשון אסור ביין ומטמא למתים כדאיתא פרק קמא דמס' נזיר (ד) וכיון דלא תליא טומאה בנזירות אפשר נמי דאיתא לאיסור טומאה בלא איסור שאר דיני נזירות אי נמי דקושטא דמילתא בעי לתרוצי דלא כדקסלקא דעתא דאין בטומאת מת צער דליתא אלא צערא אית לה ונ"מ שאם נדרה שלא תלך לבית האבל בעלה מפר לה משום עינוי נפש. **מתני'**. **קונם שאני נהנית לבריות** - מה שאני נהנית מן הבריות יהא עלי כקונם. **אינו יכול להפר** - דאע"ג דאמר שמואל הנאת פלוני עלי יפר הא אסקינן עליה דשמואל כרבנן סבירא ליה דמיקל בעינוי נפש וכולה פרקין רבי יוסי. **ויכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה** - דכיון דכתיב בהו תעזוב יתירה ולא כתיבא בהו נתינה לית בהו טובת הנאה לבעלים הלכך כי שקלה לקט שכחה ופאה אינה נהנית משל בריות ובגמרא מפרש למתני'. **גמ'**. **אלמא אפשר דמתונה מדיליה** - קא סלקא דעתך דסיפא דקתני יכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה לאו סיומא דרישא וטעמא דידה היא דמשום הכי אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה דאם איתא הוה ליה למתני הכי מפני שיכולה ליהנות ועוד דאם איתא דבעל בכלל בריות הוא היכי קתני דמפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אין יכול להפר וכי בעל וכולהו בריות גריעי מחנווני שלא היתה פרנסתו אלא ממנו דאמרינן לעיל יפר אלא

ודאי כי קתני אין יכול להפר היינו טעמא משום דאפשר דמתזנה מבעלה דבעל לא הוי בכלל בריות הלכך לא מקרי עינוי נפש ולא יפר וכי תימא אכתי היכי אתיא שפיר דהא ודאי בעל אין פרנסתו אלא מן הבריות והווי להו בריות כחנווני שאין פרנסתו אלא ממנו דאמר יפר לאו קושיא היא דהתם אסרה לה לפירות חנווני אפילו בזמן שיביאם לה בעל וכדאסיקנא לעיל הלכך יפר אבל הכא לא אסרה אנפשה פירות הבריות אלא הנאת הבריות הלכך כל היכא שהבעל לוקח אותם מותרת בהן שאינה נהנית מן הבריות אלא מן הבעל. **אימא סיפא יכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה** - אבל מן הבעל לא אכלה דאי אכלה מבעל היכי מותרת בלקט שכחה ופיאה דהא לאו עניה היא. **אמר עולא לעולם בעל לאו בכלל בריות הוא ועוד אין יכול להפר מפני שיכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופיאה** - פירוש לעולם בעל לאו בכלל בריות הוא ומשום הכי אין יכול להפר דהא מתזנה מיניה דבעל ועוד דאפי' בעל עני הוא אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה ומבעל נמי לא מתסרא דאי מתסרא ביה משום שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה בלחוד לא אמרינן דלא יפר דלא גרעי בריות ובעל מחנווני שלא היתה פרנסתו אלא ממנו דקיימא לן יפר. **רבא אמר לעולם בעל בכלל בריות הוא** - ומה טעם קאמר מה טעם אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות מלקט שכחה ופיאה סבירא ליה לרבא דאף על גב דלא קתני מפני שיכולה ליהנות ממילא משמע דמה טעם קאמר וקשיא טובא ולרבא מי גרעי בריות ובעל מפירות חנווני שאין פרנסתו אלא ממנו דקתני יפר משום עינוי נפש ואפילו לר' יוסי ותירץ הר"מ בר שניאור זכרונו לברכה דהכא בשלקטה לקט שכחה ופיאה ויכולה היא ליהנות ממנו וכדקתני יכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופיאה והלכך לא יפר ולעיל בשנדרה בימות הגשמים שאי אפשר לה ללקט ומשום הכי יפר. **רב נחמן אמר לעולם בעל לאו בכלל בריות הוא** - ומשום הכי לא יפר שאם לא היתה יכולה ליהנות ממנו אע"פ שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה עינוי נפש הוי ומפר והכי קתני נתגרשה יכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה דלית בהו טובת הנאה דעזיבה כתיבא בהו וקא משמע לן דלכשנתגרשה יחזור הבעל להיות בכלל איסור הבריות ואין לה ליהנות אלא בלקט שכחה ופיאה כך פירשו הראשונים זכרונו לברכה וכן הוא בחדושי הרשב"א זכרונו לברכה בשם התוספתא. **ואני אומר דאם איתא דהכי פירושא** - הא דגרסינן בירושלמי

דף פ.ד.א

דנודר מיורדי היס לאחר שלשים ויש כאן אדם שבשעת נדרו הוא מיורדי היס ולאחר מכן קודם שלשים יום נעשה מיושבי יבשה דתלי ליה האי דינא בפלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא ולדידן קי"ל כר' עקיבא אסור בו כיון שהיה מיורדי היס בשעת נדרו וכדכתיבא הא ירושלמי בהלכות הרמב"ן ז"ל בפרק ארבעה נדרים וכדכתיבנא לה נמי לעיל נדרים (דף ל) וכיון דתלי ליה להאי דינא בפלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא מיניה דכי היכי דבאותן שהיו בשעת נדרו יורדי היס ואח"כ נעשו יושבי יבשה אסור לר' עקיבא ומותר לרבי ישמעאל הכי נמי כי הוי איפכא דהיינו באותן בני אדם שהיו בשעת נדרו יושבי יבשה ולאחר מכן נעשו יורדי היס אסור לר' ישמעאל ומותר לר"ע ולפום האי פירושא דפרשי' לא אתי האי ירושלמי כגמרא דילן דהא הכא מסקינן דנהי דבעל לאו בכלל בריות בשעה שנדרה אפי' הכי כשנתגרשה אסורה בו מפני שחזר להיות בכלל בריות אלמא לאו בתר אמירה בלחוד אזלינן וכי תימא רב נחמן מוקי לה למתני' כר' ישמעאל דאזיל בתר שעה שהנדר חל בה ומש"ה קתני דנתגרשה אסורה ליהנות מבעלה ליתא דהא סתם לן תנא בהאי פירקא כר"ע דתנן לקמן אמרה הריני נזירה לאחר ל' יום אע"פ שנשאת בתוך שלשים יום אין יכול להפר אלא ודאי כי קתני דנתגרשה אסורה לבעלה אפילו רבי עקיבא מודה בה הלכך להאי פירושא גמרא דילן לא אתי כירושלמי ונראה לי דליכא למיסמך בהא אגמרא דבני מערבא כיון דגמרא דילן פליגא עלה דלפום גמרינן אסור בין בבני אדם שהיו בכלל לשונו בשעת הנדר בין בבני אדם שהיו בכלל לשונו לאחר מכן וסבריה דר' עקיבא לא קשיא אהא מלתא כלל משום דהא מילתא תליא בלשון בני אדם ובגמרא דילן סברינן דבכלל לשון בני אדם כולהו בכלל ור"ע במילתיה בתר דרשא דקראי דייק ליה הכי דלא שייך התם לשון בני אדם כלל ובירושלמי לא סברי הכי אלא סברי דהנודר מיורדי היס ודאי להנהו דהוו יורדי היס בשעת עיקר נדרו קא מכיין ומש"ה לית ליה למידק אלא לידע איזו שעה הוא עיקר נדרו אם שעת האמירה או שעת החלות ומש"ה אמרינן התם דתלי בפלוגתא דרבי ישמעאל ור' עקיבא, האי הוא פירושא דירושלמי ומאן דלא מפרש ליה הכי לא סבר ליה מידי ובגמרא דילן סברינן דלא תליא בהא מלתא כלל אלא בלשון בני אדם שכולן בכלל וברייתא דמייתנין בפ"ק דב"ב דייקא נמי הכי

דתניא התם (דף ח) המודר הנאה מאנשי העיר ובא אדם אחד ונשתהא עמם כל ששהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו ומדקתני לה סתמא משמע ודאי אפילו בא לעיר אחר שנדר אסור בו וכ"כ הרמב"ם ז"ל סתם בפ"ט מהלכות נדרים (הלכה יז) כן נ"ל, ואפשר שהרמב"ן ז"ל לא חלק ולא הביאו בהלכותיו אלא ללמוד ממנו שאסור בבני אדם שהם בכלל לשונו בשעת אמירה אע"פ שאינן בכלל לשונו בשעת חלות הנדר דהאי דינא ליתיה בגמרא דילן אבל לא לסמוך על הירושלמי בהלכתיה ובטעמיה אי נמי דירושלמי גופיה לאותם בני אדם שהם בכלל בשעת חלות הנדר פשיטא ליה מלשון בני אדם בגמרא דילן אבל דנזיל אף בתר אמירה מפיק מדר"ע.

איתיביה רבא לרב נחמן וכו' נטולה אני מן היהודים - שאסרה הנאת תשמישם עליה ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא למה לה הפרה דהא איהו לא הוי בכלל איסור. שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קא אסרה נפשה - לעולם בעלמא לאו בכלל בריות הוא אבל הכא כשאוסרת עליה הנאת תשמיש ואומרת נטולה אני מן היהודים ע"כ דעתה הוא שיהא בעל בכלל איסורא דאהיתרא קאסרה נפשה דבאיסורא למה לה למיסר כבר אסורה ועומדת וכיון דלית לה היתרא אלא בתשמיש בעלה ע"כ עיקר נדרה הוא לאסור הנאת תשמישו הלכך הכא ודאי ע"כ בעל בכלל בריות הוא ואיכא נסחי דגרסי ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נדרי עינוי נפש הוא ליפר לה לעולם וה"פ אי אמרת בשלמא דבעל בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים בעלה בכלל איכא לפרושי דכי אמרה נטולה אני מן היהודים מתשמיש קאמרה שבאה לאסור תשמיש בעלה המותר לה עם תשמיש כל היהודים ומש"ה יפר חלקו בלבד ואם תתגרש תהא נטולה מן היהודים משום דהוו דברים שבינו לבינה שאינו מפר לאחרים וכדאסיקנא לעיל אלא אי אמרת דבעל לאו בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים אין הבעל בכלל א"כ אי אפשר לומר דמתשמיש קאמרה דהא בלא נדרה נמי מיתסרא בהנאת תשמישם אלא ע"כ נטולה אני מהנאת פירותיהם קאמרה וא"כ נדרי עינוי נפש אינון יפר לה לעולם דהא אסיקנא בריש פירקין דמפר בין לעצמו בין לאחרים דליכא למימר נטולה אני מהנאת פירותיהם של יהודים בעודן שלהן קאמרה אבל אי זבין להו בעל מותרת בהן דא"כ אמאי יפר חלקו ומפרקינן שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קאסרה נפשה דנטולה אני מן היהודים תשמיש משמע ולא הוה הנאת פירות ונהי דבעלמא בעל

לא הוי בכלל בריות הכא הוי משום דמוכחא מילתא דאהיתרא דהיינו תשמיש דבעל קאסרה נפשה. **אין אדם צריך (לתרום תרומת מעשר) [לקרות שם על מעשר עני] של דמאי** - הלוקח מעם הארץ צריך לעשר ולתרום תרומת מעשר ונותנה לכהן ומעשר ראשון גופיה

דף פד.ב.

מעכבו לעצמו אחר שהפרישו שהרי מותר לזרים והמוציא מחבירו עליו הראיה שלא הפרישו עם הארץ אבל מעשר עני אין צריך להפריש דסבירא ליה לרבי אליעזר דאפילו ודאי שלא הפרישו מן הכרי אינו טובל שיהא אוכלו במיתה הלכך אינו מפרישו מספק. **וחכ"א קורא שם** - [דאם] ודאי לא הפרישו הוי טבל ויהא האוכל מן הכרי במיתה אע"פ שמתוקן לגמרי ואין צריך לתקן אלא להפריש מעשר עני הלכך מפרישו מספק דספקו טובל. **קסבר ספקו אינו טובל** - הוא הדין לודאי אלא משום דבספקיה נקטינן נקט ספקו וכיון דספקו אינו טובל קסבר לית בה טובת הנאה דטובת הנאה בטובל ואינו טובל תליא דכתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו ודרשינן דבעתידים לתרום הכתוב מדבר ומדכתיב לא יחלל משמע דטובל [והני] דטבלי תלה הרמתן בבעלים לומר שטובת הנאה שלהם דכתיב את אשר ירימו וכמאן דכתיבא בהו נתינה דמי הלכך דוקא בדטבלי איכא טובת הנאה לבעלים אבל בדלא טבלי לא ומעשר עני למאן דאית ליה ספקו אינו טובל לית ביה טובת הנאה הלכך יכולה ליהנות ממעשר עני דהפקרא בעלמא הוא - ומאן דאמר קורא שם קסבר ספקו טובל דמשום הכי צריך לקרות שם וכל שספקו טובל אית בה טובת הנאה דאיתיה בכלל ולא יחללו את קדשי בני ישראל וגו' הלכך כיון דאית ביה הנאה אסור לאתהנויי דמדידיה מתהני ולא מהפקרא כך פירשו רבותי ולא פירשו פלוגתא דטובל ואינו טובל במאי תליא וראיתי מי שנדחק בפירוש זה הרבה ובעיני נראה דמאן דסבירא ליה אינו טובל היינו טעמא משום דסבירא ליה אי אפשר שיהא הכרי עצמו חמור מפני מעשר עני המעורב בו יותר ממעשר עני עצמו דבשלמא תרומה בדין הוא שתהא טובלת דכיון שהיא עצמה אסורה ראוי הוא שתאסור תערובתה דכיון דעל כרחו צריך להרימה מן הכרי אינה מתבטלת שם ומש"ה אוסרת אבל מעשר עני שהוא עצמו מותר לזרים היאך יהא תערובתו חמור ממנו היינו טעמא דמאן דסבירא ליה אינו טובל ומאן דסבירא ליה טובל מפיק ליה

טובל מדרשא וכדתניא בפרק יש מותרות (יבמות פו) יכול לא יהא חייב אלא על טבל שלא הורם ממנו כל עיקר הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפילו מעשר עני מנין תלמוד לומר לא תוכל לאכול בשעריך ולהלן הוא אומר ואכלו בשעריך ושבעו מה שעריך האמור להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל. **אמר ליה [אביי] זכ"ע ספקו טובל** - [אביי] אתא למדחי פירוקיה דרב יוסף למימר דאכתי קשו מתני' וברייתא אהדדי דכולי עלמא ספקו טובל אבל לא מצינו למימר דכולי עלמא ספקו אינו טובל דאם כן מאי טעמייהו דרבנן דמצרכי לקרות שם. **לא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני** - דודאי מפרשי ליה כיון דלא מפסדי מידי דהא אי בעי לעכובי מפקרי נכסייהו וחזיא להו. **רבא אמר** - רבא אתא לפרוקי מתניתין וברייתא דלא קשיין משום דמתני' מיירי במעשר עני המתחלק בתוך הבית דכיון שבעל הבית מחלקו ונותנו טובת הנאה שלו ומשום הכי לא קתני במתני' ומעשר עני דהא מיתסרא ביה וברייתא מיירי במעשר עני המתחלק בתוך הגרנות שמניחו בגורן וכל הרוצה ליטול יטול והתם בספרי רמי כתיב ונתת ללוי ליתום ולאלמנה וכתוב והנחת בשעריך כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים וה"פ בימות החמה מניחו בגורן וכשמגיעין ימות הגשמים מחלקו בתוך ביתו ואית דמפרשי איפכא בימות הגשמים מחלקו בתוך ביתו והנותר ממנו בימות החמה שאחר ימות הגשמים מניחו בגורן. **אלמא טובת הנאה אינה ממון** - מדקתני דכהנים שנאסרו בהנאתו נוטלין תרומתן. **הא רבי והא ר' יוסי בר' יהודה** - רישא ר' יוסי בר' יהודה דס"ל דטובת הנאה אינה ממון וסיפא רבי דסבירא ליה דטובת הנאה ממון. **משלם לו דמי טבלו** - דמי חולין שבו ודמי תרומות ומעשרות לפי טובת הנאה שיש לו בהן

דף פה.א

דסבירא ליה דטובת הנאה ממון. **אינו משלם אלא דמי חולין שבו** - אבל לא דמי תרומות ומעשרות ואפילו לפי טובת הנאה שיש לו בהן דסבירא ליה דטובת הנאה אינה ממון. **במתנות שלא הורמו קמיפלגי** - דרבי סבר כיון שלא הורמו תרומות ומעשרות הוה להו כחולין שבו דלאו כמי שהורמו דמיין ורבי יוסי סבר כמי שהורמו דמיין ואין לו בהם כלום ומשום הכי אינו משלם אלא דמי חולין שבו. **מה לי הורמו מה לי לא הורמו** - דכיון דטובת הנאה

אינה ממון כי לא הורמו מאי הוי דהא פתיכי ביה תרומה ומעשר שאין לו בהן כלום. **אלא היינו טעמא דרבי** - השתא לא מיבעיא לן אי אית להו לתרוייהו טובת הנאה ממון או אינה ממון ואי אית להו טובת הנאה אינה ממון לרבי יוסי ברבי יהודה ניחא ורבי היינו טעמיה דקנסוהו רבנן לגנב לשלם טובת הנאה של תרומות ומעשרות לבעל הבית ואי סבירא להו טובת הנאה ממון לרבי ניחא ורבי יוסי ברבי יהודה היינו טעמיה דאינו משלם אלא דמי חולין שבו משום דקנסוהו רבנן שלא ישלם לו טובת הנאה שבתרומה ומעשרות. **רבא אמר שאני תרומה** - כלומר כולה מתני' אית לה דטובת הנאה ממון וסיפא ניחא דכהנים אלו יטלו אחרים ורישא היינו טעמא דיטלו בעל כרחו משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים שאי אפשר ליתנה לישראל הלכך כיון (דמיסרה) (מסורת הש"ס: [דאתי למיסרה]) עלייהו שויא עפרא (דאתו) בעלמא דאפקריה לההיא טובת הנאה שיש לו בה. **ומהא שמעינן** - שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרים ליטול אותן בעל כרחו ואינו יכול לעכב אע"פ שיכול לישאל על נדרו כיון דהשתא מיהא הא לא איתשיל מיהו היכא דאיתשיל חייבין לשלם דכיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו כיון דאיתשיל הויין להו הנך פירי כאילו לא אתסרו עליה מעולם וא"ת אם כן היאך יטלו כהנים על כרחו למה לא נחוש דלמא מיתשיל ומתהני מדידיה לאו קושיא היא דהתנן המקדש האשה על תנאי שאין עליה או עליו נדרים ונמצאו עליה או עליו נדרים אינה מקודשת ומדקתני אינה מקודשת משמע שאינה מקודשת כלל ויכולה להנשא לאחר אע"ג דתניא התם הלכה אצל חכם והתירה וכן הוא שהלך אצל חכם והתירו מקודשת אלמא אע"ג דמצי מיתשיל וחיילי קדושי למפרע כל אימת דלא מיתשיל לא חיישינן דלמא מיתשיל הכא נמי דאם איתשיל עבדו כהנים איסורא למפרע כל אימת דלא איתשיל לא חיישינן להכי, הרשב"א ז"ל. **ואני מסתפק בזה** - לפי שמשעה שאסרו על עצמו הפקירו וכל שזכה בו אחר קנה כזוכה מן ההפקר ואע"פ שאיסור שבו הלך ע"י שאלה קנין ממונו של זה אינו בטל שאינו מוצא שאלה בהפקר ומשום הכי יטלו על כרחו דאי לא ודאי כיון דנדרים לאיתשולי עלייהו קיימין דמשום הכי מיקרו דבר שיש לו מתירין בפרק הנודר מן הירק (לעיל נדרים דף נט) חיישינן דלמא מיתשיל וכי תנן אינה מקודשת לא שתהא מותרת לינשא אלא דינא קתני ואפי' תימא נמי דמילתא פסיקתא קתני היינו טעמא משום דבדידה ליכא למיחש דלא מקלקלה נפשה ובדידיה לא אשכחינן

בגמרא אינה מקודשת אבל הוא שהלך אצל חכם והתירו מקודשת לומר
שהיא מקודשת גמורה אבל לא הלך איכא למימר דחיישין כנ"ל. **מתני'.**
קונם שאני עושה ע"פ אבא - מה שאני עושה יהא לפי אבא בקונם. אינו יכול
להפר - דאין אלו נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה. שאני עושה על פיך
אינו צריך להפר -

דף פה.ב.

משום דשעבודי משעבדת ליה ולא כל כמינה דמפקעת ליה לשעבודי. **רבי**
עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו - דקסבר ר"ע דהעדפה
דידה היא וחייל עלה נדרה דהא לא משעבדא ליה ומשום הכי צריך להפר
ומיהו מצי מיפר משום דברים שבינו לבינה ות"ק לא חייש להכי משום
דסבירא ליה דהעדפה נמי דידיה הוי והאי העדפה היינו שתעדיף על מה
שפסקו לה חכמים לעשות לבעלה דהיינו משקל חמש סלעים כדאיתא בפרק
אע"פ (כתובות סד). רבי יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה
לחזור לו - דסבירא ליה לר' יוחנן בן נורי כת"ק דהעדפה נמי דבעל הויא
הלכך משום העדפה אין צריך להפר אלא שמא יגרשנה ויהא הנדר חל
שמשגרשה אינה משועבדת לו למעשה ידיה ותהא אסורה לחזור לו לפי
שנאסר במעשה ידיה ואי אפשר לו לזוהר שלא תטחון ושלא תאפה וכל שאר
מלאכות השנויות במשנתנו שאשה עושה לבעלה ות"ק פליג עליה דר' יוחנן
בן נורי אי משום דלא סבירא ליה דמהניא הפרה לכי מגרש לה אי משום
דנדר גופה כיון דהשתא לא חייל לקמיה נמי לא חייל ופלוגתייהו בהעדפה אי
דבעל הויא אי לא אוקימנא לה בכתובות (דף סו) בהעדפה שעל ידי הדחק
כדאיתא התם. גמ'. אמר שמואל הלכה כר' יוחנן - דאמר יפר. למימרא
דקסבר שמואל אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם - דאי לא כיון דהשתא לא
חייל נדרה לקמיה נמי לא חייל. ורמינהו המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו
עושה ואוכלת - איכא דמוקמי לה בפרק אע"פ (שם כתובות נח) אפי' במעלה
לה מזונות ואפי' הכי הרשות בידה לבטל הקדשו והרי זו עושה ואוכלת מדרב
הונא דאמר התם יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה ומאן
דפליג עליה דרב הונא התם מוקי לה למתני' בשאין מעלה לה מזונות ומשום
הכי היא עושה ואוכלת. והמותר - אם הקדיש מותר מעשה ידיה דהיינו יתר
על חמש סלעים ביהודה כדאיתא התם. ר"מ אומר הקדש - מוקי לה שמואל

התם [במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה] מעה כסף שתקנו לה חכמים תחת מותר ור' מאיר דאמר הקדש לאו מחיים קאמר דהא לית ליה ביה מידי אלא הקדש לאחר מיתה קאמר שהבעל זכה בההוא מותר מדין ירושה וסבירא ליה לרבי מאיר דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. **רבי יוחנן הסנדלר אומר חולין** - דסבירא ליה דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. **וכי תימא כי קאמר הלכה כרבי יוחנן בן נורי על העדפה הוא דקאמר** - במאי דפליג עליה דר"ע דאמר ר"ע יפר משום העדפה דסבירא ליה לר"ע העדפה דידה הויא ואיהו פליג עליה דמשום העדפה אין צריך להפר דהעדפה נמי דבעל היא בהא בלחוד הוא דאמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי אבל במאי דאמר יפר לא סבירא ליה כותיה דודאי לא צריך הפרה דלא חייל נדרא כלל דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. **לימא הלכה כרבי יוחנן בן נורי בהעדפה** - הכי הוה ליה למימר דהלכה כרבי יוחנן בן נורי סתמא לאו בהעדפה בלחוד משמע אלא בעיקר מילתא דאמר יפר. **אי נמי אין הלכה כרבי עקיבא** - והא אתי שפיר דמשמע דלית הלכתא כרבי עקיבא במידי לא במאי דאמר יפר דהא אין צריך הפרה משום דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ולא במאי דקאמר דהעדפה דידה הויא דליתא אלא דבעל הויא. **אי נמי הלכה כתנא קמא** - דאמר אין צריך להפר דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם זהו הפירוש הנכון אף על פי שלא פירש כן רש"י ז"ל בפרק אע"פ. **שאני קונמות הואיל ואדם אוסר פירות חבירו עליו** - מאי קא פרכת מהקדש לקונמות אף על גב דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אדם אוסר דבר שלא בא לעולם דאשכחן מילתא דאיתא בקונמות וליתא בהקדש שהרי אע"פ שאין אדם מקדיש פירות חבירו אדם אוסר פירות חבירו עליו וכיון שכן אדם אוסר נמי דבר שלא בא לעולם דהא פירות חבירו לדידיה כדבר שלא בא לעולם דמי דלית ליה בהו מידי. **אמר ליה אביי בשלמא אדם אוסר פירות חבירו עליו שהרי אדם אוסר פירותיו על חבירו** - אין ודאי קושטא קאמרת דפירות חבירו כדבר שלא בא לעולם דמי מיהו ממקום שבאת דאת לא משכחת בקונמות דאדם אוסר אלא היכא דהוי חד מינייהו ברשותיה או הפירות או האדם הנאסר בהם ומשום הכי אדם אוסר פירות חבירו עליו דנהי שהפירות אינן ברשותו גופיה מיהא ברשותו הוא דכי היכי דאדם אוסר פירותיו על חבירו אע"פ שחבירו אינו ברשותו כיון שהפירות ברשותו דאלמא בחד מינייהו סגי ומהא שפיר איכא למילף דאדם אוסר דבר שלא בא לעולם

דדבר שלא בא לעולם כפירות חבירו דמי. **אלא יאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו** - דומיא דמתניתין שאוסרת מעשה ידיה שלא באו לעולם על בעלה הא לא מצית למיפשט לאיסורא אדרבה ממקום שבאת איכא למילף היתרא שהרי אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו ודבר שלא בא לעולם על חבירו כפירות חבירו על חבירו דמי. **אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהן וכו'** - מתניתין היא דמוקמא בהכי הלכך כיון דידיים איתנהו בעולם צריך להפר. **וכי אמרה הכי קדשי** - בתמיה והא משתעבדין ידיה לבעלה אפילו למאן דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם פריך דכי האי גוונא לא מהני דאפילו איהו לא קאמר אלא באומר בפירוש שיחול אותו דבר באותו זמן שאפשר לו לחול כההיא דתנן לאחר שאתגייר לאחר שיחליץ לך יבמך אבל סתמא ודאי מהשתא משמע, ומפרקין דאמרה לכי מגרשה ומשום הכי מהני שהרי פירשה דבריה שיחול נדרה בזמן שראוי לו לחול. **השתא מיהת לא מיגרשה וממאי דכי אמרה הכי מהניא** - כלומר תירצת למ"ד אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם דבהאי לישנא דקאמרה לדידיה ודאי מהני אבל למ"ד אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אפי' אמרה הכי היכי מהני.

דף פו.א

אמר רבי אילא ומה אילו האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תקדיש מי לא קדשה - הא דפשיטא ליה לרבי אילא דכה"ג קדשה לאו ממתני' וממתניתא שמיע ליה הכי אלא סברא דנפשיה קאמר דודאי קדשה ומדמי ליה הכי דנהי דודאי סבירא ליה דטעמא דקדשה מפני שברשותו היא עכשיו דהא כשמכרתי לך איהו גופיה מודה דלא קדשה אפ"ה סבירא ליה דקונם שאני עושה לפיך להא דמיא דלא דמי לאומר לחבירו שדה שמכרתי לך דלא קדשה משום דבזביני פסיקא מילתא כדאמרין לקמן דגופא ופירא ביד לוקח מה שאין כן אשה דכיון דגופא בידה הוא ומעשה ידיה היא שמזכה בכל יום לבעל כשדה זו שאני מוכר לך עדיף מיניה שבידו להקדיש עכשיו קונם דאשה נמי אית ביה חד צד למעליותא טפי משדה משום דבשדה בין שעת הקדשו לשעה שיחול דהיינו לכשיקחנה יש זמן שהשדה יוצא מרשות מקדיש לגמרי גופא ופירא מה שאין כן גבי אשה שגופה לעולם ברשותה הוא ומשום הכי סבירא ליה דכי היכי דבשדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנו ממך

תקדיש קדשה אשה נמי כי אסרה מעשה ידיה על בעלה לכי מגרשה חייל כך נראה בעיני ואפי' הכי אתקיף ליה רבי ירמיה דלא דמי דדלמא האי צד דאיכא בשדה למעליותא דמצי מקדיש לה מהשתא עדיף טפי מההוא צד דאיכא באשה דגופה בידה הוא דמאי נפקא מינה כיון דלא מציא לאסור שיחול איסורה עכשיו עד שתגרש הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שמכרתי לך לכשאקחנה ממך תקדיש דלא קדשה משום שאין בידו להקדישה עכשיו ואשה נמי דכוותה היא. **מתקיף לה רב פפא מי דמי גבי זביני פסיקא מילתא** - נהי דודאי שפיר קא דחית דליכא למיגמר אשה משדה זו שאני מוכר לך דלא דמיין כדקאמרת אפ"ה מאי דבעית למפשט לאידך גיסא דלא חייל קונם דידה משדה זו שמכרתי לך ליתא דגבי זביני פסיקא מילתא דגופה דשדה ופירא ביד לוקח ומשום הכי לא קדשה אבל גבי אשה כיון דגופה בידה הוא איכא למימר דקדשה ואדרבה איכא למיפשט הכא דקדשה מהאומר לחברו שדה שמשכנתי לך לכשאפדנה ממך תקדיש דקדשה משום דגופא דשדה ברשות מקדיש הוא אשה נמי דכוותה והאי דנקט לכשאפדנה ממך - משום דהקדש דמים הוא זה ואינו מפקיע מידי שעבוד הלכך אין ההקדש חל עד שיפדנה וההיא דאמרינן בפרק האומר משקלי עלי (ערכין כא) גבי המשכיר בית לחבירו והקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש ופרכינן עלה היכי דר ביה במעילה קאי כבר כתבתי בפרק השותפין (לעיל נדרים דף מו ד"ה היכי) דלא קשיא דההיא במשכיר בית סתם היא ולא בית מיוחד ומשום הכי מצי משכיר להקדיש ונותן לו לשוכר בית אחר. **מתקיף ליה רב שישא בריה דרב אידי מי דמי שדה זו בידו לפדותה** - ומש"ה כי אמר לכשאפדנה ממך תקדיש קדשה דכל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי אשה בידה להתגרש בתמיה וכיון שאין בידה שיחול נדרה כשתרצה כי אמרה נמי לכי מגרשה לא חייל ומקשו הכא אשה נמי בידה היא שיחול נדרה כל שעה ושעה שתרצה דהא קיי"ל כרב הונא דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני נזונית ואיני עושה יש לומר דרבי יוחנן בן נורי דאמר יפר לאו משום מה שהאשה חייבת לעשות לבעלה בכל שבוע תחת מזונות קאמר דהיינו משקל חמש סלעים ביהודה שהם עשרה סלעים בגליל דאי משום הני בלחוד ליכא למימר שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור שהרי אפשר לבעל לזוהר ממנה בכך אלא הכא באוסרת כל הנאה שלה על בעלה עסקינן אפילו אותן שבע מלאכות שחייבת לעשות לו דהיינו טוחנת ואופה

ומכבסת וכולהו אינך והיינו דקאמר ותהא אסורה לחזור לו שאינה יכולה לשמשו במלאכות הללו ומהני מלאכות לא כל הימנה להפקיע עצמה שאינן תחת מזונות שתאמר איני ניזונית ואיני עושה הלכך אין בידה להפקיע עצמה מהן שלא תעשה אותן לבעלה אלא לאחר שתתגרש ומשום הכי אמרינן אשה בידה להתגרש בתמיה. **הא לא דמיא** - פירוש אלא אי מדמית לה להא ודאי דמיא לאומר לחברו שדה זו שמשכנתי לך לעשר שנים תקדוש דקדשה אף על גב דאין בידו לפדותה קודם לעשר שנים אשה נמי אף על גב דאין בידה להתגרש קודם אסור. **מי דמי התם קיץ** - גבי שדה איכא קיצותא לפדותה דהיינו לאחר שנים עשר חדש ומשום הכי מצי מקדיש לה מעכשיו הכא לא קיץ גבי אשה לית ליה קיצותא דשמא לא תתגרש הלכך דין הוא דלא ליהוי הקדש כי מגרשה כיון שהקדישה בעודה תחתיו.

דף פ.ו.ב

אלא אמר רב אשי שאני קונמות דכקדושת הגוף דמיין - שהרי הן כקדושת המזבח דכי היכי דקדשי מזבח אין לה פדיון כך אין פדיון לקונם שיהא מותר למי שנאסר עליו וכיון דקונם קדושת הגוף הוא מפקיע מידי שעבוד שהיא משועבדת לבעל וחייל ומשום הכי פסק שמואל כרבי יוחנן בן נורי אע"ג דסבירא ליה לשמואל דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם משום דידי אשה איתנהו בעולם ומציא מקדשא להו בקונם שהוא מפקיע מידי שעבוד ולקמיה פריך אם כן מאי איריא שמא יגרשנה הא מהשתא חייל הקדש. **דאמר רבא הקדש** - כגון עשה שורו אפותיקי לבעל חובו והקדישו אחר כך למזבח מפקיע אותו הקדש שעבוד המלוה וגובה חובו ממקום אחר והוא כשר לקרבן ולא הוי גזל כיון דלא הוה קני ליה אלא לגוביינא בעלמא ודוקא קדושת הגוף אבל קדושת דמים לבדק הבית לא מפקעא שעבוד כדתנן בערכין בפרק שום היתומים (דף כג) מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים הללו וכו' שאם הקדיש הלוח נכסיו שמוסיף המלוה דינר על הלואתו ופודה את הנכסים מפני מראית העין שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון וגובה חובו כך כתב רש"י זכרונו לברכה בפרק אף על פי אבל רבינו תם זכרונו לברכה חולק עליו שאפילו הקדש דמים מפקיע מידי שעבוד ואין כאן מקום להאריך. **חמץ** - ישראל שעשה חמצו אפותיקי לעובד כוכבים ועבר עליו הפסח איסור חמץ מפקיע שעבוד העובד כוכבים ואסור בהנאה והא דתנן בפרק כל שעה

(פסחים ל) עובד כוכבים שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה מוקמינן לה התם כשהרהינו אצלו שמסרו אצלו במשכון. **ושחרור** - עשה עבדו אפותיקי ושחררו לוח משוחרר ומלוה גובה חובו ממקום אחר. **אי הכי** - דפקע שעבודא דבעל למה לי שמא יגרשנה מהשתא קדיש. **ועוד שמא יגרשנה קאמר** - מהשתא נמי קדיש דקונם מפקיע שעבודה דבעל ולכשתמצא לומר דאלמוה רבנן לשעבודה דבעל בעודה תחתיו דשוויהו כלוקח גמור ולא כמלוה אפ"ה יפר שמא יגרשנה והיינו דהתם פרק אע"פ פריק אלמוה רבנן לשעבודה והכא לא אזכר ליה אלא ועוד שמא יגרשנה קאמר ודא אחת היא וא"ת ואי אלמוה רבנן לשעבודה דבעל דלא ליחול השתא הדרא קושיין לדוכתה כיון דהשתא לא חייל לקמיה היכי חייל דהשתא מיהת לא מיגרשא וי"ל דכיון דמדינא חייל אי לאו דאלמוה רבנן לשעבודה כי אלמוה הני מילי דכל היכא דקיימא קמיה לא ליחול אבל נתגרשה כאילו חייל מעיקרא דמי כיון דמדינא ראוי לחול. **מתני'**. **נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו** - שאמרו לו שבתו נדרה ומתוך כך הפר או קיים. **וסבור שנדרה בקרבן** - שאמרו לו שאסרה עליה דבר אחד ואמרה שיהא כקרבן. **הרי זה יחזור ויפר** - דהקמה או הפרה קמיינתא כיון דבטעות הוי לא מהני ולא מידי והכי איתא בתוספתא (פ"ז) בהדיא שאם הקים בטעות יכול להפר דתניא התם נדרה אשתו וקיים לה וסבור בתו נדרה בתו וקיים לה וסבור אשתו נדרה הרי זה יפר וכו'. **גמ'**. **למימרא דיניא אותה דוקא הוא** - דכיון דכתיב אותה משמע שיפר לשם אותה שנדרה ולא שיטעה באשה אחרת וקשה לי כיון דמאותה מפיק לה תינח בהפרה דכתיב אותה אבל בהקמה מנלן האי דכתיבנא במתני' ואיתיה בתוספתא וכ"ת כיון דהקמה והפרה איתקיש וכדאמרי ליה רבנן לר' אליעזר בפירקין דלעיל נדרים (דף עה) אמרו לו אישה יקימנו ואישה יפרנו את שבא לכלל הקס בא לכלל הפר ור' עקיבא נמי לקמן נדרים (דף פז) מקיש הפרה להקמה מה הקמה ממנו אף הפרה ממנו וכיון דאית לן בהפרה דאותה דוקא כמאן דכתיב בהקמה דמי לא ניחא לי דאפילו למאן דמקיש לאו לכל מילי איתקוש אלא דוקא למילי דמשתמע מהאי קרא גופיה דאישה יקימנו ואישה יפרנו דהא אמרינן לעיל חומר בהקם מבהפר קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר ואי לכל מילי איתקוש אמאי אלא ודאי אפילו למאן דמקיש לא איתקיש אלא במילי דההוא קרא גופיה דלאו היקשא הוא אלא סמיכותא בעלמא דאישה יקימנו

ואישה יפרנו וכיון שכן תינח בהפרה דכתיב אותה הקמה מנלן ואפשר דלה דכתיב בהקמה כדכתיב כי החריש לה כאותה דמי ומשמע דוקא ומכאן נראה לי להלכה דכי היכי דפשיטא לעיל דבעל אינו מפר לשתי נשיו כאחת דאותה דוקא ה"נ אינו מקיים לשתי נשיו כאחת [דלה] דוקא וכמו שכתבתי למעלה נדרים (עג).

דף פזא

והא גבי קרעים דכתיב על שאול וגו' - והוה לן למימר דעל דוקא שיקרע לשם המת ולא שיטעה באחר ואפ"י הכי תנא אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך נמצא בנו יצא ידי קריעה אלמא על לאו דווקא ה"נ לימא אותה לאו דוקא. **לא קשיא הא בסתם הא במפרש** - הא דתניא אמרו לו מת אביו וקרע יצא לאו דוקא בשאמרו לו בפירוש מת אביו אלא בשאמרו לו (בפ"י) מת וסבור אביו ונמצא בנו ובהא יצא ידי קריעה אבל במפרש שאמרו לו מת אביו וקרע על דעת כן לא יצא דעל דוקא וכי קתני אמרו לו מת אביו לאו דוקא. **והתניא** - בניחותא דדוקא בסתם יצא אבל במפרש לא יצא ומתני' דקתני ה"ז יחזור ויפר במפרש שאמרו לו בפירוש נדרה אשתו ונמצאת שהיא בתו דבכי האי ודאי לא מהניא הפרה. **רב אשי אמר כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור** - רב אשי לא אתא לאפלוגי אהאי דינא דבסתם דודאי מודה ביה דיצא ידי קריעה דהא ברייתא מוכחא הכי בהדיא דבסתם יצא ובכה"ג נמי בנדרים מהניא הפרה והקמה אלא דכי היכי דלא נדחוק נפשין דברייתא דקתני אמרו לו מת אביו לאו דוקא פריק שינויא אחרינא דבמפרש נמי משכחת לה דיצא כל שהודיעוהו שהוא בנו תוך כדי דבור לקריעתו ובכה"ג נמי בהפרה והקמה דמתניתין דקתני יחזור ויפר כשאמרו לו אחר כדי דבור דהפרה ראשונה שהיתה בתו. **והתניא** - בניחותא. **אבל בתוך כדי דבור אין חוזר וקרע** - שאע"פ שבשעה שקרע עדיין לא מת ולא הויה קריעה כלל כיון שמת תוך כדי דבור כמאן דקרע השתא דמי כי קרע נמי בטעות שהיה סבור שמת לו מת אחר א"נ הקים או הפר בטעות כיון שידע תוך כדי דבור מהני. **והלכתא** - תכ"ד כדבור דמי בר ממגדף ועובד עבודת כוכבים ומקדש ומגרש, ובפרק יש נוחלין לא חשיב אלא תרי בר מעבודת כוכבים וקדושין ולא פליגי דמגדף בכלל עובד עבודת כוכבים ומגרש בכלל מקדש דאיתקש יציאה להויה מגדף היינו שאם גדף וחוזר בו תכ"ד לא הויה חזרה ועובד עבודת כוכבים שאם

אמר לעבודת כוכבים אלי אתה וחזר בו לא הויא חזרה ומקדש ומגרש שאם קדש או גירש וחזר בו תוך כדי דבור לא מצי הדר ביה ולא ידענא מ"ש הני ומנא להו לרבנן הכי ונראה בעיני דבשאר מיילי דלא חמירי כולי האי כשאדם עושה אותם לא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיכול לחזור בו תוך כדי דבור אבל הני כיון דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומשום הכי חזרה אפי' תוך כדי דבור לא מהני וראיתי לרבינו משה בר נחמן ז"ל בפרק יש נוחלין שכתב בשם ר"ת ז"ל דתוך כדי דבור כדבור דמי תקנתא הוא דתקון רבנן משום תלמיד הלוקח מקח ופגע בו רבו שיוכל ליתן לו שלום והשוו מדותיהן בכל מיילי בר מהני ולא ניחא לי וכי ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה לעולם בקום עשה בנדריים אלא ודאי כדאמרן. **מתני' אמרה קונם תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים** - אפי' לענבים ואינו יכול לחזור ולהפר. **אינו מופר עד שיפר אף לענבים** - אינו מופר לענבים עד שיפר להם בפירוש אבל לתאנים שהפר מופר לשון אחר אינו מופר כלל אפילו לתאנים שלא כל הימנו להפר מקצתו. **אמרה קונם תאנה שאני טועמת וענבה שאני טועמת הרי אלו שני נדריים** - לאו למימרא שיהא צריך הפרה לכל אחד ואחד בפני עצמו דהא שני נדריים הפרה אחת להן וכדתניא בתוספתא (פ"ו) היו עליה חמשה נדריים הפרה אחת לכולן אלא לומר שאם הפר או קיים אחד מהם יכול לקיים או להפר את השני.

דף פזב.

גמ'. **הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים** - אינו מופר כל הנדר כדאמרינן בהקמה דאם קיים מקצתו קיים כולו אי נמי אינו מופר כלל אפילו לתאנים וכמו שכתבתי במשנתנו. **מה יקימנו ממנו** - דמשמע דבמקצתו דהיינו ממנו הוקם כולו דיקימנו הכי משמע אף יפרנו נמי אע"ג דלא משמע הכי אפ"ה הא איתקוש. **אבל חכמים אומרים מקיש הקמה להפרה מה הפרה מה שהפר הפר** - זו היא גירסת הספרים ולפי זה הא דתנן הפר לתאנים אינו מופר כל הנדר קאמר אבל מה שהפר הופר דאי אינו מופר כלל מאי קאמרי רבנן מה הפרה מה שהפר הופר דמשמע דכ"ע מודו בהפרה ולא איצטריך להו לרבנן אלא לאקשוויי הקמה להפרה דהא בהפרה גופה פליג תנא דמתניתין אלא ודאי לפי גרסא זו משמע דכולהו מודו מה שהפר הופר אבל בתוספתא (פ"ז) לא משמע הכי דתניא התם נדרה מן התאנים ומן הענבים

הפר לתאנים ולא הפר לענבים וחשכה אסורה בין בתאנים בין בענבים אלמא אינו מופר כלל קאמר לפיכך נראה גרסת קצת ספרים עיקר דגרסי הכי אבל חכמים אומרים מה הפרה מה שהפר לא הופר אף הקמה מה שקיים לא קיים וכן גרסת הרב רבינו משה בר נחמן ז"ל בהלכותיו. **אמר רבא ר"ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד** - בפרק שבועת הפקדון היא דתנן התם שבועות (דף לו) היו חמשה תובעין אותו ואמר שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך חייב על כל אחד ואחד ר"ש אומר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד הכא נמי לא חשיבי ליה שני נדרים עד שתאמר שאני טועמת לכל אחד ואחד אבל אם אמרה קונם שאני טועמת לא תאנה ולא ענבה לר"ש נדר אחד הוי ולרבנן הוו להו שני נדרים וכבר כתבתי למעלה בפ' פותחין נדרים (דף סו ד"ה ולענין) דקיי"ל כר"ש. **מתני'. יודע אני שיש נדרים** - שמה שנדרה אשתי הוי נדר גמור אבל איני יודע שיש מפירין, שהבעל מפר שום נדר לא של עינוי נפש ולא שבינו לבינה. **יפר** - לאחר מכן כשנודע לו שהבעל יכול להפר יפר תוך אותו יום שיודע לו דעד ההוא יומא לא קרינא ביה יום שמעו. **יודע אני שיש מפירין** - שיש מקצת נדרים שהבעלים מפירין אותן. **אבל איני יודע שזה נדר** - שזה מאותן נדרים שהבעל מפר. **ר"מ אומר לא יפר** - איכא מ"ד דלא יפר כלל קאמר לא היום ולא אחר שהודיעוהו שהוא יכול להפר היום דלא מקרי יום שמעו שיהא מפר אלא כשהוא יודע שהוא יכול להפר ולאחר שהודיעוהו שהוא יכול להפר נמי לא יפר משום ידיעה קמייתא לגבי שלא יוכל להפר אחר מכאן יום שמעו מקרי וכבר עבר וחכ"א יפר ביום זה דסבירא להו דמקצת ידיעה ככל ידיעה אבל כל שעבר יומו שוב אינו מפר דיומא קמא יום שמעו מקרי לענין שיכול להפר בו ולענין שאינו יכול להפר מכאן ולהבא ואיכא מ"ד דכי אמר ר"מ לא יפר דוקא ביום שלאחריו קאמר אבל בו ביום מפר בידיעה זו דס"ל דכיון שהוא יודע שיש נדרים ויש מפירין ידיעה גמורה מקריא אע"פ שאינו יודע שזה נדר וחכמים אומרים יפר, ביום שלאחריו דסבירא להו דכיון דביומא קמא לא הוה ידע שזה נדר לא מקריא ידיעה. **גמ'. ורמינהו בלא ראות פרט לסומא** - (מי) שהרג את הנפש בשוגג אינו גולה דמדכתיב בלא ראות משמע דכאן הוא בלא ראות אבל במקום אחר יכול לראות. **רבי מאיר אומר לרבות את הסומא** - דכיון דאית ליה מקצת ידיעה שמרגיש הוא כשבא זה אצלו אע"פ שאין לו ידיעה גמורה שאין יכול לכיון מקומו ממש כיון שאינו רואהו אפ"ה הוי ככל ידיעה ולפירושא קמא

דפרישנא במתניתין הכי פריך מדר"מ אדר"מ ומדרבי יהודה אדרבי יהודה דהכא אמר ר"מ בלא ראות לרבות את הסומא אע"ג דלית ליה ידיעה שלימה דקסבר מקצת ידיעה ככל ידיעה ובמתני' תני דאינו יכול להפר בידיעה זו בו ביום אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה והכא אמר ר' יהודה בלא ראות פרט לסומא אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה ובמתניתין אמרי רבנן דהיינו ר' יהודה דהוא בר פלוגתיה דר"מ יפר בו ביום באותה ידיעה אלמא ס"ל דמקצת ידיעה ככל ידיעה ורישא דקתני דיפר ביום שלאחריו לא קשיא דסבירא לן דכל שאינו יודע שיש מפירין אפילו מקצת ידיעה לא הוי ולפירושא בתרא דפרישנא במתניתין ר"מ דאמר לא יפר - ביום שלאחריו קאמר ורבנן דפליגי עליה נמי ביום שלאחריו קאמרי משום דמקצת ידיעה לאו ככל ידיעה דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא

דף פ.ח.א

אדרבה אתי שפיר דהכא והתם סבירא ליה דמקצת ידיעה לאו ככל ידיעה אבל דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דהא ברישא מודה ר"מ דיפר ביום שלאחריו אע"ג דאיכא מקצת ידיעה דהיינו שיודע שיש נדרים אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה דמאי דאמר בסיפא לא יפר היינו משום דכיון שיודע שיש מפירין ידיעה גמורה חשיבא ליה אבל היכא דליכא אלא מקצת ידיעה כרישא לאו כידיעה חשיבא ליה והכא אמר לרבות את הסומא אלמא חשיבא ליה מקצת ידיעה ככל ידיעה וקשה לי מאי קושיא שאני הכא דקראי דייקי הכי וכי תימא הכי פריך נגמר מינה א"כ מאי קא משני רבא הכא מענינא דקרא ונ"ל דסבירא לן דלאו מקרא דייקי הכי ר' יהודה ור"מ דקרא משמע הכי ומשמע הכי אלא מר אמר סבריה ומר אמר סבריה וכל חד מסמיך ליה אקרא באסמכתא בעלמא ומש"ה פריך מינה ומשני רבא דלאו כדקס"ד דבסברא בעלמא תלו אלא הכא מענינא דקרא וליכא למימר נגמר מיניה דנדרים ורוצח לא שייכי כלל ול"ג הכא מענינא דקרא והכא מענינא דקרא דליתיה בעיקר נסחי ולמאן דגריס ליה מעיקרא פרכינן נגמר מינה ומשני דהתם דייקי קראי הכי והכא דייקי איפכא. **הכא מענינא דקרא** - לעולם לית ליה לרבי מאיר מקצת ידיעה ככל ידיעה ושאיני הכא גבי סומא שהרג בשוגג דרבייה קרא בלא ראות פרט לסומא דמשמע שאינו רואה כאן אבל רואה במקום אחר. **וסומא לאו בר מידע הוא** - שאינו יכול לידע ולכוין מקום חבירו

ממש ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא מבלי דעת נפקא ליה הילכך הוה ליה מיעוט אחר מיעוט ואינו אלא לרבות והך סוגיא מיחלפא התם בפרק ואלו הן הגולין. **מתני'.** הנודר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת מעות לבתו - הא דתני מעות משום דאי יהיב לה מזונות אין צריך לומר לה כלום לפי שאין לבעל זכייה בהן והיינו דתנן בפרק אין בין המודר (לעיל נדרים דף לח) וזן את אשתו ולא הצריכוהו לומר ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן משום דכיון דאיהו זנה במקום הבעל לית ליה לבעל שום זכות באותן מזונות שהרי אפי' נתן לה הבעל מזונות הקצובין לה וצמצמה והותירה אין לו לבעל באותו מותר כלום וכדאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כד) בדקמצה מעיסתה כל שכן בשזנה אחר שאין לו לבעל שום זכות באותן המזונות הקצובין לה משום הכי תני והוא רוצה לתת לבתו מעות שיהו מצויין להוציא אותן בחפציה ובכי ה"ג יש לו לבעל זכות בהן וכדאיתא בפ' חזקת הבתים דאמרינן התם ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות נמצא זה נהנה מחמיו שהדירו הנאה לפיכך צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נותנת לפיך ודוקא דאמר לה הני תרי לישני אבל אמר אין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני דמתני' רבי מאיר היא דאמר יד אשה כיד בעלה כדמוקי לה בגמרא וכי תימא אם כן כי אמר לה נמי אלא מה שאת נותנת לפיך אמאי מהני היינו טעמא משום דכיון שאין אשה זוכה בנכסים כלל עד שתתן אותם לתוך פיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן ולפי זה דוקא כי אמר לה מה שאת נותנת לפיך אבל אי אמר לה אלא מה שאת מתכסה וכיוצא בו לא מהני וקני יתהון בעל ואיכא מ"ד דהוא הדין בשיחדן לה לאיזה דבר שיהיה דלא קנה יתהון בעל כיון שאף לה לא הקנה לגמרי אלא לאותו דבר בלבד. **גמ'.** לא שנו אלא **דאמר לה מה שאת נותנת לפיך** - כלומר כלישנא דמתני' דאמר לה תרתי על מנת שאין לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך בכי האי גוונא בלחוד הוא דלא קנה יתהון בעל משום שמה שתוצי עשי לא מהני

דף פח.ב.

טפי מאין לבעליך רשות בהן וכי היכי דאין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני כי אמר להו לתרוייהו נמי לא מהני דחדא מילתא נינהו. **ושמואל אמר אפילו אמר מה שתוצי עשי לא קנה יתהון בעל** - שמואל לא פליג אדרב

בפירושא דמתני' דמודה ליה ודאי דמתניתין אי אמר מה שתרצי עשי לא מהני אלא בדינא הוא דפליג עליה דרב מוקי מתני' כרבי מאיר דאמר יד אשה כיד בעלה וסבר לה כוותיה ומשום הכי פסיק ואמר דאי אמר לה מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל ודאי מודה ליה דמתני' הכי קתני אלא דפליג עליה בדינא משום דסבירא ליה דהלכתא כרבנן דלא אמרי' יד אשה כיד בעלה הילכך אי אמר לה מה שתרצי עשי אי נמי ע"מ שאין לבעליך רשות בהן בלחוד דכי הדדי נינהו מהני. **כמאן אזלא האי שמעתא דרב כר"מ** - דאמר בפ"ק דקידושין (דף כג) גבי עבד כנעני דיד עבד כיד רבו דמי וה"ה ליד אשה דהוי ידה כיד בעלה. **כיצד משתתפין במבוי** - מבוי שחצרות פתוחות לתוכו וכל אחת ואחת אוסרת להוציא כלים ששבתו במבוי דרך החצר עד שישתתפו כל החצרות במבוי. **מניח את החבית** - של יין שיהו הכל משותפין בו כדי שיהא המבוי רשות א' לכולן. **ה"ז לכל בני המבוי** - שיהא להם חלק וזכות באותה חבית. **העברים** - שיש להם יד. **ואי אמרת קנה יתהון בעלה עירוב לא נפיק מרשותיה** - דכיון דאין יד לאשה בלא בעלה עדיין החבית ברשותו ולא זכו בה בני המבוי. **מודה ר' מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא כיון דנפיק מיד בעלה זכיא** - דנהי דאמר רבי מאיר דאין קנין לאשה בלא בעלה ה"מ היכא דיהיב לה אחר מתנה אבל מודה הוא דבעל שנתן מתנה לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות כדאמרינן בפ' חזקת הבתים (ב"ב דף נא) ולא שמעי' ליה לר"מ דפליג בהא הילכך ה"נ כיון דבעל מ"מ הא קמפיק ליה מרשותיה אע"פ שאינו נותן לה ממש אלא לזכות את אחרים מודה דזכיא, כך נראה בעיני. **איתיביה רבינא לרב אשי** - לאו לאותובי לרב קאתי דבלא רב נמי קשיא מתנייתא אהדדי אלא למדחי פירוקיה דרבא אתא למירמי מתנייתא אהדדי. **בנו ובתו הקטנים** - שאין להם יד ועבדו ושפחתו הכנענים ואשתו נמי ידן כידו ואמאי והאמר רבא דכל היכא דמזכה הבעל לאחרים ע"י יש לה יד. **אלא א"ר אשי** - כי קתני מזכה להן ע"י אשתו דוקא בשיש לה חצר באותו מבוי כגון שנפלה לה בירושה בעודה ארוסה והוא כתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיך דבכי האי גוונא מהני כדאיתא בריש פרק הכותב (כתובות פג) דמגו דזכיא לנפשה להתיר חצרה דבעל שנתן מתנה לאשתו אפ"י ר"מ מודה דיש לה יד וכדכתיבנא לעיל זכיא נמי לאחריני לכל בני המבוי. **ולענין הלכה** - פסק הנגיד רבינו שמואל הלוי בשם רב עמרם גאון ז"ל דהלכה כשמואל דאע"ג דפלוגתייהו הכא לענין איסורא

וקי"ל כרב באיסורי (בכורות מט) אפ"ה כיון דעיקר פלוגתייהו בדינא תליא אי אמרינן יד אשה כיד בעלה או לא נקטינן כשמואל דהלכתא כוותיה בדיני ועוד דרב כר"מ ושמואל כרבנן הלכך נקטינן כוותיהו ועוד דסוגיין בעלמא כשמואל דעל מנת שאין לבעליך רשות בהן בלחוד מהני כדאמרינן פ' מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כד) גבי הפרישה בהמתה אי משלה היתה הבהמה דמקשינן מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כגון שקמצה מעיסתה ואי נמי דאקני לה אחר מנה על מנת שאין לבעלה רשות בהן ובפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עא) נמי אמרי' אינו חייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו ופרכינן אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כגון דאקני לה אחר ע"מ שאין לבעלה רשות בהן וכן פסק הרב רבינו משה בר נחמן ז"ל ולפי זה כי אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן בלחוד מהני אבל רבינו תם והראב"ד ז"ל פסקו כרב משום דפלוגתייהו הכא גבי נדרים דאיסורא נינהו וקיימא לן דהלכתא כרב באיסורי ולפי זה לא מהני אלא כי אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן אלא שכתב דלשמואל נמי תרתי בעינן ע"מ שאין לבעליך רשות בהן ומה שתרצי עשי שהוא ז"ל מפרש דרב ושמואל בהא פליגי דרב סבר דהאי דנקט מתניתין שאת נותנת לפיך דוקא הוא ולישנא אחרינא לא מהני ביה דאי אמר נמי מה שתרצי עשי (לא) קנה יתהון בעל ושמואל סבר דלאו דוקא דהוא הדין מה שתרצי עשי ומיהו לכולי עלמא תרי לישני בעינן והקשו עליו וכי מאי מוסיף במאי דאמר לה תו מה שתרצי עשי הא אינו אלא כאומר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן בלחוד ונראה לי דהיינו טעמא משום דכי אמר לה מה שתרצי עשי לדידה נמי לא יהיב לה לגמרי דנימא לאלתר זכה בהן בעל אלא הרי הוא כאומר לה לא יהו שלך אלא לאותו דבר שתרצי לעשות בהן בכל שעה ושעה וסבירא ליה לשמואל דכי היכי דמייחד לדבר אחד מיוחד מהני הכי נמי כיון דמייחד לאותו דבר שתרצה לעשות מהן כל שעה ושעה מהני שאין קנין חל אלא באותה שעה שתרצה לעשות בהן איזו דבר לאותו דבר בלחוד. **מתני' ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה כיצד אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אע"פ שנשאת וכו'** - דודאי קרא להכי אתא דאי בלא נשאת למה איצטריך קרא לומר דיקום עליה פשיטא מאן מפר לה אלא ודאי נשאת איצטריך לומר דכיון שנדרה בעודה אלמנה אע"פ שאמרה שיחול הנדר לאחר ל' יום כי נשאת לאחר מכן אינו מפר משום דבתר

אמירה אזלינן שנדרה קודם שנשאת ואין הבעל מפר בקודמין. **נדרה והיא ברשות הבעל וכו' הרי זה מופר** - דבתר שעת אמירה אזלינן בין לקולא בין לחומרא.

דף פט.א

נדרה בו ביום - ביום שנשאת וכדאוקים לה בפרק נערה המאורסה בשנשאת ונתגרשה בו ביום והחזירה בו ביום אינו יכול להפר שאין הבעל מפר בקודמין ואי הך חזרה דאירוסין בלחוד היא נמי אינו יכול להפר בשותפות האב דכיון שנשאת שוב אין לאביה זכות בה וכי קתני נדרה בו ביום לרבותא נקטיה דאע"ג דבו ביום היתה ברשות אביה קודם שנדרה אפי' הכי כיון שנשאת אין לה תקנה אפי' באותו יום עצמו. **גמ'.** ר' ישמעאל **אומר יפר** - דסבירא ליה דבתר חלות הנדר אזלינן ולא בתר אמירה. **רבי עקיבא אומר לא יפר** - דאזלינן בתר אמירה. **עד שיהא נדר בשעת אלמנות וגירושין** - ונדר היינו חלות הנדר הילכך בין ברישא בין בסיפא בתר חלות הנדר אית לן למיזל. **עד שיהא איסור הנדר** - כשהיא אוסרת עצמה בנדר שהכל הולך אחר שעה שהוא נודר. **מתניתין מני ר' עקיבא היא** - דאזיל בתר שעת אמירה. **אפי' תימא רבי ישמעאל** - דכי אזיל ר' ישמעאל בתר חלות הנדר ה"מ כי תליא נפשה בנשואין או בגירושין הלכך כיון שאי אפשר לאמירת הנדר וחלות הנדר שיהו ברשות אחד ס"ל לרבי ישמעאל דאזלינן בתר חלות הנדר אבל מתני' דלא תליא נפשה אלא ביומי ואפשר דשלמו יומי ולא מנסבא שלמו יומי ולא מיגרשא ונמצא שתהא אמירת הנדר וחלותו ברשות אחד אפילו כשנשתנה הרשות שנשאת או נתגרשה מודה רבי ישמעאל דבתר אמירה אזלינן ולא בתר חלות כיון שבתחלתו היה ראוי הנדר לחול באותו רשות שהיה בשעת אמירה. **ולענין הלכה** - קיימא לן כרבי עקיבא הילכך אפי' אומרת הריני נזירה לכשאנשא או לכשאתגרש בתר שעת אמירת הנדר אזלינן בין לקולא בין לחומרא. **זה הכלל דקתני גבי נערה המאורסה** - בפרקין דנערה המאורסה הוא דתנן זה הכלל כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה מפירין נדריה, לאתויי הלך האב עם שלוחי הבעל שאע"פ שהיא עם שלוחי הבעל כיון שאף האב או שלוחיו הלכו עמה לא יצתה מרשות אביה דאביה ובעלה מפירין נדריה. **זה הכלל דקתני גבי אלו נדרים** - כלומר בפרקין דהכא לאתויי מסר האב לשלוחי הבעל דכיון שמסרה להם שוב אין לאביה רשות

בה דהוי לה הך מסירה כנשואין שהבעל מפר בנדריים שתדור מנשואין ואילך אבל נדריים שנדרה כבר לא שאין הבעל מפר בקודמין ובשותפותיה דאב נמי לא דבהך מסירה יצאה מרשות אביה ושוב אין לו זכות בה. **מתני' תשע נערות נדריהן קיימין** - הנך תשע כולהו איתנהו בכלל תלת דהיינו יתומה בחיי האב ויתומה ממש ובוגרת דבכל חד מהנך תלתא גוויי היא יוצאה מרשות אביה ורבנן לא מנו אלא הנך תלתא דאמרן כדאיתא בגמרא אלא דרבי יהודה פליג כל חד מהני תלת גוויי לתלתא ואמרינן בירושלמי שאף רבי יהודה לא אמרה אלא לחדד בהן את התלמידים. **בוגרת והיא יתומה** - שנדרה כשהיא בוגרת והיא יתומה בחיי האב כגון שנשאת ונתאלמנה או נתגרשה דכיון דנשאת שוב אין לאביה רשות בה. **נערה ובגרה והיא יתומה** - שנדרה כשהיא נערה ובגרה לאחר מכן והיא יתומה בחיי האב וכדכתיבנא.

דף פט.ב

נערה בשעה שנדרה שלא בגרה עדיין והיא יתומה בחיי האב והנך תלתא יתומה בחיי האב כיילא להו. **בוגרת ומת אביה** - שבשעה שנדרה היתה בוגרת ומת אביה דהיינו יתומה ממש והנך תלתא נמי מת אביה כיילא להו. **נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה וכו'** - הנך תלתא דקתני בוגרת כיילא להו. **רבי יהודה אומר אף המשיא את בתו קטנה וכו'** - ועדיין היא נערה אשמעינן דאפילו היתה קטנה כשנשאת יצתה מרשות אביה בהנהו נשואין וכי קתני ועדיין היא נערה ה"ה נמי דאפי' היא קטנה כיון שנשאת אין לאביה רשות בה והאי דנקט נערה משום דנדרי קטנה אינם כלום. - גמ'. **אבל חכמים אומרים שלש נערות נדריהן נדר** - דהנך תלתא כיילא להו תשע דמתניתין שאף ר' יהודה לא אמרה אלא לחדד את התלמידים וכדכתיבנא במתני'. **מתני' קונם שאני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה על פיך שאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך ה"ז יכול להפר** - נראה בעיני דלא זו אף זו קתני דאי תנא רישא בלחוד סד"א דמש"ה יכול להפר משום דמהשתא מיתסרא אי בהנאת אביה משום נדרה אי במה שתעשה לפיו משום תנאה וכיון דליכא בחד מהנך גוויי מידי דגריע טפי מדברים שבינו לבינה מש"ה יפר דכיון שכן חל הנדר מקרי כיון שאי אפשר שלא תאסר לפחות בדברים שבינו לבינה אבל בשאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דבהא בתנאה דידה לית בה לא ענוי נפש ולא משום דברים שבינו לבינה סלקא דעתך

אמינא דלא מצי מפר קמ"ל כיון דתלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו שאי אפשר לאשה שתעמיד עצמה שלא תעשה לאביו ולאביה הרי זה יכול להפר דקסבר תנא דמתניתין דכי האי גוונא בעל מפר אע"פ שלא חל הנדר. **גמ'. תניא שאני נהנית לאבא ולאביך אם עושה אני לפיך וכו' נטולה אני מן היהודים אם משמשתך רבי נתן אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר -** נראה לי דתנא דברייתא נמי נקט הני תרי גווני לרבותא תנא קמא לרבותא דרבנן ובתרא לרבותא דרבי נתן דבגוונא קמא נדרה בעינוי נפש וכרבנן דסבירא להו בהנאת פלוני עלי ענוי נפש הוי וכדאמר שמואל אליביהו לעיל בפירקין נדרים (ד' פב) ותנאה בדברים שבינו לבינה דהיינו אם עושה אני לפיך וסלקא דעתך אמינא כיון דתנאה בחד גוונא ונדרה בחד גוונא אפ"ל לרבנן לא יפר דאכתי נדרה לא חייל קמ"ל דאפ"ל בכי האי גוונא לרבנן יפר ואידך גוונא נטולה אני מן היהודים לרבותא דרבי נתן תנא ליה דאע"ג דמהשתא מיתסרא בדברים שבינו לבינה ותנאה ונדרה בחד גוונא הוא דהיכי תעביד תשמש מיתסרא בתר הכי בתשמיש לא תשמש איכא משום דברים שבינו לבינה וסלקא דעתך אמינא דאפ"ל רבי נתן מודה בכי האי גוונא דיפר דחל הנדר מיקרי קמשמע לן דאפ"ל הכי כיון שעדיין לא חל ממש לא יפר. **הוא גברא דאמר תתסר הנאתה דעלמא עלי -** שאסר על עצמו הנאת הבריות אי נסיבנא איתתא כי לא תנינא שהיה רוצה ללמוד תורה קודם שישא אשה כדי שלא יתבטל מחמתה כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (דף כט) רחיים בצוארו ועוסק בתורה. **רהיט בגפא ותובליא -** [במקלון] ותרמילו שהשתדל בכל כחו ללמוד. **ולא אמצי למתני -** לא עלה בידו. **ושבשיה -** הטעהו לומר שלא יהא נאסר לאחר מכן ואנסביה אתתא כדי שיחול הנדר.

דף צ.א

ושרקיה טינא - כדי להראותו שהוא צריך לבריות לאלתר לכבוס בגדיו וקסבר כי היכי דפליגי רבנן ורבי נתן בהפרה פליגי נמי בשאלה דרבי נתן נמי ס"ל בשאלה דאין חכם מתיר אא"כ חל הנדר ונהי דבמאי דפליגי ר' נתן ורבנן קיימא לן כרבנן דיחיד ורבים הלכה כרבים וכדבעינן למכתב קמן איהו לאפוקי נפשיה מפלוגתא הוא דעבד הכי והאי דלא קאמר רבא קסבר מחלוקת בהפרה אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר אא"כ חל הנדר וכדאמר רב פפי לקמן בסמוך לא תידוק מינה דמדלא אמר רבא הכי מכלל

דלא סבר כרב פפי דליתא דההיא דרב פפי הילכתא היא וכמו שנכתוב לפנינו בסמוך בס"ד ורבא נמי אפשר דהכי סבירא ליה והאי דלא אמר הכי משום דמהאי עובדא ליכא למידק כולי האי דנהי דודאי איכא למידק מינה דרב אחא בר הונא לא סבירא ליה כמאן דאמר לקמן מחלוקת בהפרה אבל בשאלה דברי הכל חכם מתיר אף על פי שלא חל הנדר דאי הכי למה ליה לשבשיה מיהו ליכא למידק מינה דסבירא ליה דבשאלה דברי הכל אין חכם מתיר אא"כ חל הנדר דמנלן הא דאפשר דנהי דסבירא ליה דבשאלה נמי פליגי לאפוקי נפשיה מפלוגתא עביד הכי כך נראה בעיני וראיתי מי שכתב בהפך. **ורב פפי אמר מחלוקת בהפרה וכו' דכתיב מפר מחשבות ערומים - אלמא שייכא הפרה במחשבה בלבד דאכתי לא חיילא. דכתיב לא יחל דברו - לא יעקור חלות [דברו] ודייקינן הא אחרים עוקרין אלמא אין חכם מתיר אלא אם כן חל הנדר. נשאל על הראשון - על המודר ומתוך כך נאסר על החכם שמתירו ולפיכך חוזר ונשאל עליו. אי בעי על האי מתשיל ברישא - ילך אצל חכם ויאמר אני הדרתי ראובן מנכסי והדרתי גם כן אותו חכם כשאשאל לפניו ועכשיו אני רוצה לישאל לפני פלוני חכם ומתחרט אני על מה שאסרתיו בהנאתי ומדלא אפשר למעבד הכי ש"מ דאין חכם מתיר אלא אם כן חל הנדר. ומי ידע הי קמא והי בתרא - הש"ס הוא דקא דחי למאן דמייתי הך סייעתא דמי ידע למאן קרי תנא ראשון או אחרון דילמא כי קתני ראשון ושני לשאלה קאמר שנשאל על אי זה מהן שירצה תחלה וההוא קרי ליה ראשון ואותו אחר שנשאל עליו אח"כ קרי ליה אחרון. הא רבי נתן היא - דחי ליה דבהפרה בעי שיחול הנדר וכל שכן בשאלה דכתיב לא יחל אבל לעולם אימא לך דרבנן כי היכי דפליגי בהפרה פליגי נמי בשאלה. דכתיב לא יחל דברו - למימרא דלא הוי ביה מעשה דדברו דבר בעלמא משמע ולא חלות הנדר. ולענין הלכה - קיי"ל כרבנן דפליגי עליה דרבי נתן ואמרי דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דר' עקיבא דאמר (לעיל נדרים פט) דאשת איש שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ונתגרשה דיפר על כרחיך הכי סבירא ליה דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ועוד דסוגיין בריש פרקין בענין אם ארחץ אם לא ארחץ כרבנן שייכא וכדכתיבנא עלה דההיא ואע"ג דאמר רבא מאן חכים למעבד כי הא אי לאו רב אחא אלמא קלסיה משום דעבד כרבי נתן וכיון דקלסיה שמע מינה הילכתא כותיה לאו ראייה היא דמשום דאפיק נפשיה מפלוגתא הוא דקלסיה וכדכתיבנא לעיל**

ולכא למדחי כל הני ראיות משום הא דקלסיה רבא דאיכא למדחייה וכדכתיבנא הילכך נקטינן דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר וכן דעת הרמב"ן ז"ל. **מיהו** - ה"מ בשתלתה נדרה בדבר שהיא עשויה לעבור על תנאה דומיא דאם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דכיון שהיא מצטערת אם לא תעשה לפיהן כאילו עשתה דמי אבל תלתה תנאה בדבר שאינה עשויה לעבור עליו אינו מפר אלא אם כן חל הנדר והיינו דאמרינן בריש פרקין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה

דף צ.ב.

וכדכתיבנא עלה דההיא בס"ד ולענין שאלה קיימא לן כרב פפי דאמר מחלוקת בהפרה אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר אא"כ חל הנדר והכי פסקי רבוואתא זכרונם לברכה כוותיה לחומרא ואיכא מ"ד דאפי' הכי האומר קונם עלי דבר פלוני לאחר שלשים יום חל הנדר מיקרי וחכם מתיר דלא פליגי ר' נתן ורבנן אלא בתולה נדרו באם שאפשר שלא יחול הנדר לעולם אבל תולה נדרו בימים כיון שסוף איסורו לחול אע"פ שלא חל עדיין חכם מתיר ואיכא מ"ד דאפילו בכה"ג כיון שמכל מקום עדיין אינו נאסר אין חכם מתיר וסברא קמא תריצא לי טפי. **מתני'**. **בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה** - מוקמינן לה בגמרא באשת כהן דאי באשת ישראל אי ברצון מי אית לה כתובה ואי באונס אמאי יוצאה דהא לא מתסרא על בעלה אלא לאו באשת כהן באונס דנהי דאסירא ליה אית לה כתובה דמציא למימר ליה אנא הא קאימנא וגברא הוא דנסתחפה שדהו שקדושת כהונתו גרמה לו שתהא אסורה לו דהא אונס בישראל משרא שרי הילכך מזלו גרם ומשום הכי יש לה כתובה. **השמים ביני לבינך** - מוכח בגמ' דהכי קאמרה ליה שאין שכבת זרעו יורה כחץ בשעת תשמיש ואינו ראוי להוליד ומתוקמא בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה הא לאו הכי אין בדבריה כלום דאמרי' לה זילי לא מפקדת כדאמרי' בפ' אע"פ (כתובות סד ויבמות סה) ואע"ג דאמרינן בהגדה שאמרה לו שרה אמנו לאברהם השמים ביני לבינך שנאמר ישפוט השם ביני ובינך דלמא היינו שהוא מרוחק ממנה לגמרי כגון שרה שהיתה טוענת על אברהם שריחקה מחמת הגר ובירושלמי נמי הכי משמע דאמרינן כמה דשמים רחיקתא מן ארעא כך ההיא אתתא רחיקתא מבעלה אפשר דלשון השמים ביני לבינך כולל הכל אבל הכא

מוכח בגמ' שפירושו שאינו יורה כחץ וכי קאמרה ליה השמים ביני לבינך הכי קאמרה אלהים עד ביני ובינך דקושטא קאמינא שדבר זה אין יודע בו אלא השם. **נטולה אני מן היהודים** - שאסרה על עצמה הנאת תשמיש כל היהודים וכיון דמוכחא מילתא דתשמיש קשה לה וכאנוסה דמיא ומשום הכי כופין אותנו להוציא וליתן כתובה. **חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה** - דשמא תלך למקום שאין מכירין בה ובנדרה ותנשא. **תביא ראיה לדבריה** - שנאנסה ובלאו הכי לא מתסרא אבעלה. **יעשו דרך בקשה** - מפורש בירושלמי יעשה סעודה ויפייס ועצה טובה קמ"ל. **ואיכא למידק אמתני'** - כיון דמדינא דאמרה טמאה אני לך מיתסרא אבעלה כמשנה ראשונה משום שלא תהא נותנת עיניה באחר היאך התירוה וכי איסור שבה להיכן הלך יש מי שתירץ דאע"ג דמדינא אסירא שרו לה רבנן ומבטלי מילתא דאורייתא משום מגדר מילתא בקום עשה דגדר גדול גדרו בה שלא תתן עיניה באחר להפקיע עצמה מיד בעלה והרשות בידם לעשות כן כדאמרי' ביבמות (דף צ) מגדר מילתא שאני והקשו על זה שאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה אלא בשב ואל תעשה אי נמי בקום עשה ולהוראת שעה בלבד כאליהו בהר הכרמל אבל לדורות לא ולדידי לא קשיא לי דכי היכי דאמרי' בכמה דוכתי (גיטין לג וש"נ) דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושי מיניה ה"נ הכא כל שאמרה לבעלה טמאה אני אפקעינהו רבנן לקדושי מעיקרא ונמצא שבשעה שנאנסה פנויה היתה ומש"ה שריא לבעלה ואוכלת נמי בתרומה כדאמרי' בגמ' אלא שלפי זה מצטרך לומר דכי אמרי' הכי דוקא באומרת טמאה אני לך שנאנסתי ולכשר נבעלתי אבל באומרת טמאה אני לך שנאנסתי מנתין או מממזר אינה מותרת לבעלה ואינו במשמע ואחרים תרצו דמשנה ראשונה לא דינא קתני דמדינא ודאי אין האשה נאמנת לומר טמאה אני לך להפקיע עצמה מבעלה שהיא משועבדת לו אלא משום דהא מילתא דטמאה אני לך כסיפא לה תקינו במשנה ראשונה להאמינוה דאי לאו דקושטא קאמרה לא הות מזלזלה נפשה למימר הכי ומכי חזו רבנן בתראי דאיכא למיחש לשמא תהא נותנת עין באחר אוקמוה אדינא. **גמ'. מהו שתאכל בתרומה** - דדילמא לבעלה הוא דלא מהימנא כדי שלא תתן עיניה באחר אבל בתרומה מהימנא. **שלא להוציא לעז על בניה** - דכיון דחזו דאסרינן לה למיכל בתרומה סברי דכי אמרה טמאה אני קושטא קאמרה ומוציאין לעז על בניה. **אפשר דאכלה חולין** - דמימר אמרי תרומה

הוא דלית לה. **השתא הוא דאתניסא** - אחר שנתארמלה אתניסא ונבעלה לפסול לה ופסולה מן התרומה.

דף צ.א.א.

גברא הוא דנסתחפה שדהו - קדושת כהונתו גרמה לו כדפרישית במתני'. **איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתני** - ונתקרע הגט או שאבד מהו להאמינה ולהתירה לינשא. **דידעה דבעלה לא ידע בה** - אם זינתה אם לאו ומשום הכי משקרא ולא מירתתא. **התם דלא עבידא לבזויי נפשה** - שבזיון ופגם הוא לה כשנאנסה הלכך אי לאו דקושטא הוה לא הות קאמרה. **דתקיף לה מגברא** - שעל ידי כעסה תתחזק מן הבעל להעזי פנים בו ולומר לו גרשתני. **השמים ביני לבינך דמשנה ראשונה** - שאמרו נאמנת תיובתיה דרבא דהאמר רבא דאפי' למשנה ראשונה כי אמרה גרשתני לא מהימנא. **התם כיון דלא סגיאה לה דלא אמרה אין יורה כחץ אי לא איתא כדקאמרה לא אמרה ליה** - דכיון שהיא צריכה לברר דבריה כדאמרה השמים ביני לבינך וצריכה לומר בפירוש מה שהיא טוענת עליו דהיינו שאין יורה כחץ כסיפא לה מילתא ואי לאו דקושטא היא לא הות אמרה ואית דגרסי כיון דקא סגי לה כלומר אחר שמצאה בלבה לומר כך. **והא הכא דידעה היא דבעלה ידע בה** - דסלקא דעתך הכא דאיהו נמי קים ליה ביורה כחץ וקתני דלא מהימנא. **נהי דבביאה ידע ביורה כחץ מי ידע** - מהא משמע בההיא דהשמים ביני לבינך דתנן במתני' היינו יורה כחץ וכדכתיבנא. **ולענין הלכה** - קיי"ל כרב המנונא דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת דסוגיין בכוליה הש"ס כוותיה ומדמינן לה למתניתין ש"מ שלא להתירה בלבד לינשא נאמנת אלא אף ליטול כתובה דומיא דמתני' דקתני יוצאות ונוטלות כתובה ועוד שהרי מספר כתובה נלמוד שכך כותב לה לכשתנשאי - לאחר תטלי מה שכתוב ליכי כדתנן בהאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כך כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כתובה אלא בעיקר כתובה אבל בתוספת לא וכיון דמשום הכי מהימנא טפי כי אמרה גרשתני מכי אמרה השמים ביני לבינך משום דבגרשתני ידע בה בעלה ואינה מעיזה ובהשמים ביני לבינך דלא ידע בה מעיזה שמעינן מינה דבאומרת אינו נזקק עמי כלל כיון דבעלה ידע בה אפילו למשנה אחרונה מהימנא ויוציא ויתן כתובה אפילו לא אתיא מחמת טענה דבעיא חוטרע לידה ומרא לקבורה שהרי גדולה מזו אמרו אי אפשי

אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה מיהו כתב ר"י ז"ל דדוקא כשהיא תובעת להתגרש הוא דאמרינן יוציא ויתן כתובה אבל תובעת כתובה לא מהימנא והביא ראיה מדאמר בפרק האשה רבה האשה שאמרה מת בעלי נאמנת מת בעלי תנו לי כתובתי אינה נאמנת. **ואיכא למידק אשמעתין** - דהכא משמע דמילתא דידע בעלה מהימנא משום דלא מחצפא ביה ודלא ידע בה בעלה לא מהימנא והתם בסוף פרק הבא על יבמתו גבי הא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל משמע איפכא דאמרינן התם הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אמר רבי אמי דברים שבינו לבניה היא נאמנת מאי טעמא היא קים לה ביורה כחץ ואיהו לא קים ליה ביורה כחץ משמע דמשום דלא קים ליה מהימנא הא קים ליה לא מהימנא והכא אמרינן איפכא תירץ הרמב"ן ז"ל דלא דמיין אהדדי דהתם איהו הוא דקמפיק לה ומפסיד לה כתובתה הילכך אי תרוייהו קים להו ליכא למימר דאיהי מהימנא משום דחזקה אין אשה מעיזה בפני בעלה דכי אמרינן הכי היכא דאיהי בעיא לאפוקי נפשה מבעלה דאיכא העזה טובא ואי לאו דקושטא קאמרה אינה מעיזה אבל התם דאיהו בעי לאפוקה (נפשה) מעיזה ומעיזה אבל כיון דאיהי קים לה ואיהו לא קים ליה אינו בדין שיוציאנה ויפסיד כתובתה בטענת שמא. **ההיא איתתא** - אשת כהן היתה דאי אשת ישראל כיון שאפילו לפי דבריה סבורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס בישראל מישראל שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עיניה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן. **הא מילתא** - תשמיש.

דף צא.ב.

אהלווי - נכרים מוכרי אהל. **נפטויי** - מוכרי נפט. **מהרזיק** - שהיה נחבא עם אותה אשה וכדאמר פ' החובל (ב"ק דף פה) דהרזקיה באנדרונא. **פרטיה נואף להוצא** - פרץ מחיצה של הוצא ודפנא. **אירכוסיה הוה מירכס** - שהיה מחביא עצמו כדי שלא יראה קלונו. **בכלאי בבא** - במסך שלפני הדלת והא דאצטריכי להני טעמי לאו למימרא דבלאו הכי איתתא אסירא דליתא שאין האשה נאסרת על בעלה אלא בקינוי וסתירה או בעדי דבר ברור אלא דאי לאו משום הני טעמי היה ראוי בכיוצא בזה לכל בעל נפש לחוש לעצמו כדי לצאת ידי שמים. **אלהים משמים יאיר עינינו בתורתנו כאור החמה שבעתים** - ויזכנו לראות בבנין ירושלים אמן. **הדרן עלך ואלו נדרים וסליקא לה מסכת**

נדריס. -